

**ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ -
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ**

ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ ΒΗΘΛΕΕΜ

ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ ΣΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΩΝ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ

Αγαπάμε τα βιβλία, τα προσέχουμε!

Δεν πιέζουμε τη ράχη του βιβλίου.

**Δεν «πληγώνουμε» τα βιβλία, τσακίζοντας ή
τσαλακώνοντας τις σελίδες τους.**

**Τα βιβλία έχουν τους ίδιους εχθρούς με τον
άνθρωπο: τη φωτιά, την υγρασία, την ανοησία,
το χρόνο και το ίδιο τους το περιεχόμενο.**

Paul Valery

Πίνακας περιεχομένων

Θεωρία

I. Δομή της Παραγράφου	σελ. 8
II. Τρόποι Ανάπτυξης Παραγράφου	σελ. 14
III. Στάδια Σύνταξης Περίληψης	σελ. 26
IV. Παραγωγή Λόγου: Επικοινωνιακό Πλαίσιο	σελ. 34
V. Δομή της Παραγωγής Λόγου	σελ. 41

Ενότητες Σχολικού Βιβλίου

1η Διδακτική Ενότητα:

Οι πρώτες μέρες σ' ένα νέο σχολείοσελ. 43

Θεματική Ενότητα: Το σχολείο, η χρησιμότητά του και η αποκόμιση εμπειριών

Κείμενα για εξάσκηση

Θεωρία: Α) Επικοινωνία: παράγοντες και κώδικες Β) Είδη προτάσεων - Ασκήσεις εμπέδωσης

1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης: Η Αστραδενή **2^ο Κριτήριο Αξιολόγησης:** Ο καιρός των διαγωνισμών

2η Διδακτική Ενότητα:

Επικοινωνία στο σχολείοσελ. 63

Θεματική Ενότητα: Γλώσσα: προφορικός και γραπτός λόγος- Εκπαίδευση- Χαρακτηριστικά Ιδανικού Δασκάλου

Κείμενα για εξάσκηση

Θεωρία: Α) Προφορικός και γραπτός λόγος Β) Έντυπη και ηλεκτρονική εφημερίδα

Λεξιλόγιο - Ασκήσεις εμπέδωσης

1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης: Προφορικός -γραπτός λόγος **2^ο Κριτήριο Αξιολόγησης:** Νέα Παιδαγωγική

3η Διδακτική Ενότητα:

Ταξίδι στον κόσμο της φύσηςσελ. 88

Θεματική Ενότητα: Ταξίδι στον κόσμο της φύσης

Κείμενα για εξάσκηση

Θεωρία: Α) Περιγραφή Β) Αφήγηση Γ) Επιχειρηματολογία Δ) Πολυτροπικότητα
Ασκήσεις εμπέδωσης

1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης: Μανιτάρια στη πόλη **2^ο Κριτήριο Αξιολόγησης:** Τα οφέλη της ανακύκλωσης

4η Διδακτική Ενότητα:

Φροντίζω για την διατροφή και την υγεία μουσελ. 110

Θεματική Ενότητα: Φροντίζω για την διατροφή και την υγεία μου

Κείμενα για εξάσκηση

Θεωρία: Α) Ονοματική και ρηματική φράση Β) Επιθετικός και κατηγορηματικός προσδιορισμός Γ) Κλίση ουσιαστικών και επιθέτων Δ) Παραγωγή και Σύνθεση -

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης: Μεσογειακή διατροφή και η σημασία της **2^ο Κριτήριο Αξιολόγησης:** Junk food

5η Διδακτική Ενότητα:

Γνωρίζω τον μαγικό κόσμο του θεάτρου και του κινηματογράφου.....σελ. **140**

Θεματική Ενότητα: Γνωρίζω τον μαγικό κόσμο του θεάτρου και του κινηματογράφου

Κείμενα για εξάσκηση

Θεωρία: **A)** Ρήμα: παρεπόμενα ρήματος και κατηγορούμενο **B)** Παράγωγα ρήματα **Γ)** Το ρήμα στην αφήγηση - Ασκήσεις εμπέδωσης

1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης: Το αγόρι με την βαλίτσα **2^ο Κριτήριο Αξιολόγησης:** Ο Σαρλό και το αθάνατο νερό

6η Διδακτική Ενότητα:

Οι δημιουργικές δραστηριότητες της ζωής μουσελ. **162**

Θεματική Ενότητα: Οι δημιουργικές δραστηριότητες της ζωής μου: παιχνίδι και ηλεκτρονικό παιχνίδι - Επισκέψεις σε μουσεία

Κείμενα για εξάσκηση

Θεωρία: **A)** Λειτουργίες και χρήσεις των πτώσεων του ουσιαστικού **B)** Ομοιόπρωτοι και ετερόπρωτοι προσδιορισμοί **Γ)** Παράγωγα Ουσιαστικά **Δ)** Περιγραφή έργων τέχνης - Ασκήσεις εμπέδωσης

1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης: Η ενασχόληση με τα ηλεκτρονικά παιχνίδια **2^ο Κριτήριο Αξιολόγησης:** Εικονική Μύλητος 3x3x3

7η Διδακτική Ενότητα:

Ο κόσμος μέσα από την οθόνη - εικόνα.....σελ. **191**

Θεματική Ενότητα: Τηλεόραση - Διαδίκτυο, Πλεονεκτήματα - Μειονεκτήματα από την χρήση Η/Υ στο σχολείο

Κείμενα για εξάσκηση

Θεωρία: **A)** Άρθρο: Οριστικό και Αόριστο **B)** Παράγωγα Επίθετα- Ασκήσεις εμπέδωσης

1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης: Έφηβοι παγιδευμένοι στο Διαδίκτυο **2^ο Κριτήριο Αξιολόγησης:** Τηλεόραση και παιδί

8η Διδακτική Ενότητα:

Αθλητισμός και Ολυμπιακοί Αγώνες.....σελ. **213**

Θεματική Ενότητα: Αθλητισμός και Ολυμπιακοί Αγώνες

Κείμενα για εξάσκηση

Θεωρία: **A)** Προτάσεις **B)** Σύνδεση προτάσεων **Γ)** Η αφήγηση και ο αφηγητής - Ασκήσεις εμπέδωσης

1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης: Ο χουλιγκανισμός **2^ο Κριτήριο Αξιολόγησης:** Η νίκη του Σπύρου Λούη

9η Διδακτική Ενότητα:

Ανακαλύπτω την μαγεία της γνώσης.....σελ. **237**

Θεματική Ενότητα: Η αξία της γνώσης και το βιβλίο - Το ηλεκτρονικό βιβλίο

Κείμενα για εξάσκηση

Θεωρία: **A)** Συνταγματικός Άξονας **B)** Παραδειγματικός Άξονας - Ασκήσεις εμπέδωσης

1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης: Η σημασία του παιδικού βιβλίου στην παιδική ηλικία **2^ο Κριτήριο Αξιολόγησης:** Η σκιά του ανέμου

10η Διδακτική Ενότητα:

Γνωρίζω τον τόπο μου και τον πολιτισμό μου.....σελ. **256**

Θεματική Ενότητα: Γνωρίζω τον τόπο μου και τον πολιτισμό μου - Η ζωή στην πόλη και στην ύπαιθρο

Κείμενα για εξάσκηση

Θεωρία: **A)** Υποτακτική Σύνδεση **B)** Σημεία στίξης -Ασκήσεις εμπέδωσης

1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης: Ο Μιστράς **2^ο Κριτήριο Αξιολόγησης:** Οι ρομαντικές ψυχές πάνε Αστυπάλαια

Ανεπτυγμένα θέματα εκθέσεων.....σελ. 284

Αναλύσεις βασικών λογοτεχνικών κειμένων

1. Θαλασσιά τραγούδια.....	σελ. 295
2. Μανιτάρια στη πόλη.....	σελ. 297
3. Το πιο γλυκό ψωμί.....	σελ. 299
4. Ύπνε μου κι έπαρέ μου το.....	σελ. 301
5. Τα τσερκένια.....	σελ. 302
6. Ο παππούς και το εγγονάκι.....	σελ. 303
7. Οι πιτσιρίκοι.....	σελ. 305
8. Η Νέα Παιδαγωγική.....	σελ. 306
9. Η ζωή στη Σύμη.....	σελ. 309
10. Ο Σαρλό και το αθάνατο νερό.....	σελ. 310
11. Ταξίδι χωρίς επιστροφή.....	σελ. 312
12. Ο δρόμος για τον παράδεισο είναι μακρύς.....	σελ. 314
13. Ολυμπιακός ύμνος.....	σελ. 316
14. Τα κόκκινα λουστρίνια.....	σελ. 318
15. Ο Κωνσταντής.....	σελ. 320
16. Ο πιστός φίλος.....	σελ. 322
17. Ο φτωχός και τα γρόσια.....	σελ. 323
18. Ο Βάνκας.....	σελ. 324
19. Η Δάφνη.....	σελ. 326
Βιβλιογραφία.....	σελ. 328

Θεωρία

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ

Α. Η δομή της παραγράφου

Η παράγραφος έχει διττό¹ χαρακτήρα. Αποτελεί τμήμα ενός συνόλου, δηλαδή του ευρύτερου κειμένου στο οποίο ανήκει, ταυτόχρονα όμως συνιστά αυτόνομη νοηματική ενότητα. Οφείλουμε σε αυτό το σημείο όμως να τονίσουμε την αυτόνομη νοηματική ενότητα: συνδέεται με τις υπόλοιπες παραγράφους του κειμένου, ωστόσο σε αυτήν ο συγγραφέας αναπτύσσει, εξηγεί ή αποδεικνύει ένα θέμα αυτοτελές -μία από τις ιδέες- του κειμένου. Τα **δομικά μέρη της παραγράφου** είναι τα εξής:

1. **Θεματική πρόταση** (παρουσιάζεται με 1 μόνο ρήμα) ή **περίοδος** (έχει περισσότερα -από ένα- ρήματα)
2. **Σχόλια - Λεπτομέρειες**
3. **Πρόταση κατακλείδα**

Δομικά στοιχεία	Ρόλος και χαρακτηριστικά κάθε δομικού στοιχείου
Θεματική περίοδος- πρόταση	α. Αποτελεί την κεντρική ιδέα - θέμα της παραγράφου. β. Βρίσκεται συνήθως στην αρχή της παραγράφου, όταν η ανάλυση μεταβαίνει από το γενικό στο ειδικό γ. Προσδιορίζει τον τρόπο ανάπτυξης της παραγράφου
Σχόλια ή λεπτομέρειες	Οι επιμέρους ιδέες και στοιχεία που εξηγούν, αναλύουν, σχολιάζουν τη θεματική περίοδο. Συνήθως, ακολουθεί μετά τη θεματική περίοδο.
Πρόταση κατακλείδα	Το συμπέρασμα : μια γενική κρίση που ολοκληρώνει το νόημα της παραγράφου. Βρίσκεται στο τέλος της παραγράφου και μπορεί να παραλειφθεί .

Παραδείγματα παραγράφων:

Δομικά Στοιχεία	Παράγραφος
Θεματική Περίοδος	Κάθε χρόνο, από τον Ιούνιο ως τον Οκτώβριο, ο Νείλος πλημμυρίζει και τα νερά σκεπάζουν τις χαμηλές πεδινές εκτάσεις που βρίσκονται δεξιά και αριστερά από τις όχθες του.

¹ Διττός χαρακτήρας: εμφανίζει δύο όψεις ή μορφές.

Λεπτομέρειες/ Σχόλια	Όταν τα νερά αποσύρονται, αφήνουν ένα παχύ στρώμα λάσπης, που είναι εξαιρετικό λίπασμα και κάνει το έδαφος πολύ εύφορο. Αυτή η πλατιά λωρίδα γης κατά μήκος του Νείλου είναι και η καλλιεργήσιμη γη της Αιγύπτου. Οι άλλες περιοχές είναι άγονες, γιατί στην χώρα αυτή βρέχει πολύ σπάνια.
Κατακλείδα	Η Αίγυπτος λοιπόν χρωστάει την ευφορία της στον Νείλο.

Δομικά Στοιχεία	Παράγραφος
Θεματική Περίοδος	Ο Νείλος είναι ποτάμι της Αφρικής.
Λεπτομέρειες/ Σχόλια	Διασχίζει την Αίγυπτο από τον νότο προς τον βορρά και είναι ο μεγαλύτερος σε μήκος ποταμός του κόσμου. Χύνεται στην Μεσόγειο θάλασσα σχηματίζοντας ένα πλατύ δέλτα. Δεξιά και αριστερά από το ποτάμι απλώνεται η ξερή και άγονη έρημος. Το νότιο τμήμα της Αιγύπτου, που είναι περισσότερο ορεινό, ονομάζεται άνω Αίγυπτος και το βόρειο Κάτω Αίγυπτος.
Κατακλείδα	-

Άλλες βασικές πληροφορίες για την παράγραφο

- Κάθε παράγραφος πρέπει να ξεχωρίζει από τις υπόλοιπες παραγράφους ενός κειμένου για αυτό γράφεται σε ξεχωριστή γραμμή και η πρώτη λέξη τοποθετείται λίγο πιο μέσα σε σχέση με τις υπόλοιπες γραμμές.
- Τα μέρη μιας παραγράφου θυμίζουν την δομή της έκθεσης σε «μικρογραφία». Αναλυτικότερα:

Δομή παραγράφου Δομή έκθεσης

Θεματική περίοδος ⇔ Πρόλογος

Λεπτομέρειες/ Σχόλια ⇔ Κύριο Μέρος

Κατακλείδα ⇔ Επίλογος

Τρόποι έναρξης μιας θεματικής περιόδου

- «Είναι γνωστό ότι...»
- «Δεν υπάρχει αμφιβολία...»
- «Είναι ευρύτατα διαδεδομένη η άποψη...»
- «Υποστηρίζεται συχνά ότι...»
- «Είναι κοινά παραδεκτό...»
- «Είναι γεγονός ότι...»
- «Λέγεται συχνά ότι...»

Συνδετικές λέξεις - φράσεις που συνδέουν τη θεματική πρόταση με τις λεπτομέρειες

- «Αρχικά...»
- «Στην περίπτωση αυτή...»
- «Αυτό ισχύει στο μέτρο που...»
- «Είναι αλήθεια ότι...»
- «Πιο συγκεκριμένα...»
- «Αναλυτικότερα...»
- «Γι' αυτό λοιπόν...»
- «Με άλλα λόγια...»
- «Φυσικά...»
- «Βέβαια...»
- «Εκείνο που έχει ιδιαίτερη σημασία...»
- «Με αφετηρία τη θέση αυτή...»
- «Κατά συνέπεια είναι ανάγκη...»
- «Με δεδομένα τα παραπάνω δεν εκπλήσσει το γεγονός ότι...»

Ενδεικτικοί τρόποι έναρξης της περιόδου κατακλείδας

- «Γίνεται, επομένως, εύκολα αντιληπτό...»
- «Εύκολα, λοιπόν, μπορεί ο καθένας να συμπεράνει...»
- «Από όλα τα παραπάνω γίνεται φανερό...»

«Εύκολα, λοιπόν, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα...»

«Συνοψίζοντας μπορούμε να επισημάνουμε...»

Γενικές Παρατηρήσεις

Θεματική περίοδος

α) Η *πρώτη πρόταση* της παραγράφου μπορεί να είναι **διαρθρωτική φράση** και **όχι απαραίτητα θεματική**.

β) *Θεματική περίοδος* και *θέμα* (κεντρικός άξονας) της παραγράφου δεν είναι ακριβώς το ίδιο. Αν μας ζητηθεί η θεματική περίοδος, γράφουμε **αυτούσια τη φράση σε εισαγωγικά**. Αν, όμως, μας ζητηθεί το θέμα, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και **άλλες λέξεις**.

A. Αρετές Παραγράφου

Ως προς το περιεχόμενο

Ενότητα: η άμεση ή έμμεση νοηματική σχέση των λεπτομερειών με το θέμα της παραγράφου.

Πληρότητα-Επάρκεια: Επαρκείς ως προς την ποσότητα και ποιότητα λεπτομέρειες για την ανάπτυξη του θέματος.

Ως προς τη διάρθρωση των ιδεών

Αλληλουχία: Η λογική σειρά με την οποία τοποθετούνται οι ιδέες μιας παραγράφου.

Συνεκτικότητα: Η νοηματική συνάφεια ανάμεσα στις προτάσεις και τις περιόδους της παραγράφου.

Συνοχή: Η σύνδεση των προτάσεων ή των περιόδων με διάφορους τρόπους, οι οποίοι θα μελετηθούν αμέσως μετά.

ΤΡΟΠΟΙ ΣΥΝΟΧΗΣ

Με διαρθρωτικές λέξεις ή φράσεις.

*π.χ. ...η γενικότερη καταστροφή του περιβάλλοντος. **Επομένως** η καλλιέργεια και η μετάδοση της επιστήμης δεν πρέπει να είναι ξεχωριστή. {δηλώνει συμπέρασμα}*

Με επανάληψη μιας λέξης που προηγήθηκε.

*π.χ. Η σωστή οργάνωση μιας επιχείρησης στηρίζεται **στην ιεραρχία**. Η **ιεραρχία** είναι σημαντική διότι...*

Με την παράλειψη μιας λέξης που ήδη αναφέρθηκε.

π.χ. Ο ρόλος του βιβλίου είναι σημαντικός. Αποτελεί (ενν. το βιβλίο) βασική πηγή που θα συμβουλευτεί ο μαθητής ανά πάσα στιγμή.

Με τη χρήση αντωνυμιών [κυρίως αναφορικών και δεικτικών αντωνυμιών].

π.χ. Ο τραγουδιστής διασκεδάζει το κοινό. Αυτός δίνει τον καλύτερο εαυτό του...

Με τη χρήση συνωνύμων.

π.χ. Το αυτοκίνητο άλλαξε την κοινωνία μια για πάντα. Το αμάξι όχι μόνο δεν...

ΔΙΑΦΟΡΩΤΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ

- 1. Αίτιο-αποτέλεσμα** και δηλώνεται με τις λέξεις επειδή, γιατί, γι αυτό, κατά συνέπεια, άρα, λοιπόν, ώστε.
- 2. Αιτιολόγηση** και δηλώνεται με τις λέξεις έτσι, επειδή, διότι, γιατί, για τον λόγο αυτό, εφόσον, αφού, αιτία αυτού είναι, αυτό οφείλεται σε.
- 3. Αντίθεση-εναντίωση** και δηλώνεται με τις λέξεις αλλά, όμως, ωστόσο, ενώ, αντίθετα, αν και, μολονότι, στην αντίθετη περίπτωση, από την άλλη πλευρά, εντούτοις, διαφορετικά.
- 4. Χρονική σχέση** και δηλώνεται με τις λέξεις ύστερα, πρώτα, προηγουμένως, πριν, μετά, έπειτα, τώρα, προηγουμένως, ταυτόχρονα, ήδη, αμέσως, καταρχήν, πρώτο, δεύτερο, τέλος, κατά πρώτον, κατά δεύτερον, στη συνέχεια, μόλις.
- 5. Όρος-προϋπόθεση** και δηλώνεται με τις λέξεις αν, εκτός αν, σε περίπτωση που, με την προϋπόθεση, υπό τον όρο.
- 6. Επεξήγηση, ανάλυση θέματος** και δηλώνεται με τις λέξεις δηλαδή, με άλλα λόγια, πιο συγκεκριμένα, ειδικότερα, πιο αναλυτικά, για να γίνω πιο σαφής.
- 7. Παραδείγματα** και δηλώνονται με τις λέξεις για παράδειγμα, λόγου χάρη, π.χ.
- 8. Συμπέρασμα** και δηλώνεται με τις λέξεις άρα, επομένως, για να συνοψίσουμε, συμπερασματικά, καταλήγοντας, από τα προαναφερόμενα συμπεραίνουμε, ανακεφαλαιώνοντας, ώστε, ως επιστέγασμα.
- 9. Επιβεβαίωση** και δηλώνεται με τις λέξεις πράγματι, όντως, αναντίρρητα, αναμφισβήτητα, είναι γεγονός ότι, βέβαια, εύλογα, φυσικά.
- 10. Γενίκευση** και δηλώνεται με τις λέξεις γενικά, γενικότερα, ευρύτερα, αποτελεί καθολική ανάγκη/αίτημα/απαίτηση.
- 11. Έμφαση** και δηλώνεται με τις λέξεις ιδιαίτερα, κυρίως, προπάντων, στην ουσία, αξιοσημείωτο είναι, καίριο στοιχείο.
- 12. Τοπική σχέση** και δηλώνεται με τις λέξεις εδώ, σε αυτήν την περίπτωση, σε αυτό το σημείο.
- 13. Διάρθρωση** και δηλώνεται με τις λέξεις από τη μία (πλευρά/μεριά)...από την άλλη (πλευρά/μεριά), αφενός-αφετέρου.
- 14. Ομοιότητα - Αναλογία** και δηλώνεται με τις λέξεις παράλληλα, όμοια, ομοίως, ανάλογα, αντίστοιχα, παρόμοια, όπως, ως, σαν, έτσι και.
- 15. Διάζευξη** και δηλώνεται με τις λέξεις ή, είτε-είτε, ούτε-ούτε.
- 16. Προσθήκη** και δηλώνεται με τις λέξεις επιπλέον, επιπρόσθετα, επίσης, ακόμα, ακόμη, και, εξάλλου, αξίζει να αναφερθεί / σημειωθεί και.

Παράδειγμα

Κατά καιρούς αναπαράγεται η αντίληψη ότι οι ξένες γλώσσες μπορούν να αλλοιώσουν την ενότητα μιας γλώσσας και να οδηγήσουν στην εξαφάνισή της. Οι γλωσσολόγοι, ωστόσο, θεωρούν ότι κάθε πρόβλεψη για οποιαδήποτε γλώσσα έχει σχετική αξία. Οι γλώσσες δεν είναι θνητές, δεν συμπεριφέρονται όπως οι βιολογικοί οργανισμοί, ώστε να φυτρώνουν, να ανθίζουν και ύστερα να μαραίνονται. Δεν υπήρξε ποτέ στην ιστορία το φαινόμενο να απολεσθεί μια γλώσσα από τα δάνεια του λεξιλογίου που αποτελούν μέρος της φυσικής της αλλαγής. Καταλήγοντας, θεωρητικά ούτε υπάρχει ούτε μπορεί να υπάρξει γλωσσική διαδικασία μεταλλαγής που να οδηγεί στην απώλεια μιας γλώσσας.

Δομικά μέρη της παραπάνω παραγράφου:

Θεματική περίοδος	Κατά καιρούς αναπαράγεται η αντίληψη ότι οι ξένες γλώσσες μπορούν να αλλοιώσουν την ενότητα μιας γλώσσας και να οδηγήσουν στην εξαφάνισή της.
Σχόλια-λεπτομέρειες	Οι γλωσσολόγοι, <u>ωστόσο</u> της φυσικής της αλλαγής.
Πρόταση κατακλείδα	Καταλήγοντας, θεωρητικά ούτε υπάρχει ούτε μπορεί να υπάρξει γλωσσική διαδικασία μεταλλαγής που να οδηγεί στην απώλεια μιας γλώσσας.

Συνοχή και συνεκτικότητα προτάσεων ή περιόδων:

1. 1η περίοδος: Κατά καιρούς αναπαράγεται η αντίληψη ότι οι ξένες γλώσσες μπορούν να αλλοιώσουν την ενότητα μιας γλώσσας και να οδηγήσουν στην εξαφάνισή της. **Μετάβαση σε** → **2η περίοδο:** Οι γλωσσολόγοι, ωστόσο, θεωρούν ότι κάθε πρόβλεψη για οποιαδήποτε γλώσσα έχει σχετική αξία.

✓ **Συνοχή:** η συνοχή επιτυγχάνεται με την επανάληψη της λέξης γλώσσα και με την χρήση της διαρθρωτικής λέξης ωστόσο, που δηλώνει αντίθεση.

2. 2η περίοδος : Οι γλωσσολόγοι, ωστόσο, θεωρούν ότι κάθε πρόβλεψη για οποιαδήποτε γλώσσα έχει σχετική αξία. **Μετάβαση σε** → **3η περίοδο:** Οι γλώσσες δεν είναι θνητές, δεν συμπεριφέρονται όπως οι βιολογικοί οργανισμοί, ώστε να φυτρώνουν, να ανθίζουν και ύστερα να μαραίνονται.

✓ **Συνοχή:** η συνοχή επιτυγχάνεται με την επανάληψη της λέξης γλώσσα και με την χρήση της διαρθρωτικής λέξης όπως που δηλώνει ομοιότητα- αναλογία και την λέξη ώστε που δηλώνει συμπέρασμα.

3. 3η περίοδος: Οι γλώσσες δεν είναι θνητές, δεν συμπεριφέρονται όπως οι βιολογικοί οργανισμοί, ώστε να φυτρώνουν, να ανθίζουν και ύστερα να μαραίνονται. **Μετάβαση σε** → **4η περίοδο:** Δεν υπήρξε ποτέ στην ιστορία το

φαινόμενο να απολεσθεί μια γλώσσα από τα δάνεια του λεξιλογίου που αποτελούν μέρος της φυσικής της αλλαγής.

✓ **Συνοχή:** η συνοχή επιτυγχάνεται με την επανάληψη της λέξης γλώσσα

4. 4η περίοδος: Δεν υπήρξε ποτέ στην ιστορία το φαινόμενο να απολεσθεί μια γλώσσα από τα δάνεια του λεξιλογίου που αποτελούν μέρος της φυσικής της αλλαγής. **Μετάβαση σε → 5η περίοδο:** Καταλήγοντας, θεωρητικά ούτε υπάρχει ούτε μπορεί να υπάρξει γλωσσική διαδικασία μεταλλαγής που να οδηγεί στην απώλεια μιας γλώσσας.

✓ **Συνοχή:** η συνοχή επιτυγχάνεται με την επανάληψη της λέξης γλώσσα και με την χρήση της διαρθρωτικής λέξης καταλήγοντας που δηλώνει συμπέρασμα. Με τον τρόπο αυτό, λειτουργεί ως πρόταση κατακλείδα, καθώς καταλήγει σε ένα συμπέρασμα.

B. Τρόποι Ανάπτυξης Παραγράφου

1. Παραδείγματα

Δομικά στοιχεία	
Θεματική περίοδος	Διατύπωση θέματος
Σχόλια ή λεπτομέρειες	Παράθεση παραδειγμάτων, αντλημένων από την ιστορία, την εμπειρία, την καθημερινότητα
Συνδετικές λέξεις και φράσεις	Παραδείγματος χάρη, π.χ, λόγου χάρη, για παράδειγμα, χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι κ.λ.π.
Πρόταση κατακλείδα	Συμπέρασμα

Ενδεικτικές Απαντήσεις:

Αναφέρονται παραδείγματα σχετικά με...

Έτσι ο συγγραφέας επεξηγεί την άποψη...

Επίσης, ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τα παραδείγματα για να τεκμηριώσει την άποψη...

Παράδειγμα

Η εφεύρεση της μηχανής προκάλεσε πραγματική επανάσταση στη ζωή του ανθρώπου μειώνοντας σημαντικά τον μόχθο της εργασίας του. (Θεματική περίοδος: η θετική επίδραση της μηχανής στην ανθρώπινη ζωή.)

Για να αντιληφθούμε τα ευεργετικά αποτελέσματα της εφεύρεσης της μηχανής στη ζωή του ανθρώπου, αρκεί να θυμηθούμε τον θερμαστή του παλιού καραβιού ο οποίος ήταν αναγκασμένος να τροφοδοτεί ασταμάτητα τη φωτιά σε συνθήκες ανυπόφορης ζέστης – ή τον εργάτη ενός βιοτεχνικού εργοστασίου που έσκυβε στην επίπονη εργασία του από τα βαθιά χαράματα μέχρι τα μεσάνυχτα. (Σχόλια: δίνονται τα ανάλογα παραδείγματα.)

Σήμερα, η μηχανή έχει απαλλάξει τον άνθρωπο από την επίπονη εργασία, εξασφαλίζοντας του περισσότερο ελεύθερο χρόνο. (Κατακλείδα: συμπέρασμα.)

2. Σύγκριση-Αντίθεση

Δομικά στοιχεία	
Θεματική περίοδος	Παρουσίαση των συγκρινόμενων μελών
Σχόλια ή λεπτομέρειες	Δημιουργία αντίθετων ζευγών, παρουσίαση των γνωρισμάτων των δύο μελών
Συνδυκτικές λέξεις και φράσεις	από την μια.... από την άλλη, ωστόσο, αντίθετα, όμως κ.λ.π.
Πρόταση κατακλείδα	Συμπέρασμα

Ενδεικτικές Απαντήσεις:

Συγκρίνονται αντιθετικά το... με το...

Ενδεικτικά αναφέρεται η διαρθρωτική λέξη... που δηλώνει αντίθεση.

Παράδειγμα

Θα μπορούσε κανείς να εκτιμήσει καλύτερα την προσφορά της τεχνολογίας στην εποχή μας, αν μεταφερθεί νοερά μερικές δεκαετίες πριν. (Θεματική περίοδος: σύγκριση παλαιότερης εποχής με τη σημερινή)

Τότε οι γιατροί χρησιμοποιούσαν επώδυνες μεθόδους, ενώ σήμερα, με τις νέες τεχνολογικές ανακαλύψεις και τις εφαρμογές τους στην ιατρική, έχει συντελεστεί πραγματικό θαύμα. Νόσοι που αποτελούσαν μάλιστα και κυριολεκτικά αφάνιζαν εκατομμύρια ανθρώπους, στις μέρες μας είναι πλέον αντιμετωπίσιμες χάρη στα εξειδικευμένα ιατρικά μηχανήματα. Φαρμακευτικά σκευάσματα που ήταν αδύνατον να παρασκευαστούν λίγες μόλις δεκαετίες πριν είναι πλέον διαθέσιμα στο καταναλωτικό κοινό, προσφέροντας ανακούφιση στους πάσχοντες. (Σχόλια: ομοιότητες και διαφορές.)

Δεν μπορούμε, λοιπόν, σήμερα να αγνοήσουμε τα τεχνολογικά επιτεύγματα σε αυτόν τον πολύτιμο τομέα της ανθρώπινης ζωής. (Κατακλείδα: συμπέρασμα.)

3. Ορισμός

Συχνά, ο συγγραφέας ενός κειμένου καλείται να εξηγήσει με έναν (σύντομο ή αναλυτικό) ορισμό το δυσνόητο ή και ασαφές περιεχόμενο μιας έννοιας, ιδιαίτερα όταν αυτή είναι αφηρημένη (ελευθερία, πολιτισμός, φανατισμός, κ.α.) Στις περιπτώσεις αυτές συντάσσει μία παράγραφο στην οποία ο ορισμός εμπεριέχεται στη θεματική περίοδο.

Δομικά στοιχεία	
Θεματική περίοδος	α. Οριστέα έννοια [έννοια που πρέπει να οριστεί] β. Γένος [ευρύτερη έννοια στην οποία εντάσσεται η οριστέα] γ. Ειδοποιός διαφορά [χαρακτηριστικό γνώρισμα]
Σχόλια ή λεπτομέρειες	Ανάλυση της ειδοποιού διαφοράς
Συνδετικές λέξεις και φράσεις	για να ξεκαθαρίσουμε την έννοια, ορίζεται ως, αποτελεί κ.λ.π.
Πρόταση κατακλείδα	Συμπέρασμα

Ενδεικτικές Απαντήσεις:

Στην παράγραφο ορίζεται η έννοια...

Παράδειγμα

Μια από τις πολλές σημασίες της ελληνικής λέξης «λόγος» (που με διάφορες μορφές έχει υιοθετηθεί από τις γλώσσες όλων των πολιτισμένων λαών του κόσμου) είναι κείνη που την ταυτίζει με μια άλλη – ευρέως χρησιμοποιούμενη και αυτή στην καθημερινή ομιλία – το «επιχείρημα». (Θεματική περίοδος: Η λέξη «επιχείρημα» χρειάζεται να οριστεί, ώστε να καταστεί σαφές το νόημά της.)

Τα εγχειρίδια της λογικής ορίζουν το επιχείρημα (argumentum) ως διαλογισμό ή σειρά αλληλένδετων διαλογισμών που συντίθεται για να αποδείξει την αλήθεια ή το ψεύδος μιας πρότασης (μιας διαπίστωσης, μιας υπόθεσης, ενός ισχυρισμού κ.λπ.).(Σχόλια: δίνεται ένας σύντομος ορισμός της έννοιας.)

Πρόκειται, δηλαδή, για μια λογική κατασκευή που γίνεται με σκοπό να επιβεβαιώσει ή να ανασκευάσει μια θέση ως προς ένα ζήτημα. (Κατακλείδα: ανακεφαλαίωση.)

4. Διαίρεση

Δομικά στοιχεία	
Θεματική περίοδος	Ορισμός διαιρετέας έννοιας
Σχόλια ή λεπτομέρειες	Διαιρετική βάση [κριτήριο διάκρισης] Πηλίο διαίρεσης [έννοιες που προκύπτουν]
Συνδετικές λέξεις και φράσεις	Το ένα ... το άλλο , πρώτον... δεύτερον κ.λ.π.
Πρόταση κατακλείδα	Συμπέρασμα

Ενδεικτικές Απαντήσεις:

Διαιρείται η έννοια... και μέλη της διαίρεσης είναι...

Παράδειγμα

Η έννοια του πολιτισμού είναι, πιστεύουμε, αρκετά πλατιά και γενική. Αναφέρεται τόσο στον πνευματικό όσο και στον τεχνικό πολιτισμό. (Θεματική περίοδος: διαιρείται η έννοια του πολιτισμού ως προς τις σημασίες της.)

Ο πνευματικός πολιτισμός συνδέεται με τον εσωτερικό κόσμο του ανθρώπου, με την καλλιέργεια του πνεύματος, την ενασχόληση με τις «καλές τέχνες», τον εμπλουτισμό του νου και της ψυχής. Αντίθετα, ο τεχνικός πολιτισμός αφορά στην υλική πλευρά της ανθρώπινης ύπαρξης – αποσκοπεί στην ικανοποίηση των υλικών αναγκών του ανθρώπου. (Σχόλια: δίνονται οι ορισμοί και των δύο συστατικών μερών της ευρύτερης έννοιας «πολιτισμός» με κριτήριο τον σκοπό καθενός.)

Η ισόρροπη ανάπτυξη και των δύο βοηθά τον άνθρωπο να διαμορφώσει ολόπλευρα την προσωπικότητα του και να εξασφαλίσει, επομένως, ευνοϊκότερους όρους διαβίωσης. (Κατακλείδα: συμπέρασμα)

5. Αιτιολόγηση

Δομικά στοιχεία	
Θεματική περίοδος	Θέση- κρίση που εγείρει το ερώτημα γιατί...
Σχόλια ή λεπτομέρειες	Ανάπτυξη επιχειρημάτων - χρήση αιτιολογικών συνδέσμων
Συνδετικές λέξεις και φράσεις	γιατί, αυτό οφείλεται , αιτία για το γεγονός αυτό, επειδή , διότι κ.λ.π.
Πρόταση κατακλείδα	Συμπέρασμα

Ενδεικτικές Απαντήσεις:

Αιτιολογείται η άποψη του συγγραφέα ότι...
Εξηγώντας γιατί...

Παράδειγμα

Είναι σπουδαίο αγαθό η παιδεία για τον άνθρωπο. (Θεματική περίοδος: για ποιόν λόγο είναι σπουδαίο;).

Ο πνευματικά καλλιεργημένος άνθρωπος μπορεί, καταρχήν, να ορίζει τον εαυτό του τιθασεύοντας τα πάθη, τον ατομοκεντρισμό και τον φανατισμό του. Μπορεί, συνάμα, να καλλιεργεί τις κοινωνικές αρετές συντελώντας στην ειρηνική συμβίωση με τους άλλους ανθρώπους. Μέσω της παιδείας ο άνθρωπος γαλουχείται με υψηλές ηθικές αρχές, και ενισχύεται η ελευθερία της βούλησής του. Με τη συνδρομή της παιδείας ο άνθρωπος γίνεται άξιος να ζήσει στο ιδανικό πολίτευμα της δημοκρατίας, στο πλαίσιο του οποίου μπορεί να εκφράζεται ελεύθερα. (Σχόλια: αιτιολόγηση)

Επιτυγχάνεται, συνεπώς, ο βαθύτερος εξανθρωπισμός του ανθρώπου. (Κατακλείδα: συμπέρασμα)

6. Συνδυασμός μεθόδων

Η παράγραφος δεν αναπτύσσεται πάντοτε με έναν τρόπο. Συχνότερα, αξιοποιούνται περισσότερες από μια μέθοδοι. Στην περίπτωση αυτή, πρόκειται για ανάπτυξη με συνδυασμό μεθόδων και εντοπίζουμε τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται κάθε φορά επισημαίνοντας τα αποσπάσματα που τεκμηριώνουν την απάντησή μας.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Στην απάντηση μιας τέτοιας περίπτωσης οφείλουμε να δηλώσουμε ποιες μέθοδοι χρησιμοποιούνται και σε ποια σημεία ακριβώς βρίσκουμε την κάθε μέθοδο.

Παράδειγμα

Αξιοπρόσεκτη η παρατήρηση. Δεν αληθεύει όμως στη δική μας εποχή. (Θεματική περίοδος: Στη θεματική περίοδο ο συγγραφέας δηλώνει την αντίρρηση του ως προς μια άποψη που έχει διατυπωθεί προηγουμένως.)

Γιατί, σήμερα, και τα παιδιά είναι πολύ διαφορετικά από άλλοτε και ο αέρας, το «κλίμα» του σχολείου έχει αλλάξει. Παλαιότερα ο μαθητής περίμενε να φωτιστεί αποκλειστικά και μόνο από τον δάσκαλό του. Σήμερα, οι πηγές πληροφόρησης έχουν πολλαπλασιαστεί σε βαθμό εκπληκτικό και οι κρουνοί τους (η εφημερίδα, το περιοδικό, το ραδιόφωνο, η τηλεόραση) ρέουν μέσα στο σπίτι. (Σχόλια: δίνεται η αιτιολόγηση – γιατί - , η σύγκριση και η αντίθετη – παλαιότερα, σήμερα – και τα παραδείγματα – εφημερίδα ... τηλεόραση)

Μπορεί, λοιπόν, ο μαθητής, ανάλογα με τις δυνατότητες και τη διάθεσή του, να προμηθεύεται ελεύθερα και απεριόριστα «ειδήσεις» από όλες τις περιοχές

της ανθρώπινης δράσης: ιστορικές, γεωγραφικές, βιολογικές, ανθρωπολογικές, φυσικής, χημείας, κοσμογραφίας, ηλεκτρολογίας, κάθε λογής «τεχνικής» (Κατακλείδα: ανακεφαλαίωση, ενισχυμένη με παραδείγματα.)

Παράδειγμα	Σχολιασμός
<p>Ας δεχθούμε ακόμη ότι η τεχνολογία ορίζεται ως το σύνολο των μεθόδων τις οποίες οι άνθρωποι χρησιμοποιούν για πετύχουν τους σκοπούς τους και να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους. Το μαχαίρι, με το οποίο κόβουμε το ψωμί, το τηλέφωνο, με το οποίο επικοινωνούμε εξ αποστάσεως, το ηλεκτρικό φως, με το οποίο φωτίζουμε το θέατρο, το πιεστήριο με το οποίο τυπώνουμε τα βιβλία, ο ηλεκτρικό υπολογιστής, με τον οποίο κάνουμε αριθμητικές πράξεις και το όπλο, με το οποίο σκοτώνουμε, είναι παραδείγματα των στοιχείων της τεχνολογίας.</p>	<p>Η παράγραφος αναπτύσσεται με: α. Ορισμό (δίνεται ο ορισμός της τεχνολογίας) «η τεχνολογία ορίζεται ως το σύνολο» β. Παραδείγματα: « τα βιβλία, ο ηλεκτρονικός υπολογιστής, με τον οποίο κάνουμε με αριθμητικές πράξεις και το όπλο, με το ποιο σκοτώνουμε, είναι παραδείγματα των στοιχείων της τεχνολογίας» Στον εντοπισμό των δυο τρόπων ανάπτυξης βοηθούν οι λέξεις «ορίζεται» (για τον ορισμό) και «παραδείγματα» (για τα παραδείγματα).</p>

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1. Στις παραγράφους που ακολουθούν: α) να θέσετε έναν πλαγιότιτλο σε καθεμία από αυτές β) να εντοπίσετε τα δομικά μέρη της και γ) να εντοπίσετε την συλλογιστική μέθοδο ανάπτυξής της.

1η Παράγραφος:

Πρώτα απ' όλα ας προσπαθήσουμε να περιγράψουμε συνοπτικά το Internet και ειδικότερα τον παγκόσμιο ιστό web με μια αναλογία. Ας φανταστούμε τον κυβερνοχώρο ως μια τεράστια έκθεση. Ο κάθε «εκθέτης» δημιουργεί το δικό του περίπτερο (site) που καταχωρείται σε μια διεύθυνση (www address). Ο χρήστης του διαδικτύου, μέσα από τους τηλεπικοινωνιακούς διαδρόμους που δημιούργησε η σύζευξη τηλεφώνου υπολογιστή, επισκέπτεται αυτήν την άυλη, διαρκή και παγκόσμια ψηφιακή έκθεση. Περνά από διάφορα sites, επικοινωνεί με τον «εκθέτη», και βεβαίως μπορεί να πάρει (κατεβάσει) πληροφοριακό υλικό. Αρκεί να έχει εξασφαλίσει την είσοδο του μέσω ενός προμηθευτή (provider) σύνδεσης στο Internet!

2η Παράγραφος:

Χάσμα χωρίζει τον επιστήμονα από το φανατικό. Ο επιστήμονας είναι ένας σκεπτόμενος άνθρωπος του οποίου οι ιδέες και οι απόψεις είναι απόρροια

απροκατάληπτης σκέψης και μεθοδικής έρευνας. Ο επιστήμονας ανακοινώνει τα πορίσματα της έρευνάς του, τα θέτει υπό συζήτηση, δέχεται την κριτική και την αμφισβήτηση, η οποία κινητοποιεί συνήθως δημιουργικά τη σκέψη του. διαθέτει κριτικό πνεύμα, δεν αποδέχεται τις αναμφισβήτητες αλήθειες και σέβεται τη διαφορετικότητα. Είναι ψύχραιμος, νηφάλιος και έχει στόχο την εύρεση της αλήθειας. Αντίθετα, ο φανατικός αποκτά τις ιδέες του με προσηλυτισμό και μύηση. Τις θεωρεί αναμφισβήτητες και απαραβίαστες, μέρος του κύρους του, και γι' αυτό πιστεύει ότι έχει ιερό χρέος να τις υπερασπίζεται. Αντιδρά πολύ βίαια στην κριτική, είναι μισαλλόδοξος και με περιορισμένους πνευματικούς ορίζοντες. Γι' αυτό η επιστημονική σκέψη είναι δημιουργική, ενώ ο φανατισμός καταστροφικός.

3η Παράγραφος:

Στην έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής της UNESCO για την εκπαίδευση στον 21^ο αιώνα τονίζεται ότι η δια βίου εκπαίδευση πρέπει να στηρίζεται στους παρακάτω τέσσερις πυλώνες, που αποτελούν διαφορετικά είδη μάθησης. 1) Μαθαίνω πώς να αποκτώ τη γνώση, συνδυάζοντας ικανοποιητικά μια ευρύτερη γενική παιδεία με τη δυνατότητα εμβάθυνσης σε ορισμένα θέματα. 2) Μαθαίνω να ενεργώ με τέτοιον τρόπο, ώστε να αποκτώ όχι μόνο επαγγελματική κατάρτιση αλλά και γενικότερα δυνατότητα να αντιμετωπίζω διάφορες καταστάσεις και να εργάζομαι αρμονικά σε ομάδες. 3) Μαθαίνω να συμβιώνω, κατανοώντας τους άλλους και έχοντας επίγνωση των κοινωνικών αλληλεξαρτήσεων συμβάλλοντας στην πραγματοποίηση κοινών δράσεων και στη διευθέτηση των συγκρούσεων, με σεβασμό στις αξίες του πλουραλισμού, της αμοιβαίας κατανόησης και της ειρήνης. 4) Μαθαίνω να ζω με τέτοιον τρόπο, ώστε να αναπτύσσω την προσωπικότητά μου και να μπορώ να ενεργώ με μεγαλύτερη αυτονομία και περισσότερη κρίση και προσωπική υπευθυνότητα. Για τον λόγο αυτόν η εκπαίδευση δεν πρέπει να παραμελεί την ανάπτυξη των ατομικών δυνατοτήτων, τη μνήμη, τη λογική κρίση, την αίσθηση του ωραίου, τις φυσικές ικανότητες του ατόμου και τη δεξιότητα της επικοινωνίας, με παράλληλη εναισθησία στη χρήση της μητρικής γλώσσας.

Πανελλαδικές Εξετάσεις 2000: Γ' Λυκείου

4η Παράγραφος:

Ένα χάσμα χωρίζει το Σωκράτη από τους σοφιστές. Ο Σωκράτης ζήτησε τη μια και καθολική έννοια, τη μια και καθολική αλήθεια, ενώ οι σοφιστές υποστήριζαν τις πολλές γνώμες για το ίδιο πράγμα. Επίσης και στον τρόπο ζωής υπάρχει ριζική αντίθεση μεταξύ σοφιστών και Σωκράτη. Οι σοφιστές ήταν έμποροι γνώσεων, ενώ ο Σωκράτης υπήρξε ένα άμισθος δάσκαλος και ερευνητής της αλήθειας. Το μόνο κοινό μεταξύ των σοφιστών και του Σωκράτη ήταν ότι κι αυτός κι εκείνοι διαπίστωσαν ότι η παραδεδομένη μόρφωση και παιδεία δεν ήταν αρκετή για την εποχή τους.

5η Παράγραφος:

Κάθε κοινωνία, σε κάθε συγκεκριμένη ιστορική περίοδο, έχει έναν δικό της τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας. Καταρχάς, αποτελείται από επιμέρους

κοινωνικές ομάδες και κοινωνικές τάξεις. Επίσης οργανώνεται με βάση συγκεκριμένους κοινωνικούς κανόνες και θεσμούς, όπως π.χ η οικογένεια και το σχολείο. Ακόμη, η κοινωνία μεταφέρει στα νέα μέλη της το σύνολο του πολιτισμού της και τα ελέγχει για την τήρηση των κανόνων, ενώ αντιμετωπίζει κοινωνικά προβλήματα, για τα οποία προωθεί λύσεις. Τέλος δέχεται επιδράσεις από τις άλλες κοινωνίες και μεταβάλλεται, δηλαδή αλλάζει με την πάροδο του χρόνου, χωρίς να χάνει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, που την διακρίνουν από τις άλλες κοινωνίες. Έτσι και κρατάει τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της και ταυτόχρονα μεταβάλλεται.

Βλ. σχολικό βιβλίο Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Γ' Γυμνασίου

6η Παράγραφος:

Στα ομηρικά έπη η πολιτική αστάθεια είναι συνεχής. Οι βασιλείς είναι πολυάριθμοι και απολύτως ανεξάρτητοι. Ο καθένας προσπαθεί να στηρίξει την θέση του μέσα σε ένα σύστημα υπερβολικά ανταγωνιστικό και συνεχώς πρέπει να αποδεικνύει τις ικανότητες του με κατορθώματα, ληστρικές επιδρομές που αποφέρουν μεγάλη λεία, με γιορτές και αγώνες ιδιαίτερα μεγαλοπρεπείς. Η κοινωνία κυριαρχείται από ανισότητα και η διατήρηση της εξουσίας από τον ηγεμόνα δεν είναι ποτέ εξασφαλισμένη. Όλα αυτά τα στοιχεία ταιριάζουν με μια κοινωνία αγροτική και ποιμενική που ζει από τα προϊόντα της και από τις ληστρικές επιδρομές. Επομένως η Ιλιάδα και η Οδύσσεια περιγράφουν μια εποχή μεταγενέστερη της μυκηναϊκής, περίπου από τον 11ο μέχρι τον 8ο αιώνα.

Βλ. σχολικό βιβλίο Ιστορία Α' Γυμνασίου

7η Παράγραφος:

Η συμμετοχή στις εκλογές και μόνο δεν αρκεί για να εκφραστεί η θέληση των πολιτών και να ελεγχθεί η εξουσία. Καταρχάς οι σύγχρονες κοινωνίες γίνονται περισσότερο πολύπλοκες και για αυτό ο πολίτης οφείλει να έχει άποψη για ποικίλα σημαντικά ζητήματα (π.χ οικονομία, περιβάλλον, υγεία). Επιπλέον, οι σύγχρονες κοινωνίες γίνονται περισσότερο παγκόσμιες, εφόσον δέχονται συνεχώς επιδράσεις από άλλες κοινωνίες. Με αυτό τον τρόπο πολλά τοπικά προβλήματα διευρύνονται και γίνονται παγκόσμια. Η αντιμετώπιση π.χ θεμάτων δημόσιας υγείας ή περιβάλλοντος (π.χ τρύπα του όζοντος, μόλυνση των υδάτων) εξαρτάται από την θέσπιση μέτρων και νόμων από όλες τις κοινωνίες του πλανήτη. Εγγύηση λοιπόν για αυτή τη σύγχρονη δημοκρατική κοινωνία και τον έλεγχο της εξουσίας είναι ο ενεργός πολίτης, δηλαδή ένας πολίτης ενημερωμένος και συμμετέχων.

Βλ. σχολικό βιβλίο Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Γ' Γυμνασίου

8η Παράγραφος:

Η Ελλάδα δεν είναι μόνο ήλιος και θάλασσα και τα υπέροχα τοπία που βλέπετε στα καρτ- ποστάλ. Η Ελλάδα είναι και οι άνθρωποι που ζουν εδώ. Και αξίζει να αναζητήσετε στα ταξίδια σας και τα δύο, ίσως περισσότερο τους ανθρώπους της. Αλλά, αν είναι μια φορά δύσκολο να ανακαλύψετε αμόλυντα και ακάθαρτα τοπία, είναι δύο φορές δύσκολο να ανακαλύψετε αυθεντικούς Έλληνες. Αναζητήστε τους μακριά από τις τουριστικές περιοχές.

9η Παράγραφος:

Η ομοιότητα μεταξύ ανθρώπων είναι αυταπόδεικτο γεγονός. Όλοι οι άνθρωποι μοιάζουμε σε τέτοιο βαθμό, ώστε να είναι ξεκάθαρο ότι ανήκουμε στο ανθρώπινο είδος. Ταυτόχρονα όμως διαφέρουμε σε τέτοιο βαθμό, ώστε να μπορεί κανείς να ξεχωρίσει τον έναν από τον άλλον. Αναζητώντας το ποσοστό του γενετικού υλικού μας, το οποίο είναι υπεύθυνο για τις ομοιότητες μεταξύ μας, οι επιστήμονες συνέκριναν τμήματα DNA από ανθρώπου διαφορετικών γεωγραφικών περιοχών. Η σύγκριση κατέδειξε ότι ο Homo Sapiens αποτελεί ένα εξαιρετικά ομοιογενές είδος: δύο άνθρωποι ανεξάρτητα από την προέλευση τους, είναι γενετικά ταυτόσημοι κατά 99%. Το υπόλοιπο 0,1% είναι αυτό που κάνει τον καθένα μας ξεχωριστό.

(Ν. Γλώσσα Γ' Γυμνασίου)

10η Παράγραφος:

Τα χρόνια της γερμανικής κατοχής ήταν δύσκολα για τον ελληνικό λαό. Οι Γερμανοί επέτασσαν τα παραγόμενα τρόφιμα και τα έστελναν στην Γερμανία. Συνακόλουθο αποτέλεσμα ήταν να εμφανιστεί πρόβλημα σίτισης για τους Έλληνες. Χιλιάδες συμπατριώτες μας πέθαιναν εξαιτίας της έλλειψης τροφίμων. Για να ξεπεραστεί η δύσκολη αυτή κατάσταση διοργανώθηκαν συσσίτια, όπου σχεδόν σε καθημερινή βάση δίνονταν μικρές ποσότητες τροφίμων σε άσιτους συμπατριώτες μας. Ο φόρος αίματος των Ελλήνων κατά την γερμανική κατοχή ήταν μεγάλος.

2. Να εντοπίσετε τους τρόπους με τους οποίους επιτυγχάνεται η συνοχή στις παρακάτω παραγράφους.

Α. Στον τομέα της υλικοτεχνικής υποδομής η εκπαίδευσή μας παρουσιάζει σοβαρότατες ελλείψεις. Είναι σύνηθες, λόγου χάρη, το φαινόμενο της συστέγασης των σχολείων και το απογευματινό ωράριο λειτουργίας τους. Επίσης, αρκετά κτίρια είναι παλαιά, χτισμένα για άλλους σκοπούς, με αποτέλεσμα να μην πληρούν ούτε τις στοιχειώδεις λειτουργικές προϋποθέσεις που χρειάζεται ένα σχολείο. Λείπουν ακόμη τα εργαστήρια, όπου ο μαθητής μαθαίνει να εφαρμόζει, να αξιοποιεί πρακτικά τις γνώσεις του. Από την άλλη πλευρά τα ηλεκτρονικά μέσα διδασκαλίας, μολονότι ζούμε σε εποχή τεχνολογικού θριάμβου, δεν επαρκούν. Είναι αδιανόητο σήμερα να μη διαθέτει κάθε σχολείο, ακόμη και κάθε τάξη και κάθε τμήμα, όλα τα απαραίτητα οπτικοακουστικά μέσα που συντελούν στην μάθηση. Αν σε αυτές τις ελλείψεις προσθέσουμε και την αδιαφορία και την έλλειψη σεβασμού μερικών μαθητών για το χώρο στο οποίο μορφώνονται, εύκολα κάποιος μπορεί να αντιληφθεί τις κακές συνθήκες μέσα στις οποίες συχνά ζουν και εργάζονται μαθητές και εκπαιδευτικοί. Αυτές λοιπόν οι κακές συνθήκες,

δεδομένης της σχέσης τους με το εκπαιδευτικό έργο, αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα για την πρόοδο της εκπαίδευσής μας.

Σπ. Κούτρας, Πειστικός λόγος, τόμος. Α , εκδ. Σαββάλας.

Β. Τα παιδιά με ειδικές ανάγκες χρειάζονται ειδική βοήθεια, για να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα του συνηθισμένου σχολείου. Η ειδική αυτή βοήθεια μπορεί να περιλαμβάνει, για παράδειγμα, ειδικά όργανα και μέσα, ειδικές μεθόδους διδασκαλίας ή διευθετήσεις του περιβάλλοντος. Έτσι, το τυφλό παιδί διδάσκεται ό, τι και τα άλλα παιδιά, αλλά διαβάζει και γράφει με την μέθοδο Μπράιγ. Επιπλέον παρακολουθεί μαθήματα προσανατολισμού και κινητικότητας. Το κωφό παιδί μαθαίνει την νοηματική γλώσσα, ενώ το παιδί με τις διαταραχές στην ομιλία παρακολουθεί και μαθήματα λογοθεραπείας. Ο μαθητής με το κινητικό πρόβλημα μπορεί να χρειαστεί αναπηρικό καροτσάκι, προσαρμοσμένο θρανίο, διευθετήσεις στην αρχιτεκτονική του χώρου (π.χ. ράμπες) και φυσικοθεραπεία.

Στ. Πολυχρονοπούλου- Ζαχαρογέωργα, «Ένα σχολείο για όλους: το δικαίωμα στην διαφορά»

Γ. Η μεγαλύτερη προσφορά του Αλεξάνδρου στον πολιτισμό είναι οι πόλεις που ίδρυσε στα κατακτημένα εδάφη. Στις νέες Αλεξάνδρειες εγκαταστάθηκαν αρχικά Έλληνες στρατιώτες. Γρήγορα όμως έγιναν πόλος έλξης και για πολλούς Έλληνες από την Ελλάδα και την Μικρά Ασία. Αυτές, με το πέρασμα του χρόνου, μεταβλήθηκαν σε οικονομικές και πολιτιστικές κυψέλες του ελληνισμού, όπου άνθησαν η ελληνική παιδεία και γλώσσα καθώς και ο ελληνικός τρόπος ζωής. Για πρώτη φορά ο ελληνικός πολιτισμός απλώνεται στα βάθη της Ανατολής και ο απόηχος της κληρονομιάς που άφησε ο Αλέξανδρος στις περιοχές αυτές κρατά μέχρι σήμερα.

Αρχαία Ιστορία, Α' Γυμνασίου

Δ. Η Ντόρα , η πιο φθηνή κούκλα μου μέσα στις πολλές άλλες ακριβές που έχω, έχει γίνει η συντροφιά μου στον ύπνο. Εκείνη έχει κερδίσει την εύνοιά μου από την πρώτη στιγμή, παρόλο που δεν με μοιάζει καθόλου με τις άλλες. Πρώτα πρώτα είναι πάνινη. Ύστερα δεν ξεχωρίζουν το κεφάλι, τα χέρια και τα πόδια της. Είναι, δηλαδή, μονοκόμματα και μοιάζει με μαξιλάρι. Γι' αυτό την παίρνω στο κρεβάτι μου και κοιμόμαστε μαζί. Η φιγούρα της είναι σταμπαρισμένη πάνω στο πανί και από τις δύο όψεις. Μου χαμογελάει πάντα, μπρος και πίσω, και δεν μου γυρίζει την πλάτη, αφού δεν έχει. Είναι, λοιπόν, ένα χαμηλό μαξιλαράκι με ένα χαμογελαστό κοριτσάκι που με κοιτάζει με άγρυπνα μάτια όπου και αν την γυρίσω. Μάλιστα, πάνω στην ποδιά της είναι γραμμένο και το όνομά της, Ντόρα.

Ε. Είναι χρήσιμο να γνωρίζουμε ότι η κατάσταση που αντιμετωπίζουμε σήμερα δεν ήταν πάντα έτσι. Δηλαδή, για χιλιάδες χρόνια, σε ολόκληρο τον κόσμο, οι περισσότεροι άνθρωποι ζούσαν φτωχικά σε μικρά χωριά και σε μέρη όπου υπήρχε τρεχούμενο νερό και φυσούσαν άνεμοι. Όμως, εδώ και δύο αιώνες περίπου άρχισε μια πολύ μεγάλη αλλαγή, γνωστή και ως βιομηχανική επανάσταση. Σε μερικές χώρες οι άνθρωποι ανακάλυψαν πρώτα τον ατμό και κατασκεύασαν τις ατμομηχανές, έπειτα τον ηλεκτρισμό και τις ηλεκτρικές μηχανές. Με τις μηχανές αυτές μπορούσαν να φτιάξουν πολύ περισσότερα, καλύτερα και φθηνότερα προϊόντα και να βελτιώσουν τη ζωή τους.

(Ν. Γλώσσα Α' Γυμνασίου , σελ 42, διασκευή)

3. Βάλτε σε σωστή σειρά τις προτάσεις που ακολουθούν έτσι ώστε να σχηματιστούν παράγραφοι. Προσπαθήστε κάθε φορά να επισημάνετε την θεματική περίοδο, τα σχόλια και την κατακλείδα (όπου υπάρχει).

- A. 1.** Σε αυτό συνέβαλε το ήπιο κλίμα τους και κυρίως η ιδιαίτερη γεωγραφική θέση.
- 2.** Στην 3η π.Χ χιλιετία τα πλοία των κυκλαδίτικων νησιών κυριαρχούν στο Αιγαίο και μαζί με τα προϊόντα της Εγγύς Ανατολής μεταφέρουν στην Ευρώπη ιδέες , τεχνικές γνώσεις , θρησκευτικές αντιλήψεις.
- 3.** Ένας από τους παλαιότερους πολιτισμούς της Ευρώπης αναπτύχθηκε τις Κυκλάδες κατά την 3η και 2η χιλιετία π.Χ , δηλαδή κατά την εποχή του Χαλκού.
- 4.** Ουσιαστικά, τα νησιά των Κυκλάδων αποτελούν ένα είδος φυσικής γέφυρας ανάμεσα στην Ευρώπη και στην την Ηπειρωτική Ελλάδα και την Κρήτη.

.....
B. 1. Στα παράλια όμως υπήρχαν πολλοί φυσικοί όρμοι , γεγονός που ευνοούσε την ανάπτυξη της ναυτιλίας.

- 2.** Ήταν δηλαδή λιγότερο εύφορη από την πλούσια κοιλάδα του Ευρώτα.
- 3.** Χώρα περισσότερο ορεινή , με μικρές και φτωχές πεδιάδες, μπορούσε να δώσει αρκετά προϊόντα μόνο με εντατική και συστηματική καλλιέργεια.
- 4.** Έτσι, οι κάτοικοι την Αττικής γρήγορα βρήκαν διέξοδο στο θαλάσσιο εμπόριο και αντιστάθμισαν την ανεπάρκεια της γεωργικής παραγωγής.
- 5.** Το έδαφος του αρχαίου αθηναϊκού κράτους ήταν η Αττική.

.....

Γ. 1. Παράλληλα οι αντιπρόσωποι των πόλεων-κρατών που ήταν μέλη της αμφικτιονίας συζητούσαν στα συνέδριά τους και τις διαφορές που υπήρχαν μεταξύ τους και πολλές φορές έδιναν λύσεις στα διάφορα προβλήματα.

2. Κύριος σκοπός τους ήταν η συλλογική φροντίδα για το μαντείο ή τον ναό και η προστασία του.

3. Με κέντρο κάποιο μαντείο ή κάποιον ιερό χώρο δημιουργήθηκαν οργανώσεις κρατών, οι αμφικτιονίες.

4. Όμως οι αμφικτιονίες δεν μπορούσαν να πάρουν αποφάσεις που τα κράτη - μέλη θα ήταν υποχρεωμένα να τις εφαρμόσουν.

ΣΤΑΔΙΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ

A. Βήματα Περίληψης

1. Αρχικά διαβάζουμε προσεκτικά μια φορά όλο το κείμενο και εντοπίζουμε το θεματικό του κέντρο [**sos:** με αυτό ξεκινώ την περίληψή μου: π.χ. **το κείμενο αναφέρεται...**]
2. Εργάζομαι **ανά παράγραφο**:
 - α) κυκλώνω τις διαρθρωτικές λέξεις
 - β) εντοπίζω και υπογραμμίζω τα βασικά νοήματα μέσα από σημαντικές λεπτομέρειες
3. Αποδίδω τα υπογραμμισμένα σημεία του κειμένου με δικά μου λόγια, κάνοντας δηλαδή για κάθε παράγραφο έναν πλαγιότιτλο.

Δημιουργία Πλαγιότιτλου: εντοπίζουμε τη θεματική περίοδο της παραγράφου και τις κύριες ιδέες που αυτή περιέχει και στη συνέχεια τις αποδίδουμε συνοπτικά.

4. Εντοπίζω [με τη βοήθεια των διαρθρωτικών λέξεων] τη νοηματική σχέση μεταξύ των παραγράφων προκειμένου να αποδώσω την πορεία σκέψης του συγγραφέα.
5. Αφού ξεκινήσω με την καταγραφή του θεματικού κέντρου αποδίδω σε πλάγιο λόγο και με τη βοήθεια διαρθρωτικών λέξεων τους πλαγιότιτλους.

B. Απαγορεύεται

- ✓ Να μη λαμβάνω υπόψη το όριο των λέξεων
- ✓ Αποφεύγω την αυτούσια μεταφορά λέξεων ή φράσεων του αρχικού κειμένου
- ✓ Δε σχολιάζω τις απόψεις του συγγραφέα, δεν επιδοκιμάζω ή αποδοκιμάζω
- ✓ Δεν ακολουθώ το ύφος του συγγραφέα. Αντίθετα, το ύφος μου είναι σοβαρό και επίσημο
- ✓ Στην περίληψη δε χωρίζω παραγράφους, αλλά γράφω μόνο μία
- ✓ Δε γράφω παραδείγματα, σχήματα λόγου ή άλλες λογοτεχνικές εκφράσεις που τυχόν υπάρχουν στο αρχικό κείμενο

Εισαγωγικές Φράσεις

- Ο συγγραφέας στον πρόλογο...
- Το κείμενο αρχίζει με μία εισαγωγή...
- Το πρώτο [δεύτερο, τρίτο...] θέμα που αναπτύσσει αφορά/ διαπραγματεύεται...
- Το θέμα που αναπτύσσεται σε πρώτο επίπεδο...
- Στη συνέχεια παρουσιάζει και την άποψη ότι...
- Σε δεύτερο επίπεδο ο συγγραφέας κρίνει σκόπιμο να...

 Δεν παραλείπει, βέβαια, να τονίσει/να αναφέρει...

➤ Χρησιμοποιούμε συνδετικές λέξεις και φράσεις όπως : επειδή, διότι, γιατί, εξαιτίας, αλλά όμως , ωστόσο, αντίθετα, με αποτέλεσμα να , αναμφίβολα, παρομοίως, ανάλογα, είναι σημαντικό , αξίζει να υπογραμμίσουμε, συμπερασματικά , επομένως κ.λ.π (βλ. διαρθρωτικές λέξεις)

Καταληκτικές φράσεις

 Τέλος, ο συγγραφέας καταλήγει...

 Τοποθετείται τελικά/συμπερασματικά λέγοντας...

 Στο τέλος ο συγγραφέας συμπεραίνει / διαπιστώνει/ανακεφαλαιώνει και άλλες παρόμοιες...

Ρήματα σύνδεσης

Παρουσιάζει	Σημειώνει
Αναφέρει	Σχολιάζει
Αναφέρεται	Αναπτύσσει
Κρίνει	Πραγματεύεται
Συγκρίνει	Αναλύει
Διακρίνει	Διεισδύει
Επισημαίνει	Προσεγγίζει
Τονίζει	Πλησιάζει το πρόβλημα
Συμφωνεί με την άποψη	Συντάσσεται με την άποψη
Αντιτάσσεται με την άποψη	Είναι υπέρμαχος
Καταδικάζει την άποψη/θέση	Είναι αντίθετος

Γ. Τι πρέπει να προσέχουμε όταν γράφουμε περίληψη;

Κατά τη συγγραφή μίας περίληψης, πρέπει να προσέχουμε τα εξής στοιχεία:

1. Πρέπει να παρουσιάζουμε με πιστότητα τις ιδέες του κειμένου ώστε να αποδώσουμε το νόημά του.
2. Δεν πρέπει να προσθέτουμε προσωπικές απόψεις καθώς και οποιαδήποτε κριτική που είναι φυσιολογικό να αλλοιώνει το αρχικό κείμενο.
3. Δε σχολιάζουμε. Απλά καταγράφουμε συνοπτικά τις ιδέες του κειμένου.
4. Αποφεύγουμε την υπερβολική γενίκευση, δίνοντας σε σωστή αναλογία τις γενικές θέσεις και τα παραδείγματα.
5. Δε μεταφέρουμε – αντιγράφουμε μεγάλες φράσεις του κειμένου, αλλά αποδίδουμε με δικά μας λόγια το νόημα κρατώντας μόνο τις λέξεις – κλειδιά (με ιδιαίτερο νοηματικό βάρος) του συγγραφέα τις οποίες τις βάζουμε σε εισαγωγικά.
6. Η περίληψη δεν πρέπει να είναι ένα μηχανιστικό κείμενο, αλλά να έχει την πιστότητα ως προς το χρησιμοποιούμενο λεξιλόγιο, την επιλογή εκφράσεων και τη συνολική μορφή (συντακτικό – ορθογραφία – καλλιγραφία – στίξη) που παρουσιάζει.

Δ. Η γλώσσα της περίληψης

1. Δεν επαναλαμβάνουμε τις ίδιες λέξεις αλλά προτιμούμε την χρήση συνώνυμων λέξεων ή φράσεων.
2. Μετατρέπουμε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο και γράφουμε σε σε γ' ρηματικό πρόσωπο.
3. Προτιμούμε τις μετοχές αντί για τις δευτερεύουσες προτάσεις.
4. Αποφεύγουμε την χρήση συντομογραφιών , αριθμητικών και αρκτικόλεξων.

☞ **Ας δούμε ένα παράδειγμα συγγραφής περίληψης του παρακάτω κειμένου**

Στον 21ο αιώνα συνεχίζουν να υπάρχουν όχι μόνο εκατομμύρια παιδιά ενός κατώτερου Θεού, αλλά χιλιάδες παιδιά κανενός Θεού. Παιδιά-σκλάβοι, που πουλιούνται από τις οικογένειές τους για ένα πεντοχίλιανο στους δουλέμπορους, οι οποίοι τα μεταπωλούν στα σκλαβοπάζαρα της δυτικής Αφρικής προς 150.000 δρχ. το ένα!

Κατάντησε η ανθρώπινη ζωή να είναι φτηνότερη από εκείνη του ζώου. Στο κάτω κάτω της γραφής ένα πανάκριβο σκυλί ράτσας, όταν πουληθεί, εξασφαλίζει περιποίηση και τροφή άρχοντα. Ένα σκλαβάκι του πεντοχίλιανου θα ζήσει, αν τελικά ζήσει, σκυλίσια ζωή δουλεύοντας στις φυτείες ή, στην καλύτερη περίπτωση, ως υπηρέτης σε σπίτια.

Μήπως η λεγόμενη πολιτισμένη ανθρωπότητα με τους διεθνείς οργανισμούς της δεν γνωρίζει ότι υπάρχουν σκλαβοπάζαρα παιδιών; Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, στην οποία όλος ο πλανήτης είναι ένα σπίτι και μάλιστα υπό άγρυπνη δορυφορική παρακολούθηση, είναι υποκρισία και ντροπή να μένουν αδιάφοροι οι εμφανιζόμενοι ως σερίφηδες της παγκόσμιας τάξης.

Είναι γνωστό ότι η ανθρώπινη ύπαρξη είναι εμπόρευμα. Είναι γνωστή η μισθωτή δουλειά και η σκληρότητά της στις αναπτυγμένες και υπό ανάπτυξη οικονομίες της λεγόμενης ελεύθερης αγοράς. Αφελώς πιστεύαμε ότι είχε καταργηθεί η άμισθη δουλειά ή ότι είχε περιοριστεί στο ελάχιστο στις μέρες μας.

Και όμως την εκτεταμένη ύπαρξη του δουλεμπορίου των παιδιών έρχεται να επιβεβαιώσει η είδηση, ότι ένα υπό νιγηριανή σημαία πλοίο με περίπου 250 σκλαβάκια πλανάται στις θάλασσες της δυτικής Αφρικής ψάχνοντας να αγκυροβολήσει σ' ένα ασφαλές σκλαβοπάζαρο, για να ξεπουλήσει ο καπετάνιος την ανθρώπινηπραμάτεια του. [...]

Εάν το πλοίο – φάντασμα μετέφερε «τρομοκράτες» θα έσπευδαν επί τόπου αεροπλανοφόρα, οι κατασκοπευτικοί δορυφόροι θα το είχαν εντοπίσει και ο «εχθρός» θα είχε εξουδετερωθεί μέσα σε λίγες ώρες. Δεν κινδυνεύουν, όμως, τα συμφέροντα των ισχυρών αλλά η ζωή 250 παιδιών της Αφρικής. Ευτελής η αξία τους, αλλά η παγκόσμια ντροπή και η αναλγησία τεράστια, γι' αυτό δεν ξεπλένεται με τίποτε.

Από τον ημερήσιο τύπο(Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού)

	Θέμα (νοηματικό κέντρο)	Λέξεις/φράσεις κλειδιά	Πλαγιότιτλος
1η παράγραφος	Ο συγγραφέας: ενημερώνει για την ύπαρξη παιδιών - σκλάβων	παιδιά – σκλάβοι δουλέμποροι σκλαβοπάζαρα	στον 21ο αι. χιλιάδες παιδιά - σκλάβοι διακινούνται στα σκλαβοπάζαρα
2η παράγραφος	εξηγεί πόσο άσχημη είναι η ζωή ενός παιδιού σκλάβου	ανθρώπινη ζωή φτηνότερη σκλαβάκι σκυλίσια ζωή	ένα σκλαβάκι θα ζήσει σκυλίσια ζωή όταν ακόμα και ζώα έχουν περιποίηση αρχοντική
3η παράγραφος	διαπιστώνει και κατακρίνει την αδιαφορία των ισχυρών	διεθνείς οργανισμούς σκλαβοπάζαρα παγκοσμιοποίηση, υποκρισία, ντροπή αδιάφοροι	στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, που οι διεθνείς οργανισμοί γνωρίζουν τι συμβαίνει, η αδιαφορία είναι ντροπή και υποκρισία
4η παράγραφος	αναφέρεται στην ύπαρξη της άμισθης δουλειάς σήμερα	ύπαρξη – εμπόρευμα μισθωτή δουλειά σκληρότητα άμισθης δουλειά	η ανθρώπινη ύπαρξη θεωρείται εμπόρευμα γι' αυτό η δουλειά, μισθωτή και άμισθη, κυριαρχεί
5η παράγραφος	επιβεβαιώνει την ύπαρξη δουλεμπορίου με μια είδηση	επιβεβαιώσει η είδηση, πλοίο με 250 σκλαβάκια, ξεπουλήσει, ανθρώπινη πραμάτεια	είδηση για πλοίο με 250 σκλαβάκια-πραμάτεια για πούλημα – επιβεβαιώνει την πλατιά έκταση του δουλεμπορίου
6η παράγραφος	θεωρεί ντροπή την παγκόσμια αδιαφορία	«τρομοκράτες» / εξουδετερωθεί, συμφέροντα, παγκόσμια ντροπή	μόνο αν απειλούνταν ισχυρά συμφέροντα θα υπήρχαν αντιδράσεις ενώ θεωρείται

			ασήμαντη η ζωή 250 παιδιών πράγμα που είναι ντροπή
--	--	--	---

Γραπτή περίληψη: Το κείμενο αναφέρεται στην ύπαρξη του δουλεμπορίου παιδιών στο σύγχρονο κόσμο. Χιλιάδες παιδιά διακινούνται στα σκλαβοπάζαρα του 21ου αιώνα από δουλεμπόρους. Ένα τέτοιο παιδί θα ζήσει δουλεύοντας μια ζωή χειρότερη και από ζώου. Στη σημερινή εποχή της παγκοσμιοποίησης, που οι διεθνείς οργανισμοί γνωρίζουν τι συμβαίνει, η αδιαφορία είναι υποκρισία και ντροπή κυρίως για τους ισχυρούς. Πραγματικά, η ανθρώπινη ύπαρξη θεωρείται εμπόρευμα, γι' αυτό η δουλεία, μισθωτή και άμισθη, κυριαρχεί και ας να πιστεύαμε ότι έχει καταργηθεί. Μια είδηση για την περιπλάνηση πλοίου με 250 παιδιά -εμπόρευμα για πούλημα επιβεβαιώνει την πλατιά έκταση του σύγχρονου δουλεμπορίου. Τελικά, μόνο αν απειλούνταν ισχυρά συμφέροντα θα υπήρχαν αντιδράσεις ενώ θεωρείται ασήμαντη η ζωή 250 παιδιών κι αυτό είναι ντροπή για την ανθρωπότητα.

Άσκηση Εμπέδωσης

1. Να γίνει η περίληψη σε καθένα από τα παρακάτω κείμενα.

I. Μετά την πτώση της τυραννίας στην αρχαία Αθήνα ακολούθησε πολιτική διαμάχη, από την οποία ευνοήθηκαν οι δημοκρατικοί με αρχηγό τον Κλεισθένη. Αυτοί προχώρησαν σε ενέργειες που θεμελίωσαν το δημοκρατικό πολίτευμα.

Συγκεκριμένα, ο Κλεισθένης δημιούργησε δέκα φυλές, των οποίων τα μέλη προέρχονταν από διαφορετικές περιοχές της Αττικής. Έτσι έπαψαν η συγγένεια και η καταγωγή να παίζουν ρόλο στην πολιτική ζωή της Αθήνας. Με το μέτρο αυτό ο Κλεισθένης «έδωσε την πολιτεία στον λαό», όπως έγραψε αργότερα ο Αριστοτέλης. Ένα άλλο μέτρο ήταν η αύξηση της βουλής κατά 100 μέλη. Για να προστατεύσει τους πολίτες από τον κίνδυνο αύξησης της δύναμης του πολέμαρχου στρατηγού, αύξησε τον αριθμό των στρατηγών σε δέκα. Κυρίαρχο σώμα έγινε πλέον η Εκκλησία του Δήμου, στην οποία λαμβάνονταν οι πιο σοβαρές αποφάσεις.

Ο Κλεισθένης έκανε προσιτά στους πολίτες όλα τα αξιώματα και εξασφάλισε τη λαϊκή συνοχή. Δίκαια θεωρείται, λοιπόν, ως ο θεμελιωτής του δημοκρατικού πολιτεύματος.

(Ιστορία Α' Γυμνασίου , σελ 53, διασκευή)

II. Με την πάροδο των ετών παρατηρούμε ότι όλο και περισσότερες γυναίκες σ' όλα τα κράτη του κόσμου, της Ευρώπης και στη χώρα μας συμμετέχουν ενεργά στην αγορά εργασίας, διεκδικώντας επαγγελματική απασχόληση. Αυτό σημαίνει ότι, καθώς η μητέρα βρίσκεται πολλές ώρες στη

δουλειά, η φροντίδα για το σπίτι και τα μέλη της οικογένειας απαιτεί αλλαγές: οι παραδοσιακοί ρόλοι αναθεωρούνται, οι ευθύνες μοιράζονται, όλοι χρειάζεται να αναλάβουν δουλειές, ώστε το σύστημα της οικογένειας να συνεχίσει να λειτουργεί αποτελεσματικά ως προς τις ανάγκες που υπάρχουν.

Οι γονείς αναγκάζονται να δουλεύουν ολόένα και περισσότερο σε εργασίες, που γίνονται σταδιακά όλο και πιο απαιτητικές. Οι συνθήκες των μεγαλουπόλεων δεν είναι ιδιαίτερα φιλικές για τους κατοίκους τους. Ο βιοπορισμός, πιθανόν, να εξαντλεί τους ανθρώπους και τις δυνάμεις τους. Η υπερένταση, οι συγκρούσεις και το άγχος αποτελούν καθημερινό μέρος της ζωής στη σημερινή εποχή. Έτσι, γυρίζουν στο σπίτι κουρασμένοι, χωρίς ψυχικά και σωματικά αποθέματα. Η ενασχόληση με τα παιδιά τους μετατρέπεται σε μια σειρά από ενέργειες ρουτίνας. Τα συναισθηματικά προβλήματα των εφήβων παίρνουν, συχνά, τη μορφή μπελά για τους γονείς, που προσπαθούν να τελειώσουν τη μέρα τους, χωρίς άλλες συγκρούσεις και βάσανα σαν εκείνα που αντιμετώπισαν στη δουλειά τους. Οι έφηβοι αισθάνονται ότι παραμελούνται και ότι τα προβλήματά τους μένουν χωρίς απάντηση, λύση ή και στήριξη από τους μεγάλους. Η άρνηση, η σιωπή, η αναβολή, η έλλειψη σεβασμού γεννούν προβλήματα που συσσωρεύονται και, όταν δεν αντιμετωπίζονται έγκαιρα και ουσιαστικά, οδηγούν τους εφήβους σε παραπτωματική συμπεριφορά.

Ωστόσο, η επαγγελματική δραστηριότητα της μητέρας δεν είναι απειλητική για την ισορροπία και τη συνοχή της οικογένειας. Η εργαζόμενη μητέρα ενισχύει οικονομικά την οικογένεια, αλλά και η ίδια μέσα από τη δουλειά της αισθάνεται δραστήρια και πιο ολοκληρωμένη, κάτι που έχει θετική επίπτωση και στην ισορροπημένη σχέση με τα παιδιά της.

(Γονείς: όταν τα πράγματα... δεν πάνε καλά, ενημερωτικό φυλλάδιο του ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2000)

ΣΦΑΛΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΚΦΡΑΣΗ

Εκφραστική ανακρίβεια

π.χ. «Θα πρέπει να τονιστεί η συμμετοχή του θεσμού της οικογένειας που συμβάλλει στο πρόβλημα» **αντί του** «θα πρέπει να τονιστεί η συμμετοχή του θεσμού της οικογένειας, της οποίας η λανθασμένη λειτουργία...»

Ασάφεια

π.χ. η χρήση εννοιών όπως: *καλό, κακό, σωστό, λάθος*

Αοριστολογία

π.χ. «Έχουν ήδη αρχίσει κάποιες προσπάθειες για ένα καλύτερο αύριο»

Μακροπερίοδος λόγος

Λογοτεχνισμός

Αδόκιμες για το γραπτό λόγο λέξεις – φράσεις

π.χ. Ρίχνω το επίπεδο → (αντί) υποβιβάζω
Να παρθούν μέτρα → να ληφθούν
Χαζοκούτι → τηλεόραση

Επανάληψη λέξεων

Ακυριολεξία – λανθασμένη σημασιολογία χρήση λέξεων

Αλλαγή προσώπου – ασυμφωνία αριθμών

Πλεονασμός

π.χ. «σήμερα, ο σύγχρονος άνθρωπος...»

Απολυτότητα στη διατύπωση – κινδυνολογία

π.χ. «κανείς δεν θέλει την ειρήνη»

Πarenθέσεις, Συντομογραφίες, Αριθμητικά σύμβολα

Συχνά λάθη ορθογραφίας

Διακήρυξη, κήρυγμα

Μήνυμα

Δίλημμα

Επηρεάζω – επήρεια - επιρροή

Άμεσος – έμμεσος

Ωφελώ – ωφέλεια – ωφελιμισμός / οφείλω – όφελος

Άλλωστε – άλλοτε

Επανελημμένα

Εύνοια – έννοια

Συνδυασμός

Παράλειψη- επανάληψη

Έλλειψη – ελλιπής

Υγεία – υγιής

Απαριθμήσεις (εξής:...) – Κατηγοριοποιήσεις (α... β...)

A & B ενικό πρόσωπο, B πληθυντικό πρόσωπο

Ευθείες ερωτήσεις και «πρέπει»

Εκφράσεις που καθιστούν το πρέπει:

Είναι ανάγκη, κρίνεται αναγκαίο, προβάλλει επιτακτικό το αίτημα, είναι / κρίνεται απαραίτητο, καλό είναι, χρήσιμο είναι, επιβάλλεται, αρμόζει, χρειάζεται, καθήκον – υποχρέωση αποτελεί

Επικοινωνιακό Πλαίσιο

✓ Άρθρο

1. Έχει **τίτλο**
2. Αφορμάται από την επικαιρότητα
3. Το ύφος είναι απλό, πάντα όμως **σοβαρό**
4. Γράφεται πάντα σε γ' **πρόσωπο**
5. Κυριαρχεί η αναφορική λειτουργία της γλώσσας

✓ Επιστολή

Βήματα σύνταξης επιστολής

Η επιστολή ανήκει στα είδη της γραπτής επικοινωνίας που εξυπηρετούν προσωπικούς και πρακτικούς σκοπούς. Είναι το γραπτό μήνυμα προς κάποιον απόντα, γνωστό ως **γράμμα**. Η διάκριση σε **προσωπικές** και **επίσημες** επιστολές γίνεται με βάση τη λειτουργία που επιτελούν, το σκοπό και την πρόθεση του συγγραφέα, αλλά και το πρόσωπο, την ομάδα ή το θεσμό στον οποίο απευθύνονται.

Έτσι, προσωπικές λέμε τις επιστολές που απευθύνουμε σε άτομα που γνωρίζουμε και έχουμε κάποια σχέση μ' αυτά. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται οι ευχέτηριες, ευχαριστήριες επιστολές, το e-mail -ηλεκτρονική επιστολή-, οι κάρτες κ.λπ.

Οι επίσημες επιστολές, αντιθέτως, απευθύνονται σε αγνώστους -για τον επιστολέα- παραλήπτες, σε λιγότερο γνωστό ή εντελώς ξένο πρόσωπο, σε μία επιχείρηση ή σε μία υπηρεσία.

Ως προς το περιεχόμενό τους, συγκροτούνται ως εξής:

I. Προσωπικές/Φιλικές επιστολές

 Τόπος, ημερομηνία: στο πάνω δεξιά μέρος του επιστολόχαρτου

 Προσφώνηση: ανάλογη με τον αποδέκτη της επιστολής: *Αγαπητέ μου (φίλε) Ανδρέα,*

Πρόλογος

Αναφέρεται ο σκοπός της επιστολής ή η αφορμή με την οποία γράφεται η επιστολή και παρουσιάζεται το θέμα της επιστολής:

Π.χ. Σου απευθύνω αυτή την επιστολή με αφορμή/ με σκοπό να...

Κύριο Μέρος

Αναλύονται οι πλευρές του θέματος: απόδειξη με τη χρήση επιχειρημάτων, τεκμηρίων, διαπιστώσεων, παραδειγμάτων

Επίλογος

Παρουσιάζεται το συμπέρασμα ή μια περιεκτική ανακεφαλαίωση. Ο επιστολογράφος εκφράζει τη θέση/ πρότασή του ή καλεί τον αποδέκτη της επιστολής να ευαισθητοποιηθεί, να αναλάβει πρωτοβουλίες, να κινητοποιήσει φορείς κ.λπ.

 Αποχαιρετισμός- Επιφώνηση: ανάλογη με τον αποδέκτη της επιστολής
π.χ. *Σε φιλό, Για χαρά, Με φιλικούς χαιρετισμούς*

Ύφος: Το ύφος είναι οικείο και άμεσο , όταν ο αποδέκτης είναι φιλικό πρόσωπο.

20 Νοεμβρίου, 1967
Η΄ Δημ. Σχολείο Χίου
Ελλάδα, 5360

Αγαπημένε μου φίλε Τομ,

Σου γράφω, για να σ' ευχαριστήσω για την επιστολή και τα δώρα σου, εκ των οποίων τα νομίσματα είναι υπέροχα. Έχω επίσης εντυπωσιαστεί από τις φωτογραφίες με τους ουρανοξύστες της Νέας Υόρκης και το Άγαλμα της Ελευθερίας. Σ' ευχαριστώ πολύ και, εις ανταπόδοσιν της προσφοράς σου, σου αποστέλλω κι εγώ τεμάχια άγευστων κρυστάλλων και πακέτα τσίγλας, εκ των οποίων έγινε γνωστή η μαστίχα της Χίου, για να δοκιμάσεις και να μου πεις τη γνώμη σου.

Με αγάπη,
ο μακρινός σου φίλος
Αντρέας

II. Επίσημες Επιστολές

 Τόπος, ημερομηνία: στο πάνω δεξιά μέρος του επιστολόχαρτου

 Προσφώνηση: ανάλογη με τον αποδέκτη της επιστολής: *Αξιότιμε κύριε Υπουργέ, Σεβαστοί γονείς, Κύριοι καθηγητές, Αγαπητοί συμπολίτες/ συμμαθητές κ.λπ.*

Πρόλογος

Αναφέρεται ο σκοπός της επιστολής ή η αφορμή με την οποία γράφεται η επιστολή και παρουσιάζεται το θέμα της επιστολής:

Π.χ. Σας απευθύνω αυτή την επιστολή με αφορμή/ με σκοπό να...

Κύριο Μέρος

Αναλύονται οι πλευρές του θέματος: απόδειξη με τη χρήση επιχειρημάτων, τεκμηρίων, διαπιστώσεων, παραδειγμάτων.

Επίλογος

Παρουσιάζεται το συμπέρασμα ή μια περιεκτική ανακεφαλαίωση. Ο επιστολογράφος εκφράζει τη θέση/ πρότασή του ή καλεί τον αποδέκτη της επιστολής να ευαισθητοποιηθεί, να αναλάβει πρωτοβουλίες, να κινητοποιήσει φορείς κ.λπ.

Αποχαιρετισμός- Επιφώνηση: ανάλογη με τον αποδέκτη της επιστολής

π.χ. Με εκτίμηση/ Με σεβασμό, Ευχαριστώ για τον χρόνο σας/ για την φιλοξενία σας(σε επιστολή στον Τύπο) κ.λπ.

Ύφος: Το ύφος της επιστολής είναι σοβαρό και απρόσωπο, όταν ο αποδέκτης είναι δημόσια Αρχή ή αξιωματούχος.

Αθήνα, 1^η Μαρτίου 2006

Αγαπητή κ. Γεωργίου,

Σας ευχαριστώ για την από 22/2/2006 επιστολή σας σχετικά με την παραχώρηση της άδειας στίχων από έργα των ποιητών Νίκου Πάρη και Γιάννη Μάμαλη, που εκδίδονται από τον εκδοτικό μας οίκο.

Είμαι στην ευχάριστη θέση να σας ενημερώσω ότι το αίτημά σας για χρήση στίχων των παραπάνω ποιητών σε έντυπο υλικό (αφίσες, φυλλάδια) με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Ποίησης (21 Μαρτίου) γίνεται δεκτό από τις ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΑΛΗΝΗ μετά από σύμφωνη γνώμη των ίδιων των ποιητών.

Η παρούσα άδεια παραχωρείται άνευ καταβολής οποιασδήποτε αμοιβής ή αποζημίωσης, για την εκστρατεία διάδοσης της ελληνικής ποίησης.

Σας ευχαριστούμε για τη συνεργασία και εύχομαι η προσπάθειά σας να συμβάλει στην προβολή της ελληνικής ποίησης στο ευρύ κοινό.

Με εκτίμηση,

Γαλήνη Παραδέλη

✓ Προφορικός λόγος [Ομιλία, εισήγηση, διάλεξη]
Βήματα σύνταξης ομιλίας

■ **Προσφώνηση:** ο εναρκτήριο χαιρετισμός του ομιλητή προς το ακροατήριό του

■ **Πρόλογος:** πρόκειται για το εισαγωγικό μέρος του λόγου, όπου συνήθως ο ομιλητής παρουσιάζει το **θέμα της ομιλίας του**, ενδεχομένως και τη **θέση του**, και προσπαθεί να αποσπάσει το ενδιαφέρον του ακροατηρίου

■ **Κύριο Μέρος**

■ **Επίλογος:** ο ομιλητής ανακεφαλαιώνει όσα ανέφερε και προτρέπει το ακροατήριό του προς κάποιο σκοπό

■ **Επιφώνηση**

Προσφώνηση, αποφώνηση και αποδέκτης επιστολής

1. Προσφώνηση:

Επίσημο: Κυρίες και Κύριοι

Δήμος, δημοτικό συμβούλιο: Κύριε Δήμαρχε, Αξιότιμα μέλη του δημοτικού συμβουλίου της πόλης μας

Διάλεξη: Κύριοι /Αγαπητοί Σύνεδροι

Βουλή των Εφήβων: Αγαπητοί συνάδελφοι της Συνέδρια Νέων Βουλής / Φίλοι και Φίλες

Συνομήλικο ακροατήριο: Αγαπητοί συμμαθητές / Φίλοι και Φίλες

Μεικτό ακροατήριο στο σχολικό περιβάλλον: Κύριε διευθυντή, κύριοι καθηγητές, αγαπητοί γονείς, φίλοι και φίλες

2. Αποφώνηση:

Σας ευχαριστώ.

Σας ευχαριστώ ιδιαίτερα για την προσοχή σας.

Σας ευχαριστώ που με ακούσατε.

3. Εκφράσεις Συναισθηματικής Παρακίνησης - Ηθικής / Δεοντολογικής Επιταγής

Είναι επιβεβλημένο

Αποτελεί υποχρέωση κάθε δημοκρατικού πολίτη

Συνιστά βασικό καθήκον

Οφείλουμε να...

Ας προβληματιστούμε/ευαισθητοποιηθούμε / κινητοποιηθούμε

Είναι απαραίδεκτο να αδιαφορούμε

Η ανθρωπιά μας / δημοκρατική μας ευαισθησία υπαγορεύει

✓ Ηλεκτρονικό μήνυμα / e-mail Βήματα σύνταξης ηλεκτρονικού μηνύματος

Το email είναι ένα είδος ηλεκτρονικής επιστολής . Αυτός που στέλνει το email λέγεται αποστολέας και αυτός που το λαμβάνει λέγεται παραλήπτης. Σε ένα email αναφέρουμε απόψεις, ιδέες, σκέψεις, πληροφορίες για ένα θέμα που μας απασχολεί ή ζητούμε ένα αίτημα από κάποιο γνωστό ή άγνωστό μας άτομο .

Στοιχεία που πρέπει να έχει ένα email:

- Πάνω αριστερά θα πρέπει να γράφουμε τα στοιχεία του αποστολέα , του παραλήπτη και το θέμα.

π.χ **Από:** (email αποστολέα)

Προς: (email παραλήπτη)

Θέμα: Ένας σύντομος τίτλος που θα αναφέρει τα βασικά στοιχεία του μηνύματος μας.

- **Προσφώνηση** :Η κλητική προσφώνηση μπορεί να είναι **επίσημη** {π.χ Αξιότιμη κύριε} ή **φιλική** {π.χ Αγαπητέ/ή φίλε/η} ανάλογα με το είδος του email που μας ζητείται.
- **Πρόλογος** (1 παράγραφος).

Καλό θα είναι να είναι ξεκάθαρα αυτά τα σημεία:

- η **αφορμή** που στέλνουμε αυτό το email "Με αφορμή το συνεχώς αυξανόμενο πρόβλημα της μόλυνσης των υδάτων στην περιοχή μας ..."
- η **ιδιότητα** του αποστολέα (ειδικά εάν στέλνουμε προς κάποιον άγνωστο) " ως μέλος της περιβαλλοντικής οργάνωσης Greenpeace ..."
- η **πρόθεση** του αποστολέα "σας στέλνω αυτό το email για να σας ευαισθητοποιήσω για το πρόβλημα της πόλης μας και να σας προτείνω κάποιες λύσεις ."

- **Κύριο θέμα** (1-2 παράγραφοι): Εκθέτουμε τις ιδέες μας χρησιμοποιώντας κυριολεκτική γλώσσα και α' ή β' πρόσωπο.

- **Επίλογος** (1 παράγραφος): Ανακεφαλαιώνουμε και προβάλλουμε την κύρια πρότασή μας προσπαθώντας σε λίγες γραμμές να ευαισθητοποιήσουμε αρκετά τον παραλήπτη για να ανταποκριθεί στα αιτήματά μας.

- **Επιφώνηση: Επίσημη:** Με εκτίμηση η' **Φιλική/ οικεία :** Με αγάπη, Φιλιά (ανάλογα με τον παραλήπτη του email μας)

Προσοχή στο ύφος του κειμένου μας! Αν απευθυνόμαστε σε έναν φίλο ή γνωστό μας τότε χρησιμοποιούμε απλό και φιλικό ύφος.

Από: elenik@gmail.com

Προς: alkmini@gmail.com

Θέμα: Τα τελευταία νέα μου

Αγαπημένη μου φίλη Ελένη,

Σου γράφω αυτό το γράμμα για να σου πω τα τελευταία μου νέα. Από την τελευταία φορά που μιλήσαμε έγιναν διάφορα πράγματα.

Στο σχολείο όλα πηγαίνουν μια χαρά. Χτες πήραμε βαθμούς και σ' όλα τα μαθήματα είχα 10. Ο δάσκαλός μου είπε ότι είμαι πολύ καλή μαθήτρια, ευγενικό και καλό παιδί. Ο μπαμπάς και η μαμά μου χάρηκαν πολύ και μου αγόρασαν καινούργια αθλητικά παπούτσια για το βόλεϊ.

Να σου πω ένα άλλο νέο τώρα. Η γιαγιά ήρθε από το χωριό να μείνει μαζί μας. Είμαι πολύ χαρούμενη. Ακόμη, γράφτηκα σε ομάδα βόλεϊ. Ενθουσιάστηκα πολύ απ' τους αγώνες βόλεϊ στην τηλεόραση και το ζήτησα από τους γονείς μου. Εδώ και δύο εβδομάδες πηγαίνω στην προπόνηση και είμαι ενθουσιασμένη.

Τέλος, αγοράσαμε καινούργιο αυτοκίνητο. Το παλιό μας αυτοκίνητο είχε γίνει σαραβαλάκι. Οι γονείς μου μάζευαν χρήματα και πριν λίγες ημέρες αγοράσαμε ένα ολοκαινούργιο, μεγάλο, άνετο, όμορφο αυτοκίνητο. Το χρώμα του είναι λευκό.

Ελπίζω και εσύ να είσαι τόσα καλά και χαρούμενη όπως εγώ. Γράψε μου να μάθω τα νέα σου. Πόσο θα ήθελα να σε δω σύντομα!

Σου στέλνω πολλά πολλά φιλάκια η φίλη σου
Αλκμήνη

**Όταν απευθυνόμαστε σε κάποιον μεγαλύτερο μας ή άγνωστο
χρησιμοποιούμε επίσημο, τυπικό και ευγενικό ύφος.**

Από: Grigoris@gmail.com

Προς: ekb@gmail.com

Θέμα: Προτάσεις πιο φιλελεύθερων κανονισμών στο σχολείο μας.

Αξιότιμε κύριε διευθυντά 4ου Γυμνασίου Πάτρας,

Λέγομαι Γρηγόρης Γρηγοριάδης και είμαι μαθητής του 3ου Γυμνασίου Πάτρας. Έχω επισκεφθεί πολλές φορές το site του σχολείου σας και έχω ανταλλάξει πολύ ενδιαφέρουσες απόψεις με τα παιδιά που συμμετέχουν. Σήμερα σας γράφω για ένα θέμα που απασχολεί σοβαρά εμένα και τους συμμαθητές μου. Πριν λίγο καιρό ένας νέος κανονισμός άρχισε να ισχύει στο σχολείο μας για τους μαθητές που αργούν στο μάθημα, ο οποίος είναι πολύ αυστηρός και έχει δημιουργήσει ένα κλίμα φόβου στο σχολείο μας.

Για αυτό το λόγο παίρνω την πρωτοβουλία να σας προτείνω έναν νέο, διαφορετικό και φιλελεύθερο κανονισμό, που δεν θα καταπιέζει τόσο εμάς τους μαθητές. [...] Τέλος αν κάποιος θέλει να φύγει νωρίτερα από το σχολείο, τότε θα πρέπει να ενημερώνει τον καθηγητή του και αυτός στην συνέχεια να ειδοποιεί τους γονείς του. Έτσι θα αποφασίζουν μαζί αν υπάρχουν σοβαροί λόγοι για να φύγει ο μαθητής.

Εύχομαι οι ιδέες μου να φανούν χρήσιμες και σύντομα να υλοποιηθούν μετά από δική σας επιθυμία.

Με εκτίμηση
Γρηγόρης Γρηγοριάδης

Βήματα Έκθεσης

1. Διαβάζω προσεκτικά το θέμα και εντοπίζω **την κεντρική έννοια [Κ.Ε]**
2. Βρίσκω τα **δεδομένα (Δ)** [δεν τα αναλύω, μπορώ όμως να στηριχτώ σ' αυτά και να δημιουργήσω την εισαγωγή μου]
3. Βρίσκω τα **ζητούμενα (Ζ)** και για το καθένα ιεραρχώ κάποια *επιχειρήματα*
4. Εντοπίζω το **επικοινωνιακό πλαίσιο** [είδος κειμένου]
5. Ανάλυση του θέματος
6. Οργάνωση του προς ανάπτυξη υλικού με τη μορφή **σχεδιαγράμματος**

Δημιουργία Προλόγου

Η δημιουργία του προλόγου συνήθως αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα **προβλήματα μεθοδικότητας** για τους εξεταζόμενους μαθητές. Αυτό είναι φυσιολογικό, καθώς δεν έχουν από την αρχή μια **λογική**, βάσει της οποίας θα ξεκινήσουν τη συγγραφή του προλόγου και, κατά συνέπεια, της έκθεσής τους. Αντίθετα, ξεκινούν με την προοπτική να γράψουν γρήγορα κάτι απλό, με το οποίο πρέπει απαραίτητα να ξεκινήσει το κείμενο.

Ο πρόλογος δεν είναι κάτι απλό για την έκθεση, μα ούτε είναι και κάτι δύσκολο και επίπονο. Το σπουδαιότερο από όλα είναι να κατανοήσει ο μαθητής ότι η εισαγωγή είναι το «κατώφλι» του κειμένου του, είναι η πρώτη εντύπωση που ο διορθωτής θα αποκομίσει από του γραπτό του. Με ένα καλό πρόλογο, και όταν λέμε καλό εννοούμε **σύντομο, περιεκτικό, κατανοητό, εύστοχο** ως προς τα ζητούμενα του θέματος και πάνω απ' όλα **πρωτότυπο**, σίγουρα επικεντρώνουμε την προσοχή του διορθωτή στο γραπτό μας και διεγείρουμε την περιέργεια και την θετική, καταρχήν, διάθεση του.

Προσέχουμε, λοιπόν:

- ✓ Να είμαστε σύντομοι
- ✓ Να γράφουμε φυσικά και αβίαστα
- ✓ Να κατατοπίσουμε τον αναγνώστη για το τι θα ακολουθήσει
- ✓ Να διεγείρουμε το ενδιαφέρον του και να προσελκύσουμε την προσοχή του
- ✓ Δεν αντιγράφουμε το θέμα της έκθεσης

Δημιουργία Κυρίως Θέματος

Στο κυρίως θέμα, οφείλουμε να **διερευνήσουμε σε βάθος τα ζητούμενα** και να αντιμετωπίσουμε **πολύπλευρα το θέμα**. Θα πρέπει, επιπροσθέτως, να **τεκμηριώσουμε τις απόψεις μας με επιχειρήματα**.

Προσέχουμε:

- ✓ Να γράφουμε με παραγράφους.
- ✓ Να μεταβαίνουμε ομαλά από το ένα μέρος στο άλλο. Γι' αυτό χρησιμοποιούμε διαρθρωτικές λέξεις και φράσεις.
- ✓ Να αναπτύσσουμε με μια λογική σειρά τα επιχειρήματά μας, να έχουμε δηλαδή λογική συνέχεια.
- ✓ Όταν τα ζητούμενα είναι δύο, ανάμεσα στο πρώτο και το δεύτερο γράφουμε μια **ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟ**.

Εναρκτήριες – μεταβατικές φράσεις

Είναι περιττό να τονιστεί ...
 Είναι απαραίτητο να επισημανθεί...
 Ξεχωριστός λόγος, όμως, πρέπει να γίνει...
 Είναι χρήσιμο να τονιστεί επίσης...
 Είναι φανερό ότι...
 Προχωρώντας διαπιστώνουμε ότι...
 Ελάχιστοι θα μπορούσαν να αρνηθούν ότι...
 Πολλοί θα συμφωνούσαν με την άποψη...

Δημιουργία Επιλόγου

Ο επίλογος είναι ένα από τα τρία βασικά δομικά μέρη κάθε κειμένου. Αποτελεί την **λογική κατάληξη των προβληματισμών μας**, συνοψίζει την **κυρίαρχη ιδέα** του θέματος και συγκεφαλαιώνει **τα βασικά συμπεράσματα** της ανάλυσης που προηγήθηκε. Γι' αυτό, είναι χρήσιμο να προσέχουμε, ώστε ο επίλογος της έκθεσής μας να είναι ολοκληρωμένος.

Προσέχουμε:

- ✓ Να δώσουμε αβίαστα το αποτέλεσμα της συλλογιστικής διεργασίας που ακολουθήσαμε
- ✓ Να αφήσουμε καλή εντύπωση
- ✓ Να είναι ο επίλογος απαντητικός όλων των ζητούμενων

Ενότητες Σχολικού Βιβλίου

1^η Θεματική Ενότητα

Οι πρώτες μέρες σ' ένα νέο σχολείο

Το σχολείο

Το σχολείο είναι βασικός θεσμός της κοινωνίας και σε συνδυασμό με την οικογένεια αποτελεί ένα από τους κύριους φορείς της παιδείας. Στόχος του σχολείου είναι να παρέχει εκπαίδευση και αγωγή στους νέους αποβλέποντας στην δημιουργία ολοκληρωμένων ατόμων. Η φοίτηση στα σχολεία ξεκινά από το νηπιαγωγείο και το δημοτικό (βασική εκπαίδευση), συνεχίζεται στο γυμνάσιο και το λύκειο (μέση εκπαίδευση) και ολοκληρώνεται (για όσους το επιδιώκουν) σε κάποια ανώτερη ή ανώτατη σχολή (ανώτερη ή ανώτατη εκπαίδευση).

Αδιαμφισβήτητα η φοίτησή μας στο σχολείο είναι από τις σημαντικότερες περιόδους της ζωής μας. Οι πλούσιες εμπειρίες και τα ποικίλα εφόδια που μας προσφέρει το σχολείο είναι καθοριστικά για την ανάπτυξη της προσωπικότητάς μας και βοηθούν να ενταχθούμε ομαλά στο κοινωνικό σύνολο.

Ποια είναι η προσφορά του σχολείου στους μαθητές

1. Αποκτάμε γνώσεις με τις οποίες γνωρίζουμε και κατανοούμε τον κόσμο γύρω μας.
2. Διευρύνει τους πνευματικούς ορίζοντες, οξύνει το νου, μαθαίνει στο άτομο να κρίνει, να συγκρίνει και να επιλέγει.
3. Μέσα σ' αυτό, μαθαίνουμε να εργαζόμαστε, να αναλαμβάνουμε ευθύνες και πρωτοβουλίες.
4. Δημιουργεί τις βάσεις για επαγγελματική αποκατάσταση.
5. Μεταβιβάζει την πολιτιστική κληρονομιά. Γνωρίζουμε τη γλώσσα μας, την ιστορία και τον πολιτισμό μας, αλλά και την ιστορία και τον πολιτισμό άλλων λαών.

6. Συμβάλλει στην κοινωνικότητα του ατόμου. Το σχολείο σημαίνει παιχνίδι και χαρά. Αναπτύσσουμε, έτσι, σχέσεις με τους συμμαθητές μας, κάνουμε φίλους, μαθαίνουμε να συνεργαζόμαστε και να ζούμε αρμονικά μέσα στην σχολική ομάδα. Το σχολείο βοηθάει να ενταχθούμε ομαλά στο κοινωνικό σύνολο.
7. Μαθαίνουμε να σεβόμαστε τις αντίθετες γνώμες και να λύνουμε τα προβλήματα μας με δημοκρατικά μέσα.
8. Το σχολείο διαπλάθει την προσωπικότητά μας. Μέσα σ' αυτό, καλλιεργούμε τις κλίσεις και τις ικανότητές μας, αλλά και μαθαίνουμε το σωστό και το δίκαιο, τις υποχρεώσεις και τις ευθύνες μας, ώστε να γίνουμε άνθρωποι υπεύθυνοι, συνετοί, με αρχές και αξίες.
9. Συμβάλλει στη διατήρηση της υγείας, γιατί διδάσκει βασικούς τρόπους υγιεινής διατροφής και διαβίωσης.

Η σχολική ζωή κρύβει νέες όμορφες στιγμές, αλλά και δυσκολίες. Στη διάρκειά της, συνδυάζονται η μάθηση, οι νέες γνωριμίες και οι φιλίες με την πίεση του διαβάσματος και των μαθημάτων, ενώ κρίνεται απαραίτητη και η ύπαρξη πειθαρχίας και υπακοής σε κανόνες και αρχές που διέπουν την σχολική ζωή. Το σχολείο αποτελεί μια μεγάλη οικογένεια, μέσα στην οποία αποκτούμε γνώσεις και εφόδια πνευματικά, καλλιεργούμε τον χαρακτήρα μας και ωριμάζουμε ως άνθρωποι, ώστε να ανταποκριθούμε στη συνέχεια στις ποικίλες δυσκολίες και απαιτήσεις της ζωής.

Προβλήματα του σύγχρονου σχολείου

- Δεν έχει την ευελιξία να αναπροσαρμόζει τις γνώσεις που παρέχει με τις γρήγορες εξελίξεις που συντελούνται στην επιστήμη, την τεχνολογία, την οικονομία και την κοινωνία. Έτσι αυτές είναι ελλιπείς και αναχρονιστικές.
- Αρκετά σχολικά εγχειρίδια είναι δυσνόητα, κακογραμμένα, χωρίς χιούμορ και φαντασία. Με αυτό τον τρόπο ο μαθητής απωθείται αντί να έλκεται από αυτά.
- Οι μαθητές επιβραβεύονται για την δυνατότητα αποστήθισης τους και όχι για την κριτική τους σκέψη. Θεωρούν κατά αυτό τον τρόπο ότι αξία έχουν οι βαθμοί και όχι οι γνώσεις.
- Παρατηρείται ελλιπής υλικοτεχνική υποδομή καθώς πολλά σχολικά κτίρια είναι αφρόντιστα, απουσιάζουν εξοπλισμένα εργαστήρια, οι βιβλιοθήκες και οι αθλητικές εγκαταστάσεις.
- Οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν την ηθική και υλική στήριξη της πολιτείας. [χωρίς επιμόρφωση και εξειδίκευση]

Το ξεκίνημα του σχολείου οδηγεί το παιδί σε μια καινούρια πραγματικότητα. Πρέπει να αντιμετωπίσει τον αποχωρισμό από τους γονείς και την ασφάλεια του οικογενειακού περιβάλλοντος, **να κοινωνικοποιηθεί** στην τάξη, **να ανταγωνιστεί** και **να αντιμετωπίσει**, όταν χρειαστεί, τα άλλα παιδιά. Ταυτόχρονα του ζητούνται αποδείξεις ότι μπορεί να τα καταφέρει, να μάθει, να γίνει καλός μαθητής. **Πρέπει να σταθεί στο ύψος των προσδοκιών των γονέων και των δασκάλων του.** Όσο μεγαλύτερες είναι αυτές οι προσδοκίες τόσο περισσότερο το παιδί θα δυσκολευτεί να αντεπεξέλθει γιατί παράλληλα τα μαθήματα είναι περισσότερα και δυσκολότερα. Ορισμένοι γονείς προβάλλουν τις δικές τους επιθυμίες και τα δικά τους βιώματα. Αν ήταν οι ίδιοι καλοί μαθητές ή αν έχουν πανεπιστημιακή μόρφωση, απαιτούν από το παιδί τους να ακολουθήσει την ίδια πορεία. Πολλές φορές μπορεί να το πιέζουν υπερβολικά, με αποτέλεσμα εκείνο να αντιδράσει και οτιδήποτε έχει σχέση με το σχολείο να του προξενεί δυσαρέσκεια.

Το παιδί θα πρέπει να αναπτύξει μια αυτόνομη σχέση με το σχολείο έτσι ώστε το διάβασμα να είναι μια προσωπική του υπόθεση. Οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί πρέπει να είναι εκεί για να ενθαρρύνουν και να βοηθήσουν, αν χρειαστεί, όταν οι συνθήκες της σχολικής πραγματικότητας αποδεικνύονται δύσκολες.

1ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Η Μαργκό ξεκίνησε για το σχολείο, τρομοκρατημένη με τη σκέψη ότι θα είχε αυστηρούς καθηγητές, ταραγμένη από το φόβο μήπως είχε γίνει λάθος και δεν υπήρχε θέση γι' αυτή στην Α' γυμνασίου. Τη συνόδεψε η μητέρα της. Τα παιδιά και οι γονείς στέκονταν όρθιοι στην αυλή του σχολείου. Η Μαργκό έψαχνε με τα μάτια γνώριμα πρόσωπα. Είδε δύο φίλες της απ' το παλιό της σχολείο και κατευθύνθηκε προς το μέρος τους.

Ξαφνικά, σημειώθηκε μια κίνηση προς το προαύλιο. Μια αυστηρή φωνή συνέστησε στους γονείς να μείνουν έξω από το προαύλιο και στα παιδιά να συγκεντρωθούν σιωπηλά μέσα. Οι γονείς όμως αρνούσαν να εγκαταλείψουν τα παιδιά τους και δημιουργήθηκε μια τρομερή σύγχυση.

Ένας ολοστρόγγυλος κύριος με μουστάκι διάβαζε τα ονόματα των μαθητών: «Αν δεν ακούσετε το όνομά σας εξαιτίας του θορύβου, θα διαγραφείτε από τους καταλόγους!». Η Μαργκό προσπαθούσε να συγκεντρωθεί. Φοβόταν μήπως δεν ακούσει το όνομά της, φοβόταν μήπως δεν το πουν, φοβόταν σχεδόν μήπως ξεχάσει το ίδιο της το όνομα, και το επαναλάμβανε μέσα της για να μην της διαφύγει.

Σούζυ Μόργκενστερν, *Τα Σαΐνια της Α' Γυμνασίου*,
μτφ. Ρένα Χατχούτ, Καστανιώτης, Αθήνα 1997, σελ 20-21 (διασκευή)

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Ποιο είναι το βασικό θέμα του κειμένου;
2. Τι προκαλεί τρόμο στην Μαργκό;
3. Ποιος αφηγηματικός τρόπος επικρατεί στο κείμενο ; Αφήγηση ή περιγραφή; Σε κάθε περίπτωση αιτιολογήστε την απάντησή σας με παραπομπές από το κείμενο.

2ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Με κάποιους από τους φίλους σου είναι πιθανόν να χωρίσετε στο Γυμνάσιο. Να θυμάσαι πως κάθε αλλαγή στη ζωή σου είναι ευκαιρία για νέο ξεκίνημα. Σύντομα θα διαπιστώσεις ότι στο νέο σου σχολείο θα δημιουργήσεις νέες φίλιες και ίσως πιο δυνατές. Αν μοιραστείς τα συναισθήματά σου με κάποιον άλλο, θα απαλύνεις τη στεναχώρια σου. Αν είσαι φιλικός και ευχάριστος και, κυρίως, αν είσαι ο εαυτός σου, θα σε προσεγγίσουν ευκολότερα οι συμμαθητές σου. Συμπεριφορές όπως το να εκφράζεις ευαισθησία, να βοηθάς τους άλλους, να μπαίνεις στη θέση τους και να εξετάζεις τα πράγματα και από την οπτική του άλλου συνήθως εκτιμώνται και οδηγούν σε αποδοχή.

Άσκηση Κατανόησης

1. Αφού διαβάσετε το κείμενο 2 και σε συνδυασμό με τις προσωπικές σας απόψεις, τί θα λέγατε στην Μαργκό (κείμενο 1) για να την καθησυχάσετε ;

3ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Το σχολείο μου (6ο Γυμνάσιο Σερρών) είναι γνωστό από τις δραστηριότητες του εργαστηρίου Πληροφορικής. Ανάμεσα σ' αυτές είναι και η εφημερίδα «ΜΑΘΗΤΙΚΗ ΟΝ LINE» που εκδίδει μέσω του Internet και αποτελεί μοναδικό παγκόσμιο πρότυπο. Η εφημερίδα μας βραβεύτηκε με το 1ο βραβείο στο φετινό διαγωνισμό 1998 μαθητικών εντύπων που διοργανώνει η εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ. Αισθάνομαι πολύ τυχερός που ανάμεσα από πολλούς συμμαθητές μου που εργάζονται στην εφημερίδα κληρώθηκα να την αντιπροσωπεύσω στην τελετή βράβευσης. Έτσι βρέθηκα στο τριήμερο των εκδηλώσεων βράβευσης στην Αθήνα συνοδευόμενος από τον καθηγητή μου κ. Βαγγέλη Γκιμπερίτη, υπεύθυνο της εφημερίδας και του Internet site του σχολείου μας. Βέβαια δεν έχασα την ευκαιρία να καλύψω το ταξίδι δημοσιογραφικά[...].

Το Σάββατο ήταν η μεγάλη μέρα. Η μέρα της απονομής[...]. Η γιορτή ήταν ένα πανδαιμόνιο από φωτογραφίες και χειροκροτήματα, ώρες αξέχαστες, ώρες τιμών και δόξας, ώρες που σε κάνουν να πιστεύεις ότι η δουλειά και οι κόποι αμείβονται και σου δίνουν κουράγιο να συνεχίσεις[...]. Όλα αυτά τα πρωτόγνωρα γεγονότα που έζησα αυτό το τριήμερο με έκαναν να υποσχεθώ στον εαυτό μου πως στο Λύκειο που θα είμαι του χρόνου θα κάνω το παν για να εκδώσουμε εφημερίδα. Τελικά, συνειδητοποίησα μια φράση που έλεγε ο καθηγητής μας κ. Βαγγέλης: « Παιδεία και Εκπαίδευση δεν είναι μόνο η από έδρας διδασκαλία».

Παναγιώτης Ζαχαρίου,
μαθητής Γ' Γυμνασίου

ελεύθερος ρεπόρτερ της ΜΑΘΗΤΙΚΗΣ ΟΝ LINE (από το διαδίκτυο)

Άσκηση Κατανόησης

1. Για ποια δραστηριότητα πήρε βραβείο το 6ο Γυμνάσιο Σερρών;
2. Ποιά συναισθήματα ένιωσε ο Παναγιώτης Ζαχαρίου από την εμπειρία του σύμφωνα με το κείμενο;
3. Βρείτε στο παραπάνω κείμενο τον πομπό , τον δέκτη και τον κώδικα που χρησιμοποιείται.

1η Ενότητα:

Θεωρία Γραμματικής - Συντακτικού

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΜΕΡΕΣ ΣΕ ΕΝΑ ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Το Σχολείο μας

Α. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ - ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ - ΚΩΔΙΚΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Επικοινωνία είναι η ανταλλαγή μηνυμάτων μεταξύ δύο ή περισσότερων ανθρώπων.

Παράγοντες επικοινωνίας	
Πομπός	Αυτός που δημιουργεί και στέλνει το μήνυμα . Είναι είτε αυτός που μιλάει (<i>ομιλητής</i>) είτε αυτός που γράφει (<i>συγγραφέας/ αρθρογράφος -σε εφημερίδα-</i>)
Δέκτης	Αυτός που δέχεται το μήνυμα. Είναι είτε αυτός που ακούει (<i>ακροατής</i>) είτε αυτός που διαβάζει (<i>αναγνώστης</i>)
Μήνυμα	Οποιαδήποτε πληροφορία, σκέψη, ερώτηση, άποψη ο πομπός θέλει να μεταδώσει στον δέκτη
Κώδικας	Ένα σύστημα σημείων ή σημάτων που χρησιμοποιείται για να μεταδοθεί ένα μήνυμα. (γράμμα σε ένα φίλο → <i>γλωσσικός κώδικας</i> / μουσική → <i>μουσικός κώδικας</i>)
Κωδικοποίηση και αποκωδικοποίηση του μηνύματος	Ο πομπός <i>κωδικοποιεί</i> το μήνυμα βάζοντας τα κατάλληλα σύμβολα/ στοιχεία. Ενώ ο δέκτης <i>αποκωδικοποιεί</i> το μήνυμα «διαβάζοντάς το»
Συνθήκες επικοινωνίας	Οι περιστάσεις κάτω από τις οποίες ο πομπός μεταδίδει το μήνυμα στον δέκτη. π.χ. <ul style="list-style-type: none">❖ σε ποιον απευθύνεται ο πομπός❖ σε τι είδους περιβάλλον❖ με ποιο τρόπο❖ ποιο στόχο έχει

ΚΩΔΙΚΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Μπορούμε να επικοινωνούμε , δηλαδή να μεταδίδουμε μηνύματα, όχι μόνο μέσω της γλώσσας αλλά και με πολλούς άλλους τρόπους:

Γλωσσικός κώδικας	Οι λέξεις με την μορφή ήχων και γραμμάτων
Κώδικας των μαθηματικών	Οι αριθμοί και τα διάφορα σύμβολα (π.χ \leq, \sqrt, \neq, \geq)
Κώδικας των Η/Υ	Τα ειδικά σύμβολα και εικονίδια (@)
Κώδικας της μουσικής	Οι νότες
Κώδικας οδικής κυκλοφορίας	Τα σήματα οδικής κυκλοφορίας
Κώδικας της χημείας	Σύμβολα χημικών στοιχείων (π.χ. H ₂ O)

Ο γλωσσικός κώδικας έχει δύο μορφές:

- Γραπτός λόγος: οι λέξεις με την μορφή γραπτών συμβόλων (επιστολή, άρθρο εφημερίδας, γραπτό μήνυμα κ.α)
- Προφορικός λόγος: οι λέξεις ως ηχητικά σημεία(καθημερινή ομιλία, ραδιοφωνικές εκπομπές κ.α)

Β. ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Διάκριση πρότασης – περιόδου- ημιπεριόδου

Στην πρόταση, που είναι η βασική μονάδα του λόγου, περιέγεται ένα μόνο ρήμα. π.χ. Αύριο θα ξεκινήσει το σχολείο.

Έτσι, δεν πρέπει να την μπερδεύουμε με την **περίοδο**, που είναι τμήμα του γραπτού λόγου και εκφράζει ένα ολοκληρωμένο νόημα, καταλήγει σε τελεία ή άλλα ισοδύναμα σημεία στίξης (ερωτηματικό, θαυμαστικό, αποσιωπητικά) και μπορεί να περιέχει περισσότερα από ένα ρήματα. π.χ. Σήμερα έχουν αυξηθεί οι απαιτήσεις της κοινωνίας , γι' αυτό πρέπει να μάθω τουλάχιστον δύο ξένες γλώσσες.

Η **ημιπερίοδος** είναι ένα τμήμα μίας περιόδου. π.χ. Με την επινόηση του αλφαβήτου ο άνθρωπος νίκησε τον χώρο και τον χρόνο· οι πληροφορίες μπορούν να αποθηκευτούν και να μεταφερθούν από τόπο σε τόπο.

Στον γραπτό λόγο βρίσκεται :

- είτε ανάμεσα σε τελεία και άνω τελεία
- είτε ανάμεσα σε άνω τελεία και τελεία (ή θαυμαστικό ή ερωτηματικό)
- είτε ανάμεσα σε δύο άνω τελείες.

1. Είδη προτάσεων ως προς τη σχέση τους με άλλες

A. Προτάσεις κύριες (ή ανεξάρτητες): είναι οι προτάσεις που κατά κανόνα μπορούν να σταθούν στον λόγο χωρίς να χρειάζεται να συνδυαστούν με μια άλλη πρόταση, π.χ. *Χθες αγόρασα τα βιβλία.*

B. Προτάσεις δευτερεύουσες (ή εξαρτημένες): είναι οι προτάσεις που, για να σταθούν στον λόγο, χρειάζεται να συνδυαστούν με μια άλλη πρόταση, π.χ. *Όταν τελειώσουν τα μαθήματα, θα πάω διακοπές.*

2. Είδη προτάσεων με βάση τα συστατικά τους

Η δομή μιας πρότασης εξαρτάται από την ποσότητα, αλλά και τον συντακτικό ρόλο των λέξεων που χρησιμοποιούμε, για να τη δημιουργήσουμε. Έτσι, οι προτάσεις διακρίνονται σε:

- απλές
- επαυξημένες
- ελλειπτικές
- σύνθετες

ΑΠΛΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Απλές είναι οι προτάσεις που αποτελούνται από τους βασικούς όρους και μόνο, οι οποίοι είναι **το υποκείμενο, το ρήμα, το αντικείμενο και το κατηγορούμενο.**

Βασικοί όροι	Παραδείγματα
Υποκείμενο + Ρήμα <u>Δμετάβατο</u>	Η Λένα τρέχει.
Υποκείμενο + Ρήμα + Αντικείμενο	Ο Μιχάλης τρώει καρπούζι.
Υποκείμενο + Ρήμα + Αντικείμενο (άμεσο) + Αντικείμενο (έμμεσο)	Ο Γιάννης διδάσκει τους μαθητές μαθηματικά.
Υποκείμενο + Ρήμα (συνδετικό) + Κατηγορούμενο	Το φόρεμα είναι καινούριο.

Η σειρά με την οποία τοποθετούνται οι κύριοι όροι της πρότασης δεν είναι σταθερή και συγκεκριμένη. Μπορούμε να μετακινήσουμε τις ομάδες των λέξεων ανάλογα με αυτό που θέλουμε να τονίσουμε, χωρίς να αλλάζει το νόημα της πρότασης. Συνήθως, όμως, το υποκείμενο προηγείται και ακολουθεί το ρήμα και το αντικείμενο.

π.χ.

α) Η Ελένη αγόρασε ποδήλατο. (Υποκείμενο + Ρήμα + Αντικείμενο)

β) Αγόρασε η Ελένη ποδήλατο. (Ρήμα + Υποκείμενο + Αντικείμενο)

γ) Ποδήλατο αγόρασε η Ελένη. (Αντικείμενο + Ρήμα + Υποκείμενο)

Η σειρά των όρων της πρότασης εξαρτάται από την περίπτωση επικοινωνίας που εξετάζουμε. Τοποθετούμε δηλαδή το στοιχείο που θέλουμε να τονίσουμε στην αρχή της πρότασης και αλλάζουμε τη σειρά των υπόλοιπων όρων.

ΕΠΑΥΞΗΜΕΝΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Επαυξημένες είναι οι προτάσεις που αποτελούνται από τους βασικούς όρους και κάποιες επιπλέον λέξεις, οι οποίες συμπληρώνουν το νόημα των βασικών όρων και μας πληροφορούν πότε ή γιατί έγινε κάτι. Αυτές οι λέξεις ονομάζονται **προσδιορισμοί**.

π.χ.

Οι κάτοικοι δεν πληρώνουν φόρους. (**απλή πρόταση**)

Οι **μόνιμοι κάτοικοι των νησιών** δεν πληρώνουν **δυσβάσταχτους** φόρους .
(**επαυξημένη πρόταση**)

ΕΛΛΕΙΠΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ελλειπτικές λέγονται οι προτάσεις που τους **λείπουν ένας ή περισσότεροι κύριοι όροι, επειδή εννοούνται εύκολα**. Οι κύριοι όροι μιας πρότασης που μπορεί να παραλείπονται και να την κάνουν ελλειπτική είναι:

α) το Υποκείμενο π.χ. Δεν το θέλω. (**εννοείται εγώ**)

β) το ρήμα π.χ. Λοιπόν, έτοιμος; (**εννοείται είσαι**)

γ) το κατηγορούμενο π.χ. Εσύ είσαι νέος · αυτός δεν είναι. (**εννοείται νέος**)

δ) το αντικείμενο π.χ. Αυτός έχει χρήματα · εγώ δεν έχω. (**εννοείται χρήματα**)

ΣΥΝΘΕΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Σύνθετες είναι οι προτάσεις που έχουν περισσότερα από ένα **υποκείμενα, αντικείμενα και κατηγορούμενα**. Είτε χωρίζονται μεταξύ τους με κόμμα είτε συνδέονται με κάποιο σύνδεσμο (συνήθως το **και**).

π.χ. Ο Γιώργος αγόρασε **τετράδια και μολύβια**. (2 άμεσα αντικείμενα)

Όταν σε μία σύνθετη πρόταση λέμε **περισσότερα από ένα αντικείμενα** εννοούμε περισσότερα από ένα αντικείμενα **του ίδιου είδους**, άμεσα ή έμμεσα.

❖ Οφείλουμε να είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί, *ώστε να μην μπερδεύουμε τις επαυξημένες με τις σύνθετες προτάσεις*.

Σύνθετες προτάσεις	Επαυξημένες προτάσεις
α) περισσότερα από ένα υποκείμενα → Η Μαρία και η Ελένη	α) σχηματισμός προτάσεων με προσδιορισμούς

<p>πηγαίνουν σχολείο. β) περισσότερα από ένα αντικείμενα → Τα παιδιά διαβάζουν βιβλία και κόμικς. γ) περισσότερα από ένα κατηγορούμενα → Η μητέρα ήταν ανήσυχη και φοβισμένη.</p>	<p>→ Η δασκάλα του Πέτρου έχει σπουδάσει στο εξωτερικό.</p>
---	---

Πώς μετατρέπουμε μια απλή πρόταση σε σύνθετη;

Έχουμε δύο τρόπους:

α) Αρκεί να προσθέσουμε μόνο **υποκείμενα**, μόνο **κατηγορούμενα**, ή και τα δύο.
π.χ. Ο κύριος Γεωργίου και η κυρία Παπαδοπούλου είναι συνάδελφοι.

β) Προσθέτουμε ισοδύναμες φράσεις, που λειτουργούν ως υποκείμενα και ως κατηγορούμενα, και επεκτείνουμε την πρόταση προς τα αριστερά του υποκειμένου και προς τα δεξιά του κατηγορουμένου. Μπορούμε να προσθέτουμε ισοδύναμες φράσεις, που λειτουργούν **ως υποκείμενα και ως αντικείμενα**, και επεκτείνουμε την πρόταση προς τα αριστερά του υποκειμένου και προς τα δεξιά του αντικειμένου.

π.χ. Ο Έκτορας και ο Άρης συνάντησαν τον Νίκο και τον Γιώργο.

Σημείωση Μια πρόταση μπορεί να είναι ταυτόχρονα σύνθετη και επαυξημένη ή επαυξημένη και ελλειπτική ή ελλειπτική και σύνθετη. **Δεν μπορεί να είναι ταυτόχρονα ποτέ όμως απλή και κάτι άλλο** (απλή και σύνθετη ή απλή και επαυξημένη ή απλή και ελλειπτική).

π.χ. ☞ Γονείς και δάσκαλοι παρευρέθησαν στην γιορτή των μαθητών. (σύνθετη + επαυξημένη)

☞ Κώστα και Ελένη εδώ! (σύνθετη + ελλειπτική)

☞ Παίζουν ποδόσφαιρο στην αυλή του σπιτιού. (επαυξημένη + ελλειπτική)

3. Είδη προτάσεων ανάλογα με την σημασία τους:

Αποφαντικές (Κρίσης)	Δίνουν μια πληροφορία και έχουν στο τέλος τελεία. (οριστική έγκλιση)	Αύριο φεύγουμε ταξίδι.
Ερωτηματικές	Ζητούν μια πληροφορία και έχουν στο τέλος ερωτηματικό.	Τι ώρα θα φύγουμε ;
Προστακτικές	Ζητούν από κάποιον να	Βάλε μου λίγο

(Επιθυμίας)	κάνει κάτι ή τον παρακαλούν για κάτι και έχουν στο τέλος θαυμαστικό ή τελεία. (υποτακτική/ προστακτική έγκλιση)	τσάι.(παράκληση) Μην καπνίζεις εδώ!(απαγόρευση)
Επιφωνηματικές	Εκφράζουν ένα έντονο συναίσθημα και έχουν στο τέλος θαυμαστικό.	Τι ωραίο γραπτό!(θαυμασμός) Βαρέθηκα πια! (θυμός)

4. Είδη προτάσεων ως προς την ποιότητά τους

A. Προτάσεις καταφατικές: είναι οι προτάσεις που δεν περιέχουν άρνηση, **π.χ.** *Οι δρόμοι όλοι είναι ανοιχτοί.*

B. Προτάσεις αρνητικές (ή αποφαντικές): είναι οι προτάσεις που περιέχουν άρνηση . Συνήθως σχηματίζονται με την άρνηση «δεν» + οριστική έγκλιση ή με το «μη(ν)» + υποτακτική , **π.χ.** *Οι δρόμοι δεν όλοι είναι ανοιχτοί./ Μην απαντάς στις ερωτήσεις.*

∞ Η προστακτική έγκλιση δεν σχηματίζει άρνηση.

Ασκήσεις Εμπέδωσης

A. Να χαρακτηριστούν οι προτάσεις με βάση τα συστατικά τους:

- i. Ο Γιάννης είναι ζωηρός και ανήσυχος.
- ii. Ο Πέτρος και ο Νίκος είναι συμμαθητές.
- iii. Ο χειμώνας έφερε βροχές και καταιγίδες.
- iv. Ο χρόνος είναι χρήμα.
- v. Τα πολλά λόγια είναι φτώχεια.
- vi. Οι γυναίκες και οι άντρες έχουν σήμερα τα ίδια δικαιώματα.
- vii. Ωρα να φύγουμε!
- viii. Η Ελένη είναι φοιτήτρια της ιατρικής.
- ix. Η Ελένη από την πρώτη στιγμή μου φάνηκε συμπαθητική.
- x. Όλοι τους είναι ευχαριστημένοι και σίγουροι για τον εαυτό τους.
- xi. Ο Πέτρος έχει πάντα ένα ύφος ειρωνικό και μια διάθεση κοροϊδευτική.
- xii. Πατέρας δεν υπάρχει.

- xiii.** Είμαι μαθητής της Α΄ γυμνασίου.
- xiv.** Τα μαθήματα παρουσιάζουν ενδιαφέρον.
- xv.** Κανένας δε μιλούσε.
- xvi.** Όλοι έγραφαν συγκεντρωμένοι.
- xvii.** Οι ελεύθερες ώρες μειώθηκαν.
- xviii.** Ο Διευθυντής του Γυμνασίου είναι αυστηρός.
- xix.** Το γραφείο ζητά νέους συνεργάτες.
- xx.** Έξοδος κινδύνου!

B. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως προς το περιεχόμενό τους.

- i.** Πόσο ψήλωσε ο Γιώργος!
- ii.** Μήπως χρειάζεσαι βοήθεια;
- iii.** Σήκωσε το τηλέφωνο. Δεν το ακούς που χτυπάει;
- iv.** Ο φίλος μου ο Πέτρος ήρθε πρώτος στις εξετάσεις.
- v.** Πόσο γρήγορα περνάει ο καιρός!
- vi.** Διάβασέ μου ένα απόσπασμα από τον Σολωμό.
- vii.** Οι ειδήσεις σήμερα είναι δυσάρεστες.
- viii.** Τι παλιόπαιδο που είσαι!
- ix.** Ποια είναι η γνώμη σου για το θέμα;
- x.** Το ταξίδι διαρκεί τρεις ώρες.
- xi.** Μπορείς να ανοίξεις το παράθυρο;

Γ. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως προς την ποιότητά τους.

- i.** Μη λες ψέματα.
- ii.** Παραδέξου το λάθος σου.
- iii.** Η κατάσταση είναι δύσκολη.
- iv.** Ο καβγάς δε σταματούσε.
- v.** Μη δίνετε σημασία στα λόγια της.
- vi.** Να είσαι ήσυχος στο μάθημα.
- vii.** Το μάθημα αρχίζει στις εννιά.

- viii. Πουθενά δεν είδα τον Γιάννη.
- ix. Οι πολιτικοί πρέπει να είναι ακέραιοι.
- x. Μη μας περιμένεις άλλο.
- xi. Τίποτα δεν αξίζει όσο η αγάπη.

Δ. Να κυκλώσετε την σωστή απάντηση:

1. Η Ελένη έχει φορέματα και μπλούζες

- i. επαυξημένη, αρνητική και προστακτική πρόταση
- ii. απλή, καταφατική και αποφαντική πρόταση
- iii. σύνθετη, καταφατική και αποφαντική πρόταση
- iv. ελλειπτική, αρνητική και ερωτηματική πρόταση

2. Συμφωνείς;

- i. απλή, καταφατική και αποφαντική πρόταση
- ii. ελλειπτική, αρνητική και ερωτηματική πρόταση
- iii. απλή, καταφατική και ερωτηματική πρόταση
- iv. ελλειπτική, καταφατική και ερωτηματική πρόταση

3. Η καθηγήτρια δεν είχε διδάξει Ιλιάδα.

- i. επαυξημένη, αρνητική και επιφωνηματική πρόταση
- ii. απλή, αρνητική και αποφαντική πρόταση
- iii. σύνθετη, καταφατική και αποφαντική πρόταση
- iv. επαυξημένη, αρνητική και αποφαντική πρόταση

4. Η θάλασσα κρύφτηκε πίσω από τα βουνά.

- i. επαυξημένη, καταφατική και ερωτηματική πρόταση
- ii. επαυξημένη, καταφατική και αποφαντική πρόταση
- iii. απλή, καταφατική και αποφαντική πρόταση
- iv. σύνθετη, καταφατική και επιφωνηματική πρόταση

5. Ο Κώστας να πάει αμέσως στο σπίτι του!

- i. σύνθετη, καταφατική και αποφαντική πρόταση
- ii. απλή, αρνητική και επιφωνηματική πρόταση
- iii. επαυξημένη, καταφατική και προστακτική πρόταση

iv. επαυξημένη, καταφατική και επιφωνηματική πρόταση

Ε. Η κυρία άνοιξε το παράθυρο: Μετασχηματίστε την απλή πρόταση σε:

- Επαυξημένη:
- Ελλειπτική:
- Ερωτηματική:
- Προστακτική:
- Αρνητική:

ΣΤ. Να μετατρέψετε τις παρακάτω απλές προτάσεις σε επαυξημένες και το αντίστροφο.

- i. Η μητέρα κουράστηκε.
 - ii. Ο δάσκαλος έδωσε στους μαθητές τα βιβλία.
 - iii. Ο Γιώργος μας μίλησε εμπιστευτικά για τα σχέδιά του.
 - iv. Ύστερα από τρεις ώρες περπάτημα οι μαθητές έφτασαν στο σχολείο.
 - v. Όλοι διασκεδάζαν.
 - vi. Το μάθημα άρχισε.
-

1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

Η Αστραδενή μετακομίζει με την οικογένειά της από την Σύμη όπου ζούσαν μέχρι τότε στην Αθήνα. Στο απόσπασμα που ακολουθεί παρακολουθούμε την πρώτη της μέρα στο νέο της σχολείο.

[...] Τα παιδιά, φαίνεται, τελείωσαν την ορθογραφία, γιατί σηκώθηκαν κάτι κορίτσια, μάζεψαν τα τετράδια και τα 'δωσαν στη δασκάλα. «Λοιπόν», είπε αυτή και άνοιξε ένα πράσινο τετράδιο, «για σήκω εσύ, η καινούρια και πες μου το όνομά σου».

Στάθηκα όρθια δίπλα στο θρανίο μου κι είπα: «Αστραδενή Χατζηπέτρου».

Η κυρία δε με κοίταζε, ετοιμαζότανε να γράψει το όνομά μου στο τετράδιο - ο κατάλογος θα ήταν- αλλά τα παιδιά άρχισαν τα γέλια.... Γιατί άραγε;... Και τότε εκείνη σήκωσε το κεφάλι, χτύπησε ένα χάρακα στο τραπέζι και είπε:

«Ήσυχα εσείς! Πώς το είπες αυτό το όνομα;»

«Αστραδενή Χατζηπέτρου».

«Όχι το Χατζηπέτρου... Το Αστραδενή... Χριστιανικό είναι;...»

«Ναι», έκανα με το κεφάλι. Έτρεμα. Δεν της άρεσε τ' όνομά μου, φαίνεται...

«Δηλαδή, ΕΤΣΙ σε βάφτισε ο παπάς;», ξαναρώτησε.

«Αστερόπη με βάφτισε, αλλά με φωνάζουν Αστραδενή».

«Και το ... Αστραδενή είναι χριστιανικό;»

«Μάλιστα. Η κυρία μας - η δασκάλα μου- θέλω να πω η παλιά μου δασκάλα, μου είπε ότι είναι πολύ αρχαίο όνομα. Είναι ένα αστέρι από τα εφτά της Πούλιας...»

(Τι μου ήρθε και τα έλεγα όλα αυτά.... Θάλασσα τα έκανα.... Ορίστε! Τα παιδιά γελάσανε... Τι γελάνε, δηλαδή... αυτά σπαρταράνε, χτυπιούνται πάνω στα θρανία τους...)

Η δασκάλα χτυπάει το χάρακα στο τραπέζι και φωνάζει: «Ήσυχία!»

«Εγώ δεν ξέρω τέτοιο όνομα. Πότε γιορτάζεις, τέλος πάντων, για να καταλάβω».

«Οι Αστερόπες δεν γιορτάζουν. Μόνο γενέθλια έχουν».

Άλλα γέλια από κάτω. Μα γιατί γελάνε ΕΤΣΙ όλοι αυτοί;... Πρέπει να τα μπαλώσω, αλλιώς αυτή η δασκάλα θα με γράψει στα μαύρα κατάστιχα....

«Μερικές Αστερόπες, κυρία, λέω, γιορτάζουν της Αγίας Ουρανίας. Εγώ όμως δεν κάνω γιορτή...»

« Λοιπόν, για να τελειώνουμε», είπε η κυρία κι έγραφε.... «ΟΥ- ΡΑ- ΝΙ- Α ΧΑ- ΤΖΗ- ΠΕ- ΤΡΟΥ».

«Αστερόπη, κυρία!», φώναξα. «Αυτό είναι τ' όνομά μου».

«Πρόσεξε, γιατί δε θα τα πάμε καλά εμείς οι δύο! ΟΥΡΑΝΙΑ θα σε φωνάζω. Αυτό είναι το όνομα της Εκκλησίας μας».

Μια μέρα, κάτι κορίτσια μού τραγουδούσανε ένα πειραχτικό τραγούδι: « Αστέρια κι Αστέρια...». Στην αρχή έκανα ότι δεν καταλάβαινα, μετά.... άνθρωπος είμαι κι εγώ... τις βούτηξα απ' τα μαλλιά - τις δύο- και τις έφερα κάτω. Είμαι πολύ καλή σ' αυτό το κόλπο. Μου το 'χει μάθει ο ξάδερφος μου ο Ντίνος.

Οι μαρτυρίες πήγαν στη δασκάλα. Με φώναξε η δεσποινίς. Της τα 'πα κι εγώ.

Δεν θα μίλαγα, αν δεν γινόταν η φασαρία, αλλά τώρα που έγινε... Θα έκανα υπομονή, πόσος καιρός μένει.... Ένας μήνας!.... Του χρόνου μπορεί και να 'χω άλλη δασκάλα... Αλλά τώρα.... Δεν την κράτησα την γλώσσα μου και τα 'πα. Καλά λέει η μάνα μου ότι είμαι «γλωσσού».

«Με λέγανε Αστερία», είπα στη δεσποινίδα, «κι εγώ θύμωσα. Ούτε Αστερία ούτε Ουρανία με λένε. Τ' όνομά μου είναι Αστραδενή! Κι ο παπά- Λεμόνης, που είναι Χριστιανός με Χ κεφαλαίο, τη βαφτιστικιά του Αστραδενή τη φωνάζει. Κι εμένα Αστραδενή με λένε. Κι όποιος με ξαναπεί μ' άλλο όνομα δεν θ' ακούσω!...»

Ευγενία Φακινού, *Αστραδενή*

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Η μετάβαση της Αστραδενής από την Σύμη στην Αθήνα ήταν αρκετά δύσκολη. Πως θα μπορούσατε να αιτιολογήσετε αυτή την άποψη σύμφωνα με το κείμενο, ποια προβλήματα αντιμετωπίζει;
2. Πως αντιδρά η βασική ηρωίδα απέναντι στις συμμαθήτριες και την δασκάλα της; Πως θα την χαρακτηρίζατε;

Γραμματικές Ασκήσεις

1. Να αναγνωρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν με βάση τα συστατικά (**απλές, επαυξημένες, ελλειπτικές, σύνθετες**) και στη συνέχεια να μετατρέψετε τις απλές σε επαυξημένες.
 - i. Μου το 'χει μάθει ο ξάδερφος μου ο Ντίνος.
 - ii. Τα παιδιά γελάσανε.
 - iii. Τα παιδιά τελείωσαν την ορθογραφία,
 - iv. Ούτε Αστερία ούτε Ουρανία με λένε.
 - v. Τ' όνομά μου είναι Αστραδενή!
2. Να βρείτε μία πρόταση του κειμένου που να είναι:
 - i. **Αποφαντική:**
 - ii. **Ερωτηματική:**
 - iii. **Προστακτική:**
 - iv. **Επιφωνηματική:**
3. Να βρείτε μία πρόταση του κειμένου που να είναι:
 - i. **Καταφατική:**
 - ii. **Αρνητική:**

Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. Να βρείτε τέσσερις φράσεις του κειμένου που να έχουν μεταφορική σημασία.
→
→

→
→

2. Να γράψετε δύο ομόρριζες λέξεις των: *πομπός, πληροφορία, λόγος, γραφή*

Παραγωγή Λόγου

Η Α' γυμνασίου είναι πολύ σημαντική για όλους τους μαθητές. Καινούριο σχολείο, καινούριοι συμμαθητές, καινούριοι καθηγητές. Γράψτε σε ένα φίλο σας μια επιστολή στην οποία θα παραθέσετε τις εντυπώσεις σας από το καινούριο σχολικό περιβάλλον, τους συμμαθητές και τους καθηγητές σας. (3 παράγραφοι).

2° Κριτήριο Αξιολόγησης

"Ο καιρός των διαγωνισμών"

Εποχή των θαυμάτων είναι τώρα - το έτος 1919 - όλο και πιο καταπληκτικά είναι τα νέα που μας έρχονται και κάποια μέρα μια βόμβα χαράς πέφτει στην πόλη μας και την τραντάζει. Ο Πόντος θα γίνει ελληνικό κράτος ανεξάρτητο - Ανεξάρτητη Δημοκρατία του Πόντου, λένε - με πρωτεύουσα την Τραπεζούντα.

Ο καλός και εύτακτος μαθητής της Α' τάξης του Φροντιστηρίου Τραπεζούντος πιστεύει ότι το πράγμα είναι πολύ απλό, γιατί δεν ξέρει, βέβαια, το τι σκληροί αγώνες χρειάζονται για τέτοιου είδους ζητήματα και ούτε υπονιάζεται το τι μάχες δίνονται στο μεγάλο τραπέζι της ειρήνης, όπου οι Μεγάλοι κόβουν και ράβουν, για να φτιάξουν τον καινούριο κόσμο που θα βγει από τον πόλεμο.

Άλλωστε, τώρα είναι και ο καιρός των διαγωνισμών - ετοιμαζόμαστε για ένα σπουδαίο σκαλί ακόμα παραπάνω, τη Β' Γυμνασίου - πού να βρεθεί καιρός για άλλα ενδιαφέροντα μέσα στις τόσες έγνοιες του σχολείου. Διαβάσματα, ξενύχτια με τη λάμπα του πετρελαίου - γαλήνη έξω και νέκρα - τίποτα να μην ακούεται παρά το ρόπαλο του νυχτοφύλακα καθώς αφήνει τους ξερούς του κρότους μέσα στη νυχτιά :

- Τακ, τακ, τακ, τακ.

Ξυπνά καμιά φορά η μητέρα μου, που πάντα λαγοκοιμάται, μετρά τις ώρες και ύστερα φωνάζει σιγανά :

- 'Αιντες, έλα, έλα να πέσεις. Κι αύριο μέρα του Θεού είναι, σώνει πια το διάβασμα.

Αλλά ο καλός και εύτακτος* μαθητής δεν τ' αποφασίζει ν' αποτραβηχτεί, γιατί οι διαγωνισμοί έχουν αρχίσει κιόλας, κι έγιναν όλα σοβαρά - πολύ - μέσα στο σχολείο, αγρίεψε η ατμόσφαιρα και άλλαξαν τα μούτρα των καθηγητών, ακόμα και των πιο καλοσυνάτων.

Μα έχουν μια επισημότητα αυτοί οι ευλογημένοι τις μέρες των διαγωνισμών ! Λες και γίνονται εχθροί μας, ξαφνικά, τύραννοι, ιεροεξεταστές,

καθώς μπαίνουν σοβαροί και αγέλαστοι μέσα στην τάξη, ξεροβήχουν αυστηρά και ρίχνουν γύρω τριγύρω τη ματιά τους σ' όλους μας, χωρίς να νοιάζονται για την αγωνία και τα καρδιοχτύπια.

- Ησυχία !

Και σα να μη φτάνει, δόστου και να λένε ότι "αλίμονο εις εκείνον, όστις θα κοιτάξει το γραφτό του πλαϊνού του και αλίμονο εις εκείνον όστις θ' ανακαλυφθεί έχων εις τας τσέπας του σημειώσεις και τα τοιαύτα".

Ότε καν παίρνουν υπόψη τους το τι κόπο κατέβαλαν εκείνοι οι καημένοι συμμαθητές μας που κάθισαν και φτιάξαν τις σημειωσούλες μικρά μικρά χαρτάκια, με ψιλά ψιλά γραμματάκια, ψείρες, λες και σπούδασαν την τέχνη της χειρογραφίας από τους βυζαντινούς μαστόρους, που μπορούσαν να γράψουν επάνω σ' ένα αυγό ολόκληρο το κατά Ματθαίο Ευαγγέλιο.

Κι οι άλλοι που έχουν γράψει στις παλάμες και στα χέρια και στα στυπόχαρτα και άλλοι που έχουν τα χαρτάκια μέσα στα πουκάμισα, όχι δεν είναι πολλοί, αλλά όλο και βρίσκονται κάμποσοι με ταλέντο εφευρέτη που έχουν εγκαταστάσεις στα θρανία με λαστιχάκια, τραβούν το λαστιχάκι και νάτο το χαρτάκι, αλλά καθώς ζυγώνει ο καθηγητής, τσακ το λαστιχάκι και πάει το χαρτάκι!

Ο καλός, όμως, και εύτακτος μαθητής ποτέ δεν κάνει τέτοια - τίποτα - έφαγε όλες τις καπνιές της λάμπας και τώρα μαζεμένος στο θρανίο με την καρδιά του να χτυπά και με την άσπρη κόλλα μπροστά του - σ' όλα τα θρανία άσπρες κόλλες - ακούει την επίσημη φωνή :

- Ζήτημα δεύτερον !

Ω, τι μαυρίλα ! Ήταν ακριβώς εκείνο το κεφαλαίο που πηδούσε διαβάζοντας και όσες φορές άνοιγε το βιβλίο, ο διάβολος τα 'φερνε να τ' αφήνει γι' αργότερα. Η πένα βαραίνει, όπως και το χέρι.

- Ζήτημα τρίτον !

Έλαμψε και πάλι ο ήλιος - ανακούφιση ! Το καταραμένο "ζήτημα δεύτερον" θα μείνει στην μπάντα και έτσι με τα άλλα δυο θα βολευτεί και το μάθημα τούτο μια χαρούλα.

Γράφει η τάξη. Κι ο ιεροεξεταστής μας όλο και φέρνει βόλτα, πίσω, μπρος - πηγαίνει και έρχεται - κοιτάζει, και μόλις στρέφει τις πλάτες, ακούω υπόκωφο ψίθυρο αγωνίας από τον πλαϊνό μου :

- Γύρνα, γύρνα λιγάκι από δω !

Κι όταν δεν γυρνάω, μπραφ, μπραφ, το πόδι του να με χτυπά κάτω απ' το θρανίο, κι όταν κάνω να γυρίσω, νάτο, που έχω κατάφατσά μου τη φάτσα του καθηγητή και το ακοίμητο μάτι. Ησυχία. Παγωνιά. Όλα τα κεφάλια σκυμμένα στα χαρτιά, άλλες πένες τρέχουν, άλλες να σκοντάφτουν, μερικοί να ξύνονται με τραγική αμηχανία, άλλοι να στριφογυρίζουν στο θρανίο και αμέσως η φωνή :

- Τι συμβαίνει εκεί ;

Είναι, βέβαια, μερικοί καθηγητές που δε δίνουν σημασία και - θεός σωθές - τα τα πεθαμένα τους - ζυγώνουν στα παράθυρα και με στραμμένες τις πλάτες, απολαμβάνουν το πανόραμα της θάλασσας, τους γλάρους, τους ψαράδες, άλλοι όμως, πού να κοιτάζουν τέτοιες ώρες τέτοια θεάματα !

Μερικοί συμμαθητές αρχίζουν κιόλας να δίνουν τα γραφτά τους με ύφος ευχαριστημένο. Πότε από δω, ποτέ από κει, όλο και σηκώνεται κανένας, αφήνει την κόλλα του επάνω στην έδρα - εντάξει - και πορεύεται προς την έξοδο γελαστός, άλλος συννεφιασμένος.

Με θαρραλέο βήμα νάτος που προχωρεί και ο κουμπούρας προς την έδρα. Απορία του καθηγητή :

- Μπα ; Τελειώσες εσύ ; Αλλά βλέποντας την κόλλα, σουφρώνει τα φρύδια :
- Κάτασπρη !

Παρθένα την παραδίδει την κόλλα ο κουμπούρας και απολογείται άνετα :

- Τι να κάνω κ. καθηγητά ; Μου τύχαν όλα θέματα άγνωστα.

Κουνά το κεφάλι ο καθηγητής, το κουνά και ο θαυμαστός κουμπούρας και καθώς φεύγει μας βγάζει τη γλώσσα γελαστός, πολύ ευχαριστημένος ότι τελείωσε και αυτό το μάθημα και γλίτωσε.

Δημήτρης Ψαθάς, "Γη του Πόντου"

* εύτακτος = αυτός που αγαπά την τάξη, ο φρόνιμος (αντίθετο = άτακτος). * υπόκωφος = ο ήχος που ακούγεται σα να έρχεται από βαθιά, ο ήχος που μόλις ακούγεται. * όστις = ο οποίος

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Σε όλους τους μαθητές η διαδικασία προετοιμασίας και επίλυσης ενός διαγωνίσματος προκαλεί ποικίλα συναισθήματα. Πώς παρουσιάζει αυτή την διαδικασία ο αφηγητής του κειμένου;
2. Καταγράψτε ποια σημεία του κειμένου σας έκαναν να γελάσετε. Υπήρχαν σημεία στα οποία νιώσατε ταύτιση με τον μαθητή εκείνης της εποχής;
3. Τι συμπεριφορά κρατούσαν οι καθηγητές απέναντι στα παιδιά πριν και κατά την διάρκεια των διαγωνισμάτων; Κρατούσαν όλοι κοινή στάση ή κάποιιοι διέφεραν;

Γραμματικές Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις με βάση τη σημασία τους.

α. 'Αιντες, έλα!

β. Ω, τι μαυρίλα !

γ. Γράφει η τάξη.

δ. Τελειώσες εσύ ;

ε. Γύρνα, γύρνα λιγάκι από δω !

2. Να γράψετε μια αντώνυμη και δύο ομόρριζες λέξεις για τις υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου.

Παραγωγή Λόγου

Γράψτε ένα γράμμα στον καλύτερό σας φίλο, στο οποίο θα του διηγείστε μία μέρα που πήγατε αδιάβαστοι στο σχολείο. Τι συνέβη και ποιες ήταν οι σκέψεις και τα συναισθήματά σας;

2^η Θεματική Ενότητα

Επικοινωνία στο σχολείο

Εκπαίδευση

Παιδεία: ☞ γενική ανάπτυξη του ανθρώπινου νου
☞ ηθική, ψυχική, πνευματική, κοινωνική καλλιέργεια του ατόμου και της κοινωνίας.

Σχολείο: ☞ ο κοινωνικός θεσμός που προετοιμάζει συστηματικά τους νέους για την ζωή.

☞ αυτό επιτυγχάνεται μέσω της **κοινωνικοποίησης** → **ένταξη** και **προσαρμογή** των μαθητών στο κοινωνικό σύνολο.

☞ και της **μετάδοσης γνώσεων**, πνευματικών και ηθικών **αξιών**.

Μόρφωση: ☞ είναι η **διάπλαση** της **ψυχής** του **ανθρώπου** με την επίδραση της παιδείας.

☞ καταφέρνει να **εξευγενίσει** την **καρδιά** και τα συναισθήματα του ανθρώπου.

☞ **διαπλάθει** τον αδιαμόρφωτο χαρακτήρα του καθώς **αναπτύσσει** όλες τις ικανότητές του.

☞ **διευρύνει τα ενδιαφέροντά** του.

☞ **ανυψώνει το νου** του ανθρώπου από τις γνώσεις στην αλήθεια.

Ο **μορφωμένος** είναι **καλλιεργημένος**. Έχει **αυτογνωσία**, **ισχυρή θέληση**, **υπευθυνότητα**. Έχει βαθιά **συναίσθηση** της **ατομικής** και **κοινωνικής ευθύνης**. Είναι **φιλελεύθερος**, **ευσυνείδητος**, **αντικειμενικός**, **αξιοπρεπής**. Αντιμετωπίζει τα προβλήματα της ζωής με **λογική**, **αυτοκυριαρχία** και **σύνεση**.

Φορείς Παιδείας	Οικογένεια
	Σχολείο
	Εκκλησία
	Πολιτεία
	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
	Συναναστροφές με το κοινωνικό περιβάλλον
	Επαγγελματική ομάδα

Χαρακτηριστικά του ιδανικού δασκάλου

- ❖ καλός, φιλικός, ευαίσθητος
- ❖ προσεκτικός ακροατής των μαθητών, υπομονετικός
- ❖ οξύ παρατηρητής και ενημερωμένος για ο, τι συμβαίνει στην τάξη
- ❖ μοντέρνος, χωρίς προκαταλήψεις
- ❖ υπεύθυνος, μεθοδικός, συστηματικός, καλά προετοιμασμένος
- ❖ προσιτός και κατανοητός
- ❖ ήρεμος αλλά με ζωντάνια και ευελιξία

Επιπλέον , οφείλει να:

- ❖ αγαπάει την δουλειά και τα παιδιά
- ❖ σέβεται τους μαθητές και να προσαρμόζει την διδασκαλία του σε αυτούς.
- ❖ έχει πάντα χρόνο για τα παιδιά, να τους μιλάει και να τα ακούει
- ❖ εξασφαλίζει ίσες ευκαιρίες για τους μαθητές του χωρίς να διάκειται ευνοϊκά μόνο έναντι ορισμένων παιδιών.
- ❖ συμβάλλει ώστε να επικρατεί στην τάξη πνεύμα επικοινωνίας και συνεργασίας
- ❖ αποφεύγει τις παράλογες απειλές και τις συγκρούσεις που προκαλούν άγχος στους μαθητές
- ❖ χειρίζεται καλά την γλώσσα
- ❖ διδάσκεται από τους μαθητές του, από την εμπειρία του, ακόμη κι από την αποτυχία, χωρίς να έχει την αίσθηση της ανεπάρκειας και το συναίσθημα της ενοχής.

Ο ιδανικός δάσκαλος είναι εκείνος που γίνεται γέφυρα για να περάσει αντίπερα ο μαθητής του. Κι όταν πια του διευκολύνει το πέρασμα, αφήνεται χαρούμενα να γκρεμιστεί, ενθαρρύνοντας τον μαθητή του να φτιάξει δικές του γέφυρες.

Νίκος Καζαντζάκης

Η αγωγή των νέων στην αρχαία Ελλάδα

Η αγωγή των νέων στην αρχαιότητα δεν είναι ίδια σε όλο τον ελληνικό κόσμο, αλλά διαφοροποιούνταν από πόλη σε πόλη.

ΑΘΗΝΑ: Η εκπαίδευση ήταν υπόθεση καθαρά ιδιωτική. Τα αγόρια παραδίδονταν στον παιδαγωγό, έναν μορφωμένο δούλο, ο οποίος συνόδευε το παιδί στο σχολείο, στο γυμναστήριο ή στον περίπατο και του κρατούσε τα βιβλία, τη λύρα και τα άλλα σχολικά αντικείμενα. Στο σχολείο τα βασικά μαθήματα ήταν τρία: γράμματα που δίδασκε ο γραμματιστής, μουσική που δίδασκε ο κιθαριστής, και γυμναστική που δίδασκε ο παιδοτρίβης. Δεν έλειπαν όμως η αριθμητική, η γεωμετρία, η ιχνογραφία και η χειροτεχνία.

ΣΠΑΡΤΗ: Το αγόρι ως την ηλικία των εφτά ετών ανήκε στην οικογένεια. Στην συνέχεια όμως βρισκόταν κάτω από τον έλεγχο της πολιτείας. Η εκπαίδευση ξεκινούσε από την ηλικία των εφτά ετών και έφτανε μέχρι αυτή των τριάντα. Όλη η διαδικασία της εκπαίδευσης γινόταν κάτω από τον έλεγχο του κράτους και είχε δημόσιο χαρακτήρα. Το μεγαλύτερο βάρος δινόταν στην στρατιωτική εκπαίδευση. Η πνευματική εκπαίδευση ήταν σχετικά περιορισμένη. Οι νέοι διδάσκονταν γραφή και ανάγνωση, ενώ υπήρχε μεγάλη επιμέλεια για την ωδική και μουσική αγωγή. Ωστόσο και τα τραγούδια που μάθαιναν είχαν σκοπό να ξεσηκώσουν την ψυχή τους. Οι στίχοι των τραγουδιών ήταν απλοί και αναφέρονταν σε πράγματα σοβαρά και ηθικοπλαστικά. Ακόμη, μάθαιναν στα παιδιά να μιλούν περιεκτικά και με σαφήνεια. Μάλιστα, ο τρόπος αυτός ομιλίας ονομάστηκε λακωνικός.

Ιστορία Α Γυμνασίου (διασκευασμένο απόσπασμα)

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Επικοινωνία είναι η υπαρξιακή ανάγκη του ανθρώπου για επαφή με τους συνανθρώπους του και ανάπτυξη σχέσεων. Επιτυγχάνεται με την ανταλλαγή μηνυμάτων.

ΓΛΩΣΣΑ

Γλώσσα είναι ένας κώδικας σημάτων και συμβόλων ορισμένης μορφής (γλωσσικής), μέσω των οποίων πραγματοποιείται η επικοινωνία των μελών μιας γλωσσικής κοινότητας. Στη **γλωσσική επικοινωνία** διακρίνουμε τα ακόλουθα στοιχεία:

- ❖ Τον **πομπό** (ποιος μιλάει ή γράφει)
- ❖ Το **δέκτη** (σε ποιον απευθύνεται)
- ❖ Το **σκοπό** (για ποιο σκοπό μιλάει ή γράφει)
- ❖ Το **μήνυμα** (ποιο θέμα, απόψεις ή ιδέες μεταδίδει και με ποιον τρόπο).

Η γλωσσική επικοινωνία αποτελείται από τον **προφορικό λόγο** και από το **γραπτό λόγο**. Τόσο ο προφορικός όσο και ο γραπτός λόγος δεν έχουν την ίδια μορφή όλες τις περιστάσεις επικοινωνίας. **Διαφοροποιούνται ανάλογα με το ποιός μιλάει σε ποιον και ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν.** π.χ. με διαφορετικό τρόπο μιλάμε στους φίλους μας από ότι όταν συνομιλούμε με κάποιον άγνωστο κύριο στον δρόμο ή όταν στέλνουμε μια επίσημη επιστολή στον διευθυντή του σχολείου μας.

Ο τρόπος με τον οποίο κάποιος χρησιμοποιεί τη γλώσσα μπορεί επίσης να διαφέρει ανάλογα με:

- την ηλικία
- το επάγγελμα
- το μορφωτικό επίπεδο
- την γεωγραφική περιοχή από την οποία κατάγεται

Γιατί είναι απαραίτητη η επικοινωνία στη ζωή του ανθρώπου;

Μέσω της επικοινωνίας με τον συνάνθρωπο, επιτυγχάνεται:

- Έκφραση σκέψεων, συναισθημάτων.
- Κατανόηση προβλημάτων.
- Πολύπλευρη ενημέρωση.
- Ανάπτυξη συνεργασίας.
- Γνώση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.
- Διασφάλιση δημοκρατίας.
- Οικονομική και επαγγελματική πρόοδος.
- Πρόοδος της επιστήμης και της τέχνης.
- Αλληλεπίδραση πολιτισμών, ανταλλαγή ιδεών.

ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

➤ Ο **προφορικός** λόγος είναι πιο άμεσος και αυθόρμητος από το γραπτό. Έχει συχνά διακοπές, επαναλήψεις και διορθώσεις. Προτιμά την ενεργητική σύνταξη και χαρακτηρίζεται από κάποια συμπληρωματικά στοιχεία (π.χ. χειρονομίες, επιτονισμός), τα οποία δύσκολα αποδίδονται στο γραπτό λόγο.

➤ Ο **γραπτός** λόγος είναι περισσότερο επίσημος και προσεγμένος από τον προφορικό. Είναι οργανωμένος και προτιμά την παθητική σύνταξη.

Αυτό που μας ενδιαφέρει κατά τη μελέτη του προφορικού λόγου ή του γραπτού κειμένου είναι ο εντοπισμός του **πομπού** (ποιός μιλάει ή γράφει), του **δέκτη** (σε ποιον μιλάει ή γράφει), του **σκοπού επικοινωνίας** (για ποιο λόγο μιλάει ή γράφει) και του **μηνύματος** που μεταδίδεται (θέμα, απόψεις). Καθοριστικό ρόλο παίζει **η**

σγέση που έχουμε με τον συνομιλητή (φιλική, τυπική), καθώς και το **μέσο** που χρησιμοποιούμε για να επικοινωνήσουμε (διάυλος επικοινωνίας).

Ο προφορικός λόγος

Ο προφορικός λόγος είναι ένα από τα **δύο είδη** της γλωσσικής επικοινωνίας. **Βασικά χαρακτηριστικά** του είναι τα εξής:

- Προηγείται χρονικά του γραπτού λόγου, αφού ο άνθρωπος μιλούσε πολλά χρόνια προτού επινοήσει τη γραφή.
- Είναι αυθόρμητος, απροσχεδιάστος και χαρακτηρίζεται από αμεσότητα και φυσικότητα.
- Εξυπηρετεί, κατά κύριο λόγο, καθημερινές ανάγκες του ανθρώπου.
- Έχει πολλές διακοπές, επαναλήψεις, διορθώσεις κ.λπ.
- Στον προφορικό λόγο χρησιμοποιούμε, εκτός από τις λέξεις, και εξωγλωσσικά ή παραγλωσσικά στοιχεία (π.χ. χειρονομίες, κινήσεις, έκφραση του προσώπου, βλέμμα, επιτονισμός, παύσεις, ένταση της φωνής κ.λπ.) που συμπληρώνουν και χρωματίζουν τα λεγόμενά μας και βοηθούν τον συνομιλητή μας να τα ερμηνεύσει κατάλληλα.
- Διακρίνεται από απλότητα στην έκφραση και τη διατύπωση· είναι μικρής διάρκειας που χάνεται αμέσως.
- Ο προφορικός λόγος δεν είναι δομημένος, ούτε ιδιαίτερα προσεγμένος.
- Με τον προφορικό λόγο μπορούν να επικοινωνούν όλοι, και όσοι ακόμη δεν ξέρουν γράμματα.

Ο γραπτός λόγος

Ο γραπτός λόγος αποτελεί το δεύτερο είδος της γλωσσικής επικοινωνίας. **Βασικά χαρακτηριστικά** του είναι τα εξής:

- Είναι προσχεδιασμένος, γι' αυτό η έκφραση και η διατύπωση είναι πιο επιμελημένες.
- Έχει δομή, ακρίβεια, σαφήνεια στα νοήματα.
- Αποτελεί πηγή μετάδοσης της πολιτισμικής κληρονομιάς από γενιά σε γενιά. Συμβάλλει στην προώθηση των τεχνών, των γραμμάτων, των επιστημών.
- Ο γραπτός λόγος είναι συχνά τυπικός και απρόσωπος, χωρίς τη ζωντάνια και την αμεσότητα του προφορικού λόγου.
- Δεν μπορούν να τον χρησιμοποιήσουν άνθρωποι που δεν ξέρουν γράμματα.
- Δεν μπορεί να αποδώσει την ποικιλία των σημασιών που εκφράζονται στον προφορικό λόγο.

Παρατήρηση

Συχνά τα όρια ανάμεσα στο γραπτό και τον προφορικό λόγο είναι δύσκολο να διακριθούν. Αυτό συμβαίνει κυρίως στα κείμενα της ηλεκτρονικής επικοινωνίας (e-mail, μηνύματα στο κινητό κ.λπ.) που συνδυάζουν στοιχεία και από τα δύο είδη γλωσσικής επικοινωνίας.

ΕΝΤΥΠΗ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

A. Ηλεκτρονική εφημερίδα

Πλεονεκτήματα

1. Είναι σύγχρονη, διότι εκμεταλλεύεται τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές που τα τελευταία χρόνια διαδίδονται ταχύτατα.
2. Έχει πολύ μικρό κόστος για τους εκδότες, επειδή δε χρησιμοποιεί τυπογραφικό χαρτί. Επίσης, θα έχει πολύ μικρό κόστος για τους αναγνώστες της.
3. Είναι ελκυστική, πρώτον, εξαιτίας της μορφής που εύκολα μπορεί να πάρει και, δεύτερον, επειδή οι νέοι, στους οποίους κυρίως θα απευθύνεται, είναι εξοικειωμένοι με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές.

Μειονεκτήματα

1. Πολλοί πιστεύουν πως είναι δύσχρηστη, καθώς από την πρώτη σελίδα πρέπει κάθε φορά να πηγαίνεις, κάνοντας κλικ, στα επόμενα και, αφού διαβάσεις ένα θέμα, να επιστρέφεις πάλι στην πρώτη σελίδα.
2. Εκδίδοντας ηλεκτρονική εφημερίδα, συντελούμε στη μεγαλύτερη εξάρτηση των νέων από τους υπολογιστές και ταυτόχρονα τους απομακρύνουμε από την ανάγνωση βιβλίων και κάθε είδους εντύπων.

B. Έντυπη εφημερίδα

Πλεονεκτήματα

1. Οι περισσότεροι άνθρωποι είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση της. Θα τη διαβάζουν, επομένως, και άνθρωποι μεγαλύτερης ηλικίας.
2. Για πολλούς, ιδίως για όσους δεν είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών, είναι πιο εύχρηστη από την ηλεκτρονική εφημερίδα.
3. Εκδίδοντας έντυπη εφημερίδα, επιμένουμε σε ένα μέσο που απειλείται από την τηλεόραση και τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές.

Μειονεκτήματα

1. Το κόστος για την έκδοσή της (χαρτί, μελάνι κτλ.) μπορεί να είναι δυσβάσταχτο. Επίσης, οι αναγνώστες, θα πρέπει κάθε φορά να καταβάλλουν ένα, έστω μικρό, αντίτιμο για να την αποκτήσουν.
2. Η έντυπη εφημερίδα είναι λιγότερο ευχάριστη και ελκυστική από την ηλεκτρονική, ιδιαίτερα για τους νέους, που δεν είναι εξοικειωμένοι με την ανάγνωση εφημερίδων.
3. Δεν είναι δυνατό να ανανεώνεται συχνά το περιεχόμενό της, διότι απαιτείται κάθε φορά νέα έκδοση.

Κείμενα για εξάσκηση

1ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Στην Τρίτη τάξη δάσκαλός μας ήταν ο Περίανδρος Κρασάκης.... Αυτός ο δάσκαλος, λοιπόν, ώρες ώρες μας έπαιρνε τ' αυτιά με το ποια φωνήεντα είναι μακρά, ποια βραχέα και τι τόνο βάζουμε, οξεία ή περισπωμένη, και εμείς ακούγαμε τις φωνές στο δρόμο, τους μανάβηδες, τους κουλουρτζήδες, τα γαϊδουράκια που γκάριζαν και τις γειτόνισσες που γελούσαν και περιμέναμε πότε να χτυπήσει το κουδούνι για να γλιτώσουμε. Κοιτάζαμε τον δάσκαλο να ιδρώνει πάνω στην έδρα, να λέει, να ξαναλέει και να θέλει να καρφώσει στο μυαλό μας την γραμματική, μα ο νους μας ήταν έξω, στον ήλιο και στον πετροπόλεμο.

Μια μέρα ήταν άνοιξη, χαρά θεού, τα παράθυρα ήταν ανοιχτά και έμπαινε η μυρωδιά από μια ανθισμένη μανταρινιά στο αντικρινό σπίτι - το μυαλό μας είχε γίνει κι αυτό ανθισμένη μανταρινιά και δεν μπορούσαμε πια ν' ακούμε για οξείες και περισπωμένες. Κι ίσια ίσια ένα πουλί είχε καθίσει στο πλατάνι της αυλής του σχολείου και κελαηδούσε. Τότε πια ένα μαθητής, γλωμός, κοκκινομάλλης, που 'χε έρθει εκείνη την χρονιά από το χωριό, Νικολιό τον έλεγαν, δεν βάσταξε, σήκωσε το δάχτυλο:

- Σώπα, δάσκαλε, φώναξε· σώπα δάσκαλε, ν' ακούσουμε το πουλί!

N. Καζαντζάκης «Αναφορά στον Γκρέκο»

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Ποιο πρόβλημα αντιμετώπιζαν οι συγκεκριμένοι μαθητές κατά την διάρκεια του μαθήματος;
2. Βρείτε ένα σημείο στο κείμενο που να κυριαρχεί η αφήγηση.

2ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Οι τεράστιες δυνατότητες που έχει και αποκτά συνεχώς ο ηλεκτρονικός υπολογιστής στην αποθήκευση, επεξεργασία και αξιοποίηση μεγάλου όγκου πληροφοριών συντελεί ώστε η πληροφορική να γίνεται όλο και πιο αναγκαία στην εκπαίδευση. Όχι μόνο γιατί εξασφαλίζει εύκολη (με εξοικονόμηση χρόνου, χώρου και κόπου) πρόσβαση σε όλη την έκταση μιας κωδικοποιημένης γνώσης,

αλλά γιατί προσφέρει προγράμματα διδασκαλίας ασύγκριτα πιο πλούσια και πιο «έξυπνα» από τα καθιερωμένα διδακτικά βιβλία. Το κυριότερο, δίνει μεγάλα περιθώρια αυτενέργειας του μαθητή, συχνά με τρόπο ευχάριστο και παιγνιώδη, και αξιοποίησης της «ανευρετικής διαδικασίας», που είναι η πιο αποτελεσματική πηγή γνώσης. Ακόμη δίνει δυνατότητες αυτοδιδασκαλίας ή διδασκαλίας εξ αποστάσεως, μορφές που δεν πρέπει να υποτιμώνται στις ραγδαίες εξελίξεις του κόσμου μας και των συστημάτων εκπαίδευσης. Κι όλα αυτά χωρίς να αχρηστεύεται ο δάσκαλος, που αποκτά νέα τελειότερα μέσα για να επιτελέσει το έργο του και ο οποίος εν μέρει αλλάζει ρόλο, καθώς μετατρέπεται σε καθοδηγητή, και εκπαιδευτή της γνώσης αντί να αναπαράγει απλές ή εύκολα προσβάσιμες πληροφορίες. Έτσι αξιοποιείται πιο ουσιαστικά ο δάσκαλος εκεί που πραγματικά χρειάζεται να προσφέρει.

Γ. Μπαμπινιώτης (διασκευή)

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Ποιά είναι η προσφορά του ηλεκτρονικού υπολογιστή στον εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης;
2. Σύμφωνα με το κείμενο και την προσωπική σας άποψη πιστεύετε ότι εάν εκσυγχρονιστεί η εκπαίδευση ο ρόλος του δασκάλου θα παραμεληθεί; Αιτιολογείστε την άποψή σας σε ένα κείμενο 60-80 λέξεων.
3. Να βρεθούν τα συστατικά στοιχεία της παραγράφου, καθώς και το πως επιτυγχάνεται η συνοχή της.

3ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Βγαίνοντας από το σχολειό

Βγαίνοντας από το σχολειό μας
Συναντήσαμε
Ένα μεγάλο σιδηρόδρομο
Μας έφερε μια βόλτα
Γύρω τριγύρω από τη γη
Σ' ένα χρυσό βαγόνι
Και γύρω γύρω από τη γη μας
Συναντήσαμε
Τη θάλασσα να κάνει τον περίπατό της
Μαζί με τα κοχύλια της
Με τ' αρωματισμένα της νησιά

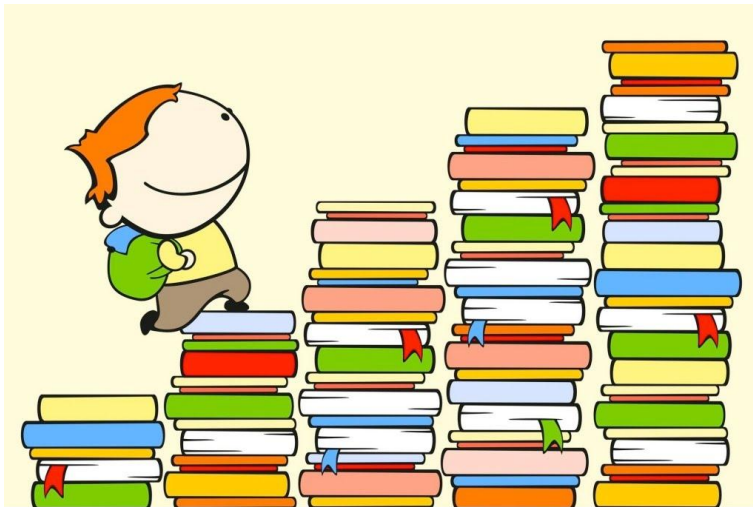
Με τα ωραία της ναυάγια
Και με τους καπνιστούς της σολομούς ...

... Κι έτσι κι εμείς
Γυρίσαμε πια πίσω με τα πόδια
Γύρω τριγύρω από τη γη
Γύρω τριγύρω από τη θάλασσα
Και γύρω από τον ήλιο
Το φεγγάρι και τ' αστέρια
Με τα πόδια
Και με τα πόδια και με τ' άλογα και μ' αυτοκίνητα
Και τέλος με ιστιοφόρα.

Ζ. Πρεβέρ, Θέαμα και ιστορίες,
Μετφρ. Γιάννης Βαρβέρης, Νεφέλη

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Ποιο θεωρείτε ότι είναι το κεντρικό θέμα του ποιήματος;
2. Βρείτε μία μεταφορά και μία προσωποποίηση του ποιήματος και εξηγήστε την λειτουργία τους στο ποίημα.

Λεξιλόγιο

Λεκτικά σύνολα

<i>Σχολείο</i>	δημοτικό
	κλασικό
	ειδικό
	πειραματικό
	κατηχητικό
	ιδιωτικό
	δημόσιο
	νυχτερινό
	πρότυπο
μικτό	

<i>Εκπαίδευση</i>	πρωτοβάθμια
	δευτεροβάθμια
	τριτοβάθμια
	επαγγελματική
	επιστημονική
	θεωρητική
	τεχνική
	παραδοσιακή
	σύγχρονη

<i>Μόρφωση</i>	γενική
	ειδική
	επαγγελματική
	επιστημονική
	εγκυκλοπαιδική
	τεχνική
	γυμνασιακή
	πανεπιστημιακή
	πλατιά
στενή	

Μαθητής	επιμελής
	αμελής
	αδιάφορος
	μελετηρός
	συνεπής
	άτακτος
	φρόνιμος
	ευγενικός
	αγενής
	φιλομαθής
	απρόσεκτος

Γνώση	πολύπλευρη
	μονομερής
	διαφωτιστική
	βασική
	συμπληρωματική
	ακριβής
	εμπεριστατωμένη(=λεπτομερής)
	τεκμηριωμένη(=αποδεδειγμένη)
	χρήσιμη
	ωφέλιμη
	θεωρητική
	πρακτική
	ακαδημαϊκή(= ανώτατη, πανεπιστημιακή)

Ασκήσεις Εμπέδωσης

Α. Να γράψετε τα ουσιαστικά που προκύπτουν από τα παρακάτω

ρήματα:

μαθαίνω:

διαβάζω:

αφομοιώνω:

εμπεδώνω:

ενημερώνομαι:

εκπαιδεύομαι:

διδάσκω:

αντιλαμβάνομαι:

Β. Να γράψετε τα ρήματα που προκύπτουν από τα παρακάτω ουσιαστικά:

προσπάθεια:

διεύθυνση:

αντίδραση:

γραφή:

κόπος:

διόρθωση:

αξιολόγηση:

διάκριση

Γ. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις επιλέγοντας τις κατάλληλες λέξεις από το πλαίσιο, κάποιες λέξεις περισσεύουν.

μόρφωση, εκπαίδευση, αυστηρός, μαθησιακός, μαθητικός, διδασκαλία, διαδοχή, επιμελής, μελέτη, σχολαστικός, εποπτικός

1. Οι μαθητές επιβραβεύονται για τους κόπους τους.
2. Ο καθηγητής είναι πολύ και επιμένει πολύ στις λεπτομέρειες του μαθήματος.
3. Η ιδιωτική ανταποκρίνεται ικανοποιητικά στις ανάγκες των μαθητών.
4. Πολλοί καθηγητές χρησιμοποιούν κατά τη υπολογιστές και σύγχρονα μέσα.
5. Για αυτή την θέση εργασίας απαιτούνται άτομα με πολλά προσόντα και υψηλή
6. Το σχολείο μας πήρε μέρος στον διαγωνισμό ζωγραφικής που διοργάνωσε η Ευρωπαϊκή Ένωση.
7. Για να περάσεις στις εξετάσεις πρέπει να στρωθείς στην

Δ. Να βρείτε τα αντώνυμα των παρακάτω επιθέτων.

- διαφορετικός
- γλυκομίλητος
- πρόσχαρος
- φιλικός
- καλόκαρδος

Συμπληρωματικές ασκήσεις για την παράγραφο

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1. Να βρεθούν α) τα δομικά συστατικά β) η συνοχή και γ) να δοθεί ένας πλαγιότιτλος για τις παρακάτω παραγράφους.

➔ Με τον όρο σχολικό εκφοβισμό εννοούμε μια επιθετική συμπεριφορά που επαναλαμβάνεται και στόχο έχει να προκαλέσει σωματική βλάβη, φόβο ή ανησυχία ή να δημιουργήσει αρνητικό κλίμα στο σχολείο σε βάρος κάποιου παιδιού. Ο εκφοβισμός εμφανίζεται εκεί όπου υπάρχει μια ανισορροπία δύναμης. Η ανισορροπία αυτή μπορεί να σημαίνει ότι ο ένας μαθητής έχει μεγαλύτερη σωματική διάπλαση ή ότι είναι μεγαλύτερης ηλικίας ή διαφορετικής εθνικότητας ή ότι ανήκει σε διαφορετική κοινωνική τάξη ή ότι έχει περισσότερους φίλους κ.λ.π. Τα κύρια λοιπόν γνωρίσματα του εκφοβισμού είναι η επανάληψη της επιθετικής συμπεριφοράς και η ανισότητα δύναμης.

(από το διαδίκτυο)

➔ Οι δραστηριότητες που προσφέρονται σήμερα από διάφορα πλαίσια για την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των παιδιών είναι πολλές και αυξάνονται διαρκώς. Τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς, τα σύγχρονα παιδιά της μέσης παιδικής ηλικίας και οι έφηβοι ασχολούνται με αρκετές εξωσχολικές δραστηριότητες. Πρόκειται για δομημένες δραστηριότητες, οι οποίες κατέχουν τη διάσταση του ελεύθερου χρόνου και συχνά οδηγούν στην δραματική συρρίκνωσή του, φτάνοντας μερικές φορές ως την κατάργησή του. Είναι εξαιρετικά λυπηρό και αποκαρδιωτικό να ακούμε τα παιδιά Δημοτικού, αλλά και τους εφήβους να παραπονιούνται ότι δεν έχουν καθόλου ελεύθερο χρόνο, εννοώντας τον όχι οργανωμένο χρόνο, τον οποίο μπορούν να αξιοποιήσουν κατά βούληση.

www.psychologynow.gr (απόσπασμα)

➔ Τα παιδιά μάς διδάσκουν για άλλη μία φορά! Με την εθελοντική της δράση η Γ2 τάξη του 4ου Δημοτικού Σχολείου Λιβαδειάς (τη σχολική χρονιά 2014-2015) κατάφερε να ενεργοποιήσει φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, αλλά και απλούς πολίτες για μια πράσινη δράση που εμπνέει τον καθένα. Η συγκεκριμένη τάξη υιοθέτησε ένα χώρο κοντά στο σχολείο ο οποίος ήταν εγκαταλελειμμένος από τον Δήμο. Αρχικά οι μαθητές τον μέτρησαν και τον αποτύπωσαν με τη βοήθεια αρχιτέκτονα μηχανικού. Τον καθάρισαν από τα σκουπίδια, έκοψαν τα χόρτα, κλάδεψαν τα δέντρα. Αυτό συνεχίστηκε για ένα εξάμηνο. Οι δράσεις επαναλαμβάνονταν δύο φορές τον μήνα.

Απόσπασμα από την ιστοσελίδα της WWF - « Καλύτερη ζωή»

2. Γράψτε μία παράγραφο με θέμα: (χρησιμοποιείστε τις ακόλουθες περιόδους ως θεματική περίοδο)

- i. Οι περισσότεροι μαθητές στο γυμνάσιο έχουν περιορισμένο ελεύθερο χρόνο και περισσότερο άγχος.
- ii. Οι γνώσεις είναι σημαντικές για την ανάπτυξη του ανθρώπου.
- iii. Περίμενα με ανυπομονησία την ημέρα που θα πήγαινα για πρώτη φορά στο γυμνάσιο.
- iv. Ένα από τα πράγματα που αντιπαθώ στο σχολείο είναι τα διαγωνίσματα.

3. Αφού διαβάσεις προσεκτικά το κείμενο α) να το χωρίσεις σε παραγράφους, β) να σημειώσεις τον πλαγιότιτλο της καθεμιάς, και να δώσεις έναν τίτλο σε όλο το κείμενο:

✎ Τίτλος κειμένου:.....

Η μινωική θρησκεία προτιμούσε τη συμβολική δήλωση του θείου από την παραστατική απεικόνιση. Ένα από τα ιερότερα σύμβολα είναι το ζεύγος κεράτων, που συχνά συνδυάζεται με το διπλό πέλεκυ ή το κλαδί του ιερού δέντρου, και τοποθετείται επάνω στο βάθρο του ιερού ή στους βωμούς ως κύριο λατρευτικό αντικείμενο. Χωρίς άλλο το ζεύγος κεράτων είναι συνοπτική δήλωση της ταυροκεφαλής (που μετά τη θυσία την κρεμούσαν στο ιερό ή τον τάφο) και του ίδιου του θεϊκού ταύρου. Ακόμη μεγαλύτερη σημασία έχει ο διπλός πέλεκυς, που τον ονόμαζαν λάβρυ. Από βασικό εργαλείο καθημερινής χρήσης και όπλο, ο διπλός πέλεκυς έγινε σύμβολο υπερφυσικής δύναμης όχι μόνο στην Κρήτη, αλλά και στη Μικρά Ασία και σε πολλές άλλες περιοχές. Ίσως σχετίστηκε με τον κεραυνό (που χτυπά και ρίχνει τα ψηλά δέντρα στις θύελλες) ή με τον ιερό ταύρο που τον θυσίαζαν με ένα τέτοιο όπλο. Ο λατρευτικός διπλός πέλεκυς είναι μεγαλύτερος

και λεπτότερος από τον πρακτικό, έχει ημικυκλική κόψη, χαράκτη, ανάγλυφη ή διάτρητη διακόσμηση, και τοποθετείται σε μεγάλους ξύλινους στύλους που στηρίζονται σε λίθινες βάσεις. Κάποτε ο διπλός πέλεκυς απεικονίζεται επάνω από το κεφάλι της θεάς καθώς αυτή στέκει όρθια ανάμεσα στα ιερά ζώα της, άλλοτε τον κρατεί η ίδια στα δυο της χέρια. Άλλο ιερό σύμβολο είναι ο κόμβος που συχνά συνδυάζεται με το διπλό πέλεκυ και φαίνεται ότι είχε, όπως και σε άλλους λαούς, ποικίλες μαγικές, θεραπευτικές και προφυλακτικές ιδιότητες. Το δέσιμο του εξασφαλίζει την κατοχή του αγαπημένου προσώπου και το λύσιμο του κάνει πιο εύκολο τον τοκετό. Κυρίως όμως ο κόμβος δεσμεύει και υποτάσσει το δαιμονικό στοιχείο. Χαρακτηριστική είναι μια παράσταση θεάς ή ιέρειας που κρατά δεμένο με τον ιερό κόμβο ένα γύπα. Μαγική και προφυλακτική σημασία πήραν, από την ίδια τη φύση τους, και ορισμένα αμυντικά όπλα όπως η μεγάλη οκτώσχημη ασπίδα (που κατασκευάζεται από δέρμα ταύρου) και το κράνος. Ίσως τα όπλα αυτά σχετίζονται και με την πολεμική υπόσταση της θεάς. Υπάρχουν και μικρά φυλαχτά σε σχήμα ασπίδας. Ο σταυρός, το άστρο, ο αγκυλωτός σταυρός, ο τροχός είναι επίσης ιερά σύμβολα με αστρική ή ηλιακή σημασία.

✍ Τίτλος κειμένου:.....

Οι Δήμοι ήταν δημοτικές οργανώσεις του λαού της πρωτεύουσας και ο καθένας τους είχε πολιτικό και στρατιωτικό τμήμα. Παράλληλα ήταν και υποδρομιακές φατρίες και μάλιστα έπαιρναν το όνομα τους από το χρώμα της στολής του ηνίοχου που υποστήριζαν. Ο λαός της Κωνσταντινούπολης, που είχε ιδιαίτερη προτίμηση στις αρματοδρομίες, ήταν ενταγμένος, στο σύνολο του σχεδόν, στους Δήμους. Στα χρόνια του Ιουστινιανού οι μεγάλοι Δήμοι ήταν δύο· οι Βένετοι (γαλάζιοι) και οι Πράσινοι. Μέσα στα καθήκοντα τους, εκτός από τη φροντίδα για την οργάνωση και τη διεξαγωγή των αρματοδρομιών, ήταν να βοηθούν στην κατασκευή δημόσιων έργων και να παίρνουν μέρος στην αντιμετώπιση εχθρών, αν παρουσιαζόταν ανάγκη. Με την παρουσία των Δήμων, δηλαδή των οργανωμένων ομάδων του λαού, ο ιππόδρομος της Κωνσταντινούπολης απέκτησε μια ιδιαίτερη πολιτική σημασία. Εκεί ο λαός αποδεχόταν με επιδοκimasίες την εκλογή του νέου αυτοκράτορα, που παρουσιαζόταν στο αυτοκρατορικό θεωρείο, διατύπωνε με τους εκπροσώπους των Δήμων τα παράπονα του και πολλές φορές αποδοκίμαζε κακούς αυτοκράτορες ή ασκούσε κριτική για την πολιτική τους γενικά. Οι Δήμοι δηλαδή είχαν γίνει «συστατικό στοιχείο της πολιτείας». Οι αυτοκράτορες υπολόγιζαν τη δύναμη

των Δήμων και συνήθως φρόντιζαν να έχουν με το μέρος τους τον έναν από τους δύο. Ο Ιουστινιανός υποστήριζε περισσότερο τους Βένετους, που ήταν πιο αριστοκρατικοί και αυστηρά ορθόδοξοι, ενώ η αυτοκράτειρα Θεοδώρα συμπαθούσε τους Πράσινους, που ήταν λαϊκότεροι και δεν εχθρεύονταν το μονοφυσιτισμό.

4. Να βρεις ποια από τις περιόδους αποτελεί τη θεματική περίοδο της παραγράφου και να την υπογραμμίσεις:

✎ α) Σε μερικά σπίτια βρέθηκαν εκτεταμένα τμήματα τοιχογραφιών.

β) Ένα από αυτά παρουσιάζει ευκίνητους πιθήκους σε φυσικό μέγεθος να σκαρφαλώνουν ανάμεσα σε βράχους.

γ) Βλάστηση στο έδαφος και χελιδόνια στον αέρα ζωηρεύουν το τοπίο, υπάρχουν μάλιστα και συστάδες από κρόκους.

δ) Η τέχνη είχε σημειώσει μεγάλη ανάπτυξη στον οικισμό της Θήρας.

ε) Θαυμάσια είναι η παράσταση ενός Αφρικανού, και άλλα τμήματα κονιαμάτων διακοσμούνται με σπειροειδή θέματα σε ωραίους συνδυασμούς.

Εκδοτική Α *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, Εκδοτική Αθηνών.

✎ α) Πολλά παρασύρθηκαν από τον αιώνιο αντίπαλο τους, τα ποτάμια, άλλα πάλι ανατινάχθηκαν στον τελευταίο πόλεμο, ενώ αρκετά βυθίστηκαν στις τεράστιες τεχνητές λίμνες των υδροηλεκτρικών έργων.

β) Τέτοια γεφύρια έπαψαν να χτίζονται από τις αρχές κιόλας του αιώνα, ενώ πιο πρακτικές χαράξεις δρόμων έσπρωξαν στο περιθώριο όσα απέμειναν.

γ) Από τα αμέτρητα παλιά κτίσματα που δημιούργησε και χρησιμοποίησε ο Ηπειρώτης, εκείνο με το οποίο συνδέθηκε περισσότερο, που εξέφρασε το πείσμα και εξυπηρέτησε τον αγώνα του, ήταν το μονότοξο και άλλοτε το πολύτοξο πέτρινο γεφύρι.

δ) Άλλα μισογκρεμισμένα κι άλλα έτοιμα να τα γκρεμίσει ο χρόνος, στέκουν εκεί να μας θυμίζουν παλιούς ορεινούς δρόμους,

ε) Δρόμους του μόχθου που περιδιάβηκε ο Ηπειρώτης για να μπορέσει να επικοινωνήσει, να οδηγήσει τα κοπάδια του, να ανταλλάξει τα προϊόντα του.

στ) Γνωστά ως τώρα είναι γύρω στα πεντακόσια, ενώ ελάχιστα από αυτά χρησιμοποιούνται ακόμη.

Περιοδικό «Γαιόραμα»

α) Πιο γνώριμος του φάνηκε ο κόσμος αυτός, πιο δικός του.

β) Τράβηξε ύστερα λίγο πιο πέρα, έκοψε αριστερά, μπήκε στο μεγάλο δάσος.

γ) Ανάσανε βαθιά το βουνίσιο αγέρα, στάθηκε μια στιγμή και τ' άκουσε ζωντανό το βούισμα εκείνο των δέντρων – που μακρινό τον ακολουθούσε τότε στη Γερμανία.

δ) Κατέβηκε. Μικρά «πριόνια» δουλεύουν και τώρα στην άκρη του δάσους.

ε) Καιρός ήτανε πια να περπατήσει και λίγο τον τόπο του.

στ) Πήρε το δισάκι του ένα πρωί – να κατέβαινε ως κάτω στη ρεματιά, να «μπαίνει λίγο στο δάσος.

ζ) Έκατσε λίγο – την είδε την τυραγνία των ανθρώπων, των μουλαριών να κουβαλούν ως τα φορτηγά τους μεγάλους κομμένους κορμούς.

η) Πήρε το παλιό μονοπάτι των τσομπαναράιων, των ξυλοκόπων, των παλιών λήσταρχων που τραβάει για την κορφή.

θ) Έφτασε στο ξέφωτο που 'ξερε, κοντά στην κορφή -ένα μικρό λιβάδι-σκηνίτες εκείνα τα χρόνια τα φέρναν εδώ και βοσκούσανε τα μικρά κοπάδια τους.

Δημήτρης Χατζής, *Το διπλό βιβλίο*

5. Να βάλεις τις περιόδους σε σειρά ώστε να σχηματίσουν μία παράγραφο:

1) Σειρά περιόδων:.....

- α) Οι Έλληνες απ' όλα τα μέρη κατέφευγαν σ' αυτά, για να πληροφορηθούν το μέλλον και να ζητήσουν τη συμβουλή των θεών για κάποια υπόθεση τους.
- β) Είδαμε κιόλας ότι συμβουλευόνταν τα μαντεία για το θέμα του αποικισμού.
- γ) Το πιο γνωστό όμως μαντείο σ' ολόκληρη την αρχαιότητα, αφιερωμένο στο θεό Απόλλωνα, ήταν το μαντείο των Δελφών.
- δ) Πανελλήνια θρησκευτικά κέντρα ήταν και τα μαντεία.
- ε) Ένα από τα πιο παλιά μαντεία ήταν το πανάρχαιο μαντείο της μακρινής Δωδώνης, αφιερωμένο στο Δία.
- στ) Η φήμη του ήταν τόσο μεγάλη, ώστε έρχονταν να το συμβουλευτούν και ξένοι.

Ιστορία Α' Γυμνασίου

II) Σειρά περιόδων:.....

- α) Σε αρχαιολογικές ανασκαφές στο Ιράκ, στην Αίγυπτο και αλλού, βρέθηκαν απανθρακωμένοι σπόροι σιταριού, μερικοί από τους οποίους υπολογίστηκε ότι έχουν ηλικία περίπου 8.700 χρόνων.
- β) Επίσης οι κάτοικοι των λιμναίων οικισμών της Ελβετίας καλλιεργούσαν ένα μικρόκοκκο είδος σιταριού.
- γ) Το σιτάρι είναι από τα πρώτα φυτά που καλλιέργησε ο άνθρωπος και τα ίχνη του χάνονται στα βάθη της ιστορίας.
- δ) Υπολογίζεται ότι στην Κίνα καλλιεργούσαν σιτάρι από τον 27 ο αι. π.Χ.

Φυτολογία, Εκδοτική Αθηνών Σειρά περιόδων

III) Σειρά περιόδων:.....

- α) Η χρήση των καβουρντισμένων σπερμάτων, δηλαδή του καφέ, και η παρασκευή ροφήματος αρωματικού και διεγερτικού αρχίζει επίσης από τις Αραβικές χώρες, εξαπλώνεται σιγά-σιγά σε όλες τις χώρες του κόσμου, και το 17 ο αιώνα εμφανίζονται στην Ευρώπη τα πρώτα καφεενία.
- β) Το καφεόδεντρο είναι φυτό ιθαγενές της Αιθιοπίας και της Α. Αφρικής.
- γ) Από την Αραβία διαδόθηκε η καλλιέργεια του φυτού και η χρήση των καρπών του στην Ινδία και στην Άπω Ανατολή.
- δ) Οι κάτοικοι της Αιθιοπίας αρχικά και της Αραβίας αργότερα έβραζαν τους νωπούς καρπούς και χρησιμοποιούσαν το εκχύλισμα ως ρόφημα τονωτικό.

IV) Σειρά περιόδων:.....

- α) Στα μεγαλύτερα κέντρα όμως και ιδίως στην περιοχή των ανακτόρων, τα σπίτια ήταν πυκνότερα, μεγαλύτερα και πολυπλοκότερα με κατώι, ισόγειο, ανώι και διάφορους βοηθητικούς χώρους, μαγειρεία δηλαδή, αποθήκες, στάβλους, κάποτε και εργαστήρια.
- β) Οι Μυκηναίοι κατοικούσαν σε συνοικισμούς από χωριστά συγκροτήματα ανεξαρτήτων κατά κανόνα σπιτιών, χωρίς μεσότοιχους.
- γ) Συνήθως οι κατοικίες χωρίζονταν από στενά ακανόνιστα περάσματα, κάπου-κάπου διαμορφωμένα σε πλατύτερους και κάπως ευθύτερους δρόμους, γενικά όμως η διάταξη τους ήταν χαλαρή χωρίς συγκεκριμένο γενικό σχέδιο και χωρίς ρυμοτομία.
- δ) Οι περισσότεροι συνοικισμοί ήταν αγροτικοί με απλές μικρές και μονώροφες κατοικίες από ένα ή δύο δωμάτια.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Εκδοτική Αθηνών

1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

Στο παρακάτω κείμενο παρουσιάζεται η υπεροχή του προφορικού λόγου έναντι του γραπτού ως προς δύο πλευρές

Ο προφορικός λόγος προηγείται του γραπτού στη ζωή του ατόμου και της ανθρωπότητας κατ' αρχάς από χρονική άποψη. Πράγματι, το άτομο γεννιέται με το ένστικτο για γλώσσα και αρχίζει τους πειραματισμούς του με τη γλώσσα του περιβάλλοντος από τη βρεφική του ηλικία. Όταν φτάσει στην ηλικία των τεσσάρων ετών έχει ήδη αποκτήσει, τελειώς άκοπα, μεγάλο μέρος του μηχανισμού της γλώσσας του περιβάλλοντός στο οποίο ζει και παρουσιάζει σημαντική παραγωγή προφορικού λόγου. Αντίθετα για την εκμάθηση της γραφής και της ανάγνωσης πρέπει να περιμένει ως τα έξι του χρόνια για να πάει σε ένα ίδρυμα που λέγεται σχολείο, το οποίο προϋποθέτει αξιολογη κοινωνική οργάνωση και στο οποίο το άτομο μαθαίνει την τέχνη του γραπτού λόγου αργά και κοπιαστικά. Αλλά και στη ζωή της ανθρωπότητας ο προφορικός λόγος είναι πολύ αρχαιότερος της γραφής. Η εμφάνισή του συμπίπτει με την οργάνωση των πρώτων ανθρώπινων κοινωνιών. Αντίθετα, η ηλικία της γραφής δεν ξεπερνά τα 6.000 χρόνια.

Ο προφορικός λόγος υπερέχει κατά πολύ του γραπτού και από ποσοτική άποψη. Μιλάμε πολύ αλλά γράφουμε και διαβάζουμε λίγο- όσοι γνωρίζουμε ανάγνωση και γραφή. Επιπλέον, η ισορροπία ανατρέπεται υπέρ του προφορικού λόγου από το γεγονός ότι είναι μεγάλος ο αριθμός των αναλφάβητων και ημιαναλφάβητων σ' όλη τη γη ακόμα και σήμερα. Επίσης, από διαχρονική άποψη, η συνολική ποσότητα γραπτού λόγου που έχει παραχθεί από την πρώτη εμφάνιση συστημάτων γραφής πριν 6.000 χρόνια περίπου είναι πολύ μικρή σε σύγκριση προς την ποσότητα προφορικού λόγου που έχει παραγάγει η ανθρωπότητα από την εμφάνισή της πάνω στην γη.

(διασκευή)

Ερωτήσεις κατανόησης

1. Διαβάστε το κείμενο και το κυκλώστε το Σ για τις σωστές και Λ για τις λανθασμένες απαντήσεις.

Σύμφωνα με τον συγγραφέα του κειμένου ο γραπτός λόγος έχει λιγότερη ποσότητα από τον προφορικό.	Σ	Λ
Ο γραπτός λόγος έπεται του προφορικού στην ιστορία του ανθρώπου.	Σ	Λ
Το παιδί μέχρι την ηλικία των τριών ετών έχει	Σ	Λ

κατακτήσει τις βασικές γνώσεις του προφορικού λόγου.		
Η εκμάθηση της γραφής μπορεί να ξεκινήσει νωρίτερα από τα έξι έτη.	Σ	Λ
Η εμφάνιση του γραπτού λόγου συμπίπτει με την οργάνωση των πρώτων ανθρώπινων κοινωνιών.	Σ	Λ

2. Ποιο το θέμα του κειμένου; Να παρουσιάσετε με συντομία τις βασικές θέσεις του κειμένου.

Γραμματικές και λεξιλογικές Ασκήσεις

1. α) Να βρεθούν η θεματική πρόταση, τα σχόλια - λεπτομέρειες και η πρόταση κατακλείδα (αν υπάρχει) της κάθε παραγράφου.

β) Πως επιτυγχάνεται οι συνοχή στις δύο παραγράφους;

2. Να κάνετε την παρακάτω αντιστοίχιση.

προφορικός λόγος	α. πυκνός
	β. οργανωμένος
	γ. αυθόρμητος
	δ. φροντισμένη σύνταξη και το επιμελημένο λεξιλόγιο
γραπτός λόγος	ε. άμεσος
	στ. τυπικός
	ζ. περιλαμβάνει χειρονομίες, επιτονισμό
	η. αναλυτικός

3. Να σχηματιστούν προτάσεις με τις λέξεις: **διάλογος, μαθητής, προφορικός, πληροφόρηση.**

4. Να γραφούν συνώνυμα των λέξεων: **βρεφική, άκοπα, διαχρονική .**

Παραγωγή Λόγου

Οργανώνεται στο σχολείο σας ένας μικρός ρητορικός διαγωνισμός συζήτησης με θέμα: «**Να εκδώσουμε έντυπη ή ηλεκτρονική εφημερίδα**». Παρουσιάστε τις απόψεις σας σε οργανωμένο γραπτό λόγο, με βάση το πλαίσιο που θα σας δώσει ο καθηγητής σας. (σχ. βιβλίο σελ. 37)

2^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

«Η Νέα Παιδαγωγική»

Με τα μαγικά πάντα μάτια, με το πολύβουο, γεμάτο μέλι και μέλισσες μυαλό, μ' ένα κόκκινο μάλλινο σκούφο στο κεφάλι και τσαρουχάκια με κόκκινες φούντες στα πόδια, ένα πρωί κίνησα, μισό χαρούμενος, μισό αλαφιασμένος*, και με κρατούσε ο πατέρας μου από το χέρι. Η μητέρα μου είχε δώσει ένα κλωνί βασιλικό να τον μυρίζομαι, λέει, να παίρνω κουράγιο, και μου κρέμασε το χρυσό σταυρουλάκι της βάφτισής μου στο λαιμό.

-Με την ευχή του Θεού και με την ευχή μου ..., μουρμούρισε και με κοίταξε με καμάρι.

Ήμουν σαν ένα μικρό καταστολισμένο σφαγάρι* κι ένιωθα μέσα μου περφάνια και φόβο. Μα το χέρι μου ήταν σφηνωμένο βαθιά μέσα στη φούχτα του πατέρα μου κι αντρείυόμουν*. Πηγαίναμε, πηγαίναμε, περάσαμε τα στενά σοκάκια, φτάσαμε στην εκκλησιά του Αϊ – Μηνά*, στρίψαμε, μπήκαμε σ' ένα παλιό χτίρι*, με μια φαρδιάν αυλή, με τέσσερις μεγάλες κάμαρες στις γωνιές κι ένα κατασκονισμένοι πλατάνι στη μέση. Κοντοστάθηκα, δείλιασα. Το χέρι μου άρχισε να τρέμει μέσα στη μεγάλη ζεστή φούχτα.

Ο πατέρας μου έσκυψε, άγγιξε τα μαλλιά μου, με χάδεψε. Τινάχτηκα. Ποτέ δε θυμόμουν να μ' έχει χαδέψει. Σήκωσα τα μάτια και τον κοίταξα τρομαγμένος. Είδε πως τρόμαξα, τράβηξε πίσω το χέρι του:

-Εδώ θα μάθεις γράμματα, είπε, να γίνεις άνθρωπος. Κάμε το σταυρό σου.

Ο δάσκαλος πρόβαλε στο κατώφλι. Κρατούσε μια μακριά βίτσα και μου φάνηκε άγριος, με μεγάλα δόντια και κάρφωσα τα μάτια μου στην κορφή του κεφαλιού του να δω αν έχει κέρατα. Μα δεν είδα, γιατί φορούσε καπέλο.

-Ετούτος είναι ο γιος μου, του 'πε ο πατέρας μου.

Ξέμπλεξε το χέρι μου από τη φούχτα του και με παρέδωσε στο δάσκαλο.

-Το κρέας δικό σου, του 'πε, τα κόκαλα δικά μου. Μην τον λυπάσαι, δέρνε τον, κάμε τον άνθρωπο.

-Έγνοια σου, καπετάν Μιχάλη. Έχω εδώ το εργαλείο που κάνει τους ανθρώπους, είπε ο δάσκαλος κι έδειξε τη βίτσα.

Από το Δημοτικό Σκολειό απομένει ακόμα στη θύμησή μου ένας σωρός παιδικά κεφάλια, κολλητά το ένα πλάι στο άλλο, σαν κρανία. Τα πιο πολλά θα 'χουν γίνει κρανία. Μα απάνω από τα

κεφάλια αυτά απομένουν μέσα μου αθάνατοι οι τέσσερις δάσκαλοι.
{...}

Στην Τετάρτη Τάξη βασίλευε και κυβερνούσε ο Διευθυντής του Δημοτικού. Κοντοπίθαρος, μ' ένα γενάκι σφηνωτό*, με γκρίζα πάντα θυμωμένα μάτια, στραβοπόδης. «Δε θωράς*, μωρέ, τα πόδια του», λέγαμε ο ένας στον άλλο σιγά να μη μας ακούσει, «δε θωράς, μωρέ, πώς τυλιγαδίζουν* τα πόδια του; και πώς βήχει; Δεν είναι Κρητικός». Μας είχε έρθει σπουδασμένος από την Αθήνα κι είχε φέρει, λέει, μαζί του τη Νέα Παιδαγωγική. Θαρρούσαμε πως θα 'ταν καμιά νέα γυναίκα και την έλεγαν Παιδαγωγική· μα όταν τον αντικρίσαμε για πρώτη φορά ήταν ολομόναχος· η Παιδαγωγική έλειπε, θα 'ταν σπίτι. Κρατούσε ένα μικρό στριφτό βούρδουλα, μας έβαλε στη γραμμή κι άρχισε να βγάζει λόγο. Έπρεπε, λέει, ό, τι μαθαίναμε να το βλέπαμε και να το αγγίζαμε ή να το ζωγραφίζαμε σ' ένα χαρτί γεμάτο κουκκίδες. Και τα μάτια μας τέσσερα· αταξίες δε θέλει, μήτε γέλια, μήτε φωνές στο διάλειμμα· και σταυρό τα χέρια. Και στο δρόμο, όταν δούμε παπά, να του φιλούμε το χέρι. «Τα μάτια σας τέσσερα, κακομοίρηδες, γιατί αλλιώς, κοιτάχτε εδώ!», είπε και μας έδειξε το βούρδουλα. «Δε λέω λόγια, θα δείτε έργα!» Κι αλήθεια είδαμε· όταν κάναμε καμιά αταξία ή όταν δεν ήταν στα κέφια του, μας ξεκούμπωνε, μας κατέβαζε τα πανταλονάκια και μας έδερνε κατάσαρκα με το βούρδουλα· κι όταν βαριόταν να ξεκουμπώσει, μας έδινε βουρδουλίες στ' αυτιά, ωσότου έβγαινε αίμα.

Μια μέρα έδεσα κόμπο την καρδιά μου, σήκωσα το δάχτυλο:

— Πού είναι, κυρ δάσκαλε, ρώτησα, η Νέα Παιδαγωγική; γιατί δεν έρχεται στο σκολειό;

Τινάχτηκε από την έδρα, ξεκρέμασε από τον τοίχο το βούρδουλα.

— Έλα εδώ, αυθάδη, φώναξε, ξεκούμπωσε το πανταλόνι σου.

Βαριόταν να το ξεκουμπώσει μόνος του.

— Να, να, να, άρχισε να βαράει και να μουγκρίζει.

Είχε ιδρώσει, σταμάτησε.

— Να η Νέα Παιδαγωγική, είπε, κι άλλη φορά σκασμός!

Ήταν όμως και πονηρούτσικος ο σύζυγος της Νέας Παιδαγωγικής.

Μια μέρα μας λέει: «Αύριο θα σας μιλήσω για το Χριστόφορο Κολόμβο, πώς ανακάλυψε την Αμερική. Μα για να καταλάβετε καλύτερα, να κρατάει καθέννας σας κι από ένα αυγό· όποιος δεν έχει αυγό, ας φέρει βούτυρο!».

N. Καζαντζάκης, *Αναφορά στον Γκρέκο*,
Εκδόσεις Ελένης N. Καζαντζάκη

***αλαφιασμένος**: ταραγμένος, τρομαγμένος ***σφαγάρι**: ζώο που προορίζεται για σφαγή, σφάγιο ***αντριευόμουν**: έκανα τον γενναίο ***εκκλησιά του Αϊ-Μηνά**: η

εκκλησία του Αγίου Μηνά στο Ηράκλειο, όπου γεννήθηκε και μεγάλωσε ο Ν. Καζαντζάκης ***χτίρι**: κτίριο ***σφηνωτό**: τριγωνικό, μυτερό ***θωράς**: βλέπεις ***τυλιγαδίζουν**: τυλίγονται σαν νήμα, στραβώνουν

Ερωτήσεις κατανόησης

1. Ποια συναισθήματα κατακλύζουν το μικρό παιδί κατά την πρώτη του μέρα στο σχολείο;
2. Πως περιγράφεται ο δάσκαλος; Γιατί πιστεύετε ότι ο μικρός μαθητής τον βλέπει έτσι;
3. Ποιες διαφορές διακρίνετε ως προς τον τρόπο συμπεριφοράς της μητέρας, του πατέρα και του δασκάλου απέναντι στο παιδί. Να γίνει σύγκριση με την σημερινή εποχή.

Γραμματικές και λεξιλογικές Ασκήσεις

1. Να βρείτε μία πρόταση του κειμένου που να είναι:

Αποφαντική:

Ερωτηματική:

Προστακτική:

Απλή:

Επαυξημένη:

2. Να σχηματίσετε μία πρόταση για κάθε μία από τις παρακάτω φράσεις: *διδασκτική ώρα, χαρισματικός μαθητής, εκπαιδευτικό βιβλίο, ποιοτική ώρα*. Προσοχή, να φαίνεται το νόημα της φράσης στην πρόταση.

Παραγωγή Λόγου

Μετά από μια διαδρομή έξι χρόνων στο Δημοτικό Σχολείο, υπάρχει κάποιος/κάποια εκπαιδευτικός που θα ξεχώριζες και γιατί; Μπορείς να αναφερθείς στη συμπεριφορά, στον τρόπο διδασκαλίας, στη σχέση του/της με τα παιδιά και σε ό,τι άλλο κρίνεις σημαντικό. (Γράψε ένα κείμενο τριών παραγράφων που πρόκειται να δημοσιευθεί στη σχολική εφημερίδα)

3^η Θεματική Ενότητα

Ταξίδι στον κόσμο της φύσης

«Η προστασία και η βελτίωση του ανθρώπινου περιβάλλοντος είναι βασικός παράγοντας που επηρεάζει την ευημερία του ανθρώπου και την οικονομική ανάπτυξη σ' όλον τον κόσμο, και αποτελεί επείγουσα επιθυμία όλων των λαών της γης και καθήκον όλων των κυβερνήσεων. Η προστασία και η βελτίωση του περιβάλλοντος για τις παρούσες και μελλοντικές γενιές έχουν γίνει επιτακτικός στόχος της ανθρωπότητας, ένας στόχος που πρόκειται να επιδιώκεται παράλληλα με την ειρήνη, την παγκόσμια οικονομική και κοινωνική πρόοδο...».

Διακήρυξη Ο.Η.Ε., Στοκχόλμη, 13/12/1972 (διασκευασμένο απόσπασμα)

Φυσικό περιβάλλον: Με τον όρο φύση εννοούμε το σύνολο των φυτικών και ζωικών οργανισμών (χλωρίδα και πανίδα), των γεωλογικών σχηματισμών (βουνά, έδαφος, υπέδαφος, θάλασσες, λίμνες κ.λπ.), των υλικών στοιχείων (αέρας, φωτιά, νερό κ.λπ.) και γενικότερα, το υλικό σύμπαν και τις λειτουργίες του. Ο άνθρωπος ζει, αναπτύσσεται και πεθαίνει μέσα στο φυσικό περιβάλλον. Πιο συγκεκριμένα, ο άνθρωπος αντλεί στοιχεία, τις πρώτες ύλες για την επιβίωσή του, τα προϊόντα για την διατήρηση της ζωής του και της εξελιξιμότητάς του μέσω της φύσης. Τέλος, με κύριο γνώμονα το φυσικό περιβάλλον που προσέφερε τα μέσα και τα κίνητρα, ο άνθρωπος κατάφερε να δημιουργήσει το τεχνητό περιβάλλον, ευρέως γνωστό ως ανθρώπινος πολιτισμός.

Τεχνητό περιβάλλον: Με τον όρο τεχνητό περιβάλλον, αναφερόμαστε στις διάφορες κατασκευές που δημιούργησε ο άνθρωπος, όπως κτίρια, δρόμοι, γέφυρες, φράγματα, εργοστάσια, μηχανήματα, οχήματα, προϊόντα, συστήματα επικοινωνίας. Οι αναπτυγμένες χώρες σήμερα έχουν δημιουργήσει ένα τεχνητό περιβάλλον για τους πολίτες τους. Καθώς αναπτύσσονταν η

βιομηχανία, οι κατασκευές άλλαξαν το φυσικό περιβάλλον και έχουν δημιουργήσει ένα τεχνητό περιβάλλον κατά τις επιλογές των ανθρώπων. Η έναρξη της δημιουργίας τεχνητού περιβάλλοντος ανιχνεύεται κυρίως κατά την διάρκεια της Βιομηχανικής Επανάστασης. Παρά τις τεχνολογικές εξελίξεις που πραγματοποιήθηκαν από την περίοδο εκείνη και έπειτα, ο άνθρωπος ασκούσε σταδιακά σημαντική επίδραση στο περιβάλλον ήδη από την πρωτόγονη εποχή, με αποκορύφωμα τον 20ο αιώνα -τον αιώνα της απόλυτης κυριαρχίας τους στη φύση- και με την κατάκτηση του διαστήματος.

Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΜΕ ΤΗ ΦΥΣΗ

Διακρίνουμε, λοιπόν, μέσα από την μελέτη των όρων (φυσικό και τεχνητό περιβάλλον), ότι ο άνθρωπος αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της φύσης. Συχνά, επεμβαίνει στη φύση, την κατακτά, αλλά και τον κατακτά. Τα δημιουργήματα σε κοινωνικό, πνευματικό, ηθικό και υλικό τομέα της ζωής του, ο άνθρωπος τα οφείλει στην επίδραση του φυσικού περιβάλλοντος. Η θαυμαστή τάξη, με την οποία είναι οργανωμένη η φύση, έδωσε στον άνθρωπο αμέτρητα παραδείγματα, τα οποία ακολούθησε πιστά, ενώ παράλληλα του υπέδειξε τόσο κανόνες κοινωνικής συμπεριφοράς όσο και κανόνες αρμονίας και ομορφιάς, διδάσκοντάς τον το αισθητικά ωραίο.

Γενικότερα, η φύση προσφέρει οξυγόνο στον άνθρωπο, που αποτελεί πηγή ζωής του -όχι μόνο γι' αυτόν, αλλά και για τα ζώα-. Επιπλέον, ο άνθρωπος αποκτά από τη φύση σωματική και ψυχική υγεία, διότι η άμεση επαφή μαζί της τον αναζωογονεί, ενδυναμώνει τον οργανισμό του, τον ηρεμεί, ενώ παράλληλα του προσφέρει γαλήνη και ψυχική ηρεμία και ισορροπία. Μέσα από την παρατήρηση της φύσης, αποκτά και την αίσθηση του μέτρου. Παράλληλα με την σωματική και ψυχική ευεξία του, ο ανθρώπινος πολιτισμός, μέσα από τους κανόνες ομορφιάς και αρμονίας της φύσης, αποκτά αισθητική καλλιέργεια, ενώ οι καλλιτέχνες εμπνέονται για την δημιουργία θαυμάσιων έργων τέχνης. Όπως αρχικώς αναφέραμε και στον ορισμό του φυσικού περιβάλλοντος, η φύση παρέχει τα απαραίτητα -για την επιβίωση- αγαθά και πρώτες ύλες για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής του ανθρώπου και την πρόοδο του πολιτισμού του. Συντελεί στην πνευματική ανάπτυξή του, διότι είναι το κίνητρο για την ανάπτυξη της επιστήμης και του πολιτισμού, καθώς κινητοποιεί το μυαλό για την ανακάλυψη της αλήθειας. Η πορεία του ανθρώπου άλλωστε πάνω στη γη καθώς και

η πρόοδός του, αποδεικνύουν την προσπάθειά του να κατανοήσει την φύση και να διδαχθεί από αυτήν.

Μελετώντας τις πρωτόγονες κοινωνίες, βλέπουμε ότι ο άνθρωπος ήταν απόλυτα εξαρτημένος από το φυσικό περιβάλλον. Αναγνώριζε την πραγματική αξία του φυσικού περιβάλλοντος στη ζωή του. Με την αποδέσμευση από τους φυσικούς δεσμούς και με τις πρωτοβουλίες του, ο άνθρωπος απομυθοποίησε τα φυσικά φαινόμενα και την κυριαρχία της φύσης πάνω του και αντιστράφηκαν, με τον τρόπο αυτό, οι ρόλοι. Με την έκρηξη και του τεχνητού πολιτισμού, οδηγείται σταδιακά η φύση στην καταστροφή της, παρασύροντας έτσι ο άνθρωπος τον πλανήτη σε αφανισμό μέσω των δικών του αποκλειστικά δυνάμεων.

«Άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα αποξένωσης των ανθρώπων από το περιβάλλον παρέχει η περίπτωση των σχέσεών του με τη Φύση. Η στάση των ανθρώπων απέναντι στο φυσικό περιβάλλον έχει πάρει διαστάσεις, που εγκυμονούν κινδύνους. Κατασπαράζουμε το έδαφος από τον κήπο δίπλα μας που τον πουλάμε για οικόπεδο μέχρι τους γήινους πόλους, όπου ψάχνουμε για πετρέλαιο. Αντιμετωπίζουμε τη Φύση μόνο σαν «ακατέργαστο» χρέμα και όχι σαν απαραβίαστη νομιμότητα και πηγή ομορφιάς. Δεν την αισθανόμαστε ούτε σαν αίνιγμα βαθύ, ούτε σαν μάνα, ούτε σαν διδαχή πλέον. Δεν τη σεβόμαστε και δεν την αγαπάμε όσο πρέπει».

Σαράντος Καργάκος

ΑΙΤΙΑ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Ο άνθρωπος είναι το μοναδικό δημιούργημα της φύσης, που με τις γνώσεις και τα τεχνικά μέσα που απέκτησε, μπόρεσε να κατανοήσει το περιβάλλον του, να δαμάσει τη φύση και να την θέσει στην υπηρεσία του. Η τεχνολογική ανάπτυξη οδήγησε τον άνθρωπο να ξεπεράσει το μέτρο και να την εκμεταλλευθεί στο έπακρο. Αυτή η παράλογη τάση του δημιούργησε σήμερα ανυπέρβλητα προβλήματα. Το φυσικό περιβάλλον καταστρέφεται με ραγδαίους ρυθμούς από την ανθρώπινη δραστηριότητα. Έτσι, παρατηρείται το πρόβλημα της οικολογικής καταστροφής.

Τα αίτια της καταστροφής του περιβάλλοντος ανιχνεύονται, αρχικώς, στις επιπτώσεις της τεχνολογικής και βιομηχανικής ανάπτυξης. Χάρη στην τεχνολογική και βιομηχανική ανάπτυξη, η ατμόσφαιρα και το έδαφος μολύνονται με βιομηχανικά απόβλητα, με λύματα, με καυσάερια. Επιπλέον, η πληθυσμιακή αύξηση και η συγκέντρωση μεγάλου μέρους του πληθυσμού στις πόλεις έχει οδηγήσει τον άνθρωπο στην υπερκατανάλωση για την κάλυψη είτε των αναγκών του είτε αναγκών που ο ίδιος πιστεύει ότι οφείλει να καλύψει. Μια σελίδα της οικολογικής καταστροφής αποτελούν και οι πυρηνικές δοκιμές και τα πυρηνικά ατυχήματα, τα οποία μάλιστα σημάδεψαν ιστορικά με χιλιάδες θανάτους την ανθρωπότητα. Τα χημικά παρασκευάσματα, όπως οι συνθετικές ύλες, τα προωθητικά αέρια, τα φυτοφάρμακα, το παράνομο κυνήγι και η αλιεία, οι εμπρησμοί εδαφικών εκτάσεων με στόχο την δημιουργία τουριστικών περιοχών και ξενοδοχείων, η αστυφιλία και ο υπερπληθυσμός οδηγούν σε σταδιακό αφανισμό τον πλανήτη μας. Επιπροσθέτως, οφείλουμε να τονίσουμε και την αυξημένη κατανάλωση μη ανανεώσιμων φυσικών πόρων, όπως το πετρέλαιο, που ρυπαίνουν το περιβάλλον, ενώ παράλληλα εξαντλούνται οι συγκεκριμένοι φυσικοί πόροι. Τέλος, η έλλειψη προγραμματισμού για την εκμετάλλευση της φύσης, η αδιαφορία του κράτους για λήψη μέτρων και η έλλειψη οικολογικής συνείδησης σκιαγραφούν την περιβαλλοντική καταστροφή.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

Α. Στο περιβάλλον:

1. *Εδαφική αλλοίωση, έλλειψη πρασίνου:*

συστηματικά το φυσικό περιβάλλον ρυπαίνεται και αυτό έχει ως εμφανές αποτέλεσμα την εδαφική αλλοίωση κυρίως και την έλλειψη πρασίνου, ιδίως στις πόλεις. Τα απορρίμματα, τα πετρελαιοειδή και τα βιομηχανικά κατάλοιπα καταστρέφουν το έδαφος και, ως αποτέλεσμα απειλούν και την ανθρώπινη υγεία.

βιομηχανικά κατάλοιπα καταστρέφουν το έδαφος και, ως αποτέλεσμα απειλούν και την ανθρώπινη υγεία.

2. *Περιβαλλοντική ρύπανση και καταστροφή:*

α) *Μόλυνση της ατμόσφαιρας:* πρόκειται για την αλλοίωση της φυσικής σύνθεσης της ατμόσφαιρας και του αέρα που αναπνέουμε,

λόγω της καύσης πετρελαίου ή άλλων υλικών. Η μόλυνση της ατμόσφαιρας προκαλεί την όξινη βροχή, το νέφος αιθαλομίχλης, την καταστροφή του όζοντος -γνωστή και ως τρύπα του όζοντος- και το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Επιπλέον, οδηγεί και στην καταστροφή των μνημείων τέχνης, της πολιτιστικής κληρονομιάς μας.

β) Μόλυνση των υδάτων (θάλασσες, λίμνες, ποτάμια): Τα χημικά λιπάσματα αποτελούν έναν από τους βασικούς παράγοντες μόλυνσης θαλασσών, λιμνών και ποταμιών.

γ) Καταστροφή των δασών: Μέσα στα πλαίσια της καταστροφής των δασών, οφείλουμε να λάβουμε αυστηρώς υπόψη την καύση τους για την δημιουργία οικοδομήσιμης γης. Η καταστροφή της χλωρίδας και της πανίδας οδηγούν με την σειρά τους στον σταδιακό αφανισμό χιλιάδων ζώων.

δ) Εξάντληση φυσικών πόρων: Αναφερόμενοι στην εξάντληση φυσικών πόρων, θα πρέπει αρχικώς να κατανοήσουμε ότι οι πόροι της γης δεν είναι ανεξάντλητοι. Η ανεξέλεγκτη κατανάλωσή τους θα οδηγήσει σε σταδιακή εξαφάνισή τους. Οφείλουμε, λοιπόν, να αναζητήσουμε νέες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

B. Στον άνθρωπο:

1. Ανθρώπινος παράγοντας:

Αποδεικνύεται ότι ο άνθρωπος μέσα από την αλλαγή των κλιματολογικών συνθηκών, μία αλλαγή η οποία γίνεται αισθητή ιδιαίτερα μέσα από την διαφοροποίηση των εποχών και το λιώσιμο των πάγων, οδηγείται στον κλονισμό της υγείας του -ψυχικής και σωματικής-. Η ηχορύπανση στις μεγαλουπόλεις επιδεινώνει την κατάσταση, προτρέποντας τους ανθρώπους να αναζητήσουν πηγές χαλάρωσης στην εξοχή εισπνέοντας καθαρό αέρα και κοντά στη φύση.

2. Ατομική ενέργεια:

Παρότι αποτέλεσε ένα από τα σημαντικά επιτεύγματα του 20ου αιώνα, η χρήση της ατομικής ενέργειας στέρησε τη ζωή σε χιλιάδες ανθρώπους, θέτοντας ακόμη και σήμερα πολλά ερωτήματα για την συστηματική ή έστω σωστή χρήση της από την ανθρωπότητα.

3. Κίνδυνος αφανισμού της ανθρωπότητας και της ζωής γενικότερα

ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

Για την αντιμετώπιση του οικολογικού ζητήματος, μπορούμε να λάβουμε κάποια βασικά μέτρα σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο:

- 1.** Να διαμορφώσει κάθε πολίτης ισχυρή οικολογική συνείδηση.
- 2.** Να εφαρμοστεί η περιβαλλοντική εκπαίδευση στα σχολεία, με συμμετοχή τόσο του διδακτικού προσωπικού όσο και του μαθητικού συνόλου.
- 3.** Να προωθηθεί η διεθνής συνεργασία για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των κοινών οικολογικών προβλημάτων.
- 4.** Να αξιοποιηθούν ήπιες μορφές ενέργειας (π.χ. η ηλιακή, η αιολική, η γεωθερμική κ.λπ.)
- 5.** Ανακύκλωση υλικών όπως το γυαλί, το χαρτί, το πλαστικό κ.λπ.
- 6.** Βιολογικός καθαρισμός των αποβλήτων (αστικών και βιομηχανικών).
- 7.** Να δημιουργηθούν κίνητρα για αποκέντρωση, προκειμένου να ανακουφιστούν τα μεγάλα αστικά κέντρα από τα προβλήματα - όπως κυκλοφοριακή συμφόρηση- που τα ταλαιπωρούν λόγω υπερπληθυσμού.
- 8.** Να χρησιμοποιηθούν μέθοδοι καλλιέργειας της γης λιγότερο βλαπτικές για τη φύση.
- 9.** Προστασία των βιότοπων και των εθνικών δρυμών, που αποτελούν πολύτιμη κληρονομιά για κάθε χώρα.
- 10.** Να εφαρμοστεί αυστηρή νομοθεσία που θα υποχρεώνει πολίτες και επιχειρήσεις να μην ρυπαίνουν το περιβάλλον, ενώ οι παραβάτες θα πρέπει να τιμωρούνται ανάλογα.
- 11.** Οι καταναλωτές να μην αγοράζουν προϊόντα που δεν είναι ανακυκλώσιμα.

Κείμενα για εξάσκηση

1ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Χαρακτηριστικά των οργανισμών

Όταν παρατηρούμε έναν οργανισμό και προσπαθούμε να εξηγήσουμε γιατί τον θεωρούμε ζωντανό, αναφερόμαστε συνήθως σε κάποιο χαρακτηριστικό του. Θα μπορούσαμε, για παράδειγμα, να αναφέρουμε ότι οι γλάροι μπορούν να πετάξουν. Αυτό ισχύει για οργανισμούς όπως είναι τα πτηνά και τα έντομα. Άλλα ζώα μπορούν να μετακινηθούν περπατώντας (άνθρωπος) , έρποντας (φίδια) ή κολυμπώντας (ψάρια). Υπάρχουν όμως και οργανισμοί, όπως είναι τα φυτά, που δεν μετακινούνται. Το γεγονός αυτό μας οδηγεί στο να στρέψουμε την προσοχή μας και σε άλλα χαρακτηριστικά των οργανισμών.

Οι οργανισμοί τρέφονται. Οι οργανισμοί εξασφαλίζουν την τροφή τους με διάφορους τρόπους. Οι αγελάδες τρέφονται με χόρτα, οι φώκιες με ψάρια και η τροφή του ανθρώπου μπορεί να προέρχεται τόσο από φυτά όσο και από ζώα. Τα φυτά φωτοσυνθέτουν. Χρησιμοποιούν δηλαδή απλές ουσίες που υπάρχουν στο περιβάλλον τους, όπως είναι το νερό και το διοξείδιο του άνθρακα, και παράγουν μόνα τους την τροφή τους, με τη βοήθεια της ηλιακής ενέργειας. τροφή παρέχει ενέργεια και χρήσιμα υλικά. Με αυτά οι οργανισμοί συνθέτουν τις δικές τους ουσίες και επιτελούν όλες τις λειτουργίες τους. Για το λόγο αυτό κανένας οργανισμός δεν μπορεί να ζήσει χωρίς τροφή για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Σχολικό βιβλίο Βιολογία Α Γυμνασίου, σελ 18

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Ποια επιχειρήματα χρησιμοποιεί για να αποδείξει ότι ένας οργανισμός είναι ζωντανός και ποια επιχειρήματα για να στηρίξει την απάντησή του;
2. Να γράψετε ένα σύντομο κείμενο όπου θα υποστηρίζετε την άποψη ότι το αυτοκίνητο έχει πολλά μειονεκτήματα ως μέσο μετακίνησης στις πόλεις. Το κείμενο σας θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σας.

2ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Η πολιτεία της λίμνης

Καθώς έστριψε το αυτοκίνητο για μια τελευταία φορά, δεν ακούστηκε τίποτ 'άλλο παρά τούτο: Α! Βρισκόμαστε στα πόδια της λίμνης Ορεστιάδας, αντίκρυ στην Καστοριά. Κι ο ήλιος κοκκίνιζε περισσότερο στις στέγες των σπιτιών κι έκανε τα ολόστρωτα νερά να φωσφορίζουν. Η πρώτη εντύπωση είναι καταπληκτική • η δεύτερη κάτι περισσότερο: μαγευτική. Ο αναγνώστης μου πρέπει να φανταστεί , αν, φυσικά, δεν διαθέτει την προσωπική του εντύπωση, ένα θαυμάσιο κύπελλο ακύμαντων νερών, στεφανωμένο ολόγυρα από γραφικά βουνά, γεμάτα δροσερά χωριουδάκια, τεχνουργημένο εξακόσια μέτρα απάνω από την θάλασσα. Μια γλώσσα στεριάς που μπαίνει βαθιά μέσα στο κύπελλο τούτο και καταλήγει σε κομψό ανασήκωμα , σ' ένα λόφο πλασμένο για την πιο μακάρια ονειροπόληση. Και στο στενότερο μέρος της γλώσσας αυτής, ανάμεσα στην υπόλοιπη στεριά και τον λόφο, πενήντα μέτρα στο υψηλότερο σημείο της απάνω από τα νερά της λίμνης , χτισμένη μια πολιτεία, που, παρόλο το ξανάνιωμά της διατηρεί απείραχτο, γνήσιο και γεμάτο πραγματικό περιεχόμενο το μεσαιωνικό χαρακτήρα της. Η βλάστηση είναι κυριολεκτικά οργιαστική. Πανύψηλα δέντρα διαγράφουν αναπαυτικά σχήματα ολόγυρα στην ακρογιαλιά. Οι λόφοι γύρω πρασινίζουν τα σπίτια της πολιτείας με τους ξύλινους σκεπαστούς εξώστες και τις σκιερές αυλές ή με τις βεράντες και τα μπαλκόνια του σύγχρονου ρυθμού ανθίζουν και φεγγοβολούν σε απίστευτη ποικιλία χρωμάτων. Είναι ο καιρός, που ανοίγουν τις δέσμες των λουλουδιών τους οι ορτανσίες. Οι γλάστρες είναι κατάφορτες από την ατελεύτητη ανθοφορία τους , οι κήποι γεμίζουν από τα πλατιά πράσινα φύλλα και τ' αγέρινα, μαζεμένα σαν χαρούμενο μελίτσι, ματάκια των ανοιγμένων μπουμπουκιών. Σκιά και σιωπή βασιλεύει στα καλντερίμια της πολιτείας, που δεν τα αισθάνεται κανείς βασανιστικά στα πόδια του με τον ατελεύτητο ανηφοροκατήφορό τους, γιατί τον ξεκουράζει και τον πραΰνει η γαλήνη και η δροσιά.[..]

I. Μ. Παναγιωτόπουλος « Η πολιτεία της λίμνης» (απόσπασμα)

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Ποιο είναι το αντικείμενο της παραπάνω περιγραφής και πώς οργανώνεται από τον συγγραφέα;
2. Το κείμενο ανήκει στο είδος της αντικειμενικής ή υποκειμενικής περιγραφής; Τεκμηριώστε την απάντησή σας.
3. Να περιγράψετε ένα όμορφο μέρος που έτυχε να επισκεφτείτε κατά την διάρκεια των διακοπών σας. Το κείμενο σας να έχει την ολοκληρωμένη μορφή ενός περιγραφικού κειμένου.

3ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο θεός Διόνυσος

Πολλές φορές ο Διόνυσος άφηνε τη χαρούμενη συντροφιά του κι αποτραβιόταν σε κάποια ερημιά, για να καθίσει για λίγο και να στοχαστεί μοναχός του. Έτσι, κάποια μέρα βρέθηκε σε μιαν έρημη ακρογιαλιά. Ξάπλωσε κάτω στη ζεστή άμμο και τον πήρε ο ύπνος. Το κύμα από το πέλαγο τον νανούριζε απαλά.

Κάποια στιγμή φάνηκε να πλησιάζει ένα καράβι. Ήταν Τυρρηνοί πειρατές. Είδαν από μακριά τον ξαπλωμένο νέο με τα ωραία, μαύρα, σγουρά μαλλιά, που πέφτανε κυματιστά στους γερούς του ώμους, καθώς και τον πορφυρό επενδυτή που τον σκέπαζε, και νόμισαν πως ήταν κανένα πριγκιπόπουλο. Φτάνοντας, λοιπόν, κοντά, πήδησαν κάτω απ' το πλοίο, κι όπως ο Διόνυσος ακόμα κοιμόταν, πέσαν πάνω του, τον έδεσαν κι αφού τον φορτώθηκαν, τον έφεραν στο καράβι.

Ήταν γεμάτοι χαρά, γιατί έλπιζαν πως σίγουρα θα πάρουν πολλά χρυσά και ασημένια νομίσματα απ' τους γονιούς του, για να τον λευτερώσουν. Τον δένουν στο μεσιανό κατάρτι και μαζεύονται όλοι ολόγυρά του. Οι όψεις τους είναι άγριες και απειλητικές:

-Λέγε μας ποιος είσαι, του λένε.

Μα ξαφνικά τα σκοινιά που τον είχαν δέσει λύνονται και πέφτουν στα πόδια του σαν σάπιες κλωστές. Ο θεός κάθεται κάτω, ελεύθερος πια, και τους κοιτάζει με τα γελαστά μαύρα μάτια του. Όλοι έχουν μείνει με το στόμα ανοιχτό.

-Δυστυχισμένοι, φωνάζει ο τιμονιέρης. Ποιος είναι αυτός που αρπάζατε και θέλετε να τον δέσετε; Δεν το βλέπετε πως δεν έχετε να κάνετε με άνθρωπο, αλλά με θεό; Δεν βλέπετε που δεν μοιάζει με τους θνητούς ανθρώπους; Τι τον κρατάμε λοιπόν; Ελάτε γρήγορα να τον βγάλουμε στη στεριά και μην απλώσει κανένας χέρια πάνω του, για να μην μας βρουν συμφορές που δεν τις φανταζόμαστε!

Μα ο καπετάνιος δεν ήθελε να του φύγει απ' τα χέρια τέτοιο κελεπούρι. Γυρίζει αγριεμένος στον τιμονιέρη και του λέει:

-Πάψε, φοβητσιάρη κι ονειροφантаσμένη, και κοίτα το τιμόνι και πώς θα ωφεληθούμε καλύτερα απ' τον άνεμο. Κι όσο για τούτον δω τον καλομαθημένο, είναι δική μου δουλειά τι θα τον κάνω. Ελπίζω ν' ανοίξει κάποτε το στόμα του και να μας μαρτυρήσει ποιοι είναι οι γονιοί του. Τώρα που έπεσε στα χέρια μας, εύκολα δεν γλιτώνει. Κι έπιασε να δέσει και πάλι το νεαρό θεό.

Τότε πράγματα παράξενα άρχισαν να γίνονται μπρος στα μάτια τους. Γύρω γύρω στο πλοίο άρχισαν να τρέχουν κύματα όχι από αρμυρό θαλασσινό νερό, αλλά από κρασί ολόξανθο και μυρωδάτο. Η ευωδία του χύθηκε πάνω στο καράβι κι οι ναύτες δεν χόρταιναν να την αναπνέουν.

Την ίδια στιγμή μια κληματόβεργα ξεφύτρωσε από τη βάση του καταρτιού, τυλίχτηκε ολόγυρά του, έφτασε ίσαμε την κορυφή του κι ύστερα, γέρνοντας προς τα κάτω, φορτώθηκε με ωραία, γυαλιστερά, ρόδινα σταφύλια. Κι ένας κισσός τυλίχτηκε κι αυτός ολόγυρα στο κατάρτι, που δεν φαινόταν πια.

Βλέποντας όλα τούτα οι ναύτες, παρακαλούν γεμάτοι τρόμο τον τιμονιέρη να τους βγάλει στη στεριά. Ο τιμονιέρης το θέλει κι ο ίδιος κάτι τέτοιο. Μα στο μεταξύ ο θεός χάθηκε από μπροστά τους και στη θέση του παρουσιάστηκε ένα λιοντάρι που βρυχιέται τρομακτικά. Οι ναύτες κάνουν πίσω να φυλαχθούν. Μα στη μέση του πλοίου βλέπουν μια γιγαντώσωμη αρκούδα να στέκει στα πισινά της πόδια ολόρθη και να τους κοιτάζει λαίμαργα, έτοιμη να τους αρπάξει.

Τα' χουν χάσει οι άμοιροι οι ναύτες και δεν ξέρουν πια τι να κάνουν. Μαζεύονται κι αυτοί ολόγυρα στον τιμονιέρη και από μέσα τους παρακαλούν τους θεούς να τους γλιτώσουν από αυτά τα θεριά. Μα να! Το λιοντάρι μ' ένα τεράστιο πήδημα ορμά καταπάνω τους κι αρπάξει τον καπετάνιο. Οι ναύτες πήδησαν όλοι στην θάλασσα κι έγιναν δελφίνια.

Και ξαφνικά, όλα διαλύθηκαν. Το λιοντάρι έγινε πάλι ο ωραίος και γελαστός νέος, που καθόταν πριν από λίγο δίπλα στο κατάρτι. Αγκάλιασε τον τιμονιέρη και του λέει:

-Μην φοβάσαι, καλέ μου τιμονιέρη. Είμαι ο θεός Διόνυσος, ο γιος του Δία και της Σεμέλης. Όταν σε βρίσκουν πίκρες και στεναχώριες, εμένα να καλείς κι όλα θ' αλλάζουν στη ζωή σου. Όλα θα' ναι ωραία, σαν ένα γλυκό όνειρο.

Κι ο θεός, αφήνοντας το πλοίο, χάθηκε μες στο δάσος, για να ξαναβρεί την χαρούμενη συντροφιά του.

Χάρης Σακελλαρίου

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Να συμπληρώσετε τα παρακάτω. Έπειτα να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 10 γραμμές.

- **Τόπος - χρόνος ιστορίας:**
- **Πρόσωπα- ήρωες:**
- **Αρχή της αφήγησης:**
- **Εξέλιξη της ιστορίας:**
- **Έκβαση της ιστορίας:**

2. Βρείτε πέντε παραδείγματα ρημάτων του κειμένου που δηλώνουν δράση και άλλα πέντε που δηλώνουν σκέψεις - συναισθήματα.

1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

3. Ποιοι άλλοι αφηγηματικοί τρόποι χρησιμοποιούνται εκτός της αφήγησης στο κείμενο; Παραθέστε στα αντίστοιχα χωρία. (διάλογος- περιγραφή)

4. Να αφηγηθείτε με χιούμορ μία επεισοδιακή μέρα στο σχολείο ακολουθώντας το διάγραμμα της αφήγησης.

3η Ενότητα:

Θεωρία Γραμματικής - Συντακτικού

A. Περιγραφή

Περιγραφή είναι η αναπαράσταση μέσω του λόγου ενός αντικειμένου, φαινομένου, τόπου, προσώπων κ.λπ.

✍ Αυτός που περιγράφει - το υποκείμενο της περιγραφής- προσπαθεί να δώσει μια **σαφή** και **πιστή** εικόνα του αντικειμένου περιγραφής στον δέκτη με στόχο να τον πληροφορήσει ή να τον ευαισθητοποιήσει κ.α.

🌀 **Γενικά χαρακτηριστικά:** Η περιγραφή συνδέεται με τον **χώρο** και μας δίνει βασικές πληροφορίες σχετικά με το είδος του περιγραφόμενου αντικειμένου, τα δομικά χαρακτηριστικά του και την θέση του μέσα στον χώρο. Ακολουθεί πορεία από το γενικό προς το ειδικό, δηλαδή από τις γενικές εικόνες προς αυτές που είναι περισσότερο λεπτομερειακές (από τα απλά στα σύνθετα, από το εξωτερικό στο εσωτερικό, από πάνω προς τα κάτω).

Είδη περιγραφής: τοπίο, αντικείμενο, κτίριο, πρόσωπο, ζώο, έργο τέχνης, φυσικό φαινόμενο

Περιγραφικά κείμενα συναντάμε : σε εργασίες, σε λογοτεχνικά κείμενα, σε εφημερίδες/ περιοδικά, σε τουριστικούς οδηγούς, σε σχολικά βιβλία. κ.α.

Επίσης η περιγραφή διακρίνεται σε :

Αντικειμενική	Υποκειμενική
Αυτός που περιγράφει δεν εκφράζει την προσωπική του άποψη για το αντικείμενο που περιγράφεται.	Αυτός που περιγράφει εκφράζει την προσωπική του άποψη για το αντικείμενο που περιγράφεται.
Γλώσσα: τυπική, με ακρίβεια, περιλαμβάνει λίγα επίθετα, χωρίς να σχολιάζει, τα ρήματα είναι στο γ' ενικό και πληθυντικό.	Γλώσσα: ποιητική με πολλά σχήματα λόγου και επίθετα, αφθονούν τα σχόλια. Τα ρήματα είναι στο α' και γ' ενικό και πληθυντικό.
Την συναντούμε σε επιστημονικά κείμενα	Την συναντούμε σε λογοτεχνικά κείμενα.

Όταν γράφουμε περιγραφικό κείμενο φροντίζουμε η γλώσσα να έχει τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

☞ Να έχει **σαφήνεια και ακρίβεια** . Οι εκφράσεις πρέπει να προσδιορίζουν ξεκάθαρα το περιγραφόμενο αντικείμενο έτσι ώστε να γίνει πλήρως κατανοητό στον αναγνώστη.

☞ Να έχει **πλήθος επιθέτων** τα οποία θα δίνουν σταθερές ιδιότητες , όπως χρώμα, μέγεθος, ποσότητα στο αντικείμενο π.χ κόκκινος τοίχος, μικρό σπίτι, λίγες παραλίες. Εκτός από τα επίθετα , ζωντάνια και παραστατικότητα στο κείμενο δίνουν **οι επιθετικοί προσδιορισμοί** (μετοχές, αντωνυμίες, αριθμητικά κ.α) π.χ *αναστατωμένη κοπέλα, σύγχρονο δίκτυο, χιλιάδες καλντερίμια.*

☞ Να χρησιμοποιούνται **ρήματα που δηλώνουν κατάσταση** π.χ *φαίνεται, μοιάζει, αντικρίζεις* κ.α , **το συνδετικό ρήμα είμαι** και **το βοηθητικό ρήμα έχω**.

☞ Τα ρήματα να είναι τοποθετημένα σε **χρόνο ενεστώτα** και γενικότερα **σε εξακολουθητικούς χρόνους** , για να δηλωθεί η σταθερότητα των γνωρισμάτων και να δοθεί ζωντάνια και παραστατικότητα στην περιγραφή μας. * Μπορεί να χρησιμοποιούνται παρελθοντικοί χρόνοι σε περίπτωση που : αυτό που περιγράφουμε δεν υπάρχει πια ή τοποθετούμε την περιγραφή μας στο παρελθόν.

☞ Να υπάρχουν τοπικοί προσδιορισμοί και συγκεκριμένα, **τοπικά επιρρήματα** (π.χ *εδώ, εκεί, πάνω, κάτω* κ.α.), **επιρρηματικές εκφράσεις του τόπου** (π.χ. *μέσα στην.., γύρω από...* κ.α.), **εμπρόθετες φράσεις του τόπου** (π.χ. *στον δρόμο, προς τα ανατολικά* κ.α.)

Ποια είναι τα βασικά στοιχεία περιγραφής ενός τόπου/ χώρου/ τοπίου	
Πρόλογος	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ποιος είναι ο τόπος και πού βρίσκεται ✓ Πότε, με ποιους πηγαίναμε , κάτω από ποιες συνθήκες επισκεφτήκαμε τον χώρο. ✓ Γενική εντύπωση που μας προκαλεί ο τόπος.
Κύριο μέρος	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Λεπτομερής περιγραφή του τόπου (γεωγραφική θέση, πληθυσμό, πάρκα, αρχαιολογικοί χώροι) ✓ Τρόπος ζωής και δραστηριότητες των κατοίκων. ✓ Παρουσίαση πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων του συγκριτικά με άλλα μέρη.
Επίλογος	Σκέψεις και συναισθήματά μας

Ποια είναι τα βασικά στοιχεία περιγραφής ενός αντικειμένου	
Πρόλογος	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ποιο είναι το αντικείμενο ✓ Πού βρίσκετε ✓ Πώς και πότε το αποκτήσαμε (αν είναι προσωπικό)
Κύριο μέρος	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Γενικά χαρακτηριστικά του : χώρα/ χρόνος κατασκευής, ποιότητα/ υλικό κατασκευής, σχήμα/ μέγεθος/ χρώμα/ διαστάσεις/ βάρος ✓ Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που το κάνουν να ξεχωρίζει. ✓ Σύγκρισή του με άλλα παρόμοια ✓ Περιστατικά σχετικά με αυτό
Επίλογος	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Σκέψεις και συναισθήματά μας ✓ Συμπεράσματα

Ποια είναι τα βασικά στοιχεία περιγραφής ενός προσώπου	
Πρόλογος	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ποιο είναι το πρόσωπο: όνομα-τόπος καταγωγής- ηλικία- επάγγελμα ✓ Ποια είναι η σχέση που έχουμε μαζί του / Πώς γνωριστήκαμε.
Κύριο μέρος	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Εξωτερική εμφάνιση. Ξεκινάμε με την γενική εντύπωση (ύψος, βάρος, χαρακτηριστικά προσώπου) και μετά περνάμε στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του (τρόπος ομιλίας, ντύσιμο, χειρονομίες) ✓ Συμπεριφορά-Χαρακτήρας απέναντι στο κοινωνικό του περιβάλλον. ✓ Πλεονεκτήματα- μειονεκτήματα χαρακτήρα ✓ Περιστατικά με το πρόσωπο αυτό.
Επίλογος	Σκέψεις και συναισθήματα για αυτό το πρόσωπο.

B. Αφήγηση

Αφήγηση ονομάζεται η προφορική ή η γραπτή παρουσίαση ενός γεγονότος ή μιας σειράς γεγονότων. Οργανώνεται με άξονα τον **χρόνο**, σημαντικό όμως ρόλο παίζει και η αιτιολογική σύνδεση των καταστάσεων. Βασικοί **χρόνοι** της αφήγησης είναι ο **παρατατικός** και ο **αόριστος**. Η αφήγηση διακρίνεται σε:

1. **μυθοπλαστική** (συναντάται κυρίως στη λογοτεχνία, κυριαρχεί ο μύθος και η φαντασία, τα γεγονότα δεν έχουν συμβεί στην πραγματικότητα)
2. **ιστορική** (συναντάται κυρίως σε βιβλία ιστορίας, συνδέεται με την παρουσίαση πραγματικών παρελθοντικών γεγονότων)
3. **ρεαλιστική** (συναντάται σε ρεπορτάζ, δελτία ειδήσεων, περιγράφονται γεγονότα του παρόντος)

Όταν γράφουμε ένα αφηγηματικό κείμενο φροντίζουμε η γλώσσα να έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

☞ Χρησιμοποιούμε **ρήματα δράσης** π.χ. *έρχομαι, ξεκινώ, τρέχω, φτάνω κ.α.* και **ρήματα σκέψης / συναισθήματος** π.χ. *σκέφτομαι, φοβάμαι, πιστεύω, χαίρομαι κ.α.*

☞ Σε **παρελθοντικούς χρόνους** (παρατατικό, αόριστο κυρίως). Υπάρχει περίπτωση να χρησιμοποιήσουμε ενεστώτα στην θέση αορίστου ο οποίος λέγεται **ιστορικός ενεστώτας** (το κείμενο αποκτά ζωντάνια και παραστατικότητα)

☞ Για να παρουσιάσουμε με ακρίβεια το πού και πότε έγιναν τα γεγονότα της ιστορίας κάνω χρήση **χρονικών επιρρημάτων**(*πέρσι, φέτος..*), **χρονικών προτάσεων, εμπρόθετων φράσεων του χρόνου** (*για πολύ*), συνδετικές λέξεις και φράσεις που **δηλώνουν χρονική σχέση** (*μετά, πριν..*) ή **αιτιολογική σχέση** (*επειδή, καθώς, διότι*).

Δομή της αφήγησης	
Πρόλογος	✓ Πού και πότε συνέβη το γεγονός ✓ Ποιοι συμμετείχαν
Κύριο μέρος	✓ Πώς ξεκίνησε (αιτία/ αφορμή) ✓ Πώς εξελίσσεται ✓ Πώς τελειώνει- ποιά αποτελέσματα έχει
Επίλογος	✓ Το κεντρικό νόημα της ιστορίας ✓ Σκέψεις- συναισθήματα για το τέλος της

☞ **Διαφορά αφήγησης και περιγραφής:** Στην αφήγηση υπάρχει δράση, κίνηση στο χώρο και εξέλιξη ≠ στην περιγραφή δεν υπάρχει δράση, αλλά μας πληροφορεί για το πώς είναι τα πράγματα στον χώρο και όχι για το τι συμβαίνει μέσα σε αυτόν.

Γ. Επιχειρηματολογία

Επιχειρήματα είναι οι λογικές προτάσεις (νοητικές κατασκευές) που οργανώνονται συνήθως κλιμακωτά για τη στήριξη ή την ανατροπή μιας θέσης και που οδηγούν σε ένα αιτιολογημένο συμπέρασμα.

Επομένως τα επιχειρηματολογικά κείμενα δεν έχουν στόχο να μας πληροφορήσουν για ένα θέμα , αλλά επιδιώκουν να μας πείσουν για την ορθότητα μιας άποψης/ θεωρίας.

Όταν γράφουμε ένα επιχειρηματολογικό κείμενο φροντίζουμε η γλώσσα να έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

☞ Χρησιμοποιούμε **αιτιολογικές προτάσεις** (γιατί... , επειδή...) και συνδετικές λέξεις που δείχνουν **προσθήκη** (επίσης, επιπλέον), **αιτιολόγηση** (εξαιτίας..) **αποτέλεσμα**(κατά συνέπεια, άρα, λοιπόν).

☞ Χρησιμοποιούμε **ρήματα και φράσεις που φανερώνουν την άποψη μας** π.χ. (νομίζω, κρίνω, υποστηρίζω, κατά την άποψή μου, είμαι της γνώμης..) **πιθανότητα ή αναγκαιότητα** π.χ.(ενδέχεται να, είναι αναγκαίο..)

Δομή ενός επιχειρηματολογικού κειμένου	
Πρόλογος:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Παρουσίαση του προβλήματος ✓ Διατύπωση της θέσης μας για το πρόβλημα(θετική ή αρνητική)
Κύριο μέρος	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Παρουσιάζουμε τα επιχειρήματά μας για να στηρίξουμε την άποψή μας , σε μία ή περισσότερες παραγράφους ✓ Παρουσιάζουμε επιχειρήματα με τα οποία δείχνουμε ότι η αντίθετη από την δική μας άποψη είναι λάθος.
Επίλογος:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Τελική θέση για το θέμα ✓ Προϋποθέσεις για να ισχύσει η θέση αυτή.

Δ. ΜΟΝΟΤΡΟΠΙΚΑ - ΠΟΛΥΤΡΟΠΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

☞ Μονοτροπικό κείμενο είναι το κείμενο εκείνο το οποίο χρησιμοποιεί **μόνο ένα σημειωτικό τρόπο** για την μετάδοση μηνυμάτων, λ.χ μόνο το γλωσσικό σημειωτικό σύστημα ή μόνο το οπτικό.

Παράδειγμα:

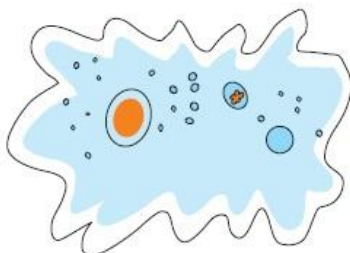
Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΛΙΘΟΥ

Ο άνθρωπος δρα πριν από την ιστορία, δηλαδή πριν από την εμφάνιση των πρώτων γραπτών πηγών. Όλη αυτή η μακρότατη περίοδος, από την εμφάνιση του ανθρώπου στη γη μέχρι την ανακάλυψη της γραφής, ονομάζεται Προϊστορία. Τα πρώτα ίχνη του ανθρώπου έχουν αναζητηθεί

πολύ βαθιά μέσα στο χρόνο, γύρω στα 2,5 εκατομμύρια χρόνια πριν από σήμερα. [...] Ιστορία Α Γυμνασίου

☞ Πολυτροπικό κείμενο: είναι το κείμενο εκείνο που χρησιμοποιεί για τη μετάδοση μηνυμάτων συνδυασμό σημειωτικών τρόπων. Για παράδειγμα, τα περισσότερα κείμενα των σχολικών βιβλίων, του ημερήσιου τύπου ή της τηλεόρασης είναι πολυτροπικά, αφού συχνά συνδυάζουν γλώσσα και εικόνα ή στην περίπτωση της τηλεόρασης και μουσική.

Παράδειγμα :

Εικ. 1.5 Η αμοιβάδα είναι μονοκύτταρος οργανισμός.

Πόσο μικρός φαντάζεστε ότι μπορεί να είναι ένας οργανισμός; Πριν από την ανακάλυψη του μικροσκοπίου, η απάντηση σε αυτή την ερώτηση αποτελούσε ένα καλά κρυμμένο μυστικό.[...] από Βιολογία Α Γυμνασίου

1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

Μανιτάρια στην πόλη

Μια μέρα, στη στενή πρασιά ενός δρόμου της πόλης, έπεσε, ποιος ξέρει από πού, μια ριπή σπορίων και φύτρωσαν μανιτάρια. Κανείς δεν τα πρόσεξε, εκτός από τον [αχθοφόρο](#) Μαρκοβάλντο που κάθε πρωί έπαιρνε αποκεί το τραμ.

Τα μάτια αυτού του Μαρκοβάλντο ήταν άμαθα στη ζωή της πόλης: πινακίδες, σηματοδότες, βιτρίνες, φωτεινές επιγραφές, αφίσες, όσο κι αν ήταν μελετημένες να τραβήξουν την προσοχή, ποτέ δεν προσείλκυαν το βλέμμα του που γλιστρούσε πάνω τους, όπως στην άμμο της ερήμου. Κι από την άλλη, ένα φύλλο που κιτρίνιζε σ' ένα κλαδί, ένα φτερό που είχε μπλεχτεί στα κεραμίδια δεν του ξέφευγαν ποτέ: δεν υπήρχε αλογόμυγα σε άλογο, τρύπα από σαράκι σε τραπέζι, φλούδα σύκου πατημένη στο πεζοδρόμιο, που να μην τραβήξει την προσοχή του Μαρκοβάλντο και να μη γίνει αντικείμενο στοχασμών, καθώς του αποκάλυπτε τις αλλαγές των εποχών, τους πόθους της ψυχής και τις αθλιότητες της ύπαρξής του.

Έτσι, ένα πρωί, ενώ περίμενε το τραμ που θα τον πήγαινε στην εταιρεία Svan, όπου εργαζόταν σαν αχθοφόρος, παρατήρησε κάτι ασυνήθιστο κοντά στη στάση, στο κομμάτι της άγονης και σκασμένης γης που περιέβαλλε τα δέντρα του δρόμου: σε μερικά σημεία, στα πόδια των δέντρων, ξεπρόβαλλαν καρούμπαλα που εδώ κι εκεί ανοίγονταν κι άφηναν να φαίνονται στρογγυλά υπόγεια σώματα.

Στη δουλειά του ήταν πιο αφηρημένος απ' ό,τι συνήθως· σκεφτόταν ότι όσο εκείνος καθόταν και ξεφόρτωνε δέματα και κιβώτια, τα μανιτάρια, που μόνο αυτός γνώριζε την ύπαρξή τους, μεγάλωναν αργά και σιωπηλά, η πορώδης σάρκα τους ωρίμαζε, [απομυζούσαν](#) τους υπόγειους χυμούς, έσπαζαν το φλοιό της γης. «Μια νύχτα να βρέξει», έλεγε μέσα του, «και θα είναι έτοιμα». Και δεν έβλεπε την ώρα ν' ανακοινώσει την ανακάλυψή του στη γυναίκα και στα παιδιά του.

— Ακούστε τι θα σας πω, είπε, καθώς έτρωγαν το φτωχικό τους γεύμα. Μεσ στη βδομάδα θα φάμε μανιτάρια! Μια ωραία τηγανιά! Όπως σας βλέπω και με βλέπετε!

Και περιέγραψε με θέρμη στα μικρότερα παιδιά, που δεν ήξεραν τι ήταν τα μανιτάρια, την ομορφιά των διαφόρων ειδών, τη λεπτή τους γεύση και το πώς έπρεπε να μαγειρευτούν· έτσι παρέσυρε στη συζήτηση και τη γυναίκα του, την Ντομιτίλα, που ως εκείνη τη στιγμή ήταν μάλλον δύσπιστη και αμέτοχη.

— Και πού είναι αυτά τα μανιτάρια;, ρώτησαν τα παιδιά. Πες μας πού φυτρώνουν!

Στην απορία αυτή μια καχύποπτη σκέψη συγκράτησε τον ενθουσιασμό του Μαρκοβάλντο: «Αν τους πω το μέρος, θα μαζέψουν μια συμμορία αλητάκια, θα παν να τα βρουν, θα μαθευτεί στη γειτονιά και τα μανιτάρια θα καταλήξουν σε ξένες κατσαρόλες!». Έτσι η ανακάλυψη

εκείνη, που του είχε γεμίσει την καρδιά με αγάπη για όλο τον κόσμο, τώρα του δημιουργούσε τη μανία της ιδιοκτησίας, τον τύλιγε μέσα σ' ένα ζηλότυπο και δύσπιστο φόβο.

— Το μέρος των μανιταριών το ξέρω εγώ και μόνο εγώ, είτε στα παιδιά του, κι αλίμονό σας αν σας ξεφύγει κουβέντα.

Το άλλο πρωί ο Μαρκοβάλντο, καθώς πλησίαζε στη στάση του τραμ, ήταν γεμάτος ανησυχία. Έσκυψε στην πρασιά και με ανακούφιση είδε ότι τα μανιτάρια είχαν μεγαλώσει λίγο, μια σταλίτσα μόνο, το χρώμα συνέχιζε να τα κρύβει σχεδόν ολότελα.

Εκεί που ήταν γονατισμένος, ένιωσε κάποιον πίσω του. Μονομιάς σηκώθηκε και προσπάθησε να παραστήσει τον αδιάφορο. Ένας οδοκαθαριστής τον κοίταζε στηριγμένος στη σκούπα του.

Αυτός ο οδοκαθαριστής, στου οποίου την επικράτεια βρίσκονταν τα μανιτάρια, ήταν ένας [διοπτροφόρος](#) και κρεμανταλάς νεαρός. Λεγόταν Αμάντιτς και ο Μαρκοβάλντο τον αντιπαθούσε από καιρό, ίσως για εκείνα τα γυαλιά του που ξεψάχνιζαν την ασφαλτο των δρόμων, για να βρουν ίχνη της φύσης και να τα σβήσουν με τη σκούπα.

Ήταν Σάββατο· ο Μαρκοβάλντο πέρασε την ημεραγία του τριγυρίζοντας δήθεν άσκοπα κοντά στην πρασιά, παρακολουθώντας από μακριά τον οδοκαθαριστή και τα μανιτάρια και υπολογίζοντας πόσο καιρό ήθελαν να μεγαλώσουν.

Τη νύχτα έβρεξε: όπως οι αγρότες, που έπειτα από μήνες ξηρασίας ξυπνούν και χορεύουν από χαρά στον ήχο των πρώτων σταγόνων, έτσι κι ο Μαρκοβάλντο ήταν ο μόνος στην πόλη που ξύπνησε, ανακάθισε στο κρεβάτι και φώναξε τους δικούς του: «Βρέχει, βρέχει» και ανέπνευσε τη μυρωδιά της βρεγμένης σκόνης και της δροσερής υγρασίας που ερχόταν απέξω.

Τα χαράματα —ήταν Κυριακή— έτρεξε γρήγορα στην πρασιά μαζί με τα παιδιά του και ένα δανεικό καλάθι. Και να τα μανιτάρια, στητά στους κορμούς τους, με τις κουκούλες τους να ξεπροβάλλουν από το μουσκεμένο ακόμα χρώμα.

— Ζήτω!, και όρμησαν να τα μαζέψουν.

— Μπαμπά, κοίτα εκείνο τον κύριο πόσα έχει μαζέψει!, είπε ο Μικελίνο, και ο πατέρας του, σηκώνοντας το κεφάλι, είδε τον Αμάντιτς να στέκεται δίπλα τους μ' ένα καλάθι γεμάτο μανιτάρια στο χέρι.

— Α, κι εσείς μαζεύετε;, είπε ο οδοκαθαριστής. Όστε τρώγονται, ε; Μάζεψα λίγα, αλλά δεν ήξερα αν μπορούν να φαγωθούν... Πιο κάτω, στο δρόμο, έχει κι άλλα μεγαλύτερα... Εντάξει, τώρα που ξέρω, πάω να ειδοποιήσω τους δικούς μου που κάθονται εκεί και συζητάνε αν πρέπει να τα μαζέψουμε ή να τ' αφήσουμε... — και απομακρύνθηκε βιαστικά.

Ο Μαρκοβάλντο έμεινε άναυδος: να υπάρχουν μεγαλύτερα μανιτάρια και να μην τα έχει προσέξει, μια τέτοια ανέλπιστη σοδειά και να του την κλέψουν κάτω από τη μύτη; Για μια στιγμή σχεδόν κοκάλωσε από οργή, από λύσσα, έπειτα —όπως συχνά συμβαίνει— οι προσωπικές εμπάθειες μεταμορφώθηκαν σε μια παρόρμηση γενναιοδωρίας. Την ώρα εκείνη πολύς κόσμος περίμενε το τραμ, με τις ομπρέλες κρεμασμένες στο

μπράτσο, διότι ο καιρός ήταν ακόμα υγρός και αβέβαιος.

— Έι, εσείς! Θέλετε να φάτε τηγανητά μανιτάρια απόψε;, φώναξε ο Μαρκοβάλντο στον κόσμο που ήταν μαζεμένος στη στάση. Έχουν βγει μανιτάρια εδώ, στο δρόμο! Ελάτε μαζί μου! Έχει για όλους! — και πήρε από πίσω τον Αμάντιτζί μ' ένα τσούρμο ανθρώπους να τον ακολουθεί.

Βρήκαν αρκετά μανιτάρια για όλους και, επειδή δεν είχαν καλάθια, τα έβαλαν στις ανοιχτές τους ομπρέλες. Κάποιος είπε:

— Ωραία θα ήταν να τρώγαμε όλοι μαζί!

Όμως ο καθένας πήρε τα μανιτάρια του και πήγε σπίτι του.

Ωστόσο σύντομα ξανασυναντήθηκαν, το ίδιο κιόλας βράδυ, στον ίδιο θάλαμο του νοσοκομείου, έπειτα από την πλύση στομάχου που τους έσωσε όλους από δηλητηρίαση: όχι σοβαρή, διότι κανείς τους δεν είχε φάει μεγάλη ποσότητα.

Ο Μαρκοβάλντο και ο Αμάντιτζί ήταν σε διπλανά κρεβάτια και αγριοκοίταζαν ο ένας τον άλλο.

Ί. Καλβίνο, *Μαρκοβάλντο ή Οι εποχές στην πόλη*, μτφρ. Έφη Καλλιφατίδη, Καστανιώτης

***αχθοφόρος**: αυτός που μεταφέρει φορτία ***συλλογική σύμβαση**: σύμβαση εργασίας ***απομυζούσαν**: ρουφούσαν ***διοπτροφόρος**: αυτός που φορά γυαλιά

Ερμηνευτικές ασκήσεις

1. Να βρείτε την δομή του παρακάτω αφηγηματικού κειμένου. (ήρωες, χρόνος, τόπος, κατάσταση από την οποία ξεκινά η ιστορία, η εξέλιξη και η έκβασή της). Η αφήγηση ακολουθεί την χρονική σειρά των γεγονότων;
2. Σύμφωνα με τα στοιχεία που συγκεντρώσατε, να συντάξετε την περίληψη της ιστορίας.
3. Τι είδους προβλήματα αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι που ζουν στην πόλη; Δώστε συγκεκριμένα χωρία του κειμένου.

Γραμματικές και λεξιλογικές Ασκήσεις

1. Ποιοι χρόνοι κυριαρχούν στην αφήγηση του κειμένου και γιατί;
2. Δοκιμάστε να μετατρέψετε το παρακάτω χωρίο στον ενεστώτα, τι θα αλλάξει στο ύφος του κειμένου; (Τα μάτια αυτού... αθλιότητες της ύπαρξής του.)

Παραγωγή Λόγου

Αφηγηθείτε μια παράξενη εμπειρία που ζήσατε. Το κείμενό σας θα δημοσιευθεί στην ηλεκτρονική εφημερίδα του σχολείου σας.

2^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

Τα οφέλη της ανακύκλωσης

Ο πλανήτης μας, το περιβάλλον όπου ζούμε και αναπτυσσόμαστε, απειλείται με καταστροφή. Ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που έχει συντελέσει σε αυτήν την κατάσταση είναι ο τεράστιος όγκος των απορριμμάτων τα οποία καταλήγουν σε χωματερές, στις θάλασσες και τα ποτάμια μας και μολύνουν τον αέρα που αναπνέουμε, το έδαφος και τα υπόγεια ύδατα. Για τον λόγο αυτό, κατά την γνώμη μου, η ανακύκλωση των απορριμμάτων σήμερα είναι αναγκαία περισσότερο από ποτέ.

Το σημαντικότερο και άμεσο όφελος της ανακύκλωσης είναι ο περιορισμός της μόλυνσης του περιβάλλοντος. Επιστημονικές έρευνες έχουν δείξει ότι η ανακύκλωση μπορεί να συνεισφέρει σημαντικά στον τομέα αυτό. Είναι, πιστεύω, σημαντικό να γνωρίζουμε ότι ένα πλαστικό μπουκάλι νερού χρειάζεται 400-500 χρόνια για να αποσυντεθεί, ενώ οι σακούλες διαλύονται μετά από 100-400 χρόνια.

Ο δεύτερος λόγος για τον οποίο πρέπει να ανακυκλώνουμε τα απορρίμματα είναι, γιατί με τον τρόπο αυτό συμβάλλουμε στην μείωσή τους αλλά και διότι περιορίζουμε τα προβλήματα διαχείρισής τους. Για παράδειγμα, στις μεγάλες πόλεις, όπου συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού, οι χώροι υγειονομικής ταφής των απορριμμάτων (Χ.Υ.Τ.Α.) είναι πλέον δυσεύρετοι. Ακόμη και αν βρίσκονται νέοι χώροι, ποιος θέλει έναν σκουπιδότοπο κοντά στο σπίτι του ή στο σχολείο του παιδιού του; Επιπλέον, η ταφή των σκουπιδιών σε ειδικούς χώρους, μακριά από κατοικημένες περιοχές, απαιτεί μεγάλη οικονομική επιβάρυνση για τη συλλογή και μεταφορά τους. Είναι χαρακτηριστικό το παράδειγμα του Δήμου Αθηναίων που, όπως διάβασα στην ιστοσελίδα του , ξοδεύει 17 εκατομμύρια ευρώ τον χρόνο για την υγειονομική ταφή των απορριμμάτων.

Το επόμενο σημαντικό όφελος της ανακύκλωσης είναι η εξοικονόμηση των πρώτων υλών και ενέργειας. Αν σκεφτούμε ότι για την κατασκευή ενός γυάλινου μπουκαλιού καταναλώνεται ενέργεια ίση με αυτή μιας λάμπας που λειτουργεί 8 ώρες, πιστεύω ότι καταλαβαίνουμε γιατί πρέπει να πετούμε τα γυάλινα μπουκάλια στους ειδικούς κάδους ανακύκλωσης. Εκτός από αυτό, αυτή η εξοικονόμηση ενέργειας προσφέρει και οικονομικά οφέλη στη χώρα μας , γιατί στην Ελλάδα εισάγουμε το μεγαλύτερο μέρος των πρώτων υλών και ενέργειας που χρειαζόμαστε.

Επιπλέον, η βιομηχανία ανακύκλωσης απορριμμάτων αποτελεί έναν κλάδο που αναπτύσσεται πολύ γρήγορα , προσφέρονται νέες θέσεις εργασίας. Έτσι, υποστηρίζοντας την ανακύκλωση συμβάλλουμε και στην καταπολέμηση της ανεργίας.

Για όλους τους παραπάνω λόγους πρέπει, θεωρώ, να συνειδητοποιήσουμε ότι η ανακύκλωση ωφελεί τον καθένα μας ατομικά αλλά και το σύνολο της κοινωνίας. Γιατί είναι ευθύνη όλων μας η προστασία του περιβάλλοντος και η εξασφάλιση μιας καλύτερης ποιότητας ζωής για εμάς και για τις μελλοντικές γενιές.

Ερμηνευτικές ασκήσεις

1. Να εντοπίσετε **A)**την δομή του παραπάνω επιχειρηματολογικού κειμένου και **B)**τα βασικά επιχειρήματα του συγγραφέα.
2. Να γραφτεί η περίληψή του.

Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. Να γραφτούν τα συνώνυμα των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου.
2. Να συνδυάσετε τις λέξεις της στήλης Α με την στήλη Β. Για κάθε ονοματικό σύνολο να γράψετε μία πρόταση στην οποία θα φαίνεται ξεκάθαρα το νόμά της.

A'	B'
α. απόβλητα	1. πυκνός
β. περιβάλλον	2. τροφικός
γ. κίνημα	3. φυσικός
δ. πόροι	4. τοξικός
ε. βλάστηση	5. οικογενειακός
στ. αλυσίδα	6. οικολογικός

Παραγωγή λόγου:

Υποθέστε ότι ζείτε σε νησί που υφίσταται θαλάσσια ρύπανση. Εσείς αναλαμβάνετε να γράψετε μια επιστολή προς τον δήμαρχο της πόλης σας, όπου θα του παρουσιάζετε το πρόβλημα και θα προτείνετε κάποιες λύσεις για την αντιμετώπισή του.

4^η Θεματική Ενότητα

Φροντίζω για την διατροφή και την υγεία μου

Η σημασία του φαγητού

1. Η πρωταρχική σημασία του φαγητού είναι η **επιβίωση του ανθρώπου**. Τα τρόφιμα που καταναλώνουμε καθημερινά βοηθούν τον οργανισμό να συντηρηθεί και να αναπτυχθεί ομαλά. Δεν αρκεί όμως να τρώμε οτιδήποτε, αλλά πρέπει η διατροφή μας να είναι **ισορροπημένη**, πράγμα που σημαίνει ότι πρέπει να τρώμε ποικιλία τροφίμων και να τηρούμε το μέτρο, να μη οδηγούμαστε δηλαδή σε υπερβολές.
2. Το φαγητό επίσης **υπηρετεί κοινωνικές ανάγκες** του ανθρώπου, όπως την ανάγκη για επικοινωνία και ψυχαγωγία. Το καθημερινό οικογενειακό τραπέζι αποτελεί μια ευκαιρία για τα μέλη της να επικοινωνούν και να έρθουν πιο κοντά. Αλλά και ως διασκέδαση το φαγητό έχει πρωταρχική θέση στη ζωή μας, αφού συχνά οι άνθρωποι συναντιούνται με φίλους τους για να φάνε αλλά ταυτόχρονα και να χαρούν ο ένας τη συντροφιά του άλλου.
3. Το φαγητό επιπλέον είναι **απόλαυση**. Η μαγειρική στην εποχή μας έχει εξελιχθεί σε πραγματική τέχνη και οι δημιουργίες της ερεθίζουν ευχάριστα τις αισθήσεις μας (γεύση, όσφρηση, όραση), προσφέροντάς μας ιδιαίτερη ικανοποίηση.

4. Το φαγητό αποτελεί επίσης και μέρος της **κουλτούρας των λαών**, δηλαδή κομμάτι του πολιτισμού τους. Κάθε λαός έχει τη δική του ιδιαίτερη κουζίνα στην οποία εμπεριέχονται στοιχεία της παράδοσης και της ιστορίας του ενώ απολαμβάνει edέσματα που για κάποιον άλλο μπορεί να θεωρηθούν αδιανόητα ως τροφή (π.χ. ορισμένοι λαοί τρώνε ορισμένα είδη εντόμων, όπως ακρίδες και φίδια).

Παράγοντες που καθορίζουν την διατροφική συμπεριφορά των ανθρώπων

Οι διατροφικές συνήθειες και τα πρότυπα διατροφής είναι διαφορετικά από άνθρωπο σε άνθρωπο . Εξαρτώνται από παράγοντες όπως :

- ❖ φυλετικοί , θρησκευτικοί, κοινωνικοί, πολιτισμικοί
- ❖ ενώ σημαντικό ρόλο παίζουν οι συνήθειες που έχει αποκτήσει από την οικογένεια , τους φίλους ή το σχολείο
- ❖ καθώς και η επίδραση που του ασκούν τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης μέσω της διαφήμισης

Οι αλλαγές όμως στις διατροφικές συνήθειες κάποιες φορές είναι αρνητικές, διότι ο άνθρωπος απομακρύνεται από την υγιεινή διατροφή και οδηγείται σε τροφές που καταστρέφουν την υγεία του. Για παράδειγμα εβδομαδιαίως καταναλώνει πολύ περισσότερο κόκκινο κρέας από ότι λαχανικά . Επίσης έχει αυξηθεί η κατανάλωση τυποποιημένων και μεταλλαγμένων τροφίμων όπως το γρήγορο φαγητό.

Η υγεία

Με τον όρο **υγεία** εννοούμε την καλή φυσική κατάσταση, την ομαλή και αρμονική λειτουργία του ανθρώπινου οργανισμού. Η υγεία είναι το πολυτιμότερο αγαθό για τον άνθρωπο, καθώς αποτελεί μία κατάσταση πλήρους σωματικής και ψυχικής ευεξίας.

Κίνδυνοι που απειλούν την υγεία μας

- ❖ **Οι κακές διατροφικές συνήθειες:** Γρήγορο φαγητό , χαμηλής θρεπτικής αξίας, πλούσιο σε λιπαρά και θερμίδες εντάσσεται καθημερινά στην διατροφή πολλών ανθρώπων παγκοσμίως.

❖ **Το άγχος και οι γρήγοροι ρυθμοί ζωής:** Οι αυξημένες ανάγκες της σύγχρονης καταναλωτικής κοινωνίας οδηγούν τον εργαζόμενο να δουλεύει περισσότερες ώρες με αποτέλεσμα να μην βρίσκει τον απαιτούμενο χρόνο για την φροντίδα του εαυτού του.

❖ **Η καθιστική ζωή:** Οι μηχανές αντικαθιστούν τον άνθρωπο έτσι ο ίδιος μοχθεί πολύ λιγότερο στην καθημερινότητά του. Στον ελεύθερό του χρόνο ο σύγχρονος άνθρωπος ασχολείται με τεχνολογικά μέσα, όπως το διαδίκτυο, χωρίς να ασκείται.

❖ **Οι νέες τεχνολογίες:** Η υπερβολική ενασχόληση με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, smartphones, και tablets προκαλεί κύτωση του λαιμού, παχυσαρκία, διαταραχές στον ύπνο και κατάθλιψη. Η υπερβολική ενασχόληση με τα παραπάνω μέσα μπορεί να οδηγήσει σε εθισμό και να προκαλέσει αρνητικές συνέπειες στην ψυχική υγεία των χρηστών.

❖ **Η μόλυνση του περιβάλλοντος:** Η μόλυνση των υδάτων, του εδάφους και του αέρα ευθύνονται για την εμφάνιση πολλών σοβαρών ασθενειών που ταλαιπωρούν τον άνθρωπο και επιφέρουν ακόμη και τον θάνατο.

❖ **Οι εξαρτήσεις:** Μπορούν να είναι συναισθηματικές(καταναλωτισμός, τυχερά παιχνίδια, διαδίκτυο, διατροφικές διαταραχές) ή να οφείλονται στην χρήση χημικών ουσιών(ναρκωτικά, κάπνισμα, αλκοόλ). Ο εθισμένος αδυνατεί να ελέγξει τον εαυτό του και χάνει την ατομική του ελευθερία.

Μέτρα για την προστασία της υγείας μας

1. Υγιεινή διατροφή (τροφή πλούσια σε θρεπτικές ουσίες) Ήδη από τις πρώτες τάξεις του σχολείου θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην κατάλληλη παρουσίαση των ποικίλων ωφελειών που παρέχει η σωστή διατροφή, όπως και η ανάδειξη των συνεπειών που έχει η κατανάλωση τροφών κακής ποιότητας ή χαμηλής διατροφικής αξίας. Τα παιδιά θα πρέπει να μάθουν από μικρή ηλικία να προσπερνούν τα βιομηχανικά διατροφικά προϊόντα και να αποζητούν τις αγνές εκείνες τροφές που προσφέρει η γεωργική παραγωγή της χώρας.

2. Συχνή σωματική άσκηση είτε σε εσωτερικούς είτε σε εξωτερικούς χώρους από μικρή ηλικία θέτει τις βάσεις για τη

διατήρηση της καλής φυσικής κατάστασης και σωματικού βάρους, αλλά και για πολλά άλλα οφέλη στην υγεία του ατόμου.

3. Επαφή με την φύση μέσα από ταξίδια, εκδρομές.

4. Διαφύλαξη του ελεύθερου χρόνου μας κατά τον οποίο μπορούμε να ασχοληθούμε με τα ενδιαφέροντά μας, να διασκεδάσουμε και να επικοινωνήσουμε με τους συνανθρώπους μας.

5. Πρόληψη με εμβολιασμούς, ιατρικές εξετάσεις, ενημέρωση για θέματα υγιεινής.

6. Να αποφεύγονται οι ανθυγιεινές συνήθειες και οι καταχρήσεις. Επιβάλλεται η σήμανση των προϊόντων που περιέχουν μεταλλαγμένα τρόφιμα.

Κείμενα για εξάσκηση

1ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Όταν ο άνθρωπος αδυνατεί να επικοινωνήσει με τους συνανθρώπους του, ασφυκτιά. Το γεγονός αυτό μπορεί να προκαλέσει ψυχική αρρώστια. Οι συνθήκες ζωής, κυρίως στις μεγαλουπόλεις, οι έγνοιες και τα προβλήματα, ο ανταγωνισμός και η έλλειψη εμπιστοσύνης που υπάρχει επιδρούν καταλυτικά στις ανθρώπινες σχέσεις. Ευνοούν την ανάπτυξη της καχυποψίας, του εγωισμού και της απομάκρυνσης του ενός από τον άλλον. Έτσι, ο άνθρωπος καταλήγει στην μοναξιά. Χωρίς ψυχική επαφή, ακόμα και με πρόσωπα με τα οποία συναναστρέφεται και συζεί, αισθάνεται την ζωή του άδεια, ανούσια. Γι' αυτό συχνά κυριεύεται από άγχος, από συναισθήματα ανασφάλειας και κατάθλιψης.

Όπως είδαμε, τα περισσότερα προβλήματα υγείας του σύγχρονου ανθρώπου έχουν άμεση σχέση με τις συνθήκες και τον τρόπο ζωής του. Αυτά μπορεί να αλλάξουν, αφού ο ίδιος άνθρωπος είναι δημιουργός τους. Όχι, βέβαια, από την μια στιγμή στην άλλη και χωρίς προσπάθειες. Αλλά, αν η υγεία και η ζωή εξακολουθούν να παραμένουν τα πολυτιμότερα αγαθά που έχουμε, τότε αξίζει κάθε μέτρο και κάθε τίμημα για να την προστατέψουμε, προλαμβάνοντας και όχι θεραπεύοντας τις αρρώστιες.

Κούτρας, Πειστικός Λόγος Τεύχος Α'

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Ποια είναι τα βασικά προβλήματα του σύγχρονου ανθρώπου που θίγονται σε αυτό το κείμενο ;
2. Ποιες συμβουλές δίνονται από τον συγγραφέα;

2ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Γερά οστά ; είναι ζήτημα διατροφής

Θυμίζουν τα κοινά σφουγγάρια με τα οποία πλενόμαστε. Μαλακά, γεμάτα τρύπες, που διαλύονται με τον καιρό. Την ίδια ακριβώς εικόνα παρουσιάζουν και τα κόκαλα όσων έχουν αναπτύξει οστεοπόρωση. Οστά που θυμίζουν σφουγγάρι, εύθραυστα και αδύναμα. Η υιοθέτηση ωστόσο ενός ισορροπημένου διαιτολογίου, πλούσιου σε θρεπτικά συστατικά, μέταλλα και βιταμίνες μπορεί να συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην υγεία των οστών. Το γάλα και τα υπόλοιπα γαλακτοκομικά προϊόντα αποτελούν την καλύτερη πηγή ασβεστίου, ενώ σημαντικές ποσότητες του περιέχονται και σε άλλα

τρόφιμα, όπως τα πράσινα φυλλώδη λαχανικά (σπανάκι, μπρόκολο), τα αμύγδαλα, τα όσπρια, και τα θαλασσινά.

Όσο και αν ακούγεται περίεργο υπάρχουν και τρόφιμα που μειώνουν την απορρόφηση του ασβεστίου από τον οργανισμό. Γι' αυτό θα πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί, όταν καταναλώνουμε μεγάλες ποσότητες τέτοιων τροφίμων. Μεγάλη σημασία, για παράδειγμα, έχει η αποφυγή υπερβολικής κατανάλωσης ζωικής πρωτεΐνης, αλατιού, καφεΐνης, και αναψυκτικών, καθώς μπορούν να μειώσουν την ικανότητα του οργανισμού να απορροφά ασβέστιο. Μια διαίτα πλούσια σε ζωική πρωτεΐνη αυξάνει την αποβολή ασβεστίου δια μέσου των ούρων.

Από τον περιοδικό τύπο

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Να βρεθούν τα δομικά μέρη των παραγράφων και να δοθεί ένας πλαγιότιτλος για κάθε μία από αυτές.
2. Με τι παρομοιάζονται τα οστά και γιατί χρησιμοποιεί αυτή την παρομοίωση ο αρθρογράφος;

3ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Τα εδέσματα

Και μεγάλωσα σε εκείνο τον απέραντο χρόνο, με τις πέντε μου αισθήσεις ολάνοιχτες. Η γεύση μου παράβγαινε με τις άλλες. Ζητούσε και εκείνη «περιπέτειες» κι έκρυβε την ίδια μνήμη. Γεύση, όρεξη, πείνα «εδέσματα». Έτσι λέγαμε τα φαγητά στις ιστορίες μας, όταν δίνονταν σε αυτά επίσημα «γεύματα». Κοροϊδεύαμε, λοιπόν, τα φτωχικά ακριβώς μ' αυτή τη λέξη.

Τώρα όμως που θυμάμαι τις μυρουδιές τους το σιγοψήσιμο τα γυρίσματα και ξαναγυρίσματα στην κατσαρόλα, την ετοιμασία της φωτιάς με τα κόκκινα κάρβουνα στην αρχή, και το σκέπασμά τους, με χόβολη στο τέλος. Τώρα που θυμάμαι την όρεξη που τα τρώγαμε και ειδικά την σπανιότητα της «πρώτης ύλης» τους, τώρα θα' θελα να βάλω την λέξη, με την αληθινή της έννοια.

Τα εδέσματα λοιπόν ήτανε:

Συχνά τοματόσουπα, πολλές φορές μακαρονάδα με μακαρόνια του μπακάλη, περισσότερες φορές δικά μας όσπρια, τότε κάλοψα τότε κάκοψα.

Πίτες κάπως σπάνια. Σκορδαλιά, φαί που το περιμέναμε. Μπακαλιάρος με το ρύζι, όταν είχαμε εργάτες για σκάψιμο. Χριστούγεννα και Πάσχα, κρέας. Ανάμεσα, μερικές φορές, καμιά γριά κατσικά ή τράγο που 'σφαζε ο μπακάλης δίπλα μας τα

χαράματα. Μια φορά ίσως κάτι δεν πήγε καλά, κι άκουσα στον ύπνο μου τις απελπισμένες και άγριες φωνές του ζώου (εφιάλτης, που ακόμα δεν έσβησε).

Απ' τα κουνέλια μας ή τα κοτόπουλα μαγειρεύαμε κάποιο, όταν ερχόταν συγγενής ή φίλος και τότε γινόταν η «σπεσιαλιτέ» από τις παλιές ιδιόχειρες συνταγές, από γιαγιά σε γιαγιά... με την τούρτα στο τέλος, τ' ασημένα , φυλαγμένα μαχαιροπήρουνα και τα ποτήρια με το ποδαράκι, που πότε πότε κάνα σπασμένο τους δε μπόρεσε να αντικατασταθεί. Σε «άκρως εξαιρετικές περιπτώσεις», όπως σε γάμους και βαφτίσια, «το γουρουνόπουλο της σούβλας», που ήταν «άλλωστε και διεθνώς γνωστόν ως θεσπέσιον έδεσμα και βεβαίως ελληνικής επινοήσεως...»

Συχνά τρώγαμε πουλέντα (δηλαδή βρασμένο καλαμποκάλευρο με ζάχαρη και σταφίδα) ή μπομποτά (φτιαγμένη από τα ίδια υλικά, αλλά ψημένη στον φούρνο και με αρωματικές προσθήκες, που την τοποθετούσανε στα σπάνια γλυκά). Ρυζόγαλο, όταν το γάλα ήταν στην εποχή του παστοκύδωνο και γλυκά του κουταλιού. Αυτά ήταν τα εποχιακά και έξτρα. Στα μη έξτρα όμως και κατευθείαν στο κλειδί της όρεξής μας ήταν η ριγανάδα. Δηλαδή, βρεγμένο, σταρένιο , βέβαια ψωμί , με λαδόξιδο, ρίγανη, ζουλιγμένη ντομάτα και τυρί φέτα. Αυτό το κλειδί περνούσε παντού και πάντα. Κάθε μέρα, όλο και κάποιος θα την ορεγόταν και θα την έφτιαχνε, μα σχεδόν πάντα χωρίς ντομάτα ή τυρί (για ευνόητους λόγους).

«Κάνουμε τώρα ριγανάδα;» λέγαμε . Κι ήταν στα παιχίδια μας, αφού την φτιάχναμε μόνοι μας, και μπορούσαμε να την προσφέρουμε στην παρέα. Μια όμως που βγάξω στην φόρα τι έτρωγαν στο χωριό μας ας προσθέσω και τα υπόλοιπα. Αυγά, λοιπόν, στη συνέχεια, μαγειρεμένα με πολλούς τρόπους. Τηγανόψωμα, για όποιον πήγαινε στο ημιγυμνάσιο του άλλου χωριού ή και για διασκέδαση, πολλές φορές.

Μαριάννα Αίνου- Κουτούζη «Ζαχαροκάλαμα»
(διασκευή)

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Ποια είναι η σημασία των δεσμάτων για την αφηγήτρια;
2. Πως ήταν διαμορφωμένες οι διατροφικές συνήθειες εκείνου του χωριού σύμφωνα με το κείμενο;

4η Ενότητα:

Θεωρία Γραμματικής - Συντακτικού

A. Ονοματική και ρηματική φράση

Κάθε πρόταση αποτελείται από την **ονοματική** και την **ρηματική** φράση. Η **ονοματική φράση** έχει ως πυρήνα της ένα ουσιαστικό ή οτιδήποτε άλλο λειτουργεί ως ουσιαστικό (π.χ. αντωνυμία, επίθετο κ.λπ.). Η **ρηματική φράση** αποτελεί τον συνδυασμό του ρήματος με τα συμπληρώματα και τους προσδιορισμούς του.

Π.χ. Αυτά τα παιδιά είναι μαθητές.
ΟΦ **ΡΦ**

Η **ονοματική φράση** μπορεί να έχει τις εξής μορφές:

1. Η **απλή ονοματική φράση** αποτελείται μόνο από ένα ουσιαστικό (με άρθρο ή χωρίς άρθρο):

π.χ. Κραυγές ακούστηκαν στην αίθουσα. → μόνο ένα ουσιαστικό

Ο Κώστας είναι μαθητής. → οριστικό άρθρο + ουσιαστικό

Ένα αυτοκίνητο πέρασε από μπροστά. → αόριστο άρθρο + ουσιαστικό

2. Η **διευρυμένη ονοματική φράση** αποτελείται από ένα ουσιαστικό (με άρθρο ή χωρίς άρθρο) και άλλους όρους που λειτουργούν ως προσδιορισμοί του ουσιαστικού.

π.χ. Το ξανθό κορίτσι πέρασε από την πλατεία χθες το βράδυ.
 → άρθρο + επιθετικός προσδιορισμός + ουσιαστικό
 Το τραπέζι της κουζίνας είναι ξύλινο. → άρθρο + ουσιαστικό +
 ουσιαστικό σε γενική πτώση που προσδιορίζει "το τραπέζι"

Η ονοματική φράση μπορεί να λειτουργεί συντακτικά ως

υποκείμενο	<u>Η μητέρα μου</u> είναι εργαζόμενη
αντικείμενο	Αγόρασα <u>ένα φόρεμα</u>
κατηγορούμενο	Εκείνη δεν ήταν <u>συνεπής</u>
ομοίoptωτος προσδιορισμός	Ο Γιώργος, <u>ο αδερφός μου</u> , πέρασε από το σπίτι.
ετερόptωτος προσδιορισμός	Η τσάντα <u>του Κώστα</u> σκίστηκε

Η ρηματική φράση μπορεί να έχει τις εξής μορφές:

1. Η απλή ρηματική φράση εμπεριέχει μόνο τους κύριους όρους:

- Η Μαρία τρώει παγωτό. P (μεταβατικό, μονόptωτο) + Αντικ
- Ο πατέρας έδωσε της κόρης του ένα βραχιόλι. P (μεταβατικό, δίptωτο) + Έμμεσο Αντικ + Άμεσο Αντικ
- Η μητέρα κοιμάται. το Ρήμα είναι αμετάβητο
- Ο ξάδερφος μου είναι μάγιστρα. P (συνδετικό) + Κατηγορούμενο

2. Η διευρυμένη ρηματική φράση περιλαμβάνει εκτός από τους κύριους όρους και προσδιορισμούς.

π.χ Η κοπέλα πηγαίνει στην δουλειά με λεωφορείο. P + Αντικ. + ΕπIRRηματικός Προσδιορισμός

B. Επιθετικός και Κατηγορηματικός Προσδιορισμός

Επιθετικοί προσδιορισμοί είναι οι προσδιορισμοί, οι οποίοι προσδίδουν μια **μόνιμη ιδιότητα** στο ουσιαστικό που προσδιορίζουν και δένονται με αυτό πολύ στενά σημασιολογικά. Ο επιθετικός προσδιορισμός συμφωνεί με το ουσιαστικό που προσδιορίζει σε γένος, αριθμό και πτώση. π.χ η όμορφη κοπέλα

Ως **επιθετικοί προσδιορισμοί** χρησιμοποιούνται, εκτός από τα επίθετα, τα εξής:

- **Αντωνυμίες**, π.χ. Αυτήν τη χαρά δεν την ένιωσα άλλη φορά.
- **Αριθμητικά**, π.χ. Μας επισκέφθηκαν τρεις υπουργοί.
- **Μετοχές**, π.χ. Οι παντρεμένοι στρατιώτες υπηρετούν λιγότερο.

Ουσιαστικά, π.χ. *Αγόρι παιδί και διστάζει να μπει στο νερό.*

Επιρρήματα, π.χ. *Ανέβηκε στον πάνω όροφο.*

Προθετικές φράσεις, π.χ. *Έζησε μια ζωή με ανία.* (ανιαρή).

Συχνά, από τον συνδυασμό επιθέτου και ουσιαστικού στην ονομαστική φράση παραλείπεται το ουσιαστικό. Το επίθετο που μένει λειτουργεί ως ουσιαστικό, π.χ. *Πήγε στη λαϊκή* (ενν. αγορά). *Η ομάδα μας συμμετέχει στους ημιτελικούς* (ενν. αγώνες).

Κατηγορηματικοί προσδιορισμοί είναι οι προσδιορισμοί που προσδίδουν στα ουσιαστικά μια **παροδική ιδιότητα**, π.χ. *Η μητέρα του αγριεμένη -εκείνη τη στιγμή- μπήκε στο δωμάτιό του.* Ως **κατηγορηματικοί προσδιορισμοί** χρησιμοποιούνται συνήθως τα επίθετα: **όλος, ολόκληρος, ακέραιος, μισός, μονός, διπλός, μόνος, μοναχός** κ.ά.

☞ **Πως ξεχωρίζω αν ένας προσδιορισμός είναι επιθετικός ή κατηγορηματικός:**

✍ Εάν το επίθετο φανερώνει παροδική ιδιότητα και βρίσκεται μετά από ένα έναρθρο ουσιαστικό τότε → **κατηγορηματικός προσδιορισμός**
π.χ. Η Ελένη ευτυχισμένη τον κοίταξε.

✍ Εάν το επίθετο φανερώνει μόνιμη ιδιότητα και βρίσκεται ανάμεσα σε άρθρο και ουσιαστικό → **επιθετικός προσδιορισμός**
π.χ. Τα ευτυχισμένα παιδιά.

☞ **Πως ξεχωρίζω εάν μία λέξη είναι επιθετικός προσδιορισμός ή κατηγορούμενο:**

✍ Πρέπει να προσέχουμε αν ανάμεσα στο ουσιαστικό και στο επίθετο υπάρχει συνδετικό ρήμα. π.χ. Η είσοδος είναι γυάλινη. → **κατηγορούμενο** / Πρέπει να πάμε στην κεντρική πλατεία. → **επιθετικός προσδιορισμός**.

Γ. Κλίση Ουσιαστικών και Επιθέτων

I. Κλίση Ουσιαστικών

Ουσιαστικό ονομάζουμε την κλιτή λέξη που φανερώνει:

Πρόσωπο	γιατρός, μητέρα, Γιώργος κ.λπ.
Ζώο	σκύλος, γάτα, ποντίκι κ.λπ.
Πράγμα	βιβλίο, μολύβι, πίνακας κ.λπ.
Ενέργεια	τρέξιμο, κολύμπι, γράψιμο κ.λπ.
Κατάσταση	ευτυχία, δυστυχία, αγωνία κ.λπ.
Ιδιότητα	ταχύτητα, εξυπνάδα, καλοσύνη κ.λπ.

Τα ουσιαστικά ανάλογα με το τι δηλώνουν διακρίνονται σε:

α) Σε κύρια: όσα δηλώνουν ορισμένο πρόσωπο ή ζώο, π.χ. *ο Στάθης, ο Αζόρ*. Ως κύρια χρησιμοποιούνται και τα ονόματα των ημερών της εβδομάδας, των μηνών, των εορτών, των πλοίων, των λογοτεχνικών έργων, των έργων τέχνης κ.ά., π.χ. *Τετάρτη, Ιούνιος*.

Το αρχικό γράμμα των κύριων ονομάτων γράφεται με κεφαλαίο

β) Σε κοινά: όσα δηλώνουν όλα τα πρόσωπα, ζώα ή πράγματα που ανήκουν στο ίδιο είδος ή που δηλώνουν κάποια κατάσταση ή ιδιότητα, π.χ. *δρόμος, άνδρας, γάτα, ζωή, ελευθερία*.

 Κάθε ουσιαστικό ανήκει σε ένα γένος. Τα γένη στα οποία μπορούν να ανήκουν τα ουσιαστικά είναι τρία: το **αρσενικό**, το **θηλυκό** και το **ουδέτερο**. Τα γένη των ουσιαστικών δε συνδέονται απαραίτητα με το φυσικό γένος (το αγόρι). Επιπλέον, τα περισσότερα ουσιαστικά έχουν **δύο αριθμούς: ενικό και πληθυντικό αριθμό**.

 Τα ουσιαστικά διακρίνονται σε σχέση με τον αριθμό των συλλαβών σε **ισοσύλλαβα** και **ανισοσύλλαβα**. **Ισοσύλλαβα** είναι όσα έχουν τον ίδιο αριθμό συλλαβών σε όλες τις πτώσεις του ενικού και του πληθυντικού, ενώ **ανισοσύλλαβα** όσα δεν έχουν τον ίδιο αριθμό συλλαβών σε όλες τις πτώσεις. Π.χ. ο δά-σκα-λος / οι δά-σκα-λοι (ισοσύλλαβο ουσιαστικό) / η για-γιά / οι για-γιά-δες (ανισοσύλλαβο ουσιαστικό)

 Τα ουσιαστικά διακρίνονται ακόμη σε **οξύτονα** (όσα τονίζονται στη λήγουσα), **παροξύτονα** (όσα τονίζονται στην παραλήγουσα) και **προπαροξύτονα** (όσα τονίζονται στην προπαραλήγουσα).

Αρσενικά Ουσιαστικά

Τα αρσενικά τελειώνουν στην ονομαστική ενικού **σε -ς** (αγώνας, νικητής, καφές, παππούς, ουρανός) και διαιρούνται σε **ισοσύλλαβα** και σε **ανισοσύλλαβα**. Τα ισοσύλλαβα σχηματίζουν την **ονομαστική, αιτιατική και κλητική του πληθυντικού σε -ες**: π.χ. ο ναύτης-οι ναύτες, τους ναύτες, ναύτες.

Τα ανισοσύλλαβα σχηματίζουν τις ίδιες πτώσεις σε -δες: π.χ. ο περιβολάρης-οι περιβολάρηδες, ο σφουγγαράς-οι σφουγγαράδες.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΡΣΕΝΙΚΑ

Τα αρσενικά σχηματίζουν όμοια τη γενική, αιτιατική και κλητική του ενικού, χωρίς το -ς της ονομαστικής:

ο πατέρας - του πατέρα, τον πατέρα, πατέρα

ο ναύτης - του ναύτη, το ναύτη, ναύτη

ο παππούς - του παππού, τον παππού, παππού

Στον πληθυντικό αριθμό, έχουν τρεις πτώσεις όμοιες: την ονομαστική, την αιτιατική και την κλητική: π.χ. οι ναύτες, τους ναύτες, ναύτες.

Δεν ακολουθούν τους παραπάνω κανόνες όσα τελειώνουν σε -ος:

~ ενικός αριθμός: δρόμος - δρόμου, δρόμο, δρόμε

~ πληθυντικός αριθμός: δρόμοι, δρόμων, δρόμους, δρόμοι

Κατηγορίες	Ενικός Αριθμός	Πληθυντικός Αριθμός
Ισοσύλλαβα σε -ης	Ον: μαθητ-ής Γεν: μαθητ-ή Αιτ: μαθητ-ή Κλητ: μαθητ-ή	μαθητ-ές μαθητ-ών μαθητ-ές μαθητ-ές
Ισοσύλλαβα σε -ας (με πληθυντικό αριθμό σε -ες)	Ον: αγών-ας Γεν: αγών-α Αιτ: αγών-α Κλητ: αγών-α	αγών-ες αγών-ων αγών-ες αγών-ες
Ισοσύλλαβα σε -έας (με πληθυντικό σε -εις)	Ον: εισαγγελ-έας Γεν: εισαγγελ-έα Αιτ: εισαγγελ-έα Κλητ: εισαγγελ-έα	εισαγγελ-είς εισαγγελ-έων εισαγγελ-είς εισαγγελ-είς
Ισοσύλλαβα σε -ος	Ον: γιατρ-ός Γεν: γιατρ-ού Αιτ: γιατρ-ό Κλητ: γιατρ-έ	γιατρ-οί γιατρ-ών γιατρ-ούς γιατρ-οί
Ανισοσύλλαβα σε -ας	Ον: ψαρ-άς Γεν: ψαρ-ά Αιτ: ψαρ-ά Κλητ: ψαρ-ά	ψαρ-άδες ψαρ-άδων ψαρ-άδες ψαρ-άδες
Ανισοσύλλαβα σε -ης	Ον: μανάβ-ης Γεν: μανάβ-η Αιτ: μανάβ-η Κλητ: μανάβ-η	μανάβ-ηδες μανάβ-ηδων μανάβ-ηδες μανάβ-ηδες

Ανισοσύλλαβα σε -ές	Ον: καφ-ές Γεν: καφ-έ Αιτ: καφ-έ Κλητ: καφ-έ	καφ-έδες καφ-έδων καφ-έδες καφ-έδες
Ανισοσύλλαβα σε -ούς	Ον: παππ-ούς Γεν: παππ-ού Αιτ: παππ-ού Κλητ: παππ-ού	παππ-ούδες παππ-ούδων παππ-ούδες παππ-ούδες

Ανώμαλα αρσενικά ουσιαστικά

Ενικός αριθμός				Πληθυντικός αριθμός				
Ονομ.	ο	μυς	πρέσβης	πρύτανης	οι	μυς/μύες	πρέσβεις	πρυτάνεις
Γεν.	του	μύος	πρέσβη	πρύτανη	των	μυών	πρέσβεων	πρυτάνεων
Αιτ.	τον	μυ	πρέσβη	πρύτανη	τους	μυς/μύες	πρέσβεις	πρυτάνεις
Κλητ.		μυ	πρέσβη	πρύτανη		μυς/μύες		πρυτάνεις

Θηλυκά Ουσιαστικά

Τα θηλυκά ουσιαστικά διαιρούνται σε **ισοσύλλαβα** και **ανισοσύλλαβα**. Τα **ισοσύλλαβα** σχηματίζουν την **ονομαστική, αιτιατική και κλητική του πληθυντικού σε -ες**: π.χ. η μητέρα - οι μητέρες, τις μητέρες, μητέρες. Τα **ανισοσύλλαβα** τις σχηματίζουν σε **-δες**: π.χ. η αλεπού - οι αλεπούδες, τις αλεπούδες, αλεπούδες. Τα θηλυκά τονίζονται σε όλες τις πτώσεις όπου και στην ονομαστική του ενικού εκτός από την γενική του πληθυντικού, όπου πολλές φορές κατεβάζουν τον τόνο: π.χ. η ελπίδα - της ελπίδας - την ελπίδα - ελπίδα - οι ελπίδες- των ελπίδων **αλλά** ώρα - ωρών, θάλασσα - θαλασσών, σάλπιγγα - σαλπίγγων.

Δεν ακολουθούν τους παραπάνω γενικούς κανόνες τα αρχαιοκλιτα θηλυκά που τελειώνουν στην ονομαστική ενικού αριθμού σε **-ος** και σε **-η**: π.χ. η διάμετρος- της διαμέτρου, η δύναμη - οι δυνάμεις.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΗΛΥΚΑ

Όλα τα θηλυκά σχηματίζουν την γενική του ενικού αριθμού με την προσθήκη ενός -ς στην ονομαστική: π.χ. η μητέρα - της μητέρας, η νίκη - της νίκης. Όλα τα θηλυκά έχουν σε κάθε αριθμό τρεις πτώσεις όμοιες, την ονομαστική, την αιτιατική και την κλητική.

Τα αρχαιοκλιτα σε -ος δεν ακολουθούν τους παραπάνω κανόνες.
 Η γενική πληθυντικού αριθμού όλων των θηλυκών τελειώνει σε -ων
 (όταν σχηματίζεται): π.χ. των ωρών, των γιαγιάδων, των νικών, των
 δυνάμεων, των διαμέτρων.

Κατηγορίες	Ενικός Αριθμός	Πληθυντικός Αριθμός
Θηλυκά ισοσύλλαβα σε -α	Ον: δουλει- ά Γεν: δουλει- άς Αιτ: δουλει- ά Κλητ: δουλει- ά	δουλει- ές δουλει- ών δουλει- ές δουλει- ές
Θηλυκά ισοσύλλαβα σε -η (πληθυντικός σε -ες)	Ον: ψυχ- ή Γεν: ψυχ- ής Αιτ: ψυχ- ή Κλητ: ψυχ- ή	ψυχ- ές ψυχ- ών ψυχ- ές ψυχ- ές
Θηλυκά ισοσύλλαβα σε -η (πληθυντικός σε -εις)	Ον: πόλ- η Γεν: πόλ- ης Αιτ: πόλ- η Κλητ: πόλ- η	πόλ- εις πόλ- εων πόλ- εις πόλ- εις
Θηλυκά ισοσύλλαβα σε -ω	Ον: Φρόσ- ώ / ηχ- ώ Γεν: Φρόσως/ηχού ς Αιτ: Φροσ- ώ / ηχ- ώ Κλητ: Φροσ- ώ /ηχ- ώ	- -
Θηλυκά ανισοσύλλαβα σε -α και -ου	Ον: νον- ά / μαϊμ- ού Γεν: νον- άς /μαϊμ- ούς Αιτ: νον- ά / μαϊμ- ού Κλητ: νον- ά /μαϊμ ού	νον- άδες / μαϊμ- ούδες νον- άδων / μαϊμ- ούδων νον- άδες / μαϊμ- ούδες νον- άδες / μαϊμ- ούδες
Λόγια θηλυκά σε -ος	Ον: οδ- ός Γεν: οδ- ού Αιτ: οδ- ό Κλητ: οδ- έ	οδ- οί οδ- ών οδ- ούς οδ- οί

Ουδέτερα Ουσιαστικά

Τα ουδέτερα διαιρούνται σε **ισοσύλλαβα** και σε **ανισοσύλλαβα**. Τα **ισοσύλλαβα ουδέτερα** τελειώνουν στην **ονομαστική ενικού σε -ο, -ι, -ος**. Τα **ανισοσύλλαβα** τελειώνουν στην **ονομαστική ενικού αριθμού σε -μα, -σιμο, -ας, -ως**.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΟΥΔΕΤΕΡΑ

Όλα τα ουδέτερα έχουν στον κάθε αριθμό **τρεις πτώσεις όμοιες: την ονομαστική, την αιτιατική και την κλητική**.

Τα **ανισοσύλλαβα ουδέτερα** στην γενική του πληθυντικού αριθμού **τονίζονται όλα στην παραλήγουσα**: π.χ. κυμάτων, δεσιμάτων, κρεάτων, φώτων.

Η γενική πληθυντικού όλων των ουδετέρων λήγει σε **-ων**.

Κατηγορίες	Ενικός Αριθμός	Πληθυντικός Αριθμός
Ισοσύλλαβα σε –ο	Ον: χωρι- ό Γεν: χωρι- ού Αιτ: χωρι- ό Κλητ: χωρι- ό	χωρι- ά χωρι- ών χωρι- ά χωρι- ά
Ισοσύλλαβα σε –ι	Ον: παιδ- ί Γεν: παιδ- ιού Αιτ: παιδ- ί Κλητ: παιδ- ί	παιδ- ιά παιδ- ιών παιδ- ιά παιδ- ιά
Ισοσύλλαβα σε –ος	Ον: δάσ- ος Γεν: δάσ- ους Αιτ: δάσ- ος Κλητ: δάσ- ος	δάσ- η δασ- ών δάσ- η δάσ- η
Ανισοσύλλαβα σε –μα	Ον: κύμ- α Γεν: κύμ- ατος Αιτ: κύμ- α Κλητ: κύμ- α	κύμ- ατα κυμ- άτων κύμ- ατα κύμ- ατα
Ανισοσύλλαβα σε –ιμο	Ον: τρέξ- ιμο Γεν: τρέξ- ίματος Αιτ: τρέξ- ιμο Κλητ: τρέξ- ιμο	τρέξ- ίματα τρέξ- ιμάτων τρέξ- ίματα τρέξ- ίματα
Ανισοσύλλαβα σε –ς	Όν: κρέα- ς, καθεστώ-ς Γεν: κρέα- τος, καθεστώ-τος	κρέα- τα, καθεστώ-τα κρέα- των, καθεστώ-

	Αιτ:κρέα -ς, καθεστώ- ς Κλητ:κρέας,καθεστώ- ς	των κρέα- τα ,καθεστώ- τα κρέα- τα ,καθεστώ- τα
Ανισοσύλλαβα σε -ν	Ον: προϊό- ν , Γεν: προϊό - ντος Αιτ: προϊό - ν Κλητ: προϊό - ν	προϊό- ντα προϊό- ντων προϊό- ντα προϊό- ντα

Ιδιόκλιτα ουσιαστικά που λήγουν σε -ρ (ανισοσύλλαβα)

Ενικός αριθμός				Πληθυντικός αριθμός		
Ονομ.	το	ήπαρ	πυρ	τα	ήπατα	πυρά
Γεν.	του	ήπατος	πυρός	του	ηπάτων	πυρών
Αιτ.	το	ήπαρ	πυρ	τα	ήπατα	πυρά
Κλητ.		ήπαρ	πυρ		ήπατα	πυρά

Ιδιόκλιτα ουσιαστικά που λήγουν σε φωνήεν (ανισοσύλλαβα)

Ενικός αριθμός					
Ονομ.	το	γάλα	οξύ	δόρυ	ήμισυ
Γεν.	του	γάλατος/γάλακτος	οξέος	δόρατος	ημίσεος
Αιτ.	το	γάλα	οξύ	δόρυ	ήμισυ
Κλητ.		γάλα	οξύ	δόρυ	ήμισυ
Πληθυντικός αριθμός					
Ονομ.	τα	γάλατα	οξέα	δόρατα	—
Γεν.	των	γαλάτων	οξέων	δοράτων	—
Αιτ.	τα	γάλατα	οξέα	δόρατα	—
Κλητ.		γάλατα	οξέα	δόρατα	—

☞ Προσοχή στην κλίση των ουδέτερων ισοσύλλαβων σε -υ

Ενικός αριθμός					
Ονομ.	το	βράδυ	δάκρυ	δίχτυ	στάχυ
Γεν.	του	βραδιού	δακρύου	διχτυού	σταχυού
Αιτ.	το	βράδυ	δάκρυ	δίχτυ	στάχυ
Κλητ.		βράδυ	δάκρυ	δίχτυ	στάχυ
Πληθυντικός αριθμός					

Ονομ.	τα	βράδια	δάκρυα	δίχτυα	στάχυα
Γεν.	των	βραδιών	δακρύων	διχτυών	σταχυών
Αιτ.	τα	βράδια	δάκρυα	δίχτυα	στάχυα
Κλητ.		βράδια	δάκρυα	δίχτυα	στάχυα

II. Κλίση Επιθέτων

Τα περισσότερα επίθετα παρουσιάζουν **διαφορετική μορφή στο αρσενικό, στο θηλυκό και στο ουδέτερο γένος**. Ορισμένα, τα οποία είναι στην πλειονότητά τους *δάνεια από ξένες γλώσσες*, διαθέτουν μόνο έναν τύπο και για τα τρία γένη, π.χ. *Ο μπλε τοίχος. Η μπλε φούστα. Το μπλε δωμάτιο*. Η μορφή αυτών των επιθέτων **παραμένει αναλλοίωτη σε όλα τα γένη και τις πτώσεις**. Η κλίση των επιθέτων παρουσιάζει ομοιότητες με την κλίση των ουσιαστικών που έχουν τις ίδιες καταλήξεις. Διακρίνονται με βάση τον αριθμό των καταλήξεων που εμφανίζουν για κάθε γένος σε **τρικατάληκτα** (π.χ. *ο πλούσιος, η πλούσια, το πλούσιο*), **δικατάληκτα** (π.χ. *ο ακριβής, η ακριβής, το ακριβές*) και **μονοκατάληκτα** (π.χ. *ο μπλε, η μπλε, το μπλε*), ενώ με βάση τον αριθμό συλλαβών που διατηρούν στις πτώσεις διακρίνονται σε **ισοσύλλαβα** (π.χ. *ο διάσημος, του διάσημου*) και **ανισοσύλλαβα** (π.χ. *ο παρών, του παρόντος*).

Κατηγορίες	Ενικός Αριθμός	Πληθυντικός Αριθμός
	Αρσ/ Θηλ/ Ουδ	Αρσ/ Θηλ/ Ουδ
Επίθετα σε -ος, -η, -ο	Ον: έξυπν-ος,-η,-ο Γεν: έξυπν-ου,-ης,-ου Αιτ: έξυπν-ο, -η, -ο Κλητ: έξυπν-ε, -η, -ο	έξυπν-οι, -ες, -α έξυπν-ων, -ων, -ων έξυπν-ους, -ες, -α έξυπν-οι, -ες, -α
Επίθετα σε -ος, -α, -ο	Ον: ωραί-ος, -α, -ο Γεν: ωραί-ου, -ας, -ου Αιτ: ωραί-ο, -α, -ο Κλητ: ωραί-ε, -α, -ο	ωραί-οι, -ες, -α, ωραί-ων, -ων, -ων ωραί-ους, -ες, -α ωραί-οι, -ες, -α
Επίθετα σε -ος, -ια, -ο	Ονομ: γλυκ-ός, -ιά, -ό Γεν: γλυκ-ού, -ιάς,-ού Αιτ: γλυκ-ό, -ιά, -ό Κλητ: γλυκ-έ, -ιά, -ό	γλυκ-οί, -ές, -ά, γλυκ-ών, -ών, -ών γλυκ-ούς, -ές, -ά γλυκ-οί -ές, -ά
Επίθετα σε -ύς, -ιά, -ύ	Ονομ: πλατ-ύς, -ιά, -ύ Γεν: πλατ-ιού/ -ύ, -ιάς, -ιού/ -ύ Αιτ: πλατ-ύ, -ιά, -ύ Κλητ: πλατ-ύ, -ιά, -ύ	πλατ-ιοί -ιές, -ιά, πλατ-ιών, -ιών, -ιών πλατ-ιούς, -ιές, -ιά πλατ-ιοί, -ιές, -ιά
Επίθετα σε -ύς, -εία, -ύ	Ον: οξ-ύς, -εία, -ύ Γεν: οξ-έος,-είας,-έος Αιτ: οξ-ύ, -εία, -ύ Κλητ: οξ-ύ,-εία, -ύ	οξ-είς, -είες, έα, οξ-έων, -έων, -έων οξ-είς, -είες, -έα οξ-είς-είες, -έα
Επίθετα σε -ής, -ιά, -ί	Ονομ: καφετ-ής, -ιά, -ί Γεν: καφετ-ή/-ιού, -ιάς, -ιού Αιτ: καφετ-ή, -ιά, -ί Κλητ: καφετ-ή -ιά, -ί	καφετ-ιοί, -ιές, -ιά καφετ-ιών, -ιών, -ιών καφετ-ιούς, -ιές, -ιά καφετ-ιοί, -ιές, -ιά
Επίθετα σε -ης, -α, -ικο	Ονομ: ζηλιάρ-ης,-α,- ικο Γεν: ζηλιάρ-η,-ας,-ικου Αιτ: ζηλιάρ-η,-α,-ικο Κλητ: ζηλιαρ-η,-α,-ικο	ζηλιάρ-ηδες, -ες,-ικα ζηλιά-ηδων, -, -ικων ζηλιάρ-ηδες, -ες, -ικα ζηλιάρ-ηδες, -ες, -ικα
Επίθετα σε -άς, -ού, -άδικο/ούδικο	Ονομ: υπναρ-άς,-ού, - άδικο Γεν: υπναρ-ά,-ούς,- άδικου Αιτ: υπναρ-ά,-ού,-	υπναρ-άδες, -ούδες, -άδικα υπναρ-άδων, -ούδων, -άδικων υπναρ-άδες, -ούδες, -άδικα

	άδικο Κλητ:υπναρ-ά,-ού, - άδικο	υπναρ-άδες, -ούδες, -άδικα
Επίθετα σε -ής, -ού, -ήδικο	Όνομ:καβγατζ-ής,-ού,- ήδικο Γεν:καβγατζ-ή,-ούς,- ήδικου Αιτ:καβγατζ-ή,-ού,- ήδικο Κλητ:καβγατζ -ή,-ού, - ήδικο	καβγατζ-ήδες, -ούδες, -ήδικα καβγατζ-ήδων, -ούδων, -ήδικων καβγατζ-ήδες, -ούδες, -ήδικα καβγατζ-ήδες, -ούδες, -ήδικα

Ενικός αριθμός						
	Αρσενικό		Θηλυκό		Ουδέτερο	
Όνομ.	ο	συνήθης	η	συνήθης	το	σύνηθες
Γεν.	του	συνήθους	της	συνήθους	του	συνήθους
Αιτ.	τον	συνήθη	τη	συνήθη	το	σύνηθες
Κλητ.		-		-		-
Πληθυντικός αριθμός						
	Αρσενικό		Θηλυκό		Ουδέτερο	
Όνομ.	οι	συνήθεις	οι	συνήθεις	τα	συνήθη
Γεν.	των	συνήθων	των	συνήθων	των	συνήθων
Αιτ.	τους	συνήθεις	τις	συνήθεις	τα	συνήθη
Κλητ.		-		-		-

Ενικός αριθμός						
	Αρσενικό		Θηλυκό		Ουδέτερο	
Όνομ.	ο	υπάρχων	η	υπάρχουσα	το	υπάρχον
Γεν.	του	υπάρχοντος	της	υπάρχουσας	του	υπάρχοντος
Αιτ.	τον	υπάρχοντα	την	υπάρχουσα	το	υπάρχον
Κλητ.		-		-		-

Πληθυντικός αριθμός						
	Αρσενικό		Θηλυκό		Ουδέτερο	
Όνομ.	οι	υπάρχοντες	οι	υπάρχουσες	τα	υπάρχοντα
Γεν.	των	υπαρχόντων	των	υπαρχουσών	των	υπαρχόντων
Αιτ.	τους	υπάρχοντες	τις	υπάρχουσες	τα	υπάρχοντα
Κλητ.		-		-		-

Ενικός αριθμός						
	Αρσενικό		Θηλυκό		Ουδέτερο	
Όνομ.	ο	μετριόφρων/μετριόφρονας	η	μετριόφρων	το	μετριόφρον
Γεν.	του	μετριόφρονος/μετριόφρονα	της	μετριόφρονος	του	μετριόφρονος
Αιτ.	τον	μετριόφρονα	την	μετριόφρονα	το	μετριόφρον
Κλητ.		-		-		-
Πληθυντικός αριθμός						
	Αρσενικό		Θηλυκό		Ουδέτερο	
Όνομ.	οι	μετριόφρονες	οι	μετριόφρονες	τα	μετριόφρονα
Γεν.	των	μετριοφρόνων	των	μετριοφρόνων	των	μετριοφρόνων
Αιτ.	τους	μετριόφρονες	τις	μετριόφρονες	τα	μετριόφρονα
Κλητ.		-		-		-

Ως προς τον τονισμό, υπάρχουν ορισμένες διαφορές με τα ουσιαστικά, γιατί τα επίθετα κατά την κλίση τους διατηρούν τον τόνο στην ίδια συλλαβή σε όλες τις πτώσεις. π.χ ο τίμιος, του τίμιου, οι τίμιοι, των τίμιων ≠ ο άνθρωπος, του ανθρώπου, των ανθρώπων

Το επίθετο πολύς-πολλή-πολύ

	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Όνομαστική	ο πολύς	η πολλή	το πολύ
Γενική	του πολύ/πολλού	της πολλής	το πολύ/ πολλού
Αιτιατική	τον πολύ	την πολλή	το πολύ
Κλητική	-----	-----	-----
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Όνομαστική	οι πολλοί	οι πολλές	τα πολλά
Γενική	των πολλών	των πολλών	των πολλών
Αιτιατική	τους πολλούς	τις πολλές	τα πολλά
Κλητική	-----	-----	-----

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

I. Για να μην κάνετε λάθος στην χρήση τους, να θυμάστε ότι **τα επίθετα συνοδεύουν ουσιαστικά, ενώ τα επιρρήματα συνοδεύουν επίθετα και άλλα επιρρήματα.**

Παραδείγματα

Νιώθει **πολλή** αγάπη για αυτόν. (το **πολλή** είναι επίθετο, γιατί προσδιορίζει το ουσιαστικό *αγάπη*)

Μας έβαλε μία **πολύ** δύσκολη άσκηση (το **πολύ** είναι επίρρημα, γιατί συνοδεύει το επίθετο *δύσκολη*)

Π. Το επίθετο **πολύς** σχηματίζει τύπους άλλοτε με ένα -λ και άλλοτε με δυο -λ (-λλ). Το γράφουμε με ένα -λ, όταν αμέσως **μετά ακολουθεί -υ**: πολύς, πολύ. Σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση το γράφω με δύο (-λλ): πολλή, πολλές, πολλά.

Δ. Παραγωγή και Σύνθεση

α) Ριζικές λέξεις: όσες σχηματίζονται από μια ρίζα (θέμα) και την κατάληξη, π.χ. *γράφ-ω*.

β) Παράγωγες λέξεις: όσες παράγονται από άλλες λέξεις με την προσθήκη ειδικών καταλήξεων, π.χ. το *χρυσώνω* είναι παράγωγο του *χρυσός*. Η λέξη από την οποία παράγεται μια άλλη λέξη λέγεται *πρωτότυπη* ή *λέξη-βάση*, ενώ η κατάληξη με την οποία σχηματίζεται η παράγωγη λέξη λέγεται *παραγωγική κατάληξη*.

γ) Σύνθετες λέξεις: όσες προέρχονται από δύο ανεξάρτητες λέξεις. Στις σύνθετες λέξεις η πρώτη λέξη που συντίθεται ονομάζεται πρώτο συνθετικό, ενώ η δεύτερη *δεύτερο συνθετικό*, π.χ. *ηλιόσπορος* (=ήλιος + σπόρος).

Οι λέξεις που παράγονται από την ίδια λέξη, καθώς και οι σύνθετες των οποίων το ένα συνθετικό προέρχεται από αυτή τη λέξη, ονομάζονται *συγγενικές λέξεις* και **αποτελούν μια οικογένεια λέξεων**, π.χ. *διαβάζω, διάβασμα, αδιάβαστος, ευκολοδιάβαστο* κτλ.

Α . Παράγωγες λέξεις

Μπορούμε να κάνουμε παραγωγή λέξεων από άλλες όταν στο θέμα της αρχικής λέξης προσθέσουμε μία διαφορετική κατάληξη, δηλαδή **την παραγωγική κατάληξη ή επίθημα**.

Θέμα αρχικής λέξης + παραγωγική κατάληξη

πορτ-(α)+ ούλα →πορτούλα

Β. Σύνθετες λέξεις

Οι σύνθετες λέξεις της νέας ελληνικής σχηματίζονται με δύο τρόπους:

α) Είτε με την προσθήκη στην αρχή της λέξης ενός **αχώριστου μόριου** ή **πρόθηματος**.(α-, ξε-, αρχι-, δια-, εισ-, εκ(εξ)-..)

Πρόθημα+ θέμα αρχικής λέξης.

κατα+ βάλλω →καταβάλλω

β) Είτε με την **ένωση** δύο ή περισσότερων λέξεων.

Θέμα απλής λέξης+ θέμα απλής λέξης.

μηλό+πιτά →μηλόπιτα

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1. Να εντοπίσετε στις παρακάτω προτάσεις τις ονοματικές φράσεις και να αναφέρετε αν έχουν απλή η' διευρυμένη μορφή.

- i. Ο κήπος στο σπίτι της γιαγιάς μου είναι πάντα περιποιημένος.
- ii. Η προβολή ταινιών μικρού μήκους κράτησε τρεις ώρες.
- iii. Η καπνοδόχος μπούκωσε από τον πολύ καπνό.
- iv. Η ανακάλυψη της Αμερικής έγινε από τον Κολόμβο.
- v. Η άνοιξη ήρθε φέτος πολύ νωρίς.
- vi. Η φετινή επέτειος του γάμου τους γιορτάστηκε με μια λαμπρή τελετή.
- vii. Οι δεκαπέντε χορευτές του πολιτιστικού συλλόγου χόρεψαν παραδοσιακούς χορούς.
- viii. Η καταγωγή του συγγραφέα από την Μάνη τον έκανε υπερήφανο.
- ix. Αγόρια έπαιζαν αμέριμνα στην παιδική χαρά.
- x. Οι εβδομάδες περνούσαν αργά.

2. Να μετατρέψετε τις παρακάτω ονοματικές φράσεις που είναι υποκείμενο από απλές σε διευρυμένες και το αντίστροφο.

- i. Οι μαθητές ζητούσαν επίμονα εκδρομή.
- ii. Οι τιμές έχουν πέσει.
- iii. Η μεσογειακή διαίτα προσφέρει στον άνθρωπο υγεία και ευεξία.
- iv. Η δασκάλα είχε ζητήσει να λύσουμε τις ασκήσεις των Αγγλικών.
- v. Ένας μαθητής ένιωσε αδιαθεσία.
- vi. Τα πεσμένα φύλλα από τα δέντρα είχαν γεμίσει το προαύλιο του σχολείου.
- vii. Η επιτροπή αξιολόγησης διόρισε την Μαρία διευθύντρια.

3. Στις παρακάτω προτάσεις να σημειώσετε πώς λειτουργούν συντακτικά οι υπογραμμισμένες φράσεις κάθε φορά.

- i. Οι φυσικοί χυμοί είναι προτιμότεροι από τα αναψυκτικά.
- ii. Οι φυτικές ίνες είναι ιδανικές για την καλή λειτουργία του εντέρου.
- iii. Η Ελένη μοιάζει πολύ της γιαγιάς της.

- iv. Έστειλε χρήματα στην ανιψιά της, που σπουδάζει στο εξωτερικό.
- v. Τα γρήγορα φαγητά αποτελούν την κύρια αιτία της παχυσαρκίας.
- vi. Η μεσογειακή διατροφή αποτελεί το διατροφικό πρότυπο που συναντάται στις περιοχές της Μεσογείου.
- 4.** Στις παρακάτω προτάσεις να εντοπίσετε τους επιθετικούς προσδιορισμούς και τα ουσιαστικά που προσδιορίζουν, καθώς και να βρείτε πώς εκφέρονται(επίθετο, αντωνυμία, μετοχή κ.ά).
- i. Τα ψάρια αποτελούσαν βασικό στοιχείο στη διατροφή των Ελλήνων.
- ii. Στις αναπτυγμένες χώρες έχει αυξηθεί ο μέσος όρος ζωής των κατοίκων.
- iii. Για να πετύχει το γλυκό, πρέπει να προσθέσεις δύο κουταλιές σιρόπι.
- iv. Οι εργαζόμενοι γονείς έχουν λίγο χρόνο για τα παιδιά τους.
- v. Τέτοια συμπεριφορά δεν είχε ξανασυναντήσει.
- vi. Οι τέσσερις υπάλληλοι εκείνης της τράπεζας δεν ήταν επαρκείς.
- 5.** Στις παρακάτω προτάσεις να διακρίνετε τους επιθετικούς από τους κατηγορηματικούς προσδιορισμούς.
- i. Στον πάνω όροφο του ξενοδοχείου λειτουργεί εστιατόριο.
- ii. Ιστορικές πηγές αναφέρουν ότι στην περιοχή έζησαν Έλληνες.
- iii. Κατάχλωμο το παιδί κοίταζε την σύριγγα.
- iv. Σας είπα όλη την αλήθεια που ήξερα.
- v. Πάντα πίνει ελληνικό καφέ το απόγευμα.
- vi. Προχωρούσε με κατεβασμένα τα μάτια.
- 6.** Να γράψετε την γενική ενικού και πληθυντικού των παρακάτω ουσιαστικών και να τα χαρακτηρίσετε ως ισοσύλλαβα ή ανισοσύλλαβα:
- i. το οξύ
- ii. η οδός
- iii. ο πρέσβης
- iv. ο γείτονας
- v. το βέλος
- vi. ο ψαράς
- vii. ο πρύτανης
- viii. ο μυς
- ix. η ηχώ
- x. το κρέας
- xi. το άτομο

xii. η αλεπού

7. Να μεταφέρετε τις συνεκφορές στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού.

- i. την επιθυμία του ταξιδιώτη
- ii. του ζηλιάρικου παιδιού
- iii. η μέθοδος του εκπαιδευτικού
- iv. ο αγώνας του εργάτη
- v. το σφύριγμα του διαιτητή
- vi. η διαφήμιση του προϊόντος

8. Να γράψετε την ίδια πτώση του άλλου αριθμού.

- i. των επιμελών μαθητών
- ii. την επιπόλαιη απόφαση
- iii. το πλούσιο έδαφος
- iv. το επικερδές επάγγελμα
- v. τον σταχτή τοίχο
- vi. τα νοήμονα όντα
- vii. οι επιεικείς καθηγητές
- viii. ο μακρύς δρόμος
- ix. της οξείας συλλαβής
- x. το ελώδες μέρος

9. Να συμπληρώσετε τα κενά.

- i. Η θερμοκρασία του.....(άρρωστος)δεν ήταν φυσιολογική.
- ii. Το θέμα των(άστεγοι)απασχόλησε τον δήμαρχο.
- iii. Μεγάλος ήταν ο αριθμός των.....(επίσημοι) προσκεκλημένων.
- iv. Σε πολλές χώρες η εκμετάλλευση των(ανήλικοι)κοριτσιών έχει ενταθεί.
- v. Σύμφωνα με εντολές των.....(ανώτεροι) υποχώρησαν.

10. Να βάλετε τον σωστό τύπο του επιθέτου πολύς ή του επιρρήματος πολύ.

- i. Η ζέστη τον ενοχλεί.....
- ii. Αυτή η οικογένεια κάνειφασαρία.
- iii. Διαβάζει..... ώρες και έχει εξαντληθεί.
- iv. Είναι ένα ευαίσθητο παιδί.
- v. Του είπε ότι τον αγαπά

11. Να αναλύσετε τις παρακάτω παράγωγες λέξεις στην αρχική λέξη και την παραγωγική κατάληξη.

- i. δικαιοσύνη
- ii. κοπελίτσα
- iii. εξυπνάδα
- iv. αγγελούδι

- v. αγριωπός
- vi. βροχερός

12. Να σχηματίσετε παράγωγα ρήματα από τα παρακάτω ουσιαστικά και το αντίστροφο.

- i. αφρός
- ii. ελπίδα
- iii. γράφω
- iv. οικογένεια
- v. σημάδι
- vi. θεμελιώνω
- vii. πίστη

13. Να χωρίσετε τις παρακάτω λέξεις στα δύο συνθετικά τους μέρη.

- i. αγριολούλουδο
- ii. νυχτοπούλι
- iii. αετοφωλιά
- iv. μονόλογος
- v. καλόκαρδος
- vi. ημιστίχιο
- vii. άκακος

14. Να δημιουργήσετε νέες σύνθετες λέξεις ενώνοντας τα ζεύγη που σας δίνονται.

- i. σάρκα+ τρώω
- ii. φίλος+ δόξα
- iii. βαθύς+ πλούτος
- iv. μέρα+ νύχτα
- v. νερό+ χύνω
- vi. κακός+ μοίρα
- vii. βαρύς+ χειμώνας
- viii. α+ ύδωρ
- ix. βιβλίο+ τρώω
- x. εν+ καρδιά

1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

Μεσογειακή διατροφή και η σημασία της

Η διατροφή είναι στενά συνδεδεμένη με την υγεία, σωματική ευεξία και ποιότητα ζωής του ανθρώπου, γι' αυτό και τα τελευταία χρόνια άρχισε να δίνεται ιδιαίτερη σημασία στο θέμα αυτό.

Είναι γεγονός ότι στις μέρες μας ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού της γης υποσιτίζεται ή πεθαίνει από την πείνα, ενώ άλλο μεγάλο μέρος αντιμετωπίζει προβλήματα υπερσιτισμού με τις γνωστές επιπτώσεις, όπως παχυσαρκία, καρδιοπάθειες, διαβήτη κ.ά. Οι επιπτώσεις αυτές είναι το αποτέλεσμα του δυτικού τρόπου διατροφής που χαρακτηρίζεται από αυξημένες ποσότητες σακχάρων, κεκορεσμένων λιπών και ζωικών πρωτεϊνών στο διαιτολόγιο.

Βασική αιτία αυτών των προβλημάτων είναι από τη μια οι διατροφικές μας συνήθειες και η άγνοια γύρω από το θέμα της υγιεινής διατροφής και από την άλλη ο αγχώδης τρόπος ζωής και η έλλειψη σωματικής άσκησης. Οι διατροφικές μας συνήθειες έχουν επηρεαστεί από τις κοινωνικές μας υποχρεώσεις, τις εργασίες μας και γενικά τον τρόπο ζωής μας. Επίσης, τα τελευταία χρόνια έχουν κατακλύσει την αγορά χιλιάδες συντηρημένα τρόφιμα, τα οποία έχουν αλλάξει τις διατροφικές μας συνήθειες.

Γι' αυτούς και πολλούς άλλους λόγους είναι επιτακτική η ανάγκη να ακολουθήσουμε την παράδοση, να κάνουμε τις σωστές επιλογές μέσα από μια τεράστια ποικιλία τροφίμων που κυκλοφορούν στην αγορά, ώστε να εξασφαλίσουμε την υγεία μας μέσα από μια σωστή και υγιεινή διατροφή. Αυτό μπορούμε να το πετύχουμε αν ακολουθήσουμε τη διατροφή των προγόνων μας, τη Μεσογειακή διατροφή, η οποία αποτελεί τη βάση της υγιεινής διατροφής και έχει αποδειχθεί επιστημονικά ότι μας προστατεύει από πολλές ασθένειες και μας προσφέρει υγεία και μακροζωία. Η αναγκαιότητα της Μεσογειακής διατροφής επιβάλλεται σήμερα περισσότερο παρά ποτέ και από την καθιστική ζωή και γενικά την απομάκρυνση του ανθρώπου από τη φυσιολογική διαβίωση.

ΜΑΡΙΑ ΧΟΥΤΡΗ

www.moa.gr

Ερμηνευτικές και Συντακτικές Ασκήσεις

1. α) Ποιες είναι οι βασικές αιτίες των αυξημένων προβλημάτων υγείας που αντιμετωπίζουμε σήμερα;

β) Ποια λύση προτείνει η συντάκτρια του κειμένου;

2. Να επισημάνετε τα δομικά μέρη της τρίτης παραγράφου (θεματική πρόταση, σχόλια - λεπτομέρειες, πρόταση κατακλείδα)

3. Να χωρίσετε τις παρακάτω προτάσεις που ακολουθούν στις ονοματικές και ρηματικές τους φράσεις και στη συνέχεια να χαρακτηρίσετε τις ονοματικές φράσεις ως προς την μορφή τους - **απλή ή διευρυμένη**-.

α. Η διατροφή είναι στενά συνδεδεμένη με την υγεία.

β. Βασική αιτία αυτών των προβλημάτων είναι οι διατροφικές μας συνήθειες.

γ. Η αναγκαιότητα της Μεσογειακής διατροφής επιβάλλεται σήμερα.

δ. Οι διατροφικές μας συνήθειες έχουν επηρεαστεί από τις κοινωνικές μας υποχρεώσεις.

Γραμματικές και λεξιλογικές Ασκήσεις

4. Στις παρακάτω φράσεις, να μετατρέψετε τα ουσιαστικά στον άλλο αριθμό, διατηρώντας όμως την πτώση τους.

ο κανόνας του πατέρα:

ο ελαιώνας του νοικοκύρη:

ο λογαριασμός του μεσίτη:

η μητέρα της κυρίας:

το καθήκον του δεκανέα:

το ενδιαφέρον του συγγραφέα:

το δίκτυο του ψαρά:

ο πλούτος του αφέντη:

5. Να συμπληρώσετε τα κενά βάζοντας στον κατάλληλο τύπο τη **συνεκφορά ουσιαστικών - επιθέτων**.

α. Μου είναι δύσκολο να αντέξω τους (συνεχής θόρυβος) _____ της μεγαλόπολης.

β. Η κοινωνία ήταν αρνητική στα (επιεικές μέτρο) _____ και ζητούσε αυστηρές ποινές για τους παραβάτες.

γ. Οι (πρωτοφανής πλημμύρα) _____ δημιούργησαν κίνδυνο (ολοσχερής καταστροφή) _____ των αρχαίων μνημείων.

δ. Η γειτονική μας χώρα κατηγορήθηκε ότι παραβίασε τους _____ (διεθνής κανόνες) των αεροπορικών πτήσεων.

6. Εντοπίστε **τα προθήματα** και τις **παραγωγικές καταλήξεις-επιθήματα** στις παράγωγες λέξεις που δίνονται στην πρώτη στήλη.

παράγωγες λέξεις	προθήματα	θέμα	παραγωγικές καταλήξεις-επιθήματα
απόστρατος			
υποδιευθυντής			
αποθεραπεία			
δέσιμο			

7. Να συμπληρώσετε τα κενά με **λ ή λλ** -με το επίθετο πολύς ή με το επίρρημα πολύ-.

- πο ____ ή δίψα
- πο ____ ύ στεναχωρημένος
- πο ____ ών ανθρώπων
- πο ____ ύ αργά
- πο ____ ή ζάχαρη
- πο ____ οί κίνδυνοι
- πο ____ ά παιχνίδια
- πο ____ ύς κόσμος
- πο ____ ές ευκαιρίες
- πο ____ ύ χιόνι

Παραγωγή Λόγου

Η υγεία του σύγχρονου ανθρώπου επιβαρύνεται συνεχώς. Ποιοι είναι οι κίνδυνοι που την απειλούν; Ποια μέτρα πρέπει να λάβουμε για να την προστατεύσουμε; Γράψτε ένα κείμενο 150-200 λέξεων με τίτλο.

2^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

Junk food:

Οι διαφημίσεις επηρεάζουν τις διατροφικές συνήθειες των εφήβων

Οι έφηβοι που παρακολουθούν περισσότερες από τρεις ώρες τηλεόραση τη μέρα και «βομβαρδίζονται» από διαφημίσεις, μεταξύ άλλων για διάφορα ανθυγιεινά και παχυντικά φαγητά και ποτά, στην συνέχεια τρώνε περισσότερο «τζανκ φουντ» από ό, τι οι συνομήλικοί τους που βλέπουν πολύ λιγότερη τηλεόραση.

Αυτό δείχνει μια νέα έκθεση της βρετανικής οργάνωσης αντικαρκινικών ερευνών Cancer Research UK, η μεγαλύτερη μέχρι σήμερα μελέτη πάνω στη σχέση των τηλεοπτικών διαφημίσεων και της διατροφής, που βασίστηκε σε δείγμα 3.348 παιδιών και νέων ηλικίας 11 έως 19 ετών.

Η έρευνα αποκαλύπτει ότι η πολύωρη καθημερινή παρακολούθηση τηλεόρασης και διαφημίσεων έχει ως αποτέλεσμα ένας νέος να καταναλώνει μέσα στο έτος περισσότερα από 500 έξτρα σνακ (πατατάκια, μπισκότα κ.α.) και αναψυκτικά από ό, τι θα έτρωγε και θα έπινε αν έβλεπε λιγότερη τηλεόραση. Αυτό όμως, όπως διαπιστώθηκε, δεν ισχύει στην περίπτωση που τα τηλεοπτικά προγράμματα δε συνοδεύονται από διαφημίσεις. Αυτό, κατά τους ερευνητές, δείχνει ότι είναι οι διαφημίσεις που κυρίως ωθούν τους νέους στο ανθυγιεινό φαγητό.

Οι έφηβοι που βλέπουν πολλή τηλεόραση με διαφημίσεις έχουν υπερδιπλάσια πιθανότητα (μεγαλύτερη κατά 139%) να πιουν αναψυκτικά και άλλα ποτά με ανθρακικό, καθώς επίσης 65% μεγαλύτερη πιθανότητα να φάνει φαγητό και «φαστ φουντ» και άλλα έτοιμα γεύματα με πολλές θερμίδες, αυξάνοντας έτσι τον κίνδυνο παχυσαρκίας.

«Δεν ισχυριζόμαστε πως κάθε έφηβος που παρακολουθεί τηλεόραση θα το ρίξει στο "τζανκ φουντ". Αλλά η μελέτη μας δείχνει ότι υπάρχει ισχυρή συσχέτιση ανάμεσα στις διαφημίσεις και στις διατροφικές συνήθειες και ότι η μείωση "τζανκ φουντ" στο τηλεοπτικό μάρκετινγκ θα βοηθήσει να σταματήσει η κρίση παχυσαρκίας» δήλωσε η επικεφαλής ερευνήτρια δρ Τζιότσα Βόχρα.

«Η βιομηχανία τροφίμων θα συνεχίσει να προωθεί τα προϊόντα της στα μυαλά των εφήβων, αν της επιτρέπεται να το κάνει. Η κυβέρνηση πρέπει να προστατεύσει την υγεία της επόμενης γενιάς» τόνισε η καθηγήτρια Λίντα Μπολντ της Cancer Research.

Alfavita.gr

Ερμηνευτική Άσκηση

Χαρακτηρίστε τις παρακάτω προτάσεις με Σ, εάν είναι Σωστές, ή Λ, εάν είναι Λάθος.

- α) Δεν ευθύνεται μόνο η παρακολούθηση τηλεοπτικών προγραμμάτων για την κατανάλωση «τζανκ φουντ» από τους νέους.
- β) Η έρευνα της Cancer Research είναι η πρώτη πάνω στη σχέση των τηλεοπτικών διαφημίσεων και της διατροφής.
- γ) Η μείωση της προβολής των «τζανκ φουντ» θα βοηθήσει να σταματήσει η κρίση παχυσαρκίας.
- δ) Η καθηγήτρια Λίντα Μπολντ τονίζει ότι η κυβέρνηση είναι υπεύθυνη για την προστασία της υγείας των παιδιών.

Γραμματικές και λεξιλογικές ασκήσεις.

1. Να διακρίνετε τις ονοματικές από τις ρηματικές φράσεις.

- α) Η βιομηχανία τροφίμων θα συνεχίσει να προωθεί τα προϊόντα της στα μυαλά των εφήβων.
- β) Η πολύωρη καθημερινή παρακολούθηση τηλεόρασης και διαφημίσεων έχει ως αποτέλεσμα ένας νέος να καταναλώνει μέσα στο έτος περισσότερα από 500 έξτρα σνακ.
- γ) Τρόφιμα που περιέχουν τοξικές ουσίες κρίνονται ως επικίνδυνα.

2. Να διακρίνετε τις παρακάτω λέξεις σε παράγωγες και σύνθετες, γράφοντας κάθε φορά ποιες είναι οι παραγωγικές καταλήξεις ή το α' / β' συνθετικό.

πολύωρη, διαπιστώνω, προωθώ, τρόφιμο, τηλεόραση

Παραγωγή Λόγου

Αρκετοί συμμαθητές σας μαθαίνουν ότι καταναλώνουν συχνά τρόφιμα τύπου «φαστ φουντ». Γράψτε τους μία επιστολή για να τον πείσετε να αλλάξουν τις διατροφικές τους συνήθειες (200 λέξεις).

5^η Θεματική Ενότητα

Γνωρίζω το μαγικό κόσμο του θεάτρου & του κινηματογράφου

Το θέατρο

«Θέατρο είναι κάτι που βλέπουμε να παίζεται σε μια Σκηνή. Το θέατρο μας κάνει να γελάμε, να κλαίμε ή να τρομάζουμε. Μας κάνει δηλαδή να συμμετέχουμε.

Τις λέξεις “θέατρο” και “δράμα” τις χρησιμοποιούν όλοι σχεδόν οι λαοί. Είναι λέξεις ελληνικές και αυτό μας δείχνει την προέλευση του θεάτρου. Η λέξη “θέατρο” προέρχεται από το αρχαίο ελληνικό ρήμα θεώμαι (=βλέπω, παρακολουθώ). Θέατρο στα αρχαία σήμαινε τον τόπο στον οποίο είχαν τη **θέα** μιας παράστασης οι **θεατές**. Η λέξη “δράμα” είναι επίσης αρχαία ελληνική. Προέρχεται από το ρήμα δρω που σημαίνει πράττω. Ώστε δράμα σημαίνει πράξη θεατρική. Οι θεατές βλέπουν στην Σκηνή μια πράξη που την παίζουν ηθοποιοί. Οι ηθοποιοί παίζουν με τις κινήσεις του σώματός τους και κυρίως με τα λόγια που λένε...»

Γνωριμία με το θέατρο, μεταφορά Τ. Αιγνάδη, εκδ. Διάγραμμα, Αθήνα, 1985

Το θέατρο ως σύνθετη δημιουργία

Το θέατρο, από τα πολύ παλιά χρόνια αποτέλεσε, εκτός από χώρο τέχνης και πολιτιστικής – πνευματικής επικοινωνίας, μέσο άσκησης του νου, της ψυχής και του σώματος καθώς και τρόπος έκφρασης ικανοτήτων. Μέσα από την κλασική μορφή του το θέατρο

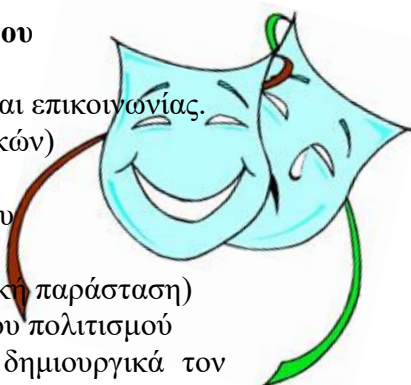
λειτουργήσει για πολλούς αιώνες ως τέχνη του λόγου, της κίνησης, της εικόνας και του ήχου. Το θέατρο είναι μια δημιουργία καθαρά ομαδική για την ολοκλήρωση της οποίας συνεργάζονται πολλές τέχνες.

Οι τέχνες οι οποίες συμβάλλουν στη δημιουργία μιας θεατρικής παράστασης είναι οι εξής:

- **Η τέχνη του λόγου**
- **Η υποκριτική ή ηθοποιία**
- **Η σκηνοθεσία**
- **Η μουσική**
- **Η χορογραφία**
- **Η σκηνογραφία**
- **Η ενδυματολογία**
- **Η τέχνη του μακιγιάζ και η κομμωτική**

Σκοπός της διδασκαλίας του θεάτρου

- Ανάπτυξη κλίσεων και δεξιοτήτων
- Η ελεύθερη επιλογή του τρόπου έκφρασης και επικοινωνίας.
- Απόκτηση συγκεκριμένων γνώσεων (θεατρικών)
- Η αποδέσμευση της φαντασίας.
- Δημιουργική παραγωγή δραματικού κειμένου
- Συνειδητοποίηση της έννοιας του «ρόλου»
- Συλλογική καλλιτεχνική δημιουργία (θεατρική παράσταση)
- Αξία θεάτρου για την πρόοδο του παγκόσμιου πολιτισμού
- Ψυχαγωγία και διασκέδαση, αξιοποιούμε δημιουργικά τον χρόνο μας

Ο κινηματογράφος ως τρόπος ψυχαγωγίας

Ο κινηματογράφος αποτελεί ένα σπουδαίο τρόπο ψυχαγωγίας για τον άνθρωπο. Η παρακολούθηση μιας ταινίας προσφέρει στον θεατή **τη δυνατότητα να ταυτιστεί με τους ήρωές της και να ζήσει φανταστικές καταστάσεις και περιπέτειες, που του προκαλούν μοναδικές συγκινήσεις.** Παράλληλα, ο κινηματογράφος αποτελεί μια **διέξοδο από την ανία και την πλήξη της καθημερινότητας** που φθείρουν τον άνθρωπο. Από την άλλη πλευρά, ο κινηματογράφος **παρέχει πολύπλευρη καλλιέργεια στον άνθρωπο.** Η εκπαιδευτική αξία του κινηματογράφου ως οπτικοακουστικού μέσου διδασκαλίας

και ως μέσου αισθητικής αγωγής είναι μεγάλη. Του προσφέρει γνώσεις, τον προβληματίζει και τον ευαισθητοποιεί πάνω σε ποικίλα ζητήματα της ζωής, αλλά και του προκαλεί έντονα συναισθήματα όπως χαρά, φόβο, αγωνία, συγκίνηση. Για όλους αυτούς τους λόγους ο κινηματογράφος ελκύει συνεχώς τους ανθρώπους και παραμένει το δημοφιλέστερο μέσο ψυχαγωγίας.

Η προσφορά του κινηματογράφου

- Χαρίζει στιγμές χαλάρωσης και διασκέδασης
- Μεταφορά της πραγματικότητας στη «μεγάλη οθόνη»
- Προβληματισμός για επίκαιρα θέματα
- Ανάδειξη ηθοποιών
- Ευρεία διάδοση υγιών μηνυμάτων (ειρήνη, δημοκρατία κ.λπ.)

Κείμενα για εξάσκηση

1ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Η ψυχαγωγία

Όσο και να ψάξουμε σε τόπους άγριους και χρόνους αρχαίους δε θα βρούμε κοινότητα ανθρώπων που δεν έχει παραδεχτεί και θεσμοθετήσει την ομαδική διασκέδαση, τις παρενθέσεις της ξεκούρασης και της χαράς μέσα στον αφόρητα κάποτε μονότονο κλίμα του ατομικού και συλλογικού βίου. Όλες οι κοινωνίες, από τις πρωτογενείς έως τις πιο εξελιγμένες, επινοούν και καθιερώνουν, σε συνάρτηση με τις θρησκευτικές τελετές και τις πολιτιστικές συγκεντρώσεις, ευκαιρίες για να ξεσπά ανεμπόδιστα και να ικανοποιείται η ανάγκη του πλήθους για ψυχαγωγία.

Αν όχι ο βεβαιότερος, ασφαλώς όμως ο παραστατικότερος δείκτης πολιτισμού μιας κοινότητας ανθρώπων είναι ο τόπος ψυχαγωγίας της. Λαοί με ένστικτα ανημέρωτα και χαμηλό επίπεδο μόρφωσης διασκεδάζουν βάνουσα. Αντίθετα όσοι ημέρωσαν τα ήθη τους και καλλιέργησαν το πνεύμα τους αγαπούν ευγενείς μορφές και λεπτά μέσα ψυχαγωγίας. Ο ίδιος κανόνας ισχύει για τον χαρακτηρισμό των ατόμων: «πες μου πώς διασκεδάζεις να σου πω ποιος είσαι». Ο αβρός στους τρόπους και πνευματικά προικισμένος άνθρωπος είναι στην ψυχαγωγία του εκλεκτικός και διακριτικός. Ο βάρβαρος και ο άξεστος αγαπάει τις διασκεδάσεις που τον αποκτηνώνουν.

Όπως και αν την ορίσουμε, λοιπόν, η ψυχαγωγία κατά κύριο λόγο είναι μια διάθεση και μια ενέργεια, μια απασχόληση με την οποία γεμίζει κανείς και περνάει ευχάριστα τον ελεύθερο χρόνο του. Αυτό είναι ο προσωπικός μας χρόνος που γεμίζει ή αδειάζει, δυναμώνει ή χαλαρώνει, πλουτίζεται ή φτωχαίνει από τα περιστατικά της ζωής μας. Αυτό ο προσωπικός χρόνος μπορεί να είναι φίλος, σύμμαχος του ανθρώπου, αλλά και εχθρός, αντίπαλός του.

Ε.Π. Παπανούτσος «Πρακτική φιλοσοφία»

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Η ψυχαγωγία είναι ένα παγκόσμιο και διαχρονικό φαινόμενο. Με ποια επιχειρήματα στηρίζεται η θέση αυτή στο κείμενο;

2. Να βρεθεί η δομή της 2ης παραγράφου και να δοθεί ένας πλαγιότιτλος που να συνοψίζει το νόημά της.

2ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Στο τσίρκο

Η Πίπη Φακιδομούτη, ένα κορίτσι εννιά χρονών, έχει στο σπίτι της ένα πίθηκο και ένα άλογο. Μια μέρα η Πίπη και η φίλη της Αννίκα πηγαίνουν στο τσίρκο.

Σε μια εξέδρα κάθονταν οι μουσικοί του τσίρκου, που ξαφνικά άρχισαν να παίζουν ένα πολύ ζωνφό εμβατήριο. Η Πίπη χτυπούσε τα χέρια της με μανία και χοροπηδούσε πάνω κάτω στο κάθισμα από τον ενθουσιασμό της...

Τότε ακριβώς η αυλαία τραβήχτηκε μπροστά από την είσοδο των καλλιτεχνών και έκανε την εμφάνισή του ο διευθυντής του τσίρκου, ντυμένος στα κατάμαυρα και μ' ένα μαστίγιο στο χέρι. Τον περιστοίχιζαν δέκα λευκά άλογα με κόκκινα φτερά στα κεφάλια.

Ο διευθυντής του τσίρκου έδωσε μια με το μαστίγιο κι αμέσως τα άλογα κάλπασαν γύρω γύρω στην πίστα. Μετά έδωσε άλλη μια με το μαστίγιο και όλα τα άλογα στάθηκαν με τα δύο μπροστινά τους πόδια πάνω στο κάγκελο που κύκλωνε την πίστα. Ένα από τα άλογα είχε σταθεί ακριβώς μπροστά στα παιδιά. Της Αννίκας δεν της καλάρεσε να 'χει ένα άλογο τόσο πολύ κοντά της κι έτσι μαζεύτηκε όσο πιο πίσω μπορούσε στο κάθισμά της. Η Πίπη, όμως, έσκυψε σήκωσε το ένα μπροστινό πόδι του αλόγου και του είπε: «Τι κάνεις; Το άλογό μου σου στέλνει χαιρετίσματα. Έχει τα γενέθλιά του σήμερα. Μόνο που φορά τις κορδέλες του στην ουρά και όχι στο κεφάλι».

Ήταν ευτύχημα που η Πίπη αποφάσισε ν' αφήσει το πόδι του αλόγου, πριν ο διευθυντής του τσίρκου χτυπήσει ξανά το μαστίγιο του. Μόλις τ' άκουσαν, όλα τ' άλογα πήδησαν κάτω από το κάγκελο κι άρχισαν ξανά να τριποδίζουν. Όταν το νούμερο τελείωσε, ο διευθυντής του τσίρκου υποκλίθηκε ελαφρά και τ' άλογα υποχώρησαν όλο χάρη.

Σε λίγο άρχισε το επόμενο νούμερο. Ήταν η δεσποινίς Ελβίρα, που θα περπατούσε πάνω σε ένα τεντωμένο σκοινί. Φορούσε ένα φόρεμα από ροζ τούλι και κρατούσε στο χέρι της μια ροζ

ομπρέλα. Με μικρά βήματα έτρεχε πάνω στο σκοινί, τέντωνε τα πόδια της και έκανε ό, τι κόλλο βάζει ο νους του ανθρώπου. Πολύ όμορφη επίδειξη!

Α. Λιντγκρεν, «Πίπη Φακιδομύτη »

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Εντοπίστε δύο σημεία που υπάρχει περιγραφή και αναλύστε την (περιγραφή τόπου, προσώπου, αντικειμένου/ ποιες πληροφορίες μας δίνονται;)
2. Σε ποιο ρηματικό χρόνο είναι γραμμένο το κείμενο και γιατί;

3ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Στα μέσα του 19ου αιώνα ούτε οργανωμένη εκπαίδευση ούτε μαζικά μέσα αναμετάδοσης υπάρχουν , και το βιβλίο δεν είναι κοινό αγαθό. Το θέατρο σκιών γεμίζει αυτό το κενό σαν ο φορέας μιας κοινωνικοπολιτικής επικαιρότητας. Συχνά μεταφέρει τα μηνύματα της πόλης (ή της αυλής, στην περίπτωση των οθωμανικών και των ασιατικών λαών) στην επαρχία, μετατρέπόμενο σε συνδυαστικό κρίκο πληροφόρησης και όχι μόνο κριτικής. Παρά το γεγονός ότι το θέατρο σκιών απευθύνεται σε λαϊκούς ανθρώπους, είναι αστικό δημιούργημα και έτσι εξηγείται ότι πρωτοεμφανίζεται στις πόλεις.

Τα έργα του θεάτρου σκιών μπορεί να χαρακτηριστούν σαν φάρσες με θέματα από την καθημερινή ζωή. Με καλοπροαίρετο χιούμορ περιγράφουν τον απλό άνθρωπο με τις μικροπρέπειες, τις αδυναμίες και τα ελαττώματά του. Το θέατρο σκιών δεν ανήκει στην εκλεπτυσμένη μορφή κωμωδίας, αλλά στο κωμικό παράλογο που για να προκαλέσει γέλιο καταφεύγει στα καλαμπούρια, στις χειρονομίες, στα χοντροκομμένα αστεία και στις αθυροστομίες.

«Το θέατρο των σκιών στην Ελλάδα και την Τουρκία» (διασκευή)

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Ποιος είναι ο ρόλος του θεάτρου για την κοινωνία του 19ου αιώνα;
2. Στην πρώτη παράγραφο του κειμένου χρησιμοποιείται ο ενεστώτας ενώ γίνεται αναφορά στο παρελθόν. Ποιους χρόνους θα έπρεπε να χρησιμοποιεί και γιατί δεν το κάνει αυτό τελικά;

5η Ενότητα:

Θεωρία Γραμματικής - Συντακτικού

Α. Ρήμα

Ρήμα είναι το μέρος του λόγου που φανερώνει ότι κάποιος, δηλαδή το υποκείμενο:

- ✓ Ενεργεί
- ✓ Παθαίνει κάτι
- ✓ Βρίσκεται σε μια κατάσταση

▣ **Μεταβατικά** ονομάζονται τα ρήματα που φανερώνουν ότι η ενέργεια του υποκειμένου μεταβαίνει σε άλλο πρόσωπο ή ρήμα. π.χ Η Μαρία ζωγράφισε ένα σπιτάκι.

▣ **Αμετάβατα** ονομάζονται τα ρήματα που φανερώνουν ότι η ενέργεια του Υποκειμένου δεν μεταβαίνει κάπου αλλού. π.χ. Η γιαγιά κάθεται δίπλα στο τζάκι.

Το ρήμα είναι το πιο βασικό στοιχείο μιας πρότασης –πράγμα που σημαίνει ότι χωρίς ρήμα δε σχηματίζεται πρόταση ή ότι μια πρόταση, για να είναι σωστή, πρέπει οπωσδήποτε να έχει ρήμα-. Ωστόσο, υπάρχει περίπτωση να έχουμε πρόταση χωρίς ρήμα (**ελλειπτική πρόταση**), όταν αυτό εννοείται εύκολα από το συνολικό νόημα της φράσης.

Παρεπόμενα ρήματος

Το ρήμα αποτελεί το πιο σύνθετο μέρος του μορφολογικού συστήματος της νέας ελληνικής. Με τις μορφολογικές διαφοροποιήσεις του εκφράζεται η κατάσταση στην οποία βρίσκεται το υποκείμενο, ο χρόνος κατά τον οποίο γίνεται μια πράξη, ο αριθμός των προσώπων που μετέχουν σε μια ενέργεια, η διάθεση του υποκειμένου κ.ά. Πρόκειται για τις ακόλουθες γραμματικές κατηγορίες: **τις διαθέσεις, τις φωνές, τις εγκλίσεις, το ποιόν ενέργειας, τους χρόνους, τους αριθμούς και τα πρόσωπα.**

ΔΙΑΘΕΣΕΙΣ ΡΗΜΑΤΟΣ

Διάθεση είναι μια ιδιότητα του ρήματος με την οποία φαίνεται αν το υποκείμενο ενεργεί ή παθαίνει ή απλώς βρίσκεται σε μια δεδομένη κατάσταση. Οι διαθέσεις είναι τέσσερις: *η ενεργητική, η παθητική, η μέση και η ουδέτερη.*

ΔΙΑΘΕΣΕΙΣ ΡΗΜΑΤΟΣ			
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ	το υποκείμενο	ενεργεί	και η ενέργεια πηγαίνει κάπου αλλού.
	Η Μαρία	κόβει	το πεπόνι.
ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ	το υποκείμενο	δέχεται μια ενέργεια	από κάποιον άλλο
	Το πεπόνι	κόβεται	από τη Μαρία.
ΜΕΣΗ ΔΙΑΘΕΣΗ	το υποκείμενο	ενεργεί	και η ενέργεια επιστρέφει στο ίδιο.
	Η Ελένη	λούζεται.	
ΟΥΔΕΤΕΡΗ ΔΙΑΘΕΣΗ	το υποκείμενο	βρίσκεται σε μια κατάσταση	
	Ο Γιάννης	βαριέται.	

ΦΩΝΕΣ

Φωνές ονομάζονται οι ομάδες μορφολογικών τύπων των ρημάτων. Η νέα ελληνική έχει δύο φωνές: *την ενεργητική και την παθητική.*

~ Η **ενεργητική φωνή** περιλαμβάνει το σύνολο των ρηματικών τύπων που στο πρώτο ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα έχουν κατάληξη *-ω*, π.χ. *θέλω, ζω.*

~ Η **παθητική φωνή** περιλαμβάνει το σύνολο των ρηματικών τύπων που στο πρώτο ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα έχουν κατάληξη *-μαι*, π.χ. *γελιέμαι, μιμούμαι, μοιράζομαι, χαίρομαι.*

Πολλά ρήματα έχουν ρηματικούς τύπους και στις δύο φωνές, π.χ. *κλείνω – κλείνομαι.* Υπάρχουν και ρήματα που έχουν τύπους μόνο σε μία φωνή. Τα ρήματα που έχουν μόνο παθητική φωνή ονομάζονται **αποθετικά**, π.χ. *έρχομαι, γίνομαι.* Σύμφωνα με ορισμένες γραμματικές περιγραφές αποθετικά θεωρούνται όσα έχουν μόνο παθητική φωνή με ενεργητική διάθεση και χρησιμοποιούνται

ως μεταβατικά με αντικείμενο σε αιτιατική, π.χ. *αισθάνομαι, υπόσχομαι*.

ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

Εγκλίσεις ονομάζονται οι μορφές που παίρνει ένα ρήμα προκειμένου να δηλωθεί η στάση του ομιλητή απέναντι σε ό, τι σημαίνει το ρήμα. Οι εγκλίσεις είναι δύο ειδών: οι *προσωπικές* και οι *απρόσωπες*.

1. Οι **προσωπικές εγκλίσεις** έχουν ξεχωριστούς μορφολογικούς τύπους για τα διάφορα πρόσωπα του ρήματος και είναι η **οριστική**, η **υποτακτική** και η **προστακτική**. ✎ οριστική: το περιεχόμενο παρουσιάζεται ως κάτι βέβαιο π.χ. *Έξω βρέχει*. ✎ υποτακτική: παρουσιάζεται ως επιθυμητό π.χ. *Να διαβάσεις αυτό*. ✎ προστακτική: εκφράζει προσταγή π.χ. *Άνοιξε την πόρτα*.

2. Οι **απρόσωπες εγκλίσεις** είναι αυτές που δε διαθέτουν ξεχωριστούς μορφολογικούς τύπους για τα διάφορα πρόσωπα του ρήματος. Είναι το **απαρέμφατο** και η **μετοχή**.

α) Το απαρέμφατο είναι άκλιτος τύπος του ρήματος και χρησιμοποιείται για τον σχηματισμό ορισμένων χρόνων στην ενεργητική και την παθητική φωνή, π.χ. *έχω δέσει, είχε δεθεί*.

β) Η μετοχή αποτελεί μια ακόμα έγκλιση. Στην ενεργητική φωνή παρουσιάζει έναν άκλιτο τύπο σε-(ο)ώντας, π.χ. *γράφοντας, τραγουδώντας*. Στην παθητική φωνή παρουσιάζει κλιτούς τύπους και στα τρία γένη, π.χ. *γραμμένος, -η, -ο*.

ΧΡΟΝΟΙ

Χρόνοι ονομάζονται οι μορφολογικοί τύποι του ρήματος με τους οποίους δηλώνεται πότε γίνεται αυτό που σημαίνει το ρήμα. Οι χρόνοι είναι τριών ειδών: α) οι *παροντικοί*, που δηλώνουν ότι κάτι γίνεται στο παρόν (*ενεστώτας, παρακείμενος*), β) οι *παρελθοντικοί*, που δηλώνουν ότι κάτι έγινε στο παρελθόν (*παρατατικός, αόριστος, υπερσυντέλικος*) και γ) οι *μελλοντικοί*, που δηλώνουν ότι κάτι θα γίνει στο μέλλον (*συνοπτικός μέλλοντας, εξακολουθητικός μέλλοντας, συντελεσμένος μέλλοντας*).

☞ *Ιστορικός ή δραματικός ενεστώτας*: χρησιμοποιείται σε αφηγήσεις που αφορούν το παρελθόν για να δώσουν στο κείμενο αμεσότητα και ζωντάνια.

☞ *Γνωμικός αόριστος*: χρησιμοποιείται αντί για παροντικό ή μελλοντικό χρόνο ή σε αποφθέγματα.

Χρόνοι του ρήματος

Χρόνος	Φανερώνει πως...	Παράδειγμα
Ενεστώτας	Αυτό που σημαίνει το ρήμα γίνεται τώρα στο παρόν, κατ' εξακολούθηση. Ή κάτι που επαναλαμβάνεται.	Βγαίνει ο ήλιος. επανάληψη: Κάθε πρωί ξυπνάω στις 6 και σηκώνομαι αμέσως.
Παρατατικός	Αυτό που σημαίνει το ρήμα γινόταν στο παρελθόν εξακολουθητικά ή με επανάληψη.	Χτες το απόγευμα διάβαζα .
Αόριστος	Αυτό που σημαίνει το ρήμα έγινε στο παρελθόν με διάρκεια μίας στιγμής, σύντομα.	Περάσαμε ωραία στο ταξίδι.
Εξακολουθητικός Μέλλοντας	Αυτό που σημαίνει το ρήμα θα γίνεται με αδιάκοπη συνέχεια ή με επανάληψη.	Όλο το απόγευμα θα γράφω .
Συνοπτικός Μέλλοντας	Αυτό που σημαίνει το ρήμα θα γίνει στο μέλλον χωρίς συνέχεια ή επανάληψη.	Θα μιλήσω με τον καθένα σας ξεχωριστά.
Παρακείμενος	Αυτό που σημαίνει το ρήμα έγινε στο παρελθόν και είναι πια αποτελειωμένο την ώρα που μιλούμε.	Έχω διαβάσει τα μαθήματά μου.
Υπερσυντέλικος	Αυτό που σημαίνει το ρήμα ήταν τελειωμένο στο παρελθόν πριν γίνει κάτι άλλο.	Όταν έφτανες, εγώ είχα φύγει .
Συντελεσμένος Μέλλοντας	Αυτό που σημαίνει το ρήμα θα είναι τελειωμένο στο μέλλον, ύστερα από ένα ορισμένο χρόνο.	Στις 5 το πρωί θα έχω φύγει .

ΠΟΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Ποιόν ενέργειας είναι μια μορφολογική κατηγορία που αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζει ο ομιλητής το αν η ενέργεια που δηλώνει το ρήμα εμφανίζεται ως ολοκληρωμένη, ως εξελισσόμενη, ως μοναδικό γεγονός κτλ. Ως προς το ποιόν ενέργειας στην οριστική διακρίνονται τρία είδη χρόνων: α) **οι μη συνοπτικοί ή εξακολουθητικοί** (ενεστώτας, παρατατικός και εξακολουθητικός μέλλοντας), β) **οι συνοπτικοί ή στιγμιαίοι** (αόριστος και συνοπτικός μέλλοντας) και γ) **οι συντελεσμένοι** (παρακείμενος, υπερσυντέλικος και συντελεσμένος μέλλοντας).

ΠΟΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ		
	ΠΑΡΕΛΘΟΝ	ΠΑΡΟΝ	ΜΕΛΛΟΝ
ΜΗ ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ	Παρατατικός		Στιγμ. Μελ.
ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ	Αόριστος	Ενεστώτας	Εξακολ. Μελ.
ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΟ	Υπερσυντέλικος	Παρακείμενος	Συντελ. Μελ.

ΑΡΙΘΜΟΙ

Οι μορφολογικοί τύποι του ρήματος που δείχνουν την ποσότητα των υποκειμένων του ρήματος, αν δηλαδή είναι ένα ή πολλά, δηλώνουν αυτό που στη Γραμματική ονομάζεται **αριθμός**. Οι αριθμοί του ρήματος της νέας ελληνικής είναι δύο: ο ενικός και ο πληθυντικός.

ΠΡΟΣΩΠΑ

Ο μορφολογικός τύπος του ρήματος που δείχνει το πρόσωπο της ομιλίας λέγεται **πρόσωπο**. Τα πρόσωπα της ομιλίας είναι τρία:

Το πρώτο πρόσωπο,
π.χ. **Εγώ** παίζω στο σχολείο. **Εμείς** διαβάζουμε.

Το δεύτερο πρόσωπο, π.χ. **Εσύ** αναπνέεις. **Εσείς** παίζετε.

Το τρίτο πρόσωπο, π.χ. **Αυτό** αζίζει. **Αυτοί** τρέχουν.

ΣΥΖΥΓΙΕΣ

α' συζυγία	β' συζυγία					
γράφω γράφομαι	γελῶ - γελιέμαι, θεωρῶ - θεωρούμαι, θυμάμαι					
	α' τάξη			β' τάξη		
	ὦ ἢ ἄω ἄς ἄ ἢ ἄει	-ιέμαι -ιέσαι -ιέται	-ὦ -εἶς -εἶ	-οῦμαι ἢ -εἶσαι ἢ -εἶται ἢ	-άμαι -άσαι -άται	

ΣΥΝΔΕΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

Τα ρήματα που συνδέουν το υποκείμενο με το κατηγορούμενο λέγονται **συνδεδετικά**. Χρησιμοποιούνται συχνά στην περιγραφή προσώπων, αντικειμένων και καταστάσεων. Τα πιο συνηθισμένα είναι τα εξής: *είμαι, γίνομαι, φαίνομαι, υπάρχω, μοιάζω, παραμένω, θεωρούμαι, εκλέγομαι, διορίζομαι, δείχνομαι, ζω, πεθαίνω, απομένω, βρίσκομαι, γεννιέμαι, στέκομαι, διατελώ, υπηρετώ, φυτρώνω, αποδεικνύομαι, δείχνομαι, λέγομαι, λογαριάζομαι, μοιάζω, νομίζομαι, παρουσιάζομαι, χειροτονούμαι κ.ά.* π.χ *Ο Γιώργος αποδείχθηκε ένοχος.*

☞ **Προσοχή!** Τα παραπάνω ρήματα δεν λειτουργούν πάντοτε ως συνδεδετικά . π.χ *Ο Κώστας είναι στο χωριό./ Το αμάξι φάνηκε στην στροφή του δρόμου.*

ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ

Κατηγορούμενο λέγεται ο βασικός όρος της πρότασης ο οποίος φανερώνει την ιδιότητα ή το χαρακτηριστικό που έχει

→ **το υποκείμενο** και μπαίνει στην ίδια πτώση με αυτό, δηλαδή σε **ονομαστική** π.χ. *Ο σκηνοθέτης έμοιαζε απογοητευμένος.*

ή → **το αντικείμενο** του ρήματος και μπαίνει στην ίδια πτώση με αυτό π.χ. *Θεωρώ τον μαθητή πανέξυπνο.*

Έτσι, με τα συνδεδετικά ρήματα σχηματίζονται προτάσεις που έχουν την εξής μορφή:

Υποκ. Ρημ.

Ρήμ. Κατηγορουμ. **Υποκ.**

-ώνω (π.χ. σιμά → σιμώνω)

δ) Από φράσεις και παίρνουν συνήθως την κατάληξη

-ίζω (π.χ. καλώς όρισε → καλωσορίζω)

Γ. Το ρήμα στην αφήγηση

Τα ρήματα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην αφήγηση. Υπάρχουν δύο κατηγορίες ρημάτων:

■ **ρήματα δράσης** → αναφέρονται δηλαδή σε **εξωτερικά γεγονότα** π.χ. πολεμώ, χτίζω, καλλιεργώ κ.α.

■ **ρήματα που δηλώνουν σκέψεις ή συναισθήματα** → αποδίδουν **την εσωτερική δράση των ηρώων**, τι σκέφτονται και νιώθουν π.χ. χαίρομαι, λυπάμαι, συλλογίζομαι κ.α.

☞ **Οι ρηματικοί χρόνοι** που συνηθίζονται στην αφήγηση είναι κυρίως **οι παρελθοντικοί** (αόριστος, παρατατικός, υπερσυντέλικος), αλλά και:

☞ **Ιστορικός ή δραματικός ενεστώτας**: χρησιμοποιείται σε αφηγήσεις που αφορούν το παρελθόν για να δώσουν στο κείμενο αμεσότητα και ζωντάνια.

☞ **Γνωμικός αόριστος**: χρησιμοποιείται αντί για παροντικό ή μελλοντικό χρόνο. ή σε αποφθέγματα.

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1. Να αναγνωρίσετε τη διάθεση των ρημάτων (**ενεργητική, μέση, παθητική, ουδέτερη**).

α. Σήμερα το πρωί σηκώθηκα πολύ νωρίς.

β. Κάθε μέρα, πριν πάω πρωινό, πλένομαι και χτενίζομαι.

γ. Μη με ενοχλείς τώρα, ξεκουράζομαι.

δ. Η φίλη μου επηρεάζεται πολύ από τη γνώμη της αδελφής της.

ε. Ήταν τόσο κουρασμένος ώστε κοιμήθηκε για περισσότερο από δέκα ώρες.

στ. Πολλές φορές εκμεταλλεύτηκε την εμπιστοσύνη που του έδειξα.

ζ. Τα αμπέλια κάηκαν από τον πάγο.

η. Δόθηκε από τον υπουργό εντολή να κινηθεί η διαδικασία για την απόλυση του υπαλλήλου.

θ. Όλη τη μέρα λούζεται, πλένεται και καθαρίζεται.

ι. Πότε χτίστηκε αυτό το σπίτι;

2. Να γίνει σύνταξη στις παρακάτω προτάσεις (υποκείμενο, ρήμα, αντικείμενο ή κατηγορούμενο).

α. Ο Κώστας είναι συμμαθητής του Γιώργου.

β. Η άσκηση φαίνεται εύκολη.

γ. Η Μαρία διορίστηκε υπάλληλος της νομαρχίας.

δ. Το θέμα αυτού του παραμυθιού είναι πολύ γνωστό.

ε. Αυτό το βιβλίο το έχω και εγώ.

στ. Ο Γιάννης κάθε χρόνο εκλέγεται πρόεδρος της τάξης του.

ζ. Πολλοί άνθρωποι φαίνονται, αλλά δεν είναι τίμιοι.

η. Το νησί μας φαινόταν από μακριά.

θ. Είπε πως θα γίνει μεγάλος σεισμός.

ι. Ο Γιώργος έγινε έξω φρενών με τη συμπεριφορά σου.

3. Να υπογραμμίσετε τα ρήματα στις προτάσεις που ακολουθούν και να βρείτε τη χρονική βαθμίδα και το ποιόν της ενέργειας.

α. Στις αρχαίες πόλεις γύρω από την ακρόπολη βρίσκονταν η αγορά και οι ναοί

β. Οι Αθηναίοι χρησιμοποίησαν τα χρήματα του συμμαχικού ταμείου.

γ. Οι Μινωίτες λάτρευαν τους θεούς τους στα ιερά.

δ. Τα άλση ομορφαίνουν τις πόλεις και προφέρουν οξυγόνο.

ε. Θα σου τηλεφωνώ κάθε μέρα.

στ. Τόσα έχει πάθει και μυαλό δεν έβαλε.

ζ. Στις έξι θα είμαι ντυμένη και θα σε περιμένω.

η. Αύριο θα πάω στην αγορά για ψώνια.

θ. Ο ναύτης είχε ακουμπήσει στην πλώρη και κοίταζε μακριά.

ι. Τους πήραν από κοντά και έσφαξαν τα περισσότερα όρνια.

4. Να συμπληρώσετε τα κενά του παρακάτω πίνακα(δεν πρέπει να γίνει αλλαγή στο πρόσωπο).

Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Παρακείμενος
	βρισκόσουν		
			έχει αλλάξει
σταματάμε			
		ήπιαν	
	ανακάλυπτε		
			έχετε έρθει
συμπληρώνω			

5. Να αναγνωριστεί η φωνή και η διάθεση των ρημάτων των παρακάτω προτάσεων.

- α. Τα μαλλιά του είχαν ασπρίσει από τις πολλές στεναχώριες.
- β. Αυτό το διαμέρισμα πουλιέται σε καλή τιμή.
- γ. Οι νέοι γυμνάζονται πιο συστηματικά συγκριτικά με τους μεγαλύτερους σε ηλικία.
- δ. Τα χιόνια ήδη έλιωσαν.
- ε. Το ζευγάρι αγαπιέται πολύ.
- στ. Ο μηχανικός σχεδίασε ένα τεράστιο κτίριο.
- ζ. Παραδέχτηκε μπροστά σε όλους ότι με αδίκησε.

6. Να κρατήσετε το ποιόν ενέργειας και να αλλάξετε τη χρονική βαθμίδα, όπως ζητείται στην παρένθεση.

- α. Έδωσε τον καλύτερό του εαυτό στον διαγωνισμό. (μέλλον)
- β. Θα εκδώσει ένα νέο βιβλίο. (παρελθόν)
- γ. Θα προσπαθώ συνεχώς για το καλύτερο. (παρόν)
- δ. Ζει στο εξωτερικό για πολλά χρόνια. (παρελθόν)
- ε. Αγόρασε ένα σκύλο. (μέλλον)

7. Να βρείτε τα συνδετικά ρήματα και τα κατηγορούμενα όπου αυτά υπάρχουν .

- α. Η Μαρία έγινε έξαλλη μετά την κριτική που δέχθηκε.
- β. Ο πρύτανης χαρακτήρισε τον φοιτητή άξιο αποφοίτησης.
- γ. Ο κήπος ήταν γεμάτος τριανταφυλλιές.
- δ. Όλες οι κασέτες είναι πλέον άχρηστες.

- ε. Ο Κώστας διορίστηκε δημόσιος υπάλληλος στο υπουργείο.
- στ. Οι τίμιοι πεθαίνουν φτωχοί.
- ζ. Η εκκλησία ήταν μακριά.
- η. Το παιδί γεννήθηκε κωφό.
- θ. Αποδείχτηκε ότι είχε άδικο.

8. Σχηματίστε από τις παρακάτω λέξεις παράγωγα ρήματα. Συμβουλευτείτε την θεωρία.

- α. στεφάνι
- β. σαμποτάζ
- γ. νύστα
- δ. φαρδύς
- ε. πράσινος
- στ. λάδι
- ζ. γλέντι
- η. όνειρα

9. Να αναλύσετε τις παρακάτω παράγωγες λέξεις στην αρχική λέξη και το επίθημα.

- α. αρραβωνιάζω
- β. ζεσταίνω
- γ. χαμηλώνω
- δ. ανεβάζω
- ε. μαυρίζω
- στ. βουρκώνω
- ζ. λαμποκοπώ

1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

«Το αγόρι με την βαλίτσα»

Ο Ναζ, ένα αγόρι από κάπου... στη Μέση Ανατολή, ξεκινά με τη βαλίτσα του γεμάτη ιστορίες που του διηγούνταν ο πατέρας του όταν ήταν μικρός, για να βρει τον μεγάλο του αδερφό στο Βερολίνο. Όχι γιατί του αρέσουν τα ταξίδια και οι περιπέτειες, όπως άρεσαν στον αγαπημένο του θαλασσινό ήρωα Σεβάχ, αλλά για να ξεφύγει από τον πόλεμο και την ανέχεια. Ο Ναζ μετράει κάμποσα ταξίδια μέχρι να φτάσει στον προορισμό του. Στα ταξίδια του τον συντροφεύει η Κρίσια, μια κοπέλα με παρόμοια δύσκολη μοίρα. Τα δύο παιδιά βοηθούν το ένα το άλλο να ξεφύγουν από στρατιώτες και άδικους εργοδότες, να διασχίσουν την έρημο, να σκαρφαλώσουν σε χιονισμένα βουνά και να περάσουν αγριεμένες θάλασσες. Και στο τέλος τι τους απομένει; Είναι όλα ρόδινα όπως έγραφε στις κάρτες προς τους γονείς του ο μεγάλος αδερφός; Η πόλη είναι μεγάλη και όμορφη, οι άνθρωποι φιλικοί; Υπάρχει φαί και δουλειά για όλους; Θησαυρός στην άκρη του ουράνιου τόξου; Όχι. Υπάρχουν μόνο οι ιστορίες που γράφουν με τις ζωές τους οι ίδιοι άνθρωποι. Υπάρχουν μνήμες, τραγούδια, συνήθειες. Και θέληση για ζωή.

Το έργο του βραβευμένου Άγγλου συγγραφέα Μάικ Κένι δεν είναι μια εύκολη ιστορία για παιδιά. Είναι ουσιαστικό, λέει αλήθειες και τολμά και δείχνει μια πορεία χωρίς χάπι εντ. Ο ήρωας δε βρίσκει τον θησαυρό, δεν παντρεύεται την αγαπημένη του, δε ζουν αυτοί καλά και εμείς καλύτερα. Όμως δε σταματά ποτέ να κοιτά κατάματα τη ζωή και να αγωνίζεται για την επόμενη μέρα.

Η Ξένια Καλογεροπούλου, που έχει διασκευάσει και μεταφράσει το έργο του Κένι, είχε δηλώσει παλαιότερα γι' αυτό: «[...] απλό έργο, ξεκάθαρο, τρυφερό, αστείο... λέει τόσο σημαντικά πράγματα. Χωρίς κανέναν διδακτικό τόνο, χωρίς καθόλου να κάνει κήρυγμα».

Όταν πριν από αρκετά χρόνια, το 2005, ανέβηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα «Αγόρι με τη βαλίτσα», κανείς δεν μπορούσε να υποπτευτεί την έκταση που θα έπαιρνε το μεταναστευτικό στην χώρα μας λίγα χρόνια αργότερα. Ούτε πόσα ασυνόδευτα παιδιά θα περνούσαν τα σύνορά μας, ούτε ακόμα περισσότερο πόσα Ελληνάκια θα έφευγαν από την πατρίδα με τους γονείς τους για να γλιτώσουν από την οικονομική κρίση. Η ιστορία βέβαια δεν είναι καινούργια. Επαναλαμβάνεται χιλιάδες χρόνια, τόσα όσα υπάρχουν άνθρωποι στην γη. Ελάχιστα πράγματα αλλάζουν κάθε φορά: ο τόπος από όπου αναγκάζεται να ξενιτευτεί ο «ήρωας», το όνομά του, η

προσδοκώμενη γη της επαγγελίας. Η πορεία πάντα δύσκολη. Διαφορετική αλλά δύσκολη. Όπως είναι κάθε μεγάλη αθέλητη αλλαγή στην ζωή των ανθρώπων.

www.texnes-plus.gr
(απόσπασμα- διασκευή)

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Ποιο είναι το κεντρικό θέμα της θεατρικής παράστασης «Το αγόρι με την βαλίτσα»;
2. Με ποιο τρόπο η παράσταση συνδέεται με την σύγχρονη πραγματικότητα της Ελλάδας, αλλά ταυτόχρονα πραγματεύεται ένα διαχρονικό θέμα;

Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. Να σχηματιστούν προτάσεις με τις λέξεις: **θεατρική παράσταση, ταινία, ρόλος, σκηνοθεσία, κινηματογράφος.**
2. Στο απόσπασμα «Ο Ναζ, ένα αγόρι από κάπου... τους γονείς του ο μεγάλος αδερφός;» η αφήγηση γίνεται σε παροντικό χρόνο. **Α)** Τι προσδίδει αυτή η επιλογή στο ύφος του κειμένου; **Β)** Ξαναγράψτε το παραπάνω απόσπασμα τοποθετώντας τα ρήματα σε παρελθοντικούς χρόνους.
3. Βρείτε τι σημαίνει η φράση « η γη της επαγγελίας».

Παραγωγή Λόγου

Αναφερθείτε σε μία θεατρική παράσταση ή σε μία κινηματογραφική ταινία που σας άρεσε πολύ. **(3 παράγραφοι)**

2^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

«Ο Σαρλό και το αθάνατο νερό»

Ο Πέτρος και η Ανθούλα γίνονται αχώριστοι φίλοι και μαζί περνούν ξένοιαστα ώρες ατέλειωτες. Όταν όμως γνωρίζουν τον Πάνο, ένα συνομήλικο αγόρι που πάσχει από φυματίωση, η ζωή τους αλλάζει ολοκληρωτικά, καθώς προσπαθούν να τον βοηθήσουν, δίνοντάς του αγάπη, ελπίδα και κουράγιο.

Κι άξαφνα το τραγούδι κόπηκε και τα φώτα σβήσανε. Ο κόσμος σώπασε.

- Οχ!..., τινάχτηκε ο Πέτρος ανήσυχος. Γιατί σβήσανε τα φώτα;
- Θ' αρχίσει το έργο, του ψιθύρισε η Ανθούλα.
- Και πώς θα το βλέπουμε, στα σκοτάδια;, έκανε με αγωνία ο Πέτρος.
- Έτσι είναι στον κινηματογράφο, του είπε περήφανα η Ανθούλα.
- Άντε, μωρέ!, της είπε πειστωμένος αυτός.

Βρήκε την ώρα να τον κοροϊδέψει και γύρισε το κεφάλι του πίσω να δει αν θα διορθώσουν τη ζημιά στο ηλεκτρικό, μα τότε άκουσε ένα «κρρρρρρρ» κι αμέσως, από μια τρυπούλα απ' την απέναντι ταράτσα, πετάχτηκε μια λουριδίτσα από φως. Γύρισε ανήσυχος να δει πού πάει αυτό το φως και τότε θαμπώθηκε. Απέναντί του είδε ένα αυτοκίνητο, σαν κι αυτό του Ντούλα-Καρανάσου, πιο όμορφο και πιο καινούριο, όμως, και μια γυναίκα να βγαίνει και να 'χει παρατήσει μέσα στ' αυτοκίνητο ένα μωράκι μοναχούλι του.

«Οχ!», είπε ο Πέτρος μέσα του κι η καρδιά του χτύπησε.

Κι ώσπου ν' ανασάνει, έρχονται κάτι κλέφτες και κλέβουνε τ' αυτοκίνητο. Κι όταν βλέπουνε μέσα το μωρό, σταματάνε και το πετάνε όξω, δίπλα στα σκουπίδια. Και φεύγουν.

— «Οχ!», ξανάπε ο Πέτρος έτοιμος να βάλει φωνή.

Τον άκουσε η Ανθούλα και τον σκούντησε.

— Σσστ... του είπε σιγανά.

— Το μωράκι... είτε αυτός και τα χείλια του τρέμανε.

Μα τότε φάνηκε ένας φτωχούλης αστειός.

— Ο Σαρλός είναι, του ψιθύρισε η Ανθούλα.

Κι όλοι στον κινηματογράφο βάλαν τα γέλια μόλις τον είδαν. Μόνο ο Πέτρος δε γελούσε. Σκεφτόταν το μωράκι. Τότε ο Σαρλός πήγε κατά τα σκουπίδια. Ο Πέτρος τον έβλεπε να περπατάει έτσι παρτσακλά*, με το καπελάκι του το στρογγυλό, το στενό του το σακάκι, το αστειό του το μουστάκι, τα φαρδιά του τα παντελόνια, τα χοντρά του τρύπια παπούτσια και το μπαστουνάκι του κι ένιωσε την καρδιά του να ξαλαφρώνει λίγο. Κι όταν είδε το Σαρλό να σκύβει πάνω στο μωράκι, να το παίρνει στην αγκαλιά του και να του γελάει με κείνα τα όμορφα μάτια του και να του κάνει χίλια δυο χαρούμενα καμώματα, ο Πέτρος δε βασιτήχτηκε, γέλασε κι αυτός. Ήταν τόσο γλυκούλης και τόσο καλός ετούτος ο παράξενος αλητάκος.

Και ξαναγέλασε ο Πέτρος εκεί που ο Σαρλός έφτιαζε μια κούνια από παλιά σακιά να κουνάει το μωράκι και ξεκαρδίστηκε στα γέλια όταν το τάζε με μια τσαγιέρα που της είχε κολλήσει στην άκρη ένα μπιμπερό και σκούνταγε, χωρίς να το καταλαβαίνει, την Ανθούλα δίπλα του από χαρά, όταν είδε το Σαρλό να τρυπάει μια παλιά καρέκλα και να βάζει από κάτω ένα γκιογκιό να κάνει τα κακάκια του το μωρό και τότε, απότομα, σταμάτησε να βλέπει, χάθηκαν όλα, κι ο Σαρλός και το παιδάκι, και γίνηκε σκοτάδι. Κι ύστερα ανάψανε τα φώτα και φώναξε ο πασατεμπάς «Εδώ ο ζεστός κι ο φρέσκος!» κι απάντησε ο καφετζής «Κρύες παγωμένες!» και κοιτάχτηκαν άγρια οι δυο τους και ρώτησε η Ανθούλα τον Πέτρο:

— Σου αρέσει;

Κι ο Πέτρος μήτε μίλησε μήτε γύρισε μήτε σάλεψε, περίμενε μονάχα να ξανασβήσουν τα φώτα, τώρα το 'μαθε πως στον κινηματογράφο βλέπεις μονάχα άμα είναι σκοτάδι, και τον ρώτησε η κυρία τελώνη:

— Σου αρέσει;

Κι αυτός μήτε μίλησε μήτε γύρισε μήτε σάλεψε κι είπε ο κύριος τελώνης «Τι τον ρωτάτε, δεν το βλέπετε το παιδί που είναι μαγεμένο», ναι,

μαγεμένος ήταν ο Πέτρος και ξανασβήσανε τα φώτα κι όλο ανάσαινε και πιο δύσκολα ο Πέτρος και δεν μπορούσε να πάρει τα μάτια αποκεί πάνω που τώρα εκείνο το μωράκι είχε μεγαλώσει κι άρχισε να κάνει σκανταλιές κι ο Σαρλός το 'χε σαν να 'τανε δικό του και τ' αγαπούσε και το πρόσεχε και το φρόντιζε και του 'κανε του κόσμου τα παιχνίδια και περνούσανε τόσο όμορφα και τόσο αστεία οι δυο τους, μια χαρά ήταν όλα — κι ήταν ευτυχισμένος ο Πέτρος ώσπου, άξαφνα, ήρθαν κάτι κακοί άνθρωποι να του το πάρουν, μα ο Σαρλός με διάφορα κόλπα το γλιτώνει το παιδάκι και στο τέλος βρίσκουν τη μητέρα του που δεν ήθελε να το παρατήσει, αυτό δεν το κατάλαβε καλά ο Πέτρος, μα δεν έχει σημασία, η μητέρα χάριξε που ξαναβρήκε το παιδί της και λίγο πριν τελειώσει η ταινία, μόλις που πρόλαβε ο Πέτρος να τιναχτεί από την καρέκλα του και να τρέξει να τον προλάβει το Σαρλό που έφευγε και να του πει βιαστικά, μα χαμηλόφωνα, μην τον ακούσουν οι άλλοι:

— Τ' αθάνατο νερό...

Και επειδή είδε πως ο Σαρλός δεν του απάντησε, φαίνεται δεν κατάλαβε καλά, ο Πέτρος αναγκάστηκε να του εξηγήσει:

— Τ' αθάνατο νερό, λέω, εσύ, που αγαπάς τα παιδιά, δε θα μπορούσες να μας έφερνες την άλλη φορά που θα 'ρθεις στην Άρτα κάνα σκουτελάκι* μ' αθάνατο νερό... Ξέρεις, για το φθισικό* παιδί...

Ντ. Δημόπουλος, *Τα δελφινάκια του Αμβρακικού*, Καστανιώτης(απόσπασμα)

*παρτσακιά: αλλόκοτα, παλαβά *σκουτελάκι: μικρή γαβάθα, μπολάκι

*φθισικό: φυματικό, που πάσχει από φυματίωση

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Πώς νιώθει ο Πέτρος κατά την διάρκεια της πρώτης του επίσκεψης στον κινηματογράφο; Κατανοεί ότι όσα βλέπει δεν είναι πραγματικά γεγονότα;
2. Στο τέλος του αποσπάσματος τι ζητά από τον Σαρλό και γιατί;

Γραμματικές και Λεξιλογικές ασκήσεις

1. Να συμπληρώσετε τον πίνακα.

Ρήμα	Χρονική Βαθμίδα	Ποιόν Ενέργειας	Μετατροπή
κοροϊδεύει			παρατατικός
θα τρομάξει			αόριστος
έχει φύγει			εξακ.μέλλον
αγαπούσε			υπερσυντ.

2. Σχηματίστε ρήματα που παράγονται από τις παρακάτω λέξεις: *αγκαλιά, χωρίς, μαγεμένο, φώτα*

3. Να γράψετε σε ποια συζυγία και ποια τάξη ανήκουν τα ακόλουθα ρήματα : *έφευγε, θυμάται, απαιτούν, χαιρετούν*

Παραγωγή Λόγου

Γράφετε σε ένα άρθρο, το οποίο πρόκειται να δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σας, για την προσφορά του κινηματογράφου στους νέους . (200-250 λέξεις)

6η Διδακτική Ενότητα

Οι δημιουργικές δραστηριότητες της ζωής μου

Οι δημιουργικές δραστηριότητες

Εκτός από το πλήθος των υποχρεώσεων που έχει το άτομο στην καθημερινή του ζωή (επαγγελματικές, οικογενειακές, οικονομικές κ.λπ.), βασική ανάγκη και ουσιαστικό δικαίωμά του αποτελεί η αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου με δημιουργικές δραστηριότητες οι οποίες το βοηθούν να αξιοποιήσει τις κλίσεις του, να καλλιεργήσει τα ενδιαφέροντά του, να εκτονωθεί από την πίεση της καθημερινότητας και να ξεκουραστεί.

Το με ποιες δραστηριότητες επιλέγει το άτομο να ασχοληθεί εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως:

- τα ενδιαφέροντα και τα ταλέντα του
- τη ψυχοσύνθεσή του
- τη μόρφωσή του
- τις συνήθειές του
- τις δυνατότητες και τις ευκαιρίες που του προσφέρει το περιβάλλον (φυσικό- κοινωνικό) στο οποίο ζει
- την οικονομική του κατάσταση
- το χρόνο που διαθέτει
- η ηλικία του

Είδη δημιουργικών δραστηριοτήτων

Υπάρχουν πολλά πράγματα με τα οποία το άτομο μπορεί να ασχοληθεί δημιουργικά, όπως:

- η μελέτη των βιβλίων

- η επαφή με την τέχνη (βιβλία, θέατρο, κινηματογράφος, μουσική, ζωγραφική)
- η επαφή με τη φύση
- ο αθλητισμός
- τα ταξίδια και οι εκδρομές
- επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους

Το παιχνίδι

Μια μορφή δημιουργικής δραστηριότητας αποτελεί και το παιχνίδι. Το παιχνίδι παίζει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη και τη διαπαιδαγώγηση του παιδιού.

Ωφέλειες παιχνιδιού

1. του προσφέρει χαρά και απόλαυση.
2. καλλιεργεί τη φαντασία, την κρίση και τη δημιουργικότητά του.
3. βοηθά το παιδί να ανακαλύψει και να κατανοήσει τον κόσμο γύρω του.
4. καλλιεργεί το ομαδικό πνεύμα, την συνεργασία και τα αισθήματα αλληλεγγύης και συναδελφικότητας.
5. μαθαίνουν στο παιδί να σέβεται και να πειθαρχεί σε κανόνες.
6. του διδάσκουν να θέτει το συμφέρον της ομάδας πάνω από το ατομικό.
7. καλλιεργούν την αγωνιστικότητα και την ευγενή άμιλλα.
8. του μαθαίνουν να σέβεται τη διαφορετική άποψη.
9. ανακαλύπτει τον εαυτό του, τις ικανότητες του όταν κάνει σύγκριση με τα άλλα παιδιά.
10. αποκτά τις κοινωνικές αρετές για την ομαλή ένταξή του στο κοινωνικό σύνολο.

Ηλεκτρονικό παιχνίδι: Θετικές και αρνητικές επιδράσεις

Το ηλεκτρονικό παιχνίδι είναι η πρώτη ποιοτικά διαφορετική μορφή παιχνιδιού μετά από εκατοντάδες χρόνια, ενώ αρχίζουν να εκλείπουν παραδοσιακά παιχνίδια, που είχαν μια συνέχεια από την αρχαιότητα έως σήμερα (όπως το τσέρκι, γνωστό από την αρχαιότητα ως κρικηλασία). Τα πρώτα videogames εφευρέθηκαν την δεκαετία του '60 και η διάδοσή τους στις βιομηχανικές χώρες άρχισε στα τέλη της δεκαετίας του '70, αρχικά στα ειδικά καταστήματα ηλεκτρονικών παιχνιδιών και μετά στα σπίτια. Η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας και η κυριαρχία της εικόνας στα ΜΜΕ απ' τη μια, αλλά και ο αυξανόμενος φόβος των γονέων για την ασφάλεια των παιδιών στους δρόμους των μεγάλων πόλεων και η σταδιακή επικράτηση του μοναχικού παιχνιδιού απ' την άλλη, συνετέλεσαν στη γρήγορη εξάπλωσή τους.

Χαρακτηριστικά που κάνουν τα videogames τόσο ελκυστικά:

1. Ο **ρεαλισμός** και τα **εξελιγμένα γραφικά** τους (graphics). Ο κόσμος απεικονίζεται πολύ παραστατικά, με ζωντανά χρώματα και κίνηση.
2. Οι **κλιμακούμενες βαθμίδες δυσκολίας**. Π.χ. ο παίκτης ξεκινά από ένα βασικό επίπεδο και σταδιακά, όσο προχωρά σε υψηλότερο επίπεδο, πρέπει να χρησιμοποιήσει σύνθετες στρατηγικές, να πάρει πιο δύσκολες αποφάσεις κ.λπ. Κι αυτό αποτελεί μια αυξανόμενη πρόκληση που παράγει κλιμακούμενη διέγερση.

Αρνητικές Συνέπειες

✍ Τα βιντεοπαιχνίδια είναι πολύ δημοφιλή στα παιδιά. Ο εθισμός αυτός μπορεί να οδηγήσει σε ψυχολογικά προβλήματα, σε κακές επιδόσεις στο σχολείο, ακόμα και σε παχυσαρκία και άλλα προβλήματα υγείας.

✍ Η υπερβολική έκθεση σε βίαια ηλεκτρονικά παιχνίδια δημιουργεί τον κίνδυνο να αυξηθεί η επιθετική συμπεριφορά του παιδιού, αλλά και να γίνει σταδιακή απευαισθητοποίησή του μπροστά σε βίαιες εικόνες. Η απευαισθητοποίηση αυτή μπορεί να οδηγήσει είτε σε έλλειψη αντίδρασης μπροστά σε βίαιες σκηνές στον πραγματικό κόσμο είτε, στη χειρότερη περίπτωση, στη διάπραξη μιας βίαιης πράξης με λιγότερους ενδοιασμούς. Ο κίνδυνος μάλιστα να συμβεί

αυτό αυξάνεται, αν το παιδί είναι ήδη εσωστρεφές ή μεγαλώνει σε βίαιο περιβάλλον.

✍ Τέλος, από έρευνες έχει βρεθεί ότι τα ηλεκτρονικά παιχνίδια, όπως και η τηλεόραση, αποτελούν το δεύτερο παράγοντα πρόκλησης παχυσαρκίας μετά την κατανάλωση πρόχειρου φαγητού.

Θετικές επιδράσεις

1. Τα ανώτερα ποιοτικά παιχνίδια αποτελούν άσκηση του μυαλού και οξύνουν τη σκέψη, όπως η φυσική άσκηση γυμνάζει το σώμα. Το μυαλό ανταποκρίνεται σε μεταβολές του περιβάλλοντος και των εμπειριών και η διαδικασία αυτή είναι εντονότερη σε πρώιμα στάδια ανάπτυξης. Κατά αυτή την έννοια, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια μπορεί να έχουν ευεργετική επίδραση για τη νοητική ανάπτυξη των παιδιών.

2. Τα ηλεκτρονικά παιχνίδια απαιτούν κατανόηση των κανόνων και των σκοπών του παιχνιδιού. Αυτό μπορεί να ενισχύσει τις γνωστικές ικανότητες του παιδιού και να προσφέρει εκπαιδευτικά οφέλη. Τα κυριότερα εκπαιδευτικά πλεονεκτήματα αφορούν την αντίληψη, τη μάθηση και την κατανόηση των αιτιών. Βελτιώνουν την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων, την ταχύτητα της σκέψης, την παρατηρητικότητα σε λεπτομέρειες, την ικανότητα ταυτόχρονου χειρισμού καταστάσεων και τη δυνατότητα λήψης αποφάσεων.

3. Τα ηλεκτρονικά παιχνίδια μπορεί να βελτιώσουν τις κινητικές δεξιότητες των παιδιών (όπως ο συντονισμός ματιού – χεριού) και τις ικανότητες αυτές να τις αξιοποιήσουν για την επίλυση καθημερινών προβλημάτων.

4. Μπορεί να ενισχύσουν το πνεύμα της συνεργασίας και την ομαδικότητα όταν παίζονται ταυτόχρονα από πολλούς χρήστες.

5. Σημαντική είναι επίσης η εξοικείωση των παιδιών με την τεχνολογία που προσφέρουν τα ηλεκτρονικά παιχνίδια.

Τρόποι αντιμετώπισης

- ✓ Να ενημερωθούν περισσότερο οι γονείς για τα videogames
- ✓ Να έχουν επίβλεψη στην επιλογή του είδους των παιχνιδιών απ' τα παιδιά τους
- ✓ Να θέτουν όρια στον χρόνο παιχνιδιού των videogames
- ✓ Να ενθαρρύνουν παράλληλα το ελεύθερο, δημιουργικό παιχνίδι μαζί μ' άλλους συνομηλίκους

- ✓ Το σημαντικότερο: να είναι «κοντά» στα παιδιά τους όταν παίζουν videogames λειτουργώντας ως φίλτρο και να συζητούν μαζί τους για το περιεχόμενο των παιχνιδιών.
- ✓ Αν, πάντως, διαπιστώσουν ότι παρά τις προσπάθειές τους δυσκολεύονται να διαχειριστούν το πρόβλημα της υπερβολικής χρήσης ηλεκτρονικών παιχνιδιών, και το παιδί τους παρουσιάζει κάποια συναισθηματικά προβλήματα, καλό είναι να απευθυνθούν για βοήθεια σε κάποιον ειδικό ψυχικής υγείας.

ΜΟΥΣΕΙΑ

Η σημασία των μουσείων

Κάθε ελληνικό μουσείο προσφέρει στον επισκέπτη ένα κομμάτι της κοινής καλλιτεχνικής δημιουργίας του ελληνικού κόσμου, την ίδια όμως στιγμή συγκεντρώνει έργα που εκφράζουν με ξεχωριστή έμφαση είτε μια ορισμένη χρονική περίοδο είτε μια πλούσια εκδήλωση σ' έναν ιδιαίτερο τομέα του ελληνικού πολιτισμού. Σ' αυτόν τον πολιτισμό οι Ευρωπαίοι αναζήτησαν νέες πνευματικές δυνάμεις για την κατάκτηση της ομορφιάς και της αλήθειας

Η επίσκεψη στα ελληνικά μουσεία σημαίνει για όλους τους σύγχρονους ανθρώπους: μια άμεση και ποθητή γνωριμία με τα αρχέτυπα του πολιτισμού μας, μια συνομιλία θερμή με τις πνευματικές μορφές που μας γαλούχησαν, ως ένα άγγιγμα της γενέθλιας γης, όπου βυθίζονται οι ρίζες μας ενίσχυση της εθνικής μας ταυτότητας και συνείδησης

Στα ελληνικά ιερά βλέπουμε και αισθανόμαστε τη βαθιά και στενή συνάφεια του τόπου, της θρησκείας, της ιστορίας και της τέχνης: μέσα σ' αυτά είναι συγκεντρωμένος καλλιτεχνικός πλούτος τεράστιος και εξαιρετικός σε ποιότητα, επειδή ήταν εστίες θρησκευτικής ζωής βαθιάς και έντονης, έκφρασης του ιερού χρέους των ανθρώπων για δημιουργήματα αρεστά στο Θεό. Το ίδιο συμβαίνει και με βυζαντινά -εκκλησιαστικά μνημεία-.

Τα μνημεία είναι φορείς καλλιτεχνικής παιδείας, απόκτησης υψηλών αισθητικών κριτηρίων: του μέτρου και του φωτός που διέπουν την ελληνική φύση, του ρυθμού, της ισορροπίας, του κάλλους.

Τα μουσεία – μνημεία αποτελούν σημαντικό πόλο έλξης των τουριστών αλλά και προβάλλουν διεθνώς τον πολιτισμό της χώρας μας.

Προτάσεις ανάδειξής τους

- ✓ η εκπαίδευση μπορεί να εθίσει τα παιδιά στη συναναστροφή με τα μνημεία, να τα εκθέσει στην επίδρασή τους, να τους επιτρέψει να χτίσουν μια βιωματική σχέση με το παρελθόν και να δημιουργήσει προϋποθέσεις ώστε ως αυριανοί πολίτες να χαίρονται την παρουσία τους στο πολιτιστικό περιβάλλον, να την επιζητούν αντί να την αποφεύγουν, και να μπορούν να συνεργαστούν με τους υπεύθυνους φορείς του κράτους για την προστασία τους και την αξιοποίησή τους
- ✓ τα μνημεία μπορούν να συνδεθούν με πλήθος μαθημάτων που ήδη διδάσκονται στο σχολείο, όπως ιστορία, γεωγραφία, θρησκευτικά, μελέτη περιβάλλοντος: βιωματική διδασκαλία μέσα από την επίσκεψη μνημείων του άμεσου περιβάλλοντος των νέων, επίσκεψη που προϋποθέτει προετοιμασία με βοηθητικά φυλλάδια, συνεργασία με φορείς, ώστε να μην εξελιχθεί η επίσκεψη αυτή σε άσκοπη, αμήχανη και ανοργάνωτη περιδιάβαση με μόνο προτέρημα την απόδραση απ' τη σχολική τάξη → γνώση και έμπνευση για δραστηριότητες, συζητήσεις και αναζητήσεις με την επιστροφή στο σχολείο / κίνητρα για μάθηση ακόμη και σε παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία, ελλειμματική προσοχή)
- ✓ Χρειάζεται επίσκεψη σε μνημεία της περιοχής, ώστε να μη δημιουργούνται στα παιδιά στερεότυπα μακριά από τις δικές τους εμπειρίες ζωής.
- ✓ Όλα αυτά προϋποθέτουν και τον εμπλουτισμό των σχολικών εγχειριδίων με φωτογραφικό υλικό, εικόνες, αλλά και αξιοποίηση του διαδικτύου που αποτελεί το βασικό φορέα της γνώσης και της πληροφορίας, μέσα από ιστοσελίδες προβολής μνημείων: εικόνες, πληροφορίες ιστορικές, λαογραφικές κτλ.

- ✓ αξιοποίηση των ευρωπαϊκών προγραμμάτων τόσο για τη συντήρηση όσο και για την ανάδειξη των μνημείων (χρηματοδότηση έργων συντήρησης και ανάδειξης, εγχειριδίων προβολής και πληροφοριών, επισκέψεων σχολικών μονάδων για μελέτη κτλ.)

Κείμενα για εξάσκηση

1ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Τα μουσεία της Ελλάδας

Τα ελληνικά μουσεία βρίσκονται σκορπισμένα σε όλες τις περιοχές της ελληνικής γης, από την Κρήτη ως την Θεσσαλονίκη και από την Σάμο ως την Κέρκυρα. Όλα σχεδόν φυλάγουν τους θησαυρούς της περιοχής τους, με εξαίρεση το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας, όπου έχουν μεταφερθεί πολύτιμα έργα από πολλές ελληνικές περιοχές. Αυτό σημαίνει πως σε όλα σχεδόν τα ελληνικά μουσεία υπάρχουν έργα που ανήκουν σε όλες τις εποχές του αρχαίου κόσμου. Όμως η κάθε περιοχή της αρχαίας Ελλάδας είχε μια δική της φυσιογνωμία και, ενώ αποτελούσε αναπόσπαστο κομμάτι του ελληνικού κόσμου, πορευόταν έναν ιδιαίτερο δρόμο και δημιουργούσε τη δική της πολιτιστική ιστορία. Αυτά τα πολυάριθμα ρεύματα κινήθηκαν πολύ συχνά παράλληλα και ισότιμα, όμως μέσα στους αμέτρητους αιώνες που πέρασαν είχαν το καθένα και την δική του πλημμυρίδα και άμπωτη, κάποτε μερικά χάθηκαν την στιγμή που άλλα δυνάμωναν, κάποτε μετατοπιζόταν η κοίτη τους, οπωσδήποτε η συνολική διαδρομή τους δεν έχει πουθενά την ίδια έκταση. Έτσι το κάθε ελληνικό μουσείο προσφέρει στον επισκέπτη του ένα κομμάτι κοινής καλλιτεχνικής δημιουργίας, την ίδια στιγμή συγκεντρώνει έργα που εκφράζουν με ξεχωριστή έμφαση είτε μίαν ορισμένη χρονική περίοδο είτε μία πιο πλούσια εκδήλωση σ' έναν ιδιαίτερο τομέα του ελληνικού πολιτισμού.

Είναι απαραίτητο λοιπόν ο επισκέπτης των ελληνικών μουσείων να γνωρίζει σε αδρές γραμμές την ιστορία του πολιτισμού αυτού, όπως θα μπορούσε να γραφτεί με βάση τα μνημεία που μας έδωσε η αρχαιολογική έρευνα σε όλη την έκταση του ελληνικού χώρου.

Τα Ελληνικά Μουσεία
Εκδοτική Αθηνών

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Να βρεθούν τα δομικά μέρη της 1ης παραγράφου και να δοθεί ένας πλαγιότιτλος.
2. Τι προσφέρουν τα ελληνικά μουσεία στους επισκέπτες τους;

2ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Μια έκθεση σπάνιων και πολύτιμων παιχνιδιών παρουσιάζεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα, στο Κέντρο Πολιτισμού « Ελληνικός Κόσμος». Η έκθεση περιλαμβάνει περισσότερα από 100 σπάνια και μοναδικά παιχνίδια.

Η έκθεση, που απευθύνεται σε όλες τις ηλικίες, δίνει στους επισκέπτες την ευκαιρία να ταξιδέψουν στην ιστορία μέσα από παιχνίδια που άλλοτε συντρόφευαν μικρά παιδιά και άντεξαν στο χρόνο ή παιχνίδια που διατηρήθηκαν σε μετακινήσεις πληθυσμών, επιβίωσαν από πολέμους και καταστροφές και έγιναν συλλεκτικά. Μεταξύ άλλων παρουσιάζονται παιχνίδια από άγνωστους κατασκευαστές που αργότερα κατέκλυσαν τον κόσμο, ή παιχνίδια κατασκευασμένα στο χέρι από φτηνά υλικά, που όμως διατηρούνται σε άριστη κατάσταση.

Στην έκθεση τα παιχνίδια παρουσιάζονται ως εργαλείο εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας των παιδιών. Παράλληλα αναπτύσσεται η ιστορία των παιχνιδιών στον χώρο, επιτρέποντας τη γνωριμία με άλλους πολιτισμούς και κοινωνίες, αλλά και στον χρόνο. Τα παιχνίδια που έπαιζαν οι πρόγονοί μας παρουσιάζουν ομοιότητες με τα δικά μας, όμως τα υλικά κατασκευής διαφέρουν από εποχή σε εποχή.

Με αφορμή την έκθεση, ο «Ελληνικός Κόσμος» θα οργανώσει επίσης μια σειρά από εκπαιδευτικά προγράμματα και εκδηλώσεις, ώστε να προβληθεί το δικαίωμα του παιδιού στο παιχνίδι και να γνωρίσουν οι γονείς τους τρόπους επιλογής παιχνιδιών των παιδιών τους.

Στις 10 Δεκεμβρίου, λοιπόν, στον «Ελληνικό Κόσμο» ανοίγουν σεντούκια και μπαούλα και σπάνια, σημαντικά, μοναδικά παιχνίδια φορούν τα καλά τους, γυαλίζουν τις ρόδες τους, τινάζουν τα φτερά τους, ανοίγουν τα παραθυρόφυλλά τους, δένουν τα κορδόνια τους και κουρδίζουν το ένα το άλλο, για να μας δώσουν τη μοναδική ευκαιρία να γίνουμε πάλι παιδιά...

<http://www.fhw.gr/cosmos/index.php?id=60&m=2&s=12&lk=739&lg> (από το διαδίκτυο, με αλλαγές)

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Γιατί ένας γονιός και ένα παιδί θα θελήσουν να επισκεφτούν την έκθεση;
2. Να κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις να δώσετε μία συνώνυμη, πολύτιμων, διατηρήθηκαν, κατασκευασμένα, γνωρίσουν.

3ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο Ηνίοχος των Δελφών

Ένα από τα σπουδαιότερα έργα της πλαστικής τέχνης των πρώιμων κλασικών χρόνων είναι ο Ηνίοχος των Δελφών. Το άγαλμα αποτελούσε μέρος ενός μεγαλύτερου αφιερώματος που περιλάμβανε ένα άρμα με τέσσερα άλογα και μια δεύτερη αντρική μορφή, τα οποία όμως δεν σώθηκαν. Το αφιέρωμα προσφέρθηκε στους Δελφούς από τον τύραννο της Γέλας Πολύζαλο μετά την νίκη τους στην αρματοδρομία στα Πύθια το 478 ή το 474 π. Χ. Ο Ηνίοχος που σώθηκε σε καλή κατάσταση, (λείπει μόνο το αριστερό του χέρι), φυλάσσεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο των Δελφών. Πιθανολογείται ότι δημιουργός του ήταν ο χαλκοπλάστης Πυθαγόρας από το Ρήγιο.

Ο Ηνίοχος εικονίζεται αμέσως μετά την νίκη του, όρθιος στον δίφρο*, τη στιγμή που το πλήθος τον επευφημούσε. Είναι φτιαγμένος από χαλκό και έχει ύψος 1,82μ. Το νεανικό του πρόσωπο χαρακτηρίζεται από αυστηρές γραμμές στη μύτη και τα τόξα των φρυδιών. Πίσω από τα μισάνοιχτα σαρκώδη χείλη διακρίνονται τέσσερα ασημένια δόντια. Τα μάτια του, ένθετα από σκουρόχρωμο λίθο και γυαλί, ακτινοβολούν ενεργητικότητα και αυτοκυριαρχία, ενώ τα σγουρά μαλλιά του περιζώνει η ταινία της νίκης διακοσμημένη με ένθετο μαϊάνδρο από ασήμι. Ο Ηνίοχος φορά μακρύ χιτώνα ζωσμένο με πλατύ ζωστήρα λίγο κάτω από το στήθος. Την αλύγιστη στερεότητα της κορμοστασιάς του τονίζουν οι κατακόρυφες πτυχώσεις του χιτώνα του από τον ζωστήρα και κάτω, που δίνουν τη μορφή δωρικής κολόνας. Ωστόσο, στο επάνω μέρος του κορμού οι πτυχώσεις είναι κυματιστές. Την αντίθεση αυτή ακολουθεί και η αντίρροπη στάση του σώματος. Το κεφάλι και το στήθος στρέφουν ελαφρά προς τα δεξιά, ενώ το υπόλοιπο σώμα κοιτάζει μπρος τα μπροστά. Αυτό το στοιχείο κάνει το άγαλμα να δονείται από μια ανεπαίσθητη κίνηση προς τα δεξιά. Τέλος, το δεξί

χέρι, εκτός από τα χαλινάρια που σώζονται, κρατούσε και το κεντρί, ένα κυλινδρικό αντικείμενο.

Τίποτε το φανταχτερό ή το υπερβολικό δε χαρακτηρίζει το άγαλμα του Ηνιόχου. Αντίθετα, ακτινοβολεί από απλότητα, ομορφιά, αρμονία και ήθος, στοιχεία που καθιστούν το έργο βαθιά ανθρώπινο και πνευματικό και του προσδίδουν γοητεία που αγγίζει τα μύχια της ανθρώπινης ψυχής. Γι' αυτό και η είδηση της ανακάλυψής του έφτασε στα πέρατα του κόσμου προκαλώντας μεγάλη συγκίνηση.

*δίφρος= άρμα

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Στην 2η παράγραφο του κειμένου οργανώνεται η περιγραφή του αγάλματος. Με ποιο τρόπο; Γίνεται τυχαία ή υπάρχει μια λογική σειρά;

2. Συμπληρώστε τα παρακάτω σύμφωνα με το κείμενο.

- Όνομα του αγάλματος:.....
- Ο δημιουργός του:.....
- Πότε δημιουργήθηκε:.....
- Πού βρίσκεται:.....

6η Ενότητα:

Θεωρία Γραμματικής - Συντακτικού

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ – ΧΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ

A. Οι πτώσεις ως δείκτες για τη σχέση ουσιαστικού και ρήματος

Οι πτώσεις (**ονομαστική, γενική, αιτιατική**) συνδέουν το όνομα με το ρήμα και δείχνουν τη σχέση που έχει ένα ουσιαστικό με το ρήμα της πρότασης.

Πτώσεις	Λειτουργία
1. Ονομαστική	α. Δηλώνει το υποκείμενο του ρήματος <u>Παράδειγμα</u> <u>Το παιδί</u> κοιμάται από νωρίς. β. Χρησιμοποιείται και για το κατηγορούμενο του υποκειμένου <u>Παράδειγμα</u> Η Άννα είναι μαθήτρια .
2. Αιτιατική	α. Δηλώνει το άμεσο αντικείμενο μεταβατικών ρημάτων <u>Παράδειγμα</u> Ο Γιώργος χαϊδεύει τη γάτα . β. Δηλώνει και το έμμεσο αντικείμενο ορισμένων δίπτωτων ρημάτων <u>Παράδειγμα</u> Ο δάσκαλος μαθαίνει τον Κώστα μουσική. γ. Χρησιμοποιείται και για το κατηγορούμενο του αντικειμένου <u>Παράδειγμα</u> Εξέλεξαν τον Παύλο αρχηγό . δ. Δηλώνει ποικίλες επιρρηματικές σχέσεις : 1. τόπο <u>Παράδειγμα</u>

Ἦλθε **σπίτι** μας.

2. χρόνο

Παράδειγμα

Ἦλθε **ξημερώματα**.

3. σκοπό

Παράδειγμα

Πήγε **βόλτα**.

4. μέσο

Παράδειγμα

Λουσμένος **ιδρώτα** μάς κοίταξε.

5. αξία ή μέτρο διαφοράς

Παράδειγμα

Μάκρυνε τη φούστα τρεις **πόντους**.

3. Γενική

α. Δηλώνει το **άμεσο αντικείμενο** μεταβατικών ρημάτων.

Παράδειγμα

Μοιάζει **της μητέρας** του. (= στη μητέρα του)

β. Δηλώνει και το **έμμεσο αντικείμενο** ορισμένων δίπτωτων ρημάτων

Παράδειγμα

Χάρισε **της Λένας** (= στη Λένα) ένα βιβλίο.

γ. γ. Δηλώνει το πρόσωπο που συμμετέχει σε αυτό που δηλώνει το ρήμα (γενική **προσωπική**)

δ. Έχει λειτουργία κατηγορουμένου

Παράδειγμα

Το κόκκινο χρώμα είναι **της μόδας**.

ε. Έχει **επιρρηματική λειτουργία** και δηλώνει:

1. χρόνο

Παράδειγμα Θα έρθει **του χρόνου**.

2. αιτία

Παράδειγμα Πέθανα **της πείνας**.

3. ποσότητα

Παράδειγμα Φάγαμε **του σκασμού**.

B. Οι πτώσεις ως δείκτες για τη σχέση ουσιαστικού και ουσιαστικού

Οι πτώσεις μάς δείχνουν και τη σχέση που μπορούν να έχουν οι ονοματικές φράσεις (ΟΦ) μεταξύ τους. Αν πούμε, για παράδειγμα, «τα πόδια της καρέκλας», η ΟΦ «της καρέκλας» προσδιορίζει την ΟΦ «τα πόδια».

Συχνά λοιπόν ένα ουσιαστικό μέσα στην πρόταση δεν είναι μόνο του. Συνοδεύεται από ένα άλλο ουσιαστικό, που το προσδιορίζει και συμπληρώνει την έννοιά του. Ο ονοματικός αυτός προσδιορισμός μπορεί:

α. να έχει την ίδια πτώση με το ουσιαστικό που προσδιορίζει, και τότε λέγεται **ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός**:

Ο Όμηρος, ο επικός ποιητής, έγραψε την Ιλιάδα και την Οδύσσεια.

β. να έχει διαφορετική πτώση από το ουσιαστικό που προσδιορίζει· τότε λέγεται **ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός**:

Ο αδελφός του συμμαθητή μου, ο Κώστας, ζωγραφίζει πολύ καλά.

Ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί με ουσιαστικά

α. Παράθεση

Ένα ουσιαστικό μπορεί να χρησιμοποιείται ως ομοιόπρωτος προσδιορισμός ενός άλλου ουσιαστικού για να το ορίσει με περισσότερη ακρίβεια, προσθέτοντας ένα ιδιαίτερο και γνωστό γνώρισμά του, ή για να το χαρακτηρίσει κατά κάποιον τρόπο. Ένας τέτοιος προσδιορισμός λέγεται **παραθετικός προσδιορισμός ή παράθεση**: Ο Όμηρος, ο επικός ποιητής, έγραψε την Ιλιάδα και την Οδύσσεια.

☞ **Η παράθεση μπορεί να αναλυθεί σε αναφορική πρόταση:**

Ο Όμηρος, που είναι επικός ποιητής, έγραψε την Ιλιάδα και την Οδύσσεια.

☞ Επίσης, η παράθεση συχνά συνοδεύεται από ένα επίθετο ή από μια γενική:

Η Γοργόνα, η αδερφή του Αλέξανδρου, ρωτάει αν ζει ο αδερφός της.

β. Επεξήγηση

Ένα ουσιαστικό μπορεί να χρησιμοποιείται ως ομοιόπρωτος προσδιορισμός ενός άλλου ουσιαστικού, για να διασαφηνίσει και να επεξηγήσει το προσδιοριζόμενο, που είναι γενικό και κάπως αόριστο. Ένας τέτοιος προσδιορισμός λέγεται **επεξηγηματικός προσδιορισμός ή επεξήγηση**: Αρπαξε το πρώτο αντικείμενο που βρήκε μπροστά του, *ένα μαχαίρι*. (= δηλαδή ένα μαχαίρι)

☞ Μπροστά από την επεξήγηση μπορεί να εννοείται ή και να υπάρχει η λέξη «**δηλαδή**».

☞ Εκτός από τα ουσιαστικά, επεξήγηση δέχονται και άλλα μέρη του λόγου: Όλοι αυτό περίμεναν, *την απόφασή του*.

☞ Μερικές φορές η επεξήγηση δε σχηματίζει ονοματικό σύνολο με τη λέξη που προσδιορίζει. Αυτό συμβαίνει:

α. όταν προσδιορίζει επίρρημα:

Έτσι το 'πα, για αστείο.

β. όταν η επεξήγηση είναι ολόκληρη πρόταση:

Ένα μόνο δεν ξέρω, να λέω ψέματα.

Πώς θα ξεχωρίζουμε την παράθεση από την επεξήγηση;

Στην **παράθεση**, από μια ειδική έννοια, δηλαδή από μια λέξη με έννοια μερικότερη, πηγαίνουμε σε μια άλλη με έννοια γενικότερη που χαρακτηρίζει την πρώτη: Ήρθε ο Νικολάου, **ο καθηγητής**.

παράθεση: ειδική έννοια – γενική

Στην **επεξήγηση**, από μια λέξη με έννοια γενικότερη πηγαίνουμε σε μια άλλη με έννοια μερικότερη, που επεξηγεί την πρώτη: Ήρθε ο καθηγητής, **ο Νικολάου**.

επεξήγηση: γενική έννοια - ειδική

Και η παράθεση και η επεξήγηση κλείνονται μέσα σε κόμματα.

Ετερόπρωτοι προσδιορισμοί με ουσιαστικά

A. Σε γενική

Συνήθως το ουσιαστικό που προσδιορίζει ένα άλλο ουσιαστικό ετερόπρωτα (δηλαδή, σε διαφορετική πτώση) βρίσκεται σε πτώση **γενική**. Αυτή η γενική λέγεται **γενική προσδιοριστική**. Η γενική προσδιοριστική μπορεί να έχει διάφορες σημασίες.

Έτσι, φανερώνει:

α. τον κτήτορα, δηλαδή εκείνο στον οποίο ανήκει κάτι (γενική κτητική):

Η τσάντα **της Μαρίας** έχει χαθεί.

β. την ιδιότητα: Είναι ένας άνθρωπος **των γραμμάτων**.

γ. το περιεχόμενο: Πλήθος **κόσμου** παρακολούθησε την συναυλία.

δ. το σύνολο που διαιρείται και παίρνουμε ένα μέρος του (γενική διαιρετική): Πήρα ένα κομμάτι **της τούρτας**.

ε. το δράστη της ενέργειας την οποία δηλώνει το προσδιοριζόμενο ουσιαστικό (**γενική υποκειμενική**): Η πτώση **του τείχους** ήταν σημαδιακή.

στ. τον αποδέκτη της ενέργειας την οποία δηλώνει το προσδιοριζόμενο ουσιαστικό (**γενική αντικειμενική**): ο προδότης **της πατρίδας** πρέπει να τιμωρηθεί.

ζ. την αιτία: Η **χαρά της νίκης** του έδωσε κουράγιο.

η. το σκοπό: Φέρε τα ποτήρια **του κρασιού**, σε παρακαλώ.

θ. τον τόπο με τον οποίο σχετίζεται το ουσιαστικό που προσδιορίζεται:

Υπεγράφη η συνθήκη **της Λωζάννης**.

ι. το χρόνο με τον οποίο σχετίζεται το ουσιαστικό που προσδιορίζεται:

Την ημέρα **του Πάσχα** πάμε όλοι στην εκκλησία.

κ. ποσό ή μέτρο: Ζήτησε άδεια **πέντε μηνών**.

λ. Γενική καταγωγής (σχέση καταγωγής ή συγγένειας), π.χ. Η κόρη **του Περικλή** γεννήθηκε πρόωρα.

μ. Γενική δημιουργού (σχέση δημιουργού), π.χ. Η Ιστορία **του Θουκυδίδη**.

Οδηγία: Η γενική υποκειμενική και η γενική αντικειμενική προσδιορίζουν ουσιαστικά που έχουν ρηματική έννοια. Αν μετατρέψουμε τα ουσιαστικά αυτά σε ρήματα, οι γενικές μετατρέπονται σε ονομαστικές ως υποκείμενά τους ή σε αιτιατικές ως αντικείμενά τους:

- Η πτώση του **τείχους** (γενική υποκειμενική) → πέφτει το **τείχος**
- ο προδότης της **πατρίδας** (γενική αντικειμενική) → προδίδει την **πατρίδα**.

B. Σε αιτιατική

Σπανιότερα ένα ουσιαστικό σε πτώση αιτιατική μπορεί να προσδιορίζει ετερόπρωτα ένα άλλο ουσιαστικό. Τότε η αιτιατική σημαίνει:

- α. αναφορά** (τέτοιες αιτιατικές συνήθως είναι οι λέξεις: το μάκρος, το πλάτος, το βάθος, το ύψος κ.ά.): Είναι ένας άντρας δύο **μέτρα** ύψος
- β. μέτρο ή ποσό:** Γέρασα, μωρέ παιδιά, **σαράντα χρόνια** κλέφτης.
- γ. το αντικείμενο μιας ενέργειας:** Προσοχή **τα χέρια** σας. (προσέχετε τα χέρια σας)

ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Παράγωγα ουσιαστικά

Ουσιαστικά της νέας ελληνικής παράγονται:

☞ Α) Από ρήματα. Παίρνουν συνήθως καταλήξεις που δηλώνουν είτε το πρόσωπο που ενεργεί **-της, -ιστής, -έας, -(ά)τορας** (π.χ. *εκπαιδύω* → *εκπαιδευτής*, *τραγουδώ* → *τραγουδιστής*) είτε την ενέργεια που γίνεται ή το αποτέλεσμα της ενέργειας **-μός, -σμο, -μα, -ση, -μα, -ι** (π.χ. *διώχνω* → *διωγμός*, *κλαδεύω* → *κλάδεμα*, *φυτεύω* → *φυτεία*) είτε το μέσο **-τήρας, -τρα, -τρο, -έας** ή τον τόπο μιας ενέργειας **-τήριο, -είο** (π.χ. *κινώ* → *κινητήρας*, *παρατηρώ* → *παρατηρητήριο*).

B) Από ουσιαστικά. Αυτή η ομάδα περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό ουσιαστικών, τα οποία διακρίνονται ανάλογα με τη σημασία τους στις εξής κατηγορίες:

Υποκοριστικά ή χαϊδευτικά: όσα παριστάνουν μικρή τη σημασία της πρωτότυπης λέξης. Αυτή η σημασία έχει σε πολλές περιπτώσεις και χαϊδευτικό χαρακτήρα. Οι πιο συνηθισμένες καταλήξεις των υποκοριστικών ή χαϊδευτικών είναι οι εξής: -**άκι** (π.χ. *σπίτι*→*σπιτάκι*), -**άκης** (π.χ. *Κώστας*→*Κωστάκης*), -**ίτσα** (π.χ. *πόρτα* → *πορτίτσα*), -**ούλα**(π.χ. *βροχή* → *βροχούλα*).

Μεγεθυντικά: όσα παριστάνουν μεγάλη τη σημασία της πρωτότυπης λέξης. Οι πιο συνηθισμένες καταλήξεις των μεγεθυντικών είναι -**άρα** (π.χ. *καπούζι* → *καπουζάρα*), -**αράς** (π.χ. *ψεύτης*→*ψευταράς*), -**αρος** (π.χ. *ποντικός* → *ποντίκαρος*), -**ούκλα** (π.χ. *ψάρι*→*ψαρούκλα*)

Περιεκτικά: όσα δηλώνουν τον χώρο που περιέχει ένα πλήθος από εκείνα τα οποία δηλώνονται στην πρωτότυπη λέξη. Οι πιο συνηθισμένες καταλήξεις των περιεκτικών είναι: -**ιά** (π.χ. *καλάμι* → *καλαμιά*), -**ώνας** (π.χ. *ελιά* → *ελαιώνας*).

Εθνικά (ή πατριδωνυμικά): όσα δηλώνουν τον άνθρωπο που κατάγεται από κάποιο τόπο. Οι πιο συνηθισμένες καταλήξεις των εθνικών ουσιαστικών είναι: -**ίτης** (π.χ. *Μεσολόγγι*→*Μεσολογγίτης*), -**ώτης** (π.χ. *Σούλι*→*Σουλιώτης*),-**ανός/-ανος** (π.χ. *Αμερική*→*Αμερικάνος*, *Σύρος* → *Συριανός*), -**ινός**(π.χ. *Τρίκαλα*→*Τρικαλινός*), -**ιός** (π.χ.*Θεσσαλονίκη* → *Θεσσαλονικιός*).

Τοπικά: όσα δηλώνουν τόπο. Οι πιο συνηθισμένες καταλήξεις των τοπικών είναι: -**αριό** (π.χ. *καμπάνα*→*καμπαναριό*),-**άδικο** και -**ίδικο** (π.χ. *σίδερο* → *σιδεράδικο*), -**είο** (π.χ. *ταμίας* → *ταμείο*).

Επαγγελματικά: όσα δηλώνουν επάγγελμα. Οι πιο συνηθισμένες καταλήξεις των επαγγελματικών είναι: -**άς** (π.χ. *λάδι* → *λαδάς*), -**αρης** (π.χ. *φούρνος* → *φούρναρης*), -**τζής** (π.χ. *καφές* → *καφετζής*),-**ιστής** (π.χ. *βιολί* →*βιολιστής*).

Ανδρωνυμικά: όσα χρησιμοποιούνται για γυναίκες και προέρχονται από το βαφτιστικό ή οικογενειακό όνομα του άντρα. Η πιο συνηθισμένη κατάληξη είναι: -**αίνα**, π.χ. *Γιώργος* → *Γιώργαίνα*. Άλλες συνηθισμένες καταλήξεις ουσιαστικών που προέρχονται από άλλα ουσιαστικά είναι: -**ιά** (π.χ. *λεμόνι*→*λεμονιά*), -**ιστής** -οπαδός μιας θεωρίας- (π.χ. *άνθρωπος* → *ανθρωπιστής*), -**ίας** -αυτός που έκανε κάτι- (π.χ. *έγκλημα* → *εγκληματίας*).

γ) Από επίθετα: οι πιο συνηθισμένες καταλήξεις είναι: -**άδα** (π.χ. *έξυπνος* → *εξυπνάδα*), -**ίλα** (π.χ. *κίτρινος* → *κιτρινίλα*), -**σύνη** (π.χ. *δίκαιος* → *δικαιοσύνη*), -**τητα** (π.χ. *τρυφερός* → *τρυφερότητα*), -**α** (π.χ. *ψυχρός* → *ψύχρα*), -**ίμι** (π.χ. *ψόφιος* → *ψοφίμι*).

Περιγραφή έργων τέχνης

Με τον όρο περιγραφή έργων τέχνης εννοούμε τις περιγραφές πινάκων ζωγραφικής, αγαλμάτων, αρχαίων αγγείων κ.λπ.

Τα βασικά στοιχεία που πρέπει να περιέχει η περιγραφή ενός έργου τέχνης είναι:

Ποια είναι τα βασικά στοιχεία περιγραφής ενός έργου τέχνης	
Πρόλογος	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ποιο είναι το έργο τέχνης ✓ Ποιος είναι ο καλλιτέχνης και πότε το δημιούργησε ✓ Ποια είναι η κατάστασή του.
Κύριο μέρος	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Γενικά χαρακτηριστικά : μέγεθος, σχήμα, χρώματα, διαστάσεις, υλικό κατασκευής ✓ Το θέμα του έργου και τι απεικονίζει. ✓ Οι συμβολισμοί του ✓ Σύγκριση του με άλλα έργα.
Επίλογος	Σκέψεις και συναισθήματα που μας προκαλεί

Δεν περιλαμβάνονται αναγκαστικά όλα τα παραπάνω στοιχεία γιατί αυτό εξαρτάται από τις γνώσεις που έχουμε για το συγκεκριμένο έργο, καθώς και την περίσταση. (Αλλιώς θα περιγράψει ένα έργο τέχνης ένας ξεναγός και αλλιώς ένας κριτικός τέχνης.)

Άσκηση: Η εικόνα προέρχεται από το μάθημα « Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΗ ΤΩΝ ΜΙΝΩΙΤΩΝ» της Ιστορίας Α' Γυμνασίου. Αφού συμβουλευτείτε το βιβλίο, για να αντλήσετε σημαντικές πληροφορίες , προσπαθήστε σύμφωνα με το παραπάνω σχεδιάγραμμα να κάνετε περιγραφή αυτού του αγγείου.

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1.Στις παρακάτω προτάσεις να βρείτε, να υπογραμμίσετε και να καταγράψετε τους βασικούς όρους (υποκείμενο, ρήμα, αντικείμενο, κατηγορούμενο).

- α.** Το πλοίο της γραμμής, έπειτα από αρκετές ώρες ταξίδι, θα μεταφέρει τους επιβάτες στη Ρόδο.
- β.** Το μικρό παιδί στριφογύριζε όλη νύχτα στο κρεβάτι του, γεμάτο αγωνία.
- γ.** Μέσα στα συμπόσια η ποίηση της αρχαϊκής εποχής βρήκε νέες εκφραστικές και θεματικές φόρμες.
- δ.** Η ανθρωπότητα γενετικά, ανατομικά, νοητικά είναι μία.

ε. Σχηματίζουμε γνώμες, πεποιθήσεις για πρόσωπα από τα φυσιογνωμικά μόνο χαρακτηριστικά τους και την εν γένει υπόστασή τους.

στ. Οι προκαταλήψεις είναι ένα σπουδαίο εμπόδιο στη δημιουργία ανθρώπινων σχέσεων.

2.Στις παρακάτω προτάσεις να βρείτε τα αντικείμενα , να τα χαρακτηρίσετε ως άμεσα ή έμμεσα και να γράψετε την πτώση στην οποία βρίσκονται.

α. Κέρασε τους νέους κρασί.

β. Δώσε στην Μαρία την τσάντα της.

γ. Έστειλαν του Κώστα ένα δέμα.

δ. Πρότειναν σε εσένα να δουλέψεις εκεί;

ε. Δεν μου είπες την αλήθεια.

στ. Δεν της ταιριάζει αυτό το φόρεμα.

3.Να βρείτε τα κατηγορούμενα των υποκειμένων ή των αντικειμένων.

α. Η κλασική εποχή είναι μία σημαντική περίοδος για την ελληνική ιστορία.

β. Ο γιατρός θεωρεί την ίαση της ασθένειας εύκολη υπόθεση.

γ. Η ταινία κρίθηκε εξαιρετική από τους θεατές.

δ. Η ελευθερία τους ήταν απαραίτητη.

ε. Ο υφιστάμενος χαρακτηρίστηκε εργατικός και συγκεντρωμένος από τον προϊστάμενο.

στ. Έρημο έμοιαζε το χωριό μετά το καλοκαίρι.

4.Να βρεθούν οι ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί (παράθεση, επεξήγηση)

α. Ένας φίλος μου, ο Γιώργος, μαθαίνει γερμανικά.

β. Ο Παπαδόπουλος, ο γυμναστής, αρρώστησε χθες και δεν ήρθε στο μάθημα.

γ. Ο Θουκυδίδης, ένας από τους πρώτους ιστορικούς, συνέγραψε την ιστορία του πελοποννησιακού πολέμου.

δ. Λάμπρο, για δώσ' μας τ' άρματα, το τουφέκι και το σπαθί σου.

ε. Κατέστρεψε την υγεία του με τις καταχρήσεις, τα ξενύχτια και το ποτό.

στ. Ο κ. Παπαδόπουλος, ο καθηγητής των Μαθηματικών, αρρώστησε βαριά.

ζ. Το κορίτσι με το οποίο μιλούσες πριν, η Ελένη, ήταν πέρυσι συμμαθήτριά μου.

η. Ο Κώστας, ο φίλος μου, κέρδισε το λαχείο.

5.Βρείτε τις παραθέσεις και επεξηγήσεις όπου υπάρχουν αναλύοντας τις παραθέσεις σε αναφορική πρόταση και τις επεξηγήσεις με το «δηλαδή».

α. Ο Ιωάννης Γουτεμβέργιος, ο εφευρέτης της τυπογραφίας, άλλαξε με την τέχνη του τον κόσμο.

β. Ο Αχιλλέας φιλονίκησε με το γιό του Ατρέα, τον Αγαμέμνονα.

γ. Αυτό μόνο σκεφτόταν, το ταξίδι στη Ρώμη.

δ. Ο Πραξιτέλης, γλύπτης της αρχαιότητας, παρέδωσε το άγαλμα του Ερμή μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα.

ε. Η γη πορεύεται ολοταχώς προς την κατάκτηση του κόκκινου πλανήτη, του Άρη.

στ. Επόμενος σταθμός μας ήταν η Θεσσαλονίκη, η νύμφη του Θερμαϊκού.

ζ. Ένα από τα παιδιά του σχολείου μας , ο Κώστας, πέρασε πρώτος στην Ιατρική Σχολή.

η. Ασχολείται με την ιστιοπλοΐα, σπορ αρκετά αναπτυγμένο στην χώρα μας .

6.Να μετατρέψετε τις παραθέσεις της προηγούμενης άσκησης σε επεξηγήσεις και το αντίθετο.

7.Στα παρακάτω παραδείγματα να εντοπίσετε τις γενικές προσδιοριστικές, να βρείτε τη σημασία τους και τα ουσιαστικά που προσδιορίζουν.

- α. Το στερεό σώμα πιάνει ένα μέρος του χώρου.
 - β. Γίναμε φίλοι, γιατί περάσαμε μαζί ώρες αγωνίας.
 - γ. Σκούπισε με προσοχή τα ασημένια κουταλάκια του γλυκού.
 - δ. Τους συνεπήρε ο ίλιγγος του θριάμβου.
 - ε. Αυτός υπήρξε ο λυτρωτής της χώρας.
 - στ. Τον σκλήρυνε το κυνήγι του χρήματος.
 - ζ. Έμειναν έκπληκτοι μπρος στην αλλαγή του καιρού.
 - η. Μόλις τον αντίκρισε, έχυσε δάκρυα ευγνωμοσύνης.
 - θ. Φόρεσε ανυπόμονα τα ρούχα του ταξιδιού και έφυγε βιαστική.
 - ι. Η μυρωδιά του φρεσκοψημένου ψωμιού απλώθηκε σ' όλο το σπίτι.
- 8. Να σχηματιστούν υποκοριστικά από τα ακόλουθα ουσιαστικά:
αυλή, παιχνίδι, γιορτή, βροχή, τσάντα, τραπέζι, καρέκλα.**

9. Να βρείτε ποιες γενικές είναι υποκειμενικές και ποιες αντικειμενικές.

- α. Τα παιχνίδια των παιδιών είναι πεταμένα εδώ κι εκεί.
- β. Η αγάπη του πατέρα για το παιδί του είναι μεγάλη.
- γ. Ο πόνος του γιού για τον θάνατο της μάνας ήταν μεγάλος.
- δ. Αυτό που πάντα επιθυμούσε ήταν η απόκτηση δύναμης.
- ε. Η ταφή των νεκρών έγινε με όλη την επισημότητα που τους άξιζε.
- στ. Το χτίσιμο ενός σπιτιού απαιτεί ειδικές γνώσεις.

10. Να προσδιορίσετε το συντακτικό ρόλο των υπογραμμισμένων αιτιατικών.

- α. Έπεσε σε πηγάδι πέντε μέτρα βάθος.
- β. Οδήγησε τέσσερις ώρες δρόμο για να έρθει στο χωριό.
- γ. Τριάντα χρόνια φούρναρης, έχω ψήσει!
- δ. Οι μέρες του χρόνου είναι 365 στον αριθμό.

11. Από τα παρακάτω ρήματα να σχηματίσετε ουσιαστικά που να δείχνουν ο, τι δίνεται στην παρένθεση:

- i. ποτίζω(όργανο ή μέσο της ενέργειας)
- ii. διανέμω(πρόσωπο που ενεργεί)

- iii. ψάχνω (ενέργεια ή αποτέλεσμα ενέργειας)
- iv. θερίζω(πρόσωπο που ενεργεί)
- v. ράβω(ενέργεια ή αποτέλεσμα ενέργειας)
- vi. λάμπω(όργανο ή μέσο της ενέργειας)
- vii. κρατώ(τόπος ενέργειας)
- viii. ψέλνω(πρόσωπο που ενεργεί)
- ix. πλάθω (πρόσωπο που ενεργεί)
- x. σκιάζω(=φοβίζω) (μέσο της ενέργειας)

12.Από τα παρακάτω ουσιαστικά να σχηματίσετε άλλα ουσιαστικά που να δηλώνουν ο, τι δίνεται στην παρένθεση.

- i. κεφάλι(υποκοριστικό)
- ii. γυαλί (μεγεθυντικό)
- iii. γαλατάς(τοπικό)
- iv. αμάξι(μεγεθυντικό)
- v. φύλακας(τοπικό)
- vi. αμπέλι(περιεκτικό)
- vii. αποθήκη(επαγγελματικό)

13.Να γράψετε τα παράγωγα ουσιαστικά που προέρχονται από τα ακόλουθα επίθετα.

- i. θαμπός
- ii. σπουδαίος
- iii. κίτρινος
- iv. βαρύς

1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

Η ενασχόληση με ηλεκτρονικά παιχνίδια – με μέτρο- κάνει καλό στα παιδιά

Τα παιδιά που παίζουν ηλεκτρονικά παιχνίδια για διάστημα που φτάνει μέχρι και τη μία ώρα ημερησίως είναι πιο ευτυχισμένα και κοινωνικά και λιγότερο υπερκινητικά σε σχέση με αυτά που δεν παίζουν καθόλου, σύμφωνα με έρευνα του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης.

Όπως αναφέρεται σε σχετικό δημοσίευμα της βρετανικής εφημερίδας Daily Telegraph, στη μελέτη συμμετείχαν περίπου 5.000 παιδιά, ηλικιών μεταξύ 10 και 15 ετών, αγόρια και κορίτσια. Το συμπέρασμά της ήταν ότι τα «νεαρά άτομα» τα οποία επιδίδονται με μέτρο στην ενασχόληση με ηλεκτρονικά παιχνίδια, μέχρι 60 λεπτά ημερησίως, φαίνονται να προσαρμόζονται καλύτερα σε σχέση με παιδιά που είτε δεν παίζουν καθόλου είτε παίζουν για τρεις ώρες και άνω.

«Τα παιδιά που έπαιζαν ηλεκτρονικά παιχνίδια για λιγότερο από μία ώρα είχαν υψηλότερο επίπεδο κοινωνικότητας και συνήθως δήλωναν ευχαριστημένα από τις ζωές τους. Μάλιστα, αντιμετώπιζαν λιγότερα προβλήματα με φίλεις και συναισθήματα, ενώ επισημάνθηκε σ' αυτά λιγότερη υπερκινητικότητα σε σχέση με τις άλλες κατηγορίες» σημειώνεται. Επίσης, τα παιδιά που έπαιζαν για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα, αλλά και πάλι σχετικά «μέτριας» διάρκειας (μεταξύ μίας και τριών ωρών), φάνηκε ότι δεν δέχονται κάποιου είδους επίδραση, θετική ή αρνητική. Ωστόσο, σε αυτά που έπαιζαν πάνω από τρεις ώρες την ημέρα παρατηρήθηκαν αρνητικές επιπτώσεις.

Σύμφωνα με τη μελέτη, υπάρχουν αρκετοί λόγοι για τους οποίους τα ηλεκτρονικά παιχνίδια μπορεί να έχουν ευεργετική επίδραση, ειδικά σε σύγκριση με μη διαδραστικές μορφές ψυχαγωγίας, όπως η παρακολούθηση τηλεόρασης. «Τα παιχνίδια αυτά παρέχουν ευρεία γκάμα γνωστικών προκλήσεων, ευκαιριών εξερεύνησης, ξεκούρασης και συναναστροφής συνομηλίκων. Παράλληλα, μπορούν να βελτιώσουν την ευημερία των παιδιών και την υγιή προσαρμογή τους

στην κοινωνία, όπως συμβαίνει με κάθε μορφή διασκέδασης που δεν περιλαμβάνει ψηφιακά μέσα», σημειώνεται.

Στη μελέτη, που δημοσιεύθηκε στην επιστημονική επιθεώρηση παιδιατρικής Pediatrics, εκτιμάται ότι τρία στα τέσσερα παιδιά στη Βρετανία παίζουν ηλεκτρονικά παιχνίδια σε ημερήσια βάση. Περίπου το 1/3 αυτών περνά από μία ως τρεις ώρες παίζοντας, ενώ το 10-15% παίζει πάνω από τρεις, γεγονός που έχει αρνητικές επιπτώσεις. Οποσδήποτε, το τελευταίο ερευνητικό δεδομένο αποδίδεται είτε στην έλλειψη άλλων ωφέλιμων δραστηριοτήτων ή και στην έκθεσή τους σε υλικό που έχει σχεδιαστεί για ενήλικους. Ωστόσο, τονίζεται ότι το ποσοστό των νεαρών που κάνουν κατάχρηση των ηλεκτρονικών παιχνιδιών κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα και ότι οι αρνητικές επιπτώσεις είναι αντίστοιχα μικρές, κάτι που υποδεικνύει πως τόσο οι μεγάλες ελπίδες όσο και οι μεγάλοι φόβοι για τα ηλεκτρονικά παιχνίδια είναι μάλλον υπερβολικοί. Παράλληλα, υπογραμμίζεται ότι άλλοι παράγοντες διαδραματίζουν σημαντικότερο ρόλο στη συμπεριφορά, όπως το κλίμα στην οικογένεια του παιδιού, το αν βιώνει στερήσεις ή η κατάσταση στο σχολείο.

Από την ιστοσελίδα της εφ. Η Ναυτεμπορική, 4.08.2014 (διασκευή).

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Να γράψετε δίπλα σε κάθε πρόταση την ένδειξη **Σωστό** αν είναι σωστή ή την ένδειξη **Λάθος** αν είναι λάθος.

Η ενασχόληση με τα ηλεκτρονικά παιχνίδια , ανεξαρτήτως πόσο διαρκεί κάθε μέρα, βοηθάει τα παιδιά να προσαρμόζονται καλύτερα.	
Οι πολλές ώρες παιχνιδιού βοηθούν στην μείωση της υπερκινητικότητας.	
Τα ηλεκτρονικά παιχνίδια έχουν ευεργετικότερη δράση από την τηλεόραση.	
Το 1/3 των παιδιών του Δυτικού κόσμου, περνά από δύο έως τρεις ώρες παίζοντας ηλεκτρονικά παιχνίδια.	

Σύμφωνα με την μελέτη, επισημαίνεται ότι άλλοι παράγοντες παίζουν σημαντικότερο ρόλο στη συμπεριφορά του παιδιού είναι η οικογένειά του.	
Παρόλο που το ποσοστό των παιδιών που κάνουν υπερβολική χρήση των ηλεκτρονικών παιχνιδιών είναι χαμηλό, οι αρνητικές επιπτώσεις είναι υψηλές.	

2. Να γράψετε την περίληψη όλου του κειμένου σε 80 λέξεις.

Συντακτικές και Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παρακάτω υπογραμμισμένες φράσεις.

α. Σύμφωνα με έρευνα του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης....

β. Τα παιχνίδια των παιδιών ήταν βίαια....

γ. Το ποσοστό των γονιών που ανησυχούν είναι υψηλό....

δ. Αντιμετώπιζαν λιγότερα προβλήματα, φιλικά, συναισθηματικά, από ότι οι συνομήλικοί τους.

ε. Το τελευταίο ερευνητικό δεδομένο αποδίδεται είτε στην έλλειψη άλλων ωφέλιμων δραστηριοτήτων....

2. Να βρείτε στις παρακάτω λέξεις ποια είναι η αρχική λέξη, ποια η παραγωγική κατάληξη και τι δηλώνει κάθε φορά. : **ενασχόληση, παιχνταράς, παιχνιδάκι, γυμναστήριο, πολεμιστής.**

Παραγωγή Λόγου

Πληροφορηθήκατε πρόσφατα ότι οι περισσότεροι συμμαθητές σας παίζουν πάνω από τρεις ώρες ημερησίως ηλεκτρονικά παιχνίδια. Γράψτε ένα επιχειρηματολογικό κείμενο στο οποίο θα ενημερώνετε τους συμμαθητές σας για τις αρνητικές συνέπειες της υπερβολικής ενασχόλησης με τα ηλεκτρονικά παιχνίδια και θα προτείνετε στους γονείς διάφορους τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος των παιδιών τους.

2^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

«Εικονική Μίλητος 3x3x3»

Είναι δυνατό να επισκεφτεί κανείς σήμερα την Αρχαία Μίλητο; Βεβαίως. Και δεν εννοούμε να ταξιδέψει στην Τουρκία, για να περιεργαστεί ό, τι απέμεινε από αυτή... Το ταξίδι είναι πιο κοντινό, Γιατί είναι εικονικό...Το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού παρουσίασε χτες και μάλιστα στην Ελλάδα, κάτι που πολλοί τοποθετούσαν στο μέλλον: το καινοτόμο σύστημα εικονικής πραγματικότητας «Κιβωτός». Κι αν ο συμπαθέστατος Νώε στην θρυλική κιβωτό διέσωσε ό, τι άξιζε να διασωθεί από τη γη, οι επιστήμονες του ΙΜΕ φιλοδοξούν με την δική τους κιβωτό να διασώσουν τον αρχαίο πολιτισμό. Και όχι μόνο...

Φοράμε ειδικά γυαλιά και βρισκόμαστε στην «Κιβωτό». Πρόκειται για ένα δωμάτιο 3x3x3 μέτρα. Κάθε επιφάνεια του χώρου είναι οθόνη προβολής (τοιχοί, πάτωμα).Και σε κάθε οθόνη προβάλλεται ψηφιακή εικόνα, που παράγεται από έναν ηλεκτρονικό υπέρ-υπολογιστή. Τα γυαλιά δίνουν την αίσθηση του βάθους, της τρίτης διάστασης..

Και ξαφνικά , με την βοήθεια ενός «μαγικού ραβδιού», το οποίο κρατά η ξεναγός μας Μαρία Ρούσσου, μιας διαδραστικής συσκευής χειριού δηλαδή, που μοιάζει με τρισδιάστατο «ποντίκι», μεταφερόμαστε σε έναν άλλο κόσμο. Μπροστά μας , πλάι μας, κάτω μας, είναι η Αρχαία Μίλητος! Όπως ήταν τότε. Απαστράπτουσα με χρώματα ζωντανά. Με το «μαγικό ραβδί» για τιμόνι προχωράμε εκεί ακριβώς που θέλουμε εμείς, αυτό είναι άλλωστε και το θαυμαστό της υπόθεσης.

Μπαίνουμε στο ιερό του Δελφινίου Απόλλωνα. Περιπατάμε, περιεργαζόμαστε τους κίονες, τους βωμούς, τις αίθουσες, ανοίγουμε πόρτες, διαβάζουμε χαραγμένα ονόματα... Σύμφωνα με την Γερμανική Αρχαιολογική Εταιρεία, πρόκειται για την πιστότερη αναπαράσταση της Αρχαίας Μιλήτου που έχει γίνει ποτέ. Ξαφνικά, αποφασίζουμε να..... πετάξουμε. Πετάμε. Και ακούμε το φύσημα του ανέμου. Η Μίλητος είναι μοναδική από ψηλά. Στο πλάι μας πετούν γλάροι. Αποφασίζουμε να ρίξουμε και μια βουτίτσα στα γαλάζια νερά, (εντάξει, το κρύο δεν το καταλαβαίνουμε, μην τα θέλουμε κι

όλα...). Τελευταίος μας σταθμός, το Ελληνιστικό Γυμνάσιο. Περιδιαβαίνουμε στα λουτρά και την παλαίστρα.

Έχει ήδη περάσει ένα τέταρτο. Απογοητευμένοι επιστρέφουμε στην (άλλη) πραγματικότητα. Και σκεφτόμαστε, πως τα παιδιά, από δεκάδες σχολεία που επισκέπτονται καθημερινά το Ίδρυμα, δεν πιστεύουν στα μάτια τους...

Η ομάδα των τριών ειδικών επιστημόνων πληροφορικής, δηλαδή ο Δημήτρης Ευφραΐμογλου, προϊστάμενος του Τεχνολογικού Τμήματος του ΙΜΕ, ο Βαγγέλης Χριστοδούλου, προϊστάμενος του Τμήματος Τρισδιάστατων Γραφικών και η Μαρία Ρούσσου εξηγούν: «Το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού είναι ο τρίτος οργανισμός στον κόσμο, που τοποθετεί ένα τέτοιο πρωτοποριακό σύστημα εικονικής πραγματικότητας (αξίας εκατοντάδων εκατομμυρίων) σε μουσειακό χώρο ανοιχτό στο ευρύ κοινό. Είναι επίσης το μοναδικό πολιτιστικό κέντρο που χρησιμοποιεί αυτή την τεχνολογία για θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς και παράγει τα δικά του προγράμματα.»

Το πρόγραμμα βελτιώνεται συνεχώς (στη «Μίλητο» σύντομα θα προστεθεί το Βουλευτήριο, τα τείχη και τα υπόλοιπα μέρη), ενώ ήδη προχωρούν δύο νέα προγράμματα «Το τελετουργικό ένδυμα στο Βυζάντιο» και «Η πόλη Πριήνη».

«Μελλοντικά οι χρήστες θα μπορούν να συμμετέχουν στο εικονικό περιβάλλον ακόμα πιο ενεργητικά», τονίζει ο Δ. Ευφραΐμογλου. «Θα μπορούν να αλλάζουν τα σχήματα και την θέση των κτιρίων, ακόμα και να συναντούν εικονικές ανθρώπινες μορφές στον χώρο...»

Απόσπασμα, Ευάννα Βενάρδου, εφ. Ελευθεροτυπία

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Ποια είναι η καινοτομία του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού σύμφωνα με το άρθρο;
2. Ποια συναισθήματα φαντάζεστε ότι νιώθουν οι επισκέπτες κατά την διάρκεια της επίσκεψης συγκριτικά με το τέλος της;

Γραμματικές και Συντακτικές Ασκήσεις

1. Να κλιθούν και στους δύο αριθμούς οι ακόλουθες υπογραμμισμένες συνεκφορές του κειμένου: ***το καινοτόμο σύστημα, την πιστότερη αναπαράσταση, πολιτιστικής κληρονομιάς, εικονικές ανθρώπινες μορφές.***

2. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά αν οι παρακάτω υπογραμμισμένες φράσεις αποτελούν παράθεση ή επεξήγηση και έπειτα να μετατρέψετε την κάθε μια στην αντίθετη μορφή.

Η ομάδα των τριών ειδικών επιστημόνων πληροφορικής, δηλαδή ο Δημήτρης Ευφραίμογλου, προϊστάμενος του Τεχνολογικού Τμήματος του ΙΜΕ, ο Βαγγέλης Χριστοδούλου, προϊστάμενος του Τμήματος Τρισδιάστατων Γραφικών.

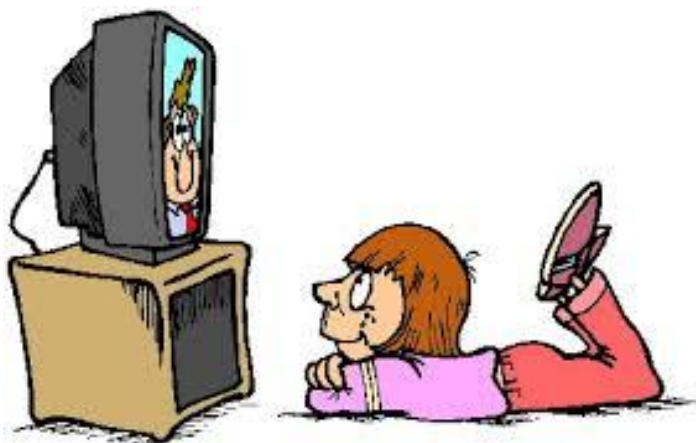
Παραγωγή Λόγου

Γράψτε ένα γράμμα σε έναν φίλο σας που μένει στο εξωτερικό, στο οποίο θα αναφερθείτε στην δημιουργική δραστηριότητα που προτιμάτε στον ελεύθερο χρόνο σας (μουσική, ζωγραφική, διάβασμα, παιχνίδια, επισκέψεις σε μουσεία κ.α) και τι αυτή σας προσφέρει.

7η Διδακτική Ενότητα

Ο κόσμος μέσα από την οθόνη - εικόνα

Η τηλεόραση

Τηλεόραση [τήλε (=μακριά) + όραση]. Η μεταβίβαση, σε μακρινές αποστάσεις, εικόνων ή σκηνών με ηλεκτρικά μέσα. Επίσης, το ηλεκτρονικό μέσο ενημέρωσης που συνδυάζει ήχο, εικόνα, κίνηση και χρώμα.

Η τηλεόραση αποτελεί το πιο διαδεδομένο μέσο ενημέρωσης έναντι του Τύπου και του ραδιοφώνου γιατί διαθέτει τη δύναμη της εικόνας. Η τηλεόραση προσφέρει ταχύτητα και αμεσότητα στη μετάδοση της είδησης, γεγονός που δίνει την εντύπωση ότι η τηλεόραση ως μέσο είναι πιο αντικειμενικό (αν και αυτό δεν είναι απόλυτα σωστό, αφού με το μοντάζ και την κατάλληλη σκηνοθεσία η αλήθεια μπορεί να διαστρεβλωθεί). Ταυτόχρονα ο ήχος, η κίνηση και τα χρώματα προσδίδουν ζωντάνια και παραστατικότητα ενώ παράλληλα ο τηλεθεατής αποκτά την αίσθηση ότι συμμετέχει στα κοινωνικά και πολιτικά δρώμενα. Η τηλεόραση διαθέτει ποικιλία θεμάτων και αποτελεί φθηνό μέσο ψυχαγωγίας για όλους.

Η προσφορά της τηλεόρασης

- Πληροφορεί άμεσα και έγκαιρα για τα διάφορα γεγονότα και παρακολουθεί τις εξελίξεις σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο.
- Ψυχαγωγία με χαμηλό κόστος

- Διευρύνει τον πνευματικό ορίζοντα
- Παιδαγωγεί το άτομο με την μετάδοση εκπαιδευτικών εκπομπών
- Διαμορφώνει το πολιτικό ήθος παρέχοντας πολιτική ενημέρωση και στηρίζει την δημοκρατία.
- Παρέχει αισθητική αγωγή: τέχνες , θέατρο, μουσική.
- Συμβάλλει στη συνεργασία και συναδέλφωση των λαών.
- Ευαισθητοποιεί το άτομο πάνω σε παγκόσμια προβλήματα.

Οι αρνητικές συνέπειες της τηλεόρασης

1. Παραπληροφορεί το κοινό και αποπροσανατολίζει από την πραγματική πληροφόρηση προκειμένου να εξυπηρετήσει συμφέροντα.
2. Προβάλλει πρότυπα βίας και εγκληματικότητας.
3. Προάγεται η παθητικότητα σώματος και πνεύματος.
4. Απομονώνει τους ανθρώπους και οδηγεί στη μοναξιά.
5. Προσφέρει κακής ποιότητας ψυχαγωγία, που υποβιβάζει το γούστο του τηλεθεατή, προσβάλλει τη νοημοσύνη του και αδρανοποιεί την σκέψη του.
6. Ασκεί προπαγάνδα για οποιοδήποτε θέμα.
7. Προωθεί την ξενομανία και εμφυτεύει ξένους τρόπους ζωής
8. Το γλωσσικό όργανο πλήττεται ανεπανόρθωτα (βαρβαρισμοί, σολοικισμοί)

Διαδίκτυο

Το διαδίκτυο, Internet στα αγγλικά, είναι το μεγαλύτερο δίκτυο υπολογιστών στον κόσμο. Οι υπολογιστές συνδέονται μεταξύ τους με τηλεφωνικές και άλλες γραμμές. Είναι δηλαδή ένα πλέγμα από εκατομμύρια διασυνδεδεμένους υπολογιστές, το οποίο εκτείνεται σχεδόν σε κάθε σημείο του πλανήτη και παρέχει τις υπηρεσίες του σε εκατομμύρια χρήστες, ανεξάρτητα από το χώρο και το χρόνο.

Το Διαδίκτυο έφερε πραγματική επανάσταση στον τομέα της πληροφορίας. Δίκαια θεωρείται ότι το Διαδίκτυο όχι μόνο ξεπέρασε τα κλασικά μέσα ενημέρωσης και επικοινωνίας (Τύπος, ραδιόφωνο, τηλεόραση), αλλά ότι μας οδηγεί και σε μια εποχή όπου αυτό θα παίζει ρόλο πρωταρχικό στην παραγωγή, τη διακίνηση και την επεξεργασία των πληροφοριών και θα καθορίζει ποικιλότητα τη ζωή μας.

Τα οφέλη του Διαδικτύου

Μερικά από τα οφέλη του διαδικτύου είναι τα εξής:

1. Έκανε εφικτή τη γρήγορη και εύκολη πρόσβαση σ' έναν τεράστιο όγκο πληροφοριών. Ο χρήστης μπορεί να πληροφορηθεί με άμεσο τρόπο για όλες τις εξελίξεις σε οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη πάνω σε οποιοδήποτε θέμα.
2. Χρησιμοποιείται ευρέως και στην επιστήμη, διότι διευκολύνει την έρευνα και την επικοινωνία της επιστημονικής κοινότητας.
3. Διεύρυνε τις δυνατότητες ψυχαγωγίας, καθώς οι άνθρωποι μπορούν να παίξουν, να δουν ταινίες και να πληροφορηθούν.
4. Στο διαδικτυο είναι διαθέσιμο πλήθος βιβλίων σε ηλεκτρονική μορφή σε οικονομικές τιμές για κάθε αναγνώστη και μελετητή.
5. Ευνοεί την επικοινωνία ανθρώπων με τρόπο άμεσο και οικονομικό. Ο κάθε χρήστης μπορεί να επικοινωνήσει, να πληροφορηθεί και να πληροφορηθεί, ανταλλάσσοντας απόψεις με άλλους χρήστες από όλο το κόσμο.

Οι κίνδυνοι του Διαδικτύου

Παρά τα οφέλη του Διαδικτύου, υπάρχουν και πολλοί κίνδυνοι που σχετίζονται με την κακή χρήση αυτού του τεχνολογικού μέσου. Οι κυριότεροι είναι:

1. Δεν υπάρχει η δυνατότητα ελέγχου της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας των πληροφοριών που δεχόμαστε. Έτσι πολλές φορές πέφτουμε θύματα παραπληροφόρησης.
2. Υπάρχει πρόσβαση σε προσωπικά δεδομένα ή απόρρητες πληροφορίες με αποτέλεσμα να παραβιάζεται η προσωπική ζωή του χρήστη. Επίσης πολλοί χρήστες πέφτουν θύματα διαδικτυακού εκφοβισμού, με τις συνέπειες να είναι σοβαρές, όπως ανασφάλεια, άγχος, φόβος που μπορεί να οδηγήσουν και στην κατάθλιψη.
3. Αναπτύσσεται το ηλεκτρονικό έγκλημα (π.χ. παραβιάζεται η πνευματική ιδιοκτησία, διενεργούνται ύποπτες οικονομικές συναλλαγές, προβάλλεται ανήθικο υλικό) και υπάρχει κίνδυνος εξαπάτησης αλλά και διαφθοράς των χρηστών, και κυρίως των ανηλίκων.
4. Η κατάχρηση του Διαδικτύου μπορεί να οδηγήσει το άτομο στην κοινωνική απομόνωση και στη σπατάλη του ελεύθερου χρόνου

σε επιζήμιες για τον ψυχισμό του δραστηριότητες. Το άτομο εθίζεται στο διαδίκτυο νιώθοντας πλήρως εξαρτώμενο από αυτό σε καθημερινή βάση.

5. Προκαλεί προβλήματα στην όραση, καθώς και λεξιπενία, υποβάθμιση της μητρικής γλώσσας έναντι της αγγλικής, με αποτέλεσμα οι νέοι να αντιμετωπίζουν δυσκολία στην γραφή και κατανόηση κειμένου.

Συμβουλές για την σωστή χρήση του Διαδικτύου από τα παιδιά

1. Είμαστε πάντα ευγενικοί και φιλικοί .
2. Δεν συνομιλούμε με αγνώστους.
3. Δεν δίνουμε τα προσωπικά μας στοιχεία .
4. Σταματούμε συνομιλίες που μας κάνουν να νιώθουμε άβολα.
5. Κατά την διάρκεια της περιήγησής μας στο διαδίκτυο έχουμε κοντά μας έναν ενήλικα.
6. Δεν συναντούμε ποτέ άτομα από το διαδίκτυο.

Πλεονεκτήματα χρήσης Η/Υ στο σχολείο

1. Η μάθηση γίνεται πιο ευχάριστη και ενδιαφέρουσα αφού ο μαθητής προχωρά με τους δικούς του ρυθμούς σε ένα διαφορετικό περιβάλλον μάθησης.
2. Οι μαθητές συνεργάζονται και επικοινωνούν καλύτερα μεταξύ τους, μαθαίνοντας με αυτό τον τρόπο τις αρχές της αλληλοβοήθειας και ομαδικότητας.
3. Μαθητές και καθηγητές έχουν πρόσβαση σε ένα πλούσιο υλικό από το οποίο μπορούν εύκολα να αντλήσουν πληροφορίες.
4. Ορισμένα εκπαιδευτικά προγράμματα σε συνεργασία με τον καθηγητή βοηθούν τους μαθητές να εμπεδώσουν καλύτερα την ύλη και να βελτιώσουν τις γνώσεις τους μέσα από βίντεο, κουίζ, παιχνίδια.

Μειονεκτήματα χρήσης Η/Υ στο σχολείο

1. Ο καθηγητής θεωρείται λιγότερο σημαντικός μπροστά στον υπολογιστή με αποτέλεσμα να χάνεται η παιδαγωγική μορφή του

σχολείου , αφού ο μαθητής νιώθει ότι μπορεί να αποκτήσει γνώσεις μόνος του.

2. Ο κάθε μαθητής συνηθίζει να δουλεύει μόνος του, με αποτέλεσμα να χάνεται το πνεύμα συνεργασίας και ομαδικότητας.

3. Επίσης περιορίζεται η κριτική ικανότητα των παιδιών, διότι οι υπολογιστές πολλές φορές δίνουν την λύση σε πολλά προβλήματα, χωρίς να εξηγούν τα ενδιάμεσα στάδια ωθώντας τα παιδιά στην αποφυγή του κόπου για να βρουν την λύση.

4. Παρουσιάζονται προβλήματα στην γραφή και την κατανόηση κειμένων από πολλά παιδιά που έχουν εξοικειωθεί με την χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή από μικρή ηλικία.

Κείμενα για εξάσκηση

1ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Στο σημερινό κόσμο έχει διαμορφωθεί μια καινούρια πραγματικότητα με την επίδραση των οπτικοακουστικών μέσων στο σπίτι μας. Είναι επίκαιρο το πρόβλημα των μέσων αυτών και ιδίως της τηλεόρασης, του « ξένου » αυτού που έχει εισβάλλει στο σπίτι μας.

Ήδη συμπληρώνονται κάποιες δεκαετίες, αφότου « το μαγικό κουτί », η τηλεόραση, παραβίασε την άλλοτε απαραβίαστη οικογενειακή ζωή μας. Στο διάστημα αυτό πολλά έχουν ειπωθεί κι έχουν γραφτεί για την επίδρασή της. Κοινή διαπίστωση όλων είναι ότι η τηλεόραση ασκεί ευεργετική επίδραση, κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις. Ήρθε λοιπόν ο καιρός, να βάλουμε κάποιους φραγμούς στην άνευ όρων παρακολούθηση της τηλεόρασης, ιδιαίτερα όσων αφορά τα παιδιά.

Η τηλεόραση συνδυάζοντας ήχο και εικόνα, απευθύνεται σε δυο αισθητήρια όργανά μας, το αυτί και το μάτι. Θεωρείται ένα από τα καλύτερα οπτικοακουστικά μέσα διδασκαλίας και επικοινωνίας, γιατί χρησιμοποιεί την παγκόσμια γλώσσα της εικόνας. Είναι γνωστό πως μια εικόνα αχρηστεύει χίλιες λέξεις. Δυο ακόμα στοιχεία την κάνουν να υπερέχει από τα άλλα οπτικοακουστικά μέσα : το επίκαιρο και το σύγχρονο από τη μια μεριά και το αυθεντικό από την άλλη.

Τα τελευταία χρόνια η τηλεόραση ως μέσο «οικιακής διασκέδασης» έχει περάσει όχι μόνο σε κάθε σπίτι αλλά και σε κάθε δωμάτιο. Έτσι σε πολλά σπίτια εκτός από τη μεγάλη συσκευή στο καθιστικό, διαθέτουν και μια δεύτερη στην κουζίνα και από μια σε κάθε υπνοδωμάτιο. Μάλιστα αν προσθέσουμε το στερεοφωνικό συγκρότημα, τα φορητά ραδιοκασετόφωνα, τα βίντεο, τα κομπιούτερ, τα κινητά τηλέφωνα και τις άλλες ηλεκτρονικές συσκευές συμπληρώνεται αυτή η επιδρομή των οπτικοακουστικών μέσων που έχει ως αποτέλεσμα τη διάλυση των ανθρωπίνων σχέσεων, την αποξένωση από τα βιβλία και μετατρέπει όλα αυτά σε ναρκωτικό του λαού, που η εξάρτηση είναι τόσο δυνατή και επικίνδυνη.

Νέοι και Τηλεόραση της Χαρούλας Σιώκα, απόσπασμα

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Ποια στοιχεία κάνουν την τηλεόραση τόσο δημοφιλή στις οικογένειες και από που φαίνεται αυτό;
2. Ποια είναι τα αποτελέσματα της παρακολούθησης της τηλεόρασης για τον λαό;

2ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Το Διαδίκτυο είναι το μέσο μαζικής ενημέρωσης που προσφέρει τη δυνατότητα για άμεση αμφίδρομη επικοινωνία. Οι χρήστες του Διαδικτύου μπορούν να επικοινωνούν με πολλούς τρόπους. Ο πιο εύχρηστος και πιο διαδεδομένος είναι το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail). Κάθε χρήστης έχει μία, μοναδική προσωπική (δεν είναι θαυμάσιο;) διεύθυνση από την οποία μπορεί να στέλνει και να δέχεται μηνύματα από όλο τον κόσμο. Κι όχι μόνο αυτό. Μπορεί να επισυνάπτει αρχεία σε μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και να τα στέλνει σε έναν ή σε πάρα πολλούς παραλήπτες ταυτόχρονα. Μπορεί, επίσης, να δημιουργεί μηνύματα με πολύ πιο εντυπωσιακή εμφάνιση χρησιμοποιώντας χρώματα, γραφικά και ήχο. Τα e-mail δεν γράφονται, βέβαια, με το γραφικό χαρακτήρα του αποστολέα και δεν του αφήνουν τα περιθώρια να επιλέξει, κατά το γούστο και την περίπτωση, το χαρτί της αλληλογραφίας, το φάκελο, το μελάνι κ.πλ., δεν τον εμποδίζουν, όμως, καθόλου, αν είναι επιμελημένα, να γράψει το περιεχόμενο που θέλει, στην έκταση που θέλει και να δώσει στο μήνυμά του στο ύφος που θέλει. Να διαμορφώσει, δηλαδή, με τα προσωπικά του λογικά και αισθητικά κριτήρια τα ουσιώδη στοιχεία της επιστολής του. Τέλος, η επικοινωνία με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο γίνεται με ελάχιστο κόστος και με τέτοια ταχύτητα, που οι παραδοσιακές υπηρεσίες διακίνησης της αλληλογραφίας να είναι πια κατ' ευφημισμόν ταχυδρομεία!

Μορφές ηλεκτρονικής επικοινωνίας είναι η συνομιλία (γραφτή και προφορική/ ζωντανή) και οι τηλεδιασκέψεις. Το βασικό μέσο διεξαγωγής συζητήσεων στο Ίντερνετ είναι οι ομάδες συζήτησης (newsgroups). Υπάρχουν χιλιάδες ομάδες συζήτησης, καθεμιά από τις οποίες επικεντρώνεται σε ένα συγκεκριμένο θέμα, π.χ. μουσική, κινηματογράφο, τηλεοπτικές εκπομπές, πολιτική κ.α. Τα μέλη μιας ομάδας συζήτησης συνομιλούν ελεύθερα ανταλλάσσοντας μηνύματα. Μειονέκτημα αυτών των συζητήσεων είναι ότι δεν αποτελούν μορφή άμεσης, «διαλογικής», επικοινωνίας, καθώς η απάντηση σε ένα μήνυμα που αποστέλλεται μπορεί να έρθει μετά από ώρες ή μέρες. Το μειονέκτημα αυτό δεν υπάρχει στις ζωντανές συνομιλίες και τις τηλεδιασκέψεις. Με τις τηλεδιασκέψεις

μπορούν να διεξαχθούν ζωντανές συζητήσεις ανάμεσα σε ανθρώπους που βρίσκονται σε διαφορετικούς χώρους ή και σε πολύ μακρινούς τόπους, και αυτοί που συμμετέχουν σε αυτές μπορούν όχι μόνο να ακούν, αλλά και να βλέπουν τους συνομιλητές τους.

Σπ. Κούτρας, Πειστικός Λόγος, απόσπασμα

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Βρείτε το ειδικό λεξιλόγιο που υπάρχει στο κείμενο.
2. Να παρουσιάσετε τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των ηλεκτρονικών μηνυμάτων και των ομάδων συζήτησης.

3ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Ένα tablet P.C. μόνο για μένα

Από μικρός ξετρελαινόμουν με την τεχνολογία. Με ενθουσίαζαν οι ψηφιακές φωτογραφικές μηχανές, τα κινητά τηλέφωνα, οι παιχνιδομηχανές και, φυσικά, οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές. Ήθελα πάντα να ανακαλύπτω τις δυνατότητές τους, να μαθαίνω τη λειτουργία τους. Φέτος είμαι μαθητής της Α' Γυμνασίου και ήθελα κάτι πιο σύγχρονο, πιο καινούριο. Ήθελα ένα tablet P.C. Βέβαια ξέρω ότι είναι ακριβούτσικο, γι' αυτό αποφάσισα να απευθυνθώ στις «μεγάλες δυνάμεις»... Αυτές είναι ο παππούς και η γιαγιά. Και πράγματι, μου πρόσφεραν απλόχερα την οικονομική βοήθειά τους και, το κυριότερο, έπεισαν την μητέρα μου!

Το νέο μου απόκτημα είναι ένα πραγματικό αριστούργημα! Ένα μαύρο, λεπτό tablet P.C. 522S, με τεράστιο αποθηκευτικό χώρο και προηγμένο εξοπλισμό. Το βλέπω πάνω στο γραφείο μου και ακόμη δεν το πιστεύω πως είναι δικό μου.

Το λειτουργικό σύστημα του «522S», έτσι ονομάζεται, είναι από τα πιο σύγχρονα που κυκλοφορούν στην ελληνική αγορά και υπόσχεται εκπληκτικές επιδόσεις σε πλήθος εφαρμογές. Διαθέτει κάμερα 5 MP για την καταγραφή βίντεο και φωτογραφιών. Μάλιστα, η κάμερα αυτή δίνει τη δυνατότητα στον χρήστη να βγάζει φωτογραφίες υψηλής ανάλυσης, ενώ ο φακός της εστιάζει αυτόματα στο αντικείμενο που φωτογραφίζει!

Ο καινούργιος υπολογιστής μου έχει απίστευτες δυνατότητες. Ένα από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα του 522S σε σύγκριση με άλλα φαίνεται ότι είναι η μεγάλη οθόνη αφής (10,1 ιντσών), όπου

μπορώ να απολαμβάνω τα αγαπημένα μου βίντεο, ταινίες δράσης και να περιηγούμαι στο internet. Ακόμη και ψηφιακά βιβλία μπορώ να διαβάσω, όπως μου τονίζει συνέχεια η μητέρα μου! Της έχω υποσχεθεί να το κάνω. Επίσης, μπορώ με ένα μόνο καλώδιο να συνδέω το tablet μου με την τηλεόραση. Εκπληκτικό! Αλλά και η μνήμη του είναι παραπάνω από ικανοποιητική. Στα 16 GB που διαθέτει, έχω την δυνατότητα να αποθηκεύω περισσότερα από 5.000 τραγούδια, 2.200 φωτογραφίες και 30 ταινίες. Πραγματικά, ανυπομονώ να ανακαλύψω τις χιλιάδες εφαρμογές του πανίσχυρου 522S, που ανακηρύχθηκε το καλύτερο tablet της χρονιάς!

Νομίζω ότι είχα καιρό να ενθουσιαστώ τόσο πολύ! Η χαρά μου είναι απεριόριστη. Τις ώρες που είμαι σπίτι και αφού έχω τελειώσει τα μαθήματα της επόμενης μέρας, εγώ και το tablet μου είμαστε σχεδόν αχώριστοι. Τον μεταφέρω παντού μαζί μου και κάθε φορά που ανακαλύπτω μια νέα εφαρμογή του, τρέχω να τη δείξω στη μαμά ή στον πατέρα μου, ακόμη και στη μικρή αδερφή μου, που δεν καταλαβαίνει και πολλά!

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Να βρείτε τα δομικά στοιχεία και τον τρόπο που επιτυγχάνεται η συνοχή στην προτελευταία παράγραφο του κειμένου.
2. Να εντοπίσετε τι περιγράφεται στο κείμενο, ποια είναι τα εξωτερικά του γνωρίσματα και ποιες ιδιότητες κατέχει.
3. Περιγράψτε και εσείς με την σειρά σας την αγαπημένη σας ηλεκτρονική συσκευή σύμφωνα με το σχεδιάγραμμα της περιγραφής αντικειμένου.

7η Ενότητα:

Θεωρία Γραμματικής - Συντακτικού

A. Το άρθρο: οριστικό και αόριστο

Άρθρο είναι η μικρή κλιτή λέξη που γράφεται μπροστά από ουσιαστικά, επίθετα, αντωνυμίες και μετοχές. Τα άρθρα φανερώνουν:

- Το γένος της λέξης που ακολουθεί: **αρσενικό, θηλυκό ή ουδέτερο**
- Τον αριθμό της: **ενικός ή πληθυντικός αριθμός**
- Την πτώση της: **ονομαστική, γενική, αιτιατική και κλητική**
- Αν είναι **κάτι ορισμένο ή αόριστο**.

Τα είδη των άρθρων

Είδος	Δηλώνει:
Οριστικό άρθρο: ο, η, το	ότι η λέξη που ακολουθεί είναι συγκεκριμένη και γνωστή. Η καρτέκλα έπεσε κάτω.
Αόριστο άρθρο: ένας, μια, ένα	ότι η λέξη που ακολουθεί δεν είναι συγκεκριμένη ή δεν έχει σημασία ή δεν την γνωρίζουμε ή δεν επιθυμούμε να την ορίσουμε. Πέρασε μια μέρα να σε δω.

Κλίση των άρθρων

1. Οριστικό Άρθρο

Ενικός Αριθμός

	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	ο	η	το
Γενική	του	της	του
Αιτιατική	τον	τη(ν)	το

Πληθυντικός αριθμός

	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	οι	οι	τα
Γενική	των	των	των
Αιτιατική	τους	τις	τα

☞ Το οριστικό άρθρο δεν έχει κλητική

☞ Η αιτιατική ενικού του αρσενικού άρθρου (τον), διατηρεί **πάντα** το τελικό **ν**!

Η αιτιατική ενικού του θηλυκού άρθρου διατηρεί το τελικό **ν**, μόνο όταν η επόμενη λέξη αρχίζει από **φωνήεν** ή από τα: **κ, π, τ, ξ, ψ, γκ, μπ, ντ, τσ, τζ**.

☞ Πολλές φορές συναντάμε το οριστικό άρθρο στη γενική κι αιτιατική ενωμένο με την πρόθεση **σε (εμπρόθετο άρθρο)**:

σε + του = στου, σε + της = στης, σε + τον = στον, σε+ την = στην κ.τ.λ.

Προσοχή! Δε θα πρέπει να μπερδεύουμε το άρθρο με τους αδύναμους τύπους της γ' προσώπου της προσωπικής αντωνυμίας. Το **άρθρο** μπαίνει μπροστά από το **ουσιαστικό** ή από το **επίθετο** ή από τη **μετοχή**, ενώ οι αδύναμοι τύποι της **προσωπικής αντωνυμίας** μπαίνουν πριν ή μετά από **ρήμα**.

ΑΡΘΡΟ	ΑΝΤΩΝΥΜΙΑ
Μαγειρεύω το κρέας.	Το μαγείρευσα.

Το **άρθρο** μπαίνει μπροστά από το όνομα, ενώ οι **τύποι της κτητικής αντωνυμίας** μπαίνουν μετά από το όνομα.

ΑΡΘΡΟ

ΑΝΤΩΝΥΜΙΑ

Τα παιχνίδια είναι **της** αδερφής μου.

Είναι τα παιχνίδια **της**.

☞ Το οριστικό άρθρο μπορεί να συνοδεύει κι άλλα μέρη του λόγου, φράσεις ή προτάσεις, εκτός από ονόματα. Στις περιπτώσεις αυτές ουσιαστικοποιεί τις λέξεις, φράσεις, προτάσεις αυτές.

π.χ. - Το ότι σου μίλησε σημαίνει ότι σε συγχώρεσε.

- Μην σε νοιάζει το χτες.

2.Αόριστο Άρθρο

Ενικός Αριθμός

	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	ένας	μια	ένα
Γενική	ενός	μιας	ενός
Αιτιατική	έναν	μια(ν)	ένα

Πληθυντικός αριθμός → Δεν έχει πληθυντικό αριθμό το αόριστο άρθρο.

- ❖ Το αόριστο άρθρο δεν έχει κλητική ούτε πληθυντικό.
- ❖ Η αιτιατική ενικού του θηλυκού άρθρου χρησιμοποιείται κυρίως χωρίς το τελικό ν (**μια**). Μπροστά από φωνήεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί και με το τελικό ν (**μιαν**).π.χ. Ξημερώνει μια ωραία μέρα. Θα τα ξαναπούμε μιαν άλλη φορά...

Διάκριση του αόριστου άρθρου από το αριθμητικό ένας, μία, ένα
Δεν πρέπει να συγχέουμε το αόριστο άρθρο με το αριθμητικό επίθετο **ένας, μία, ένα**.

- Το αριθμητικό επίθετο δηλώνει την ποσότητα του ουσιαστικού που προσδιορίζει και όχι αοριστία.

Π.χ. Επισκέφθηκα **ένα** μουσείο και είδα πολλά αγάλματα. (αόριστο άρθρο)

Στην περιοχή μου υπάρχει μόνο **ένα** μουσείο. (αριθμητικό επίθετο)

- Ο τύπος **μια** (χωρίς τόνο) είναι κατά κανόνα αόριστο άρθρο, ενώ ο τύπος **μία** (με τόνο) είναι συνήθως αριθμητικό επίθετο.

π.χ. Μια φορά κι έναν καιρό.....(αόριστο άρθρο)

Με κοίταξε μόνο **μία** φορά. (αριθμητικό επίθετο)

B. Παραγωγή Επιθέτων

Παράγωγα επίθετα

Επίθετα της νέας ελληνικής παράγονται:

α) Από ρήματα: ονομάζονται *ρηματικά επίθετα*. Οι πιο συνηθισμένες καταλήξεις είναι:

-**ικός** (π.χ. τρομάζω → τρομακτικός)

-**τος** (-**ητός**, -**ωτός**, -**στός**, **φτός**, -**χτός**) (π.χ. αγαπώ → αγαπητός)

-**τέος** (π.χ. προτιμώ → προτιμητέος) *σημαίνει αυτό που πρέπει να γίνει

-**σιμος** (π.χ. μετρώ → μετρήσιμος)

β) Από ουσιαστικά: οι πιο συνηθισμένες καταλήξεις είναι:

- ιάρης, -άρης** (π.χ. χάδι → χαδιάρης)
- άτος** (π.χ. πιπέρι → πιπεράτος)
- ένιος** (π.χ. μάρμαρο → μαρμαρένιος)
- ινος, -ινός** (π.χ. χαρτί → χάρτινος)
- ερός, -ηρός** (π.χ. τρόμος → τρομερός/ ήχος → ηχηρός)
- ής** (π.χ. θάλασσα → θαλασσής)
- ακός, -ιακός, -ικος/-ικός** (π.χ. παραλία → παραλιακός, Έλληνας → ελληνικός)
- ωτός** (π.χ. θόλος → θολωτός)
- ώδης** (π.χ. άμμος → αμμώδης)
- άτικός, -ιάτικός** (π.χ. Κυριακή → Κυριακάτικός)
- ίσιος** (π.χ. βουβάλι → βουβαλίσιος)
- είος, -ειος** (π.χ. γυναίκα → γυναικείος)
- αίος, -ιαίος** (π.χ. μοίρα → μοιραίος)

γ) Από επίθετα: οι πιο συνηθισμένες καταλήξεις είναι:

- ούτσικος** (π.χ. χαμηλός → χαμηλούτσικος)
- ωπός** (π.χ. πράσινος → πρασινωπός)
- ούλης** (π.χ. γλυκός → γλυκούλης)
- ιδερός** (π.χ. άσπρος → ασπριδερός)
- ικός** (π.χ. φτωχός → φτωχικός)

δ) Από επιρρήματα: οι πιο συνηθισμένες καταλήξεις είναι:

- ινός** (π.χ. άλλοτε → αλλοτινός)
 - (ι)ανός** (π.χ. δίπλα → διπλανός)
- Επίσης: έξω → εξωτικός
παραπάνω → παραπανίσιος
ύστερα → στερνός
κάθε μέρα → καθημερινός

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1. Να συμπληρώσεις στα παρακάτω κείμενα τα οριστικά ή αόριστα άρθρα, όπου χρειάζεται.

Στην αρχαία Ελλάδα, _____ γυναίκα ήταν αυστηρά περιορισμένη.
_____ άνδρας μπορούσε να καλέσει _____ ξένους στο σπίτι του
και να διασκεδάσει, _____ γυναίκα όμως όχι. Σε όλα _____

κοινωνικά στρώματα ήταν δεδομένο πως, όταν έφταναν _____ επισκέπτες ή _____ καλεσμένοι _____ γυναίκες αποσύρονταν στα διαμερίσματά τους.

2. Να εντοπίσετε τα οριστικά και αόριστα άρθρα του παρακάτω κειμένου.

Μια μέρα , στη στενή πρασιά ενός δρόμου της πόλης, έπεσε, ποιος ξέρει από πού, μια ριπή σποριών και φύτρωσαν μανιτάρια. Κανείς δεν τα πρόσεξε εκτός από τον αχθοφόρο Μαρκοβάλντο που κάθε πρωί έπαιρνε από εκεί το τραμ. Τα μάτια αυτού του Μαρκοβάλντο ήταν άμαθα στη ζωή της πόλης: πινακίδες, σηματοδότες, βιτρίνες, φωτεινές επιγραφές, αφίσες, όσο κι αν ήταν μελετημένες να τραβήξουν την προσοχή, ποτέ δεν προσείλκυαν το βλέμμα του, που γλιστρούσε πάνω τους σαν την άμμο της ερήμου. Κι από την άλλη, ένα φύλλο που κιτρινίζε σ' ένα κλαδί, ένα φτερό που είχε μπλεχτεί στα κεραμίδια δεν του ξέφευγαν ποτέ.

Ταλο Καλβίνο, «Μανιτάρια στην πόλη»

3. Στις παρακάτω προτάσεις να υπογραμμίσετε τους τύπους του οριστικού άρθρου και να κυκλώσετε τους τύπους του αόριστου άρθρου.

- α. Μας αναστάτωσε όλους η ξαφνική απόφασή του να μεταναστεύσει στην Αμερική.
- β. Πήρε το δώρο και τον ευχαρίστησε.
- γ. Δίπλα μας έμενα μια μάνα που είχε δύο κόρες και ένα γιο.
- δ. Ήθελα πάντα να έχω μια μεγάλη αδερφή.
- ε. Αισθάνθηκα μια βαθιά ανακούφιση, λες και ανακάλυψα επιτέλους μια μεγάλη αδερφή που καιρό λαχταρούσα.

4. Στις παρακάτω προτάσεις να διακρίνετε τους τύπους του οριστικού άρθρου από τους αδύνατους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας και της κτητικής αντωνυμίας.

- α. Προτιμώ την παρέα της φίλης μου.
- β. Τον γαργάλαγε για ώρες με τα λεπτά δάχτυλά που έχει.
- γ. Θα σ' το φέρω μόλις βγω από το αεροδρόμιο.
- δ. Το μέρος των μανιταριών το ξέρω μόνο εγώ , είπε στα παιδιά του.
- ε. Τώρα του δημιουργούσε την μανία της ιδιοκτησίας, τον τύλιγε μέσα σ' ένα ζηλότυπο και δύσπιστο φόβο.
- στ. Φοβόταν πως δεν θα την ξαναδεί την φίλη της.

- ζ. Δεν το είδα το εμπόδιο.
- η. Τα μπερδέψαμε τα πράγματά μας.
- θ. Τους φίλους μου τους αγαπώ πολύ.
- ι. Του ζήτησα να με βοηθήσει.

5. Στο παρακάτω κείμενο υπογραμμίστε τα άρθρα και κυκλώστε τους αδύνατους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας.

Η φωνή της έτρεμε. Δεν ήταν ίδια η φωνή της μάνας τους όταν τους μάλωνε που ξάπλωναν στα σεντόνια με βρώμικα πόδια. Αυτή εδώ η φωνούλα ήταν μικρή και χανόταν στο δωμάτιο. Η κοντούλα της έδωσε την καρέκλα να καθίσει.

-Τι να σου πω... Το παλικάρι το ήξερα. Ερχόταν εδώ και ψόνιζε από το μαγαζί του άντρα μου. Τώρα ο άντρας μου πάει.

-Εφυγε;

-Την ίδια ώρα. Μάζεψε δύο ρούχα και έφυγε πηδώντας από το πλυσταριό. Τον έπιασαν όμως.

Ειρήνη Μάρρα, « Το άδειο μπουκάλι »

6. Συμπλήρωσε τα οριστικά άρθρα και τις προσωπικές αντωνυμίες των προτάσεων και γράψε στην παρένθεση (Α) για τα άρθρα και (ΠΑ) για τις προσωπικές αντωνυμίες:

Αγαπούσε..... καλές τέχνες καιγράμματα γι' αυτό

φίλοι του θεωρούσαν φιλότεχνο. (.....) (.....) (.....)

(.....)

Είναι εριστικός και οξύθυμος και αρέσει να τσακώνεται διαρκώς. (.....)

..... ταμείο ενορίας μας συγκέντρωσε αρκετά χρήματα και

..... δώρισε σε ιδρύματα για ανάπηρα παιδιά. (.....) (.....)

(.....)

..... αγαπούσε όλα ζώα. Πάντοτε τάιζε αδέσποτα

..... γειτονιάς μας. (.....) (.....) (.....) (.....)

.....άρεσε να..... κολακεύουν με ωραία λόγια που σχετίζονταν με..... εμφάνισή της. (.....) (.....) (.....)

Ήταν μισοπεθαμένος απόπείνα και..... δίψα.έδωσα αμέσως ένα κομμάτι ψωμί και καταβρόχθισε μεμιάς.

(.....)(.....) (.....) (.....)

7. Να διακρίνετε στις παρακάτω προτάσεις τους τύπους του αόριστους άρθρου από το αριθμητικό επίθετο ένας, μία , ένα.

- α. Όταν ένας αρχαίος ναός περιβάλλεται από μία σειρά κίωνων ονομάζεται περίπτερος, ενώ όταν περιβάλλεται από δύο λέγεται δίπτερος.
- β. Έχει μείνει στο ψυγείο ένα μήλο.
- γ. Πήγα μια μέρα στα μαγαζιά και περίμενα μία ώρα στην ουρά.
- δ. Δυστυχώς δεν σου έφερα και εσένα ένα αντίγραφο.
- ε. Έναν μήνα μετά τις διακοπές έκανε εγχείρηση.
- στ. Έχει δύο διαμερίσματα και ένα εξοχικό.
- ζ. Ζήσαμε μια απίστευτη περιπέτεια όταν είδαμε μια φάλαινα να έχει βγει έξω στα ρηγά.
- η. Συνάντησα ένα κορίτσι με ένα μαύρο τριαντάφυλλο.

8. Να σχηματίσετε τα παράγωγα επίθετα των παρακάτω ρημάτων.

-αποχαιρετώ	-κατοικώ
-καμαρώνω	-καταδικάζω
-αστράφτω	-πλέκω
-υπολογίζω	-καλλωπίζω

9. Να σχηματίσετε παράγωγα επίθετα από τα παρακάτω ουσιαστικά, επιρρήματα και επίθετα.

-τμήμα	-κόκκινος
-Αποκρία	-μαύρος
-αγκάθι	-πέτρα
-μοίρα	-άλλοτε
-άνοιξη	-μπροστά
-μικρός	-νόστιμος
-βαθύς	-πλάι

10. Να δηλώσετε από ποια λέξη παράγονται τα παρακάτω επίθετα και ποια είναι η παραγωγική κατάληξη.

κινητός:

ομαδικός:

θειικός:

ονειρώδη:

αφρώδης:

μεσαιωνικός:

φρικαλέος:

καθιστικός:

1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

Έφηβοι «παγιδευμένοι» στο Διαδίκτυο

Σε πολλά σπίτια τις φετινές γιορτές το «επί γης ειρήνη» ακυρώθηκε, όχι κυρίως γιατί τα νεότερα μέλη των οικογενειών «έλιωσαν» μπροστά σε οθόνες παίζοντας πολεμοχαρή ηλεκτρονικά παιχνίδια, αλλά γιατί δεν έλειψαν οι έντονες συγκρούσεις των γονιών με τα παιδιά τους, όσον αφορά τον χρόνο που θα περάσουν στο Ιντερνετ. «Κάποια στιγμή, μετά το φαγητό, τα τέσσερα παιδιά της παρέας, ηλικίας 12-13 ετών, κλείστηκαν στο δωμάτιο του γιου μας και βγήκαν μόνο όταν ήρθε η ώρα της αναχώρησης, έπειτα από αρκετές ώρες που έπαιζαν ασταμάτητα παιχνίδια στο Ιντερνετ», μας λέει η Γεωργία.

Ακόμα πιο δύσκολη ήταν η εμπειρία του Θεμιστοκλή, του οποίου ο 14χρονος γιος ζήτησε να φιλοξενήσει για διανυκτέρευση φίλο του στο σπίτι τις ημέρες των γιορτών. «Το πρώτο βράδυ έπαιζαν ασταμάτητα μέχρι τις 5 ή 6 το πρωί, δεν γνωρίζω ακριβώς, γιατί έκανα το λάθος να κοιμηθώ πρώτος. Την επόμενη ημέρα, δεν ξυπνούσαν με τίποτα, σηκώθηκαν κατά τις 2 μ.μ. και αφού έφαγαν... πρωινό, ξαναστρώθηκαν στο παιχνίδι.

«Κλείστηκαν στο δωμάτιο του γιου μου και δεν έβγαιναν παρά μόνο για τουαλέτα και για να τσιμπήσουν κάτι. Όταν συνειδητοποίησα πως θα επαναλαμβανόταν το προηγούμενο βράδυ και αφού οι εκκλήσεις μου να πέσουν για ύπνο δεν εισακούστηκαν, υποχρεώθηκα να αποσυνδέσω το Ιντερνετ και να κοιμηθώ με το ρούτερ αγκαλιά!», μας λέει ο Θεμιστοκλής. Οι οικογενειακές συγκρούσεις για τις ψηφιακές ολονυχτίες των παιδιών πληθαίνουν, καθώς όλο και περισσότεροι έφηβοι αλλά και παιδιά κοιμούνται με το κινητό τους στο μαξιλάρι, βλέποντας βίντεο (δεχόμενα και μεγάλες ποσότητες ακτινοβολίας). Καθημερινές ιστορίες των ενδοοικογενειακών πολέμων για το Ιντερνετ, που φέρνουν αντιμέτωπους γονείς και παιδιά, συχνά με πολύ έντονο τρόπο και χωρίς να λείπουν ακόμα και οι βιαιοπραγίες, και μάλιστα πιο συχνά εθισμένων και οργισμένων παιδιών εις βάρος των γονιών τους.

Η χρήση του Διαδικτύου είναι πλέον ευρύτερη στα παιδιά, και αφορά πλέον και τις ηλικίες του δημοτικού (ακόμα και νωρίτερα), ενώ πριν

από μερικά χρόνια μιλούσαμε κυρίως για μαθητές γυμνασίου. Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα της Focus Bari (Δεκέμβριος 2017), για λογαριασμό του Συνδέσμου Επιχειρήσεων Πληροφορικής και Επικοινωνιών Ελλάδας, το 78% των παιδιών 5-12 ετών χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο, ποσοστό που ανεβαίνει στο 89,3% για τις ηλικίες 10-12 ετών. Από ποιες συσκευές συνδέονται τα παιδιά; Κυρίως από ταμπλέτες (35,4%), οι πωλήσεις των οποίων είχαν μεγάλη ανάπτυξη τα προηγούμενα χρόνια, ακολουθούν τα έξυπνα κινητά τηλέφωνα (27,8%) και λιγότερο από ένα στα τέσσερα (23,7%) «μπαίνουν» από λάπτοπ.

Την ίδια ώρα καταγράφεται πως ένα στα πέντε παιδιά, ηλικίας 6-12 ετών, διαθέτει κινητό τηλέφωνο (!), σε πείσμα των προειδοποιήσεων των επιστημόνων για θέματα ακτινοβολίας κι όχι μόνο. Όπως βλέπουμε, τα περισσότερα παιδιά, ηλικίας δημοτικού, έχουν δικές τους συσκευές (τάμπλετ ή κινητά τηλέφωνα) για να συνδέονται με το Ίντερνετ. Όταν τα παιδιά από τόσο μικρή ηλικία εθίζονται στο Διαδίκτυο και αναπτύσσουν αποκλειστικά τις συγκεκριμένες δεξιότητες και όχι άλλες, τότε όταν φτάνουν στην εφηβεία υπάρχουν αυξημένοι κίνδυνοι να «κολλήσουν».

Διασκευασμένο άρθρο του Γιάννη Ελαφρού , Καθημερινή
08.01.2018

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Ποιο πρόβλημα αντιμετώπισε σύμφωνα με το άρθρο ο Θεμιστοκλής κατά την διάρκεια των γιορτών;
2. Από ποια ηλικία ξεκινούν πλέον τα παιδιά να συνδέονται στο διαδίκτυο, μέσω ποιων συσκευών και τι προειδοποιούν οι ειδικοί;
3. Δώστε έναν διαφορετικό τίτλο στο κείμενο.

Γραμματικές και Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. Στο παρακάτω απόσπασμα να εντοπίσετε τα οριστικά και αόριστα άρθρα. «Υστερα από ένα ξενύχτι, το παιδί αντιμετωπίζει διάσπαση προσοχής, κούραση, ένταση, εκνευρισμό. Ο νυκτερινός ύπνος δεν μπορεί να αναπληρωθεί, τότε ελευθερώνονται οι αναπτυξιακές ορμόνες», σημειώνει ο κ. Κορμάς. Η τάση για

ψηφιακή αγρύπνια είναι μια ένδειξη εθισμού του παιδιού από τα ψηφιακά μέσα.»

2. Σχηματίστε παράγωγα επίθετα από τις λέξεις: **μακριά, τολμώ, μεγάλος, σιωπή, καλοκαίρι**

3. Για κάθε υπογραμμισμένη λέξη του κειμένου να δώσετε μια συνώνυμη: ασταμάτητα, μεγάλη, ανάπτυξη, διαθέτει, δεξιοότητες

Παραγωγή Λόγου

Ποια είναι η γνώμη σας για το «σερφάρισμα» στο διαδίκτυο; Είναι εποικοδομητική δραστηριότητα; Ποια ωφέλιμα στοιχεία μπορεί να αντλήσει κάποιος από αυτήν, αλλά και ποιους κινδύνους κρύβει; Να αξιοποιήσετε τις πληροφορίες που σας δίνονται στην παρακάτω εικόνα.

2^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

Τηλεόραση και παιδί

Η τηλεόραση σε αντίθεση με αυτά που συμβαίνουν στην πραγματική ζωή, αποτελείται από μια πολύ γρήγορη διαδοχή εικόνων, σκηνικών και γεγονότων. Οι οπτικοί αυτοί ερεθισμοί ελκύουν πολύ την προσοχή των παιδιών αλλά παράλληλα την διεγείρουν. Η παραμονή μπροστά στην τηλεόραση δημιουργεί

προβλήματα προσοχής και συγκέντρωσης στον άνθρωπο αλλά κυρίως στα παιδιά.

Η τηλεόραση εκτός από παχυσαρκία, βίαιη συμπεριφορά και επιθετικότητα που προκαλεί στα παιδιά, φαίνεται τώρα ότι είναι αιτία ελλειμματικής προσοχής.

Όσο περισσότερο χρόνο σπαταλούν τα παιδιά ηλικίας από ενός μέχρι τριών ετών για να βλέπουν τηλεόραση, τόσο περισσότερο αυξάνονται οι πιθανότητες τους για να παρουσιάσουν αργότερα, όταν θα είναι επτά ετών, προβλήματα προσοχής και συγκέντρωσης. Ο εγκέφαλος των παιδιών κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής, συνεχίζει να αναπτύσσεται γρήγορα. Δημιουργούνται πολλές συνάψεις μεταξύ των νευρικών κυττάρων που συμβάλλουν ουσιαστικά στις πνευματικές ικανότητες που θα έχει αργότερα το παιδί.

Στην ευάλωτη αυτή περίοδο της γρήγορης ανάπτυξης του εγκεφάλου, πολλοί εξωτερικοί παράγοντες μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνονται οι ακουστικοί ή οπτικοί ερεθισμοί επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την ανάπτυξη του εγκεφάλου και την δημιουργία των νευρικών συνάψεων.

Επιστήμονες που ερεύνησαν τις επιδράσεις που έχει η παρακολούθηση της τηλεόρασης κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής κατά τη σχολική ηλικία στις πνευματικές ικανότητες των παιδιών, βρήκαν ότι ο χρόνος αδιάσπαστης προσοχής των παιδιών και οι ικανότητες συγκέντρωσής τους μειώνονται. Επιπρόσθετα ορισμένοι ερευνητές υποστηρίζουν ότι η παρακολούθηση της τηλεόρασης από μικρά παιδιά, συμβάλλει στην γέννηση του συνδρόμου της υπερκινητικότητας και ελλειμματικής προσοχής.[..]

Μια πρόσφατη έρευνα που έγινε για το ίδιο θέμα από γιατρούς του πανεπιστημίου της Ουάσινγκτον, εξέτασε σε 2.500 παιδιά τις επιδράσεις της παρακολούθησης της τηλεόρασης κατά την ηλικία των 1 και 3 ετών. Οι ερευνητές διαπίστωσαν ότι για κάθε ώρα τηλεόρασης που έβλεπαν τα παιδιά στις ηλικίες αυτές, ο κίνδυνος τους, για να έχουν προβλήματα λόγω ελλειμματικής προσοχής στην ηλικία των 7 ετών, αυξανόταν κατά 10%[..]. Επιβάλλεται τώρα όπως και άλλες επιστημονικές και ιατρικές ομάδες να διεξάγουν ανάλογες έρευνες, για να επιβεβαιώσουν ή όχι τα πολύ σημαντικά και ανησυχητικά αυτά συμπεράσματα.

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Ποια προβλήματα προκαλεί η υπερβολική παρακολούθηση τηλεόρασης στα παιδιά;
2. Να συντάξετε την περίληψη του κειμένου σε 60 λέξεις.

Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. Επιλέξτε την λέξη που έχει την ίδια σημασία με την υπογραμμισμένη.
- Ο όρος εθισμός στην τηλεόραση παραμένει αμφιλεγόμενος.

- i. ασαφής
- ii. αμφίσημος
- iii. αδιαμφισβήτητος
- iv. αμφισβητήσιμος

- Εάν το πρόβλημα γίνει αντιληπτό σε αρχικό στάδιο.

- i. ταυτοποιηθεί
- ii. σημειωθεί
- iii. αναγνωριστεί
- iv. γνωστοποιηθεί

- Η συνήθεια αυτή είναι ένα στοιχείο που δεν μπορείς να εγκαταλείψεις.

- i. διαχωρίσεις
- ii. αποχωριστείς
- iii. απομακρύνεις
- iv. διαχωρίσεις

- Πολλοί αδιαφορούν για άλλες σημαντικές δραστηριότητες της ζωής τους.

- i. παραμελούν
- ii. παρακάμπτουν
- iii. αποφεύγουν
- iv. παραγκωνίζουν

2. Να βρείτε από ποιες λέξεις έχουν παραχθεί τα παρακάτω επίθετα του κειμένου.

- i. ελλειμματικής
- ii. νευρικών
- iii. εξωτερικοί
- iv. αδιάσπαστης

3. Να αντιστοιχήσετε τις παρακάτω λέξεις της στήλης Α με την στήλη Β έτσι ώστε να σχηματιστούν 6 φράσεις σχετικές με την ενότητα 7.

A	B
1.πλύση	α. τηλεθέασης
2.παθητικός	β. πραγματικότητα
3.εικονική	γ. σελίδα
4. ποσοστά	δ. δέκτης
5. ηλεκτρονική	ε. στο διαδίκτυο
6. σερφάρω	στ. εγκεφάλου

Παραγωγή Λόγου

Σε επιστολή σας προς έναν φίλο σας να εξηγήσετε τις αρνητικές επιδράσεις της τηλεόρασης, με σκοπό να τον πείσετε να σταματήσει να παρακολουθεί αρκετές ώρες την ημέρα. Έπειτα να του προτείνετε εναλλακτικές δραστηριότητες με τις οποίες μπορεί να γεμίσει τον χρόνο του.

8η Διδακτική Ενότητα

Αθλητισμός και Ολυμπιακοί Αγώνες: Παρακολουθώ και Συμμετέχω

Αθλητισμός

✍️ Αθλητισμός – από τη λέξη άθλος: ο αγώνας, ο κόπος, η άμιλλα για βραβείο. Το σύνολο των σωματικών ασκήσεων που εκτελεί ο άνθρωπος με σκοπό τη βελτίωση της σωματικής και πνευματικής του κατάστασης.

✍️ Ανταγωνισμός: ο αγώνας που φτάνει στην σύγκρουση.

✍️ Συναγωνισμός: ο αγώνας που είναι απαλλαγμένος από διαμάχες.

✍️ Άμιλλα: ο αγώνας που γίνεται με ευγενή αισθήματα, απαλλαγμένος από ιδιοτελή κίνητρα.

Το αθλητικό ιδεώδες

- Το αγωνιστικό πνεύμα
- Το σωματικό κάλλος
- Το σεβασμό προς την ανθρώπινη ζωή
- Την άμιλλα
- Την ειρήνη

Η προσφορά του αθλητισμού

1. Ο αθλητισμός **συμβάλλει στην καλή υγεία** του ατόμου. Ενδυναμώνει το μυϊκό σύστημα και προάγει την σωματική ευεξία.
2. Ο αθλητισμός **συντελεί στην πνευματική καλλιέργεια** των ανθρώπων. Αναπτύσσει την ευστροφία, την οξυδέρκεια, την κριτική ικανότητα, την αντίληψη, τη φαντασία, τη μνήμη και την προσοχή, ο άνθρωπος μαθαίνει να ενεργεί ψύχραιμα και λογικά και να βρίσκεται πάντα σε ετοιμότητα και πνευματική εγρήγορση.

3. Ο αθλητισμός **προσφέρει** και **ψυχαγωγία**, είτε με τη συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες είτε ως θέαμα.
4. Επίσης ο αθλητισμός **καλλιεργεί ψυχικά** το άτομο. Αποτελεί μέσο διαφυγής από την πίεση της καθημερινότητας, προσφέρει χαρά, διασκέδαση και αναψυχή.
5. Με τον αθλητισμό το άτομο **ηθικοποιείται**. Μαθαίνει να σέβεται τον αντίπαλο και να συνεργάζεται με τους συναθλητές του, αλλά και να υπακούει στους κανόνες που ρυθμίζουν τη διεξαγωγή του αθλήματος με το οποίο ασχολείται. Αναπτύσσεται η αλληλεγγύη και το ομαδικό πνεύμα. Ασκεί την αυτοκριτική του και αποκτά αυτογνωσία. Τέλος εθίζεται στην ευγενή άμιλλα και όχι στο σκληρό ανταγωνισμό.
6. **Κοινωνικοποιεί** τον αθλούμενο, επειδή τον μαθαίνει να πειθαρχεί στους κανόνες του αγώνα, να συνεργάζεται με τους συμπαίκτες για το καλό της ομάδας του.
7. Ο αθλητισμός βοηθά στην **οικοδόμηση της ειρήνης και στη συμφιλίωση των λαών**.
8. Συμβάλλει στη **διαμόρφωση οικουμενικής συνείδησης**.

Γιατί οι νέοι σήμερα απέχουν από τον αθλητισμό;

- Δεν έχουν συνηθίσει από την μικρή ηλικία να αθλούνται, διότι οι γονείς και ο κοινωνικός περίγυρός τους δεν τους δίνει το καλό παράδειγμα.
- Τα σχολεία και οι σύγχρονες μεγάλες πόλεις δεν έχουν κατάλληλες και ασφαλείς αθλητικές εγκαταστάσεις. Έτσι όσοι επιθυμούν να αθληθούν αναγκάζονται καθημερινά να απομακρύνονται αρκετά από τον τόπο κατοικίας τους.
- Οι νέοι είναι επιβαρυνμένοι με πολλές σχολικές υποχρεώσεις, με αποτέλεσμα να πρέπει να διαλέξουν ανάμεσα στο σχολείο ή τον αθλητισμό.
- Οι περισσότεροι προτιμούν «ξεκούραστους» τρόπους διασκέδασης όπως ο ηλεκτρονικός υπολογιστής, το διαδίκτυο και το κινητό τηλέφωνο.

Συνέπειες της αποχής από την άθληση

- Το άτομο δεν αποκτά ψυχικές αρετές όπως : το θάρρος, η υπομονή και επιμονή, η τόλμη, η αυτοπεποίθηση, η ελπίδα κ.α
- Αποκτά προβλήματα υγείας αφού δεν ασκεί το σώμα του και μαθαίνει να ζει μια καθιστική ζωή.
- Δεν εξασκεί την προσοχή, την φαντασία και δεν αναπτύσσει την κριτική του ικανότητα.

Εκφυλιστικά φαινόμενα στον αθλητισμό

➤ Η καταναλωτική – υλιστική εποχή μας δεν έχει αφήσει ανεπηρέαστο τον χώρο του αθλητισμού. Το αθλητικό ιδεώδες, έτσι όπως διαμορφώθηκε στην αρχαία Ελλάδα που στηριζόταν σε αξίες όπως η ευγενής άμιλλα, το «ευ αγωνίζεσθαι» (το να αγωνίζεται κανείς με έντιμα μέσα), ο σεβασμός, η νίκη για τη δόξα και όχι για τα χρήματα κ.λπ., αμαυρώνεται σήμερα από μια σειρά εκφυλιστικών φαινομένων:

➤ **Η εμπορευματοποίηση του αθλητισμού.** Έχει μετατραπεί σε επικερδή επιχείρηση των βιομηχανιών της μαζικής παθητικής ψυχαγωγίας.

➤ **Πολλοί αθλητές δεν αγωνίζονται για τη δόξα αλλά για τα χρήματα.** Οι αθλητές προβάλλονται ως ινδάλματα για την φήμη και τις αστρονομικές αμοιβές που λαμβάνουν.

➤ Οι εξοντωτικές μέθοδοι προπόνησης και η χρήση απαγορευμένων ουσιών.

➤ Ένα σοβαρό φαινόμενο που εκφυλίζει την αθλητική ιδέα είναι η **επικράτηση του φανατισμού και της βίας στα γήπεδα.** (χουλιγκανισμός)

➤ **Δωροδοκίες και «στημένα» παιχνίδια.**

➤ Συχνά χρησιμοποιείται ως μέσο **αποπροσανατολισμού ενός λαού από σοβαρά κοινωνικά προβλήματα** και ως μέσο **πολιτικής προπαγάνδας.**

Προτάσεις για την αντιμετώπιση των εκφυλιστικών φαινομένων στον αθλητισμό

1. Συνειδητοποίηση του προβλήματος τόσο από την πλευρά του ατόμου όσο και από την πλευρά των φορέων κοινωνικοποίησης (οικογένεια, σχολείο, ΜΜΕ)
2. Επιστροφή στις αρχές του αθλητικού ιδεώδους.
3. Παροχή ανθρωπιστικής παιδείας, που δημιουργεί προσωπικότητες με δύναμη και σθένος.
4. Απεμπλοκή των επιχειρήσεων και των οικονομικών παραγόντων από αθλητικές δραστηριότητες
5. Αυστηρότατες ποινές σε όσους χρηματίζονται σε βάρος του αθλητισμού και σε όσους κάνουν χρήση αναβολικών ουσιών.
6. Καταδίκη από τους ίδιους τους φιλάθλους των ενεργειών που δυσφημούν τον αθλητισμό.
7. Διακρατικός διάλογος

Οι Ολυμπιακοί αγώνες

Οι Ολυμπιακοί αγώνες είναι θεσμός που ξεκίνησε από την αρχαία Ελλάδα. Δε γνωρίζουμε πότε ακριβώς θεσπίστηκαν για πρώτη φορά, συμβατικά όμως θεωρούμε ως πρώτη Ολυμπιάδα αυτή που έγινε το 776 π.Χ. Οι αρχαίοι μύθοι αναφέρουν ως ιδρυτή τους τον Ηρακλή, ενώ άλλοι τον Πίσο ή τον Πέλοπα.

Οι Ολυμπιακοί αγώνες τελούνταν κάθε τέσσερα χρόνια στην Ολυμπία, προς τιμήν του θεού Δία. Γίνονταν, συνήθως, το μήνα Αύγουστο και διαρκούσαν πέντε μέρες. Οι αθλητές έφταναν στην Ολυμπία ένα μήνα πριν από τους αγώνες για να προετοιμαστούν. Δικαίωμα συμμετοχής στους αγώνες είχαν μόνο οι ελεύθεροι Έλληνες πολίτες που δεν είχαν καταδικαστεί για κάποιο έγκλημα, ενώ δεν μπορούσαν να πάρουν μέρος σ' αυτούς ξένοι, δούλοι, ιερόσυλοι και φονιάδες. Στις γυναίκες δεν επιτρεπόταν ούτε καν να παρακολουθήσουν τους αγώνες, που ήταν γυμνικοί.

Κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών αγώνων επιβαλλόταν εκεχειρία, δηλαδή σταματούσαν οι εχθροπραξίες μεταξύ των πόλεων, και αναβάλλονταν οι θανατικές ποινές. Το μήνυμα της εκεχειρίας έφερναν σ' όλο τον ελλαδικό χώρο ειδικοί κήρυκες. Όποια πόλη, όμως, παραβίαζε ή αρνούταν να συμμορφωθεί με αυτήν τιμωρούνταν με ισόβιο αποκλεισμό από τους αγώνες.

Την τελευταία μέρα των αγώνων οι νικητές στεφανώνονταν με τον κότινο, ένα κλαδί αγριελιάς, που δεν είχε μεν την υλική αξία, συμβόλιζε όμως τη μεγάλη δόξα που αποκτούσαν. Τη δόξα αυτή οι νικητές των Ολυμπιακών αγώνων τη μετέφεραν και στην πόλη τους, η οποία για το λόγο αυτό τους τιμούσε ιδιαίτερα. Λέγεται λοιπόν ότι, όταν ένας αθλητής που κέρδισε στους αγώνες επέστρεψε στην πόλη του, οι υπόλοιποι κάτοικοι, για να τον τιμήσουν, γκρέμισαν ένα μέρος από το τείχος της. Η πράξη αυτή είχε βαθύτερη σημασία: μια πόλη που είχε τέτοιους ένδοξους άντρες για να την υπερασπιστούν δεν είχε ανάγκη από τείχη.

Οι τελευταίοι Ολυμπιακοί αγώνες της αρχαιότητας έγιναν το 393 μ.Χ., οπότε καταργήθηκαν από τον αυτοκράτορα του Βυζαντίου Θεοδοόσιο, επειδή θεωρήθηκαν ειδωλολατρική συνήθεια. Ύστερα από 15 αιώνες θα αναβιώσουν με ενέργειες του Γάλλου βαρόνου Pierre de Coubertin. Η πρώτη Ολυμπιάδα μετά την αναβίωση των αγώνων έγινε το 1896 στην Αθήνα, όπου Ολυμπιονίκης στο αγώνισμα του μαραθωνίου ήταν ο Σπύρος Λούης.

Στην σύγχρονη εποχή, την ευθύνη για την τέλεση των Ολυμπιακών αγώνων έχει η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή, η οποία κάθε 4 χρόνια αναθέτει σε διαφορετική χώρα τη διεξαγωγή τους. Η έναρξή τους

γίνεται με το άναμμα της Ολυμπιακής φλόγας στην Ολυμπία, απ' όπου οι αθλητές τη μεταφέρουν στην πόλη που τους έχει αναλάβει. Στην τελετή έναρξης ακούγεται ο Ολυμπιακός ύμνος, τους στίχους του οποίου έγραψε ο Κ. Παλαμάς, ενώ τη μουσική ο Σπ. Σαμαράς.

Κείμενα για εξάσκηση

1ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Αθλητισμός, από την λέξη «άθλος»(ο αγώνας, ο κόπος, η άμιλλα για βραβείο [άθλον]), είναι η σωματική και πνευματική προσπάθεια υπεροχής σε ένα άθλημα, σε ένα αγώνισμα με ορισμένες απαιτήσεις επίδοσης και συγκεκριμένους κανονισμούς διεξαγωγής του. Αθλήματα στα οποία, ανάλογα με τις ικανότητές του, μπορεί να επιδοθεί κάποιος, υπάρχουν πολλά, ατομικά και ομαδικά: άλματα, σε μήκος ή σε ύψος, αγώνες δρόμου , ταχύτητας ή αντοχής, ρίψεις, πάλη, άρση βαρών, πυγμαχία, ποδόσφαιρο, καλαθόσφαιρα(μπάσκετ), πετόσφαιρα(βόλεϊ), αντισφαίριση(τένις), σκάκι , κολύμβηση είναι τα πιο διαδεδομένα και γνωστά. Όλα αποτελούν εκφάνσεις του αθλητισμού. Πρέπει στο σημείο αυτό να παρατηρήσουμε πως ο αθλητισμός διαφέρει από την γυμναστική, η οποία έχει το νόημα της άσκησης και δη της σωματικής για την ανάπτυξη των φυσικών δυνατοτήτων. Μολονότι οι λέξεις «αθλούμαι» και «γυμνάζομαι» χρησιμοποιούνται ως ταυτόσημες, δεν έχουν την ίδια ακριβώς σημασία. Θα ήταν ελλιπής, όμως, ο ορισμός του αθλητισμού, αν τον περιορίζαμε μόνο στη σωματική άσκηση με μοναδικό σκοπό την αρμονική διάπλαση και την ευεξία του σώματος. Συντελεί και στην καλλιέργεια του πνεύματος, στην ψυχαγωγία, στη διαμόρφωση του ήθους και στην ανάπτυξη της συλλογικής συνείδησης του ανθρώπου.

Η αξία του αθλητισμού εκτιμήθηκε πολύ νωρίς και μάλιστα, επειδή συνδέεται με τον ίδιο τον άνθρωπο και τη ζωή του, από κοινωνίες και πολιτισμούς που έδωσαν στην πράξη δείγματα σεβασμού προς την ανθρώπινη ζωή. Και τέτοιος υπήρξε ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός. Για τους αρχαίους Έλληνες ο αθλητισμός ήταν μέρος της αγωγής τους και καθιερωμένος θεσμός που σχετιζόταν με ό, τι πιο ιερό είχαν, τη λατρεία των θεών. Οι αθλητικοί αγώνες, που τελούνταν στην αρχαία Ελλάδα σε τακτά χρονικά διαστήματα, είχαν σχέση με μεγάλες θρησκευτικές γιορτές. Η πιο γνωστή ήταν τα Ολύμπια προς τιμήν

του Διός, απ' όπου προήλθε και το Ολυμπιακό (αθλητικό) ιδεώδες ως έκφραση σεβασμού προς την ανθρώπινη ζωή, το σωματικό κάλλος, την αξία του ατόμου, την ευγενή άμιλλα, το αγωνιστικό πνεύμα και την ειρήνη ανάμεσα στις πόλεις-κράτη, αφού είναι γνωστό ότι κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών αγώνων επικρατούσε «εκεχειρία», διακοπή των εχθροπραξιών.

απόσπασμα Πειστικός Λόγος Τεύχος Α'. Σπ. Κούτρας

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Ο όρος αθλητισμός και ο όρος γυμναστική έχουν την ίδια σημασία;
2. Ποιες είναι οι ωφέλειες του αθλητισμού για τον άνθρωπο;
3. Ποιες πληροφορίες αντλείτε από το κείμενο για τη τιμήση του αθλητισμού στην αρχαία Ελλάδα;

2ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο πρωταθλητής

[..] Αν σε μια κούρσα δώσετε το 100% των δυνατοτήτων σας και οι δύο, ποιος θα κερδίσει;

«Εγώ!»

Πολύ σίγουρο σας ακούω...

«Και γιατί να μην είμαι; Αν τα κάνω όλα σωστά, κερδίζω οποιονδήποτε! Είναι απλά θέμα συγχρονισμού: όπως γυρίζει ο χρόνος, όλα εκείνα που μάθαινα στην προπόνηση να δεθούν μεταξύ τους μέσα σ' αυτά τα εννιά δευτερόλεπτα.

Μα, είναι τόσα πολλά πράγματα που πρέπει να συνδυαστούν...

Πώς το κάνετε αυτό;

«Εδώ παίζονται όλα!(δείχνει τον κρόταφό του). Στο κάτω κάτω - θα το ξέρετε- η επιτυχία είναι παιχνίδι του μυαλού...»

Τι μπορεί να προλάβει το μυαλό να κάνει σε δέκα δευτερόλεπτα;

«Που δεν είναι ούτε καν δέκα! Αλλά μην υποτιμάτε το μυαλό! Εσάς σας φαίνονται λίγα τα δέκα δεύτερα, ε;»

Ελάχιστα!

«Ξέρετε πώς απλώνουν στο δικό μου το μυαλό εκείνη την ώρα; Κάθε μέτρο περνάει πρώτα απ' το μυαλό μου και ύστερα φθάνει στα πόδια μου. Πρώτα φαντάζομαι κάθε βήμα -πώς θα πατήσω, τι κλίση θα έχω- και μετά το κάνω. Υπάρχει ένα μυστικό για να τρέξεις γρήγορα, ξέρετε...»

Μυστικό; Θα μου το πείτε;

«Βέβαια! Λοιπόν... είσαι ο πιο γρήγορος τις στιγμές ακριβώς που δεν νιώθεις γρήγορος! Που το σώμα σου απλώνει πάνω του τον χρόνο σε κομματάκια τεχνικής. Όταν ζεις τον αγώνα σε αργή κίνηση, μόνο τότε μπορείς να είσαι σίγουρος ότι κερδίζεις. Εμένα την ώρα της κούρσας τα δέκα δευτερόλεπτα μου μοιάζουν είκοσι , τριάντα τουλάχιστον.. Και ύστερα πατάω τη γραμμή και βλέπω το χρονόμετρο, που γράφει 9 και κάτι... Στο τέλος της κούρσας, κάθε φορά ,ε εκπλήσσει το χρονόμετρο!»

Σας συνέβαινε πάντα αυτό;

«Από τότε που με θυμάμαι να τρέχω!»[..]

[...] **Γεννηθήκατε λοιπόν με αυτές τις ικανότητες σε μια οικογένεια που μπορούσε να σας στηρίξει. Ήσασταν τυχερός, σαν να λέμε...**

«Τυχερός; Ούτε που την ξέρω αυτή την λέξη. Δεν υπάρχει «τύχη» στο δικό μου λεξιλόγιο! Θεός, ναι. Προσπάθεια, ναι. Αλλά τύχη, όχι. Καμία θεά Τύχη δεν υπάρχει που να σου χαρίζει τίποτε σε αυτόν τον κόσμο. Ο καθένας στο τελικό μέτρημά του παίρνει ό, τι του αξίζει».

[..]

[..] **Μιλάτε σαν να μην αποτύχατε ποτέ ως τώρα!**

«Κι όμως απέτυχα σε πολλά . Έκπληξη ,ε;»

Και πώς ήταν ;

«Μπορώ να σας διαβεβαιώσω ότι η αποτυχία έχει τη χειρότερη γεύση του κόσμου!».

Γιατί δεν μπορούμε πάντα να κερδίζουμε; Τι σκοπιμότητα υπάρχει στο να χάνουμε ;

«Για να περπατήσεις », λένε, «πρέπει πρώτα να φας πολλές τούμπες». Δυστυχώς, το ίδιο ισχύει και για να τρέξεις. Πρέπει πολλές φορές να δεις ξένες πλάτες για να τρέξεις αληθινά μια μέρα.

Εσείς έχετε δει ξένες πλάτες;

«Αστειεύεστε; Εγώ όλο το 1996 ζούσα στην σκόνη των άλλων! Δεν κατάφερα καν να μπω στην ολυμπιακή ομάδα. Αλλά η αποτυχία δεν έκανε αυτά που ήθελα λιγότερα».

Καλά, πού βρήκατε την δύναμη να συνεχίσετε;

«Εκεί! (δείχνει πάνω) Από τον Θεό. Εγώ κάθε βράδυ, προτού κοιμηθώ, διαβάζω τη Βίβλο. Και Αυτός μου δίνει δύναμη να σηκώνομαι από το κρεβάτι μου κάθε πρωί και να πηγαίνω στον στίβο».

Και πού είναι ο Θεός;

«Στον Παράδεισο και εδώ δίπλα μου. Στην καρδιά και στην ψυχή μου. Στο μυαλό και στο σώμα μου όταν τρέχω».

Όταν τρέχετε;

«Ναι, όταν τρέχεις σαν εμένα, είναι η ώρα που νιώθεις να λάμπει επάνω σου το δώρο του Θεού».

[..] Παράξενο πράγμα ο χρόνος. Εσείς χρειάζεστε λιγότερο από 10 δευτερόλεπτα για ένα ρεκόρ και η Ακρόπολη στέκει εκεί δύο χιλιετίες...

«Είδατε; Είναι η απόδειξη ότι, αν κάποιος κοιπάσει πολύ, στο τέλος θα τα καταφέρει, ό, τι κι αν είναι αυτό που προσπαθεί. Αυτό θα έλεγα στα παιδιά λοιπόν: ότι, αν πάντα σκέφτεσαι θετικά, αν πάντα παλεύεις, δεν υπάρχει περίπτωση, θα πετύχεις. Ακόμη και αν αυτό σημαίνει ότι δεν θα ζήσει κάποιες στιγμές που οι άλλοι βρίσκουν διασκεδαστικές».

[...] Ποιος είναι πιο ευτυχής λέτε; Εσείς με τα μετάλλια και τη δόξα ή οι φίλοι σας με την καθημερινή ζωή τους;

«Μην κάνετε τέτοιες συγκρίσεις. Καθένας γεννιέται για να γίνει κάτι. Εγώ, αθλητής. Εκείνοι, εκείνοι κάτι άλλο. Ούτε εγώ θα άντεχα στα δικά τους παπούτσια ούτε εκείνοι στα αθλητικά μου -αν αλλάζαμε θέσεις, απλώς θα ήμασταν όλοι δυστυχέστεροι!».

Απόσπασμα από Έκφραση Έκθεση για το Γενικό Λύκειο Ο.Ε.Δ.Β

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Ποια στοιχεία σύμφωνα με τον αθλητή είναι αυτά που τον οδηγούν στην νίκη;
2. Τι πιστεύει για την τύχη, τον Θεό καθώς και τις θυσίες που πρέπει να κάνει για να πετύχει τους στόχους του;

3ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Δρόμος 100 μέτρων

[..]Επιτέλους έφτασε τ' απόγευμα των αγώνων και η στιγμή του τελικού δρόμου. Είχα κερδίσει με άνεση τον προκριματικό στην πεντάδα που μ' έριξε ο κλήρος και περίμενα να μετρηθώ με τους δύο πρώτους από τις δυο άλλες πεντάδες. Τρεις πάλι, όπως και στην πρώτη δοκιμή μου και στην πρώτη νίκη μου. Μας άφησαν να ξεκουραστούμε λίγο, είδα γύρω μου, σε όλο το γυμναστήριο, και τότε δειλίασα. Οι άσπρες φανέλες και τα γαλάζια πανταλονάκια ήταν λιγότερ' από άλλοτε, πολύ λιγότερα, γιατί το μαρτιάτικο εκείνο απόγευμα θ' αγωνίζονταν μόνο οι «μικροί», κι απ' αυτούς πάλι μόνο όσοι είχαν ξεχωρίσει στους πρώτους προκριματικούς που είχαν γίνει πριν από πέντε μέρες. Ήταν όμως περισσότερος ο κόσμος, οι

«δρόμοι», τα «άλματα» και τα «εμπόδια» είχαν γίνει θέαμα με ξένους, με άγνωστους, με κυρίες και με κοπέλες της ηλικίας μας, που λες και ήρθαν επίτηδες με τις κατακαίνουριες και χρωματιστές κορδέλες στα μαλλιά τους για να κάμουν τραχύτερους τους συναγωνισμούς μας, κι έπειτα κανόνιζαν τους αγώνες πέντε ηλικιωμένοι κύριοι, που πήγαιναν όλοι μαζί, σαν ένα σώμα, πότε στον ένα στίβο και πότε στον άλλο, και σοβαροί κι αμίλητοι κράταγαν μια τάξη που δεν την είχα ξαναδεί στο γυμναστήριο κι έδιναν σε ό,τι γινόταν και σε ό,τι παρακολουθούσαν μιαν επισημότητα που με τρόμαξε. Έπειτ' απ' όλα αυτά δε μπορούσε να είμαστε πια «μικροί». Κι όταν βρέθηκα στην ίδια γραμμή με τους δυο άλλους για τον τελικόν αγώνα και με χτυποκάρδι ετοιμαζόμουν για την «εκκίνηση», ένιωθα κάτω από τις πατούσες μου όχι μόνο ασυγκράτητη ορμή, αλλά και μιαν ευθύνη που περίμενε κι αυτή το σύνθημα για να ξαπολύσει τον άνεμό της, να τον στείλει πίσω μου, να με σπρώξει και να με πετάξει στο τέρμα.

Έφτασα πάλι με άνεση πρώτος και τότε έκαμα την πρώτη θεατρική μου πράξη. Όπως οι μεγαλύτεροί μας, οι πραγματικοί αθλητές, οι δυο νικημένοι, πριν καλά καλά πάρουν δεύτερη ανάσα, με πλησίασαν, μου σφίζανε το χέρι, κι εγώ, καθώς δεν μπορούσα ακόμα να μιλήσω από το λαχάνιασμα, έδειξα την ευχαρίστησή μου μ' ένα χαμόγελο που δεν πιστεύω να ήταν παιδιάτικο όπως την προηγούμενη μέρα, όπως πριν από μια ώρα, πριν από πέντε λεπτά, όπως πριν από τη νίκη μπροστά σε τόσο κόσμο. Στην άλλη άκρη της μαύρης και ίσιας γραμμής του δρόμου των 100 μέτρων η επιτροπή και οι άλλοι ίσως να χαμογελούσαν για τη σκηνή. Αλλά ποιος λογάριάζε τι γινόταν εκεί που άρχιζε ο δρόμος; Εμείς βρισκόμαστε στο τέλος του, έπειτ' από μια προσπάθεια που την περιμέναμε τόσες βδομάδες, και θέλαμε να δώσουμε επισημότητα στη στιγμή που τη δημιουργήσαμε και τη γεμίζαμε οι τρεις μας.

Από τ' άλλο απόγευμα δόθηκα στο μαρτύριο της προετοιμασίας, που ολοένα και μετατοπίζει τα ορόσημα της επιτυχίας, τα πηγαίνει όλο και πιο μπροστά, πιο μακριά, συχνά πέρ' από τις δυνάμεις που υπάρχουν, απάνω από τις περιστάσεις, έξω από τα σύνορα της ηλικίας. Δεν ξέχναγα όμως ότι η άσκηση κι η επιτυχία στο χώρο εκείνο, που από την πρώτη στιγμή μάς έδειξε την αυστηρή και πειθαρχημένη οργάνωσή του, ακολουθούσαν μια σκάλα που έπρεπε να την ανέβεις σκαλοπάτι σκαλοπάτι. Κι έβλεπα καθαρά το νέο στόχο μου: τους αγώνες δρόμου του Μαΐου, πάλι με συνομήλικους ή λίγο μεγαλύτερους, τους επισημότερους εφηβικούς αγώνες της χρονιάς, που έδιναν μια καθιέρωση και άνοιγαν το δρόμο σε σοβαρότερους συναγωνισμούς, σε άλλες στρατές, στρωμένες

πάντα με ψιλό κάρβουνο*, αλλά πατημένες από πιο γρήγορα πόδια, ακόμα και στο Στάδιο*.

Π. Χάρης, *Μακρινός κόσμος*, Βιβλιοπωλείο της Εστίας

***ψιλό κάρβουνο**: ο στίβος ήταν στρωμένος με ψιλό κάρβουνο πριν καθιερωθεί το ταρτάν ***Στάδιο**: το (καλλιμάρμαρο) Παναθηναϊκό στάδιο

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Ποιος είναι ο αφηγητής; Συμμετέχει ή όχι στην ιστορία που αφηγείται;
2. Η αφήγηση των γεγονότων γίνεται με χρονική σειρά;
3. «Όπως οι μεγαλύτεροί μας... μπροστά σε τόσο κόσμο.» Πώς θα σχολιάζατε αυτή την σκηνή;
4. Ποια είναι τα συναισθήματα του αθλητή την επίσημη ημέρα των αγώνων;

8η Ενότητα:

Θεωρία Γραμματικής - Συντακτικού

A. Πρόταση

Πρόταση λέγεται μια σειρά λέξεων που περιλαμβάνει **οπωσδήποτε ένα ρήμα** και εκφράζει ένα ολοκληρωμένο νόημα. Για να δημιουργήσουμε μια πρόταση, πρέπει να τοποθετήσουμε κάποιες λέξεις στη σειρά, να τις οργανώσουμε δηλαδή σύμφωνα με κάποιους συντακτικούς και γραμματικούς κανόνες.

Για να δημιουργήσουμε μια πρόταση, χρειαζόμαστε:

- ✓ Ρήμα
- ✓ Υποκείμενο

Το ρήμα είναι το πιο βασικό στοιχείο μιας πρότασης – πράγμα που σημαίνει ότι χωρίς ρήμα δε σχηματίζεται πρόταση ή ότι μια πρόταση, για να είναι σωστή, πρέπει οπωσδήποτε να έχει ρήμα-. Ωστόσο, υπάρχει περίπτωση να έχουμε πρόταση χωρίς ρήμα (**ελλειπτική πρόταση**), όταν αυτό εννοείται εύκολα από το συνολικό νόημα της φράσης.

Κύριες ή ανεξάρτητες ονομάζονται οι προτάσεις που δεν εξαρτώνται από άλλες και μπορούν να σταθούν μόνες τους στο λόγο. π.χ. [*Αύριο ο καιρός θα είναι αίθριος*]. **Δευτερεύουσες ή εξαρτημένες** ονομάζονται οι προτάσεις που συμπληρώνουν το νόημα κάποιας άλλης, δεν μπορούν να σταθούν μόνες τους στο λόγο και εξαρτώνται από μία ή περισσότερες κυρίες. π.χ. (*Αν δεν είσαι στην ώρα σου*), [*θα φύγω*].

*[...] →Κύριες (...) → Δευτερεύουσες

B. Σύνδεση προτάσεων

Οι προτάσεις στον λόγο συνδέονται μεταξύ τους με 3 τρόπους:

- α)** με την **παρατακτική σύνδεση**
- β)** με την **υποτακτική σύνδεση**
- γ)** με το **ασύνδετο σχήμα**

ΠΑΡΑΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ

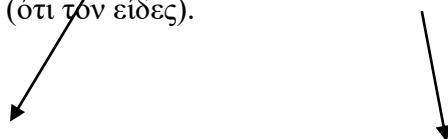
Κατά την παρατακτική σύνδεση, οι προτάσεις «παρατάσσονται», τοποθετούνται δηλαδή η μία δίπλα στην άλλη, χωρίς να εξαρτάται η μία από την άλλη. Έτσι, **παρατακτικά συνδέονται μόνο όμοιες προτάσεις**, δηλαδή:

1. Κύρια (ή ανεξάρτητη) + Κύρια (ή ανεξάρτητη)

π.χ. Έγραφα το γράμμα και το έστειλα με το ταχυδρομείο.

2. δευτερεύουσα (ή εξαρτημένη) + δευτερεύουσα (ή εξαρτημένη) ίδιου είδους.

π.χ. Δεν ήξερα (ότι ήρθε χθες) ούτε (σύνδεση με το ούτε παρατακτικά) (ότι τον είδες).

ειδική δ/α πρόταση

ειδική δ/α πρόταση

Η παρατακτική σύνδεση γίνεται με:

Παραδείγματα

α) συμπλεκτικούς συνδέσμους και, ούτε, μήτε, ουδέ, μηδέ

Τελείωσα το διάβασμα και ξεκουράζομαι.

β) αντιθετικούς συνδέσμους αλλά, όμως, ωστόσο, μα, παρά, μόνο

Θύμωσε πολύ, αλλά δεν είπε τίποτα.

γ) διαχωριστικούς (διαζευκτικούς) συνδέσμους ή, είτε

Είτε έρθεις είτε δεν έρθεις, δεν με νοιάζει πλέον.

δ) συμπερασματικούς συνδέσμους επομένως, λοιπόν, άρα

Βλέπω φως αναμμένο, άρα είναι στο σπίτι.

🌀 Η στίξη στην παρατακτική σύνδεση:

→ Κανονικά πριν από τους συμπλεκτικούς και διαζευκτικούς συνδέσμους δεν βάζουμε κόμμα. π.χ. -*Πήγαινε στο σχολείο και διάβαξε πολύ./ Θα πάμε ή δεν θα πάμε διακοπές φέτος;*

→ Οι περιπτώσεις που πριν το **και** βάζουμε κόμμα είναι :

- Όταν πριν το και υπάρχει δευτερεύουσα πρόταση. π.χ. *Πήγα γρήγορα στο αμάξι, γιατί είχε βραδιάσει, και άνοιξα την πόρτα.*
- Όταν το κόμμα διευκολύνει το σωστό διάβασμα. π.χ. *Ζήτησε να πάει στην εκδρομή και αυτός, και η μητέρα του τον άφησε.*
- Βάζουμε πάντα κόμμα πριν το **αλλά και**. π.χ. *Όχι μόνο άργησε, αλλά και φώναζε.* Κόμμα μπαίνει συνήθως πριν από τους υπόλοιπους αντιθετικούς συνδέσμους. π.χ. *Ήθελε να πάει, αλλά κάτι τον κρατούσε πίσω.*

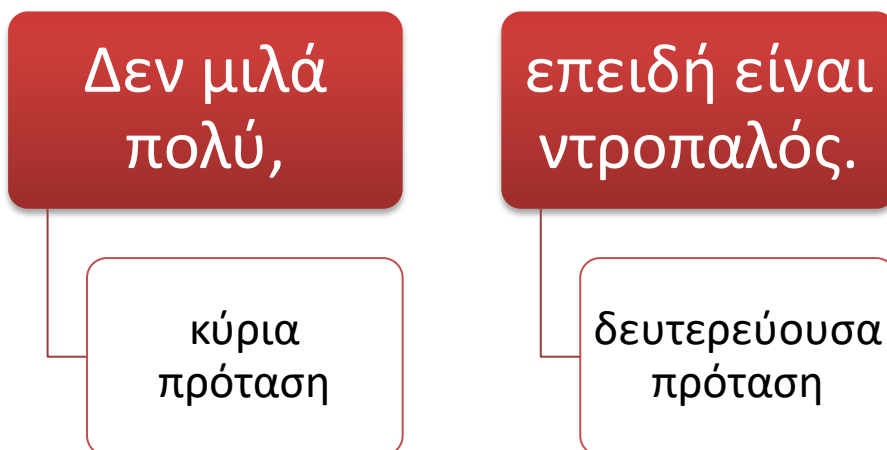

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ

Κατά τη σύνδεση αυτή, μία δευτερεύουσα πρόταση «υποτάσσεται» σε μια άλλη, οπότε οι προτάσεις που συνδέονται είναι ανόμοιες, δηλαδή:

1. **κύρια** (ανεξάρτητη) + **δευτερεύουσα** (ή εξαρτημένη)

π.χ.

2. **δευτερεύουσα** (ή εξαρτημένη) + **δευτερεύουσα** (ή εξαρτημένη) **διαφορετικού είδους**

π.χ.

Θα έρθω

• κύρια πρόταση

να σε δω,

• δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση

αν έχω χρόνο

• δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση.

Η υποτακτική σύνδεση γίνεται με: Παραδείγματα

α) υποτακτικούς συνδέσμους, όπως <u>ειδικοί</u> (ότι, πως, που), <u>υποθετικοί</u> (εάν, αν, άμα), <u>χρονικοί</u> (όταν, ενώ, καθώς, ώσπου, ωσότου, προτού, κάθε που, αφού, πριν, μόλις, όποτε κ.λπ.), <u>αιτιολογικοί</u> (επειδή, γιατί, διότι, αφού, καθώς), <u>βουλητικοί</u> (να), <u>εναντιωματικοί</u> (αν και, ακόμη και αν, έστω και αν, και αν, μολονότι, μόλο που, παρ' όλο που), <u>ενδοιαστικοί</u> (μη(ν), μήπως), <u>τελικοί</u> (να, για να)	Μου είπε ότι θα φύγει. Μην έρθεις, αν δεν θέλεις. Φοβάμαι μήπως δεν τα καταφέρω αύριο στο διαγώνισμα. Θα φύγω, όταν ξημερώσει.
β) αναφορικές και ερωτηματικές αντωνυμίες, όπως ο οποίος, όσος, ποιος, πόσος κ.λπ.	Ας έρθει όποιος θέλει. Κανείς δεν έμαθε ποτέ ποιος το έκανε.
γ) αναφορικά και ερωτηματικά επιρρήματα, όπως τα όπου, όπως, πού, πώς, πόσο	Πήγαινε όπου θέλεις. Δεν ξέρω πώς έγινε αυτό.

ΑΣΥΝΔΕΤΟ ΣΧΗΜΑ

Στην περίπτωση αυτή, έχουμε όμοιες προτάσεις, κύριες/ανεξάρτητες ή δευτερεύουσες/εξαρτημένες ίδιου είδους, οι οποίες τοποθετούνται η μία δίπλα στην άλλη χωρίς κανένα σύνδεσμο ανάμεσά τους και χωρίζονται με κόμμα.

π.χ. Τραγουδήσαμε, μιλήσαμε, περάσαμε όμορφα.

Γ. Η αφήγηση και ο αφηγητής

✎ Ο **αφηγητής** κρατάει συγκεκριμένη στάση απέναντι στα γεγονότα που πρόκειται να παρουσιάσει . Είτε είναι **αντικειμενικός** , χωρίς να προσθέτει δηλαδή την προσωπική του άποψη, κρατώντας ουδέτερη διάθεση. Είτε είναι **υποκειμενικός**, παραθέτοντας διάφορα προσωπικά του σχόλια και συναισθήματα.

✎ Η οπτική γωνία στην αφήγηση

Με το όρο αυτό εννοούμε την θέση που κρατά ο αφηγητής απέναντι στα γεγονότα που αφηγείται.

✓ **Πρωτοπρόσωπη αφήγηση:** ο αφηγητής συμμετέχει στην ιστορία που αφηγείται και είναι ένας από τους ήρωες , έτσι αφηγείται την ιστορία σε α' πρόσωπο.

✓ **Τριτοπρόσωπη αφήγηση:** ο αφηγητής δεν συμμετέχει στα γεγονότα που αφηγείται , δεν είναι ένας από τους ήρωες της ιστορίας, για αυτό και την αφηγείται σε γ' πρόσωπο.

Παραδείγματα:

• «Θυμάμαι τι πάθαμε μια μέρα με το στοιχείο του νεκροταφείου έξω από το Άργος. Τι ήτανε εκείνο το κακό! Είχαμε πάει εκδρομή με την «Περιηγητική» στην Πελοπόννησο. Ο Γιάννης, η Νέλλη και εγώ. Ήταν καλοκαίρι, ζέστη φοβερή. Φτάσαμε αργά στο Άργος, και, κουρασμένοι όλοι όπως ήμασταν, μετά το φαγητό πέσαμε να κοιμηθούμε. Πού να μας πιάσει όμως ύπνος. Η κάμαρα του ξενοδοχείου έβραζε. Ξαναντυθήκαμε και βγήκαμε έξω. Πήραμε τη δημοσιά και χωρίς να το καταλάβουμε βγήκαμε έξω από την πόλη, στον κάμπο. Συνεχίσαμε να περπατάμε στο χωματόδρομο ανάμεσα από τα ποτισμένα μπουστάνια που ανάδιναν δροσιά μαζί με όλες τις μυρωδιές της βρεμένης γης και των όσων φύτρωναν εκεί πάνω.»

Μαρία Ιορδανίδου, «Τα φαντάσματα»

Ο αφηγητής συμμετέχει στα γεγονότα που αφηγείται, έτσι η αφήγηση είναι πρωτοπρόσωπη. (Θυμάμαι, Είχαμε πάει κ.λπ.) Ακόμα, κρατά υποκειμενική στάση, αφού συμπεριλαμβάνει στην αφήγησή του προσωπικά του σχόλια (Τι ήτανε εκείνο το κακό! κ.λπ.)

- «Το 334 π.Χ. ο βασιλιάς της Μακεδονίας Αλέξανδρος προχώρησε με τον στρατό του και πέρασε στη Μικρά Ασία, αρχίζοντας με αυτό τον τρόπο τη μεγάλη του εκστρατεία. Οι σατράπες της Μικράς Ασίας που είχε ορίσει ο Πέρσης βασιλιάς παρατάχθηκαν με στρατό και 20.000 Έλληνες μισθοφόρους κοντά στον Γρανικό ποταμό, για να αποκρούσουν τον Αλέξανδρο. Εκεί σημειώθηκε τον Μάιο του 334 π.Χ. η πρώτη μεγάλη σύγκρουση της εκστρατείας.

Σχ. Βιβλίο Ιστορία Α' Γυμνασίου

Ο αφηγητής δεν συμμετέχει στα γεγονότα που αφηγείται, έτσι η αφήγηση είναι τριτοπρόσωπη. Ακόμα κρατά αντικειμενική στάση, αφού δεν παραθέτει κανένα προσωπικό του σχόλιο.

Ο αφηγηματικός χρόνος

- ✓ **Γραμμική αφήγηση:** Ο αφηγητής παρουσιάζει τα γεγονότα με την σειρά που έγιναν.
- ✓ Ο αφηγητής **ανατρέπει την κανονική σειρά των γεγονότων** με τους εξής τρόπους: **1. in media res:** η αφήγηση ξεκινάει από την μέση της ιστορίας και κάποια στιγμή ο αφηγητής βρίσκει την ευκαιρία για αναφέρεται σε όσα γεγονότα έχουν προηγηθεί. **2. Εγκιβωτισμός:** διακόπτεται η κανονική ροή της ιστορίας και παρεμβάλλεται μια δευτερεύουσα ιστορία. **3. Αναδρομική αφήγηση:** ο αφηγητής γυρίζει στο παρελθόν για να μας διηγηθεί γεγονότα που έχουν προηγηθεί. **4. Πρόδρομη αφήγηση:** ο αφηγητής αναφέρεται σε γεγονότα που θα γίνουν στο μέλλον.

Οι αφηγηματικές τεχνικές

- ✓ Διάλογος
- ✓ Περιγραφή
- ✓ Εσωτερικός μονόλογος

Αυτοί οι εκφραστικοί τρόποι κάνουν την αφήγηση πιο ζωντανή, διότι οι ήρωες του κειμένου παρουσιάζονται πιο άμεσα και παραστατικά .

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1. Στο απόσπασμα που σας δίνεται να υπογραμμίσετε τους παρατακτικούς συνδέσμους και να αναγνωρίσετε το είδος τους.

Ούτε ένας όμως Έλληνας της Τρίπολης δεν τούρκεψε, ούτε ένας δεν προτίμησε ν' αλλαξοπιστήσει για να σώσει τη ζωή του... Κι όσο δεν είχε επίσημα ανακοινωθεί η απέλαση, ελπίζανε ακόμη. Ο καϊμακάμης τούς είχε υποσχεθεί πως δε θα τους απελάσει κι ο Δήμαρχος της πόλης, που τους συμπαθούσε, ο Χατζή Εμίν, είτε γιατί δεν το ήξερε είτε γιατί δεν τολμούσε, δεν τους το είπε, όταν τον ρωτήσανε, κι έτσι κανένας δεν πρόλαβε να φύγει ή να κρυφτεί.

Τατιάνα Γκρίτση Μιλλιέζ, 'Εξοδος

2. Στις παρακάτω προτάσεις, να βρείτε το είδος της σύνταξης και να χαρακτηρίσετε το είδος των προτάσεων (κύριες ή δευτερεύουσες).

α. Προσπάθησα πολύ να τον πλησιάσω και να του μιλήσω, αλλά τελικά δεν τα κατάφερα.

β. Ολημερίς το χτίζανε, το βράδυ εγκρεμιζόταν.

γ. Κι επήγαν και παλέψανε στα μαρμαρένια αλώνια

δ. Αργά ντυθεί, αργά αλλαχτεί, αργά να πάει το γιόμα.

ε. Ο Διγενής ψυχομαχεί κι η γη τον τρομάσσει.

στ. Όταν ταξίδεψα παντού όπου υπάρχουν αρχαιότητες και είδα τα υπέροχα μνημεία του αρχαίου πολιτισμού, εντυπωσιάστηκα και γοητεύτηκα από την ποιότητα της τέχνης και από την ευαισθησία των δημιουργών τους.

ζ. Οι Έλληνες, όταν το 1821 εξεγέρθηκαν εναντίον των κατακτητών, έδειξαν πως είναι έτοιμοι ή να ελευθερωθούν ή να πεθάνουν.

3. Συνέχισε τις παρακάτω προτάσεις σύμφωνα με την παρένθεση.

- i. Η γιαγιά συμβούλευσε το εγγονάκι της..(υποτακτική σύνδεση)
- ii. Μισεί τους συναδέλφους του... (παρατακτική σύνδεση)
- iii. Του αρέσει το άσπρο χρώμα...(παρατακτική σύνδεση)

- iv. Δεν ζήτησε βοήθεια από κανέναν... (υποτακτική σύνδεση)
- v. Ζει την κάθε στιγμή... (ασύνδετο σχήμα)
- vi. Η Μαρία διάβασε τα μαθήματα της... (ασύνδετο σχήμα)

4. Να βρείτε την σύνδεση των παρακάτω προτάσεων του κειμένου.

Οι σύγχρονοι τρόποι μαζικής επικοινωνίας βελτιώνουν την ποιότητα ζωής του ανθρώπου , εγκυμονούν όμως κινδύνους , όταν δε λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα. Γι' αυτό ο άνθρωπος θα πρέπει να μην είναι παθητικός δέκτης , αλλά να συμμετέχει με κριτικό πνεύμα στο περιεχόμενο όλων των ειδών επικοινωνίας. Θα πρέπει είτε να επεξεργάζεται τα διαφημιστικά μηνύματα είτε να κάνει τις σωστές επιλογές , ώστε να μην αγοράζει προϊόντα, που δεν έχει πολλές φορές ανάγκη.

5. Να βρείτε σε ποιες από τις παρακάτω προτάσεις υπάρχει παρατακτική σύνδεση και σε ποιες ασύνδετο σχήμα.

- i. Είναι γκρινιάρης, αλλά καλόκαρδος.
- ii. Φώναξε, αλλά το αυτοκίνητο είχε μόλις απομακρυνθεί.
- iii. Τα παιδιά της Α' τάξης έπαιζαν, τραγούδησαν, γέλασαν με την ψυχή τους.
- iv. Η μητέρα σήκωσε το παιδί και το έβαλε στο καρότσι.
- v. 'Η δεν έχουν αντιγράψει σωστά την εκφώνηση ή έχουμε κάνει λάθος στην λύση.
- vi. Να πάρεις τα λεφτά και να πας ταξίδι.
- vii. Δεν ήθελε να σου επιτεθεί, αλλά να σου δείξει την χαρά του.

6. Να βάλετε κόμμα όπου χρειάζεται.

- i. Ούτε την συμπαθεί ούτε την αντιπαθεί.
- ii. Όχι μόνο δεν τον θεωρεί φίλο του αλλά και τον προσβάλλει όποτε τον δει.
- iii. Έμεινε άφραγκος και γύρισε στην οικογένειά του.
- iv. Δεν μίλησα δεν λάλησα δεν είπα τίποτα.
- v. Πρέπει να φύγω γιατί έχω αργήσει στο μάθημα.
- vi. Δεν ζητάω τίποτα άλλο παρά να έρθεις στην εκδρομή.

7. Στο παρακάτω κείμενο να εντοπίσετε τις παρατακτικές συνδέσεις και τα ασύνδετα σχήματα.

A) Εκείνη τη στιγμή ο γυμναστής πυροβόλησε στον αέρα, ο κόσμος αλάλαζε, οι αθλητές ξεχύθηκαν μπροστά. Έπρεπε να φτάσουν στον Αϊ-Γιώργη, δέκα χιλιόμετρα για να πάνε, άλλα τόσα για να γυρίσουν πίσω, να τερματίσουν στο μόλο. Εκεί μπροστά, στην εξέδρα των επισήμων, ήταν δεμένη η κορδέλα του τερματισμού. Οι μαθητές ανέμισαν τα γαλάζια σημαϊάκια. Οι μαθήτριες τα λευκά μαντίλια του χορού τους. Ο Κηρολίβανος έφυγε σαΐτα πρώτος και χάθηκε στον ορίζοντα. Ο Πέτρος ξεκίνησε επιφυλακτικά, σχεδόν βιάδιζε, γέροντας περισσότερο από κάθε άλλη φορά στο πλάι, και κοίταζε διαρκώς πίσω του. Πολλοί έδειχναν να δυσφορούν με το θέαμα. Ξεφυσούσαν και χειρονομούσαν.

Ανδρέας Μήτσου, «Ένας υπέροχος μαραθωνοδρόμος»

B) Το γυμναστήριο και οι άνθρωποί του δε μου ήταν πια άγνωστος τόπος κι άγνωστοι κόσμοι. Είχα κι εγώ την άσπρη φανελίτσα μου και το γαλάζιο πανταλονάκι και ήξερα πια πως όσοι έβγαιναν με τα ίδια αυτά χρώματα από τη χαμηλή πόρτα του υπόστεγου ήταν εκείνοι που είχαν περάσει πριν από λίγη ώρα κακοντυμένοι, συνηθισμένοι, ασήμαντοι. Έτρεχα τώρα διαφορετικά, ήξερα σπιθαμή με σπιθαμή τη μαύρη εκείνη γραμμή των εκατό μέτρων, δεν έβλεπα πια πατούσες και κόκκινα αυτιά, και το τέρμα δεν ερχόταν καταπάνω μου, αλλά πήγαινα και το 'βρισκα εγώ πέντε και δέκα φορές τ' απογέματα που πέρναγα στο γυμναστήριο. Δοκίμαζα τα πόδια μου με μεγαλύτερους και μικρότερους, με πιο ψηλούς και με πιο χαμηλούς, με πιο δεμένους και με πιο αδύνατους, κι έκανα τις συγκρίσεις μου, έστρωνα τους λογαριασμούς μου, έβλεπα την ταχύτητά μου τότε στη μια και τότε στην άλλη από τις τρεις πεντάδες που θα 'τρεχαν...

Πέτρος Χάρης, «Δρόμος 100 μέτρων»

Γ) «Δεν ωφελεί να πάω να δω το Χανς όσο κρατάει το χιόνι», έλεγε ο μυλωνάς στη γυναίκα του, «γιατί όταν οι άνθρωποι έχουν στενοχώριες, πρέπει να τους αφήνουμε ήσυχους και να μην τους ενοχλούμε μ' επισκέψεις. Αυτή τουλάχιστον είναι η δική μου άποψη για τη φιλία, και είμαι σίγουρος ότι έχω δίκιο. Θα περιμένω λοιπόν να έρθει η άνοιξη, και τότε θα πάω να τον δω, θα μου δώσει κι ένα μεγάλο πανέρι πρίμουλες κι αυτό θα τον κάνει πολύ ευτυχισμένο».

Όσκαρ Ουάιλντ «Ο πιστός φίλος»

1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

Στο παρακάτω κείμενο ο Θ. Γιαννόπουλος αναφέρεται σε ένα από τα πιο σημαντικά προβλήματα στο χώρο του αθλητισμού, το χουλιγκανισμό.

Ο όρος «χούλιγκαν», συνώνυμος στην χώρα μας με την βία στα γήπεδα, χρησιμοποιείται για να διακρίνει ορισμένα άτομα, συνήθως νεαρής ηλικίας, που ο τρόπος ζωής και η κοσμοθεωρία τους γενικά, και ειδικότερα ορισμένες ενέργειές τους, που συχνά ξεφεύγουν από τα πλαίσια της νομιμότητας, προκαλούν την αρνητική αντίδραση της μεγάλης μάζας του κοινωνικού συνόλου.

Οι αιτίες είναι διάφορες. Θα μπορούσε να πει κανείς, σε πρώτη φάση, ότι είναι οι κακές οικονομικές συνθήκες και στο συνακόλουθο συχνά χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των ατόμων αυτών [..]. Κακές οικονομικές συνθήκες, και ειδικά υποαπασχόληση και ανεργία, γεννούν συναισθήματα πικρίας και οδηγούν μερικές φορές σε μια μοιρολατρική αντιμετώπιση της ζωής, συχνά όμως και επιθετικότητα, αφού τα αποθέματα ενέργειας που στραγγίζει η καθημερινή εργασία στον άνθρωπο μένουν ανεκμετάλλευτα κι αναζητούν μια διέξοδο. Δυστυχώς, μια τέτοια διέξοδος είναι συχνά οι αξιόποινες πράξεις.

Πέρα όμως από ορισμένα στάνταρ είδη εγκληματικότητας στα οποία οδηγεί ορισμένα άτομα η οικονομική ανέχεια, η βία στα γήπεδα και στους χώρους γύρω από αυτά είναι μια μορφή εκτόνωσης των απωθημένων που υπερβαίνει κατά πολύ τα όρια του αποδεκτού.

Κι αυτό γιατί ανέκαθεν τα γήπεδα ήταν χώρος εκτόνωσης των απωθημένων των εργαζόμενων όλων των κοινωνικών τάξεων, εκτόνωση που ήταν αναγκαίο αντιστάθμισμα μιας κοπιαστικής εβδομάδας. Το πέρασμα όμως από την εκτόνωση στη βία δείχνει ότι ο χώρος του γηπέδου αξιολογείται από ορισμένα άτομα εντελώς διαφορετικά απ' ό,τι από τη συντριπτική πλειοψηφία των φιλάθλων. Ο λόγος ίσως πρέπει να αναζητηθεί και στην υπερβολική, κατά κάποιον τρόπο, προβολή και προώθηση του ποδοσφαίρου από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Έτσι, ορισμένα άτομα φτάνουν στο σημείο να ανάγουν την ομάδα της οποίας είναι οπαδοί σε υπέρτατη

αξία, για την οποία προβαίνουν και σε δαπάνες[..], και η, συχνά περισσή, ενέργειά τους εκτονώνεται με τους γνωστούς σε όλους μας τρόπους.

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Να δώσετε ένα **τίτλο** στο κείμενο.
2. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου.
3. Ποιες είναι οι αιτίες του φαινομένου του χουλιγκανισμού σύμφωνα με το κείμενο;

Γραμματικές Ασκήσεις

1. Να χωρίσετε τις περιόδους της τελευταίας παραγράφου σε προτάσεις, να πείτε αν είναι κύριες ή δευτερεύουσες και να βρείτε τον τρόπο σύνδεσής τους.

Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. Να σχηματιστούν προτάσεις με τις φράσεις: **η οικονομική ανέχεια, εκτόνωση, διέξοδος, προβολή, νομιμότητα**
2. Να γραφούν συνώνυμα των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου. **διακρίνει. γεννούν, στάνταρ, το πέραςμα, οπαδοί**

Παραγωγή Λόγου

Σε γράμμα που στέλνετε σε φιλικό σας πρόσωπο, με αφορμή το κείμενο που διαβάσατε, να αναφερθείτε στα εκφυλιστικά φαινόμενα που επικρατούν στον σύγχρονο αθλητισμό και να προτείνετε διάφορες λύσεις για την αντιμετώπισή τους.

2^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

« Η νίκη του Σπύρου Λούη »

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Αγγελικής Βαρελλά, Καλημέρα, Ελπίδα (2003). Η υπόθεση του έργου αναφέρεται σε δύο νεαρές κοπέλες, συμμαθήτριες στο Αρσάκειο Διδασκαλείο, οι οποίες δένονται με στενή φιλία και βιώνουν εμπειρίες λίγο πριν από το 1896, την εποχή δηλαδή της ιστορικής αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα περιγράφεται ο αγώνας και η νίκη του μαραθωνοδρόμου Σπύρου Λούη.

Στο χάνι του Μιλτιάδη, στο Μαραθώνα, το μεσημέρι, ήταν όλοι παρόντες. Η εφορευτική επιτροπή, ο αφέτης, που είχε το γενικό πρόσταγμα, κόσμος σκαρφαλωμένος ακόμη και στη στέγη, κι ο παπα-Βελιώτης —ο τοπικός ιερέας—, που έπινε το κρασάκι του κι έλεγε ευχές: «Του Κυρίου δεηθώμεν, Κύριε Ιησού Χριστέ, ο Θεός ημών, αγαθέ και φιλάνθρωπε...».

Ο Παπαδιαμαντόπουλος με δυνατή φωνή έδινε οδηγίες σε όλους. Έριξε ένα βλέμμα στο Λούη για να τον τονώσει και να τον ενθαρρύνει. Φαινόταν ψύχραιμος, αλλά μέσα του, εκείνο το αίσθημα του χρέους ήταν βαρύ κι ασήκωτο και δεν ήξερε αν θα το άντεχε.

Εκτός απ' αυτόν, κι άλλοι Έλληνες είχαν περάσει στους προκριματικούς. Ο Βασιλάκος, σπουδαίο παλικάρι, ο Μπελόκας, ο Χριστόπουλος, ο Γρηγορίου, ο Γερακάκης και μερικοί ακόμη Μαρουσιώτες.

Ακούγοντας όμως γλώσσες διάφορες γύρω του, αγγλικά, ουγγρικά, γαλλικά, και ονόματα όπως Lermiseaux, Flack, Burke, Kelner, ένιωθε άβολα στην ίδια του την πατρίδα. Τους χαιρετούσε με μια αμήχανη κίνηση του κεφαλιού. Τους θαύμαζε αυτούς τους αντιπάλους του που είχαν έρθει από μακριά να διεκδικήσουν τη νίκη.[..]

Ως το Χαρβάτι, ο Γάλλος πήγαινε πρώτος με το Φλακ, τον Αυστραλό, ξοπίσω του.[..] Ο Λούης ένιωθε δίπλα του την ανάσα του κόσμου, τον παλμό του. Και τα πεύκα και πέρα οι ελιές, τα κυπαρίσσια έτρεχαν κι αυτά μαζί του. Τα τοπία εναλλάσσονταν, τα τοπία της πατρίδας του, όλη η Ελλάδα έτρεχε μαζί του. Μα είχε μια τέτοια αναστάτωση στην ψυχή, που δεν μπορούσε να χαρεί αυτήν τη φυσική ομορφιά.

Μέσα του φυσούσε ένας δυνατός άνεμος, και το στερέωμα της ψυχής του το δονούσαν απανωτοί κερανοί.

«Είσαι καλός δρομέας, με μεγάλο διασκελισμό», ξανάρχονταν στο μυαλό του τα λόγια του Παπαδιαμαντόπουλου.

Άλλο όμως είναι να τρέχεις για το κέφι σου στα δάση και στα λαγκάδια, να στρίβεις εξοχικές γωνιές με το παχνιασμένο γρασίδι της αυγής και τα πουλιά στον αέρα να σε συνοδεύουν τραγουδιστά, κι άλλο να βαστάς στους ώμους σου τις ελπίδες ενός έθνους, οι ελπίδες ενός έθνους να βασίζονται στις πατούσες σου.[..]

Έβαλε φόρα να προλάβει το Γάλλο και τον Αυστραλό. Η φωτιά, η ελπίδα της νίκης, φούντωσε μέσα του και κόντευε να τον κάψει. Μετά το 32ο

χιλιόμετρο όλα εξελίχθηκαν ευνοϊκά γι' αυτόν. Ο ένας μετά τον άλλον οι αντίπαλοί του κουράζονταν και αποσύρονταν. Έβαλε τα δυνατά του και πέρασε πρώτος, ακμαίος και κεφάτος. Ήταν βέβαιος πια για τη νίκη του, αφού λυτρώθηκε από τους επικίνδυνους αντιπάλους του.

Όσο πλησίαζε προς τους Αμπελοκήπους, ο ενθουσιασμός του κόσμου εκδηλωνόταν με χίλιους δύο τρόπους λατρείας: με λουλούδια, με στεφάνια, με λυγμούς, με συγκίνηση. Εκείνος, κατάσπρος από τη σκόνη του δρόμου, με μάτια λαμπερά, που γυάλιζαν σαν να είχε πυρετό, τους άκουγε, τους έβλεπε, τους αγαπούσε όλους, αποτύπωνε χρώματα, φυσιγνωμίες για να τις θυμάται μια ολόκληρη ζωή. Μέσα στην υπερέντασή του θυμόταν πού και πού να σκουπίζει το μουστάκι του από τον ιδρώτα.

— Κουράγιο! Κουράγιο! Λίγο ακόμα!, τον παρότρυνε ο κόσμος παραληρώντας.

Δεν αισθανόταν κουρασμένος, αλλά μόνος, παράξενα μόνος, κι ας τον συνόδευε η ψυχή του κόσμου, που λαχταρούσε μια νίκη, που θα τους ενίσχυε την περηφάνια, που το είχαν τόσο ανάγκη.

Ο Λούης πετάει προς το στάδιο. Ηλιοκαμένος, με τις ποδάρες του ν' ακροπατούν στο χώμα, να παίρνουν δύναμη και να τινάζονται ψηλά για το επόμενο βήμα, το βήμα του θριάμβου.

Ο Λούης πετάει προς το στάδιο, που περιμένει να τον υποδεχτεί ντυμένο στα άσπρα του μάρμαρα. Με τις μεγάλες τους στολές τον περιμένουν όλοι. Βασιλείς, επίσημοι, αξιωματικοί, ιππείς, πυροβολητές με ασημένια [σιρίτια](#), τα αμφιασχάλια, τα πολύχρωμα λοφία τους. Τον περιμένουν οι κυρίες με τα χρωματιστά φορέματα και τα καπέλα τους. Τον περιμένει μια φανταχτερή, μια αλησμόνητη εικόνα.

Ο Λούης πετάει προς το στάδιο. Πλησιάζει.

Το αδιαχώρητο σ' όλο του το μεγαλείο. Απόλυτη ησυχία. Έχει δοθεί η εντολή: «Μη φωνάζετε, μη χειροκροτείτε, μη συγκινήσετε το μαραθωνοδρόμο, όποιος κι αν είναι».

Κανείς δεν προσέχει το αγώνισμα του άλματος επί κοντώ που διεξάγεται στο στίβο. Όλοι έχουν στραμμένα τα μάτια προς την πύλη απ' όπου θα μπει ο νικητής.

Ο Λούης πετάει προς το στάδιο. Είναι σχεδόν απ' έξω. Είναι αδύνατο να βρίσκεται έστω και ένας εκείνη τη μέρα που να μη θέλει με όλη του την ψυχή να νικήσει στο μαραθώνιο Έλληνας. Ο μαραθώνιος είναι υπόθεση ελληνική. Έλληνας πρέπει να τον κερδίσει.

Πέντε και είκοσι ακούγεται ο κρότος του τηλεβόλου. Πώς ανατριχιάζει η θάλασσα όταν την ταραίζει ξαφνικά ο άνεμος; Πώς γίνεται όταν συγκινείσαι με τη [θωπεία](#) της πασχαλιάτικης αύρας; Πώς γίνεται όλος εκείνος ο κόσμος να είναι ενωμένος μ' έναν πόθο και μια ευχή;

Σηκώνονται όλοι όρθιοι. Δε φωνάζουν. Περιμένουν. Με αγωνία. Με μια καρδιά ν' ανασαίνει στον ίδιο ρυθμό. Με δυο μάτια να βλέπουν προς την είσοδο.

— Είναι Έλλην!

Ο αριθμός 17 υψώνεται στο κοντάρι. Είναι ο αριθμός της φανέλας του Λούη.

— Και βέβαια είναι Έλλην! Έλλην! Είναι Έλλην! [..]

A. Βαρελλά, *Καλημέρα, Ελπίδα*, Πατάκης

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Τι νιώθει ο Σπύρος Λούης πριν την έναρξη και κατά την διάρκεια του μαραθωνίου;
2. Ποια στοιχεία του κειμένου επιβεβαιώνουν την άποψη ότι ο Σπύρος Λούης χαρακτηριζόταν από αισθήματα ευγενούς άμιλλας;
3. Ποιος είναι ο τόπος της ιστορίας;
4. Ο αφηγητής συμμετέχει ή όχι στην ιστορία που αφηγείται; Τι στάση κρατά απέναντι στα γεγονότα που παρουσιάζει;
5. Να χαρακτηρίσετε τον αφηγηματικό χρόνο.

Γραμματικές Λεξιλογικές ασκήσεις

1. «*Ο Λούης πετάει προς το στάδιο*». Αρκετά συχνά βλέπουμε στο κείμενο να επαναλαμβάνεται αυτή η φράση.

α) Τι προσφέρει αυτό στο νόημα του κειμένου

β) Να συγκρίνετε τον χρόνο στο οποίο βρίσκεται το ρήμα της πρότασης με το υπόλοιπο κείμενο. Τι συμπεραίνετε;

2. Να δώσετε τρεις ομόρριζες λέξεις για κάθε μία από τις παρακάτω: *συναγωνισμός, χορηγός, άθλημα, εκκίνηση, δημοφιλής*.

Παραγωγή Λόγου

Τον τελευταίο καιρό παρατηρείτε ότι όλο και πιο πολλοί συμμαθητές σας σταματούν τις αθλητικές δραστηριότητες που έκαναν στο παρελθόν. Αναλαμβάνετε να γράψετε ένα επιχειρηματολογικό κείμενο στο οποίο θα παρουσιάζετε το πρόβλημα και στην συνέχεια, χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα επιχειρήματα, θα προσπαθήσετε να τους πείσετε να βάλουν ξανά τον αθλητισμό στην ζωή τους.

9η Διδακτική Ενότητα

Ανακαλύπτω τη μαγεία της γνώσης

Η αξία της γνώσης

Η γνώση βοήθησε τον άνθρωπο να κυριαρχήσει στην φύση, να καλλιεργήσει τις επιστήμες, τα γράμματα, τις τέχνες. Με όπλο την γνώση ο άνθρωπος κατάφερε να βελτιώσει την ποιότητα της ζωής του, απαλλάχτηκε από τα δεσμά της άγνοιας, κατέκτησε την αυτογνωσία και προσέγγισε την αρετή. Ανέπτυξε την ανθρωπιστική παιδεία, η αξιοποίηση της οποίας τον οδηγεί σε συνεχή πρόοδο. Ο άνθρωπος με την συμβολή των γνώσεων αποκτά πνευματική καλλιέργεια και αναπτύσσει την έμφυτη διάθεσή του για την κατάκτηση του τέλειου.

Το βιβλίο

Βιβλίο: Η λέξη είναι υποκοριστικό της λέξης βίβλος ή βύβλος που σημαίνει πάπυρος. Το βιβλίο έχει συχνά χαρακτηριστεί ως «ο φίλος του ανθρώπου», ως η «πιο πιστή συντροφιά του ανθρώπου» ή ως «η μνήμη της ανθρωπότητας», ενώ ταυτόχρονα θεωρείται ότι «είναι πολιτισμός και μέσο με το οποίο προάγεται και διατηρείται κάθε πολιτισμός». Το βιβλίο έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην διαμόρφωση του ανθρώπου και στην εξέλιξη του πολιτισμού μας.

Προσφορά του βιβλίου

 Πνευματικός τομέας: Διδάσκει, οξύνει την κρίση, αναπτύσσει την φαντασία, καλλιεργεί την ελεύθερη σκέψη, προάγει τις Επιστήμες και τα Γράμματα. Καταπολεμά την αμάθεια, τις προλήψεις και δεισιδαιμονίες.

 Κοινωνικός τομέας: Προβάλλει πρότυπα, προάγει τον διάλογο, την αλληλεγγύη και την αναγνώριση της προσφοράς των άλλων. Ευαισθητοποιεί σε κοινωνικά θέματα και δημιουργεί κοινωνική συνείδηση. Είναι ένα μέσο έκφρασης του εσωτερικού κόσμου και βοηθά τα άτομα να κατανοήσουν την αξία της ελεύθερης έκφρασης.

 Ηθικός τομέας: Προωθεί την αυτοκριτική και την αυτογνωσία με αποτέλεσμα το άτομο να απαλλάσσεται από τον εγωισμό, το φανατισμό, την εκδικητικότητα ενώ παράλληλα προωθεί την αλήθεια, την ανιδιοτέλεια και το σεβασμό στον άνθρωπο.

 Ψυχολογικός τομέας: Εμπλουτίζει το συναισθηματικό κόσμο του ανθρώπου. Αποτελεί πολύτιμο σύντροφο τις ώρες της μοναξιάς γιατί ενημερώνει και ψυχαγωγεί. Ξυπνά την φαντασία και δημιουργικότητα του ατόμου, αποφορτίζοντας τον νου του από το άγχος της καθημερινότητας.

 Πολιτιστικός τομέας: Μαθαίνει τις παραδόσεις και προωθεί την αισθητική καλλιέργεια. Διδάσκει τη γλώσσα και την αρμονία του λόγου.

 Πολιτικός τομέας: Προωθεί αντιλήψεις σχετικές με πολιτικά συστήματα και θεσμούς . Ενισχύει τη δημοκρατική συνείδηση.

 Πανανθρώπινος τομέας: Χάρη στο βιβλίο επικοινωνούμε με άλλους λαούς και τους γνωρίζουμε καλύτερα. Διαβάζοντας βιβλία που έχουν γραφτεί από ξένους συγγραφείς, μπορούμε να προσεγγίσουμε τον πολιτισμό της χώρας τους, να κατανοήσουμε τον τρόπο ζωής και σκέψης του λαού που αντιπροσωπεύεται στα έργα τους και έτσι να διευρύνουμε τους ορίζοντές μας καταπολεμώντας τα στερεότυπα και τον ρατσισμό.

Αιτίες απομάκρυνσης των σύγχρονων ανθρώπων από το βιβλίο

 Σημαντικό ρόλο στην απομάκρυνση των νέων από το βιβλίο παίζει η **τηλεόραση**. Προσφέρει ένα συνδυασμό εικόνας και ήχου, ο οποίος είναι αρκετά ελκυστικός και δεν απαιτεί ιδιαίτερο μόχθο για την κατανόηση του περιεχομένου.

 Το **διαδίκτυο** παράλληλα, δίνει άμεση πρόσβαση σε έναν πλούτο πληροφοριών με άμεσο και εύκολο τρόπο , υποβιβάζοντας την αξία και τον ρόλο του βιβλίου.

 Ο **λιγοστός ελεύθερος χρόνος** δεν αφήνει περιθώρια για μικρούς και μεγάλους να ασχοληθούν με το βιβλίο. Η σωματική και ψυχική φόρτιση εξαντλούν τα άτομα και τους ωθούν να ασχοληθούν με άλλες πιο εύκολες μορφές ψυχαγωγίας- διασκέδασης.

 Τα **Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης** (όπως τηλεόραση, τύπος, διαδίκτυο, ραδιόφωνο κ.α.) δεν προβάλλουν τα βιβλία ως μέσο ψυχαγωγίας , αντίθετα προωθούν την απόκτηση υλικών και όχι πνευματικών αγαθών, ως την ύψιστη αξία για την ζωή.

 Τέλος η **οικογένεια και το σχολείο**, ως βασικοί φορείς κοινωνικοποίησης, ευθύνονται για τον παραγκωνισμό του βιβλίου. **Οι γονείς** δεν αποτελούν πρότυπα ανάγνωσης αφού απέχουν από τα βιβλία , μη μπορώντας να μεταδώσουν στα παιδιά τους την αξία της ανάγνωσης βιβλίων. Παράλληλα **το σχολείο** προωθεί την

απομνημόνευση αντί της ουσιαστικής μάθησης, δημιουργώντας αρνητικό κλίμα γύρω από το βιβλίο.

Προτάσεις αντιμετώπισης του προβλήματος

 Ο καθένας μας ξεχωριστά θα πρέπει να επαναπροσδιορίσει τις αξίες του και να αναπτύξει περισσότερα πνευματικά ενδιαφέροντα.

 Η τηλεόραση και το διαδίκτυο θα μπορούσε να στηρίξει το βιβλίο προβάλλοντας εκπομπές με θέμα τις νέες κυκλοφορίες βιβλίων, συνεντεύξεις συγγραφέων , μεταφορά λογοτεχνικών έργων στην τηλεοπτική και κινηματογραφική οθόνη κ.α.

 Ταυτόχρονα **η οικογένεια και το σχολείο** πρέπει να εμπνεύσουν στους νέους την αγάπη για το βιβλίο.

 Τέλος , επειδή το κόστος του βιβλίου είναι υψηλό, θα μπορούσε **η πολιτεία** να δημιουργήσει περισσότερες και πιο σύγχρονες δανειστικές βιβλιοθήκες , εξασφαλίζοντας με αυτό τον τρόπο την πρόσβαση για κάθε πολίτη στο βιβλίο.

Το ηλεκτρονικό βιβλίο

Η εμφάνιση του ηλεκτρονικού βιβλίου σηματοδοτεί μια καινούργια εποχή στην πληροφόρηση, καθώς αυτό αποτελεί ένα επαναστατικό τεχνολογικό επίτευγμα που ίσως απειλήσει το παραδοσιακό βιβλίο. Πρόκειται στην ουσία για μια φορητή συσκευή με οθόνη στην οποία μπορεί κανείς να αποθηκεύσει κείμενα τα οποία αγοράζει από το ηλεκτρονικό βιβλιοπωλείο, δηλαδή το Ίντερνετ.

Τα πλεονεκτήματα του ηλεκτρονικού βιβλίου

1. Είναι εύκολο στην χρήση του, αφού ο αναγνώστης να προσαρμόσει το βιβλίο στις απαιτήσεις του.
2. Μπορεί να το χρησιμοποιήσει κανείς οποιαδήποτε στιγμή (ακόμα και στο σκοτάδι, αφού η οθόνη φωτίζεται) και σε οποιαδήποτε στάση κι αν βρίσκεται (όρθιος, καθιστός ή ξαπλωμένος).
3. Έχει κανείς τη δυνατότητα να αποθηκεύσει απεριόριστο αριθμό βιβλίων, χωρίς να δημιουργείται πρόβλημα χώρου (σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει με τις παραδοσιακές βιβλιοθήκες).
4. Οι τιμές των βιβλίων που αγοράζουμε από το ηλεκτρονικό βιβλιοπωλείο είναι περίπου ίδιες με αυτές των συμβατικών βιβλίων.

5. Έχει μεγάλη απήχηση στους νέους, γιατί αυτοί αποδέχονται πιο εύκολα τις αλλαγές και τις καινοτομίες, είναι πιο εξοικειωμένοι με τη νέα τεχνολογία και κυρίως τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και το Ίντερνετ.
6. Δεν καταναλώνεται χαρτί, προστατεύοντας έτσι το περιβάλλον.

Τα μειονεκτήματα του ηλεκτρονικού βιβλίου

1. Δε θα μπορέσει να αντικαταστήσει το συμβατικό βιβλίο, γιατί η σχέση αναγνώστη – βιβλίου είναι πιο ζωντανή.
2. Η χαρά της ανάγνωσης συνδέεται τόσο με το περιεχόμενο του βιβλίου όσο και με κάποιες μικρές απολαύσεις που προσφέρει η προσωπική επαφή με αυτό, όπως το ξεφύλλισμα των σελίδων του.
3. Μπορεί να προκαλέσει κούραση στα μάτια και να επιδεινώσει κάποιο πρόβλημα στο σώμα λόγω κακής στάσης.
4. Απαιτεί ο κάθε αναγνώστης να έχει μία ειδική συσκευή ανάγνωσης μαζί του, η οποία καταναλώνει ηλεκτρική ενέργεια. Έτσι η ανάγνωση σε μέρη όπου δεν υπάρχει πρόσβαση σε ηλεκτρική ενέργεια είναι αδύνατη.
5. Τέλος, υπάρχουν ακόμα άνθρωποι οι οποίοι δεν είναι εξοικειωμένοι με την σύγχρονη τεχνολογία (smart phones, gadgets κ.λπ), οπότε η πλήρης κυριαρχία του ηλεκτρονικού βιβλίου θα τους απομακρύνει ολοκληρωτικά από το βιβλίο.

Κείμενα για εξάσκηση

1ο ΚΕΙΜΕΝΟ

«Ψηφιακές Βιβλιοθήκες»

Μια ψηφιακή βιβλιοθήκη αποτελεί ό, τι πιο σύγχρονο στην αναζήτηση και ανάκτηση πληροφοριών διαφόρων μορφών, όπως κείμενο, ήχος, εικόνα, βίντεο. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα συστήματα ανοιχτού κώδικα που αναπτύσσονται για να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες μιας βιβλιοθήκης.

Ο παρών διαδικτυακός τόπος απευθύνεται στο σύνολο της ελληνικής κοινότητας και έχει στόχο να προσφέρει κατά το δυνατόν πληρέστερη πληροφόρηση στο συνεχώς εξελισσόμενο αυτό τομέα.

Μπορείτε να κάνετε εγγραφή στο site, προκειμένου να συμμετέχετε σε συζητήσεις ή να τοποθετήσετε αρχεία σχετικά με ψηφιακές βιβλιοθήκες. Γενικά έχετε την δυνατότητα να:

- Πληροφορηθείτε για τις βασικές έννοιες των ψηφιακών βιβλιοθηκών.
- Εμβαθύνετε σε θέματα σχεδίασης και ανάπτυξης μιας ψηφιακής βιβλιοθήκης.
- Διαβάσετε ενδιαφέροντα άρθρα που έχουν τοποθετηθεί στον διαδικτυακό τόπο .
- Λάβετε μέρος σε συζητήσεις για θέματα που αφορούν τις ψηφιακές βιβλιοθήκες.
- Αναζητήσετε όρους στο site που σας ενδιαφέρουν.
- Βρείτε απαντήσεις σε συχνά ερωτήματα.

Τέλος, στο site παρουσιάζεται μια συγκριτική μελέτη μεγάλων συστημάτων ψηφιακών βιβλιοθηκών ανοιχτού κώδικα, που έχουν αναπτυχθεί και βρίσκονται σε λειτουργία στο Διαδίκτυο. Η έρευνα έλαβε χώρα προκειμένου να δοθεί μια εικόνα για τον βαθμό στον οποίο έχουν προχωρήσει τέτοιου είδους συστήματα και τις λειτουργίες που παρέχουν στους χρήστες.

Από το διαδίκτυο

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Ποια οφέλη μπορούν να αποκομίσουν οι χρήστες αυτού του site ;
2. Σε ποιους απευθύνεται ο παραπάνω διαδικτυακός τόπος;
3. Να μετατρέψετε τα ρήματα του παρακάτω αποσπάσματος σε μελλοντικό χρόνο. «Τέλος, στο site παρουσιάζεται..... που παρέχουν στους χρήστες.»

2ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Αγαπητό μου παιδί,

Θέλω να σου μιλήσω για ένα φίλο που... τρώγεται! Ένα φίλο που, όσο παράξενο κι αν σου φανεί, τον λένε βιβλίο. «Αυτός είναι σωστός βιβλιοφάγος» δε λέμε για όποιον διαβάζει πολλά βιβλία; Ε, γι' αυτό λέω πως «τρώγεται» ο φίλος αυτός.

Σκέφτομαι λοιπόν πως η λέξη «βιβλιοφάγος» φανερώνει πολλά: τρώει κανείς όταν πεινάει. Όταν «τρώει» βιβλία, σημαίνει πως θέλει να χορτάσει το πνεύμα του. Οι δύο αυτές πείνες, η σωματική και η πνευματική, βρίσκω πως μοιάζουν αρκετά.

Ας δούμε όμως και μία διαφορά ανάμεσα στις δύο πείνες: όταν γεμίσει το στομάχι μας, δεν πεινάμε πια. Το πνεύμα μας όμως είναι αχόρταγο! Όσο του δίνουμε τροφή, τόσο περισσότερο πεινάει, τόσο περισσότερα βιβλία θέλει.

Και δεν έχει άδικο! Τα βιβλία μάς μαθαίνουν χίλια πράγματα για τον κόσμο, τους άλλους, τον ίδιο μας τον εαυτό. Συχνά ,ας φανερώνουν ότι και οι άλλοι νιώθουν όπως εμείς, έχουν τις ίδιες χαρές ή τις ίδιες στεναχώριες, αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα, αλλά καταφέρνουν τελικά να τα ξεπεράσουν. Κι αυτό μας δίνει κουράγιο. Άλλοτε πάλι μας δείχνουν ότι υπάρχουν ή υπήρξαν άνθρωποι εντελώς διαφορετικοί από εμάς. Μαθαίνουμε τα αισθήματά μας και τις σκέψεις τους, σ' όποιον τόπο κι αν βρίσκονται. όποια εποχή και αν έζησαν. Ταυτιζόμαστε μαζί τους. Κι αυτό μας συναρπάζει, μας δίνει την αίσθηση ότι ζούμε πολλές ζωές, πλουτίζει τις εμπειρίες μας.

Κάθε βιβλίο που φτάνει στα χέρια μας είναι φίλος γενναιόδωρος, πιστός και πολύ βολικός! Ποτέ δε ζητάει κάτι,

ενώ εκείνος πάντα μας δίνει ό, τι έχει , όποτε το ζητήσουμε. Αν δεν τον θέλουμε, περιμένει στο ράφι υπομονετικά. Αν τον καλέσουμε, έρχεται αμέσως. Κι είναι τόσο μικρός, που χωράει στην σάκα μας ή στη βαλίτσα μας όταν πάμε ταξίδι.

Όταν, λοιπόν, σου χαρίσουν ή σου δανείσουν ένα βιβλίο, υποδέξου το σαν φίλο πολύτιμο που δε θα σ' εγκαταλείψει ποτέ. Ένα μόνιμο σύντροφο- τροφή για τους «βιβλιοφάγους» χωρίς ημερομηνία λήξης!

Με αγάπη

Λότη Πέτροβιτς- Ανδρουτσοπούλου

<http://www.philanagnosia.gr>

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Να εντοπίσεις μία παρομοίωση του κειμένου και να την εξηγήσεις.
2. Ποιες είναι οι ομοιότητες και οι διαφορές ανάμεσα στις «δύο πείνες» που αναφέρει το κείμενο;
3. Τι έχει να αποκομίσει ο αναγνώστης από ένα βιβλίο;
4. Σύμφωνα με το κείμενο για ποιούς λόγους διαβάζουμε βιβλία;

3ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Όταν έχωδιάβασμα, βαριέμαι!

Ο ένας στους δύο Έλληνες έχει κακή σχέση με το βιβλίο και δεν διαβάζει ποτέ. Δεν διαβάζει επίσης εφημερίδες. Ούτε περιοδικά. Αντιθέτως, βλέπει τηλεόραση και μάλιστα πολύ και συχνά (κατά μέσο όρο πάνω από 200 λεπτά ημερησίως). Τα στοιχεία προκύπτουν από τη δεύτερη πανελλαδική «Έρευνα Αναγνωστικής Συμπεριφοράς και Πολιτιστικών Πρακτικών» που διεξήχθη από τη VPRC για λογαριασμό του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου και καταδεικνύουν την πραγματικότητα της σημερινής ελληνικής κοινωνίας. Μιας κοινωνίας που φαίνεται να έχει παραδοθεί στη παθητική κατανάλωση πληροφοριών, που αδυνατεί να διαβάσει και , είτε δικαιολογείται λέγοντας «δεν έχω χρόνο» είτε παραδέχεται με αφοπλιστική ειλικρίνεια, αλλά και με τον κυνισμό της εποχής, ότι «βαριέται».

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας , το 43,8% του πληθυσμού δηλώνει ότι δεν διαβάζει καθόλου με το ποσοστό να

αυξάνεται ή να μειώνεται ανάλογα με την κοινωνική θέση, το μορφωτικό επίπεδο, το φύλο, την ηλικία, την διαμονή σε αστικές ή αγροτικές περιοχές. Τι συμβαίνει όμως και δεν μπορούμε να συγκεντρωθούμε στις σελίδες ενός βιβλίου; Ο κοινωνιολόγος Νίκος Φακιολάς αποδίδει τις αιτίες κυρίως στο έλλειμμα παιδείας και νοοτροπίας του αναγνώστη: «Ας μην ξεχνάμε ότι ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού, ηλικιωμένοι οι περισσότεροι, είναι αναλφάβητο. Επιπλέον, σημαντική είναι η ευθύνη του εκπαιδευτικού μας συστήματος λόγω του μηχανιστικού του χαρακτήρα, που δεν καλλιεργεί την κριτική σκέψη και ευνοεί τον λειτουργικό αναλφαβητισμό. Έχουμε πτυχιούχους πανεπιστημίων που δεν μπορούν να διαβάσουν ούτε εφημερίδα. Αυτή η κουλτούρα που προάγεται από την εκπαίδευση επεκτείνεται και στην καθημερινή ζωή.

Υπάρχει όμως κι ένα ακόμη σημείο, που σχετίζεται με την εξωστρέφεια του Έλληνα. Κινούμαστε σε ανοιχτούς δρόμους. Είμαστε άνθρωποι της παρέας, της συλλογικότητας. Οπότε δεν ευνοείται η ανάγνωση βιβλίων. Άλλο ένα ανασταλτικό στοιχείο είναι το υψηλό κόστος των βιβλίων, συγκριτικά πάντα με τους μισθούς και τα εισοδήματα. Πώς ένας συνταξιούχος να αγοράσει με την πενιχρή σύνταξή του ένα βιβλίο; Παράλληλα, διανύουμε μια εποχή γενικευμένων πιέσεων. Η ανάγνωση ενός βιβλίου χρειάζεται κατάλληλη διάθεση.»

Σπύρος Καραλής, *Καθημερινή* απόσπασμα

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Ποια είναι η χρήση των εισαγωγικών στην πρώτη παράγραφο;
2. Ποιο είναι το κύριο πρόβλημα που πραγματεύεται το κείμενο και ποιες οι αιτίες του;
3. Δώστε έναν πλαγιότιτλο για κάθε παράγραφο του κειμένου.

9η Ενότητα:

Θεωρία Γραμματικής - Συντακτικού

Συνταγματικές και παραδειγματικές σχέσεις

Ο συνταγματικός και ο παραδειγματικός είναι οι βασικοί άξονες που διατρέχουν το γλωσσικό σύστημα. Είναι βασικό να συνειδητοποιήσουμε ότι κάθε φορά που παράγουμε ή κατανοούμε ως ομιλητές μια πρόταση, δουλεύουμε παράλληλα και στους δύο άξονες:

Στον συνταγματικό, βάζοντας σε σωστή σειρά ή μορφή τις λέξεις ανάλογα με το τι προηγείται ή ακολουθεί

Στον παραδειγματικό, διαλέγοντας τις λέξεις ανάμεσα από άλλες που θα μπορούσαν να έχουν χρησιμοποιηθεί.

Για παράδειγμα, στην πρόταση *Άφησε τον χάρακα*

η αιτιατική πτώση είναι υποχρεωτική, αφού η λέξη *χάρακας* έχει τον ρόλο του αντικειμένου του μεταβατικού *αφήνω*. Και ένας τρόπος που η πρόταση μπορεί να επεκταθεί είναι ως *Άφησε τον χάρακα στο τραπέζι* αφού το ρήμα επιτρέπει, εμπρόθετο προσδιορισμό του τόπου (συνταγματικός άξονας).

Από την άλλη, στη θέση των λέξεων που εμφανίζονται στην πρόταση *θα μπορούσαν να έχουμε άλλες*: π.χ. *ακουμπάω*, *ακούμπησα*, *βάζω*, *έβαλα* (αντί για το *άφησε*), *γόμα*, *ζύστρα* (αντί για το *χάρακα*) κλπ. (παραδειγματικός άξονας).

A. Συνταγματικός Άξονας

Συνταγματικός ονομάζεται ο οριζόντιος άξονας πάνω στον οποίο συνδυάζουμε τις λέξεις, για να σχηματίσουμε φράσεις και προτάσεις. π.χ. *Το αγόρι γελάει*. Οι συνδυασμοί των γλωσσικών στοιχείων πρέπει να σέβονται ορισμένους κανόνες όπως :

☞ το άρθρο έχει το ίδιο γένος, πτώση και αριθμό με το ουσιαστικό που συνοδεύει (π.χ. το βουνό όχι η βουνό) και μπαίνει πριν το ουσιαστικό και όχι μετά από αυτό (π.χ. το νερό είναι πόσιμο όχι νερό το είναι πόσιμο)

☞ το ρήμα συμφωνεί με το υποκείμενο σε πρόσωπο και αριθμό. (π.χ. εσύ είσαι άρρωστος όχι εσύ είμαστε άρρωστος)

☞ Οι δυνατότητες του συνταγματικού άξονα:

A. Μπορούμε να επεκτείνουμε την πρόταση / φράση προσθέτοντας νέες λέξεις ή λεκτικά σύνολα . π.χ. *Το αγόρι διαβάζει.* → *Το αγόρι έκπληκτο διαβάζει το μυστηριώδες βιβλίο.*

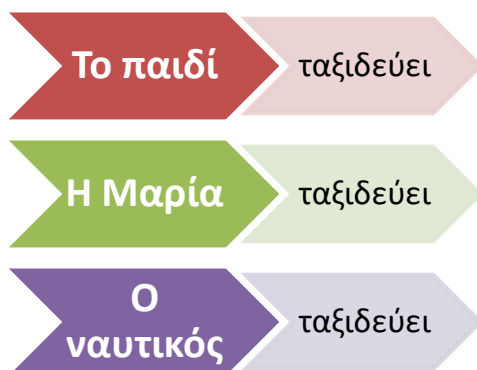
B. Μπορούμε να μετακινήσουμε τα λεκτικά σύνολα σε διαφορετικές θέσεις μέσα στην πρόταση χωρίς να αλλάξει σε μεγάλο βαθμό το νόημα της πρότασης. Η μετακίνηση γίνεται ανάλογα με το τι θέλουμε να τονίσουμε περισσότερο. Βέβαια, μην ξεχνάμε ότι πρέπει να τηρούμε ορισμένους κανόνες για να γίνει σωστά η μετακίνηση. (π.χ. όχι *Τις κούκλες του με χαρούμενο παίζει το κορίτσι.*)

Παράδειγμα

Β. Παραδειγματικός Άξονας

Παραδειγματικός άξονας ονομάζεται ο **κάθετος άξονας** πάνω στον οποίο μπορούμε να αντικαταστήσουμε ένα λεκτικό σύνολο με ένα άλλο «παραδείγμα» που έχει την ίδια λειτουργία μέσα στην πρόταση, χωρίς να επηρεαστεί καθόλου η δομή της υπόλοιπης πρότασης. Για παράδειγμα, μπορούμε να αντικαταστήσουμε το υποκείμενο με ένα άλλο οποιασδήποτε μορφής ή έναν προσδιορισμό που δείχνει χρόνο με έναν άλλο που να δείχνει πάλι χρόνο:

Όταν αντικαθιστούμε λεκτικά σύνολα με άλλα που έχουν ίδια λειτουργία (υποκείμενο με υποκείμενο / ρήμα με ρήμα / αντικείμενο με αντικείμενο κ.α) τότε μπορεί **Α. το νόημα της πρότασης να μείνει σχεδόν ίδιο** (χρήση συνωνύμων) π.χ. *Το αυτοκίνητο έφυγε - Το αμάξι έφυγε. Β. το νόημα της πρότασης να αλλάξει* π.χ. *Η Μαρία έκλεισε την πόρτα - Η Μαρία έφυγε από το σπίτι.*

Άσκηση Εμπέδωσης

1. Να αντικαταστήσετε πάνω στον παραδειγματικό άξονα τις λέξεις ή τις φράσεις που είναι με έντονα στοιχεία, χωρίς να αλλοιωθεί το νόημα της πρότασης.

- α. Έκανε ό, τι κόλπο **βάζει ο νους** του ανθρώπου.
- β. Η Φανή **χτυπούσε τα χέρια** της με μανία.
- γ. **Φορούσε** ένα φόρεμα από ροζ τούλι.
- δ. Αμέσως τα άλογα **κάλπασαν** γύρω γύρω στην πίστα.
- ε. Οι αθλητές **αγωνίζονται** με πείσμα για τη νίκη.
- στ. Στη **συνέλευση** μοιράζουμε τα καθήκοντα.

- ζ. Έχασα τα πράγματά μου στο λιμάνι.
- η. Πήρε ένα αυτοκίνητο με δόσεις.
- θ. Η Άννα έλυσε όλες τις ασκήσεις της Χημείας.
- ι. Έκανε την εμφάνισή του ο διευθυντής του σχολείου.

2. Να επαυξήσετε οριζόντια στο συνταγματικό άξονα τις ακόλουθες προτάσεις με την προσθήκη νέων λέξεων ή λεκτικών συνόλων.

- α. Ο ηθοποιός υποκλίθηκε.
- β. Οι μαθητές στήνουν τη σκηνή.
- γ. Το τσίρκο θα μείνει στην πόλη μας.
- δ. Φωνές ακούστηκαν στον δρόμο.
- ε. Η Ελένη αγόρασε δύο βιβλία.
- στ. Ο Κώστας δουλεύει.
- ζ. Ο πατέρας μου έκανε δώρο.

3. Μετακινήστε τις φράσεις στις ακόλουθες προτάσεις χωρίς να αλλάξει το νόημα.

- α. Η ακρόαση της μουσικής καλλιεργεί την ψυχή.
- β. Ο Δημήτρης πάει συχνά στον γιατρό.
- γ. Το πλατάνι είχε κάνει βαθιές ρίζες στο έδαφος.
- δ. Στις διακοπές διάβασα πολλά λογοτεχνικά βιβλία.
- ε. Η μικρή μου αδερφή έφυγε για το νησί.
- στ. Το δάσος προσφέρει μια ανάσα δροσιάς το καλοκαίρι.

4. Βρείτε ποιοι συνταγματικοί περιορισμοί που παραβιάζονται κάνουν τις παρακάτω προτάσεις συντακτικά ή σημασιολογικά ανώμαλες:

- α. Ο μικρή μου αδελφή έφυγαν χθες για το χωριό.
- β. Το βιβλίο μου αναπνέει κανονικά.
- γ. Λυπάμαι ότι έφυγες.
- δ. Τον Γιάννη κοιμάται.
- ε. Είμαι ευάλωτοι στις ιώσεις.

5. Να αντικαταστήσετε τις υπογραμμισμένες λέξεις στον παραδειγματικό άξονα με τις αντίθετες τους.

- α. Ο Γιάννης ήταν ευγενικός και φιλόξενος προς τους καλεσμένους

μας.

- β. Η εμφάνισή της ήταν πάντα επιμελημένη.
- γ. Το Ίντερνετ είναι ένα πολύπλοκο μέσο ενημέρωσης.
- δ. Πολλά εισιτήρια ήταν διαθέσιμα.
- στ. Ταξιδεύει συχνά στο εξωτερικό με το αυτοκίνητό του.

6. Να αντικαταστήσετε στον παραδειγματικό άξονα τις υπογραμμισμένες λέξεις με αντίστοιχες συνώνυμές τους.

- α. Ο ερχομός του τραίνου έχει προγραμματιστεί για τις 8 π.μ.
- β. Το διαδίκτυο φέρνει τους ανθρώπους πιο κοντά.
- γ. Φτιάχνει έπιπλα από ξύλο.
- δ. Το καράβι θα φύγει σε πέντε λεπτά.
- ε. Οι δύο φίλοι τσακώθηκαν άγρια.
- στ. Ο Γιάννης παρακίνησε την φίλη του να ασχοληθεί με την λογιστική.
- ζ. Το διάλειμμα κράτησε δέκα λεπτά μόνο.
- η. Μήπως με περνάς για κορόιδο;
- θ. Ο Πέτρος υστερούσε στην γλώσσα.

7. Να αντικαταστήσετε τις προθετικές φράσεις με άλλες, το νόημα μπορεί και να αλλάξει.

- α. Ο Νίκος βρέθηκε στην παραλία.
- β. Δημιούργησε την περιουσία του με πολύ κόπο.
- γ. Μου μίλησε με αυστηρό τόνο.
- δ. Με κοίταξε με επίμονο βλέμμα.
- ε. Το βιβλίο είναι ένα παράθυρο στο κόσμο.
- στ. Η προσπάθειά του βρήκε ανταπόκριση στους καθηγητές του.

8. Να κάνετε όσες περισσότερες αλλαγές μπορείτε στις παρακάτω προτάσεις σε συνταγματικό και παραδειγματικό άξονα.

- α. Οι μέρες στο χωριό ήταν βαρετές.
- β. Το αγόρι περπατάει γρήγορα.

Συνταγματικός άξονας	Παραδειγματικός άξονας

1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

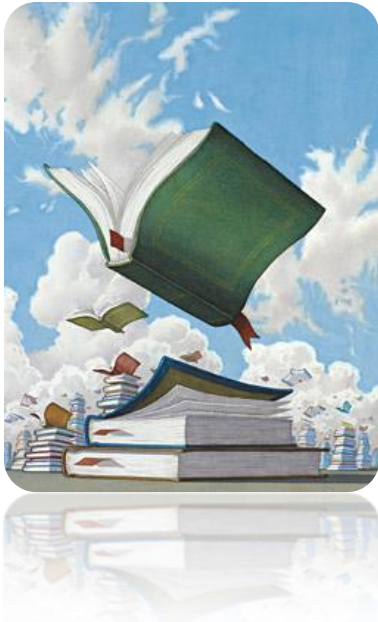
Η σημασία του παιδικού βιβλίου στην παιδική ηλικία

Τι είναι παιδικό βιβλίο, τι παιδική λογοτεχνία: θα έλεγα ότι είναι δύσκολο να το ορίσουμε γιατί, για κάθε χαρακτηρισμό ενός βιβλίου ως Παιδικού, ο ρόλος των ενηλίκων είναι καθοριστικός, αφού αυτοί το γράφουν, το εκδίδουν, το κρίνουν, το προβάλλουν, το διαθέτουν, το αγοράζουν, το διδάσκουν. Αυτό που απομένει για τα παιδιά είναι η τελική επιλογή, και η πιο σπουδαία, για το εάν το έργο θα διαβαστεί, θα αγαπηθεί, και θα καταξιωθεί ως παιδικό βιβλίο, ανεξάρτητα από το πώς θα το κρίνουν και θα το προβάλλουν οι ενήλικοι.

Η πλοκή της ιστορίας και οι χαρακτήρες αποτελούν ένα σημαντικό στοιχείο. Οι λογοτεχνικοί χαρακτήρες στα παιδικά αναγνώσματα είναι άνθρωποι, δράκοι, μάγισσες, γίγαντες, γοργόνες, λύκοι. Η παρουσία ζώων και πραγμάτων σε πρωταγωνιστικό ρόλο και η παρουσίαση χαρακτήρων με λίγα και ξεκάθαρα χαρακτηριστικά είναι ένα «προνόμιο» της παιδικής λογοτεχνίας και ένα σημαντικό διαφοροποιό στοιχείο με την Λογοτεχνία. Χρονικά μια παιδική ιστορία μπορεί να αναφέρεται στο παρελθόν, στο παρόν, στο μέλλον, σε έναν κόσμο εντελώς φανταστικό -ο οποίος ασχολείται με σχέσεις και προβλήματα των παιδιών, με την ιστορία, την οικολογία, την ειρήνη-.

Ευτυχώς, σήμερα η πρώτη επαφή του παιδιού με το βιβλίο γίνεται από πάρα πολύ νωρίς, συνήθως από την βρεφική ηλικία με τα πάνινα και τα «πλαστικά βιβλία» που κυκλοφορούν στο εμπόριο. Με το βρέφος στην αγκαλιά επισκεπτόμαστε χώρους με βιβλία: εκθέσεις, βιβλιοθήκες, βιβλιοπωλεία.

Απ' τη στιγμή που το παιδί έχει ικανότητα να κρατά πράγματα, το ενθαρρύνουμε να επιλέξει τα βιβλία που θα καλύψουν και ικανοποιήσουν τις ανάγκες του: για περιέργεια, ανακάλυψη κ.ά. Εμείς οι γονείς διαβάζουμε και ξαναδιαβάζουμε ένα εικονογραφημένο βιβλίο έχοντας αγκαλιά το παιδί μας, πράγμα που -όπως έχουν δείξει επιστημονικές έρευνες- συμβάλλει ποικιλοτρόπως στην μεταγενέστερη γλωσσική, νοητική και συναισθηματική ανάπτυξη του. Διαβάζοντας νανουρίσματα σ' ένα μωρό, του προσφέρουμε νοητικά ερεθίσματα και το βοηθάμε να συνδέσει το διάβασμα με συναισθήματα χαράς, ευχαρίστησης και ασφάλειας. Διαβάζοντας σ' ένα παιδί από τα πρώτα κιόλας χρόνια της ζωής του, το βοηθάμε να αναπτύξει την περιέργεια που έχει για τον κόσμο και να κατανοήσει καλύτερα τον εαυτό του και τους άλλους.

Φυσικά πρωταγωνιστής/ στρια, ήρωας/ ίδα σ' όλα αυτά θα είναι το ίδιο το παιδί. Είναι και το κυριότερο κριτήριο ότι επιλέξαμε το κατάλληλο βιβλίο στην κατάλληλη στιγμή. Τα παιδιά λειτουργούν με βιωματικό τρόπο. «Ταξιδεύουν» με τα μέσα μαζικής μεταφοράς, επισκέπτονται χώρους άγνωστους, μαγικούς· συναντιούνται με νεράιδες, τρώνε, κοιμούνται, χορεύουν μαζί τους. Αναπαρασταίνουν δηλαδή την ώρα που διαδραματίζεται η ιστορία στο «χαρτί» μέσα από το παραμυθόδραμα. Σε αυτό το σημείο πρέπει να σημειώσω την σημασία για την μάθηση και την πρόοδο των παιδιών τους , που έχει η

συμπεριφορά των ίδιων των γονιών απέναντι στα βιβλία .Για να τα αγαπήσουν και να ασχοληθούν μαζί τους τα παιδιά πρέπει να τα αγαπάνε πρώτα οι γονείς.

Διασκευασμένο Κείμενο

Βαρδέλλη Βαλασία www.rodiki.gr

22/11/11

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Σύμφωνα με το κείμενο, ποια οφέλη αποκομίζει το παιδί από την επαφή του με τα βιβλία;
2. Πώς μπορούν οι γονείς να φέρουν σε επαφή τα παιδιά τους με το βιβλίο και σε ποιο στάδιο της ζωής τους;
3. Στις παραπάνω προτάσεις να αντικαταστήσετε λέξεις ή λεκτικά σύνολα, δουλεύοντας πάνω στον παραδειγματικό άξονα.
 - α. Το παιδί έχει ικανότητα να κρατά πράγματα
 - β. Οι γονείς πρέπει να αγαπάνε τα βιβλία.

Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. Υπογραμμίστε το σωστό ρήμα στις παρακάτω προτάσεις.
 - α. Η πρόοδος στη γνώση του ατόμου εξαρτάται από τις πληροφορίες που θα _____ .

~ καλλιεργήσει

- ~ γαλουχήσει
- ~ μορφώσει
- ~ προσλάβει
- ~ καρπωθεί

β. Ένας από τους κυριότερους σκοπούς του βιβλίου είναι να _____ την ευαισθησία των νέων.

- ~ βελτιώσει
- ~ διαμορφώσει
- ~ γαλουχήσει
- ~ τιθασεύσει
- ~ καλλιεργήσει

γ. Η τέχνη στοχεύει στη(ν) _____ των πνευματικών οριζόντων του ανθρώπου.

- ~ διεύρυνση
- ~ επιμόρφωση
- ~ δημιουργία
- ~ τιθάσευση

2. Να δώσετε μία παράγωγη και μία σύνθετη λέξη για τις παρακάτω: παιδί, βιβλίο, μάθηση, γονείς.

Παραγωγή Λόγου

Γράψτε ένα κείμενο για τη σχολική εφημερίδα, στο οποίο θα αναφέρεστε σ' ένα βιβλίο που σας άρεσε. Στη συνέχεια, εξηγήστε γιατί πρέπει τα παιδιά να διαβάζουν βιβλία. (4 παράγραφοι)

2^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

Κείμενο 1

Η σκιά του ανέμου

Κρυμμένο στην καρδιά της παλιάς πόλη της Βαρκελώνης βρίσκεται το Κοιμητήριο των Αησιμονημένων Βιβλίων, μια λαβυρινθώδης βιβλιοθήκη με ξεχασμένους τίτλους που δεν εκδίδονται πια. Σ' αυτή τη

βιβλιοθήκη οδηγείται από τον πατέρα του ο δεκάχρονος Ντανιέλ για να επιλέξει ένα βιβλίο από τα ράφια. Διαλέγει τη Σκιά του ανέμου του Χουλιάν Καραζ.

Ίσως να με είχε επηρεάσει η μαγική ατμόσφαιρα εκείνου του τόπου, αλλά ένιωθα σίγουρος πως αυτό το βιβλίο είχε μείνει χρόνια εκεί περιμένοντάς με, ίσως πριν καν ακόμη γεννηθώ.

Εκείνο το απόγευμα, όταν επέστρεψα και πάλι στο διαμέρισμα της οδού Σάντα Άνα, βρήκα καταφύγιο στο δωμάτιό μου και αποφάσισα να διαβάσω τις πρώτες αράδες του καινούργιου μου φίλου. Πριν καλά καλά το συνειδητοποιήσω, είχα βουτήξει μέσα του, ακολουθώντας έναν δρόμο χωρίς επιστροφή. Το μυθιστόρημα αφηγούταν την ιστορία ενός άντρα που έψαχνε να βρει τον αληθινό του πατέρα, τον οποίο ποτέ του δεν είχε γνωρίσει και που την ύπαρξή του είχε ανακαλύψει μόνο χάρη στα τελευταία λόγια που είχε προφέρει η μάνα του στην κλίνη του θανάτου. Η ιστορία εκείνης της αναζήτησης μετατρέπεται σε μια φαντασμαγορική οδύσσεια, κατά την οποία ο πρωταγωνιστής πάλευε να ξαναβρεί τη χαμένη παιδική ηλικία και νιότη του, ενώ παράλληλα αποκαλυπτόταν σιγά σιγά η σκιά ενός κακότυχου έρωτα, που η ανάμνησή του έμελλε να τον καταδιώκει ως το τέλος των ημερών του. Όσο προχωρούσε η ανάγνωση, δομή της αφήγησης άρχισε να μου θυμίζει εκείνες τις ρώσικες κούκλες που μέσα τους βρίσκει κανείς αμέτρητες μινιατούρες - αντίτυπα του ίδιου τους του εαυτού. Βήμα το βήμα, η πλοκή αναλυόταν σε χίλιες ιστορίες, λες και είχε μπει σ' ένα δωμάτιο με καθρέφτες και η αρχική εικόνα πολλαπλασιαζόταν σε δεκάδες διαφορετικούς αντικατοπτρισμούς, όντας πάντα στην ουσία μία και μοναδική. Τα λεπτά και οι ώρες πέρασαν θαρρείς μέσα σε όνειρο. Ωρες αργότερα, παγιδευμένος στην πλοκή, μόλις που πρόσεξα να αντηχούν κάπου μακριά οι χτύποι της καμπάνας του καθηδρικού που σήμαινε μεσάνυχτα. Θαμμένος στο χαλκόχρωμο φως της λάμπας πάνω στο τραπέζι μου, βυθίστηκα σ' ένα κόσμο από εικόνες κι αισθήσεις πρωτόγνωρες. Πρόσωπα που μου φαίνονταν τόσο αληθινά όσο κι ο αέρας που ανέπνεα με έσυραν σε μια δίνη περιπέτειας και μυστηρίου από την οποία δεν ήθελα να ξεφύγω. Σελίδα τη σελίδα, αφέθηκα να με τυλίξει η μαγεία της ιστορίας και του κόσμου της, μέχρι που η ανάσα της αυγής χάιδεψε το παράθυρό μου και το κουρασμένο βλέμμα μου πλανήθηκε στην τελευταία σελίδα. άπλωσα στο γαλαζωπό μισόφωτο της ανατολής με το βιβλίο πάνω στο στήθος μου και αφουγκράστηκα το θόρυβο της κοιμισμένης πόλης καθώς έσταζε πάνω στις στέγες τις πιτσιλισμένες με το χρώμα της πορφύρας. Ο ύπνος και η εξάντληση μου χτυπούσαν την πόρτα, αλλά

αρνήθηκα να τους παραδοθώ. Δεν ήθελα να χάσω την μαγική αίσθηση της ιστορίας, ούτε ν' αποχαιρετήσω ακόμη τους ήρωες της.

Άκουσα μια φορά έναν από τους τακτικούς πελάτες στο βιβλιοπωλείο του πατέρα μου να λέει πως λίγα πράγματα σημαδεύουν έναν αναγνώστη όσο το πρώτο βιβλίο που βρίσκει στ' αλήθεια το δρόμο ως την καρδιά του. Εκείνες οι πρώτες εικόνες, ο απόηχος από τα λόγια που πιστεύουμε πως έχουμε αφήσει πίσω μας μάς συνοδεύουν για όλη μας τη ζωή και σμιλεύουν στη μνήμα μας ένα παλάτι στο οποίο, αργά ή γρήγορα -άσχετα με το πόσα βιβλία θα έχουμε διαβάσει στο μεταξύ, πόσους κόσμους θα έχουμε ανακαλύψει, πόσα θα έχουμε μάθει ή ξεχάσει-, σίγουρα θα επιστρέψουμε. Για μένα, αυτές οι μαγικές σελίδες θα είναι για πάντα εκείνες που βρήκα ανάμεσα στους διαδρόμους του Κοιμητηρίου των Λησμονημένων Βιβλίων.

Κάρλος Ρουίθ Θαφόν, « Το Κοιμητήριο των Λησμονημένων Βιβλίων, Η σκιά του ανέμου» 2019

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Τι εμπειρία προσφέρει το βιβλίο « Η σκιά του ανέμου» στον αναγνώστη του σύμφωνα με το κείμενο;
2. Ποια είναι η κεντρική πλοκή του βιβλίου;
3. Ο αφηγητής συμμετέχει ή όχι στην ιστορία που αφηγείται; Τι στάση κρατά απέναντι στα γεγονότα που παρουσιάζει;
4. Βρείτε ένα σημείο του κειμένου που να κυριαρχεί η περιγραφή.

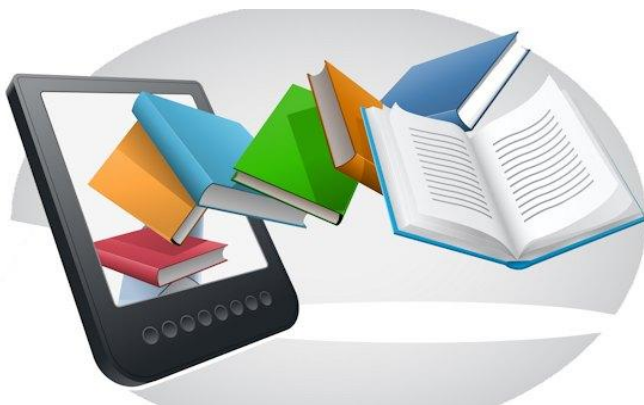
Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. Να βρείτε : **α.** τρεις φράσεις του κειμένου με μεταφορική σημασία και **β.** μία παρομοίωση.
2. Να βρείτε σε ποιούς χρόνους βρίσκονται κυρίως τα ρήματα του κειμένου, να δώσετε παραδείγματα σε κάθε περίπτωση.
3. Να εντοπίσετε στο κείμενο συνδετικές λέξεις ή φράσεις που να δείχνουν την χρονική σειρά των γεγονότων.

Παραγωγή Λόγου

Η καθημερινή εμπειρία δείχνει ότι όλο λιγότερα παιδιά και νέοι διαβάζουν βιβλία. Στο πλαίσιο του εορτασμού της Παγκόσμιας Ημέρας του Βιβλίου έχετε αναλάβει να παρουσιάσετε στους γονείς, καθηγητές και συμμαθητές σας κάποιες προτάσεις , ώστε τα παιδιά να αγαπήσουν τα βιβλία.

Κείμενο 2

Παραγωγή Λόγου

Αναλαμβάνετε να γράψετε ένα άρθρο, που πρόκειται να δημοσιευτεί στην ηλεκτρονική ιστοσελίδα του σχολείου σας, με θέμα τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του ηλεκτρονικού βιβλίου.

10η Διδακτική Ενότητα

Γνωρίζω τον τόπο μου και τον πολιτισμό μου

Άνθρωποι και τόποι

Μερικά από τα **ιδιαίτερα στοιχεία** που συνθέτουν την «**φυσιογνωμία**» ενός τόπου είναι:

- το φυσικό περιβάλλον
- το ιστορικό του παρελθόν
- τα ήθη και τα έθιμα
- η τέχνη -αρχιτεκτονική, μουσική κ.λπ.-
- η ανάπτυξη -οικονομική και κοινωνική-

Τα στοιχεία αυτά διαμορφώνουν τον άνθρωπο, επηρεάζουν την προσωπικότητα και την ψυχοσύνθεσή του και τον δένουν με τον τόπο του μ' έναν μοναδικό τρόπο. Ωστόσο, **ένας τόπος δε μένει ποτέ ίδιος στο πέρασμα του χρόνου**. Οι αλλαγές που συμβαίνουν είναι πολλές. Ιστορικές συγκυρίες, κοινωνικά ή πολιτικά γεγονότα, φυσικές καταστροφές και πολλοί άλλοι παράγοντες μπορεί να επιδράσουν και να καθορίσουν την πορεία μιας περιοχής. Έτσι:

- άλλοι τόποι αναπτύσσονται, ακμάζουν, ευημερούν [με όλες τις συνέπειες -θετικές ή αρνητικές- της ανάπτυξης]
- άλλοι χάνουν την αίγλη του παρελθόντος αλλά εξακολουθούν να επιβιώνουν μ' έναν αξιοπρεπή τρόπο
- άλλοι ερημώνονται

Οι αλλαγές αυτές αναγκάζουν τον άνθρωπο να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα αλλά και πολλές φορές να αγωνιστεί για να υπερασπιστεί τον τόπο του και όσα τον δένουν μαζί του.

Ο τόπος μας : Η Ελλάδα

Η Ελλάδα είναι μια χώρα με απaráμιλλο πολιτισμό, αξίες και παράδοση. Ο Έλληνας νιώθει μεγάλη περηφάνια για την χώρα του και για τα ιδανικά που αυτή εκπροσωπεί. Η ιστορία, η μελέτη και η εμπάθυνση στο παρελθόν του τόπου μας αποτελούν την κινητήρια δύναμη για την ανέλιξη του σύγχρονου νεοελληνικού κράτους.

 Ο τόπος μας είναι ένας τόπος που διδάσκει και υποδεικνύει έργα με μορφωτική και παιδαγωγική δύναμη. Η ελληνική ιστορία βοηθά στην κατανόηση του παρόντος και στο σχεδιασμό των ενεργειών του μέλλοντος. Φωτίζονται τα ανθρώπινα ιδεώδη, που χαρακτηρίζουν τον ολοκληρωμένο άνθρωπο.

 Η Ελλάδα πίστεψε στην αξία του πνεύματος. Σεβάστηκε τις ηθικές και κοινωνικές αξίες και προσπάθησε να τις αναδείξει. Παράλληλα, εκτίμησε την ύλη, χωρίς να υποδουλωθεί σε αυτήν. Σεβάστηκε τη λογική, αγάπησε την ελευθερία, αποστράφηκε τη βία. Στράφηκε προς ό, τι ανώτερο και υψηλό μπορεί να γεννήσει ο ανθρώπινος νους: την αρετή, το δίκαιο, τη δημοκρατία, την ελευθερία, τον ανθρωπισμό, τη γνώση. Για το λόγο αυτό και η συμβολή του ελληνικού στον παγκόσμιο πολιτισμό είναι μεγάλη.

Αξία αρχαίων μνημείων

✓ **ΙΣΤΟΡΙΚΗ και ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΞΙΑ:** Τα μνημεία είναι δημιουργήματα μιας συγκεκριμένης κοινωνίας σε μια ορισμένη εποχή και εκφράζουν τις αξίες, τις αντιλήψεις, τα ιδεώδη και την αισθητική της. Δηλαδή με αυτά καταλαβαίνουμε την κοινωνία που τα δημιούργησε και τον πολιτισμό της..

✓ **ΕΡΓΑ ΤΕΧΝΗΣ** με καλλιτεχνική/ αισθητική αξία: κυρίως γιατί, όπως όλα τα έργα τέχνης, εκφράζουν με καλαίσθητο τρόπο χαρακτηριστικά της εποχής που τα γέννησε. Η αισθητική, μάλιστα, αξία πολλών από αυτά είναι τόσο μεγάλη, ώστε να «νομοθετούν», να ορίζουν δηλαδή και να καθιερώνουν αισθητικούς κανόνες. Και όσο

πιο λαμπρός είναι ο πολιτισμός που τα δημιούργησε, τόσο πιο μεγάλη είναι η ακτινοβολία τους και η επίδρασή τους στη μεταγενέστερη καλλιτεχνική δημιουργία.

✓ **Πολλά μνημεία**, μπορεί να ξαναμπούν στη ζωή μας και να χρησιμοποιηθούν, ανάλογα με το είδος τους ή τις δυνατότητες που προσφέρουν, για θεατρικές παραστάσεις, για πολιτιστικές εκδηλώσεις ή για θρησκευτικές τελετές (π.χ. θέατρο Επιδαύρου).

Κύρια στοιχεία της Ελληνικής Παράδοσης

☞ η ελληνική γλώσσα η οποία διατηρείται έως σήμερα με όσες αλλαγές και αν υπέστη.

☞ ο δημοκρατικός τρόπος ζωής και σκέψης

☞ το ολυμπιακό πνεύμα που σώζεται στους αιώνες μέσα από τους Ολυμπιακούς αγώνες

☞ το θρησκευτικό συναίσθημα

☞ τα ήθη και τα έθιμα που μένουν ζωντανά στις επαρχιακές περιοχές

Μορφές του πολιτισμού

✍ **Πνευματικός πολιτισμός:** Συντελεί στην ηθική βελτίωση και καλλιέργεια του ατόμου, το οποίο οδηγείται στην βελτίωση της προσωπικότητάς του. Μέσα από τις γνώσεις, τις επιστήμες, της φιλοσοφίας κ.α. ο άνθρωπος καταφέρνει να δημιουργήσει μια οργανωμένη κοινωνία που στόχο έχει την πρόοδο.

✍ **Τεχνικός ή υλικός πολιτισμός:** Είναι το σύνολο των υλικών αγαθών και τεχνικών μέσων με τα οποία ο άνθρωπος καταφέρνει να υποτάξει την φύση. Η ανάπτυξη του τεχνικού πολιτισμού έχει ως συνέπεια την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του ανθρώπου.

Η ζωή στην πόλη και στην ύπαιθρο

Οι περισσότεροι από εμάς -για να μην πω όλοι- ζούμε σε πόλη. Ξυπνάμε, ασχολούμαστε με τις εργασίες και τις υποχρεώσεις μας, συναντάμε αγαπημένα πρόσωπα, παίζουμε, διασκεδάζουμε, γελάμε. Έχουμε, όμως, ποτέ αναρωτηθεί πως θα ήταν η ζωή στην ύπαιθρο ή ποια θα ήταν τα μειονεκτήματά της; Είμαστε τόσο δεμένοι με την

πόλη μέσα στην οποία ζούμε! Άραγε, εάν μετακομίζαμε μόνιμα στην ύπαιθρο, θα μπορούσαμε να ζήσουμε το ίδιο αρμονικά; Και μήπως δεν έχει μειονεκτήματα και η πόλη;

Η πόλη φημίζεται για το τσιμέντο που την διαμορφώνει, την κίνηση στους δρόμους και την πολυκοσμία. Τα πλεονεκτήματα της ζωής στην πόλη είναι τα ακόλουθα:

1. Στο κέντρο κάθε πόλης, υπάρχουν περισσότερα και καλύτερα οργανωμένα σχολεία, πανεπιστήμια, ενώ στους κατοίκους των πόλεων δίνονται περισσότερες ευκαιρίες μόρφωσης και επαγγελματικής αποκατάστασης, γι' αυτό τον λόγο συγκεντρώνονται πολλοί άνθρωποι σε αυτές.
2. Η πόλη είναι γεμάτη από γήπεδα ποδοσφαίρου και μπάσκετ - αθλητικές εγκαταστάσεις δηλαδή- και γυμναστήρια, όπου γυμνάζονται χιλιάδες παιδιά και ενήλικες ενίοτε.
3. Οι τρόποι με τους οποίους μπορεί κάποιος να μετακινηθεί εντός των πόλεων ποικίλουν. Υπάρχουν λεωφορεία που σε μεταφέρουν σε οποιαδήποτε περιοχή θέλεις, ταξί, μετρό, ηλεκτρικός σιδηρόδρομος. Η μετακίνηση γίνεται πιο άνετα και γρήγορα.
4. Στον τομέα της υγείας, οι πόλεις έχουν πολλά νοσοκομεία και εξιδανικευμένα ιατρικά μηχανήματα και προσωπικό.
5. Οι κάτοικοι των πόλεων έχουν περισσότερες ευκαιρίες ψυχαγωγίας και διασκέδασης: θέατρα, κινηματογράφοι, μουσεία, κέντρα διασκέδασης.

Ωστόσο, τα μειονεκτήματα των πόλεων είναι πολλά, με αποτέλεσμα σήμερα πολλοί άνθρωποι να αναζητούν διαφυγή στα χωριά ή στα νησιά. Πιο συγκεκριμένα:

1. **Ρύπανση:** Επειδή στις πόλεις μετακινούνται περισσότερα αυτοκίνητα και υπάρχουν και εργοστασιακές εγκαταστάσεις, όλα αυτά οδηγούν στην ατμοσφαιρική ρύπανση. Έτσι, οι άνθρωποι εισπνέουν αέρα γεμάτο καυσαέρια και επιβλαβείς ουσίες για τον οργανισμό τους, με αποτέλεσμα να εμφανίζουν αναπνευστικά προβλήματα. Επιπλέον, υπάρχει έλλειψη πρασίνου στις πόλεις λόγω της κυριαρχίας πολλών τσιμεντένιων πολυκατοικιών.
2. **Ανεργία:** λόγω του υπερπληθυσμού των πόλεων και της μικρής ζήτησης εργαζομένων, καταγράφονται υψηλά ποσοστά ανεργίας στις περισσότερες πόλεις.
3. **Εγκληματικότητα:** στις πόλεις, οι άνθρωποι -λόγω της ανεργίας και της οικονομικής κρίσης- οδηγούνται συχνά στην χρησιμοποίηση βίας. Εμφανίζονται έτσι φαινόμενα κοινωνικής

παθογένειας, όπως ληστείες, εγκληματικότητα, βία, ρατσισμός, ναρκωτικά.

4. Κοινωνικές σχέσεις: οι κοινωνικές σχέσεις τις πόλεις είναι περιορισμένες. Οι άνθρωποι δεν γνωρίζονται μεταξύ τους, στοιχείο που διαμορφώνεται κιόλας λόγω του φόβου και της ανασφάλειας που δημιουργείται από την εγκληματικότητα εντός των πόλεων.

5. Στις πόλεις, παρότι υπάρχουν μέσα μαζικής μεταφοράς, οι **αποστάσεις είναι μεγάλες** -συγκριτικά πάντοτε- με την ζωή στην ύπαιθρο.

Η ζωή στο χωριό διαφέρει, συγκριτικά με την ζωή στην πόλη. Στα πλεονεκτήματά της προστίθενται:

1. Η ύπαιθρος προσφέρει στον άνθρωπο **καθαρό αέρα, εκτάσεις πρασίνου, θάλασσα**. Έτσι, ο άνθρωπος χαλαρώνει, ηρεμεί και ξεκουράζεται. Δεν αντιμετωπίζει ούτε ψυχικά προβλήματα, αλλά ούτε αναπνευστικά προβλήματα και θέματα υγείας.

2. Στενές διαπροσωπικές σχέσεις: οι άνθρωποι στην ύπαιθρο γνωρίζονται μεταξύ τους, κοινωνικοποιούνται πιο εύκολα, είναι δεμένοι μεταξύ τους και ζουν αρμονικά.

3. Ο τρόπος διαβίωσης είναι ομαλός χωρίς άγχος, στρες και έντονους ρυθμούς ζωής.

Στα μειονεκτήματα, όμως, περιλαμβάνονται:

1. Η ύπαιθρος προσφέρει λιγότερες ευκαιρίες για εργασία και επαγγελματική αποκατάσταση.

2. Συνήθως, απουσιάζει η παροχή ιατρικής περίθαλψης -έλλειψη ιατρών ή/και ασθενοφόρων και ιατρικού εξοπλισμού, ενώ οι κάτοικοι σε περίπτωση ανάγκης προστρέχουν στην κοντινότερη πόλη.

3. Τα σχολεία στην επαρχία είναι λιγοστά, το ίδιο και οι βιβλιοθήκες. Έτσι, οι νέοι δεν διευρύνουν τους ορίζοντές τους ούτε τους δίνονται ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση συγκριτικά με τα παιδιά της πόλης. Οι νέοι, επιπλέον, δεν έχουν πολλές μορφές ψυχαγωγίας και διασκέδασης στην ύπαιθρο.

Κείμενα για εξάσκηση

1ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Η Πλάκα

Εγώ, μένω στην Πλάκα, στο κέντρο της Αθήνας. Από το παράθυρό μου, που είναι αρκετά μεγάλο, βλέπω κάτω την οδό Μητροπόλεως να κυλά προς την Ομόνοια. Αν κοιτάζω ολόγεια θα δω πολλά κτίρια, κυρίως ξενοδοχεία, από κάτω, βλέπω την «κάποτε» πλατεία Μητροπόλεως, που θα γινόταν εξαερισμός του Μετρό, μα τελικώς έγινε ένας μεγάλος, άσχημος λάκκος. Από αριστερά, βλέπω τον τοίχο του ιερού της μεγαλόπρεπης εκκλησίας Μητρόπολης, καθώς και τον μεγάλο τρούλο της με τις πολλές καμπάνες.

Τα σπίτια στην Πλάκα, στην κεντρική Πλάκα, είναι παλιά, διώροφα και τριώροφα, νεοκλασικά, με ωραία χρώματα, μα εδώ, που μένω εγώ, έχει πολυκατοικίες. Στην Πλάκα, όπως ξέρουν όλοι, υπάρχουν πολλά μνημεία: το μνημείο του Διογένη, ένα άγαλμα ενός Πατριάρχη, στην πλατεία, εδώ κάτω, κάθε φορά που γίνονται παρελάσεις βάζουν στεφάνια (δηλαδή όχι τώρα, όταν η πλατεία ήταν κανονική), παραπάνω υπάρχουν το μνημείο του

Παρθενώνα, του Φιλοπάππου και στο Σύνταγμα το γνωστό μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτη. Οι εκκλησίες εδώ, είναι πολλές, βυζαντινές και μεταβυζαντινές. Η μεγάλη Μητρόπολη με τον μεγάλο τρούλο και τις πολλές καμπάνες. Από δίπλα , ο Άγιος Ελευθέριος, ένα πολύ μικρό και βυζαντινό εκκλησάκι. Η Παναγία η Ρόμβη, μια άλλη μικρή εκκλησίτσα, βυζαντινή κι αυτή, ο Άγιος Νικόλαος ο Ραγγαβάς, μια ωραία εκκλησίτσα που λειτουργούσε ο Αθανάσιος Διάκος, μα είναι κλειστή. Υπάρχουν και τόσες άλλες εκκλησίες εδώ!

Τα χρώματα που υπάρχουν στην περιοχή που μένω, είναι κυρίως το γκριζο. Μα τώρα που έχει έρθει η Άνοιξη, τα δέντρα όλο και πρασινίζουν. Ευτυχώς , μπορούμε να βλέπουμε και το καθαρό γαλάζιο, στον ουρανό. Οι μυρουδιές σε αυτή την περιοχή είναι πολλές. Δυστυχώς , μια πολύ άσχημη μυρουδιά είναι το καυσαέριο. Μα και τα σκουπίδια έχουν πολύ δυσάρεστη μυρουδιά. Μα είναι κι άλλες: Πότε από τα σουβλατζίδικα που η μυρουδιά σου ανοίγει την όρεξη, πότε απ' τους φούρνους, πότε απ' εδώ, πότε απ' εκεί, οι μυρωδιές είναι πολλές.

Οι πόρτες των σπιτιών, εδώ στην Πλάκα, είναι στα παλιά σπίτια ξύλινες. Σ' αυτές τις πόρτες, τα κυρίως χρώματα είναι: πράσινα, μπλε, μπεζ, άσπρο και τόσα άλλα. Στις πολυκατοικίες οι πόρτες θα έλεγα πως δεν είναι ούτε μοντέρνες , ούτε παλιές. Η πόρτα της δικής μας πολυκατοικίας είναι από τζάμι, κι έχει πάνω πολλά σχέδια από σίδηρο.

Τα φώτα εδώ στην Πλάκα είναι κυρίως παλιά, όμορφα φανάρια. Στους δρόμους όμως, τα φώτα είναι άχαρα, κρεμασμένα από διάφορα καλώδια. Μα τώρα ο δήμαρχος της Αθήνας, έχει βάλει φανάρια παλιά, πλακιώτικα, στους δρόμους απ' το Σύνταγμα και πάνω σε κάποιο σημείο σταματούν.

Επιγραφές εδώ, υπάρχουν πολλές. Μαγαζιών, καταστημάτων , φαγάδικων.... Μια επιγραφή που μου αρέσει, είναι της Ιθάκης (σουβλατζίδικο). Είναι ένα καράβι που υποτίθεται πως γυρίζει στην Ιθάκη. Αν κυκλοφορείς έξω το βράδυ στην Αθήνα, θα παρατηρήσεις πως οι δρόμοι φωτίζονται περισσότερο απ' τις μεγάλες, φωτεινές επιγραφές.

Αυτή λοιπόν είναι η όμορφη πόλη μας, η Αθήνα, που πρέπει να διατηρηθεί έτσι όμορφη...

Ιωάννα Πανταζή Δημοτικό Κολλέγιο Αθηνών 1996-7

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Τι θα δει κανείς όταν επισκεφθεί την Πλάκα;
2. Ποια συναισθήματα προκαλεί η Πλάκα στην Ιωάννα Πανταζή;

2ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Και μόνο για τη θάλασσά του αξίζει να επισκεφθεί κανείς το Γαλαξίδι. Είναι το ιδανικό μέρος για όσους αγαπούν τα θαλάσσια σπορ, το κολύμπι, το ψάρεμα, τη δροσιά της. Στο κομψό λιμανάκι του λικνίζονται καΐκια και ψαρόβαρκες που κάθε πρωί ξεκινούν για τον επιούσιο, και γύρω γύρω όμορφη πλακοστρωμένη η προκουμαία προσφέρεται θαυμάσια για τον βραδινό περίπατο. Κεντράκια σκορπισμένα στην παραλία απλώνουν τις καρέκλες τους στη δροσιά της θάλασσας, ενώ, πιο πέρα, στη συνέχεια του λιμανιού, αρχίζει ένας πλατύς και πυκνός πευκώνας κατά μήκος της θάλασσας που τον διασχίζει ένας καλοστρωμένος δρόμος. Η τοποθεσία αυτή γνωστή σαν «Πέρα Πάντα» διαθέτει σειρά από μικρούς και όμορφους κολπίσκους προκλητικούς για το θαλάσσιο μπάνιο και ήρεμα βραχάκια για όσους αγαπούν το ψάρεμα με την πετονιά.

Απέναντι καθρεπτίζεται στα νερά της η πολιτεία. Επιβλητικά προστατευμένη από την όμορφη εκκλησία του Αη Νικόλα με το φημισμένο ξυλόγλυπτο τέμπλο της, πιο κάτω το φανάρι το παράξενο λιμάνι του Χειρόλακα, το βουβό καρνάγιο, ο μύλος, και, τόσες άλλες τοποθεσίες που μπορεί να επισκεφθεί κανείς. Μικρά στενοσόκακα, πλακοστρωμένα δρομάκια σε οδηγούν ανάμεσα σε ψιλά σπίτια που σου θυμίζουν το παλιό μεγαλείο τους, άλλα κλειστά και θεοσκοτεινά, άλλα που περιμένουν τους καλοκαιρινούς αφεντάδες τους, σε γραφικές πλατειούλες και σε ψηλά αγναντέματα. Πουθενά δεν θα συναντήσεις την πρόστυχη διακόσμηση, το ψεύτικο «λοκάλ»

ύφος. Όλα μέσα από μια διαφάνεια αρχοντιάς, ανόθευτο τοπικό χρώμα γαλαξιδιώτικο.

Δεν έχει τουρισμό το Γαλαξίδι. Ή δεν έχει αναπτυχθεί ακόμα σοβαρά ο τουρισμός στο Γαλαξίδι. Και ίσως αυτό ακριβώς είναι μια πρόκληση για όσους θέλουν να περάσουν το καλοκαίρι τους ήσυχα, όμορφα με όση ελευθερία θέλουν.

Το καλοκαίρι – η περίοδος που παίρνει ζωή το Γαλαξίδι – μαζεύονται όλοι οι Γαλαξιδιώτες, αυτοί που μένουν στην Αθήνα και στον Πειραιά, και αποτελούν τον πυρήνα των παραθεριστών. Μαζί τους και όσοι αγάπησαν το Γαλαξίδι σε προηγούμενες επισκέψεις. Ακόμα κι αυτοί οι εφήμεροι, που έχουν το Γαλαξίδι ως ορμητήριο για εκδρομές στους κοντινούς Δελφούς, στην Άμφισσα, στα χωριά του Παρνασσού.

Φημισμένο είναι το ναυτικό του Μουσείο που μπορεί να επισκεφθεί καθένας, οι όμορφες εκκλησίες του, η γραφική του ομορφιά. Ακόμη, για τους νέους, υπάρχει και η σχετική μοντέρνα διασκέδαση. Ένα κλαμπ, διευθυνόμενο από Αυστραλούς, πρωτότυπο. Πρωτότυπο γιατί είναι μια σπηλιά (!), πραγματική σπηλιά που τη μετατρέψανε σε κλάμπ με κατάλληλο φωτισμό, εξαιρισμό, δροσερό περιβάλλον και πλούσια δισκοθήκη και συγκεντρώνει όλη την παραθερίζουσα νεολαία.....

Ο κάθε ταξιδιώτης, ταξιδεύοντας για το Γαλαξίδι, θα ανακαλύψει στη διαδρομή πολλούς άγνωστους μα τόσο όμορφους τόπους. Ανάμεσα σ αυτούς λάμπει η ομορφιά του Γαλαξιδιού. Μιας πολιτείας που χαρίζει στον επισκέπτη της την ανεπανάληπτη αίσθηση ενός γοητευτικού ονείρου, την αποκάλυψη του Ωραίου, καθώς αγκαλιάζοντας τα δύο λιμάνια της στέκεται την νύχτα κοιτάζοντας βουβή τη θάλασσα να καθρεφτίζουν μέσα της εκατοντάδες φώτα που σημαδεύουν τα χωριά του απέναντι Παρνασσού.

Επισκεφτείτε το Γαλαξίδι.

Αξίζει!

Το κείμενο αυτό του Βασίλη Ι. Βλασσόπουλου, δημοσιεύτηκε στην τοπική εφημερίδα του Γαλαξιδιού «Το Γαλαξείδι» τον Μάιο του 1972 (τεύχος 275)

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Να δώσετε ένα τίτλο με μεταφορική σημασία το κείμενο.
2. Να γράψετε ένα σχεδιάγραμμα με τις βασικές πληροφορίες που παίρνουμε για το Γαλαξίδι.
3. Να εντοπίσετε στο κείμενο τα επίθετα που δηλώνουν σταθερές ιδιότητες του τόπου.

3ο ΚΕΙΜΕΝΟ

Επαρχία ή μεγαλούπολη;

Η Λένα, δεκαεφτά χρονών, μένει σε μια μικρή επαρχιακή πόλη. Τη ρωτήσαμε αν της αρέσει η ζωή στην επαρχία ή αν θα προτιμούσε να ζει σε μια μεγάλη πόλη.

Φυσικά και θα προτιμούσα να μένω σε μια μεγάλη πόλη! Γιατί; Για πολλούς λόγους.

Πρώτα απ' όλα, εδώ το μέρος είναι μικρό. Όλοι γνωρίζονται μεταξύ τους. Ο καθένας ξέρει πού πας και τι κάνεις! Αυτό με ενοχλεί πάρα πολύ.

Δεύτερον, εδώ είναι πολύ πληκτικά! Δεν έχεις πού να πας, πού να διασκεδάσεις... Αντίθετα, σε μια μεγάλη πόλη έχεις περισσότερες επιλογές. Για παράδειγμα, εδώ δεν υπάρχει ούτε καν ένας κινηματογράφος, ενώ στην πόλη έχει και σινεμά και καφετέριες και μαγαζιά με μουσική...

Έπειτα, είναι και η δουλειά στη μέση! Εδώ δεν υπάρχουν αρκετές δουλειές για νέα παιδιά που τελειώνουν το Λύκειο. Αναγκαστικά πρέπει να πας στην κοντινότερη πόλη να δουλέψεις.

Γι' αυτό κι εγώ περιμένω να τελειώσω το σχολείο και μετά θα φύγω. Θα πάω να μείνω με την ξαδέρφη μου στην Πάτρα. Εκεί όλο και κάτι θα βρω να κάνω. Το σίγουρο είναι ότι θα περάνω πιο καλά.

Ο Νίκος είναι καθηγητής Μαθηματικών και η Μαρία φιλόλογος. Ηρθαν από την Αθήνα με μετάθεση στην πόλη της Λένας. Ας δούμε τι λέει ο Νίκος για την απόφασή τους αυτή.

Ήταν επιλογή μας να έρθουμε να ζήσουμε εδώ, για διάφορους λόγους. Καταρχήν, στην επαρχία έχει κανείς καλύτερη

ποιότητα ζωής. Η Αθήνα μάς είχε κουράσει αφάνταστα! Η φοβερή κίνηση, το καυσαέριο... Τελευταία μόνο άγχος και εκνευρισμό νιώθαμε! Αντίθετα, εδώ η ζωή κυλάει με αργούς ρυθμούς. Όλα είναι τόσο ήρεμα...

Επιπλέον, οι αποστάσεις είναι μικρές. Στην Αθήνα, ήμουν στο τιμόνι δύο ώρες την ημέρα, πήγαινε-έλα στη δουλειά. Εδώ πηγαίνω παντού με το ποδήλατο ή με τα πόδια και κάνω τις δουλειές μου και τα ψώνια μου χωρίς άγχος. Όσο για τη διασκέδαση; Από τη μια, μας λείπουν τα θέατρα, τα μπαράκια, το Μέγαρο Μουσικής... Από την άλλη πλευρά όμως, και όταν ζούσαμε στην Αθήνα, σπάνια βγαίναμε έξω το Σαββατοκύριακο. Ήμασταν τόσο κουρασμένοι, που δεν είχαμε διάθεση για τίποτε. Ούτε με τους φίλους μας δε συναντιόμασταν πια, ενώ εδώ βρισκόμαστε πιο εύκολα με τους καινούργιους φίλους μας. Μας αρέσει που οι άνθρωποι εδώ είναι δεμένοι μεταξύ τους, που ενδιαφέρονται ο ένας για τον άλλον. Εξάλλου, και φύση εδώ είναι μαγευτική. Καθαρός αέρας, πράσινος, καταπληκτικά τοπία... Έχει τόσα πράγματα να κάνεις, αν αγαπάς τη φύση. Όχι, δεν το έχουμε μετανιώσει που ήρθαμε εδώ.

www.ediamme.edc.uoc.gr

Ασκήσεις Κατανόησης

1. Γιατί η Λένα θα προτιμούσε να μένει στην πόλη; Τι αποτέλεσμα θα είχε αυτή η αλλαγή για την ζωή της;
2. Αντίστοιχα ποια πλεονεκτήματα βρίσκουν ο Νίκος και η Μαρία από την μετακόμισή τους στο χωριό;
3. Να αναγνωρίσετε το είδος των υπογραμμισμένων προτάσεων:
 - α. Ήμασταν τόσο κουρασμένοι, που δεν είχαμε διάθεση για τίποτε.
 - β. Μας αρέσει που οι άνθρωποι εδώ είναι δεμένοι μεταξύ τους, που ενδιαφέρονται ο ένας για τον άλλον.
 - γ. Το σίγουρο είναι ότι θα περάνω πιο καλά.
 - δ. Ούτε με τους φίλους μας δε συναντιόμασταν πια, ενώ εδώ βρισκόμαστε πιο εύκολα με τους καινούργιους φίλους μας.
 - ε. Ο καθένας ξέρει πού πας και τι κάνεις!
 - στ. Από την άλλη πλευρά όμως, και όταν ζούσαμε στην Αθήνα, σπάνια βγαίναμε έξω το Σαββατοκύριακο.

10η Ενότητα:

Θεωρία Γραμματικής - Συντακτικού

A. Υποτακτική Σύνδεση

Υποτακτική Σύνδεση: με αυτή υποτάσσουμε, δηλαδή **εξαρτούμε την εξαρτημένη πρόταση από μια άλλη**. Οι προτάσεις που συνδέονται είναι ανόμοιες, δηλαδή **η μία είναι κύρια και η άλλη εξαρτημένη - δευτερεύουσα**. (Δες θεωρία και στην ενότητα 8)

Π.χ. Δεν ήρθα, **γιατί ήμουν άρρωστος**.
Κύρια Δευτερεύουσα

Κάποτε όμως μια δευτερεύουσα πρόταση εξαρτάται από άλλη δευτερεύουσα που συνδέεται υποτακτικά με την κύρια. Π.χ.

[Έφτασε νύχτα],(γιατί ήταν πολύ αργά),(όταν ξεκίνησε.)

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι δευτερεύουσες προτάσεις διακρίνονται σε **ονοματικές** και **επιρρηματικές**.

	ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ	
ΕΙΔΙΚΕΣ	ότι, πως, που	Νομίζω ότι έχει δίκιο.
ΒΟΥΛΗΤΙΚΕΣ	να	Επιθυμώ να διασκεδάσω.
ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΕΣ	αν ερωτηματικές	Απορώ πότε θα φύγουμε.

αντωνυμίες ποιος, τι,
 πόσος
 ερωτηματικά
 επιρρήματα πού, πώς,
 πότε, πόσο

ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ

μήπως, μη(ν)

Φοβάμαι **μήπως**
αρρωστήσω.

Οι Δευτερεύουσες Ονοματικές Προτάσεις συντακτικά λειτουργούν :

~ ως υποκείμενα σε απρόσωπα ρήματα π.χ. Πρέπει να έρθεις οπωσδήποτε. Η δευτερεύουσα ονοματική βουλητική πρόταση λειτουργεί ως υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα *πρέπει*.

~ ως αντικείμενα σε ρήματα π.χ. Ακούσαμε πως η τάξη μας θα πάει εκδρομή. Η δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα *ακούσαμε*.

~ κατηγορούμενα π.χ. Το παιδί θα γίνει ό, τι θέλει όταν μεγαλώσει. Η δευτερεύουσα ονοματική αναφορική πρόταση λειτουργεί ως κατηγορούμενο στο συνδετικό ρήμα *θα γίνει*.

~ επεξηγήσεις π.χ. Εκείνο τον τρόμαζε, μήπως ξεχάσει κάτι πίσω. Η δευτερεύουσα ονοματική ενδοιαστική πρόταση λειτουργεί ως επεξήγηση στην δεικτική αντωνυμία *εκείνο*.

~ ονοματικοί προσδιορισμοί π.χ. Πάντα είχαν την απορία, αν η κότα έκανε το αυγό ή το αυγό την κότα. Η δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση λειτουργεί ως προσδιορισμός στο ουσιαστικό *απορία*.

~ Προσοχή:

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ		
ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ		ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ
Επιθετικές	Ελεύθερες	Ελεύθερες
που, ο οποίος, η οποία, το οποίο	όποιος -α -ο, όσος-η -ο, ό,τι, οτιδήποτε, οποιοσδήποτε, οσοσδήποτε	όπου, όπως, όποτε, όσο, οπουδήποτε, οποτεδήποτε
Λειτουργούν ως: επιθετικός	1) υποκείμενο π.χ. Όποιος βιάζεται	Όπου πας , θα έρθω → επιρ. προσδ. του τόπου

<p>προσδιορισμός σε όρο της κύριας π.χ. Ο άνθρωπος που είδαμε χτες, είναι γιατρός.</p>	<p>σκοντάφτει 2)αντικείμενο π.χ. Πες μου ό,τι θες. 3)κατηγορούμενο π.χ. Θα γίνει ό,τι πω εγώ.</p>	<p>Έλα, όπως θέλεις→ επιρ. προσδ. του τρόπου Θα φύγουμε όποτε θέλουμε→ επιρ. προσδ. χρόνου Φάε όσο θες→επιρ. προσδ. του ποσού</p>
--	---	---

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ	γιατί, διότι, επειδή, αφού	Νευρίασε, επειδή του μίλησαν άσχημα.
ΤΕΛΙΚΕΣ	να, για να	Έφυγε για να προλάβει το λεωφορείο.
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΕΣ (ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ)	ώστε, ώστε να, που, που να, για να	Δεν είσαι τόσο περίεργος, ώστε να τον ρωτήσεις τέτοιο πράγμα.
ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ	αν, εάν, άμα	Αν έρθεις, ειδοποίησέ με.
ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΕΣ	αν και, ενώ, μολονότι, και ας, που, μόλο που	Αν και δεν είμαι μνησικάκος, δε θέλω να τους ξανασυναντήσω ποτέ
ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΙΚΕΣ	και αν, και να, που να	Και να φύγεις, πάλι εδώ θα γυρίσεις.
ΧΡΟΝΙΚΕΣ	όταν, καθώς, αφού, αφότου, ενώ, πριν, πριν να, προτού, ώσπου, ωσότου, όποτε συνδεσμικές φράσεις την ώρα που, κάθε φορά που, εκεί που	Όταν περνούσε από εκεί, πάντα τους χαιρετούσε.

Οι Δευτερεύουσες Επιρρηματικές Προτάσεις συντακτικά λειτουργούν :

~ Αιτιολογικές προτάσεις → **επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας**

π.χ. Δεν θα έρθω στο σχολείο, γιατί είμαι άρρωστος.

~ Τελικές προτάσεις → **επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού**

π.χ. Μου έδωσε χρήματα, για να αγοράσω αυτά που ήθελε.

~ Αποτελεσματικές προτάσεις → **επιρρηματικός προσδιορισμός του αποτελέσματος**

π.χ. Περνούσαν τόσο όμορφα στο νησί, ώστε δεν κατάλαβαν ότι οι μέρες πέρασαν.

↻ Υποθετικές προτάσεις → **επιρρηματικός προσδιορισμός της προϋπόθεσης**

π.χ. Αν βρεις τον Γιώργο, πες του να έρθει γρήγορα σπίτι.

↻ Εναντιωματικές προτάσεις → **επιρρηματικός προσδιορισμός της εναντίωσης**

π.χ. Αν και δεν ήταν καλά προετοιμασμένος, πέρασε τις εξετάσεις.

↻ Παραχωρητικές προτάσεις → **επιρρηματικός προσδιορισμός της παραχώρησης**

π.χ. Ακόμα και αν του τα προσφέρεις όλα, πάλι δεν θα είναι ευχαριστημένος.

↻ Χρονικές προτάσεις → **επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου**

π.χ. Όταν πας στο σπίτι, πάρε με τηλέφωνο.

Η στίξη στην υποτακτική σύνδεση

Χωρίζονται με κόμμα:

1. Οι δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις(εκτός και αν είναι αρκετά σύντομες , οπότε δεν παίρνουν συνήθως κόμμα.)π.χ.

Έφυγε από το σπίτι, γιατί δεν μπορούσε άλλο.

2. Οι δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις που λειτουργούν ως επεξήγηση. π.χ. *Αυτό το τρομάζει μόνο, μην μείνει μόνος.*

3. Οι αναφορικές προσθετικές, δηλαδή αυτές που δίνουν μία επιπλέον πληροφορία, η οποία δεν είναι απαραίτητη για να καταλάβουμε το νόημα της πρότασης. π.χ. *Η δασκάλα, που σπούδασε στο πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, είναι πολύ καλή.*

Δεν χωρίζονται με κόμμα:

1. Οι δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις που λειτουργούν ως υποκείμενο ή αντικείμενο στο ρήμα της πρότασης από την οποία εξαρτώνται π.χ. *Είναι σίγουρο ότι θα έρθει αύριο.*

2. Οι αναφορικές προσδιοριστικές, δηλαδή αυτές που αποτελούν απαραίτητο συμπλήρωμα για τους όρους που προσδιορίζουν . π.χ. *Ο μαθητής που έσπασε το παράθυρο να πάει στον διευθυντή.*

Άσκηση Εμπέδωσης

1. Να χωρίσετε σε προτάσεις τις παρακάτω περιόδους και να τις χαρακτηρίσετε ως κύριες ή δευτερεύουσες.

- α. Θα ήθελα να μου πεις όλη την αλήθεια.
- β. Με ρώτησε πόση ώρα μπορώ να διαθέσω για αυτήν την εργασία.
- γ. Όταν δεχόμουν τις προσβολές τους, ήμουν πολύ ανεκτικός.
- δ. Αν και τον κατηγορήσαν άδικα, δεν μίλησε.
- ε. Φαίνεται ότι είναι δύσκολα τα πράγματα για σένα.
- στ. Ο πατέρας είπε να του τηλεφωνήσεις αμέσως.
- ζ. Κοίταξε μην τον προσβάλεις, διότι θυμώνει εύκολα.

2. Να βρείτε τις δευτερεύουσες προτάσεις των παρακάτω περιόδων και να σημειώσετε ποιος σύνδεσμος τις εισάγει.

- α. Με κάλεσαν για να συζητήσουμε αυτό που τους απασχολούσε.
- β. Αν μιλούσαν, θα σας έλεγαν πολλά.
- γ. Ρώτησαν πόσο μακριά βρισκόταν η πόλη.
- δ. Δεν σκέφτονταν ότι με αυτόν τον τρόπο γίνονταν αντιπαθείς.
- ε. Το σχολείο μας, που ήταν ένα από τα καλύτερα της Κρήτης, είχε πολλές επιτυχίες σε όλους τους τομείς.
- στ. Δεν κατάλαβες ότι τα λέει όλα αυτά για να μας τρομάξει;
- ζ. Φοβήθηκα μήπως χάσω την ψυχραιμία μου.

3. Να αναγνωρίσετε τις δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις και να τις χαρακτηρίσετε συντακτικά.

- α. Ο γιατρός ήταν σίγουρος πως θα βρει την θεραπεία της ασθένειας.
- β. Ο κίνδυνος που αντιμετωπίζει είναι σοβαρός.
- γ. Εύκολα μπορεί να διαπιστωθεί ότι λείπουν χρήματα.
- δ. Ρώτησέ τον μήπως θέλει κάτι.
- ε. Αυτό τον ρωτούσε συνέχεια, αν γνωρίζει για τον φόνο.
- στ. Θέλω να δηλώσω την παραίτησή μου.
- ζ. Αξίζει να φύγεις από την Ελλάδα;

4. Στο παρακάτω κείμενο να βρείτε τις δευτερεύουσες ονοματικές και επιρρηματικές προτάσεις και να δηλώσετε τον συντακτικό

τους ρόλο. Επίσης να βρείτε πού υπάρχει υποτακτική σύνδεση και ασύνδετο σχήμα.

«Μεγάλωσα με την γιαγιά μου στο Μάλι. Όταν ήμουν ακόμη κοριτσάκι, μια γυναίκα ήρθε στο σπίτι και ζήτησε να με πάρει στο Παρίσι, για να προσέχω τα παιδιά της. Είπε στη γιαγιά μου πως θα μ' έβαζε στο σχολείο να μάθω γαλλικά. Μα στο Παρίσι δεν πήγα ποτέ στο σχολείο. Δούλευα. Ολημερίς σκούπιζα το σπίτι, μαγειρεύα, πρόσεχα τα παιδιά, έπλενα και τάζα το μωρό. Δούλευα από τις επτά το πρωί μέχρι τις έντεκα τη νύχτα. Η κυρά μου δεν έκανε τίποτα». Στα οχτώ της χρόνια η Σέμπα έγινε δούλα. Την έδεσαν, την κλείδωναν, τη βασάνιζαν. Το μαρτύριό της πήρε τέλος, όταν κάποιοι γείτονες το κατάλαβαν και κάλεσαν την αστυνομία. Ήταν πια είκοσι ενός χρόνων. Η ιστορία της Σέμπα θα ήταν συγκλονιστική, αν ήταν μοναδική. Όμως υπάρχουν άλλες δύο χιλιάδες σαν αυτήν σήμερα στο Παρίσι.

5. Στις παρακάτω περιόδους να εντοπίσετε μόνο τις ειδικές προτάσεις και να γράψετε τον συντακτικό τους ρόλο.

- α. Παραπονιέται διαρκώς ότι πονάει το κεφάλι του, αλλά δεν αποφασίζει να πάει στον γιατρό.
- β. Άμα τον δεις, πες του ότι τον ψάχνω.
- γ. Ό,τι και να πεις έχεις δίκιο.
- δ. Έμαθα πως θα έρθει στον χωριό φέτος το καλοκαίρι.
- ε. Πού έβαλες τις κάλτσες μου;
- στ. Αρκεί που τα κατάφερες και ήρθες.
- ζ. Πώς πέρασες στις διακοπές;

6. Να βρείτε τις δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις και να τις χαρακτηρίσετε συντακτικά.

- α. Περίμενε εδώ, ώσπου να τελειώσω.
- β. Μολονότι τα πήγαινε καλά όλη την χρονιά, δεν κατάφερε να μπει στην σχολή που ήθελε.
- γ. Ακόμα και αν με πιέσεις, δεν ξέρω τι θέλω.
- δ. Πέρα από το σπίτι όποτε θες.
- ε. Πέθανε αβοήθητος, αφού όλοι του οι συγγενείς και φίλοι τον είχαν εγκαταλείψει.
- στ. Ήρθα να σε δω και να σε ρωτήσω αν χρειάζεσαι κάτι.
- ζ. Πάω όπου με βγάλει ο δρόμος.

7. Να βρείτε τις αναφορικές προτάσεις , να τις αναγνωρίσετε και να τις χαρακτηρίσετε συντακτικά. Τέλος να δηλώσετε αν θα χωριστούν με κόμμα ή όχι.

- α.** Τα παιδιά που δεν ακούν τους γονείς τους είναι ανυπάκουα και προς τους δασκάλους τους.
- β.** Ήταν με μια παρέα που γνώρισε πέρσι το καλοκαίρι.
- γ.** Ξεχώριζαν όμως από τους δούλους οι οποίοι υπήρχαν στα μεγάλα κράτη.
- δ.** Οι συγγενείς του που ήταν λίγοι και καλοί έρχονταν συχνά να τον δουν στο νοσοκομείο.
- ε.** Το σπίτι που αγόρασε ήταν κοντά στην στάση των λεωφορείων.
- στ.** Να πετάξεις μόνο τις ντομάτες που έχουν σαπίσει, τις υπόλοιπες να τις βάλεις στο ψυγείο.

8. Στις παρακάτω προτάσεις να βάλετε κόμμα όπου χρειάζεται.

- α.** Μια πρόταση είτε είναι κύρια είτε είναι δευτερεύουσα.
- β.** Όταν νιώθεις κουρασμένος πρέπει να ξεκουράζεσαι.
- γ.** Ο καθηγητής ρώτησε τους μαθητές του αν θέλουν να γράψουν έκθεση.
- δ.** Πρέπει να καταλάβεις ότι δεν μπορείς να πας διότι είσαι πολύ μικρός.
- ε.** Τα λουλούδια που πότισες έχουν ανθίσει ενώ όσα άφησες απότιστα μαράθηκαν.
- στ.** Νομίζει ότι όλοι την αγαπούν.
- ζ.** Ό,τι και να λες εγώ δεν πάω αύριο σχολείο.

9. Στο παρακάτω κείμενο να βάλετε κόμμα όπου είναι απαραίτητο.

Και πρέπει να περιμένεις πως όλοι θα έχουν για εσένα σπουδαία γνώμη αν πραγματοποιήσεις την εκστρατεία εναντίον των Περσών και αν προσπαθήσεις να καταλύσεις το βασίλειο των Περσών ή τουλάχιστον να αποσπάσεις όσο γίνεται μεγαλύτερο τμήμα της χώρας και να συμπεριλάβεις σε αυτό όπως λένε μερικοί την Ασία από την Κιλικία ως τη Σινώπη και επιπλέον να ιδρύσεις πόλεις στον χώρο αυτό και να εγκαταστήσεις αυτούς που τώρα περιπλανιούνται από έλλειψη των αναγκαίων της ημέρας και λυμαίνονται όποιον βρουν μπροστά τους. Αν πραγματοποιήσεις αυτά όχι μόνο θα κάνεις εκείνους ευτυχισμένους αλλά και όλοι θα ζήσουμε με ασφάλεια.

B. Σημεία Στίξης

Τελεία (.)

- ~ Στο τέλος της πρότασης. π.χ. *Ήταν ένας αγριεμένος σκύλος.*
- ~ Σε συντομογραφίες. π.χ. *Αγόρασε ένα σπίτι 65 τ.μ.*
- ~ Σε μεγάλους αριθμούς, στη δήλωση της ώρας. π.χ. *16.30*
- ~ Αποφεύγεται σε τίτλους, επικεφαλίδες, επιγραφές.

Άνω τελεία (·)

- ~ Χωρίζει ομάδες προτάσεων.
- ~ Πριν από πρόταση, επεξηγεί ή έρχεται σε αντίθεση με την προηγούμενή της. π.χ. *Η απουσία της δεν του έκανε εντύπωση· περίμενε πως δεν θα ερχόταν.*
- ~ Μετά την άνω τελεία, αρχίζουμε με μικρό γράμμα.

Κόμμα (;): το πιο συχνό και το πιο δύσκολο σημείο στίξης

Το κόμμα χρησιμεύει για να χωρίζονται:

I. Μέσα στην πρόταση:

- α. Όμοιοι όροι, δηλαδή υποκείμενα, αντικείμενα, κατηγορούμενα, προσδιορισμοί κλπ. π.χ. *Οι μαθητές αγόρασαν βιβλία, τσάντες, στυλό.*
- β. Οι μετοχικές προτάσεις, όταν είναι επεξηγήσεις ή όταν είναι πολύ μεγάλες. π.χ. *Φτάνοντας στο χωριό, σταθήκαμε στην πλατεία.*
- γ. Τα ρήματα που έχουν το ίδιο υποκείμενο, όταν είναι ασύνδετα, χωρίζονται με κόμμα. π.χ. *Οι μαθητές έπαιζαν , γέλασαν, πέρασαν καλά.*
- δ. Επίθετα που αναφέρονται στο ίδιο ουσιαστικό. Χωρίζεται με κόμματα η παράθεση και η επεξήγηση. π.χ. *Ο Γιώργος, μανάβης της περιοχής μας, δουλεύει εδώ και χρόνια.*
- ε. Η κλητική προσφώνηση. π.χ. *Θα έρθετε, κ. Παπαδοπούλου, στην εκδήλωση;*
- στ. Τα αρνητικά ή βεβαιωτικά μόρια και επιρρήματα στην αρχή της πρότασης. π.χ. *Ναι, θα έρθω σύντομα.*

II. Μέσα στην περίοδο:

- α. Χωρίζονται με κόμμα οι δευτερεύουσες από τις κύριες προτάσεις, εκτός εάν αποτελούν αντικείμενο ή υποκείμενο ρήματος.
- β. Χωρίζονται με κόμμα οι κύριες αντιθετικές προτάσεις, όταν συνδέονται με αντιθετικούς συνδέσμους.
- γ. Πριν από το και:

- Όταν μεσολαβεί δευτερεύουσα πρόταση.

 Όταν το και ενώνει όλα τα προηγούμενα με το παρακάτω ή ενώνει με διαφορετικό τρόπο.

 Όταν ευκολύνεται το σωστό διάβασμα.

Δεν χωρίζονται με κόμμα:

α. Οι κύριοι όροι μιας πρότασης. π.χ. *Η μητέρα αγαπά το παιδί της.*

β. Οι επιθετικοί προσδιορισμοί από τα ουσιαστικά/ τα ρήματα/ επιρρήματα. π.χ. *Ο καλός γονιός είναι κοντά στο παιδί του.*

γ. Η συμπλεκτική και διαχωριστική σύνδεση. π.χ. *-Φροντίζει και αγαπά τα παιδιά της - Θέλει να φάει ή να φύγει;*

Ερωτηματικό (;)

 Στο τέλος ερωτηματικής φράσης. π.χ. *Πώς περνάς στο χωριό;*

 Δε σημειώνεται στην πλάγια ερώτηση. π.χ. *Με ρώτησε πώς περνάω στο χωριό.*

 Σε χωριστές ερωτήσεις, σημειώνεται **ερωτηματικό στην καθεμιά.** π.χ. *Τι με ρωτάς; Τι θες πια;*

 Μέσα σε παρένθεση (;) δείχνει **ειρωνεία, αμφιβολία.** π.χ.

Θαυμαστικό (!)

 Στο τέλος της πρότασης που εκφράζει **θαυμασμό**

 Μέσα στην **πρόταση μετά από επιφωνηματική φράση** π.χ. *Τι καιρός και αυτός!*

 Μέσα σε **παρένθεση για να δείξει απορία.** π.χ. *Είπε ότι είναι ο μεγαλύτερος τραγουδιστής της εποχής του (!)*

 Μέσα στα εισαγωγικά, όταν ανήκει στα λόγια που περικλείονται. π.χ. *Ο καθηγητής φώναξε: «Θα πάμε εκδρομή!»*

Μετά το ερωτηματικό ή το θαυμαστικό, αρχίζουμε με κεφαλαίο, εκτός αν η συνέχεια συνδέεται άμεσα με τα προηγούμενα («Πού είσαι;» ρώτησε ξαφνικά).

Άνω και κάτω τελεία (:)

 Χρησιμοποιείται για να εισάγει **ευθύ λόγο ή κατάλογο πραγμάτων.** π.χ. *Η Μαρία είπε: «Θα πάμε αύριο εκδρομή;»*

 Έπειτα από πρόταση που αναφέρει **γνωμικό ή παροιμία.** π.χ. *Όπως λέει ο λαός: «Άνθρωπος αγράμματος, ξύλο απελέκητο».*

 Η λέξη που ακολουθεί τη διπλή τελεία γράφεται με κεφαλαίο, όταν η διπλή τελεία έχει θέση τελείας, (με μικρό, όταν η φράση που περιέχεται σε εισαγωγικά αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της πρότασης).

Παρένθεση (...)

~ Απομονώνει λέξη ή φράση που συμπληρώνει το νόημα, αλλά μπορεί και να παραληφθεί. π.χ. *Τα μουσικά όργανα (κιθάρα, πιάνο κ.α.) είναι ακριβά.*

~ Αναφέρονται οι παραπομπές. π.χ. *Ο τρόπος σύνδεσης των προτάσεων (βλ. ενότητα 8)*

~ Αν το κείμενο μέσα στην παρένθεση αρχίζει με κεφαλαίο, η τελεία μπαίνει πριν κλείσει η παρένθεση.

Αγκύλες [...]

~ Χρησιμοποιούνται όταν θέλουμε να βάλουμε νέα παρένθεση μέσα σε παρένθεση.

Αποσιωπητικά ...

~ Είναι πάντοτε τρεις (και όχι περισσότερες) τελείες.

~ Δηλώνουν ατελή πρόταση. π.χ. *Η Μαρία ήταν για εμένα...*

~ Χρησιμοποιούνται, όταν αναμένεται να ξαφνιαστεί ο αναγνώστης.

Παύλα (—) μεγαλύτερη από το ενωτικό (-)

~ Εισάγει αλλαγή προσώπου σε διάλογο.

~ Δείχνει μεγαλύτερη αντίθεση προηγούμενων και επόμενων.

~ Δείχνει απότομη αλλαγή, ανακολουθία στη φράση. π.χ. *Ήθελε να παντρευτεί αυτόν — και μόνο αυτόν.*

Διπλή παύλα

~ Εξηγεί ή συμπληρώνει τα λεγόμενα, όταν θεωρείται τόσο σημαντική, ώστε να μην μπορεί να χρησιμοποιηθεί παρένθεση, ενώ το κλείσιμό της σε κόμματα θα δημιουργούσε ασάφεια. π.χ. *Ο κόσμος - κατεστραμμένος και μαύρος- γινόταν απειλητικός.*

~ Πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ παύλας και ενωτικού.

Εισαγωγικά «...»

~ Λόγοι τρίτων που αναφέρονται όπως ειπώθηκαν. π.χ. *Είπε: «Δεν φεύγουμε ακόμη».*

~ Ρητά, φράσεις, κ.λ.π. που δεν ανήκουν στη συνηθισμένη γλώσσα. π.χ. *Ζήτησε να πάρει «γη και ύδωρ».*

~ Τίτλοι βιβλίων, εφημερίδων, πλοίων, κ.λ.π. π.χ. *Το πλοίο «Κνωσός» πάει στην Κρήτη.*

~ Στην περίπτωση που χρειάζονται εισαγωγικά μέσα σε κείμενο που είναι σε εισαγωγικά, τότε χρησιμοποιούνται τα “διπλά κόμματα”.

Η τελεία, η άνω τελεία αλλά και το κόμμα σημειώνονται έξω από τα εισαγωγικά, ενώ το ερωτηματικό και το θαυμαστικό μέσα σε αυτά, εκτός αν τα συγκεκριμένα σημεία στίξης δεν ανήκουν στο κείμενο που βρίσκεται μέσα στα εισαγωγικά, οπότε σημειώνονται έξω από αυτά.

Άσκηση Εμπέδωσης

1. Να βάλετε το κατάλληλο σημείο στίξης στις παρακάτω περιόδους.

α. Γιατί ήρθες από εδώ

β. Ο δάσκαλος ρώτησε τον μαθητή Πού είχες πάει

γ. Η εφημερίδα Η Καθημερινή βγαίνει μόνο κάθε Κυριακή

δ. Το Δήλος αναχωρεί για Νάξο κάθε Δευτέρα Τετάρτη Παρασκευή

ε. Τους καλοκαιρινούς μήνες Ιούνιο Ιούλιο Αύγουστο ο τουρισμός στην Ελλάδα την χώρα μας βρίσκεται σε άνοδο.

στ. Μια παροιμία λέει ο πεινασμένος καρβέλια ονειρεύεται.

ζ. Τι κακό καιρό που έχει πάλι

η. Η γιαγιά μου καλή της ώρα κάθε Κυριακή μου έφτιαχνε τηγανίτες

2. Συμπληρώστε τα σημεία στίξης που λείπουν.

A) Το τρίτο σε έκταση νησί της χώρας είναι συνδεδεμένο με την ιστορία την τέχνη και τον πολιτισμό Η Μυτιλήνη είναι ένα νησί θαυμάσιας αρχιτεκτονικής περίπου τρεις χιλιάδες κτίσματα έχουν κριθεί διατηρητέα μόνο μέσα στην πρωτεύουσα Κάθε σημείο του νησιού κάθε ακτή κάθε χωριό είναι και μια έκπληξη η ομορφιά είναι διάσπαρτη Εντυπωσιάζουν οι κόλποι της Γέρας και της Καλλονής που εισχωρούν τόσο βαθιά στο νησί ώστε μοιάζουν με λιμνοθάλασσες Σε όποιο χωριό σε όποια ακτή η καθαριότητα και η ομορφιά πανταχού παρούσες Χαίρεσαι να κολυμπάς και να ταξιδεύεις Υψηλός είναι επίσης ο πολιτισμός της γεύσης με γνήσια παραδοσιακά προϊόντα και συνταγές αιώνων

B) Τα σοκάκια είναι στενά και καλντεριμωμένα μα τα σπίτια είναι απλόχωρα και σκεπάζουνε ολάκερο το χαμοβούνι που είπαμε Στην κορφή που δεν είναι απόκρημνη βρίσκονται ακόμα κάμποσες μεγάλες γωνιασμένες πέτρες από φρούριο αρχαίο ελληνικό Απάνω σε τούτα τα θεμέλια είχανε χτίσει υστερότερα στα φράγκικα χρόνια άλλο κάστρο μα σήμερα δε φαίνεται ολότελα επειδή πήρανε τις πέτρες για να χτίσουνε σπίτια

1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

Ο Μιστράς

Σαν μια αγιογραφία έλαμπε στο πρωινό φως, γεμάτη μαύρα κυπαρίσσια κι ηλιοψημένες εκκλησιές κι αόρατες γαλάζιες παρουσίες, ο Μιστράς. Μέσα από τα πλατάνια, τις μουριές και τις λυγαριές του Ευρώτα, τα μάτια στυλώνονται απάνω του και δε θέλουν πια να φύγουν. Ο ιερός αυτός λόφος που γεννήθηκε η Νέα Ελλάδα², έχει όλες τις φανερές και μυστικές γοητείες, που μπορούν να μαυλίσουν³ την πιο δύσκολη κι ατίθαση ψυχή. Στις ρίζες του, φορτωμένα πράσινους καρπούς τα κλειστά περιβόλια, οι λεμονιές κι οι πορτοκαλιές και τα νερά τρέχουν κακαρίζοντας. Παιδιά παίζουν, γυναίκες ανασέρνουν νερό, κοπέλες κάθονται κάτω από τις κοπρισμένες λεμονιές και κεντούν. Πιάστηκε πάλι η ζωή από το χώμα τούτο, έριξε ρίζες, μάχεται ν' ανέβει, να σκαρφαλώσει πάλι όλο τον προγονικό λόφο. Είναι η πρώτη πράσινη ζώνη.

Έπειτα αρχίζει ο σκονισμένος, άδεντρος ανήφορος και διακλαδίζονται τα στενά δρομάκια και αρχίζουν τα ρημαγμένα φτωχικά χαμόγια του λαού · χάσκουν οι πόρτες, έφυγαν οι στέγες, κυρίεψαν χαριτωμένες, όλο ευγένεια βυζαντινές εκκλησίες: η Περίβλεπτος, ο Ευαγγελισμός, η Μητρόπολη, οι Άγιοι Θεόδωροι, το Αφεντικό, η Παντάνασσα. Είναι η δεύτερη ζώνη. Κάπου κάπου, σ' ένα πρόχειρα στεγασμένο μεσαιωνικό σπιτάκι, ξεπροβαίνει μια γυναίκα χλωμή, αναμαλλιάρα, σαν φάντασμα · ή μια γριούλα κάθεται σ' ένα παμπάλαιο κατόφλι και γνέθει · ή ένα κοριτσάκι

² **Νέα Ελλάδα:** Η δημιουργία του Νέου Ελληνισμού, που συνοδεύεται από πνευματική αναγέννηση, την περίοδο 1402-1453, μολονότι το Βυζάντιο βρίσκεται σε παρακμή. Την εποχή αυτή λαμπρύνει με τη δράση του ο φιλόσοφος Γεώργιος Γεμιστός ή Πλήθων, οραματιστής της αναγέννησης του Νέου Ελληνισμού.

³ **μαυλίζω:** ξελοιάζω

πετιέται με μεγάλα μάτια και τρέχει να σου δώσει ένα ματσάκι γαζίες.

Και πιο ψηλά στο λόφο αρχίζει η αριστοκρατική πολιτεία, με το δεσποτικό παλάτι των Κατακουζηνών και Παλαιολόγων, με την Αγία Σοφία, την αρχοντοεκκλησιά, με τα πλούσια έρημα μέγαρα: μπαλκόνια πέτρινα, πύργοι, μεγάλες θολωτές αίθουσες, πολεμίστρες. Εδώ πια δε μένει ζωντανός. Μονάχα μερικές σαύρες στα κατώφλια λιάζονται, πράσινες, χαριτωμένες, με μακριές ουρές σαν αρχόντισσες.

Και στην κορφή του λόφου στέκεται, πέτρινη κορόνα, μισογκρεμισμένη, το ξακουστό παλάτι του Βιλλεαρδουίνου.

Νίκος Καζαντζάκης, Ταξιδεύοντας

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Ο συγγραφέας περιγράφει το τοπίο, χωρίζοντας το σε ζώνες. Ποιες είναι αυτές οι ζώνες και ποια τα χαρακτηριστικά καθεμιάς;
2. Ποιες λέξεις ή φράσεις δηλώνουν την πορεία που ακολουθεί ο συγγραφέας στην περιγραφή του τοπίου;

Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. Να γράψετε συνώνυμα των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου.

Γραμματικές Ασκήσεις

1. Να αναγνωρίσετε τους τρόπους σύνδεσης των προτάσεων στην παρακάτω περίοδο λόγου:
«Ο ιερός αυτός λόφος, που γεννήθηκε η Νέα Ελλάδα, έχει όλες τις φανερές και μυστικές γοητείες, που μπορούν να μαυλίσουν την πιο δύσκολη κι αντίθεση ψυχή.»
2. Να κλιθούν οι παρακάτω συνεκφορές: **στεγασμένο σπιτάκι, πέτρινα μπαλκόνια, σκονισμένος ανήφορος, ηλιοψημένες εκκλησιές**

Παραγωγή Λόγου

Το σχολείο σας πραγματοποίησε εκδρομή σε μια περιοχή της Ελλάδας με πλούσια ιστορία και πολιτισμό. Εσείς αποφασίζετε να

γράψετε ένα κείμενο 250 λέξεων, στο οποίο θα παρουσιάζετε τις εντυπώσεις σας και στη συνέχεια θα εξηγήσετε γιατί πρέπει να προστατεύουμε τα αρχαία μνημεία. (4 παράγραφοι)

2^ο Κριτήριο Αξιολόγησης

Οι ρομαντικές ψυχές πάνε Αστυπάλαια
Ιδανική για δύο. Αυτές οι λέξεις συνοψίζουν το καλοκαίρι μου στο νησί. Η Αστυπάλαια έχει την ομορφιά μιας μιγάδας, είναι μια Κυκλάδα στα Δωδεκάνησα. Στις παλιές γειτονιές στέκονται κατάλευκα σπιτάκια, αλλά και αρχοντικά στο χρώμα της ώχρας με στολισμένα γείσα στην οροφή. Έχει άγρια τοπία, χωμάτινους δρόμους χιλιόμετρων και αρκετά έρημα σκηνικά. Νιώθεις εδώ σαν να είσαι χιλιόμετρα μακριά από τον κόσμο, μόνος με το ταίρι σου.

Όσοι έρχονται χρόνια ξέρουν πως το νησί είναι after εντείνεται η δραστηριότητα μόλις πέσει ο ήλιος Βέβαια η πεταλούδα του Αιγαίου όπως είναι γνωστή είναι όμορφη όλες τις ώρες Η θεά στη Χώρα είναι καρπποσταλική τη μέρα μοιάζει με γαλανόλευκη ζωγραφιά τα βράδια όταν το φεγγάρι σηκώνεται στο πλάι του Κάστρο γίνεται χρυσή και καφετιά Η βόλτα εντός των τειχών του κάστρου επιβάλλεται Η άνοδος θέλει αντοχές η κάθοδος έχει πολλά σκαλιά αλλά είναι μια υπέροχη κατηφορία που περνάει μέσα από ασπρισμένα σοκάκια και βγάζει στο πλάτωμα της πρωτεύουσας

Θα φωτογραφηθείτε στους ανεμόμυλους που τη στολίζουν και μετά θα διαλέξετε παραλία για την ημέρα. Έχει πολλές και μεγάλες, όπου δεν θα είναι δύσκολο να απομονωθείτε. Έχει όμως και μικρές, όπως το Μπλε Λιμανάκι, που χωράει ίσα ίσα 15 ανθρώπους. Το Λιβάδι είναι ό,τι πρέπει για την πρώτη μέρα, μετά το πολύωρο ταξίδι με το πλοίο, και είναι η πιο κοντινή αν μένετε στη Χώρα. Από τα βοτσαλωτά Τζανάκια θα βουτήξετε σε κρυστάλλινα νερά και στο κάδρο σας θα έχετε το Κάστρο. Πάρτε μάρκες και ελάτε στα Καμινάκια – τα βράχια στα πλάγια του κόλπου ενδείκνυνται για υποβρύχια εξερεύνηση. Στις Βάτσες αξίζει να μείνετε μέχρι το ηλιοβασίλεμα. Για να κολυπήσετε σε γαλαζοπράσινα νερά, κλείστε θέση στο караβάκι με προορισμό τα νησάκια Κουνούπες και Κουτσομύτη. Βουτήξτε από το σκάφος – η θάλασσα είναι να την πεις στο ποτήρι. Στήστε ένα γλέντι για δύο στα μικρά τραπεζάκια στο στενό του Μουγγού στη Χώρα, με

παγωμένο τσίπουρο και χταπόδι στα κάρβουνα. Όλο το νησί περνάει από εδώ κάθε βράδυ, πριν χαθεί στα μπαρ και στα ποτάδικα. Τότε μόνο θα καταλάβετε πόσους επισκέπτες έχει η Αστυπάλαια.

Πριν φύγετε, κάντε ένα αξέχαστο ξενύχτι μέχρι το πρωί. Το μπαρ «Άρτεμις» και τη δροσερή βεράντα του θα αναπολείτε όταν επιστρέψετε στη βάση σας. Μοιραστείτε μια ζεστή τυρόπιτα στις 5 τα ξημερώματα, την ώρα που τις βγάζει ο φούρνος στη Χώρα, και οπωσδήποτε επιστρέψτε έχοντας στις αποσκευές σας ένα βάζο με το καλό μέλι της Αστροπαλιάς – θα κάνει τις αναμνήσεις να διαρκέσουν περισσότερο.

Πρώτη δημοσίευση: "Greece Is Νησιά".

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Ποιες δραστηριότητες μπορούν να κάνουν οι επισκέπτες της Αστυπάλαιας σύμφωνα με το κείμενο;

2. Το παραπάνω απόσπασμα προέρχεται από:

- α. εφημερίδα
- β. ταξιδιωτικό οδηγό
- γ. μυθιστόρημα

Γραμματικές και Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. Να βάλετε όλα τα απαραίτητα σημεία στίξης που λείπουν στην δεύτερη παράγραφο του κειμένου. «Όσοι έρχονται χρόνια... στο πλάτωμα της πρωτεύουσας»

2. Στις παρακάτω περιόδους να αναγνωρίσετε και να χαρακτηρίσετε συντακτικά τις παρακάτω δευτερεύουσες προτάσεις.

- α. Θα φωτογραφηθείτε στους ανεμόμυλους που τη στολίζουν.
- β. Όλο το νησί περνάει από εδώ κάθε βράδυ, πριν χαθεί στα μπαρ και στα ποτάδικα.
- γ. Για να κολυπήσετε σε γαλαζοπράσινα νερά, κλείστε θέση στο караβάκι με προορισμό τα νησάκια Κουνούπες και Κουτσομύτη.
- δ. Έχει πολλές και μεγάλες, όπου δεν θα είναι δύσκολο να απομονωθείτε.
- ε. Η αλήθεια είναι πως η Αστυπάλαια είναι ένα νησί το οποίο δεν θα σε απογοητεύσει όσες φορές και αν πας.

3. Να εξηγήσετε την χρήση των εισαγωγικών στην παρακάτω φράση του κειμένου : Το μπαρ «Άρτεμις» και τη δροσερή βεράντα του θα αναπολείτε όταν επιστρέψετε στη βάση σας.

Παραγωγή Λόγου

Μένετε σε ένα νησί. Ένας καλός σας φίλος μένει στην Αθήνα και πρόκειται να μετακομίσει με την οικογένειά του σε ένα νησί. Γράψτε του ένα e mail στο οποίο θα προσπαθείτε να τον πείσετε ότι η ζωή στο νησί έχει αρκετά πλεονεκτήματα συγκριτικά με την ζωή στην πόλη και δεν είναι τόσο άσχημα όσο νομίζει.

ΑΝΕΠΤΥΓΜΕΝΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

1Η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΘΕΜΑ: Επισκεφτήκατε για πρώτη φορά το νέο σας σχολείο αλλά η εμπειρίας σας δεν ήταν και τόσο ευχάριστη. Γράψτε ένα γράμμα στον κολλητό σας φίλο στο οποίο θα του εκφράζετε τις σκέψεις και τα συναισθήματα σας.

11 Σεπτεμβρίου 2020

Αγαπητή Έλενα,

Σήμερα πήγα για πρώτη φορά στο νέο μου σχολείο , το 3ο Γυμνάσιο και η εμπειρία που έζησα ήταν η χειρότερη της ζωής μου. Το να αλλάξεις σχολείο και να πηγαίνεις στο γυμνάσιο είναι σκέτη απογοήτευση. Αναρωτιέμαι, γιατί ήταν όλοι τόσο χαρούμενοι και ενθουσιασμένοι. Μα μόνο εγώ τα βλέπω όλα τόσο στραβά;

Ας ξεκινήσω με την περιγραφή του σχολείου μου. Είναι ένα τεράστιο τσιμεντένιο κτίριο, άχαρο , γκρίζο και πολύ παλιό. Ο διευθυντής του σχολείου, γυμνασιάρχης λέγεται τώρα, έχει λευκά μαλλιά, μικρά γυαλιά και ένα βλέμμα πολύ τρομακτικό , υποδέχτηκε όλους τους νέους μαθητές με πολλές παρατηρήσεις και κανόνες. Εκτός από τον διευθυντή, γνώρισα και κάποιους καθηγητές που μου φάνηκαν μεγάλοι σε ηλικία και απόμακροι. Πόσο μου λείπει η γλυκιά δασκάλα που είχαμε στο δημοτικό! Εκτός από τον καθιερωμένο αγιασμό, μας μοίρασαν όλα τα βιβλία που θα χρειαστούμε μέσα στην χρονιά. Ήταν τόσο πολλά και βαριά που τρώμαξα! Πώς θα τα μάθω όλα αυτά εγώ; Όσο για τα μεγαλύτερα παιδιά... και αυτά δεν μου έκαναν καλή εντύπωση. Ήταν πιο ψηλά από εμάς και μας κοιτούσαν με ένα υποτιμητικό βλέμμα, λες και το σχολείο τους ανήκε. Ευτυχώς, μία σανίδα σωτηρίας για εμένα ήταν κάποιοι φίλοι μου από το δημοτικό που συνέχισαν στο ίδιο σχολείο με εμένα, γιατί διαφορετικά θα ένιωθα τόσο μόνη σε αυτό το σχολείο.

Το χειρότερο όμως σε αυτή τη μέρα δεν στο έχω πει ακόμα. Όταν τελείωσε ο αγιασμός, μας χώρισαν σε τμήματα και μας ζήτησαν να ανεβούμε στις αίθουσες του πάνω ορόφου. Επειδή δεν άκουσα καλά σε ποια αίθουσα έπρεπε να πάω, μπερδεύτηκα και έψαχνα όλες τις αίθουσες των ορόφων για το τμήμα μου. Αφού ανέβηκα πολλές σκάλες , κατάφερα και βρήκα το τμήμα μου, μα καθώς περπατούσα μέσα στην τάξη σκόνταψα και έπεσα μπροστά σε όλους τους συμμαθητές μου! Διάφοροι συμμαθητές γύρω μου

άρχισαν να γελάνε και κοροϊδευτικά βλέμματα καρφώθηκαν πάνω μου κάνοντας με να κοκκινίσω από την ντροπή μου. Είχα γελοιοποιηθεί.

Γυρνώντας σπίτι μου, κλείστηκα στο δωμάτιο μου και δεν μιλούσα σε κανέναν. Είμαι τόσο απογοητευμένη και θυμωμένη που μου συνέβη αυτό. Ντρέπομαι να ξαναπάω σχολείο όπως καταλαβαίνεις. Οι γονείς μου προσπάθησαν να με ηρεμήσουν λέγοντάς μου ότι όλα θα πάνε καλά και θα ξεχαστούν, αφού αργά ή γρήγορα θα συνηθίσω το νέο μου σχολείο. Εγώ όμως το ξέρω καλά ότι αυτό δεν θα γίνει, γιατί ποτέ δεν θα αγαπήσω το νέο μου σχολείο. Θα χαρώ πολύ να ακούσω την δική σου εμπειρία από την πρώτη σου μέρα στο Γυμνάσιο. Γράψε μου σύντομα!

Με αγάπη, η φίλη σου

2Η ΕΝΟΤΗΤΑ

☞ **ΘΕΜΑ:** Ως πρόεδρος του δεκαπεντεμελούς συμβουλίου του σχολείου σας αναλαμβάνετε να μιλήσετε στον διευθυντή του γυμνασίου σας. Σε οργανωμένο προφορικό λόγο να παρουσιάσετε τα βασικά αιτήματα του σχολείου σας για διάφορα σημαντικά προβλήματα που σας απασχολούν.

Αξιότιμε κύριε διευθυντά,

Ως πρόεδρος του δεκαπενταμελούς συμβουλίου του σχολείου μας, θα ήθελα να σας παρουσιάσω τα βασικά αιτήματά μας για κάποια σημαντικά προβλήματα που μας απασχολούν. Θεωρούμε όλοι μας ότι αν βρεθούν οι κατάλληλες λύσεις, θα βελτιωθεί σε μεγάλο βαθμό η σχολική μας ζωή αλλά και η φήμη του σχολείου μας.

Αρχικά θα θέλαμε να γίνουν κάποιες τροποποιήσεις στο πρόγραμμα μαθημάτων μας. Αναλυτικότερα, κάποιες μέρες της εβδομάδες είναι φορτωμένες με πολύ δύσκολα μαθήματα, ενώ αντίθετα άλλες είναι πολύ χαλαρές, με μαθήματα που δεν απαιτούν ιδιαίτερη προετοιμασία. Αποτέλεσμα αυτού είναι τις δύσκολες μέρες να κουραζόμαστε υπερβολικά πολύ και να μην προλαβαίνουμε να διαβάσουμε για την επόμενη μέρα. Για αυτό προτείνουμε να μοιραστούν διαφορετικά τα μαθήματα μέσα στις μέρες της εβδομάδας και να δημιουργηθεί ένα πιο ισορροπημένο πρόγραμμα που θα μας βοηθάει στην μελέτη και επίδοσή μας.

Επιπρόσθετα, θα θέλαμε να δημιουργήσουμε σε κάθε τάξη μία μικρή βιβλιοθήκη από την οποία θα μπορούμε να δανειζόμαστε

βιβλία κάθε εβδομάδα. Πιστεύουμε ότι είναι ένα απαραίτητο εργαλείο για εμάς, διότι θα μπορούμε να έχουμε άμεση πρόσβαση σε έναν πλούτο πληροφοριών από τις οποίες θα αντλούμε υλικό για τις εργασίες μας, χωρίς να καταφεύγουμε στο διαδίκτυο. Ακόμα εάν έρθουμε σε επαφή με εξωσχολικά βιβλία θα εξοικειωθούμε με αυτά και θα διαβάζουμε περισσότερο, όπως όλοι εσείς μας προτρέπετε να κάνουμε.

Τέλος, ένα άλλο βασικό αίτημά μας είναι να γίνονται πιο συχνά εκδρομές και περίπατοι. Δεν πιστεύουμε ότι οι εκδρομές είναι χάσιμο χρόνου, αντίθετα θεωρούμε ότι θα μας βοηθήσουν να εμπλουτίσουμε τις γνώσεις μας μέσα από τις εμπειρίες που θα αποκτήσουμε. Επίσης θα καταφέρουμε να σπάμε την ρουτίνα της καθημερινότητας και να ξεφεύγουμε για λίγο από την πίεση των μαθημάτων. Έτσι μπορούμε να συνδυάσουμε την διασκέδαση με την μάθηση και παράλληλα να γίνουμε πιο πειθαρχημένοι και υπεύθυνοι.

Για όλους τους παραπάνω λόγους θα πρέπει να μας δοθεί μία ευκαιρία και να επωφεληθούμε από αυτές τις αλλαγές εμείς αλλά και οι επόμενες γενιές που θα φοιτήσουν σε αυτό το σχολείο. Όλα τα αιτήματά μας δεν είναι παράλογα, ούτε μη πραγματοποιήσιμα, αντίθετα όλα μπορούν να γίνουν πραγματικότητα εάν έχουμε καλή διάθεση και συνεργασία.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

3Η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΘΕΜΑ: Ως μέλος της οικολογικής ομάδας του σχολείου σου μιλάς στους συμμαθητές σου με στόχο να τους ευαισθητοποιήσεις για την τήρηση της καθαριότητας στο σχολικό περιβάλλον. Έπειτα να τους παρουσιάσεις τις προτάσεις σου για να διατηρείται καθαρό το σχολείο.

Αγαπητοί συμμαθητές,

Φέτος είναι ο πρώτος χρόνος σύστασης και λειτουργίας της εθελοντικής ομάδας καθαριότητας του σχολείου μας. Ως μέλος αυτής της ομάδας στόχο έχω να σας ευαισθητοποιήσω για τα προβλήματα του σχολείου μας και να ζητήσω την συνεργασία σας, διότι η καθαριότητα του σχολείου μας είναι προσωπική ευθύνη όλων μας.

Στο σχολείο περνάμε πολλές φορές περισσότερες ώρες απ' ότι στο σπίτι μας. Αν λοιπόν φροντίσουμε για την καθαριότητά του, τότε προστατεύουμε παράλληλα και κάτι άλλο πολύ σημαντικό, την υγεία μας! Τα σκουπίδια, τα λερωμένα θρανία και αίθουσες μπορούν να

αποτελέσουν εστίες μόλυνσης και μετάδοσης ασθενειών. Κανείς μας δεν θα ήθελε κάτι τέτοιο! Ακόμα ένα καθαρό σχολείο θα μας εξασφαλίσει ένα περιποιημένο περιβάλλον που θα μας ελκύει κάθε μέρα να μάθουμε νέες γνώσεις. Τέλος η καθαριότητα είναι ένα δείγμα του πόσο υπεύθυνοι, οργανωμένοι και πολιτισμένοι είμαστε.

Σας ζητώ λοιπόν, να βοηθήσετε να διατηρηθεί καθαρός ο χώρος του σχολείου με κάποια εύκολα και απλά μέσα. Αρχικά, μπορούμε να φροντίζουμε να πετάμε όλα μας τα σκουπίδια μόνο στα καλάθια των αχρήστων και όχι στο πάτωμα ή το προαύλιο. Επίσης, θα ήταν αρκετά ενδιαφέρον να αποκτήσουμε κάδους ανακύκλωσης στο προαύλιο του σχολείου μας και εκεί να μάθουμε μέσα από την πράξη πώς είναι να κάνεις ανακύκλωση. Ακόμα, πρέπει όλοι μας να χρησιμοποιούμε τις τουαλέτες με προσοχή, τηρώντας όλους τους κανόνες υγιεινής. Τέλος, οφείλουμε να σεβόμαστε όλη την σχολική περιουσία και να μην την λερώνουμε, γιατί είναι δύσκολο όλα αυτά να ανανεωθούν.

Αν λοιπόν όλοι τηρήσουμε αυτούς τους εύκολους κανόνες, τότε μόνο οφέλη έχουμε να αποκομίσουμε από το σχολείο μας. Η τήρηση της καθαριότητας είναι υπόθεση όλων μας!

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

4Η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΘΕΜΑ: Περιγράψτε ένα γεύμα που απολαύσατε σε ένα εστιατόριο.

Πολλές φορές τις Κυριακές ο πατέρας μου θέλοντας να μας ευχαριστήσει μας πηγαίνει να γευματίσουμε σε κάποιο εστιατόριο. Την προηγούμενη Κυριακή μάλιστα, επειδή η αδερφή μου είχε τα γενέθλιά της, μας πήγε σε ένα από τα καλύτερα εστιατόριο της πόλης, για να γιορτάσουμε το γεγονός.

Το εστιατόριο στεγαζόταν σε ένα υπέροχο διώροφο νεοκλασικό κτίριο. Υπήρχε μία αυλή, όπου τους καλοκαιρινούς μήνες τοποθετούσαν τραπέζια και σέρβιραν σ' αυτήν. Στο ισόγειο υπήρχε η κουζίνα και ο χώρος υποδοχής. Ο κυρίως χώρος του εστιατορίου βρισκόταν στον πρώτο όροφο, όπου και καθίσαμε σ' ένα τραπέζι μαζί με την οικογένειά μου. Ο χώρος ήταν ζεστός και προδιέθετε ευνοϊκά τους πελάτες, ώστε να απολαύσουν το γεύμα τους.

Μετά από λίγο ήρθε ο σερβιτόρος, για να μας εξυπηρετήσει. Μας εξήγησε τα διάφορα φαγητά και μας προέτρεψε να δοκιμάσουμε

ορισμένες σπεσιαλιτέ του μαγαζιού. Στην επιλογή των πιάτων μάς βοήθησε ο πατέρας μου, ο οποίος είχε επισκεφτεί και άλλη φορά το μαγαζί και είχε προσωπική πείρα. Δώσαμε την παραγγελία μας και περιμέναμε με ανυπομονησία τα φαγητά.

Οι προσδοκίες μας δεν διαψεύστηκαν. Μετά από λίγο έφτασαν τα ορεκτικά τα οποία μοιράστηκαν σε όλη την οικογένεια. Ήταν πολύ νόστιμα, όπως και το κυρίως πιάτο που ακολούθησε στην συνέχεια. Ο σερβιτόρος ήταν συνεχώς κοντά μας προσπαθώντας να ικανοποιήσει κάθε επιθυμία μας. Εγώ είχα επιλέξει ως κυρίως πιάτο ένα ψαρονέφρι με σάλτσα μανιταριών. Ήταν πάρα πολύ νόστιμο και με ευχαρίστηση έφαγα όλο το φαγητό μου.

Δεν ήταν όμως μόνο το καλό φαγητό που απολαύσαμε. Καθ' όλη τη διάρκεια του γεύματος συζητούσαμε, αστειευόμασταν και γελούσαμε κάνοντας την ατμόσφαιρα πολύ όμορφη. Ο πατέρας μου δεν σταμάτησε να μας πειράζει και να αστειεύεται μαζί μας. Στο τέλος ήρθαν στο τραπέζι μας όλοι οι σερβιτόροι μαζί κρατώντας μια τούρτα και τραγουδώντας «χρόνια πολλά» στην αδερφή μου, η οποία ήταν κατασυγκινημένη.

Το γεύμα τελείωσε και μετά από λίγο φύγαμε από το εστιατόριο ικανοποιημένοι όλοι για την όμορφη στιγμή που ζήσαμε. Ευχαριστήσαμε τον πατέρα μας για την έξοδο και ευχηθήκαμε στην αδερφή μου να είναι πολύχρονη και να γιορτάζουμε τα γενέθλιά της κάθε χρόνο το ίδιο όμορφα και ευχάριστα.

5Η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΘΕΜΑ: Διηγηθείτε σε ένα φίλο σας με λεπτομέρειες τι έγινε στην παράσταση που ανεβάσατε με την τάξη σας και λάβατε μέρος.

Πειραιάς
11/05/2020

Αγαπητέ Γιώργο,

Κάθε χρονιά, το σχολείο μου αναλαμβάνει να ανεβάσει μια παράσταση. Φέτος ήταν η σειρά της Α' τάξης και εγώ με χαρά δήλωσα συμμετοχή. Η θεατρολόγος μας, μάς πρότεινε να ανεβάσουμε το έργο του Ψαθά «Ζητείται Ψεύτης», ένα κωμικό έργο με πολλά στοιχεία σάτιρας. Πήγαμε πολύ καλά, αν και δεν έλειψαν τα ευτράπελα επεισόδια. Δεν έχω λόγια να σου περιγράψω τι έγινε μόλις έπεσε η αυλαία, δεν είχα ξαναζήσει ποτέ κάτι παρόμοιο! Αλλά καλύτερα να ξεκινήσω από την αρχή.

Η υπόθεση του έργου άρεσε σε όλους μας πολύ, γιατί ο συγγραφέας διακωμωδεί την συνήθεια των πολιτικών να

εξαπατούν τους ψηφοφόρους τους. Το ηθικό δίδαγμα του έργου είναι ότι το ψέμα δεν δίνει λύσεις, αλλά αντίθετα δημιουργεί αδιέξοδα. Εμείς είχαμε πολύ άγχος στην αρχή, αν και προσπαθούσαμε να το κρύψουμε. Μόλις άνοιξε η αυλαία μάς κόπηκαν τα γόνατα. Εγώ φοβήθηκα ότι θα ξεχάσω τα λόγια μου, δεν θα βγαίνει η φωνή μου, μέχρι και ότι θα λιποθυμήσω! Αλλά ευτυχώς κοίταξα το κοινό και κατευθείαν έπεσε το βλέμμα μου στους φίλους μου, οι οποίοι μου έκανα αστείες γκριμάτσες και μου έδωσαν πολλή δύναμη. Σε μια σκηνή ο συμμαθητής μου γλίστρησε και πιάστηκε από ένα κομμάτι του σκηνικού. Θα είχε πέσει με τα μούτρα στους θεατές, αν δεν είχε προλάβει να το αρπάξει τελευταία στιγμή. Έμεινε παγωμένος στην θέση μου και όλοι με το ζόρι συγκρατηθήκαμε να μην ξεσπάσουμε σε γέλια. Ευτυχώς μια συμμαθήτριά μας είπε μία ατάκα που δεν υπήρχε στο έργο και τον κοίταξε με νόημα. Το κοινό γέλασε με την ψυχή του και όλοι οι καθηγητές μάς κρατούσαν την ανάσα τους μέχρι τελευταία στιγμή για να μην ρεζιλευτούμε.

Με μια ανακούφιση κατεβήκαμε όλοι από την σκηνή, υποκλιθήκαμε γεμάτοι καμάρι για όσα καταφέραμε εκείνο το βράδυ. Το κοινό ενθουσιασμένο σηκώθηκε να μας χειροκροτήσει. Οι γονείς μου είχαν δακρύνει από υπερηφάνεια. Έπρεπε να ήσουν από μια πλευρά να μας έβλεπες! Όλα ήταν τόσο επεισοδιακά, αλλά και τόσο ξεχωριστά παράλληλα. Κρίμα που δεν ήσουν εκεί να μας απολαύσεις, εύχομαι του χρόνου να είσαι εδώ μαζί μας.

Με αγάπη,
Κώστας

6Η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΘΕΜΑ: Να περιγράψετε μια δραστηριότητα στην φύση που σας αρέσει. Πότε και γιατί ξεκινήσατε αυτή τη δραστηριότητα; Τι σας προσφέρει;

Τα τελευταία δύο χρόνια ασχολούμαι συστηματικά με την πεζοπορία. Η ιδέα ξεκίνησε από τα ξαδέφια μου, τα οποία ήθελαν να βρουν μια δραστηριότητα που θα συνδυάζει την άσκηση με την επαφή με την φύση. Έτσι, γραφήκαμε σε ένα περιπατητικό σύλλογο και ξεκινήσαμε μία φορά τον μήνα να κάνουμε πεζοπορία σε δάση της κοντινής μας περιοχής. Αρχικά δεν είχα μαγευτεί τόσο από την διαδικασία γιατί πίστευα ότι θα ήταν πολύ κουραστική χωρίς ενδιαφέρον. Τελικά όχι μόνο μου άρεσε, αλλά έγινα ο μεγαλύτερος

φαν! Εξοπλίστηκα με όλα τα απαραίτητα σύνεργα και κάθε φορά ανυπομονώ να έρθει το επόμενο ταξίδι μας.

Οι λόγοι της ανυπομονησίας μου είναι πολλοί. Αρχικά έρχεσαι κοντά με την φύση και απολαμβάνεις όλες τις ευεργετικές της δράσεις. Αναπνέεις καθαρό αέρα, γεμίζεις ζωντάνια σε κάθε βήμα σου κοιτώντας το απέραντο πράσινο. Έτσι μαθαίνεις να σέβεσαι την φύση και να την προστατεύεις. Ακόμα γυμνάζεις το σώμα σου, διότι δυναμώνεις τα πόδια σου και αναπτύσσεις τις αντοχές σου. Πέρα από όλα τα παραπάνω η πεζοπορία σου προσφέρει αδρεναλίνη, αφού ζεις διαρκώς μία «ταινία δράσης». Ποτέ δεν ξέρεις τι θα ανακαλύψεις στις απίστευτες διαδρομές που θα ακολουθήσεις μέσα από κατάφυτα δάση, κοιλάδες και άλλα. Σίγουρα θα ανακαλύψεις ζώα που δεν είχες ξαναδεί από κοντά, ξεχωριστά φυτά και βέβαια τα μυστικά της φυσικής ζωής. Όλα αυτά θα σου προσφέρουν γαλήνη μα συγχρόνως ανυπομονησία για την επόμενη περιπέτειά σου, συναισθήματα που δύσκολα μπορείς να βρεις σε άλλη δραστηριότητα!

7Η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΘΕΜΑ: Αποφασίζετε να γράψετε ως πρόεδρος του συμβουλίου του σχολείου σας μία επιστολή προς τους διευθυντές γνωστών καναλιών. Στόχος σας είναι να διαμαρτυρηθείτε για τα χαμηλής ποιότητας προγράμματα που παρουσιάζει καθημερινά η ελληνική τηλεόραση.

Αξιότιμοι κύριοι διευθυντές,

Σας στέλνουμε αυτή την επιστολή ως συμβούλιο του 3ου Γυμνασίου Πειραιά, θέλοντας να εκφράσουμε την διαμαρτυρία μας για την χαμηλή ποιότητα των εκπομπών των καναλιών που διευθύνετε.

Ο ρόλος της τηλεόρασης τα τελευταία χρόνια είναι πολύ σημαντικός, αφού αποτελεί ένας από τους βασικότερους παράγοντες ενημέρωσης για όλους μας. Θα πρέπει λοιπόν, οι δημοσιογράφοι σας να παρουσιάζουν αντικειμενικά τις ειδήσεις της επικαιρότητας, χωρίς να προωθούν ανούσιες ειδήσεις και να επισκιάζουν σημαντικά θέματα με στόχο να ικανοποιηθούν τα προσωπικά σας συμφέροντα. Το σύνολο των ειδήσεων που προβάλετε είναι αρνητικές και έχουν να κάνουν με την βία και την εγκληματικότητα, αντίθετα αποσιωπούνται σημαντικά κοινωνικά ζητήματα, αλλά και ευχάριστες ειδήσεις.

Επιπλέον το πρόγραμμά σας κατακλύζουν εκπομπές ειδήσεων και σήριαλ, με τις μορφωτικές εκπομπές να λείπουν παντελώς. Δεν προβάλλονται καθόλου εκπομπές ντοκιμαντέρ, ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Αντίθετα, επικρατούν εκπομπές που υποβιβάζουν την αισθητική των τηλεθεατών και νεκρώνουν την σκέψη τους. Σε πολλές εκπομπές εκμηδενίζεται κάθε έννοια της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, με τους συμμετέχοντες να πέφτουν θύματα εξευτελισμού.

Τέλος, χαμηλού επιπέδου είναι και οι ψυχαγωγικές εκπομπές του καναλιού σας. Όπως φαίνεται δεν έχουν καμία επαφή με την πολιτιστική ζωή και επίπεδο του τόπου μας. Παρόλο που ως χώρα έχουμε ιδιαιτέρως υψηλό πολιτιστικό επίπεδο, οι εκπομπές που προβάλλετε προωθούν λανθασμένα πρότυπα στους νέους και τους ωθούν στην υποकुουλτούρα.

Η τηλεόραση είναι αναπόσπαστο μέρος της ζωής όλων μας, για αυτό εσείς έχετε τεράστια ευθύνη ως διευθυντές των τηλεοπτικών σταθμών απέναντι στην χώρα, στους πολίτες και τον πολιτισμό μας. Πρέπει να αναλογιστείτε το μέγεθος των ευθυνών σας και να λάβετε τα μέτρα σας για την επίλυση όλων των προβλημάτων που αναφέραμε πριν λίγο.

Με εκτίμηση,
Συμβούλιο 3ου Γυμνασίου Πειραιά

8Η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΘΕΜΑ: Οι αρχαίοι Έλληνες διατύπωσαν την περίφημη φράση «νους υγιής εν σώματι υγιεί». Ποια πιστεύετε ότι είναι τα οφέλη του αθλητισμού για τον άνθρωπο; Γράψτε ένα άρθρο που πρόκειται να δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σας.

Η σπουδαιότητα του αθλητισμού

Ο αθλητισμός διαδραμάτιζε σημαντικό ρόλο ήδη από τα αρχαία χρόνια καθώς οι πρώτοι που εκτίμησαν την αξία του ήταν οι αρχαίοι Έλληνες. Φρόντιζαν να τον τιμούν μέσα από τους Ολυμπιακούς αγώνες, οι οποίοι σήμαιναν παράλληλα το τέλος των εχθροπραξιών και την συναδέλφωση των λαών. Οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν ότι ο αθλητισμός οδηγεί στην πνευματική ανάπτυξη και παράλληλα προσφέρει κι άλλες δυνατότητες στην κοινωνία.

Αρχικά, ο αθλητισμός συμβάλλει στην σωστή σωματική διάπλαση του ατόμου και την διατήρηση της καλής του υγείας. Όσοι ασχολούνται με τον αθλητισμό αποκτούν καλή φυσική κατάσταση

και ένα δυνατό σώμα. Ακόμα ο αθλητισμός χαρίζει ευκινησία στο σώμα , αφού κρατά τον αθλητή σε διαρκή κίνηση. Δεν είναι όμως μόνο αυτά τα οφέλη του αθλητισμού.

Εκτός από την σωματική ενίσχυση ο αθλητισμός ενισχύει και το πνευματικό κόσμο των ανθρώπων . Βοηθά το άτομο να καλλιεργήσει την προσοχή, ετοιμότητα, υπομονή, επιμονή και παρατηρητικότητα του. Μαθαίνει επίσης πώς να αυτοσυγκεντρώνεται και να αναπτύσσει τις πνευματικές του δεξιότητες. Έτσι λοιπόν, συμπεραίνουμε ότι ο αθλητισμός προσπαθεί να ωφελήσει το άτομο όχι μόνο σωματικά, αλλά και πνευματικά.

Το άτομο εφοδιάζεται και με άλλα όπλα. Μέσα στον αγωνιστικό χώρο μαθαίνει να ξεπερνά τα όριά του , αλλά και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει. Παράλληλα γίνεται πιο δραστήριος και αποβάλλει την παθητικότητά του, ενώ η συμμετοχή του σε ομαδικά αθλήματα συντελεί στην κοινωνικοποίησή του. Ο άνθρωπος μέσα από τον αθλητισμό αποκτά πνεύμα συνεργασίας και συναδελφικότητας, μαθαίνει να αναλαμβάνει ευθύνες απέναντι στην ομάδα του και να φέρνει εις πέρας τις υποχρεώσεις του. Με αυτόν τον τρόπο αντιλαμβάνεται τον ρόλο του μέσα στο κοινωνικό σύνολο.

Παράλληλα δεν θα πρέπει να παραληφθεί η προσφορά του αθλητισμού στις σχέσεις μεταξύ των κρατών. Ο αθλητισμός επιφέρει ειρήνη παγκοσμίως και περιορίζει την βία, καθώς βοηθά τους ανθρώπους διαφορετικών εθνικοτήτων να έρθουν σε επαφή μεταξύ τους ξεπερνώντας τις διαφορές που τους χωρίζουν. Με αυτό τον τρόπο απομακρύνει κάθε αντιπαλότητα και ενισχύει την ειρηνική συμβίωσή τους.

Δυστυχώς όμως ο αθλητισμός απειλείται από διάφορα εκφυλιστικά φαινόμενα τις τελευταίες δεκαετίες τα οποία στερούν την αίγλη του. Όλοι μας λοιπόν, θα πρέπει να βοηθήσουμε ώστε το αθλητικό ιδεώδες να ξαναβγει στην επιφάνεια και να οδηγήσει το άτομο και κατ' επέκταση την κοινωνία στην πρόοδο.

9Η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΘΕΜΑ: Γράψε σε μία σελίδα του ημερολογίου σου για την σχέση σου με το βιβλίο.

10/03/2020

Αγαπητό μου ημερολόγιο,

Σήμερα τελείωσα την ανάγνωση ενός ακόμη βιβλίου. Όπως καταλαβαίνεις μου αρέσει πολύ να διαβάζω βιβλία. Είναι μία

αγαπημένη μου συνήθεια που απέκτησα από τότε που πήγα στο σχολείο. Από τότε που ξεκίνησα να διαβάζω βιβλία, ένας νέος , διαφορετικός κόσμος άνοιξε για εμένα.

Τα πρώτα μου βιβλία ήταν παραμύθια και κόμικς που αρχικά μου διάβαζαν οι γονείς μου και εγώ παρατηρούσα τις εικόνες και προσπαθούσα να διαβάσω τα γράμματα. Αργότερα άρχισα να διαβάζω μόνος μου και δημιούργησα την δική μου βιβλιοθήκη. Η ανάγνωση βιβλίων με βοηθά να διαμορφώσω την προσωπικότητά μου, να γνωρίσω κι άλλες απόψεις, πολλές φορές αντίθετες από αυτές που μέχρι τότε γνώριζα και να προβληματιστώ για όσα συμβαίνουν στον κόσμο μας.

Ακόμα μέσα από τα βιβλία ζω φανταστικές περιπέτειες , που δεν θα είχα την δυνατότητα να τις ζήσω πραγματικά. Μπορώ να έρθω σε επαφή με μακρινούς λαούς και να μάθω για τα ήθη και τα έθιμά τους. Το βιβλίο λοιπόν, καταφέρνει να διευρύνει τους ορίζοντες, τις γνώσεις και τα ενδιαφέροντά μου δίνοντας μου ευκαιρίες να καλλιεργήσω την φαντασία μου και να προσπαθήσω να δώσω ένα διαφορετικό τέλος.

Όσον αφορά τις κατηγορίες που με γοητεύουν , αυτές είναι τα ιστορικά μυθιστορήματα και τα βιβλία επιστημονικής φαντασίας. Ό, τι συνοδεύεται από μπόλικη δράση και περιπέτεια κατευθείαν τραβάει την προσοχή μου σαν μαγνήτης. Τέλος, έχω αρχίσει να γοητεύομαι από την αστυνομική λογοτεχνία και τις ιστορίες μυστηρίου, που εξάπτουν την φαντασία μου και μου κρατούν ζωντανό τον ενδιαφέρον.

Έτσι, αγαπημένο μου ημερολόγιο, το βιβλίο πια είναι ο καλύτερός μου φίλος γιατί είναι πάντα εκεί για εμένα. Αυτά για σήμερα αγαπητό μου ημερολόγιο! Υπόσχομαι να σου γράψω σύντομα.

10Η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΘΕΜΑ: Γράψτε σε μια σελίδα του ημερολογίου σας για τις αλλαγές που παρατηρείτε τα τελευταία χρόνια στην περιοχή σας. Παράλληλα γράψτε τα συναισθήματα που σας προκαλούν αυτές οι αλλαγές.

24/04/2020

Αγαπητό μου ημερολόγιο,

Η πόλη μου έχει αλλάξει τόσο τα τελευταία χρόνια που δεν μπορώ να το πιστέψω. Υπάρχουν υπερδιπλάσια αυτοκίνητα στους

δρόμους και μαζί με αυτά φέρνουν το καυσαέριο, την ηχορύπανση και το κυκλοφοριακό χάος. Επίσης εκεί που κάποτε όλοι ζούσαν σε μονοκατοικίες, τώρα οι πολυκατοικίες έχουν κατακτήσει την περιοχή μας, με αποτέλεσμα οι παλιές γραφικές γειτονιές να έχουν εξαφανιστεί από τον χάρτη. Όσο προχωρούμε στο κέντρο της πόλης μας, βλέπουμε όλο και λιγότερα εμπορικά μαγαζιά, ενώ στην θέση τους είναι χτισμένα δύο πελώρια τσιμεντένια εμπορικά κέντρα συνοδευόμενα από μερικά αχανή παρκινγκ. Τα μόνα κτίρια που έχουν μείνει να μας συνδέουν με το πολιτιστικό μας παρελθόν κείτονται εγκαταλελειμμένα, σαν ερείπια στις άκρες των δρόμων. Κάτι άλλο που έχει αλλοιώσει την ομορφιά της πόλης μας είναι τα σκουπίδια. Βρίσκονται σε κάθε δρόμο και πάρκο, χωρίς να ενδιαφέρεται κανείς για αυτό το πρόβλημα, ένα πρόβλημα που αφορά όλους μας.

Βέβαια να μην τα βλέπουμε και όλα μαύρα, γιατί στην πόλη μας έχουν γίνει τόσα έργα για να βελτιωθεί η ζωή όλων μας. Αναλυτικότερα, πολλοί εμπορικοί δρόμοι πεζοδρομήθηκαν, με αποτέλεσμα να αυξηθεί η άλλοτε μειωμένη κίνηση στο εμπορικό κομμάτι της πόλης. Οι νέες, ασφαλέστερες πλατείες γέμισαν από ζωή και χαρούμενες φωνές παιδιών που πια παίζουν όλα μαζί σε έναν χώρο. Επίσης, οι αλλαγές στην αστική συγκοινωνία και η κατασκευή νέων δρόμων είναι κάποια έργα που θα ολοκληρωθούν σύντομα, σύμφωνα με τις Αρχές, και πιστεύω ότι θα βελτιώσουν την ζωή όλων των κατοίκων, αλλά και την συνολική εικόνα της πόλης μας.

Αναλύσεις βασικών λογοτεχνικών κειμένων

1) Θαλασσινά Τραγούδια Γεώργιος Δροσίνης

Ενότητες

1η ενότητα: «Γλυκά φυσά ο μπάτης... σε κύματ' ασημένια».

Πλαγιότιτλος: Η θάλασσα κάτω από τον ήλιο και το παιχνίδι των ψαριών με τα κύματα.

2η ενότητα: «Στου караβιού το πλάι... και μας γυρνά την

πλάτη». Πλαγιότιτλος: Η εικόνα του δελφινιού να παίζει στους αφρούς της θάλασσας.

3η ενότητα: «Χιονοπλασμένοι γλάροι... στο πέλαγος βουτούνε».

Πλαγιότιτλος: Η εικόνα των γλάρων που βουτούν στο πέλαγος.

4η ενότητα: «Και γύρω караβάκια... βοσκό τους τον αέρα».

Πλαγιότιτλος: Οι βαρκούλες στα κύματα που θυμίζουν προβατάκια στους κάμπους.

Περιεχόμενο κάθε στροφής

1η στροφή: Κυριαρχούν οι μορφές των ψαριών που παίζουν ανέμελα και ερωτευμένα μέσα στα γαλάζια νερά και κάτω από τον ήλιο και το γλυκό αεράκι του θαλασσινού τοπίου. Συγκεκριμένα, ο δημιουργός μεταφέρει στον αναγνώστη την ειδυλλιακή ατμόσφαιρα του θαλασσινού ελληνικού τοπίου, περιγράφοντας στοιχεία που το συνθέτουν, όπως το γλυκό αεράκι, τα γαλανά νερά της θάλασσας και ο ήλιος που καθρεφτίζεται μέσα σε αυτά. Μέσα στο γαλήνιο αυτό τοπίο, ο ποιητής τοποθετεί τα «χρυσοπτέρωτα» ψαράκια που κολυμπούν και παίζουν ανέμελα και ερωτευμένα κάτω από τα «ασημένια κύματα».

2η στροφή: Στην εικόνα του θαλασσινού τοπίου προστίθεται η μορφή ενός δελφινιού που κολυμπάει καμαρωτά δίπλα σ' ένα καράβι. Εδώ η εικόνα της ελληνικής φύσης συνεχίζεται με την περιγραφή του «τρελού γοργόπερου» δελφινιού, που κολυμπάει δίπλα σε ένα καράβι. Το δελφίνι αυτό, το οποίο παρομοιάζεται με «άτι» (άλογο) της θάλασσας, προσπερνά καμαρωτό το καράβι, τυλίγεται με τους αφρούς της θάλασσας και γυρνάει την πλάτη του στους ανθρώπους. Η παρομοίωση αυτή του δελφινιού με άλογο της θάλασσας, χρησιμοποιείται για να ενώσει δύο κόσμους, τον κόσμο της θάλασσας και τον κόσμο της στεριάς.

3η στροφή: Οι γλάροι είναι τόσο λευκοί όσο το χιόνι και πετούν κοντά στα σκοινιά των πλοίων, που στηρίζουν τα πανιά, αναζητώντας την τροφή τους. Με τα μάτια τους ορθάνοιχτα

πετούν χωρίς να κουράζονται και σφυρίζουν χαρούμενοι βουτώντας στο πέλαγος.

4η στροφή: Η ολοκλήρωση του ποιήματος γίνεται με την εικόνα των караβιών, που αρμενίζουν μέσα στη θάλασσα και σχίζουν τα κύματα με τη βοήθεια του αέρα. Εδώ κυριαρχεί η παρομοίωση των караβιών, που συνθέτουν την εικόνα του θαλασσινού τοπίου, με τα «άσπρα προβατάκια» («σαν άσπρα προβατάκια... βοσκό τους τον αέρα»). Τα προβατάκια αποτελούν στοιχεία της στεριάς, του ορεινού φυσικού χώρου.

Νόημα: Σε ολόκληρο το ποίημα αναδεικνύεται η ειδυλλιακή διάσταση και η αρμονική συνύπαρξη όλων των στοιχείων του θαλασσινού τοπίου. Η ένωση της στεριάς με την θάλασσα γίνεται στην 4η στροφή όπου ο ποιητής χρησιμοποιεί την παρομοίωση «σαν άσπρα προβατάκια» και συνενώνει τους δύο κόσμους, τον κόσμο της στεριάς και της θάλασσας. Η σύζευξη των δύο κόσμων διακρίνεται καθαρά στην τελευταία στροφή, όπου ο θαλάσσιος χώρος ταυτίζεται με το χώρο της στεριάς, και πιο συγκεκριμένα με την κτηνοτροφική ζωή και τη ζωή στα ορεινά (βόσκοντας, κάμπους, βοσκή).

ΑΦΗΓΗΤΗΣ : Πρωτοπρόσωπος.

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ ΤΡΟΠΟΣ: περιγραφή

ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΥΦΟΣ : Η γλώσσα του έργου είναι η απλή, ζωντανή, δημοτική εμπλουτισμένη με ποικίλα επίθετα (γαλανά νερά, χρυσοφτέρωτα ψαράκια, ασημένια κύματα, τρελό δελφίνι, χιονοπλασμένοι γλάροι, ατίμητα φτερούγια, ακοίμητα μάτια, άσπρα προβατάκια, χαρωπά πηδήματα). Το ύφος του έργου είναι λογοτεχνικό, ζωντανό και παραστατικό.

ΣΧΗΜΑΤΑ ΛΟΓΟΥ – ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

1. Μεταφορές: «η θάλασσα δροσίζεται», «ο ήλιος καθρεφτίζεται», «πετώντας δίχως έννοια», «ψαράκια χρυσοφτέρωτα», «σε κύματ' ασημένια», «γοργόφτερο πετάει», «χιονοπλασμένοι γλάροι», «ή με χαρά σφυρίζοντας», «κι έχουν βοσκή τα κύματα, / βοσκό τους τον αέρα».

2. Παρομοιώσεις: «σαν να καμαρώνεται της θάλασσας το άτι», «σαν άσπρα προβατάκια / που βόσκοντας γυρίζουν / με χαρωπά πηδήματα / στους κάμπους όλη μέρα».

3. Προσωποποιήσεις: «και μας γυρνά την πλάτη», «ή με χαρά σφυρίζοντας».

4. Εικόνες: Η εικόνα της θάλασσας, που στα γαλανά νερά της καθρεφτίζεται ο ήλιος, η εικόνα των ψαριών που κολυμπούν στα γαλανά νερά της θάλασσας, η εικόνα του караβιού, η εικόνα του δελφινιού που κολυμπάει δίπλα στο караβι, η εικόνα των «χιονοπλασμένων» γλάρων που πετούν «ακούραστοι» πάνω από τη θάλασσα, η εικόνα των караβιών που αρμενίζουν στη θάλασσα, η εικόνα των προβάτων που βόσκουν στον κάμπο.

5. Ασύνδετο σχήμα: Γλυκά φυσά ο μπάτης, η θάλασσα δροσίζεται, στα γαλανά νερά της ο ήλιος καθρεφτίζεται.

2) Μανιτάρια στην πόλη *Ιταλο Καλβίνο*

Ενότητες

1η ενότητα: «Μια μέρα της ύπαρξής του»: Πλαγιότιτλος Η ζωή στην πόλη και η αναζήτηση της φύσης.

2η ενότητα: «Έτσι, ένα πρωί, με τη σκούπα» Πλαγιότιτλος: Το φυτόμα των μανιταριών και οι αντιδράσεις του Μαρκοβάλντο.

3η ενότητα: «Ήταν Σάββατο και πήγε σπίτι του» Πλαγιότιτλος: Το μάζεμα των μανιταριών.

4η ενότητα: «Ωστόσο σύντομα ο ένας τον άλλο» Πλαγιότιτλος: Η δηλητηρίαση από τα μανιτάρια.

Περιεχόμενο και νοηματικά κέντρα: Ο κεντρικός ήρωας του μυθιστορηματικού αποσπάσματος Μανιτάρια στην πόλη είναι ο Μαρκοβάλντο, ο οποίος διακρίνεται για τη μεγάλη του αγάπη για τη φύση και τις ομορφιές της, τις οποίες αναζητά αλλά δε γνωρίζει πού μπορεί να τις βρει. Ενθουσιάζεται καθώς ένα πρωινό, πηγαίνοντας στη δουλειά του, ανακαλύπτει μανιτάρια μέσα στην πόλη. Με αφορμή την ανακάλυψή του αυτή ο Μαρκοβάλντο αρχίζει να ονειρεύεται την επιστροφή στη φύση, που τόσο πολύ αγαπά. Ανυπομονεί να δει τα μανιτάρια να μεγαλώνουν, ανησυχεί μήπως κάποιος τα κλέψει και νιώθει ανακούφιση κάθε φορά που διαπιστώνει ότι κανείς δεν τα έχει πειράξει. Ιδιαίτερα μεγάλη είναι η χαρά που αισθάνεται τη νύχτα που βρέχει, καθώς συνειδητοποιεί ότι πλησιάζει η ώρα που θα αποκτήσει επιτέλους τα πολυπόθητα μανιτάρια. Όμως, τη χαρά του διαδέχεται η απογοήτευση που ακολουθεί τη δυσάρεστη έκπληξη που τον περιμένει, όταν καταλήγουν όλοι ομαδικά στο νοσοκομείο εξαιτίας των δηλητηριασμένων μανιταριών.

Βασική ιδέα: Οι κίνδυνοι που απειλούν τον άνθρωπο εξαιτίας της απομάκρυνσης από τη φύση και της μόλυνσης του περιβάλλοντος.

Ο συμβολισμός των μανιταριών και ο ρόλος τους.

Η παρουσίαση των μανιταριών προβάλλει την απουσία της επαφής του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον, την αναζήτηση της φύσης και τη επιθυμία για επικοινωνία με αυτήν. Η αναζήτηση και η λαχτάρα καταλήγουν σε αδιέξοδο. Έτσι, φαίνεται πως είναι μάταιη η ελπίδα για απόλαυση των μανιταριών μέσα στο μολυσμένο περιβάλλον της μεγαλούπολης. Τα μανιτάρια αν και δίνουν ένα μήνυμα ελπίδας, αυτό στο τέλος αποδεικνύεται πως δεν ισχύει και μάλιστα είναι επικίνδυνο αφού δηλητηριάζονται όσοι έφαγαν.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ: Ο αφηγητής δε συμμετέχει στην ιστορία(ετεροδιηγητικός), αλλά εμφανίζεται σαν να μπορεί να τα παρακολουθεί και να τα γνωρίζει όλα, παντογνώστης με μηδενική εστίαση.

ΑΦΗΓΗΣΗ: Η αφήγηση είναι γραμμική και γίνεται σε γ' πρόσωπο.

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ: Οι αφηγηματικές τεχνικές που χρησιμοποιούνται είναι: Αφήγηση, Περιγραφή, Διάλογος, Εσωτερικός Μονόλογος.

Χώρος: μια στάση του τραμ σε μια ιταλική πόλη, το σπίτι του Μαρκοβάλντο και τέλος σε ένα νοσοκομείο.

Χρόνος: μια μέρα του χειμώνα.

ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΥΦΟΣ : Η γλώσσα του έργου είναι η απλή, ζωντανή και παραστατική δημοτική, πλούσια στην έκφραση συναισθημάτων. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί πολλά θαυμαστικά, ερωτηματικά, άνω και κάτω τελείες. Το ύφος είναι λιτό, με νοσταλγική και μελαγχολική διάθεση. Ελαφρά ειρωνικό, χιουμοριστικό και κωμικό (σκηνή στο νοσοκομείο).

ΣΧΗΜΑΤΑ ΛΟΓΟΥ:

•**Μεταφορές:** «ριπή σπορίων», «το βλέμμα του που γλιστρούσε πάνω τους», «στα πόδια των δέντρων ξεπρόβαλλαν καρούμπαλα», «πραγματικά μανιτάρια που ξεμύτιζαν»

•**Παρομοιώσεις:** «το βλέμμα που γλιστρούσε πάνω τους, όπως στην άμμο της ερήμου», «ένιωσε λες και ο γκρίζος και άχαρος κόσμος που τον περιέβαλλε είχε μονομιάς γεμίσει κρυμμένους θησαυρούς», «όπως οι αγρότες, που έπειτα από μήνες ξηρασίας ξυπνούν και χορεύουν από χαρά στον ήχο των πρώτων σταγόνων, έτσι και ο Μαρκοβάλντο ήταν ο μόνος στην πόλη που ξύπνησε».

•**Εικόνες:** Η εικόνα της πόλης («τα μάτια αυτού του Μαρκοβάλντο ... της ερήμου»). Η εικόνα των στοιχείων της φύσης, («κι από την

άλλη ... της ύπαρξής του»). Η εικόνα των μανιταριών, («στο κομμάτι της άγονης ... υπόγεια σώματα», «και να τα μανιτάρια ... ακόμα χώμα»).

3) Το πιο γλυκό ψωμί

Ενότητες

1η ενότητα «Κάποτε ήταν...που λέει ο λόγος», Πλαγιότιτλος: Η ανορεξία του βασιλιά και η δυστυχία της απραξίας.

2η ενότητα « Οπού κάποια μέρα...τότε θα γιατρευτείς», Πλαγιότιτλος: Η διάγνωση και η συμβουλή του σοφού γέροντα.

3η ενότητα «Από την ίδια μέρα...και περίμενε», Πλαγιότιτλος: Η λάθος εφαρμογή της συμβουλής του σοφού γέροντα.

4η ενότητα «Άκουσέ με βασιλιά μου...του απάντησε κείνος», Πλαγιότιτλος: Η δοκιμασία του βασιλιά.

5η ενότητα «Σε λίγο βγήκανε τα καρβέλια...κι εμείς έτσι», Πλαγιότιτλος: Η γιατρεία του βασιλιά.

ΔΙΔΑΓΜΑ: Από το παραμύθι διδασκόμαστε ότι ο άνθρωπος όταν δουλεύει αισθάνεται ικανοποιημένος, αμείβεται, νιώθει χαρά και ευτυχία. Στο παραμύθι μας υπάρχει η αντίθεση ανάμεσα στον κόσμο των φτωχών και των πλουσίων. Ο φτωχός γέροντας όμως είναι αυτός που κατέχει τη σοφία ενώ ο βασιλιάς παρόλο που έχει όλα τα πλούτη του κόσμου, είναι δυστυχισμένος. Άρα τα υλικά αγαθά δεν προσφέρουν σοφία και ευτυχία.

Το «πιο γλυκό ψωμί» ήταν αυτό που είχε φτιάξει ο βασιλιάς με τον κόπο του και όχι αυτό με τη ζάχαρη ή αυτό που του πρόσφεραν άλλοι. Ο βασιλιάς έμαθε την αξία της εργασίας και έτσι γιατρεύτηκε από την ανορεξία. Η ανορεξία του είναι ένα σύμβολο της δυστυχίας που ένιωθε γιατί δεν είχε ανακαλύψει την αξία της εργασίας, της δημιουργικότητας, αφού όλα στην ζωή του κατακτήθηκαν από αυτόν χωρίς κόπο. Ο φτωχός γέροντας συμβολίζει την ελληνική λαϊκή σοφία. Το ψωμί είναι το βασικό τρόφιμο των απλών ανθρώπων του λαού. Στην αρχή ο γέροντας συμβούλεψε το βασιλιά να φάει το πιο γλυκό ψωμί αλλά η συμβουλή του δεν είχε αποτέλεσμα γιατί ο βασιλιάς νόμιζε πως έπρεπε να φάει ψωμί με ζάχαρη! Ο γέροντας εννοούσε το ψωμί που βγαίνει με τον ιδρώτα μας, με την προσωπική εργασία.

ΤΟ ΜΟΤΙΒΟ ΤΗΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑΣ: Ο βασιλιάς πέρασε από μια δοκιμασία. Δοκιμασίες συναντάμε και στη μυθολογία μας όπως π.χ. οι άθλοι του Ηρακλή.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΩΝ:

- Α) Γλώσσα απλή, λιτή και κατανοητή. Προτάσεις απλές, κύριες και μικρές περίοδοι.
- Β) Σύνδεση με τη ζωή και τις ασχολίες των ανθρώπων κάθε περιοχής.
- Γ) Μαγικά, υπερφυσικά γεγονότα με ήρωες μάγους, γίγαντες, δράκους, βασιλιάδες και απλούς ανθρώπους του λαού.
- Δ) Τα γεγονότα διαδραματίζονται σε αόριστο τόπο και χρόνο, πράγμα που δίνει διαχρονική αξία στα παραμύθια.
- Στ) Χρησιμοποιείται ο διάλογος για ζωντάνια.
- Ζ) Στο τέλος υπάρχει ηθικό δίδαγμα
- Η) Συχνά υπάρχουν μαγικοί αριθμοί (3,7,12,40).
- Θ) Συνήθως έχουμε καλό και ευτυχισμένο τέλος.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ •ΒΑΣΙΛΙΑΣ: είναι τεμπέλης, αδρανής, νωθρός, αδιάφορος για τον λαό του, γκρινιάρης, παράξενος, ιδιότροπος και αυταρχικός. Μετά τη δοκιμασία του όμως γίνεται ήπιος, ήρεμος, υπάκουος και εργατικός. Τον λυπόμαστε για την αρρώστια του (την ανορεξία) αλλά, όταν γίνεται εργατικός, τον θαυμάζουμε.

•ΓΕΡΟΝΤΑΣ: είναι εργατικός, σοφός, προνοητικός, ατρόμητος στις απειλές, ήρεμος και ψύχραιμος

ΓΛΩΣΣΑ: Απλή, λιτή, κατανοητή με στοιχεία προφορικού λόγου. Ο αφηγητής είναι σαν να απευθύνεται σε κάποιο ακροατήριο όπως φαίνεται από τις φράσεις «που λέει ο λόγος, για να μην τα πολυλογούμε, παιδί μου, βλέπεις».

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ

ΑΦΗΓΗΣΗ: «Κάποτε ήταν ένας πλούσιος βασιλιάς...»

ΔΙΑΛΟΓΟΣ: δίνονται καθαρότερα στοιχεία της προσωπικότητας, των σκέψεων και των ενεργειών των προσώπων.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: μπλέκεται με την αφήγηση (η μεταμφίεση του βασιλιά σε φτωχό).

ΣΧΗΜΑΤΑ ΛΟΓΟΥ -ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

1. Μεταφορές: π.χ. «Έπεσαν με τα μούτρα στη δουλειά»
2. Παρομοίωση: π.χ. « σαν πεινασμένος λύκος»
3. Υπερβολή: «ούτε το μικρό μου δαχτυλάκι δεν κουνώ»
4. Εικόνες : «Φόρεσε κι αυτός φτωχικά ρούχα..»(οπτική), « άρχισε να βγαίνει από τον φούρνο η μυρωδιά τους» (οσφρητική)

4) Ύπνε μου κι έπαρέ μου το

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ: Το δημοτικό τραγούδι " Ύπνε μου κι έπαρέ μου το είναι ένα νανούρισμα που συντέθηκε στην Κάρπαθο. Ο λαός καλεί τον ύπνο ως μια μυθική θεότητα να προσφέρει στο νεογέννητο βρέφος όλα τα αγαθά του κόσμου, όταν κοιμηθεί. Οι συγγενείς ζητούν από τον ύπνο να προσφέρει κάθε ευτυχία στο νεογέννητο παιδί και εκείνοι με την σειρά τους θα του προσφέρουν όλη την Κάρπαθο, την Ρόδο και την Κωνσταντινούπολη. Κυριαρχούν στοιχεία που σχετίζονται με τις καθημερινές δραστηριότητες και τις αντιλήψεις των κατοίκων της Καρπάθου, καθώς αναφέρονται προϊόντα και αγαθά όπως τα μήλα, τα κουλούρια, το ροδόσταμο, τα κυδώνια, το μέλι, το γάλα που προέρχονται από τις βασικές παραγωγικές ασχολίες των κατοίκων της Καρπάθου. Επίσης στο τραγούδι σημαντική θέση έχουν και οι αντιλήψεις του λαού για την μοίρα και την θρησκεία. Η μοίρα εξασφαλίζει στην ζωή του ανθρώπου την αφθονία, τον πλούτο και την ευτυχία σύμφωνα με τις λαϊκές δοξασίες. Παράλληλα προβάλλεται η πίστη και η προσευχή για την προστασία του νεογέννητου από την Παναγία, το Αι Γιάννη και τον Χριστό. Ακόμα σημαντική αναφορά γίνεται στην νεογέννητη κόρη. Στην Κάρπαθο υπάρχει η αντίληψη ότι το κορίτσι θα συνεχίσει την παράδοση της άξιας μητέρας της.

ΓΛΩΣΣΑ: Απλή εκφραστική και ζωντανή, δημοτική με αρκετές ιδιωματικές λέξεις.

ΎΦΟΣ : Απλό, λιτό, ζωνρό παραστατικό.

ΣΤΙΧΟΥΡΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ: Το έργο αποτελείται από ιαμβικούς 15σύλλαβους στίχους, η ομοιοκαταληξία είναι ζευγαρωτή (ααββ) και σε κάποια σημεία ελεύθερη.

ΣΧΗΜΑΤΑ ΛΟΓΟΥ :

1. Μεταφορές: « η μοίρα σου να υφαίνει / και το καλό σου ριζικό να κουβαλεί να φέρνει », « κοιμήσου που να κοιμηθείς στο μέλι και στο γάλα»
2. Προσωποποιήσεις:« ύπνε μου και έπαρέ μου το, ύπνε νανουρίσέ το » « και η μοίρα σου να υφαίνει / και το καλό σου ριζικό να κουβαλεί να φέρνει/ και να σε βάλει η μοίρα σου σε αρχοντικά μεγάλα»
3. Εικόνες: «την Κάρπαθο με τα νερά την Ρόδο με τα πλούτη» «πάρτη σε περιβόλια, σε κυπαρίσσια, σε δεντριά»

5) Τα τσερκένια Κοσμάς Πολίτης Ενότητες

1η ενότητα: « Θα σου μιλήσω για τα τσερκένια..... ν'αμολάρεις το τσερκένι σου » Πλαγιότιτλος: Περιγραφή του εθίμου του πετάγματος των χαρταετών και η θρησκευτική ζωή των κατοίκων της Σμύρνης.

2η ενότητα: « Ο Σταυράκης..... σπάνια όμως» Πλαγιότιτλος: Τα παιχνίδια που έπαιζαν τα παιδιά της γειτονιάς.

3η ενότητα: « Τα τσερκένια δεν ήταν σαν τα εδώ.... Στο καλό» Πλαγιότιτλος: Ο τρόπος κατασκευής των τσερκενιών.

ΑΝΑΛΥΣΗ: Στο κείμενο ο Γιακουμής γέρος πια και πρόσφυγας στην Αθήνα, φέρνει στην μνήμη του σκηνές από τα παιδικά του χρόνια και περιγράφει μία από τις συνήθειες των κατοίκων μιας λαϊκής συνοικίας και όλων των κατοίκων της Σμύρνης στα χρόνια 1902-1903 , το πέταγμα του χαρταετού. Τα στοιχεία τα οποία κυριαρχούν στην διήγηση είναι η συμμετοχή στο έθιμο μικρών και μεγάλων από όλες τις συνοικίες της Σμύρνης, η διαδικασία κατασκευής των χαρταετών που φτιάχνονταν με φαντασία και τέχνη και τα παιχνίδια που έπαιζαν τα παιδιά με τα τσερκένια. Επίσης αναφέρεται ότι τα τσερκένια της Σμύρνης διέφεραν ως προς το σχήμα από τους χαρταετούς της Αθήνας, καθώς το πάνω μέρος τους είχε μορφή τόξου που κατέληγε σε μύτη. Ακόμα οι χαρταετοί αποκτούσαν και ονόματα ανάλογα με το κόστος τους , το οποίο ήταν συνδεδεμένο με τον αριθμό των χρωμάτων και των σχεδίων που είχαν. Όσο πιο πολλά χρώματα και σχέδια είχαν τόσο πιο ακριβοί ήταν.

ΓΛΩΣΣΑ: απλή , φυσική δημοτική , με πολλούς ιδιωματισμούς

ΥΦΟΣ: λιτό , ζωντανό , περιγραφικό , παραστατικό

ΑΦΗΓΗΣΗ: Αφηγητής ο Γιακουμής, χώρος: η πόλη της Σμύρνης, ο δραματικός χρόνος: 1902-1903.

ΣΧΗΜΑΤΑ ΛΟΓΟΥ:

1. Μεταφορές: « η πολιτεία να σηκώνεται ψηλά, πήχτρα ο ουρανός, η πολιτεία ταξίδευε στον ουρανό, τα μάτια μας γεμίζανε ουρανό.....»
2. Παρομοιώσεις: « ίδιοι άγγελοι και αρχάγγελοι κορωνίζανε ψηλά, ίδιο κορμί με τσακισμένη ραχοκοκαλιά»
3. Προσωποποιήσεις: « η πολιτεία ταξίδευε στον ουρανό»
4. Εικόνες: « Είδες ποτέ σου πολιτεία.... ν' αμολάρεις το τσερκένι σου», «Και τα τσιγαροχαρτάκια..... ραχοκοκαλιά», «Τα τσερκένια δεν ήταν σαν τα εδώ ίδια κοπέλα»

6) Ο παππούς και το εγγονάκι Λέων Τολστόι

Ενότητες

1η Ενότητα: «Ο παππούς είχε γεράσει πολύ...δεν είπε τίποτα.»

Πλαγιότιτλος: Η σκληρή συμπεριφορά των γονιών απέναντι στον ηλικιωμένο πατέρα.

2η Ενότητα: «Μια μέρα ο άντρας...και τον πρόσεχαν όπως πρέπει.»

Πλαγιότιτλος: Το μάθημα που έδωσε το μικρό παιδί στους γονείς του και η αλλαγή της στάσης τους.

ΘΕΜΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ :Θέμα του διηγήματος είναι η συμβίωση των γερόντων γονέων με την οικογένεια του παιδιού τους και η συμπεριφορά της νεότερης γενιάς απέναντι σ' αυτούς. Συγκεκριμένα παρουσιάζεται η αδυναμία του παππού και η άσχημη συμπεριφορά των παιδιών του προς αυτόν. Οι γονείς ζουν μαζί του στο ίδιο σπίτι και σιγά- σιγά τον παραμερίζουν, ώσπου συνειδητοποιούν ότι και το παιδί τους θα τους φερθεί με τον ίδιο τρόπο, όταν γεράσουν.

Η ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΟΥ ΓΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΝΥΦΗΣ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ:

Ο γιος και η νύφη συμπεριφέρονται με σκληρότητα και απαξιώτικο τρόπο. Όχι μόνο δε δείχνουν κατανόηση για τα προβλήματά του παππού και δεν τον βοηθούν, αλλά τον θέτουν στο περιθώριο, τον απομονώνουν και τον επιπλήττουν για τη ζημιά που έκανε. Η νύφη φτάνει στο σημείο να του πει ότι θα του δίνει φαγητό στην ξύλινη γαβάθα. Πρόκειται για σκληρή, υποτιμητική και ταπεινωτική στάση. Ο συγγραφέας θέλει να καταδείξει πόσο σκληροί γίνονται συχνά οι νέοι άνθρωποι απέναντι στους γέροντες γονείς τους. Ξεχνούν όσα τους πρόσφεραν οι γονείς τους και οδηγούν στο περιθώριο τους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας. Από την άλλη, τα παιδιά έχουν την τάση να μιμούνται τους μεγάλους και γι' αυτό είναι πολύ σημαντικά τα ερεθίσματα και τα παραδείγματα που θα δώσουν οι γονείς στα παιδιά.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΓΓΟΝΟΥ: Ο Μίσα, ο εγγονός, έπαιξε σημαντικό ρόλο στο διήγημα. Λέγοντας στους γονείς του ότι κατασκευάζει μια ξύλινη γαβάθα για να τους ταΐζει όταν γεράσουν, ήταν η αιτία για να αλλάξουν στάση οι γονείς απέναντι στον παππού. Αρχισαν να του φέρονται με στοργή και αγάπη, έτρωγαν μαζί του και του συμπεριφέρονταν όπως έπρεπε.

Η αλλαγή της συμπεριφοράς των γονιών οφείλεται :

α) στη ντροπή που ένιωσαν, καθώς ο γιος τους, χωρίς να το καταλαβαίνει, τους έδειξε τη σκληρότητα που εκείνοι έδειχναν στον παππού

β) στο γεγονός ότι φοβήθηκαν πως όποια συμπεριφορά έδειχναν αυτοί προς τον πατέρα τους, την ίδια έπρεπε να περιμένουν κι αυτοί από το παιδί τους όταν μεγάλωναν. Είναι γνωστό ότι τα παιδιά μιμούνται τις συμπεριφορές των μεγάλων και ιδιαίτερα των γονιών τους.

ΓΛΩΣΣΑ : η διατύπωση είναι απλή και λιτή, με μικρές, απλές, προτάσεις

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ :

α) γεροντική και νεότερη ηλικία

β) συμπεριφορά γονιών πριν και μετά το επεισόδιο με τον Μίσα.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ : Τριτοπρόσωπος παντογνώστης

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ

1. Αφήγηση («Μια μέρα ο άντρας και η γυναίκα...»)
2. Διάλογος («Τι φτιάχνεις εκεί Μίσα;»)
3. Περιγραφή («Τα πόδια του...χυνόταν το φαγητό»)

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΗΛΙΚΙΑΚΕΣ ΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΖΩΗΣ

Στο διήγημα παρουσιάζονται οι τρεις ηλικίες του ανθρώπου (η παιδική, η ηλικία της ωριμότητας και η γεροντική), για τις οποίες δίνονται κάποια χαρακτηριστικά γνωρίσματα:

α. Ένα από τα βασικά γνωρίσματα της παιδικής ηλικίας το οποίο παρουσιάζεται στο διήγημα είναι η μίμηση. Ο Μίσα με αφέλεια και απλότητα μιμείται τους γονείς του και προετοιμάζεται από τώρα για τη στάση που θα κρατήσει απέναντί τους όταν εκείνοι θα έχουν γεράσει. **β.** Στο διήγημα οι γονείς του Μίσα εκπροσωπούν τη μέση ηλικία, την ηλικία της δράσης, των ευθυνών. Στο διήγημα προβάλλεται η αλαζονεία των ανθρώπων αυτής της ηλικίας, οι οποίοι με τη δύναμη που τους δίνουν τα νιάτα της ζωής εξουσιάζουν τους ανήμπορους πλέον γέρους, που εξαρτώνται κυρίως οικονομικά από αυτούς, χωρίς να περνάει από το μυαλό τους ότι κάποτε και οι ίδιοι θα γεράσουν. **γ.** Τέλος ο παππούς εκπροσωπεί την τρίτη ηλικία. Στο διήγημα προβάλλεται η αδυναμία των μεγαλύτερων σε ηλικία που έχει ως αποτέλεσμα την περιθωριοποίησή τους καθώς και η αδυναμία αντίδρασης απέναντι στη σκληρή συμπεριφορά των παιδιών τους.

ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΛΑΪΚΟΥ ΠΑΡΑΜΥΘΙΟΥ ΣΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

- Δε δηλώνεται ο τόπος και ο χρόνος. Άρα όσα αναφέρονται στο κείμενο έχουν διαχρονική ισχύ.
- Γρήγορη εξέλιξη της ιστορίας, χωρίς λεπτομέρειες και πολλά επεισόδια.
- Απλή και λιτή γλώσσα, με μικρές κοφτές προτάσεις, κυριαρχία των ρημάτων, χωρίς σχήματα λόγου.

7) Οι πιτσιρίκοι Δημήτρης Ψαθάς

Ενότητες

- 1η ενότητα** «Γεννάρης του 42..... το αστείο ο ζώη του» Πλαγιότιτλος Ένας πιτσιρίκος χλευάζει τους Γερμανούς κατακτητές.
- 2η ενότητα** «Βραδάκι... τρέμει όλος ο κόσμος» Πλαγιότιτλος Η δράση των σαλταδόρων και η άμυνα των Γερμανών.
- 3η ενότητα** « Παίρνει τα μέτρα του... έγιναν άφαντοι» Πλαγιότιτλος Το σαμποτάζ των πιτσιρίκων και το τέλος του.

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ : Το κείμενο τοποθετείται χρονικά στον χειμώνα του 1942, εν μέσω δηλαδή της Κατοχής και της μεγάλης πείνας στην Αθήνα. Παρά το κρύο και την πείνα ο λαός συνεχίζει ακλόνητος την αντίσταση του κατά των κατακτητών. Στην αντίσταση συμμετέχουν και τα παιδιά λειτουργώντας ως σαλταδόροι, δηλαδή νέοι που πηδούσαν πάνω από γερμανικά αυτοκίνητα και άρπαζαν τρόφιμα και άλλα χρήσιμα αντικείμενα και άλλοτε κάνοντας σαμποτάζ. Παρατηρούμε μια ομάδα παιδιών να επιχειρεί σαμποτάζ και τελικά να το πετυχαίνει : ένα γερμανικό αυτοκίνητο είναι σταματημένο στο Ζάππειο με αναμμένα τα φώτα. Ένα αγοράκι πλησιάζει το φρουρό, που είναι ήδη επιφυλακτικός και γνωρίζει για την αντιστασιακή δράση των Ελληνόπουλων και τις ζημιές που έχουν πάθει από αυτά συνάδελφοι του από αυτά. Το παιδί προσποιείται ότι θέλει να ανάψει ένα τσιγάρο από τα φώτα του αυτοκινήτου, γεγονός που διασκεδάζει τον φρουρό και του αποσπά για λίγο την προσοχή. Την ίδια στιγμή ίδια στιγμή τα άλλα μέλη της ομάδας προκαλούν δολιοφθορές στο υπόλοιπο μέρος του αυτοκινήτου, καταστρέφοντάς το.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΗΡΩΩΝ

• **Πιτσιρίκος :** Είναι πατριώτες και για να βοηθήσουν την πατρίδα τους θέτουν την ίδια τους την ζωή σε κίνδυνο. Είναι αντιδραστικοί εφόσον δεν δέχονται την γερμανική κατοχή και κάνουν ότι περνά από το χέρι τους για να την ανατρέψουν. Ένας πατριώτης είναι γενναίος και θαρραλέος και δεν διστάζει να κινδυνέψει για χάρη ενός ανώτερου σκοπού, την ελευθερίας.

•**Γερμανοί** : Οι Γερμανοί περιγράφονται γλαφυρά και παραστατικά. Αρχικά παρουσιάζονται υπερόπτες, γεγονός που τονίζεται από τον τρόπο που περπατούν και τον οποίο κοροϊδεύουν οι πιτσιρίκοι. Τους βλέπουμε να συμπεριφέρονται ανελέητα και απάνθρωπα ασκώντας βία ακόμα και σε μικρά παιδιά. Ωστόσο στο κείμενο , ο Γερμανός σκοπός παρουσιάζεται αφελής , εφόσον διασκεδάζει με την υπεροχή που φαίνεται να έχει έναντι ενός μικρού παιδιού. Τέλος οι Γερμανοί παρουσιάζονται ως ένας λαός που δύσκολα δέχεται να κάνει λάθος και να ξεγελαστεί, γεγονός που αποδεικνύεται από την αντίδραση του σκοπού όταν συνειδητοποιεί την κοροϊδία που υπέστη από τον πιτσιρίκο.

ΓΛΩΣΣΑ : Απλή δημοτική με καθημερινό λεξιλόγιο της εποχής και χρήση γερμανικών λέξεων και φράσεων προσαρμοσμένων στα ελληνικά δεδομένα (μάπας , χιτλερία, καρπαζιά, νιξ)

ΥΦΟΣ : Ρεαλιστική απεικόνιση της κοινωνικής και ιστορικής πραγματικότητας , γοργότητα της αφήγησης που οφείλεται στην εκτεταμένη χρήση του διαλόγου, καθώς και ο χιουμοριστικός τόνος που αναδεικνύεται από τους διαλόγους και τις γερμανικές λέξεις και εκφράσεις της καθημερινότητας των παιδιών της εποχής.

ΑΦΗΓΗΣΗ: Η αφήγηση είναι τριτοπρόσωπη από τον παντογνώστη αφηγητή. Ο διάλογος δίνει ζωντάνια στην αφήγηση. Δεν λείπουν τα σχόλια του αφηγητή που ειρωνεύεται την υπεροπτική γερμανική ιδεολογία της εποχής.

Σχήματα λόγου :Παρομοιώσεις : " σκελετωμένοι άνθρωποι", " Όχι δα και τρέμει όλος ο κόσμος" " Παίρνει τα μέτρα του ο Κύκλωπας απορεί'.

Μεταφορές : " Νομίζεις και να υπάρχει ", "το αστείο η ζωή του", " μια αδιάκοπη απειλή είναι το τραγούδι τους " " η ανθρωπιά είναι πολυτέλεια" " λυσσασμένος.... τρέμει όλος ο κόσμος " " φέρνει βόλτες γύρω το φορτηγό" " ξεκαρδίζεται ο Κύκλωπας" " δίνει φωτιά στον πιτσιρίκο" "να καβαλήσει όλους τους λαούς" με το χαμόγελο στο κρύο του πρόσωπο" " λυσσά " ' γαβγίζει".

8) Η Νέα Παιδαγωγική Νίκος Καζαντζάκης

Ενότητες

1η ενότητα: «Με τα μαγικά πάντα μάτια...κι έδειξε τη βίτσα».

Πλαγιότιτλος Η πρώτη μέρα στο δημοτικό σχολείο.

2η ενότητα: «Από το δημοτικό σχολείο...ας φέρει βούτυρο».

Πλαγιότιτλος Οι αναμνήσεις από το δημοτικό σχολείο και ειδικά από την τετάρτη τάξη.

Θεματικά κέντρα: Το κείμενο εστιάζει σε δύο σημεία. Πρώτα αποδίδει την εμπειρία της πρώτης μέρας στο σχολείο και της

εγγραφής της στη συνείδηση των μαθητών και δεύτερον, κάνει λόγο για τις παιδαγωγικές μεθόδους της σχολικής ζωής στο παρελθόν, που έχουν περάσει ανεπιστρεπτί.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ- ΝΟΗΜΑ: Το απόσπασμα ξεκινάει με τα ανάμεικτα αισθήματα του νεαρού Καζαντζάκη τη μέρα που πρόκειται να πάει για πρώτη φορά στο σχολείο. Από τη μια νιώθει χαρούμενος και ανυπόμονος να ζήσει μια καινούρια εμπειρία, από την άλλη όμως νιώθει φόβο για τον άγνωστο κόσμο του σχολείου. Η παρουσία του πατέρα του δίνει στο παιδί την αίσθηση της στήριξης και της προστασίας. Ο πατέρας του όμως είναι αυτός που τον παραδίδει στον αγριεμένο δάσκαλο με τη βίτσα και του αναθέτει το έργο «να τον κάμει άνθρωπο» χτυπώντας τον. Στη συνέχεια ο αφηγητής διηγείται τις αναμνήσεις του από το Δημοτικό και ειδικά από την Τετάρτη τάξη που μας δίνει το συμπέρασμα ότι επικρατούσε ο ξυλοδαρμός των παιδιών σε κάθε ευκαιρία είτε αν δεν είχαν διαβάσει είτε αν η συμπεριφορά τους απέκλινε από τα δεδομένα του διευθυντή του σχολείου και της «Νέας Παιδαγωγικής» του.

ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΕΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ

- Η Νέα Παιδαγωγική έρχεται σε αντίθεση με παλαιότερες μεθόδους σύμφωνα με τις οποίες τα παιδιά αποκτούσαν νέες γνώσεις, αποστηθίζοντας κομμάτια του βιβλίου χωρίς καλά καλά να καταλαβαίνουν τι διαβάζουν. Αυτή η μέθοδος στις μέρες μας θεωρείται εντελώς ξεπερασμένη και απαρχαιωμένη.

- Επιπλέον, στηρίζονταν στην εντελώς αυταρχική και καταπιεστική συμπεριφορά του δασκάλου απέναντι στους μαθητές, χωρίς ίχνος κατανόησης ή ευαισθησίας απέναντι στην ηλικία τους και τις παιδικές ζαβολιές τους.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ / ΓΟΝΙΩΝ

Από τη μια μεριά βλέπουμε την τρυφερή και ευαίσθητη στάση της μάνας, η οποία προσπαθεί να δώσει κουράγιο και να στηρίξει το μικρό παιδί στην καινούρια εμπειρία της ζωής του (πρώτη μέρα στο Δημοτικό Σχολείο) κρεμώντας στο λαιμό του το χρυσό σταυρουλάκι της βάφτισης και δίνοντάς του να μυρίζει ένα κλωνί βασιλικό. Από την άλλη μεριά βλέπουμε την αυστηρή και ψυχρή στάση του πατέρα του. Ο πατέρας παρουσιάζεται δυναμικός και σοβαρός, αλλά ποτέ δεν έχει δείξει στο παρελθόν την παραμικρή τρυφερότητα στο γιο του. Έτσι, όταν τον χαϊδεύει για πρώτη φορά, την ημέρα που τον συνοδεύει στο σχολείο, ο μικρός μένει έκπληκτος και απορεί. Η ξαφνική και απρόσμενη κίνηση τρυφερότητας του πατέρα αντί να τον χαλαρώσει τον τρομάζει και τον κάνει να αισθανθεί σύγχυση, διότι κάτι τέτοιο δεν έχει ξανασυμβεί.

Βασίζεται σε μία παλαιότερη αντίληψη αγωγής σύμφωνα με την οποία οι γονείς (και ιδιαίτερα ο πατέρας) αποφεύγουν να εκδηλώνουν την αγάπη και την τρυφερότητα τους απέναντι στα παιδιά τους, κρατώντας τα σε απόσταση και επιβάλλοντάς τους την πειθαρχία.

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΠΑΙΔΙΟΥ

Τα συναισθήματα του παιδιού είναι ανάμεικτα. Από τη μια μεριά νιώθει χαρούμενος και περήφανος που πηγαίνει στο σχολείο, από την άλλη νιώθει φόβο για το άγνωστο, αγωνία, ανασφάλεια με την επισημότητα της προετοιμασίας. Η μάνα τον στηρίζει συναισθηματικά ενώ ο πατέρας του προξενεί φόβο και σύγχυση. Ιδιαίτερα δε όταν δίνει στον δάσκαλο το ελεύθερο να δίνει στον μικρό ξύλο.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ:

- Αφηγητής-συγγραφέας: χαρούμενος, περήφανος, ανυπόμονος, φοβισμένος.
- Δάσκαλος και Διευθυντής του Δημοτικού: αυταρχικός, αντιπαθής, δεν είναι ανεκτικός και στερείται του χιούμορ, σοβαροφανής, απειλητικός.
- Μητέρα: στοργική, τρυφερή.
- Πατέρας: συγκρατημένος, λιγομίλητος, συντηρητικός

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

- Αφηγητής: Συμμετέχει στην εξέλιξη της πλοκής (ομοδιηγητικός, εσωτερική εστίαση, οπτική γωνία ώριμου αφηγητή).
- Αφήγηση: Πρωτοπρόσωπη που μας επιτρέπει να χαρακτηρίσουμε το κείμενο ως αυτοβιογραφικό.
- Αφηγηματικές τεχνικές: Αφήγηση, περιγραφή και διάλογος.

ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ:

- Παρομοιώσεις (σαν μικρό καταστολισμένο σφαγάρι, σαν κρανία), μεταφορές (μαγικά μάτια, πολύβουο γεμάτο μέλι και μέλισσες μυαλό, κάρφωσα τα μάτια μου),
- Προσωποποίηση (η Παιδαγωγική θα έλειπε, θα 'ταν σπίτι),
- Μεταφορά «Μια μέρα έδεσα κόμπο την καρδιά μου»
- Εικόνες (η μητέρα που αποχαιρετά το παιδί, το πατρικό χέρι που τον κρατά, η εικόνα του δασκάλου με τη βίτσα),
- Ασύνδετο σχήμα (με τα μαγικά πάντα μάτια...με κόκκινες φούντες στα πόδια)

ΓΛΩΣΣΑ: Η γλώσσα του αποσπάσματος είναι δημοτική με κρητικούς ιδιωτισμούς (σκολειό, αντρειεύομουν, χτίρι, φούχτα, περφάνια).

ΥΦΟΣ: Το ύφος του κειμένου είναι απλό με έντονα στοιχεία γλαφυρότητας που οφείλονται στην παρουσία πολλών μεταφορών. Ο τόνος γίνεται ειρωνικός όταν το παιδί αναφέρεται στη Νέα Παιδαγωγική και χιουμοριστικός όταν την ταυτίζει με γυναίκα.

9) Η ζωή στη Σύμη Ευγενία Φακίνου

Ενότητες

1η ενότητα-1η παράγραφος: Πλαγιότιτλος: Οι απογευματινές δουλειές που έκαναν οι μαμάδες στην Σύμη.

2η ενότητα-2η παράγραφος: Πλαγιότιτλος: Τα παιχνίδια που έπαιζε με τις φίλες της και η περιγραφή της παραδοσιακής κουζίνας.

3η ενότητα-3η παράγραφος: Πλαγιότιτλος: Το κρεβάτι των γονιών της, το τζάκι και τα παράθυρα στη Σύμη.

4η ενότητα-4η παράγραφος: Πλαγιότιτλος: Η αξιοποίηση των νερών της βροχής και το νερό της στέρνας σε αντίθεση με την Αθήνα.

Κεντρικό θέμα της «Αστραδενής»:

Σύγκριση ζωής στην Αθήνα (πολυκατοικίες, ασανσέρ, σούπερ μάρκετ, περιορισμός παιδιών) με τη ζωή στη Σύμη (παραδοσιακή κοινωνία, πιο χαλαροί ρυθμοί ζωής, πιο ανθρώπινες οι σχέσεις, πιο ελεύθερα τα παιδιά).

Η σύγκριση → Η ζωή στη Σύμη:

1) Τα σπίτια στη Σύμη είναι πιο λειτουργικά, αξιοποιείται ο χώρος σύμφωνα με τις ανάγκες και τις εργασίες των ανθρώπων. Η κουζίνα είναι ο πιο σημαντικός χώρος του σπιτιού, ευρύχωρος και λειτουργικός, αφού εκεί κάθεται όλη την ημέρα η οικογένεια, εκεί εργάζεται η γυναίκα, παίζουν και κοιμούνται τα παιδιά.

2) Τα παράθυρα είναι μεγάλα και έχουν χρησιμότητα: εκεί τοποθετούν διάφορα πράγματα.

3) Στη Σύμη επικρατεί καλό κλίμα.

4) Στη Σύμη συγκεντρώνουν και εκμεταλλεύονται σωστά το νερό λόγω του προβλήματος της λειψυδρίας (έλλειψη νερού).

5) Ομαδικότητα και συνεργασία χαρακτηρίζουν τη ζωή των κατοίκων. Ζεστές και στενές είναι οι ανθρώπινες σχέσεις.

6) Τα παιδιά έπαιζαν μαζί είτε στην αυλή είτε στο σπίτι κυρίως αυτοσχέδια παιχνίδια

→ Η ζωή στην Αθήνα

1) Στην Αθήνα οι κουζίνες είναι πολύ μικρές.

2) Τα παράθυρα είναι μικρά και δεν έχουν χρηστική αξία.

3) Στην Αθήνα σπαταλούν το νερό χωρίς δεύτερη σκέψη.

ΓΛΩΣΣΑ: απλή δημοτική με λαϊκές νησιωτικές εκφράσεις (νταντέλα, αποκρέβατο)

ΥΦΟΣ: Απλό, κατανοητό, μικρές προτάσεις, λόγος παιδικός (Αστραδενή, 11 ετών), με έντονη νοσταλγική διάθεση.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ: Συμμετέχει στα γεγονότα, πρωταγωνιστής, αφηγείται σε α' πρόσωπο.

ΑΦΗΓΗΣΗ: Η αφήγηση έχει ζωντάνια και αμεσότητα, γιατί στηρίζεται σε προσωπικά βιώματα. Χρησιμοποιείται ο (δραματικός) ενεστώτας από τη μέση της δεύτερης παραγράφου και έτσι τα γεγονότα παρουσιάζονται σαν να ζει η ηρωίδα τα γεγονότα στο παρόν.

ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ:

- Μεταφορές: (αν ήταν καλοσύνη)
- Παρομοιώσεις: (σα φάρμακο)
- Εικόνες: (Στη μια του άκρη έχει τον αποκρέβατο —ένα πατάρι, πες— μεγάλο και ψηλό ένα μέτρο. Ανεβαίνεις με τρία σκαλάκια. Έχει κι ένα κάγκελο στην άκρη. Αυτό βολεύει πολύ για να μην πέφτουν τα παιδιά που κοιμούνται όλα εκεί. Το στρώνουμε με ωραίες κουρελούδες και παίζουμε)

10) Ο Σαρλό και το αθάνατο νερό Ντίνος Δημόπουλος Ενότητες

1η ενότητα «Ο Πέτρος δεν κοιμήθηκε... Ψεύτικα είναι, είπε»
Πλαγιότιτλος: :Η προετοιμασία για τον κινηματογράφο και το ταξίδι προς αυτόν.

2η ενότητα «Εμπαιναν τώρα στην πόλη... δεν προλάβουν το έργο»
Πλαγιότιτλος: :Η περιγραφή της Άρτας.

3η ενότητα «Φτάσανε κάποτε... κι έβγανα σε δω» Πλαγιότιτλος:
Έξω από τον κινηματογράφο.

4η ενότητα «Ξύπνησε από το βύθισμά του... κι έβγα να σε δω»
Πλαγιότιτλος: : Μέσα στον κινηματογράφο.

5η ενότητα «Κι άξαφνα το τραγούδι... για το φθισικό παιδί»
Πλαγιότιτλος: : Ο Πέτρος και το πρώτο έργο που βλέπει στον κινηματογράφο.

ΕΞΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΤΙΤΛΟΥ (Ο Σαρλό και το αθάνατο νερό):

Περιγράφει το τέλος του κειμένου και κυρίως το αίτημα του Πέτρου προς τον Σαρλό. Είναι συγκινητικός γιατί αποδεικνύει την ευαισθησία και την ανησυχία του μικρού Πέτρου για τον φίλο του.

ΓΛΩΣΣΑ Απλή δημοτική με πολλά στοιχεία προφορικού λόγου. Η γλώσσα των παιδιών είναι απλή όπως μιλούν τα παιδιά.

ΥΦΟΣ Είναι απλό και λιτό χωρίς τίποτα δυσνόητο, χωρίς πολλά σχήματα λόγου. Είναι επίσης ζωντανό και παραστατικό χάρη στους διαλόγους.

ΧΡΟΝΟΣ Η αφήγηση καλύπτει το βράδυ της προηγούμενης (Κυριακή) και ολόκληρη την επόμενη μέρα (Δευτέρα). Ωστόσο περιλαμβάνει και αναδρομές στο παρελθόν (για παράδειγμα, η ανάμνηση παλιότερων επισκέψεων στην Άρτα με τον πατέρα του, οι παραστάσεις του Καραγκιόζη κ.λπ.).

ΤΟΠΟΣ Παραθαλάσσιο χωριό Κοχύλι, ο δρόμος για την Άρτα και η πλατεία Σκουφά της Άρτας αλλά και ο χώρος μέσα στον κιν/φο.

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ

- Αφήγηση: π.χ. « Πέτρος δεν κοιμήθηκε καθόλου τη νύχτα...»
- Περιγραφή: π.χ. «Η Ανθούλα φορούσε λουλουδάτο φουστάνι με βολανάκια και τιράντες..»
- Διάλογος: π.χ. «Και τούτος εδώ με το μπαστουνάκι; Αυτός είναι ο Σαρλός»
- Σκέψεις; π.χ. «Ναι αυτό ήταν το θέατρο, το ‘ξερε, αλλά ετούτος εδώ ο κινηματογράφος..»

ΣΧΗΜΑΤΑ ΛΟΓΟΥ

- Εικόνες οπτικές και οσφρητικές: για παράδειγμα η εικόνα των καλοντυμένων παιδιών, η μυρωδιά της γαλατόπιτας στην Άρτα.
- Μεταφορές: για παράδειγμα, «μάτια αχόρταγα».
- Παρομοιώσεις: για παράδειγμα, «Τα κεράσια είναι σαν αληθινά».
- Προσωποποίηση: για παράδειγμα, «το Νίνο και τη Ντόλη (τις κούκλες), θα ‘κλαιγαν αν τ’άφηνε μονάχα τους στο σπίτι».
- Επαναλήψεις: για παράδειγμα, «Πέρασε ο πασατεμπάς με την άσπρη καθαρή ποδιά του, τον άσπρο σκούφο...τ’ άσπρο καλαθάκι...το άσπρο φλιτζανάκι».
- Υπερβολή: «χιλιάδες μικρές πολύχρωμες χάντρες».
- Πολυσύνδετο: για παράδειγμα, «Κι ο Πέτρος μήτε μίλησε μήτε γύρισε μήτε σάλεψε..».

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ

ΠΕΤΡΟΣ: Είναι φτωχός (δε φοράει παπούτσια), ευγενικός, καλόκαρδος, ευαίσθητος (ενδιαφέρεται για τον άρρωστο φίλο του ή για το παιδί της ταινίας), γεμάτος περιέργεια και απορίες, ντροπαλός, περήφανος για τη φίλη του αλλά και θιγμένος γιατί αυτή γνωρίζει περισσότερα για τον κινηματογράφο.

ΑΝΘΟΥΛΑ: Είναι καλή και αγνή, συμπαθεί πολύ τον Πέτρο, αν και τον πειράζει.

11) Ταξίδι χωρίς επιστροφή Διδώ Σωτηρίου Ενότητες

1η ενότητα ("Δεν πρόλαβε ο θείος Γιάγκος...να πάρεις τίποτα")

Πλαγιότιτλος: Η απόφαση για αναχώρηση από τη Σμύρνη

2η ενότητα ("Όταν έφυγε ο θείος... και τρέξαμε για το σταθμό.

Πλαγιότιτλος: Η γενναιοδωρία της θείας Ερμιόνης

3η ενότητα ("Σ' όλη τη διαδρομή, καθώς...φτιάχναν και γιατί")

Πλαγιότιτλος: Εικόνες του τοπίου και σκέψεις της Αλίκης κατά τη διαδρομή

4η ενότητα ("Όταν φτάσαμε στην οδό... το μέλλον") Πλαγιότιτλος:

Η ανυποψίαστη ξεγνοιασιά της οικογένειας της Αλίκης, ο αποχαιρετισμός.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ : Το απόσπασμα περιγράφει τις κρίσιμες στιγμές πριν από την καταστροφή της Σμύρνης και το μεγάλο ξεριζωμό των κατοίκων της. Ανησυχία, ταραχή, αγωνία και αβεβαιότητα από τη μια πλευρά συνθέτουν ένα σκηνικό με διαφορετικούς ανθρώπινους τύπους που έπειτα από λίγο θα τους συνδέει η κοινή μοίρα του πρόσφυγα. Η Διδώ Σωτηρίου, χωρίς να μας μεταφέρει σκηνές βίας και φρίκης, αφήνει να φανεί η αδικία που διαπράττεται εναντίον του απλού ανθρώπου, ο οποίος αφήνεται ανυπεράσπιστος στο έλεος των δυνατών του κόσμου ή γίνεται αθώο θύμα των ανταγωνισμών και των συμφερόντων.

Οι ιδέες που προβάλλονται είναι:

- οι ξαφνικές αλλαγές στη ζωή των ανθρώπων
- ο τρόπος με τον οποίο τις αντιμετωπίζουν,
- η αδικία σε βάρος ολόκληρων πληθυσμών και λαών με τον ξεριζωμό και την εξόντωσή τους
- και κυρίως η καταδίκη του πολέμου, ο οποίος ανατρέπει τα πάντα και οδηγεί στο μίσος και την καταστροφή.

ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

- Ο ξεριζωμός του μικρασιατικού ελληνισμού από τις εστίες του το 1922.
- Το αντιπολεμικό πνεύμα του έργου.
- Η συμπεριφορά του ανθρώπου στις κρίσιμες στιγμές της ζωής του.

ΧΡΟΝΟΣ: Ο γενικότερος χρόνος είναι λίγο πριν την εισβολή των Τούρκων στη Σμύρνη, δηλαδή πριν τις 27 Αυγούστου 1922. Στο απόσπασμα τα γεγονότα εξελίσσονται στο χρονικό διάστημα λίγων ωρών (λίγο μετά το πρωί έως μετά το μεσημέρι), με κάποιες

αναδρομές στο παρελθόν (Αϊδίνιο) και κάποιες σκηνές από το μέλλον ("Ο αδελφός μου...κι εμείς", "Μόλις δουν πως πλησιάζουν...πρώτο καΐκι").

ΤΟΠΟΣ: Ο ευρύτερος τόπος είναι η Σμύρνη, ενώ ο πιο περιορισμένος είναι το σπίτι του θείου Γιάγκου στον Μπουτζά και το πατρικό της Αλίκης στη Σμύρνη.

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ:

α) Αφήγηση: Η αφηγήτρια πρωταγωνίστρια παρουσιάζει με αφήγηση τα γεγονότα. Η ίδια είναι πρωτοπρόσωπη αφηγήτρια, γιατί συμμετέχει στις εξελίξεις. Προβάλλονται κυρίως τα συναισθήματα της Αλίκης.

β) Περιγραφή: Η αφηγήτρια περιγράφει τις αντιδράσεις της θείας της, τα δικά της συναισθήματα ("Αισθανόμουν ανατριχίλες, σαστιμάρα, και διάθεση να κλάψω") και την ομορφιά του τοπίου.

γ) Διάλογος: Εξυπηρετεί την αντικειμενικότητα και τη ζωντάνια του κειμένου.

δ) Εσωτερικός μονόλογος: Η Αλίκη όταν ταξιδεύει με το τρένο αναρωτιέται για την αναγκαιότητα του πολέμου και όταν φεύγει από το πατρικό της αναρωτιέται για το μέλλον. Η θεία Ερμιόνη σκέφτεται τι είναι καλύτερο να κάνει ("Να κατέβω στο σπίτι; να μην κατέβω;")

ΓΛΩΣΣΑ: Είναι απλή, ζωντανή, παραστατική. Οι σμυρναϊκές ιδιοματικές λέξεις είναι ελάχιστες (Αϊντινίου, σουλήνες)

ΥΦΟΣ: Είναι απλό, λιτό, φυσικό, παραστατικό

Συναισθήματα, προβληματισμοί και απορίες της Αλίκης

Η Αλίκη, βλέποντας από το τρένο τις όλο γαλήνη εικόνες του ήρεμου τοπίου με τα περιβόλια και τους χωρικούς να δουλεύουν αμέριμνοι στα αμπέλια, συγκινείται, που είναι υποχρεωμένη να εγκαταλείψει αυτά τα χρώματα. Το συναίσθημα αυτό εναλλάσσεται με την οργή για τα βάσανα που προκαλεί ο πόλεμος στους ανθρώπους: για τις ταραχές, για το κυνήγημα και τον ξεριζωμό των ανθρώπων, για τους σκοτωμούς τους, για τις πυρπολήσεις των σπιτιών τους, για τη γενική απελπισία.

Έτσι της δημιουργούνται προβληματισμοί και απορίες, που τις εκφράζει με τα αλλεπάλληλα «γιατί;». Αναρωτιέται λοιπόν γιατί να γίνονται όλα αυτά και γιατί να μη ζουν οι άνθρωποι ειρηνικά στον τόπο τους ανεξάρτητα από τη θρησκεία ή την εθνικότητα τους.

Και διατυπώνει την άποψη ότι δε θα έπρεπε να γίνονται πόλεμοι, αφού μόνο οι συμφορές που στέλνονται από τον θεό είναι αναπότρεπτες. Τέλος αναρωτιέται ποιοι βρίσκονται πίσω από τη συμφορά αυτού του πολέμου και ποια είναι τα κίνητρα ή οι στόχοι τους.

Μέσα από τα συναισθήματα, τις απορίες και τους προβληματισμούς της Αλίκης, που προδίδουν έναν ευαίσθητο ψυχικό κόσμο, εκπέμπεται ένα πνεύμα αντιπολεμικό και φιλειρηνικό, πνεύμα ισότητας, συναδέλφωσης και ειρηνικής συμβίωσης των λαών. Και ο αναγνώστης μπορεί να διακρίνει μέσα από όλα αυτά πόσο άδικοι είναι οι πόλεμοι για τους απλούς ανθρώπους και πόσο ανυπεράσπιστοι είναι αυτοί μπροστά στις δραματικές εξελίξεις των ιστορικών γεγονότων, θύματα των ισχυρών του κόσμου και των πολέμων και αδύναμοι να επέμβουν και να αλλάξουν την πορεία τους αποτρέποντας τις συμφορές.

12) Ο δρόμος για τον Παράδεισο είναι μακρύς *Μαρούλα Κλιαφά*

Ενότητες

1η ενότητα 1η επιστολή Πλαγιότιτος: Τα παράπονα της Βερόνικας για τη σκληρή στάση των ανθρώπων.

2η ενότητα 2η επιστολή Πλαγιότιτος: Η κατανόηση και η στήριξη της Ελένης.

1η ΕΠΙΣΤΟΛΗ : ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΒΕΡΟΝΙΚΑΣ

Είναι η ρατσιστική συμπεριφορά των γειτόνων που όχι μόνο δεν κάνουν σχέσεις με την οικογένειά της αλλά θέλουν να τους διώξουν από την πολυκατοικία. Επειδή είναι Αλβανοί, θεωρούνται κακοί και ανεπιθύμητοι και αντιμετωπίζονται σκληρά, επιθετικά. Αντιμετωπίζει ψυχολογικό (θλίψη) και πρακτικό (θα τους διώξουν) πρόβλημα. Το πρόβλημα γίνεται αισθητό από την αναφορά πολλών περιστατικών, όπως η προσβολή προς τη μητέρα και τον αδερφό της.

ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΒΕΡΟΝΙΚΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΤΗΣ

Η επιστολή με το πρώτο πρόσωπο και τον εξομολογητικό χαρακτήρα, παρουσιάζει άμεσα τα συναισθήματα της. Είναι η θλίψη, η απογοήτευση, ο πόνος, το αίσθημα της αδικίας, του διωγμού, της περιθωριοποίησης και της περιφρόνησης. Δεν μπορεί να κατανοήσει ποια διαφορά υπάρχει μεταξύ ανθρώπων διαφορετικής εθνικότητας ούτε το μίσος των ανθρώπων. Νιώθει ζήλια (όχι με την κακή έννοια) για την Ελένη που δεν αντιμετωπίζει τέτοια προβλήματα.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΒΕΡΟΝΙΚΑΣ

Ευαίσθητη, απογοητευμένη, πικραμένη, σέβεται τις ανθρωπιστικές αξίες, οραματίζεται έναν κόσμο χωρίς διακρίσεις.

2η ΕΠΙΣΤΟΛΗ : ΤΙ ΕΝΟΧΛΕΙ ΤΗΝ ΕΛΕΝΗ ΣΤΗ ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Ως πιο αρνητικό δε θεωρεί τη σκληρή στάση, αλλά την υποκρισία και τον οίκτο. Δηλαδή, θεωρεί απαράδεκτο οι άνθρωποι να λυπούνται κάποιον που έχει πρόβλημα ή να αδιαφορούν για το πρόβλημα και να κάνουν ότι δεν το βλέπουν. Προφανώς όλα αυτά προέρχονται από την προσωπική της εμπειρία.

Ο ΑΥΡΙΑΝΟΣ ΑΓΩΝΑΣ ΜΠΑΣΚΕΤ : Η Ελένη είναι ανάπηρη και δεν μπορεί να συμμετέχει σε αγώνες. Προσπαθεί όμως να αντιμετωπίσει το πρόβλημά της πλάθοντας στη φαντασία της μια άλλη εικόνα του εαυτού της (ένα υγιές κορίτσι που ασχολείται με αθλητισμό). Άρα δεν έχει συμβιβαστεί με την κατάστασή της και κρύβει το πρόβλημα από τη φίλη της παρουσιάζοντας μια πλασματικά τέλεια εικόνα του εαυτού της.

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΕΛΕΝΗΣ

Αισθάνεται λύπη, κατανόηση και ενδιαφέρον για τη φίλη της. Φαίνεται να έχει θάρρος και ελπίδα για τη ζωή και ελπίζει ότι κάποτε θα κατακτήσει την ευτυχία αν και ο δρόμος για τον παράδεισο είναι μακρύς.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΕΛΕΝΗΣ

Η Ελένη προσπαθεί να στηρίξει τη φίλη της δίνοντας κουράγιο και αισιοδοξία. Είναι μια ώριμη κοπέλα, που γνωρίζει τις δυσκολίες της ζωής, κατανοεί τη σκληρότητα του κόσμου. Δεν μας εκπλήσσει αυτό, γιατί τα κινητικά προβλήματα που αντιμετωπίζει την οδηγούν και αυτήν στο κοινωνικό περιθώριο και τον αποκλεισμό. Εμπνέεται από τις ανθρωπιστικές αξίες και κατακρίνει τον ρατσισμό και την ξενοφοβία. Δεν έχει όμως συμβιβαστεί με το πρόβλημά της, ούτε έχει αποδεχτεί τον εαυτό της με αποτέλεσμα να βρίσκει διέξοδο σε μια φανταστική πραγματικότητα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΙΤΛΟΥ (Ο δρόμος για τον Παράδεισο είναι μακρύς)

Ο Παράδεισος συμβολίζει την ευτυχία, τη γαλήνη. Η πορεία προς την ευτυχία είναι δύσκολος, δύσβατος. Συναντά κανείς εμπόδια, την έχθρα ή την αδιαφορία των άλλων, τη δική του απογοήτευση, την αδυναμία να συνεχίσει την πορεία αυτή. Όταν αλλάξουν οι συνθήκες και γίνουν πιο φιλικές και όταν ο ίδιος ανακτήσει τις δυνάμεις του και συνεχίσει τον δρόμο ξεπερνώντας τις δυσκολίες αυτές, φτάνει στον δικό του Παράδεισο. Χρειάζεται όμως συνεχής αγώνας, κουράγιο, δύναμη και πείσμα.

ΓΛΩΣΣΑ - ΥΦΟΣ : Απλή δημοτική, πράγμα λογικό αφού γράφουν δυο δεκαεπεντάχρονα κορίτσια. Το ύφος είναι απλό, σαφές, κατανοητό, εξομολογητικό, προσωπικό.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ ΚΑΙ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ : Πρόκειται για πρωτοπρόσωπους αφηγητές, δηλαδή τα δύο κορίτσια που

παρουσιάζουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους μέσα από τις επιστολές τους. Στις επιστολές αυτές ενσωματώνεται και ο εσωτερικός μονόλογος-σκέψεις αλλά και ο διάλογος αφού οι επιστολές έχουν αποδέκτη.

ΣΧΗΜΑΤΑ ΛΟΓΟΥ

1. Μεταφορές (ένας κόμπος είχε σταθεί στο λαιμό μου)
2. Αποσιώπηση (οικονομική άνεση, ομορφιά, έρωτα...)
3. Ρητορικές ερωτήσεις (Τι να της έλεγε;)
4. Ασύνδετο σχήμα (οικονομική άνεση, ομορφιά, έρωτα..)
5. Εικόνες οπτικοακουστικές (η μαμά δε μίλησε καθόλου)
6. Επανάληψη (πως με τον καιρό θα τους περάσει. Αυτούς μπορεί να τους περάσει.)

Ο ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ

Ο όρος ρατσισμός κυριολεκτικά σημαίνει το μίσος ή τον φόβο για άτομα που ανήκουν σε φυλές διαφορετικές από τη δική μας, καθώς και την εχθρική ή και υποτιμητική στάση απέναντί τους. Τα παραπάνω συνδέονται με την πεποίθηση ότι οι φυλές από τις οποίες προέρχονται είναι κατώτερες από τη δική μας. Ο όρος ρατσισμός χρησιμοποιείται κατ' επέκταση και προς άτομα διαφορετικά από εμάς, όσον αφορά άλλα διακριτικά γνωρίσματα πέρα από τη φυλή, π.χ. το φύλο, την εθνική/τοπική καταγωγή, την κοινωνική θέση, την κατάσταση της υγείας.

- Κοινωνικός ρατσισμός: εκδηλώνεται απέναντι σε άτομα που έχουν αναπηρίες, ανήκουν σε χαμηλότερα κοινωνικά και οικονομικά στρώματα, είναι ναρκομανείς, φυλακισμένοι, ασκούν χειρωνακτικά επαγγέλματα, δεν έχουν καλές επιδόσεις στο σχολείο, δεν ντύνονται σύμφωνα με τη μόδα...
- Θρησκευτικός ρατσισμός: εκδηλώνεται όταν μια θρησκεία θεωρείται ως η μόνη αληθινή.
- Φυλετικός ρατσισμός: τα άτομα που ανήκουν σε μια συγκεκριμένη φυλή (πχ λευκή) θεωρούν ότι είναι ανώτεροι από αυτούς που ανήκουν σε άλλη φυλή (πχ μαύρη φυλή)
- Εθνικός ρατσισμός: άτομα ενός έθνους θεωρούνται ανώτερα από τα άλλα έθνη.

13) Ολυμπιακός ύμνος Κωστής Παλαμάς

Ενότητες

1η ενότητα: Στίχοι 1-8 Πλαγιότιλος: Κάλεσμα στο ολυμπιακό πνεύμα.

2η ενότητα: Στίχοι 9-12 Πλαγιότιτλος: Ύμνος στα πανανθρώπινα ιδανικά του ολυμπιακού πνεύματος.

ΘΕΜΑ Το κάλεσμα του ολυμπιακού πνεύματος να εμφανιστεί και πάλι στη γη που το γέννησε για να εμπνεύσει τους σύγχρονους αγώνες ως παγκόσμιο ιδανικό.

ΒΑΣΙΚΗ ΙΔΕΑ Η αθάνατη και οικουμενική ιδέα του ολυμπισμού, καρπός του ελληνικού πνεύματος.

ΤΕΧΝΙΚΗ

- Προσωποποιείται το αρχαίο ολυμπιακό ιδεώδες, το οποίο ο ποιητής αποκαλεί «πατέρα», γιατί αυτό εκφράζει και σε αυτό συμπεριλαμβάνονται οι μεγάλες αξίες που δημιούργησε το ελληνικό πνεύμα.

- Παρομοιάζεται η Ελλάδα, ντυμένη στη λάμψη του ολυμπιακού πνεύματος, με ένα μεγάλο λευκοπόρφυρο ναό είναι παράλληλα και μια λαμπρή εικόνα, ενώ οι λαοί παρουσιάζονται να τρέχουν γι να προσκυνήσουν, αποδεχόμενοι με αυτό τον τρόπο την ιερότητα του χώρου και τη σημασία αυτού που αντιπροσωπεύει.

ΓΛΩΣΣΑ Δημοτική.

ΎΦΟΣ Σοβαρό, μεγαλοπρεπές.

ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ Μεταφορές, Πολυσύνδετο, Κλιμάκωση (κατέβα – φανερώσου – άστραψε), Υπερβατό σχήμα (αλλαγή συντακτικής σειρά των λέξεων {στων ευγενών αγώνων λάμψε την ορμή}), Παρήχηση (επανάληψη κάποιων συμφώνων σε συνεχόμενες λέξεις {φανερώσου κι άστραψ' εδώ πέρα}), Συνήχηση (επανάληψη φωνηέντων σε συνεχόμενες λέξεις {Αρχαίο Πνεύμ' Αθάνατον, αγνέ πατέρα})

ΣΤΙΧΟΥΡΓΙΚΗ

- Ομοιοκαταληξία πλεκτή 1ος – 3ος και 2ος – 4ος.

- 13σύλλαβοι παροξύτονοι (1ος και 3ος) και 12σύλλαβοι οξύτονοι (2ος και 4ος κάθε στροφής) στίχοι.

- Ιαμβικό μέτρο.

ΙΔΕΕΣ – ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ

- Τα ιδεώδη του ολυμπισμού είναι : η ομορφιά, η αρετή, η αλήθεια, η ευγενική άμιλλα, η ανιδιοτέλεια των αθλητών, η αιώνια τιμή στο νικητή και η παγκόσμια συναδέλφωση.

- Ο ποιητής εκδηλώνει την περηφάνιά του για την Ελλάδα, την οποία παρουσιάζει να λάμπει σαν ναός συγκεντρώνοντας κάτω από το φως των ολυμπιακών ιδεωδών όλους τους λαούς.
- Οι Ολυμπιακοί αγώνες πλέον έχουν κατακτήσει μια τεράστια οικονομική επιχείρηση με αποτέλεσμα οι αθλητές να κινούνται από την επιθυμία του κέρδους και οι στόχοι επομένως να είναι ιδιοτελείς.

14) Τα κόκκινα λουστρίνια *Ειρήνη Μάρρα*

Ενότητες

1η ενότητα «Το είχε βάλει...και παραμόνευε την ώρα»
Πλαγιότιτλος: Η κατασκευή των παπουτσιών.

2η ενότητα «Η κόρη του δασκάλου...ποιος ξέρει...» Πλαγιότιτλος:
Η περιγραφή της κόρης του δασκάλου.

3η ενότητα «Την κρίσιμη μέρα...με το τραγούδι» Πλαγιότιτλος: Η προσφορά των παπουτσιών στην αδερφή αντί στην κόρη του δασκάλου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ: Κεντρικό θέμα αρχικά είναι ο αγνός, δειλός νεανικός έρωτας ενός μικρού παιδιού αλλά στη συνέχεια παρουσιάζεται η δύναμη της αδελφικής αγάπης που αποδεικνύεται πολύ πιο ισχυρή από οποιοδήποτε άλλο συναίσθημα.

Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΔΙΧΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗ : Η δράση του κειμένου κινείται ανάμεσα σε δύο κύριους πόλους, οι οποίοι ασκούν ψυχολογική πίεση στον βιοπαλαιστή και τον διχάζουν. Από τη μια είναι η αγάπη του για την κόρη του δασκάλου, που είναι όμορφη και την ερωτεύεται. Από την άλλη είναι η αγάπη για την αδερφή του. Καθώς περιμένει να κοιμηθούν τα αδέρφια του, για πρώτη φορά την παρατηρεί. Του φαίνεται άχρωμη και άσχημη. Ως εδώ κυριαρχούσε ο έρωτας. Μόλις, όμως, παρατηρεί τα μάτια της συνειδητοποιεί ότι η φτώχεια και η πολυκαιρία των ρούχων της τα κάνει ξεθωριασμένα. Τα γυμνά της πόδια τον κάνουν να θέλει να βοηθήσει την αδερφή του. Για την κόρη του δασκάλου, τα παπούτσια δεν αποτελεί τόσο φοβερό δώρο. Για την αδερφή του όμως θα είναι σωτήριο δώρο, διότι τα έχει πραγματική ανάγκη. Το καθήκον να προστατέψει την αδερφή του υπερτερεί μέσα του και έτσι παίρνει μια απόφαση που θα τον οδηγήσει στην ωριμότητα.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗ

Εργατικός, δραστήριος φιλότιμος, έντιμος και ικανός διαπραγματευτής. Αγαπά τη δουλειά του κι αυτό φαίνεται όταν τραγουδάει μαντινάδες και τραγούδια, ενώ δουλεύει. Είναι

υπεύθυνος και γι' αυτό τον εμπιστεύεται το αφεντικό του. Βοηθάει τη μητέρα του στις εργασίες και τη σέβεται υπολογίζοντας πάντα την γνώμη της. Είναι αγνός και αθώος. Παρόλο που είναι ερωτευμένος, παραμένει ντροπαλός και συνεσταλμένος και γι' αυτό δεν έχει το θάρρος να μιλήσει στο κορίτσι. Είναι αρκετά ώριμος για να καταλάβει τι πραγματικά χρειάζεται η αδερφή του, την οποία αγαπά και συμπονά. Παρατηρούμε ότι σταδιακά περνά από την παιδική ηλικία στην ωριμότητα.

Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΑΔΕΡΦΗΣ ΣΕ ΑΝΤΙΠΑΡΑΒΟΛΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΚΟΡΗΣ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

Η αδερφή του πρωταγωνιστή είναι αρκετά καταπονημένη, χωρίς να έχει την ομορφιά της κόρης του δασκάλου. Τα μαλλιά της είναι δεμένα και τα ρούχα της φθαρμένα και ξεθωριασμένα. Είναι σοβαρή, σιωπηλή και αμίλητη, περπατά σκυφτά. Αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα κοριτσιού της κατώτερης οικονομικά και κοινωνικά τάξης. Η κόρη του δασκάλου αντίθετα είναι όμορφη, καλοντυμένη και περπατά καμαρωτή, γνωρίζοντας καλά τη ανώτερη κοινωνική της θέση. Η αδερφή του δεν έχει λάβει ποτέ δώρα, όπως η κόρη του δασκάλου. Η ζωή της είναι γεμάτη φτώχεια και χωρίς χαρές. Τα πόδια της είναι γυμνά. Το αντίθετο ακριβώς συμβαίνει με την άλλη. Ο πρωταγωνιστής, όταν τα συνειδητοποιεί αυτά, ξεχνά τον αρχικό σκοπό του και επιλέγει να δώσει τα παπούτσια στην αδερφή του, γιατί αυτή τα έχει μεγαλύτερη ανάγκη.

Η ΧΑΡΑ ΤΗΣ ΑΔΕΡΦΗΣ

Ο συγγραφέας περιγράφει γλαφυρά την αντίδραση της αδερφής, όταν έλαβε τα παπούτσια. Με πολλές μεταφορές (χιλιάδες ήλιοι φώτισαν τα καφετιά ματάκια...κ.α.) δίνει την ένταση της χαράς της. Τα γοβάκια είχαν μαγική δύναμη γιατί έγιναν πηγή ευτυχίας και αισιοδοξίας για το νεαρό φτωχό κορίτσι.

Ο ΧΡΟΝΟΣ

Α) Ο χρόνος που διαρκούν τα γεγονότα: Είναι μερικές εβδομάδες ή και μήνες, ώσπου ο ήρωας να αγοράσει το δέρμα και να κατασκευάσει τη λουστρίνια. Β) Σε ποια εποχή συνέβησαν όσα αναφέρει το διήγημα: Τα γεγονότα συνέβησαν στο παρελθόν, ίσως στις αρχές του 20ου αιώνα, όταν ο δάσκαλος ήταν αυθεντία και τα παιδιά εργάζονταν από νωρίς για να βοηθήσουν την οικογένειά τους.

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΣΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ Το διήγημα ξεκινά in media res, τη στιγμή που ο ήρωας συγκεντρώνει χρήματα να αγοράσει το κόκκινο λουστρινένιο δέρμα για τα παπούτσια. Με αναδρομές στο παρελθόν, αναφέρεται ο χρόνος που το είχε δει και είχε σκεφτεί πως ήταν κατάλληλο για τα παπούτσια του κοριτσιού, η

αγορά του δέρματος, η αναζήτηση του σχεδίου, η κατασκευή των παπουτσιών και η γνωριμία με την κόρη του δασκάλου.

ΓΛΩΣΣΑ :Είναι απλή δημοτική, λιτή και με πολλές καθημερινές εκφράσεις (το είχε βάλει στο μάτι, είχε κάνει κουμάντο κ.λ.π). Επίσης, υπάρχει ειδικό λεξιλόγιο με λέξεις σχετικές με το επάγγελμα του τσαγκάρη (κοπίδι, καλαπόδι κ.α.).

ΥΦΟΣ :Είναι απλό, λιτό, συγκινητικό και διδακτικό.

ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ :Μεταφορές (ένα κομμάτι απ' τη λαχτάρα της καρδιάς του), επαναλήψεις (σκιά...σκιές...σκιά..), υπερβολή (που όμοιά τους δεν φορέθηκαν ποτέ), εικόνες (οπτικές, απτικές δηλαδή αφής, κινητικές, οπτικοακουστικές).

15) Ο Κωνσταντής Λίτσα Ψαράνη

Ενότητες

1η ενότητα: «Μόλις το φανάρι...κοντά στα δώδεκα» Πλαγιότιτλος: Ο μικρός Κωνσταντής και ο αγώνας του για να επιβιώσει.

2η ενότητα: «Βράδιασε... τη μαγειρίτσα» Πλαγιότιτλος: Η φιλοξενία και η στοργή της Κυρά-Δέσποινας.

ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ:

- Παιδιά των φαναριών και κοινωνική σκληρότητα.
- Οι αλλοδαποί εργαζόμενοι, οι οικονομικοί μετανάστες και τα προβλήματα τους.
- Η αγάπη και η στοργή ως μέσο που θα απαλύνει τον παιδικό πόνο
- Η καταγγελία της παιδικής εργασίας και εκμετάλλευσης και η ευαισθητοποίηση του αναγνώστη.

ΧΡΟΝΟΣ: Παραμονή Ανάστασης.

ΤΟΠΟΣ: Το περιβάλλον της πόλης και το διαμέρισμα της κυρά Δέσποινας.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Κωνσταντής: Ένα μικρό παιδί που παλεύει για την ζωή του, αλλοδαπό γεγονός που κάνει ακόμα πιο δύσκολη την επιβίωσή του καθώς η οικογένειά του δε ζει στην Ελλάδα για να τον προστατεύσει. Ζει σε άθλιες συνθήκες, που θέτουν σε κίνδυνο την υγεία του αφού περιφέρεται απροστάτευτος και ρακένδυτος μέσα στους κρύους δρόμους της Αθήνας. Παρόλα αυτά δεν τα παρατά. Επιπλέον, αντιμετωπίζει την αδιαφορία και την καχυποψία των περαστικών γεγονός που έχει αλλάξει τον χαρακτήρα του, γιατί κρατά ψυχρή και απόμακρη στάση απέναντι στους ανθρώπους. Το μόνο άτομο που θα εμπιστευτεί είναι η κυρά Δέσποινα και θα δεχθεί τη φιλοξενία της

αφού η καλοσύνη της θα τον κάνει να πιστέψει ότι υπάρχουν ακόμα άνθρωποι.

Κυρά Δέσποινα: Είναι μία μοναχική , ηλικιωμένη γυναίκα που η μοναξιά της την κάνει να προσφέρει απλόχερα αγάπη στους συνανθρώπους της. Θα δει από μακριά τον Κωνσταντή και θα συγκινηθεί από την παρουσία του και την ταλαιπωρία την οποία βιώνει ως ανήλικος βιοπαλαιστής. Το αίσθημα της αλληλεγγύης που τη διακρίνει είναι ειλικρινές ,γιατί χωρίς δεύτερη σκέψη θα βοηθήσει τον Κωνσταντή ο οποίος της θυμίζει και τον εγγονό της. Έτσι νιώθει ότι πρέπει να του προσφέρει απλόχερα όλη της την βοήθεια. Η κυρά Δέσποινα είναι άνθρωπος ευαίσθητος, στοργικός και πονόψυχος. Ταυτόχρονα αποκτά νόημα η νύχτα της Ανάστασης αφού δεν θα την περάσει μόνη της.

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ/ΣΤΟΙΧΕΙΑ- ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

Αφηγηματικοί τρόποι: Αφήγηση και περιγραφή, διάλογος (που σκιαγραφεί τους χαρακτήρες και περιγράφει τα συναισθήματά τους).

Αφηγηματική τεχνική: Τριτοπρόσωπη αφήγηση, με παντογνώστη αφηγητή που δε συμμετέχει στην ιστορία αλλά γνωρίζει τις πράξεις , τις σκέψεις, τα συναισθήματα των ηρώων. Η αφήγηση είναι ευθύγραμμη γιατί ακολουθεί τη χρονική σειρά των γεγονότων. Υπάρχουν βέβαια κάποιες μικρές αναδρομές στο παρελθόν (η προηγούμενη, ευτυχισμένη ζωή του Κωνσταντή, τα ταξίδια του εγγονού της κυρά-Δέσποινας).

ΓΛΩΣΣΑ: Απλή δημοτική, απλό λεξιλόγιο, χωρίς ιδιοματισμούς.

ΥΦΟΣ: απλό και λίγα εκφραστικά μέσα: επίθετα, εικόνες και μεταφορές

ΜΗΝΥΜΑ ΕΡΓΟΥ: Το Πάσχα, η γιορτή της αγάπης.

Το μήνυμα της αγάπης του Πάσχα λειτουργεί στην πράξη στην περίπτωση της κυρίας Δέσποινας, μιας απλής, ηλικιωμένης γυναίκας, η οποία προσφέρει ανιδιοτελώς την αγάπη της στον Κωνσταντή . Η μοναξιά της, που αναφέρεται διακριτικά, η θύμηση του εγγονού της που ζει μακριά της, η λύπηση της, η ίδια η μέρα του Μεγάλου Σαββάτου γίνονται αφορμή για να βγουν στην επιφάνεια τα φιλόστοιχα συναισθήματά της. Έτσι, θα γιορτάσει το Πάσχα μαζί με ένα άλλο άτομο που κι αυτό, για άλλους λόγους, συνέπεσε να είναι μόνο του τις γιορτινές εκείνες μέρες. Πρόκειται για τον κεντρικό ήρωα, το μικρό Κωνσταντή, ένα παιδί των φαναριών.

Η συγγραφέας καταδικάζει την κοινωνική αδιαφορία μπροστά στην εκμετάλλευση και τον τραυματισμό της ανθρώπινης παιδικής ψυχής. Με ευαισθησία και ρεαλιστικό τρόπο παρουσιάζει κοινωνικά προβλήματα όπως οι τεράστιες δυσκολίες επιβίωσης των

μεταναστών, η παιδική εργασία, οι άθλιες συνθήκες διαβίωσης, η αναλγησία του κοινωνικού περίγυρου.

16) Ο πιστός φίλος Οσκαρ Ουαιλντ

Ενότητες

1η ενότητα: («Ο μικρούλης Χανς...είναι ολοφάνερο»)

Πλαγιότιτλος: Ο καλός Χανς και ο υποκριτής μυλωνάς.

2η ενότητα: («Νωρίς το άλλο...πολύ καλός μαθητής»)

Πλαγιότιτλος: Η εκμετάλλευση του Χανς από τον πλούσιο μυλωνά.

3η ενότητα: («Ένα βράδυ...το τίμημα της γενναιοδωρίας»)

Πλαγιότιτλος: Ο θάνατος του Χανς και η αχαριστία του μυλωνά.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ:

Ο μικρούλης Χανς: Είναι ένας καλός, τρυφερός, ευαίσθητος και αγαθός φτωχός αγρότης που προσφέρει γενναιοδώρα στο φίλο του χωρίς ανταλλάγματα. Θαυμάζει τον φίλο του για τις θεωρίες του και χαίρεται να τον βοηθάει, χωρίς να καταλαβαίνει ότι εκείνος τον εκμεταλλεύεται.

Ο πλούσιος μυλωνάς: Ξέρει μόνο θεωρίες για τη φιλία και όχι πράξεις. Ενδιαφέρεται μόνο για το συμφέρον του και είναι άπληστος, γιατί παίρνει ό,τι μπορεί από τον φίλο του χωρίς αντάλλαγμα. Δίνει συμβουλές στο παιδί του να είναι απάνθρωπο. Ένα φανάρι αξίζει γι' αυτόν περισσότερο από την ανθρώπινη ζωή και εξαιτίας του πεθαίνει ο μικρούλης Χανς, για τον οποίο δεν αισθάνθηκε κανένα πόνο και ενοχή για τη συμπεριφορά του. Παραδέχεται ότι το καρότσι που θα του έδινε του είναι άχρηστο.

ΧΡΟΝΟΣ-ΤΟΠΟΣ: Είναι απροσδιόριστα, γιατί πρόθεση του συγγραφέα είναι να παρουσιάσει το κείμενο σαν παραμύθι.

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ:

- α) Αφήγηση: Παραθέτει τα γεγονότα της ιστορίας.
- β) Διάλογος: Φαίνονται καλύτερα οι προσωπικότητες.
- γ) Περιγραφή: Παρουσίαση του πλούτου του μυλωνά, της δύσκολης ζωής του Χανς, της νυχτερινής καταιγίδας.
- δ) Μονόλογος: Όταν μιλούν μόνοι τους οι ήρωες (π.χ. «Τι όμορφα που θα τα περάσω στον κήπο μου» κ.ά.).
- ε) Σχόλια του αφηγητή: Μια φράση που επαναλαμβάνεται συνέχεια και δείχνει τη συμπάθεια του αφηγητή είναι «ο καημένος μικρούλης Χανς».

ΓΛΩΣΣΑ: Είναι απλή, και έχει λίγα εκφραστικά μέσα, όπως ταιριάζει στα παραμύθια.

ΥΦΟΣ: Είναι απλό, άμεσο και ειρωνικό στα σημεία που ο μυλωνάς διατυπώνει τις θεωρίες του για τη φιλία ή εκεί όπου ο αφηγητής σχολιάζει έμμεσα τη συμπεριφορά του («Κι αλήθεια τόσο αφοσιωμένος ήταν ο πλούσιος μυλωνάς...αν ήταν η εποχή τους»)

ΜΗΝΥΜΑ ΕΡΓΟΥ: Η πραγματική φιλία χαρακτηρίζεται από τις ακόλουθες αξίες: κατανόηση, υποστήριξη και αγάπη, χωρίς συμφέροντα, είναι αμφίδρομη(και από τις δύο πλευρές) και έμπρακτη στη ζωή των ανθρώπων.

17) Ο φτωχός και τα γρόσια

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ:

Ο φτωχός: Είναι ένας απλός άνθρωπος, που δουλεύει πολύ και χαίρεται την οικογένειά του καθημερινά με τραγούδια και χορούς. Όταν παίρνει τα χίλια γρόσια από τον πλούσιο ξεκινούν τα προβλήματα για αυτόν. Η ηρεμία και ευτυχία του χάνεται, γιατί ενθουσιάζεται από την προοπτική μιας πλουσιότερης ζωής. Όταν έχασε την επαφή του με τη γυναίκα του και τα παιδιά του και ότι τα ουσιαστικά πράγματα δεν ταυτίζονται με τον πλούτο, τότε επιστρέφει τα χρήματα περιφρονώντας τα.

Ο πλούσιος: Είναι δυστυχισμένος και ζηλεύει τον φτωχό γείτονά του. Δεν προσπαθεί να βρει την ευτυχία για τον εαυτό του, αλλά θέλει να κάνει και τους άλλους δυστυχισμένους. Είναι μικρόψυχος προς τον φτωχό και φέρεται με κακία και τελικά εισπράττει την περιφρόνησή του. Παρόλο που είναι πλούσιος ως προς τα υλικά αγαθά, είναι συναισθηματικά φτωχός.

Χρόνος-Τόπος: Δεν προσδιορίζονται στο κείμενο, κάτι που είναι συνηθισμένο στα παραμύθια

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ:

α) Αφήγηση: Παρουσιάζονται τα γεγονότα

β) Περιγραφή: Σκιαγραφείται η ζωή του φτωχού πριν και μετά τα χρήματα

γ) Εσωτερικός μονόλογος:(«πώς εγώ μαθές...τι θα κάνεις») και ο προβληματισμός του φτωχού για το πώς θα αξιοποιήσει τα χρήματα

ΓΛΩΣΣΑ: Είναι απλή και έχει πολλές ιδιώματα της Νάξου (μαθές, τσιχ, συλλογή, αξίνη, πραμάτεια, γρόσια)

ΥΦΟΣ: Είναι άμεσο, απλό και φυσικό

Τελικό συμπέρασμα: Τα χρήματα δεν φέρνουν την ευτυχία ενώ συχνά την καταστρέφουν

Στα παραμύθια συνήθως διακρίνουμε διάφορα στάδια-μοτίβα από τα οποία περνά ο ήρωας:

α) Στην αρχή παρουσιάζεται ένα πρόβλημα.

β) Στη συνέχεια προτείνεται από κάποιον μια λύση

γ) Ο ήρωας του παραμυθιού περνάει κάποιες δοκιμασίες, και καταφέρνει να λύσει το πρόβλημα.

Μήνυμα του παραμυθιού για τον πλούτο

Φαίνεται πως η κοινωνία θέλει να πιστεύει ότι οι πλούσιοι είναι δυστυχημένοι, ενώ οι φτωχοί είναι ευτυχημένοι. Άρα η αντίληψη της κοινωνίας είναι ότι ο πλούτος φέρνει δυστυχία στους ανθρώπους. Αυτός είναι ένας τρόπος άμυνας της κοινωνίας των φτωχών απέναντι στον πλούτο. Αφού δε θα γίνουν ποτέ πλούσιοι, τουλάχιστον θέλουν να πιστεύουν ότι περνάνε καλύτερα από τους πλούσιους. Αυτή η αντίληψη υπάρχει ακόμη και στις μέρες μας.

18) Ο Βάνκας Άντον Τσέχωφ

Ενότητες

1η ενότητα: «Ο Βάνκας Ζούκοφ... απόμεινες». Πλαγιότιτλος: Ο Βάνκας και το γράμμα στον παππού του.

2η ενότητα: «Ο Βάνκας κοίταξε... για τις γιορτές...» Πλαγιότιτλος: Οι αναμνήσεις του Βάνκα από τον παππού και το χωριό του.

3η ενότητα: «Ο Βάνκας αναστέναξε... αγαπημένη μου παππού έλα». Πλαγιότιτλος: Η σκληρή πραγματικότητα του Βάνκα και η έντονη επιθυμία του να ξεφύγει από αυτή.

4η ενότητα: «Ο Βάνκας... την ουρά του». Πλαγιότιτλος: Η αποστολή του γράμματος και οι μάταιες ελπίδες που τρέφει ο Βάνκας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ: Στο διήγημα αυτό ο Τσέχωφ με ρεαλιστικό τρόπο και ευαισθησία έχει ως κεντρικό θέμα του την παιδική βιοπάλη. Επιπλέον, ένα άλλο βασικό θέμα του διηγήματος είναι η έντονη διαφορά ανάμεσα στο σκληρό-δυστυχημένο παρόν και στο ευτυχημένο παρελθόν του μικρού ήρωα. Κεντρικός ήρωας είναι ο Βάνκας, ένα μικρό και αθώο παιδί που πέφτει θύμα εκμετάλλευσης από το σκληρό αφεντικό του. Παραμονή Χριστουγέννων ο μικρός Βάνκας, νιώθοντας θλίψη και μοναξιά στο σπίτι του αφεντικού του στη Μόσχα, φέρνει στην μνήμη του τις ευτυχημένες μέρες που έζησε με τον παππού του στο χωριό και ζητά από αυτόν σωτηρία.

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ:

1. Αφήγηση: Ο αφηγητής δε συμμετέχει στην ιστορία και είναι τριτοπρόσωπος. Η αφήγηση κινείται σε δύο χρονικά επίπεδα: στο

τώρα, που είναι η ζωή στη Μόσχα και περιγράφεται στο γράμμα, και στο τότε, που αναφέρεται στη ζωή στο χωριό και περιγράφεται. Παρόλο που ανατρέχει στο παρελθόν, η αφήγηση γίνεται κάποτε σε παροντικό χρόνο (« αυτή τη στιγμή, χωρίς άλλο, ο παππούς θα στέκεται μπροστά στην αυλόπορτα...και τον έτριψαν με χιόνι για τις γιορτές»), δίνοντας θεατρική ζωντάνια στην αφήγηση.

2. Περιγραφή- εικόνες : του Βάνκα, καθώς γράφει το γράμμα, του Χέλη, του χωριού τη νύχτα , της Μόσχας.

ΓΛΩΣΣΑ –ΥΦΟΣ : Η γλώσσα (μετάφραση) είναι απλή κατάλληλη να αποδώσει τη κατάσταση και τα συναισθήματα του Βάνκα. Το ύφος είναι λιτό αλλά και ζωντανό, άμεσο, παραστατικό. (μονόλογο ενός παιδιού).

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Βάνκας: Είναι ένα μικρό παιδί το οποίο έχει πέσει θύμα των κοινωνικών συνθηκών της εποχής του. Προσπαθεί να επιβιώσει σε έναν εχθρικό και άδικο κόσμο στον οποίο λόγω ηλικίας δεν μπορεί να αντιδράσει. Τον πνίγει η αδικία, η φτώχεια και η ορφάνια, νιώθει φόβο και απελπισία, αλλά υπομένει σιωπηλός τη μοίρα του. Προσπαθεί να ξεφεύγει από την πραγματικότητα που βιώνει χρησιμοποιώντας την ονειροπόληση και την έντονη παιδική φαντασία του. Μέσα από το γράμμα προς τον παπού του παρουσιάζεται ο χαρακτήρας του και τα συναισθήματά του, η καλοσύνη του και η ευαισθησία του. Η απουσία μόρφωσης φαίνεται από τον τρόπο που προσπαθεί να στείλει το γράμμα που λειτουργεί ως εργαλείο της πλοκής για την άδοξη κατάληξη και την τραγική ειρωνεία του τέλους.

Παππούς: Είναι ένας άνθρωπος που ανήκει στην κατώτερη τάξη. Ο ίδιος δεν ελέγχει τη ζωή του, αφού του παίρνουν τον εγγονό του και δέχεται αδιαμαρτύρητα τη μοίρα του. Έχει χιούμορ, είναι πρόσχαρος και δραστήριος. Φαίνεται να αγαπά τον Βάνκα αφού τον έπαιρνε μαζί του στη δουλειά ή στις βόλτες του.

ΤΙ ΝΙΩΘΕΙ Ο BANKΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΑΠΠΟΥ;

- αγάπη, αφοσίωση, εμπιστοσύνη, τρυφερότητα
- νοσταλγία για τις στιγμές του, πολλές καλές αναμνήσεις
- θεωρεί τον παπού ως τη μόνη σανίδα σωτηρίας

ΤΙ ΝΙΩΘΕΙ Ο BANKΑΣ ΓΕΝΙΚΑ;

- πίκρα, απογοήτευση, απελπισία, παράπονο
- μοναξιά, εγκατάλειψη, νιώθει απροστάτευτος, βοήθητος
- αίσθημα αδικίας, εκμετάλλευσης και κακομεταχείρισης από τους άλλους, γίνεται αντικείμενο κοροϊδίας από το αφεντικό του
- έρχεται αντιμέτωπος με τη σκληρή πραγματικότητα για να επιβιώσει

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ: Το γράμμα λειτουργεί ως βασικό στοιχείο της πλοκής. Μέσα από το γράμμα διαγράφεται ο χαρακτήρας του παιδιού και παρουσιάζονται σκηνές από την καθημερινή ζωή στην πόλη και το χωριό.

ΕΦΤΑΣΕ ΠΟΤΕ ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΒΑΝΚΑ ΣΤΟΝ ΠΑΠΠΟΥ ΤΟΥ; **ΤΡΑΓΙΚΗ ΕΠΩΝΕΙΑ:** Το γράμμα που έστειλε ο Βάνκας στον παππού του δεν πρόκειται ποτέ να φτάσει στον προορισμό του, καθώς ο μικρός δεν έγραψε τη διεύθυνση του παππού πάνω στο φάκελο. Μέσα στην παιδική του άγνοια και αφέλεια, ο Βάνκας συμπλήρωσε μονάχα το όνομα του παππού και την προσφώνηση “Στο χωριό”

19) Η Δάφνη Ηλίας Βενέζης

Ενότητες:

1η ενότητα "η περιοχή που είναι στην βορινή πλευρά... Έτσι ήρθαν".

Πλαγιότιτλος: Η ταβέρνα της οδού Ζαίμη

2η ενότητα " Σε ένα από τα λίγα σπίτια... φύση των πραγμάτων" .

Πλαγιότιτλος: Η προσωπικότητα της Δάφνης.

3η ενότητα "Λοιπόν η Δάφνη... μην πεις όχι" . **Πλαγιότιτλος:** Η διάσωση του αετόπουλου.

4η ενότητα " Και του είπε..ίσαμε εκεί". **Πλαγιότιτλος:** Μια ιδιότυπη συμβίωση.

5η ενότητα " Το μάθαν...Μη φοβάσαι" **Πλαγιότιτλος:** Το δίλημμα του Θωμά.

6η ενότητα " Στο μεταξύ ... ευλογούσε" **Πλαγιότιτλος:** Η απογοήτευση των πελατών και η κατάληξη του αετού.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ: Έχει ως βασικό θέμα την ζωοφιλία και την σκληρότητας ορισμένων ανθρώπων απέναντι στα ζώα. Έπειτα αναφέρεται στην αταίριαστη συνύπαρξη δύο διαφορετικών ειδών πτηνών μέσα στο ίδιο κλουβί, ενός αετού και μιας πέρδικας. Θίγεται το ζήτημα της ζωής των ζώων σε κλουβιά. Επίσης σε ένα δεύτερο επίπεδο, δίνεται η αλλαγή της εικόνας της Αθήνας, σε σύγκριση με σήμερα.

ΓΛΩΣΣΑ: απλή δημοτική και δεν παρουσιάζει ιδιαιτερότητες.

ΥΦΟΣ: με ένα τόνο γλυκύτητας, νοσταλγίας και τρυφερότητας.

Αφήγηση: έχουμε διήγηση, αφήγηση σε τρίτο πρόσωπο

ΣΧΗΜΑΤΑ ΛΟΓΟΥ: Μεταφορές: " τα πράγματα ζώηρευαν", "την πήρε ο ύπνος", " χτυπούσε τα σύννεφα σπαρακτικά ". Παρομοιώσεις: " σαν την Αθήνα", " σα χρέος του" Προσωποποιήσεις: " το ποτάμι που κατέβαινε", " το ψιθύρισμα των βράχων"

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Θωμάς: Είναι ένας ευαίσθητος άνθρωπος , γεγονός που αποδεικνύεται από την φιλοζωία του. Αγαπάει την Δάφνη και δεν της χαλάει χατίρι, δέχεται να υιοθετήσει το αετόπουλο και να το βάλει στο ίδιο κλουβί με την πέρδικα. Νιώθει απογοήτευση και απελπισία που δεν μπορεί να αυξήσει την πελατεία του μαγαζιού, με αποτέλεσμα να αφήνει τα πράγματα στην τύχη τους. Το γεγονός ότι δέχεται το αετόπουλο παρόλο που ξέρει ότι θα διακινδυνεύσει την ζωή της πέρδικας δείχνει μεγαλοψυχία και γενναιοδωρία.

Δάφνη: Είναι ένα ορφανό κορίτσι , μοναχική , εσωστρεφής, ονειροπόλα και ρομαντική. Ευαίσθητη και φιλόζωη για αυτό θέλει να σώσει το αετόπουλο από τις διαθέσεις των νεαρών της Νεάπολης. Είναι αισιόδοξη καθώς είναι η μόνη που πιστεύει ότι το αετόπουλο δεν θα κατασπαράξει την πέρδικα. Δείχνει κατανόηση στους φόβους και τα διλήμματα του Θωμά και θέλει να τον βοηθήσει με κάθε τρόπο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Θεωρία

- ✓ Γλωσσικές Ασκήσεις στη Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου, Δήμητρα Καλαβρουζιώτου, Εκδ. Σαββάλας.
- ✓ Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου, Σ. Δισάρης – Χ. Κωνσταντινίδης, Εκδ. Πατάκη.
- ✓ Νεοελληνική Γλώσσα Γλωσσικές ασκήσεις Α' Γυμνασίου, Γιώργος Καρανάσιος, Εκδ. Πατάκη
- ✓ Γραμματική της νέας ελληνικής Γλώσσας σε απλά μαθήματα, Μπαλιάτσας Β. - Μπαλιάτσας Παν., εκδ. Έννοια .
- ✓ Συνοπτική Γραμματική της Νέας Ελληνικής, Χρ. Κλαίρης – Γ. Μπαμπινιώτης, εκδ. Ελληνικά Γράμματα.
- ✓ Άρθρα από τον ημερήσιο τύπο και το διαδίκτυο

Θεματικές Ενότητες

- ✓ Εκθέσεις Α΄ Γυμνασίου, Μεθοδολογία και τεχνική στην παραγωγή λόγου, Δήμητρα Καλαβρουζιώτου, Εκδ. Σαββάλας.
- ✓ Εκθέσεις Α Γυμνασίου, Ανάπτυξη Θεμάτων, Τάνια Ταλαμάγκα, Εκδ. Έννοια.
- ✓ Εκθέσεις Γυμνασίου, Ανεπτυγμένα θέματα, Γ. Δημητρακόπουλος, Εκδ. Gutenberg.
- ✓ Εκθέσεις για την Α' Γυμνασίου, Μαργαρίτα Κλαδιά, Εκδ. Ελληνοεκδοτική
- ✓ Εκθέσεις για όλο το Γυμνάσιο, Δήμητρα Καλαβρουζιώτου, Εκδ. Σαββάλας.
- ✓ Εκθέσεις Α' Γυμνασίου, Εκδ Βολονάκη
- ✓ Έκφραση Έκθεση για όλο το γενικό Λύκειο Θεματικοί Κύκλοι ΟΕΔΒ
- ✓ Νεοελληνική Γλώσσα κ Λογοτεχνία Γ' Λυκείου, Μαρία Σταμλάκου, Μαρία Καζακίδου, Κατερίνα Πάστρα, Εκδ. Χατζηθωμά
- ✓ Έκφραση - Έκθεση Α΄ Λυκείου, Σπυρίδων Κ. Κούτρας, Υπαπαντή Ζουρούδη, Εκδ. Σαββάλας.

<http://blogs.sch.gr/earkouli/>

<http://blogs.sch.gr/peraiiaz>

<http://filologosab.blogspot.com>

<http://4gymzografou.files.wordpress.com>
<http://filologikesidees.blogspot.com>
<http://2stav-glossa.blogspot.com>
<http://stratilio.blogs.gr>